

IOAN URBAN JARNIK și ANDREI BÎRSEANU

DOINE  
ȘI STRIGATURI  
DIN ARDEAL

EDIȚIE DEFINITIVĂ  
(studiu introductiv, inedite,  
note și variante) de

ADRIAN FOCHI

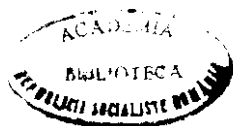
EDITURA ACADEMIEI  
REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

București — 1968

PARTEA I

## Studiu introductiv

## A. CARTEA ȘI OAMENII



în imul îss;> — o dată ui apariția mării culegeri folclorice a lui G. Dem. Teodorescu —, » port favorabil al lui Vasile Alecsandri, Academia Kornână publica prima culegeri folclor românesc apăiută sub auspiciile sale, respectiv volumul *Dome și strigături din irdealj* dat la iveală do Ioan Trban Jainik si Andrei Bîrseanu. în felul acesta. Academia inau- o-ura o act ivita te ce va deveni o constantă a preocupărilor sale editoriale ulterioare'.

Colectiv este primită cu viu interes. O amplă recenzie a lui Ionescu-Gion<sup>2</sup>, după ce arată că academia Eomână a priceput însemnătatea de căpetenie ce are și va avea studiul limbii din poeziile si din proza literaturii populare pent-m constituirea definitivă a limbii române<sup>3</sup>, împărtășește publicului larg informațiile generale cuprinse în prefața editorilor (inițiativa lui Ioan Micu-Moldovanu, metoda culegerii prin elevi, rolul lui Jarnik și Bîrseanu, prezintă clasificare» pe care o consideră insuficient de riguroasă). Urmează o sumă de caracterizări estetice, care nu trec dincolo de noi ația impresionistă. De pildă, el constată că țăranul transilvănean nu are aceeași sprinteneală de inspirație" ca fratele său moldo-muntean, că țăranul de dincoace de Cârpati este „mai poetic", că marea majoritate a creațiilor din culegere au un aspect prozaic, în general, aprecierile sale sînt favorabile. E impresionat în mod deosebit de glosarul lui Jarnik, pe care îl socotește „lucrare de benedictin" .

O recenzie neșemnată<sup>4</sup> este însă net defavorabilă. Recenzentul constată că dominantă culegerii este jalea Crezi că citești ziarul unei ființe nenorocite, care n-are să noteze pe fiecare zi deoit o nouă față a suferinței sale". Creatorul acestor cîntece nu posedă „meșteșugul de a urinari sent imen tele pînă în cele mai adinele cute ale sufletului, de a prinde nuanțele rafinate, vede la suprafață, descrie numai ce vede". Consideră însă că materialul, l'psit de calități artistice superioare, „ne interesează ca expresiunea adevărată a unor sentimente sincere". O critică mai aspră dobîndește glosarul lui Jarnik, care e „foarte gros și plictisitor", „îngreuiată volumul, scumpește cartea, împiedică răspîndirea ei".

Între aceste două atitudini, una laudativă și alta depreciativă, publicul românesc a știut să aleagă just. în organul oficios al Astei<sup>5</sup> după ce se publică integral prefața lui Bîrseanu, într-o scurtă notă însoțitoare, se sublinia importanța culegerii prin contribuția prețioasă ce-o poate aduce la cercetările> etnografice, filologice și istorice. Străinii au avut de asemenea numai

<sup>1</sup> Vezi I. Muștea, *Academia Română și folclorul*, în „Anuarul Arhivei de folclor", 1 (1932). p. 1—7, și idem, *Bibliografia lucrărilor cu caracter folcloric și etnografic publicate de Academia Română*, în „Anuarul Arhivei de folclor", 2 (1933). p. 221—227. De asemenea Ovidiu Bîrlea, *Academia Română și cultura populară*, în *Revista de etnografie și folclor*, 11 (1966), p. 111—441. Meritul principal al înscrierii în bufetul Academiei a unei sume pentru publicarea de folclor literar și muzical (instituirea unui premiu pentru culegerea de „arii" populare) îi revine n12Q -balele Academiei Române", t. V, p. 129—130 (din raportul secretarului general la încheierea sesiunii generale). În I. t\ Jarnik, *Drumul pe scif T* - P- 34, se constată această minare m atitudinea Academiei față de folclor cînd

se arată fericirea celor doi editori „văzînd că Academia, care pînă atunci s-a purtat cu atîta rezervă față cu produsele muzei poporane române, în sfîrșit a renunțat la acest punct de vedere necorect și că era tocmai această lucrare a noastră care pentru întia dată a făcut o spîrtură în zidul acesta de preocupățiune și neprietenie". Reia ideea și în *Dragoste de grai și de viers românesc*, București, 1925, p. VII, unde arată că „noi însă [el și Bîrseanu] cu lucrarea noastră avuserăm norocul să deschidem drumul altora".

<sup>2</sup> „Telegraful român", Sibiu, 33 (1885), nr. 135-136, p. 541—542 și 545—547; reproducă fragmentar după „Românul", în *Gazeta Transilvaniei*, 48 (1885), nr. 283.

<sup>3</sup> „Națiunea", 4 (1885), nr. 960.

<sup>4</sup> „Transilvania", 17 (1886), nr. 3-4, p. 27-29.

aprecieri bune la adresa culegerii („Ce reueil . . . est precieux enlui-meme comme document sincere et riclie de langue et de folklore”) și mai ales la adresa glosarului lui Jarnik. Cartea este călduros recomandată aceluia care ai\* dori să cunoască limba poporului român, dar mai ales individualitatea etnică a cărei oglindă este tocmai această limbă<sup>1</sup>.

Interesul pentru culegere este larg. Diferite ziare și reviste reproduc fie prefața editorilor, fie rapoartele diverselor discuții care au avut loc în ședințele Academiei Eomâne, pasajele privind valoarea colecției, în general, sau a glosarului, în special<sup>2</sup>. Alte periodice reproduc din materiale<sup>3</sup> sau traduc din ele<sup>4</sup>. Dacă pînă la apariția culegerii cîteva periodice transilvănene publicaseră unele din materialele cuprinse în ea<sup>5</sup>, după apariție republicările se țin lanț pînă către zilele noastre și arată imensul succes de care s-a bucurat colecția<sup>6</sup>. O dovadă concretă a acestui succes o constituie și faptul că, la numai zece ani de la apariție, s-a simțit nevoia unei reeditări — lucru unic în epocă — într-o formă și o structură încă mai accesibilă maselor.

Cui i se datorează acest succes în epocă și în ce constă trăinicia lui în veac? Desigur, un rol însemnat în impunerea și consacrarea cărții l-a avut apariția ei, la acea dată, sub egida Academiei Eomâne, care pînă atunci nu se interesase de publicarea folclorului. Dar cîte alte cărți publicate sub auspicii tot atît de favorabile au fost înghițite de sorbul uitării! Pentru înțelegerea fenomenului, e mai normal să luăm în considerare doi factori principali: momentul apariției sale și valoarea sa intrinsecă.

Într-adevăr, la data apariției, această carte a reprezentat o reală noutate. Pînă atunci, interesul folcloriștilor noștri mergea, în mod constant, către genurile mari, adică balada, basmul, obiceiurile, considerate a fi hotărîtoare în ce privește oglindirea veridică și integrală a istoriei poporului nostru și a individualității sale etnice, în ce privește păstrarea amintirii nobile latine a originii poporului și a întregii sale culturi, în ce privește întemeierea unei literaturi cu adevărat naționale. Cel care a exprimat această orientare cu mai multă pregnanță a fost At. M. Marienescu. Într-o scrisoare adresată lui I. Vulcan în 1874 scria limpede și răspicat Doine și hore nu-mi trebuie, numai balade, povești și datini<sup>7</sup>. Mai tîrziu, cu altă ocazie, dar într-un context ce vizează direct culegerea Jarnik-Bîrseanu, a dat glas indignării sale nestăpînite, constatînd că Academia Eomână a preferat să publice această colecție, și nu lucrarea sa *NovăceșUL* Și scria despre doinele și strigăturile din culegere: „Am frunzărit și eu prin ele; mai toate poeziile erau de 4—8 versuri, mai toate chiote sau strigături, puține doine și peste tot din acele de care erau foile române pline și sînt de un interes literar cît de inferior în literatura populară. M-am indignat de asemenea procedură<sup>8</sup>”. Concepția aceasta domina epoca, chiar dacă nu se exprima în formulări tot atît de drastice și de categorice. Într-o oarecare măsură, pare a fi contribuit la aceasta și Vasile Aleesandri, în 1866, cînd publicase un număr considerabil de doine, cîntece

toarele 6 versuri (din materialul inedit): *Vine vîntul dintre munți/Și-i cu dor de la pîrînți;/Tare suflă vînturile,/Rău mă strică gîndurile;/Tare suflă vînturi reci,/Rău mă strică gînduri seci;* iar la DCXLVIII, la v. 1 și 5, în loc de *mană* scrie *maică*. În aceeași gazetă, din același an, la nr. 45 se publică întocmai textele CLXXXVII, CCXIX, XXI, CCXXXV, C GXXXIX, CGLIX, CGGXX, CCCXLII, GGCLXV. În „Familia”, 19 (1883), nr. 34, p. 405, se publică absolut identic textul *Nevasta fugită*.

<sup>1</sup> I. U. Jarnik, *Drumul pe care am mers*, p. 34, recunoaște cu legitimă mîndrie „că nici una [nici o altă culegere de folclor] însă nu s-a citat în dicționare relativ atît de des ca a noastră, ceea ce se explică foarte lesne”. Nu este, de pildă, nefolositor să arătăm că B. P. Hasdeu citează din culegere de nu mai puțin de 285 de ori în *Magnum Etymologicum*.

<sup>2</sup> Apud Ovidiu Bîrlea, *Atanasie Marienescu folclorist*, în *^Analele Univerității din Timișoara*, seria Științe filologice, 1 (1963), p. 21.

și strigături, că o întregire numai a mării sale culegeri continua să rămîină cenușă reasa folcloristicii noastre. Luția sistemului de gen al folclorului nostru ea începuse acest fel erau risipite și rămîneau îngropate prin periodice („Familia”, „Șezătoarea”, „Gazeta Transilvaniei”) și ziarele în care apăreau. Situația aceasta nu putea im omului de știință acest capitol, atît de cuprinzător și de culegeri anterioare de lirică sau cuprinzînd și lirică populară, Ș. FI. Marian (1875), nu au putut contribui la înlăturarea tui a genului, atît prin modestia lor generală, cît și prin

Așa se face că, la apariția sa, volumul de *Doine și hore* contemporani o puternică și îndreptățită surpriză. Deși masivei culegeri de poezii populare m un ten ești a lui G. putut transforma, în scurt timp, în interes durabil și în a

Ceea ce e impresionant în primul rînd a fost cantitativă tematică a volumului, fapte ce au modificat imediat opt liricii în contextul general al folclorului nostru. Pentru p marea bogăție și ineputabila varietate de repertoriu integral problematica de bază a liricii noastre, se pute originalității noastre specifice. A impresionat, cu sigura blicate, însușirea sensibil antologică a culegerii, ceea c rialele de lirică populară ce se publicau curent în gaze ca un autentic monument de artă. A impresionat, desigu terialului, care punea în lumină nesfîrșitul orizont liric nesfârșită de a transforma viața în artă. A impresionat științific ce însoțește lucrarea, amplele note ale lui Bîrsea la terminologia locală, la fapte etnografice sau sociale, la al lui Jarnik, care asigura culegerii o m a x i m ă accesibilitate asemenea, severa seriozitate filologică, ce conferea cărții vreme cînd în aer pluteau norii de furtună ai polemicilor numai o cuprindere regională, cum se mărturisea în prefa tivă pentru lirica populară românească în genere, dețin îl reprezintă aceeași situație tipică pe care o deținea, și culegere a lui Aleesandri. Aceasta a fost posibil cu atît m lirică populară — lasă că nu au fost întocmite nici una adăuga cu mult prea mult peste tematica ei și, prin var probat locul central, de nucleu poetic, al acestei culegeri

Cartea aceasta, cu tot caracterul surprinzător al ap născut în chip miraculos, din nimic. Ea are o istorie între oameni și de epocă, istorie pe care vom încerca s-o rec unor noi materiale și documente descoperite în arhivele cît mai metodici, începem cu oamenii^respectiv cu autori

<sup>3</sup> întreaga discuție pe această temă în excelenta prefață a lui Ovidiu Papadima, la ediția din 1964 a culegerii, p. XII—XIV.

<sup>4</sup> „Foaia poporului”, 1 (1893), p. 278: „Versuri rele însă nu aflăm într-însa, ceea ce ne face să credem că și culegătorii ei aii dres ici colea versurile, deși nu prea poți cunoaște Unde, și nu așa mult ca Aleesandri” (recenzie de Prier).

<sup>5</sup> Deoarece în cuprinsul acestei prezentări vom folosi în numeroase rînduri corespondența lui Jarnik; spre a

simplifica mai impon lui Jarnik Filialei C A. Bîrsea Cluj; cea nească di materiale, nr. Mm. portante

<sup>1</sup> „România”, 15 (1886), p. 478.

<sup>2</sup> „Transilvania”, 16 (1885), p. 44; „România liberă”, 9 (1885), nr. 2 281.

<sup>3</sup> „Gazeta Transilvaniei” 48 (1885), nr. 286 : *Strigături din Ardeal din colecția Jarnik-Bîrseanu*. Se publică textele : 1, 3, 8, 44, 64, 142, 188, 195, 232, 241, 325, 152 și 137 absolut exact, iar textul 240 cu o modificare : în loc de *junere* se scrie *miere*.

<sup>4</sup> „Romänische Revue”, 6 (1890), p. 105-106, 8 texte traduse de același A. Franken, care în 1889 va publica la Danzig (ed. A. W. Kafemann) un volum de cîntece și balade populare românești în traducere germană.

<sup>5</sup> „Gazeta Transilvaniei”, 45 (1882), nr. 6, publică balada *Marcu*, iar în nr. 10 baladele *Răducanu* și *Calul Radului*; în nr. 42 se publică textele DCXVI, DCXLIV, DCV, DCXXXII, DCXL, DCXLIII, DCXLVIII; cu modificări însemnate la DCXVI, căruia îi adaugă drept final t. DCXLIV : *Rămîneți cu toții-n pace/ Eu mă duc, că n- am ce face/ ICă-i poruncă-mpărătească. . . /Trebuie, să se-mplinească* și la DCXL, căruia îi adaugă drept final urmă-

Aceştia sînt îmi număr de doi : cehul prof. dr. Ian Urban Jarnik și braşoveanul prof. Andrei Bîrseanu. Numele lor ne întîmpină pe coperta cărţii, ca simpli editori, considerîndu-se numai a fi „dat la iveală” materialul, sau în diverse alte puncte ale cărţii (numele lui Bîrseanu, de pildă, apare la sfîrşitul prefeţei; cel al lui Jarnik se subînţelege în cuprinsul cuvîntului introductiv al glosarului).

Din prefaţă aflăm însă că autorul culegerii este prof. I. Micu-Moldovanu, canonic la Blaj, lui atribuindu-i-se de către cei doi editori „meritul de căpetenie pentru adunarea poeziilor populare cuprinse în colecţiunea de faţă”. Numele lui îl mai aflăm și în cuvîntul introductiv la glosar, Jarnik mulţumindu-i pentiu ajutorul dat în problema redactării glosarului. Și tot din prefaţă aflăm că materialul propriu-zis a fost transcris de școlarii cursului superior al liceului din Blaj. Numele lor nu ni se comunică. Deci editorii țin să precizeze, în modul cel mai onest cu putință, că lucrarea are, înapiciu, două rînduri de autori: pe de o parte, elevii blăjeni, transcriitori ai textelor la inițiativa, îndemnul și organizarea lui Ioan Micu-Moldovanu, deci autori ai culegerii; iar pe de altă parte pe cei doi autori ai textelor culese, respectiv autorii cărții.

Această situație destul de puțin obișnuită (lucrare colectivă în toate etapele sale) pune de la bun început o serie de probleme privind gradul de participare a tuturor sau numai a; unora la reușitele sau nereușitele funciare ale lucrării, în cazul de față mai ales la reușitele ei teoretice și metodologice. Pentru a lămuri aceste luciuri este necesar să aflăm cine au fost autorul culegerii și autorii cărții, ce pregătire științifică și culturală au avut, ce îndemnuri spirituale au urmat, ce a reprezentat pentru viața și activitatea lor această lucrare. Și lucrul este cu a tît mai necesar cu cît personalitățile de care trebuie să ne ocupăm — deși în epoca lor au ocupat o situație proeminentă, precum se va vedea mai departe — sînt, din păcate, foarte puțin sau chiar de loc cunoscute de generația contemporană. Eactualizarea lor apare astfel ca un act și de grațitudine, și de restituire. Vom începe, așa cum ne îndeamnă editorii, cu Ioan Micu-Moldovanu, fără a cărui inițiativă și „merit” n-ai fi existat nici colecția, nici cartea.

## 1. IOAN MICU-MOLDOVANU

S-a născut la 13 iunie 1833, în satul Moldovenești (Varfalău), comitatul Turda<sup>15</sup>, din părinți iobagi<sup>16</sup>, Vasile Moldovanu și Domnica Docea<sup>17</sup>. Numele familiei era Moldovanu, dar, după o modă blăjeană a timpului, el și-a adăugat și numele de Micu<sup>18</sup>. Supranumele de Molj dovănuț, după opinia lui N. Iorga, i s-ar fi tras de la faptul că era mic de statură și „fiindcă neamul lui se trăgea din moldovenii *3fiorite*”.

Și-a început studiile în satul natal, unde a fost remarcat de canonicul Vasile Eațiu, paroh și protopop al Turdei. Acesta îl aduse, în 1842, la Blaj, ca elev în clasa a II-a<sup>20</sup>, făcîndu-l

<sup>15</sup> Nicolae Comșa, *Corespondența între Ion Micu-Moldovanu și Ion Bianu. Un capitol din colaborarea între Blaj și București*, Blaj, 1943, p. 8.

<sup>16</sup> Nicolae Comșa, *Dascălii Blajului. Seria lor cronologică eu date biobibliografice*, Blaj, 1940, p. 90.

<sup>17</sup> Ioan Rațiu, *Ioan M. Moldovan (1833—1915)* în „Unirea”, Blaj, 25 (1915), nr. 93.

<sup>18</sup> Ilie Dăianu, *Ion Micu-Moldovanu zis Moldovănuț*, Cluj, 1937, p. 35—36, comentînd unele afirmații ale lui

Alexiu Viciu referitoare la aceasta. Moda l-a afectat și pe acesta, care și-a adăugat numele Fabriciu, așa cum alt profesor blăjean și participant la culegerea de față, Octavian Banfi, și-a adăugat numele Bonfiniu.

<sup>19</sup> I. Lupaș, *Nicolae Popea și Ioan M. Moldovanu. Discurs rostit la 5 iunie 1920 în ședință solemnă. Cu răspuns de N. Iorga*, București, 1920, p. 50.

<sup>20</sup> Ioan Rațiu, *op. cit.*, nr. 93; Nicolae Comșa, *Dascălii* . . . , p. 90.

„credinței” al său. în această situație, copilul era obligat de la stăpînulsău, să care apă, să taie lemne, să șteargă alte servicii mărunte, în afara orelor de clasă<sup>21</sup>.

La izbucnirea revoluției din 1848, Ioan Micu-Moldovanu reținut faptul că un frate al său, Ieremie, a plecat



Ioan Micu-Moldovanu (B.A.R., Ca)

românească” și nu s-a mai întors<sup>22</sup>. Prin 1851, reveni care le termină în 1853. Studiile teologice, singurele p sa, le începu la Budapesta (anul ij și le continuă la Vi la Blaj cu sănătatea pentru totdeauna zdruncinată. numit profesor la seminarul teologic. în 1858, la cere unde a funcționat ca profesor de istorie, geografie, filo 25 de ani, între 1857 și 1879, iar alți patru ani ca dire

<sup>21</sup> Nicolae Comșa, *Corespondența* . . . , p. 8, Ioan lui I. Bălan, *Ion Micu-Moldovanu*, în „Convorbiri literare”, 1939, t 49 (1915), p. 982. Pentru a ne face o idee despre viața <sup>22</sup> Ilie reală a unui asemenea „credințer”, recomandăm lucrarea <sup>23</sup> Nic

unei manifestații școlărești cu ocazia aniversării zilei de 3/15 mai, calificată de autorități drept manifestație subversivă, a fost îndepărtat de la conducerea școlii<sup>24</sup>.

Împiedicat, prin aceasta, să se consacre activității didactice, pentru care simțea o chemare specială<sup>25</sup>, Ioan Micu-Moldovanu și-a închinat toată viața ideii propășirii culturale și materiale a poporului român din Transilvania, folosind în acest scop tot mai bogata sa experiență și mai marea autoritate pe care i le conferea cariera sa preoțească, el devenind de-a lungul anilor unul din cei mai înalți prelați ai românilor transilvăneni, adăugind o nouă strălucire la gloria unor mari antemergători, ca Varlaam, Dosoftei, Antim sau Inochentie Clain<sup>26</sup>.

În această situație, el a continuat să slujească învățămîntului, întemeind prima foaie pedagogică din Blaj<sup>27</sup>, construind aripa cea nouă a liceului de băieți<sup>28</sup>, deschizînd o librărie „ca să provadă” pe școlari cu cărți și rechizite<sup>29</sup>, a făcut parte din „comisia scolastică” arhiepiscopozană<sup>30</sup>. Pe elevii săraci și sîrguincioși îi încuraja în secret, oferindu-le hrană, haine, bani și diverse alte ajutoare, ceea ce i-a dus vestea de binefăcător și sprijinitor al școlărilor. Pînă la zece elevi beneficiau anual de ajutorul și îngrijirea sa. Desigur, își aducea aminte de multele privațiuni și umilințe pe care a trebuit să le îndure el însuși cît timp a fost „credințer”. Nu este, de pildă, nefolositor să arătăm că, după moartea sa, la Cluj, a luat ființă un „Fond I. M. Moldovanu”, la care, printre mulți alții, a subscris 100 de coroane și „unul care a beneficiat de ajutorul marelui repausat, ca o închinăciune față de memoria acestui mare binefăcător al celor săraci și necăjiți, cum am fost și eu”<sup>31</sup>. La moartea sa, a lăsat școlilor din Blaj și altor fundații întreaga sa avere, cifrată la un milion de coroane<sup>32</sup>.

Mare bibliofil<sup>33</sup>, colecționar de cărți rare și editor de documente<sup>34</sup>, familiarizat cu problemele culturii românești vechi, l-a ajutat în chip substanțial pe Ion Jianu, pupinul său, în întocmirea bibliografiei românești, întreprinzînd chiar o anchetă bibliografică oficială în Transilvania, ale cărei rezultate favorabile au fost comunicate Academiei Române. Instructive întru totul, pentru silința ce și-a dat-o în această întreprindere, sînt scrisorile pe care i le-a trimis ani de-a rîndul lui Ion Jianu<sup>35</sup>. Pe aceeași linie a muncii eu cartea se înscrie și organizarea bibliotecii din Blaj, prin unificarea fondurilor (grupîndu-le de fapt în jurul bibliotecii lui T. Cipariu<sup>36</sup>) și prin construirea palatului bibliotecii centrale arhiepiscopozane<sup>37</sup>.

donatie, scoțînd în evidență „pilda neîntrecută a unui trai simplu și spornic”.

<sup>24</sup> A. Lupeanu, *Călușa Blajului. Cu însemnări și lămuriri istorice*, Blaj, 1922, p. 59, consideră rivna sa de colecționar „mai mare decît a maestrului său” T. Cipariu; Alexandru Melin, *Blajul și biblioteca lui*, Blaj, 1932, p. 12.

<sup>25</sup> Ilie Dăianu, *op. cit.*, p. 12.

<sup>26</sup> Publicate de N. Comșa, *Corespondența* . . . , p. 27--34.

<sup>27</sup> Într-o scrisoare către Jarnik, din 22 mai 1878, poartă despre preocupările sale bibliotecărești cu fondul ciparian: „Suni ocupat cu mutarea cărților bibliotecii cipariene în casele capitulare (a treia de la cornul platurii despre gimnaz, unde este porțița cea mică în zid) și aranjarea ei. D. Cipariu adevărat nu vrea să i se risipească biblioteca frumoasă, ce conține cărți romane de cele mai rari, asemenea arabice, grece etc, ci a întemeiat o bibliotecă, de care mult ne bucurăm. J. U. Jarrik, *Ioan Micu-Moldovan. Spicuri din scrisorile lui*, în „Gazeta Transilvaniei”, 78 (1915), nr. 205. Vezi situația bibliotecilor blăjene într-o scrisoare a lui Alexiu Viciu către Ion Jianu, din 20 februarie 1912 (B. A. R., nr. 61 499), unde se plînge de starea proastă a lor: „Cea cipariană. . . nu se poate folosi absolute. . . Biblioteca d-lui Moldovanu, cu mutarea și strămutarea, s-a deranjat, așa că stau cărțile aruncate jos, grămadă pe fața casei, cum stă porumbul toamna cînd îl trage din car în arie”.  
<sup>31</sup> Nicolae Comșa, *Corespondența* . . . , p. 11.

Ca „prefect” al tipografiei seminariale, a mo vechiului și cunoscutului tipograf și editor sibian K 1878 adresată lui Jarnik transpore bucuria de a fi real ce-o aveam la Blaj s-a casat și în locul ei este o tipogr așa încît anevoie are pereche. Nu voiesc a zice că es grija, de un om cu experiență deplină în obiectul a vară consistorul mi-a conferit mie prefectura tipogr

Nu a fost folclorist, dar urmînd unor îndemnu Cipariu și desigur și unor îndemnuri ale inimii lui d gere care a avut norocul să găsească apoi, în Jarnik Metoda cipariană, de culegere prin elevi, ridicată adevărat principiu metodologic în folcloristică, a răm jeni și a dat numeroase roade, creîndu-se un adevărat Alexiu Viciu”, pe Enea Hodoș<sup>41</sup>, pe scriitorul Al. C satelor”, a profesorului Traian Gherman, care s-a biz și roditoare metodă. însuși A. Bîrseanu a recurs per gerea celor 50 de colinde.

Dacă Ioan Micu-Moldovanu a cules personal, cele 13 ghicitori aflătoare printre manuscrisele lui T Cluj) ar fi fost culese de el din satul său de baștină, M însemnări cu caracter și de interes folcloric de pe că care se păstrează astăzi la Cluj. Cert este că el a ma problemele de folclor. Astfel, a intervenit într-o aprig pe tema interpretărilor mitologice făcute de acesta la pertinente, pe baze filologice, în cazul lui *sorb*, n

<sup>38</sup> Ioan Rațiu, *op. cit.*, nr. 96.

<sup>39</sup> I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovan. Alte spicuri din scrisorile lui*, „Unirea”, Blaj, 25 (1915), nr. 104.

<sup>40</sup> Care își amintește de participarea sa la culegerea lui Ioan Micu-Moldovanu, greșind însă datele. I. Mușlea, *Timotei Cipariu și literatura populară. Studii de istorie literară și folclor*, Cluj, 1964, p. 177, citează din ms. nr. I 246 din „Arhiva de folclor — Cluj”, *Din activitatea mea de folclorist* în care se spune că participarea ar fi avut loc prin anii 1868—1870, cînd era elev în clasa a III-a. în realitate lucrurile s-au petrecut, așa cum vom arăta în continuare, în 1872, cînd Alexiu Viciu era în clasa a V-a.

<sup>41</sup> Enea Hodoș, *Din activitatea mea de folclorist*, în „Anuarul Arhivei de folclor”, 7 (1945), p. 124: „Ajungînd profesor. . . , am socotit să urmez neapărat exemplul, vrednic de laudă, al profesorului de la Blaj, în materie de folclor, Ion Micu-Moldovanu”. „Am cules mai rar personal și mai des prin mijlocirea elevilor și elevelor institutului (Motivul pentru care am apelat la școlărime sînt, în parte, indicate în publicația mea *Descintece* publ. în 1911, Sibiu, cd. Asoc. p. 6)”.

<sup>42</sup> Al. Ciura, *Colinde adunate de elevii de la școlile medii din Blaj sub conducerea profesorului*. . . , Orăștie, 1908, 62 p. Cuprinde 42 de texte, cu localitatea de culegere și cu numele culegătorilor, dar fără numele informatorilor și fără data culegerii. „Meritul acestei colecții, oricît de minimal ar fi el, revine fără îndoială elevilor mei, care le-au a donat, de aceea și eventualul venit curat va trece la

fondul Ciura recent autor în rev avut de li sa în doar că în procese elevi unei nimi “ p. 1 “ (1873 nu i grăbi 1868 ca să serile etc. Blaju drept înder însă, -Mol

Cu toată asprimea polemicii şi inechitatea cu care a fost tratat de At. M. Marienescu atunci când Ion Bianu i s-a adresat pentru a-i recomanda un ardelean sau bănăţean vrednic a fi cooptat printre membrii Academiei la Secţia literară, Ioan Micu-Moldovanu l-a propus totuşi pe Marienescu, făcându-i chiar un portret măgulitor : „Ziceai de membru în locul lui A. Eoman, în Secţiunea literară. Pare-mi-se că mai potrivit ar fi At. Marienescu, carele de mult s-a ocupat şi se ocupă cu lucruri de acele. Este un om foarte versat întru ale literaturii române, dară trăieşte retras şi este de tot modest. Puţini oameni de-ai noştri-l cunosc şi pînă acum nu a scris pentru public. Din cauza aceasta, numirea lui ar fi o surprindere”<sup>45</sup>.

Pentru activitatea sa multilaterală şi apreciindu-se cu deosebire lucrările sale de istorie şi publicaţiile de documente, a fost ales membru al Academiei Eomâne, în anul 1894, după o şedinţă destul de furtunoasă a Secţiei istorice. În şedinţa din 11 aprilie 1894, ținută sub preşedinţia lui V. A. Urechia, D. Sturdza l-a propus ca succesor la scaunul rămas văcâr prin moartea lui George Bariţiu, prezentându-l ca pe un „conluerător al răposatului canonic Timotei Cipariu în cercetările literare şi istorice ale acestuia”. Propunerea a întâmpinat opoziţia lui V. Babeş, A. D. Xenopol şi V. Maniu, care au cerut amînarea chestiunii. Numai la intervenţiile lui N. Ionescu, I. Kalinderu şi Gr. G. Tocilescu propunerea a fost primită, obţinînd unanimitatea<sup>46</sup>. În aceeaşi zi, propunerea a trecut şi prin adunarea generală, întrunind 22 de voturi din cele 24 ale participanţilor<sup>47</sup>, iar în ziua următoare secretarul-general al Academiei Eomâne, D. Sturdza şi citea în plenul adunării telegrama de mulţumire a lui Ioan Micu-Moldovanu : „Mulţumesc din toată inima pentru onoarea ce mi-a făcut Academia alegîndu-mă de membru al său”<sup>48</sup>.

A doua zi, la 24 aprilie 1894, după celălalt stil, îi scria lui Ion Bianu următoarele : „Aseară la 9 ore am primit două depeşe : una de la dl. Sturdza, secretariul gen. al Academiei, alta de la domnia-Ńa, prin care eram avizat despre alegerea mea de membru al Academiei. M-am bucurat foarte pentru onoarea ce mi s-a făcut şi aş fi răspuns îndată, dară aici nu este serviciu de noapte”<sup>49</sup>. La şedinţele Academiei nu a participat. Nu şi-a redactat nici discursul de recepţie, făcînd, după uzanţele epocii, elogiul predecesorului său. A reprezentat însă, în mod strălucit, interesele Academiei în Transilvania, tratînd cumpărări de documente şi cărţi rare, reglementînd executări testamentare în favoarea instituţiei<sup>50</sup>.

Tot în locul lui George Bariţiu a fost ales preşedinte al Astrei, funcţie pe care a deţinut-o între 1893 şi 1901. Sub conducerea sa, asociaţia a făcut primul pas în afara Transilvaniei, trecînd în Banat, pentru care s-a modificat statutul şi s-a eliminat din titulatură termenul „transilvană”. La următoarea adunare generală din 1896, de la Lugoj, prin cuvîntul bănăţeanului dr. Alexandru Moesony, viitorul său înlocuitor la conducere, constata că prin acţiunea aceasta se dărîma „un zid de despărţire între fraţii de acelaşi neam, setoşi de aceeaşi cultură. Asociaţiunea noastră, în această adunare, se dezbracă de caracterul ei provincial şi proclamă principiul solidarităţii naţionale pe terenul cultural”<sup>51</sup>.

Paralel cu activitatea sa culturală, Ioan Micu-Moldovanu s-a manifestat şi pe terenul luptelor politice, el fiind unul din intelectualii care la 3/15 mai 1868, deci la cea de-a douăzecea aniversare a memorabilei zile a adunării românilor la Blaj în 1848, a semnat acel celebru protest public împotriva alipirii Transilvaniei la Ungaria, care s-a numit *Pronunciamentul de la Blaj*. Pentru participarea la acest act, el a fost tîrît, împreună cu Iacob Mureşan, redactorul „Gazetei Transilvaniei”, şi cu Alexandru Eoman, redactorul foii „Federaţiunea”, înaintea tribunalului din Tg.-Mureş, sub motivul de a fi „conturbat” pacea publică. Numai intervenţia directă a lui Francisk Deák a putut stinge procesul<sup>52</sup>.

În 1875, la Conferinţa electorală de la Sibiu a nia, s-a impus linia politică a pasiviştilor ; „radicali” A rămas celebră fraza în care, definind liniile directivale, cerea „pasivitate faţă de dieta din Budapesta”<sup>53</sup>. Activitatea politică nu înseamnă, deci, renunţarea la Burghezia românească a depus în aceşti ani o apreciere şi în sensul cultivării în rîndurile maselor populare naţional”<sup>54</sup>. În această privinţă, activitatea de conducere a Astrei a fost continuarea directă a activităţii lărm, ca o simplă coincidenţă deocamdată, faptu zată tocmai în momentul cînd era angajat în luptele

A depus o vastă şi fructuoasă activitate economică şi economie poporul român din Transilvania îşi va putea. Pentru aceasta a fost unul din întemeietorii băncii agent al ei<sup>55</sup>. Dintr-o scrisoare a lui Jarnik aflăm de minte foarte bine cum în toate duminicile venea la ca să-l primeşti şi să-l păstrezi pînă atunci cînd să fel . . . ai contribuit la bunăstarea poporului sîrgu stitutul bancar „Patria”, al cărui director executiv introdus aceleaşi deprinderi spre cumpătare şi economic (ele fapt, e vorba de elevii din clasa a VUI-a a liceu mică „Delos”<sup>56</sup>. El însuşi a desfăşurat o multitudine cu cereale, angajînd diferite operaţii financiare, neamoişii etc.)<sup>57</sup>, reuşind ca la sfîrşitul vieţii să fie pos amarătat mai sus, a testat-o în folosul şcolilor şi al

A fost un om bolnăvicios<sup>58</sup> şi singuratic, a Modest pînă la uitarea de sine, purta o haină sărăverzea şi pînă nu se mai ţinea pe el”, mulţumindu-frugale<sup>59</sup>. În repetate rînduri, Jarnik îşi aduce amintat de el, cu mămăligă şi ceapă, brînză şi vin<sup>60</sup>. Cu pînă în cele mai mici amănunte ceremonia propri de orice pompă inutilă şi zgomotoasă. Cînd în 1919 al strălucitului său maestru T. Cipariu, a fost impr

Toţi cei care l-au cunoscut sînt unanimi în ale şi morale. Se spunea, de pildă, despre el că „ve pătruns în intimitatea sa, îl descrie ca pe un „băr

<sup>45</sup> I. Lupaş, *Nicolae Popea*. . . , p. 26—27; Nicolae rău  
Coşna, *Corespondenţa*. . . , p. 13. ace

<sup>46</sup> *Istoria României*, voi. IV, Bucureşti ; Edit. Academiei, mă  
1964, p. 678. pen

<sup>47</sup> I. Lupaş, *Nicolae Popea*. . . , p. 25; Nicolae Comşa, disp  
*Corespondenţa*. . . , p. 13. cu t

<sup>48</sup> Scrisoare din 20 noiembrie 1914. nu

<sup>49</sup> Nicolae Comşa, *Dascălii*. . . , p. 91. ani

<sup>50</sup> I. Lupaş, *Nicolae Popea*. . . , p. 25. mai

<sup>51</sup> Ioan Bălan, *op. cit.*, p. 984. „

<sup>52</sup> I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovan. Alte spicuiri*. . . . de  
nr. 104, scrisoare din 25 IX 1876 : „După plecarea dv. ale  
am zăcut în pat două săptămîni, după aceea m-am tras „  
cum am putut la şcoală şi mi-am văzut de lucrurile urgen  
genţi, ce mi s-au fost adunat pe timpul morbului; ” B.  
A. R., scrisoare către Ion Bianu din 7 mai 1914, nr. 57 998 :  
„ . . . Puterile mele slăbesc pe zi ce merge. Am zăcut

<sup>45</sup> B. A. R., scrisoarea nr. 57 970, din 10 aprilie 1899.

<sup>46</sup> Nicolae Comşa, *Corespondenţa*. . . , p. 24.

<sup>47</sup> I. Lupaş, *Andrei Şaguna şi conducătorii „Asociaţiunii transilvane” (1861—1922)*, Bucureşti [f. d.] (Cunoştinţe folosite. Seria C, nr. 11—12).

<sup>48</sup> *Din istoria Transilvaniei*, voi. II, Bucureşti; Edtt. Academiei, 1961, p. 233-234.

<sup>49</sup> „Analele Acad. Rom.”, seria a II-a, t. XVI, Bucureşti, 1894, p. 292-293.

<sup>50</sup> Ibidem, p. 251.

<sup>51</sup> Ibidem, p. 255.

<sup>52</sup> B. A. R., scrisoarea nr. 57 960,

meţ şi serios" în acelaşi timp, niciodată altfel de „cum îi era firea”<sup>65</sup>. Aprig cu adversarii săi şi ai maestrului său Cipariu<sup>66</sup>, ca şi cu autorităţile duşmănoase idealurilor naţionale ale românilor din Transilvania<sup>67</sup>, era darnic cu prietenii săi personali şi generos cu prietenii poporului român. Am amintit despre marile servicii pe care-le-a făcut lui Ion Bîanu, ajutându-l să redacteze *Bibliografia românească veche*. Cazul nu este izolat. Asemenea servicii, aflăm din corespondenţa sa, a făcut tuturor celor ce s-au interesat de cultura poporului nostru<sup>68</sup>. Jarnik a beneficiat într-o măsură atât de largă de generozitatea lui, încît la numit „părintescul meu ocrotitor”<sup>69</sup>, „părintescul meu prieten şi ocrotitor”<sup>70</sup>, „veneratul meu ocrotitor,”<sup>71</sup>, „protectorul meu”, recunoscînd a-i fi făcut „servicii nestimate”<sup>72</sup> şi, după moartea lui Ioan Micu-Moldovanu, numindu-l „răposatul meu binefăcător”<sup>73</sup>. Cel mai frumos portret al său este însă, desigur, cel întocmit de Ion Agîrbieeanu<sup>74</sup>, din care spicium numai atît cît e necesar ca să ni-l putem reprezenta

Mărunţ, uscat, cu barba rară şi lungă, c-o frunte largă şi priviri de oţel . . . , reverenda veche . . . bătea în verziu . . . , nu era iubitor de ospete. Nu bea, nu mîncă decît atît cît să-şi ţină sufletul în trup. Trăia mai mult cu lapte şi miere de albine . . . , era cel mai aprig la minte între toţi cărturarii blăjeni de pe vremea aceea. Toată lumea îl respecta . . . ". Înţelegem atunci de ce vestea morţii lui, în 1915, a produs o adevărată consternare. Necrologul redacţiei ziarului „Eomânul” din Arad<sup>75</sup> exprimă limpede aceste sentimente. Cităm fragmentul iniţial : „în milocul viforului îngrozitor, ce zguduie din temelii lumea, ne soseşte vestea mîhnitoare că din pădurea verde a neamului românesc s-a prăbuşit stejarul bătrîn, la care privisem întotdeauna cu mîndrie bucuroasă, ca la un puternic îndemn spre glorie românească şi ca la un drapel al statorniciei fără teamă în slujba idealului nostru naţional”. Aceeaşi stupoare o mărturiseşte şi Jarnik, la vestea morţii sale, într-o scrisoare către Victor Macavei, trimiţîndu-i spre publicare „spicuri” din corespondenţă : „Cu toate că de luni de zile îl ştiam culcat pe patul de durere şi cu toate că deznodămîntul fatal se putea privi ca dorita scăpare din nişte chinuri cumplite, vestea aceasta m-a umplut de jale adîncă, aducîndu-mi aminte mai viu decît orişicînd toate ce răposatul Domn a binevoit să facă pentru mine. Căci ee eram eu, cînd în vîrstă de 28 de ani, ca profesor suplinitor de limba franceză şi germană, am sosit într-o bună zi la Blaj, dorind să mă procopsesc în cunoştinţa limbii române?”<sup>76</sup>.

Acesta a fost omul căruia îi datorăm marea colecţie de care ne ocupăm. Piu de iobagi, ridicat prin muncă stăruitoare în rîndul celor mai reprezentativi conducători politici şi culturali ai românilor din Transilvania, Ioan Micu-Moldovanu şi-a închinat toată viaţa ridicării şi propăşirii poporului său. Mai mult decît a făcut el însuşi, a îndemnat şi ajutat pe alţii să facă, împărtăşind tuturor cîte ceva din fanatismul obstinat al muncii sale nezmotoase şi din patriotismul său lucid şi practic. A făcut parte din generaţia de cărturari care a moştenit insuccesul revoluţiei din 1848jji a fost obligată să caute drumuri noi pentru promovarea ţelurilor naţionale ale românilor. În această nouă luptă, prezenţa lui s-a dovedit atît de vie şi de inspirată, încît generaţia ce i-a urmat — combătînd cu alte mijloace şi urmărind alte obiective tactice — l-a avut înaintea ochilor ea pe un simbol al statorniciei şi trăinicie! idealului

naţional al românilor transilvăneni. Nu este deci întîm de'cea mai mare şi mai importantă culegere de folclor jumatăte a secolului trecut în Transilvania. Şi editori aceasta, atunci cînd, scriind prefaţa colecţiei, au a adunarea poeziilor populare cuprinse în colecţiunea metropolitan din Blaj, dl. Ioan M. Moldovanu. Dînsul focalar al culturii române, a îndemnat neconţinut p intereseze de literatura noastră poporală şi să caute a etc. ce le vor auzi la vetrele părinteşti. îndemnările mas nebăgate în seamă". Cel de-al doilea merit este d oameni, în tînarul Jarnik pe singurul în stare să val sa şi de a-l fi ajutat din răsputeri s-o realizeze.

## 2. IOAN URBAN

Despre învăţatul ceh cunoaştem nenumărat prevederea, dar şi slăbiciunea, de a le împărtăşi în ziarele şi revistele vremii şi, mai ales, de a le comun Din mulţimea acestora reţinem numai detaliile abso de bază ale personalităţii sale, amănuntele suscep zător scopurilor lucrării de faţă.

S-a născut în anul, „memorabil” cum îi plăcea de 25 mai<sup>77</sup>, dintr-o familie săracă de muncitori. Tat pînză<sup>78</sup>. Iată ce spune el despre mijloacele materia Ńesător de pînză dintr-un oraşel al nord-estului Bo bucate, de o curte în care se înghesuiau galiţe de to vaci, nu ; din contra : sărăcia se lega de noi ca scaiu să ne saturăm cu pîne, fie şi neagră, cu zamă de va cafea, care de proastă ce era sămăna mai mult a c cuniţel lapte”<sup>79</sup>.

De originea sa muncitorească a făcut întotdea toare. Nui plăcea formalismul şi convenţionalismul unui Ńesător' de pînză sărac, na primit o spoială din că nimeni nu şi-l putea imagina „făcînd la complimer

<sup>65</sup> I. U. Jarnik, *Dragoste de grai*. . . p. 8.

<sup>66</sup> Vezi polemica sa cu Titu Maiorescu în privinţa ortografiei cipariene, la capătul căreia criticul de la Iaşi observa că I. Micu-Moldovanu şi-a „pierdut dreptul la o discuţie cuviincioasă”. în *Critice*, Bucureşti, Edit. pentru literatură, 1966, p. 67, art. : *Observări polemice* (1869). Detalii în T. Lupaş, *Nicolae Popoa*. . . , p. 41—43.

<sup>67</sup> Vezi anecdotele create pe seama lui.

<sup>68</sup> Cazul lui Moldovan Gergely, menţionat într-o scrisoare din 25 februarie 1878. I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovan. Alte spicuri*. . . , nr. 105.

<sup>69</sup> I. U. Jarnik, *Doine şi strigături din Ardeal*. Extras

din- „Calendarul revistei < Ion Creangă > pe anul 1912”, Bîrlad, 1912, p. 5.

<sup>70</sup> Jarnik către Victor Macavei, scrisoare din 29 septembrie 1915 (col. Ileana Bozac, Cluj); A. Lupeanu, *Urban Jarnik*, „Comoara satelor”, I(1923), p. 17 (Necrolog).

<sup>71</sup> Jarnik către Victor Macavei, scrisoare din 14 august 1912 (col. Ileana Bozac, Cluj).

<sup>72</sup> I. U. Jarnik, *Drumul pe care am mers*, p. 25.

<sup>73</sup> I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovan*. . . , nr. 105.

<sup>74</sup> *Licean*. . . odinioară, p. 141.

<sup>75</sup> „Românul”, 5 (1915), nr. 196 din 22 septembrie,

<sup>76</sup> Scrisoare din 29 septembrie 1915 (col. Heana Bozac^ Cluj).

<sup>77</sup> I. U. Jarnik, *In memoriam*, în „Drepturile femeii”, I (1912), nr. 2, p. 6. în acte a fost înscris însă ca fiind născut în ziua de 26 mai, după obiceiul local de a face înregistrările în ziua anunţării lor. Precizarea datei o face într-o scrisoare din 28 mai 1918 către Andrei Birseanu. *Coresp. Jarnik-Birseanu*, Cluj, Bibi. Univ. Babeş-Bolyai.

<sup>78</sup> I. U. Jarnik, *Drumul pe care am mers*, p. 110.

<sup>79</sup> I. U. Jarnik, *Amintiri*, în „Drepturile femeii”, I (1912); nr. 4. Despre această sărăcie a familiei sale îi scria în 28 septembrie 1888 lui Ioan Pop-Reteganul: Trebuie ştiut că şi eu m-am născut din nişte părinţi



în această privință avea ceva din caracterul mamei sale, care „știa să vorbească cu orișicine, nesfiindu-se de ar veni împăratul însuși”<sup>81</sup>.

De altfel, dintre părinți, mama este cea care a avut o influență hotărâtoare asupra soartei sale, atât prin firea ei aprigă și îndrăzneată, pe care i-a transmis-o și care s-a făcut vizibilă mai ales în cea de-a doua parte a vieții sale<sup>82</sup>, cât și prin faptul că a înțeles marea lui dragoste



Ioan Urban Jarnik (Biblioteca Universității Babeș-Bolyai, Cluj, și B. A. R., Mm. 176).

de carte și a făcut eforturi supraomenești să-i asigure învățătura. Într-o scrisoare către Ovid Densusianu pomeneste: „Mama a jucat în viața mea un rol mai însemnat decât s-ar putea crede, căci de, fără ca dînsa să fi fost înzestrată cu un curaj și o stăruință din cale afară de mare, nu deveneam ceea ce am devenit, căci fie iertatul tată al meu a fost un bărbat blajin, de acei despre care zice românul «să-l pui la rană și te vindecă», afară de aceasta însă lipsit cu desăvîrșire de curaj”<sup>83</sup>. Într-altă parte arată că maica-sa, „văzînd că bărbatul său, cu toată

că nu dorește să se „mămuțeze” după lume, din moment ce are o altfel de fire. Interesant de reținut e faptul că dintre toți cunoscuții săi numai pe Caragiale i-l poate da drept exemplu de comportare simplă, cinsită, lipsită de convenționalism.

<sup>81</sup> I. U. Jarnik, *In memoriam*, p. 7.

<sup>82</sup> *Ibidem*, p. 8: „în ce mă privește pe mine, eu în copilărie și tinerețele mele, eram tot atât de sfios ca și tata

și unchiul; la gimnaziu conșcolarii își băteau joc de mine, numindu-mă fată mare. Mai tîrziu însă, cu cît înaintam în vîrstă, firea mamei începea să fie mai tare în mine”. Despre-aceeași situație, într-o scrisoare din 9 „ebruarie

1912 către I. L. Caragiale (B. A. R., S — 1, ca și în

LV

scrisoarea mai sus citată către Ioan Pop-Reteganul.

<sup>83</sup> B. A. R., inv. 73.095, scrisoare din 22 octombrie 1922.

hărnicia sa, nu e în stare să cîștige cele trebuincioase pe eîndu-se de ceva ce ne-a scos din mizeria cea neagră”<sup>84</sup> de fructe.

După o copilărie lipsită de copilărie<sup>85</sup>, plecă în la școală, într-un orașel din împrejurimi. Acolo, printre s cum fusese Ioan Micu-Moldovanu la canonicul Vasile I astfel, ci „famulus”. Făcea însă aceleași servicii: mătucă cumpăra tutun, își însoțea stăpînul la liturghie. Trecînd intră la un nou fel de slujbă. Despre aceasta scrie: „Pe pregătindu-le masa și aducîndu-le mîncări din bucătărie, cîte ceva pe talere și tot acolo, de pe aceleași talere, tr

Cu toate aceste greutăți, care l-ar fi descurajat de carte și în ciuda unei sănătăți care nu l-a prea favorizat<sup>86</sup>, a și umilințe, să urce toată ierarhia școlărească a vremii, t țăturii, cum îi plăcea să numească cele șapte orașe în Talentat și harnic (de o hărnicie care mai tîrziu va i terminat în mod strălucit studiile de romanistică la U a deveni un reputat profesor universitar la Praga.

Studiile pe care le-a realizat au un pronunțat caracter cît și cele de editare de texte. De altfel, cele din prima constituind preocuparea sa principală și pasiunea sa co

<sup>84</sup> I. U. Jarnik, *in memoriam*, 1 (1912), nr. 2, p. 7.

<sup>85</sup> Pînă la 14 ani, cînd a putut merge la gimnaziu, a trebuit să-și ajute tatăl și unchiul la războiul de țesut, pierzîndu-și astfel cele mai frumoase zile ale copilăriei.

Pasiunea lui pentru lectură și-a satisfăcut-o citind pe rînd, „sleind”, cum spunea el, toate micile biblioteci ale cunoscuților familiei, ale bisericii și școlii din Pottenstein, la lumina focului din sobă, deoarece a folosi un opaiț pentru citit era o cheltuială de neconceput pentru familie.

<sup>86</sup> I. U. Jarnik, *Drumul pe care am mers*, p. 151 — 152. Vezi și p. 172.

<sup>87</sup> într-o scrisoare către Birseanu, care-l felicita la împlinirea a 70 de ani, se autopersifla, vorbind despre o anumită „ipocondrie”, de care ar fi suferit din „vîrstă fragedă” încă. Și continuă: „Am niște dovezi pentru aceasta. Chiar aseară, căutînd într-un caiet de notițe din studiile mele gimnaziale, am dat de niște însemnări din anii 1868 și 1869, va să zică dintr-o vreme de acum 50 de ani, în care amar mă plîng de niște simptome neliniștitoare cu privire la starea sănătății mele de atunci: scriu acolo de niște junghiuiri, de niște dureri, de niște vizite proiectate sau făcute cîtorva medici? de sfaturile și îndrumările date mie de ei și țin minte cășimai tîrziu adeseori mă țineam pierdut, osîndit la o moarte prematură. Și iată, cu toate aceste simptome, iată-mă ajuns la o vîrstă pe care într-adevăr destul de puțini o ajung”. Scrisoare din 28 mai 1918. Cu toate acestea, sănătatea lui n-a fost de loc prea bună. Amănunte numeroase în corespondența sa. Menționăm scrisorile din 26 ianuarie 1880, 28 februarie 1908, 19 august 1910 și 17 februarie 1911 către același Birseanu și mai ales două scrisori către Horia Petra-Petrescu, din 13 august 1921 și 22 decembrie, 1922.

<sup>88</sup> I. U. Jarnik, *Drumul pe care am mers*, p. 47. Cele »șapte vâmi” sînt: Hohenmauth, Rychnow, Králove Hradec, Viena, Paris, Blaj și București. în scrisoarea din

24 iulie 1880, în care biograficele crise și cu Visoke Viena, Pa

„Cano de acest lamburur fost mai Drumul pe 1901 către să mă che

„își fă care le țin de roman cîteva m scris un fe besc cu p Cihac și a acolo și c se găsesc Scrisoare Scrisoarea A. Gorov lecția „Cu Avea obic important a citit-o p care l-au le-a înțeleteganul, în „cu conde teresant și Și contin cuvinte ș

Menționăm printre acestea indicele sãn la marele dicționar etimologic al limbilor române al lui Diez, care, cu cele două ediții la interval foarte scurt, arată prestigiul științific de care s-a bucurat la vremea respectivă<sup>11</sup>. A doua lucrare de acest gen este însuși glosarul ce însoțește culegerea de doine și strigături din Ardeal, opera de „benedictin”, cum o numea > Ionescu-Gion<sup>12</sup>. Glosarul acesta i-a dat ideea unui dicționar al limbii populare românești, idee pe care a înfățișat-o Academiei Eomâne sub forma unui mare memoriu, oferindu-se a-l îndeplini, după modelul glosarului. Cum însă, între timp, Academia încredințase lucrarea unui dicționar general al limbii române lui B. P. Hasdeu, lucrare ce trebuia să cuprindă și lexicul cu caracter folcloric, propunerea lui nu a fost acceptată. Problema se oglindește abundant în corespondența sa<sup>13</sup>. Mai târziu, a colaborat la extragerea de material pentru dicțio-

aceasta, mrștiu ; dar mie mi se pare, dacă vreau să cunosc specialitatea mea cu de-amănuntul, că trebuie neapărat să fac așa cum fac". în același mod l-a citit pe C. Negruzzi, după cum aflăm dintr-o scrisoare din 8 iulie 1880 către A. Bîrseanu. Nu a urmărit niciodată să întocmească un dicționar român-ceh, cum îl ispătea în 1917 Horia Petra-Petrescu. îi scrie acestuia că fișierele și le-a întocmit pentru a putea găsi repede și practic orice cuvînt pe care ar fi dorit să-l cerceteze, pentru a cunoaște cite cuvinte și locuțiuni stau la îndemîna cercetătorului (așa a făcut bunăoară, și cu dicționarul lui Ghiță Pop, apărut în colecția Langenscheidt, pe care l-a fișat în întregime. Despre această lucrare și într-o scrisoare către I. Micu-Moldovanu din 24 august 1912, unde arată și utilitatea sa). Cu un an mai înainte, la 30 aprilie 1916, îi dăduse aceluiași Horia Petra-Petrescu o probă despre însușirile practice ale acestui instrument de lucru, oferindu-i sensurile cuvîntului a *se domui*. Corespondența dintre N. și H. Petra-Petrescu. Același lucru îl făcuse și pentru albaneză. în 1883 întocmise un indice la textele publicate de el (scrisoare către Bîrseanu din 14 august 1883), în 1918 lucra la un indice german-albanez din *Dicționarul etimologic al limbii albaneze* întocmit de Gustav Meyer (scrisoare către același din 1 ianuarie 1918). Ajunsesse chiar la unele deformații profesionale. în 16 noiembrie 1912, îi scria lui Victor Macavei că făcuse critica listei membrilor unei tovărășii de meseriași din Blaj, pentru că nu era întocmită alfabetic (col. Ileana Bozac, Cluj).

<sup>11</sup> Un pasaj dintr-o scrisoare către I. Micu-Moldovanu, datată 11 iulie 1877, este revelator pentru munca depusă de el la redactarea acestei lucrări: „Acuma sînt ocupat, cam de o lună de zile, cu copierea indicelui complet la dicționarul etimologic [al] lui Diez. Am sosit la cuvînt [ul] «pazzolana» și tot am scris deja mai mult decît 20 000 de cuvinte. [î]ți poți închipui foarte lesne ce lucru a fost aranjarea toatelor (sic !) cuvintelor aceste scrise pe bucățele mici de hîrtie după ordinele alfabetice, cînd copierea singură fine așa de mult timp. Mă mîngîiez cu speranța că, odată tipărită, lucrarea aceasta o să aducă un folos mare studiilor aceste. Acum eu cel puțin voi putea să mă folosesc de ceea ce am făcut, fiind în stare să găsesc dacă fiecare cuvînt din orice limbă romană se găsește în dicționarul lui Diez sau nu, și în cazul întîii la ce loc”. Cu cîteva luni mai înainte, lucrarea îl obosise într-un asemenea grad, încît se căia a o fi început (scrisoare către același din 5 ianuarie 1877). Despre mersul tipăririi lucrării, în scrisorile către același din 24 mai, 13 iulie și 25 septembrie 1878. Despre ediția a-2-a îi scrie la 10 decembrie 1888, arătînd ajutorul pe care i-l oferă soția. La 20 noiembrie 1888 îi scria și lui Iacob Negruzzi despre munca la această a-2-a ediție.

I. E. Torouțiu, *Studii și documente literare*, voi. I, București, 1932, p. 432-434. La 13 aprilie 1889 îi scrie și lui Bîrseanu, rugîndu-l să publice o notiță în gazetele brașovene, privitoare la apariția lucrării.

<sup>12</sup> Corespondența cu Bîrseanu este revelatoare cu privire la întregul proces de redactare, corectare și tipărire a glosarului. în 20 de scrisori, redactate în decurs de 5 ani, problema e un adevărat lait-motiv al corespondenței lor : 8 aprilie, 7 august, 29 august, 9 octombrie și 30 octombrie 1881 ; 13 martie și 11 decembrie 1882 ; 2 februarie, 22 mai și 20 octombrie 1883 ; 1 februarie, 5 martie, 29 aprilie, 6 octombrie și 15 decembrie 1884 ; 30 ianuarie, 4 aprilie, 25 mai, 10 august și 16 august 1885. Menționăm că a cerut, spre a se evita mulțimea greșelilor de tipar din culegere, ca glosarul să fie tipărit la Praga, sub directa sa supraveghere. O întreagă corespondență pe această temă se află în Arhivele Cancelariei Academiei. Facem trimitere la ea într-altă parte. Despre condițiile în care a lucrat vorbește într-o scrisoare către I. Micu-Moldovanu : „Puteți să vă închipuiți munca ce aveam cînd, acum doi ani, mă puseseam să scot toate cuvintele, fără nici o excepție, din cîntecele ce voiam să tipăresc. Zile întregi ședeam într-o odaie a școlii de aici în care lucram, fiindcă acasă copiii nu mă lăsau să lucrez cum se cade”. Informații și în corespondența cu Livia Maiorescu, care îi scria despre primirea glosarului la București, în 9/21 februarie 1883 (col. Tr. Ionescu-Nișcov).

<sup>13</sup> Despre acesta scria întîiași dată la 25 ianuarie 1885, cînd trimitea și prima coală tipărită a glosarului. Ni se pare interesant modul în care pledează cauza utilității unui asemenea dicționar și de aceea transcriem pasajul : „Cu un dicționar complet al limbii române, în care s-înțelege ar intra și neologismele, s-ar mai putea aștepta cîțiva ani, căci procesul în privința aceasta nu mi se pare încă terminat, modul în care se întrebuintează cuvintele luate din alte limbi în anii cei din urmă nu s-a încă consolidat și ar trebui lăsat să treacă o vreme oarecare pînă se va fi frămîntat bine. Alta este însă cu limba poporului; aceasta s-a statornicit de mult, fiecare cuvînt are înțelesul său hotărît, intră în niște fraze ca un element care nu se poate despărți de dînsule și ar fi o lucrare temeinică dacă toate acestea s-ar pune la iveală la un loc, bine aranjate și ilustrate cu fel de fel de citate din basmele, cîntecele populare, ghicitorile, cu un cuvînt din toate producțiunile muzei poporane române” (Arh.Cane.Acad. dos. VIII, voi. 14 — 16, f. 522—523). Textul integral al propunerii sale se află în aceeași arhivă, dos. VIII, voi. 17, f. 7—8, poartă data de 5 martie 1885 și rezoluția: „La sect. lit.” Răspunsul negativ al Academiei în ciorna din 22 martie 1885, cu nr. 2 767, dos. VIII, voi. 17, f. 9 r. -v. L. Șăineanu laudă

narul Academiei încredințat la vremea aceea profesorul Ion Ionescu-Gion, care, cu cele două ediții la interval foarte scurt, arată prestigiul științific de care s-a bucurat la vremea respectivă<sup>11</sup>. A doua lucrare de acest gen este însuși glosarul ce însoțește culegerea de doine și strigături din Ardeal, opera de „benedictin”, cum o numea > Ionescu-Gion<sup>12</sup>. Glosarul acesta i-a dat ideea unui dicționar al limbii populare românești, idee pe care a înfățișat-o Academiei Eomâne sub forma unui mare memoriu, oferindu-se a-l îndeplini, după modelul glosarului. Cum însă, între timp, Academia încredințase lucrarea unui dicționar general al limbii române lui B. P. Hasdeu, lucrare ce trebuia să cuprindă și lexicul cu caracter folcloric, propunerea lui nu a fost acceptată. Problema se oglindește abundant în corespondența sa<sup>13</sup>. Mai târziu, a colaborat la extragerea de material pentru dicțio-

aceasta depășind cadrul lucrării de față și interesînd mulțumit ca, în linii sumare, să indicăm direcțiile mai i subliniind, în primul rînd, caracterul ei didactic, lega universitățile unde a funcționat.

A avut o fire sinceră și deschisă, ducînd o caldă și cu asiduitate și convingere prietenia. Corespondența sa, de ventă a marii lui sociabilități. De altfel, nevoia de a se s ca, paralel cu munca sa științifică și didactică, dar mai a variată și bogată activitate obștească, fiind inițiatorul și (de înfrumusețare a orașelor din patria sa și de cons

ideea, despre care spune că „germinează alminterea deja în monografia dv. despre psihologia basmelor române”. 14/26 octombrie 1885. Titu Maiorescu îl înștiința numai de respingere. Scrisoare din 1/13 martie 1885 (col. Tr. Ionescu-Nișcov). Vezi și *Drumul pe care am mers*, p. 48; A. Gorovei, *op. cit.*, p. 16, scrisoare din 2 ianuarie 1909.

<sup>11</sup> 2 ianuarie 1898 către A. Bîrseanu : excerptează „Șezătoarea” ; e remunerat cu 6011. pe lună, „ceea ce mă poatescãpaoarecumdinveșnice[le]încurcãturifinanciare”. La 4 decembrie 1898 îi scria aceluiași că e foarte ocupat cu lucrarea „pentru Academie”. Vezi și *Drumul pe care am mers*, p. 48.

<sup>12</sup> Despre aceasta îi scria lui Bîrseanu la 5 martie 1884 din Paris, înștiințîndu-l la 2 octombrie 1892 despre terminarea lucrării. La 2 martie 1895 pomenea de lucrare într-o scrisoare către Ilarion Pușcariu. Vezi I. E. Torouțiu, *op. cit.*, voi. VI, p. 96-97.

<sup>13</sup> La 19 ianuarie 1881 și 14 august 1883, despre evoluția muncii la culegerea aceasta (către A. Bîrseanu).

<sup>14</sup> Titu Maiorescu îi scria la 18 octombrie 1880 despre refuzul lui Gaster : „Mi-a spus acum definitiv că nu poate să lucreze cu cineva împreună la creștomatiile sau gramatici, fiind lucrări prea individuale” (col. Tr. Ionescu-Nișcov). Amănunte cu privire la această lucrare în Tr. Ionescu-Nișcov, *Corespondența dintre I. Urban Jarnik și Petre Ispirescu*, în „Studii și cercetări de istorie literară și folclor”, XII (1963), nr. 3-4.

<sup>15</sup> La 22 iulie 1909, 18 octombrie 1913 și 24 iulie 1914, către A. Bîrseanu, despre proveniența textelor, orînduirea colecției, elaborarea glosarului, editarea la Academie în seria „Din viața poporului român”. Vezi și *Drumul pe care am mers*, p. 53.

<sup>16</sup> într-o scrisoare către A. Bîrseanu din 28 februarie 1908 : „Nevasta mea merge bine și ne iubim după 32 de ani tot așa cum ne-am iubit cînd ne-am luat, va să zică am nimerit bine amîndoi”. Lucruri asemănătoare îi scria și lui

I. N. Popea. Vezi „Izvoarele Moldovane” adevăr pe poate de dr iubit în ce cepția lui altă scriso care vorbe rătorii lui aceasta, că dușman ne una bine căsătorit și singur mai

<sup>17</sup> Societ așa fel înc toate organ condus-o p aluzie la pr Amănunte Micu-Mol în scrisorile 1908, 11 a 1 septembri Petrescu d 1921. Două toare în ace („Izvoarașu deci accesiv cative. Afl pentru înfr mîni, fie terialele ce „Țara nouă” printre care

ca şi conducătorul unor asociaţii de sprijin a studenţilor săraci<sup>100</sup>. Într-o scrisoare către Horia Petra-Petrescu, din 7 decembrie 1921, arăta că e preşedinte, vicepreşedinte, casier sau membru în consiliile de administraţie a nu mai puţin de 9 asemenea asociaţii (din care 7 studenţeşti, 1 de înfrumuseţare şi ultima Societatea de prietenie ceho-română).

Două rămin problemele ce trebuie cercetate în contextul de care ne ocupăm : a) relaţiile lui Jarnik cu literatura, ştiinţa şi cultura românească a epocii şi b) concepţia sa despre folclor şi folcloristică. Ambele probleme luminează însuşi fondul culegerii pe care o studiem. În legătură cu prima problemă, Jarnik nu a fost de loc zgîrcit cu mărturisirile, lăsându-ne importante detalii privind modul cum a învăţat româneşte, privind activitatea sa didactică şi publicistică în această direcţie, privind dragostea ce a purtat poporului nostru şi limbii sale, precum şi prietenia ce l-a legat de numeroase personalităţi proeminente ale culturii noastre. Sinteza tuturor acestora se află în broşura sa, atât de sugestiv intitulată *Dragoste de grai şi de viers românesc* (extras din „Viaţa nouă”), Bucureşti, 1925. „În fine, nu vom relua cele spuse de el, ci vom extrage din corespondenţa sa acele amănunte ce îi întăresc afirmaţiile.

Cel care avea să spună că nu e nici ceh, nici român, ci „un fel de corcitură din cele două neamuri”<sup>101</sup>, şi că numai moartea va fi în stare să desfacă ce i-a făcut „de urmă” molima dragostei pentru limba română<sup>102</sup> a pus bazele cunoştinţelor sale de limbă română în perioada studiilor sale pariziene (toamna anului 1874), după terminarea universităţii la Viena<sup>103</sup>. La Paris l-a cunoscut pe tînărul Constantin Georgian, de la care a luat primele lecţii de limbă română şi cu care a corespondat apoi, ani de-a rândul, într-un mod foarte profitabil pentru el. Georgian îi corecta scrisorile şi i le trimitea înapoi, Jarnik putînd astfel să-şi dea seama de greşelile făcute şi de corectarea lor. Georgian îi scria cît mai fonetic cu putinţă, „aşa ca scrisoarea să fie înfăţişarea credincioasă a vorbirii”, cu dorinţa de „a goni cusururile în vorbire” pe care Jarnik le dobîndise în vremea primei sale şederi în Transilvania<sup>104</sup>. Acelaşi sistem îl va folosi mai tîrziu şi în corespondenţa cu fiul său Hertvik. Pentru exerciţiu, căuta tovărăşia românilor, lucru ce nu era prea dificil la Viena, unde exista o numeroasă colonie de studenţi români şi celebra societate a acestora „România jună”. În scrisorile sale transpare regretul de a nu putea participa mai des la reuniunile societăţii şi la teama de a nu-şi primejdui, prin lipsa de conversaţie, cunoştinţele de română pe care le agonisise<sup>105</sup>. Şi pe fiul său, în vremea studiilor acestuia la Viena, i-a îndemnat să ţină un contact viu cu „România jună”, ceea ce acesta a şi făcut<sup>106</sup>. După mutarea sa la Praga, conversaţia a devenit o problemă uneori de nerezolvat.

că a cotizat chiar la o societate de acest fel din Rucăr, localitate pe care o vizitase în 1879, cînd călătorise pentru a doua oară printre români. Cea de-a doua scrisoare are în anexă *Statutele societăţii pentru înfrumuseţarea şi apărarea vetrii din Potşyn (Pottenstein) în Boemia*.

<sup>100</sup> Societăţile pentru ajutorarea studenţilor săraci l-au preocupat cu aceeaşi intensitate de-a lungul anilor. Amănunte aflăm în aceleaşi fonduri de corespondenţă de mai sus : lui Ioan Micu-Moldovanu, la 3 august 1908 ; lui A. Birseanu la 4 iunie 1906 ; lui H. Petra-Petrescu la 30 aprilie 1916. Alte detalii au apărut în presa vremii. Ni se pare însă util să reproducem aici un fragment, revelator pentru acest capitol al vieţii sale, dintr-o scrisoare adresată la 25 februarie 1922 lui Victor Macavei (col. Ileana Bozac, Cluj), în care, scuizîndu-se pentru întîrzierea răspunsului, aruncă vina tocmai pe această activitate. Astfel, scrie : „La dreptul vorbind, de lucru am mult, parcă mai mult decît aceasta fusese pe cînd eram profesor activ, căci am luat asupra mea conducerea mai multor societăţi de binefacere pentru studenţii cei săraci şi atunci iată şedinţe de comitete mai în fiecare zi, căci dacă e o zi că nu e, atunci sînt altele în care ar trebui să fiu pe 2—3 locuri deodată şi, fiindcă după legile fizicale aşa ceva nu este cu putinţă,

atunci trebuie să mă hotărîsc pentru una din ele, nebagînd de seamă cealaltă (sau celelalte.) Dară chiar atunci, dacă nu se ţin şedinţe, tot nu scriu, căci nu sînt dispus la aşa ceva, avînd griji de toate felurile, cu sumedenia”. Activitatea lui în această direcţie îşi găseşte, desigur, o explicaţie în condiţiile grele ale propriei sale vieţi de şcolar şi student» pe care nu le putuse niciodată uita.

<sup>101</sup> Scrisoare către I. Micu-Moldovanu din 22 decembrie 1911.

<sup>102</sup> Scrisoare către V. Macavei din 13 aprilie 1913 (col. Ileana Bozac).

<sup>103</sup> Scrisoare către un anonim, din 24 august 1899, în cuprinsul corespondenţei cu A. Birseanu.

<sup>104</sup> Georgian către Jarnik, scrisoare din 4 februarie 1877 (col. Tr. Ionescu-Nişcov).

<sup>105</sup> Scrisoare către I. Micu-Moldovanu din 5 ianuarie 1877. Ceruse conducerii societăţii să-i admită participarea ca oaspete la adunări şi să consulte cabinetul de lectură, ceea ce i s-a aprobat. *Dr. Ioan Urban Jarnik, Portret şi biografie [urmat de] Cum am învăţat româneşte, Oradea/ 1898, p. 9.*

<sup>106</sup> Scrisoare către A. Birseanu din 17 ianuarie 1901.

Corespondenţa sa oglindeşte o sinceră şi vie bucurie cum este, de pildă, cazul locotenentului Ioan Coravu, o dată pe săptămîină, convorbînd două-trei ore. În acea vreme, cu care în acea perioadă se vedea însă mai rar<sup>107</sup>. În epistolele folosi de corespondenţă ca mijloc de întreţinere în stare de viaţă. Într-o scrisoare adresată lui Titu Maiorescu, dar acesta, ocupat cu alte treburi, nu a răspuns, care, o bună bucată de vreme, l-a ţinut la curent cu viaţa sa. Într-o altă scrisoare, adresată lui Junimii<sup>108</sup>, cu boala lui Eminescu etc.<sup>109</sup>. Soţia sa, care ajunseser şi ea să înveţe îndeajuns de bine limba română, în câteva rînduri el aminteşte despre acest lucru în scrisorile din 1911, ni s-au păstrat şi cîteva rînduri scrise de soţia sa către I. Micu-Moldovanu, căruia îi mulţumeşte pentru că i-a scris o altă către Birseanu, în care îi adresează mulţumiri pentru că în timpul prosperităţii sale călătorii prin Transilvania. Despre Hertvik, ştia româneşte şi se pregătise pentru a-i urma munca începută de el nu mai trebuie discutat, deoarece lucrurile să fie subliniate aici e faptul, cu totul insolit, de a învăţa o limbă care nu numai că reuşiseră să înveţe o limbă străină, ci şi ei (toată corespondenţa dintre tată şi fiu a fost purtată în limba română) şi chiar pentru a se perfecţiona în utilizarea ei.

Pentru a dobîndi cunoştinţe de limbă română, Jarnik a frecventat centre româneşti sau apropiate de ţările locuite de români, o docenţă de romanistică la Universitatea din Cernăuţi, la cea din Budapesta<sup>110</sup>, fără a reuşi însă. Va regreta că nu se va fi arătat încîntat de stabilirea sa în patrie, la un mediu românesc în acest oraş, aşa cum fusese cel din găsît la Cernăuţi sau Budapesta.

Tot pentru dobîndirea de cunoştinţe de limbă română, Jarnik a prins două călătorii de studii dintre români, în 1876 şi în 1877 (în 1911 şi ultima în 1919). Pentru prima călătorie de studii a primit o bursă de 400 de coroane de la Ministerul învăţămîntului, pentru a vizita numai Blajul (nu s-a putut mişca decît în călătorie) şi să consulte pe Timotei Cipariu, pe care-l considera „patriarh al învăţămîntului” însă de întîlnirea cu bătrînul învăţat, deoarece acesta era inabordabil. L-a vizitat numai de două ori, la Cernăuţi, însă, ca „pe un fiu al său”<sup>111</sup>, directorul liceului

<sup>107</sup> Scrisoare către A. Birseanu din 1 ianuarie 1912.

<sup>108</sup> Scrisori ale Lievei Maiorescu către Jarnik, din 27 noiembrie 1882, 9/21 ianuarie 1883, 9/21 februarie 1883, 29/17 martie 1883, 23 iunie 1883, 22 noiembrie 1885, 30 noiembrie 1885 (col. Tr. Ionescu-Nişcov).

<sup>109</sup> Scrisori ale aceleiaşi, din 19/31 august 1883 : „... A fost ceva nespuse de dureros toată îmbolnăvirea acestui om genial” ; 3 octombrie 1883 : „La noi nu începe încă, e atît de penibil a face Junimea fără Eminescu” ; 31 octombrie 1883 (aceleaşi col.).

<sup>110</sup> Scrisoare către I. Pop-Regeganul din 14 august 1888 : soţia lui a înţeles aproape tot ce i-a scris, numai două-trei cuvinte a trebuit să i se explice; scrisoare către I. Micu-Moldovanu din 2 septembrie 1911 : oferă mărturia lui A. Birseanu şi soţiei acestuia, a văduvei lui Aurel Mureşianu, a locotenentului Nicolescu şi a lui S. Mototolescu că soţul său se lase vizitat de el în 16 noiembrie 1888, rugîndu-l să viziteze de Puşcariu, deoarece „... şi să facă o vizită decît am vădit că e o problemă şi în privinţa Vezi I. E. Drumeţ, p. 7. Dr. 70

oferit ospitalitate, ajutor și îndrumările după care venise. I-a pus la mde mina bibliotecile din Blaj și i-a fost, în fapt, primul profesor adevărat de limba română, purtând cu el conversații îndelungi zilnic. Tot atunci l-a cunoscut și pe canonicul Ioan Iekete-JNe-gruti și a legat cunoștințe utile cu două „domnișoare” din localitate, Ana Suciu și Kusanu . În timpul acestei călătorii a fost și la Sibiu la adunarea „Asociației”<sup>116</sup>. Mai târziu își va aduce cu nostalgie aminte de această călătorie, când, „neavînd bani”, călătorise cu clasa a patra, dormind pe un cufăraș, înfolfit într-un pled<sup>117</sup>. Ioan Micu-Moldovanu, în timpul șederii sale în Blaj, îl împrumutase cu bani, pe care Jarnik îi restituie din Viena. Primele scrisori din corespondența amîndurora au, printre alte teme, și acest subiect<sup>118</sup>.

Cea de-a doua călătorie a fost mult mai lungă și mai importantă. A petrecut printre români între 7 mai și 26 august 1879<sup>119</sup> și nu numai în Transilvania, ci și în Muntenia, cunoscînd oameni și locuri și dobîndind o imagine multilaterală și temeinică despre mișcarea științifică și culturală din Eomânia și despre poporul român. Într-o scrisoare nedatată către Ioan Micu-Moldovanu, dar după indicii lingvistice și ortografice din prima perioadă a corespondenței lor, își exprimă dorința de a revedea Blajul și de a participa la adunarea generală a Astei din acel an<sup>120</sup>. La 13 iulie 1878, îl înștiința pe prietenul său blajeian ca a cerut un concediu de studii de un an de zile și că, dacă îl va primi, va putea întreprinde călătoria între aprilie și iulie-august anul următor. La 25 septembrie 1878 îi făcea cunoscut că obținuse concediul și scria: „...Voi fi în stare să mă apuc serios de studiul limbii și literaturii românești și, cine știe, poate că la timpul său și munca mea va da plod bun...JNimica nu mă va opri să fac călătoria aceasta așa de dorită și de care îmi promit mult folos . La începutul anului următor, în preajma plecării, îi scria : „Desigur, voi trece și prin Blaj, dar la ce timp anume nu știu, poate că numai în vară voi putea să-l fac. Acum, va sa zică în jumătatea întâi a lunii aprilie, voi merge direct la București și te rog pe d-ta, dacă ai acolo niște cunoscuți, să-mi dai adresa lor, avîndu-le scris mai namte asupra mea . Ioan Micu-Moldovanu l-a îndrumat, dîndu-i adresa lui Ioan Bianu, căruia i-a și scris la 14 aprilie, rugîndu-l să-l ajute, introducîndu-l în lumea culturală a capitalei .

<sup>116</sup> Pe prima a vizitat-o, după ce se măritase, în Valea Sasului, în 1879; despre căsătoria celei de-a doua afla la Viena, la ședințele „României june” (scrisoare către I. Micu-Moldovanu din 28 decembrie 1877). Din cauza ultimei nu și-a putut lua rămas bun de la profesorii din Blaj și-i cere, în două rînduri, prietenului său să-l scuze față de aceia.

<sup>117</sup> I. U. Jarnik, *Între români. Scrisori din călătoria unui filolog*, Sibiu, 1917, p. 34.

<sup>118</sup> Scrisoare către I. Micu-Moldovanu din 2 septembrie

<sup>119</sup> Mai ales scrisoarea din 28 martie 1877, în care îi reproșează că nu i-a confirmat primirea unor mici sume de bani, trimise la 15 octombrie 1876, 6 ianuarie și 3 martie 1877.

<sup>120</sup> I. U. Jarnik, *Drumul pe care am mers*, p. 101.

<sup>121</sup> „Aș dori ca să mă duc și eu acolo, dar nu știu dacă-mi va fi cu putință”.

<sup>122</sup> Scrisoare din 2 februarie 1879.

<sup>123</sup> „Cu începutul lui mai merge la București dl. dr. Jarnik, profesorul din Viena, despre care am grăit cu tine. I-am scris că-ti voi comunica despre călătoria d-sale și te voi ruga să-i fii de ajutoriu în cit va avea lipsă. Acum te și rog pentru aceasta. Dl. Jarnik este un amic bun al nostru, om care-și face cercetările conștiincios și nu amestecă într-însele politica. Merită ca să-l ajutăm întru năzuințele sale și crez că tu bucurosu vei preta acest ajutor. Mi-a scris să-i spun adresa ta, însă nu știu alta decît aceea de care mă folosesc și, dacă în 10 zile nu voi primi de la

tine alt aviz, va să-i împărtășesc pe aceea stud. la univers.». Știu eu că dl. Jarnik are și alți cunoscuți, am aflat chiar și numele unor dintr-aceștia și m-am bucurat foarte înțelegînd că prin bărbăția aceia va primi mformașmm de cele mai bune. Totuși, am cugetat la unele eventualități care pot împiedeca pe acei domni, deci m-am folosit de ocaziunea ce mi-a dat dl. Jarnik și te-am numit ca pe unul carele cuplăcere-l vei ajuta în cercetările sale. Ergo”. „B.A.R., inv. 57 948, I. Micu-Moldovanu către Ioan Bianu. Jarnik, în *Drumul pe care am mers*, p. 105, publica fragmente din scrisoarea de recomandare a lui Moldovanu din 6 aprilie 1879. Cunoaștem un fragment din scrisoarea lui I. Micu-Moldovanu către Jarnik, în care n vorbește despre I. Bianu : „Ai fost zis să te recomand sau mai bine să-ți recomand pe cineva în București, carele să-ți fie de ajutor. Este un transilvan ce a studiat la noi, tînăr foarte diligent, versat bine în literatură și cunoscut în București, dl. Bianu, student la Universitate. Acestuia o să-i scriu, ca să-ți fie de ajutor și poți fi încredințat că te vei folosi prea bine de dînsul, cu atît mai vîrtos că e prea de aproape cunoscut cu bibliotecile din București și om fără preget”. Scrisoare din 6 aprilie 1879 în I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovanu. Alte spicuiri*, . . . , nr. 105. Într-o a doua scrisoare spunea : „D-lui Bianu i-am scris și mi-a răspuns că va împlini cu plăcere. Domnia-sa [i]ți va pune la dispozițiune bibliotecile de acolo și te va prezenta oamenilor de litere de acolo ; dacă vei avea lipsă în de aceste, fii cu toată confidența și-i cere ajutorul. Dl. Ioan Bianu e student la Universitate, însă e ocupat și la Academie, de

Călătoria aceasta i-a fost înlesnită de redacția un îi solicitase un ciclu de articole despre Eomânia (care Europei, după războiul din 1877—1878, cînd își cîștiga tînd viu și colorat aspecte sociale, culturale și pitor traduse în românește abia în anul 1917, după ce fus în limba celiă, în revista „Svetozor”<sup>124</sup>.

În București a fost găzduit timp de două luni. Tuia din str. Mercur a participat la cîteva memorabile cînd V. Aleesandri a citit *Despot Vodă* sau I. L. Caragiale dar mai des în casa Kremnitz, l-a cunoscut pe Eminescu despre Anton Pann și se oferise să-i împrumute cul Pe Aleesandri l-a vizitat acasă, în str. Verde, nr. 61, ocupa cu studiul baladei *Cucul și turturica*, l-a invitat la tea, prin manierele sale, „de grand seigneur”, de Gaster) șl maitîrziu Jarnik a ținut la studii la Viena Constantin. Socotelile dintre ei n-au fost niciodată li a lui Ispirescu<sup>125</sup>. În 1919, cînd a revăzut Bucureștii scriitorului, interesîndu-se de familia lui<sup>126</sup>.

A regretat întotdeauna că n-a putut merge la Iași, cător neîntrecut al graiului poporului moldovenesc<sup>127</sup> tească, întra-aceiași vreme însă și de bătaie de cap<sup>128</sup>.

Pentru Jarnik, petrecerea în București a devenit **participat la ședințele cînd fosta Societate Academică** și

aceea îl puteți afla oricînd în salonul Academiei sau îi puteți scrie unde să vă caute și desigur va face”. *Ibidem*.

<sup>124</sup> I. U. Jarnik, *Între români*.

<sup>125</sup> „D. j. l. li. . . j. l.

Titu Maiorescu, *Însemnări zilnice*, vol. I (1855-1880), București, 1936, p. 324.

*Drumul pe care am mers*, p. 105 ; *Dragoste de grai* . . . „În 1830, *Între români*, . . . , p. 17. Amintește despre aceasta și în semoarea sa din 9 februarie 1912 către I. L. Caragiale :

B. A. R. — I.

L V

<sup>126</sup> *Drumul pe care am mers*, p. 109—110.

<sup>127</sup> *Ibidem*, p. 108; *Dragoste de grai*. . . , p. 14 - 15.

<sup>128</sup> *Drumul pe care am mers*, p. 105-106. A rămas impresionat de frumusețea și inteligența Iuliei Hasdeu. S-a păstrat invitația acestuia din urmă și e publicată în I. E. Torouțiu, op. cit, voi. III, p. 168. La masă a participat și G. Dem. Teodorescu.

<sup>129</sup> Dr. I. adaugă : moarte a l cele mai a

<sup>130</sup> *Dragoste de grai*, Traian

<sup>131</sup> *Drumul pe care am mers*, p. 105

<sup>132</sup> Numele

<sup>133</sup> rouțiu, op

<sup>134</sup> Notă prof. Ion

<sup>135</sup> *Drumul pe care am mers*

<sup>136</sup> I- U oferit de dl

<sup>137</sup> > - '66 iss *Dragoste de grai*



cunoscuți puțini mai supraviețuiau. Drumul lui a fost, în fapt, un drum la morminte. Eîndurile scrise despre cimitirul din Blaj, unde se odihnea prietenul său de odinioară Moldovanuț, alături de dascălul său T. Cipariu, sînt, în această privință, de o elocvență specială<sup>161</sup>.

Din cele de mai sus s-a putut vedea cît de întinsă a fost rețeaua cunoștințelor sale printre români, cu care a întreținut apoi o statornică și interesantă corespondență. În *Drumul pe care am mers* pomenea un număr de 65 de corespondenți. Amintim dintre aceștia numele cele mai importante, fără a repeta pe cele menționate anterior : G. Bibicescu, I. Bogdan, T. Burada, I. Cihac, Aron și Ovid Densusianu, A. Gorovei, Em. Grigorovita, A. Lambrior, S. Fl. Marian, S. Mehedinți, D. Onciul, T. Onișor, Al. Philippide, G. Pitiș, Sextil Pușcariu, E. Sbiera, L. Șăineanu, H. Tiktin, Gr. G. Tocilescu, I. Zanne. După călătoria din 1911, numărul acestora a sporit considerabil, după însăși mărturisirea sa<sup>162</sup>. În 1928, Artur Gorovei a făcut o vizită, la Praga, văduvei lui Jarnik. În păstrarea ei se aflau peste 1 000 de scrisori românești, primite de la 305 persoane<sup>163</sup>. Pînă astăzi nu se cunoaște însă întregul fond de scrisori trimise și primit de Jarnik, ceea ce constituie o lipsă însemnată pentru cunoașterea deplină a epocii. Numai cei care au frunzărit corespondența lui știu ce inepută tezaur de informații privind viața culturală a Eomâniei în decurs de aproape o jumătate de secol reprezintă aceasta. Este de dorit ca o mîna recunoscătoare să adune toate aceste materiale, făcînd din ele un instrument de cercetare și studiu.

Bibliografia lucrărilor sale în românește nu este, de asemenea, întocmită pînă acum. În ultimii ani ai vieții el se preocupa de redactarea ei. Lui Bîrseanu — căruia îi comunica intenția de a întocmi o lucrare despre studiile sale în și despre limba română — îi vorbea la 25 ianuarie 1917 despre 150 de titluri, iar la 7 octombrie 1918 pomenea de 180. La 30 august 1917 îi cerea diverse completări de date bibliografice<sup>164</sup>. Lucrările sînt risipite într-un mare număr de reviste și gazete, dintre care cităm : „Convorbiri literare”, „Viata nouă”, „Șezătoarea”, „Ion Creangă”, „Drepturile femeii”, „Țara nouă”, „Tribuna”, „Eomânul”, „Gazeta Transilvaniei”, „Neamul românesc”, „Album macedoromân”, „Almanahul «Eomâniei June»”, „Familia”, „Junimea literară”, „Foaia Oraviței”, „Unirea”, „Lucașfărușul”, „Transilvania”, „Viața românească”, „Epigonii”, „Viitorul româncelor”, „Viitorul” (Caransebeș, Cernăuți, Sibiu)<sup>165</sup>. Corespondența sa este plină de detalii privind aceste lucrări<sup>166</sup>.

La Universitate, în cadrul cursului său de filologie romanică, a ținut și seminarii de limbă și literatură română, atît la Viena<sup>167</sup>, cît și la Praga, pentru pregătirea cărora s-a împrumutat cu cărți de la I. Micu-Moldovanu, Ioan Bianu și Andrei Bîrseanu. În *Drumul pe care am mers*<sup>168</sup> dă bogate informații cu privire la temele abordate la cursurile ținute pînă la

acea dată ; corespondența sa e însă mult mai elocventă în perioada de după 1909<sup>169</sup>.

Alte numeroase activități l-au făcut simpatic cer la recunoștință unanimă. A ținut conferințe de popu *Nunta la'români*, pentru care îi cerea lui Bîrseanu, ia și un hobot, a organizat șezători în folosul soldaților Praga<sup>170</sup>, pentru care a întocmit și un ghid practic de asociație de prietenie ceho-română<sup>171</sup> și un cerc liber sați, fără a reuși însă să aibă un număr prea mare de c plinise la Tribunalul țării din Praga funcția de tălmaci pentru toți românii în trecere prin capitala Boemiei. Praga s-au bucurat de ajutorul și sprijinul lui direct cazul studentului macedoromân Staca, devenit o cu Ioan Bianu<sup>172</sup>. S-a manifestat întotdeauna ca un românilor, pentru care, la 12 ianuarie 1923, cînd a de întregul nostru popor.

în ceea ce privește problema a doua (concepția cloristică), trebuie să spunem de la bun început că în sensul în care era înțeles acest termen la vremea l El a fost ceea ce se numea pe atunci un „filolog” iar folclorul l-a interesat numai în măsura în care î studiile sale de limbă. El nu s-a preocupat de proble ba populară<sup>173</sup>.

Personal, n-a cules folclor decît întîmplător. Din auzise la Pitești balada lui *Toma Alimoș* ; la Voila auzis în cadrul șezătorilor ostașilor români răniți, avusese oc nești. Avea deci imaginea folclorică, sincretică, a creaț că l-ar fi interesat aspectul concret al reproducerii pie nici o însemnare despre execuția baladei amintite ; a f privind textul. De altfel, el însuși recunoaște lucrurile.

<sup>161</sup> Către I. Micu-Moldovanu : 24 mai, 13 iulie și 25 septembrie 1878. La 22 octombrie același an îi scrie : „Am să-ți spun că astăzi am început cursul meu de limbă românească la universitatea de aici. Numai păcat că în privința auditorilor m-am cam înșelat. Au fost acolo ca opt inși, dară numai doi mi-au adus indicele de subscris, ceilalți au asistat numai ca niște oaspeți”. La 23 noiembrie 1887 îi anunță prelegeri despre gramatica română, cu explicarea bucăților alese din *Analectele* lui T. Cipariu, și-i cere cărțile de trebuință. Alte informații în scrisorile din 10 decembrie 1888, 3 august 1908, 11 iunie 1914. Către Andrei Bîrseanu la 19 mai 1908 : 3 ore săptămînale de gramatică și 2 de literatură populară cu explicarea textelor ; la 17 octombrie 1917 : „voi citi cîtece din război. II. Dor și jale, adunate de dr. Dimitrie Cioloca”. Către Ioan Bianu la 5 iunie 1908 (B.A.R., inv. 57 332). Către A. Gorovei la 2 noiembrie 1908, despre cursul din anul acela și despre apariția revistei „Ion Creangă” (A. Gorovei, *op. cit.*, p. 11—14).

<sup>170</sup> La 4 ianuarie 1916 îl invită pe H. Petra-Petrescu la un concert de „doine și colinde românești” ; la 30 aprilie 1916 îi comunică aceluiași intenția sa de a vorbi la o asemenea șezătoare despre plecarea sa la școală („am s-o povestesc ca și cum ar fi un fel de basm, un basm însă

care s-a subiectu dovănuș Șezătorile Ar B. La arată n. gazetel cesare p 1920 în c inv. 57 332. Că B. Că B. 1906). Ve bleme märchen din 4/16 blicată ca privin „Ion Ci și 226-

sori din 3 februarie, 18 aprilie, 6 iulie, 29 august, 22 octombrie 1922. Despre *Drumul pe care am mers*, corespondența cu S. Mehedinți din 4 ianuarie, 14 aprilie, 19 aprilie și 29 iunie 1909, în Torouțiu, *op. cit.*, voi. IX, p. 193-205. Despre alte lucrări științifice pentru care cerea ajutor (cărți, extrase de fișe etc), în corespondența cu Andrei Bîrseanu. Astfel, pentru *Beitrag zur Phraseologie des Verbuns da ins Rumänischen* : 28 noiembrie, 8 decembrie, 21 decembrie 1897 și 2 ianuarie 1898; pentru articolul despre formarea pluralului la neutrele românești : 4 decembrie 1898; pentru articolul despre frazeologia verbelor *face* și *ținea* : 22 martie, 7 mai și 25 iulie 1899. Materialul pentru aceste lucrări fusese excerptat de elevii liceului din Brașov, sub supravegherea lui A. Bîrseanu și V. Onițiu, după indicațiile tehnice date de Jarnik.

<sup>167</sup> Cursul său de limbă română de la Viena era un curs liber. Pentru înființarea unei docențe de limbă română la Universitatea din Viena, vezi I. Grămadă, *Societatea academică socială — literară „România jună” din Viena (1871-1911)*, Monografie istorică, Arad, 1912, p. 20-22.

<sup>168</sup> P. 34-35.

<sup>164</sup> *Dragoste de grai*. . . , p. 27.

<sup>162</sup> Scrisoare din 19 martie 1912 către H. Petra-Petrescu : uneori scria cite 3—4 scrisori pe zi.

<sup>163</sup> Artur Gorovei, *Dr. Ioan Urban Jarnik*, București [1937], „Cunoștințe folositoare”, Seria C, nr. 69, p. 30—32.

<sup>164</sup> Același lucru i-l cerea și lui H. Petra-Petrescu la 19 aprilie 1918.

<sup>165</sup> O listă de periodicele unde colaborase, foarte incompletă, i-o întocmea lui H. Petra-Petrescu la 19 martie 1912.

<sup>166</sup> Despre cele două traduceri ale sale din limba cehă în românește (*Pavel Cătană* și *Bunica*) avem ample informații în corespondența cu Bîrseanu : 5 noiembrie, 14 noiembrie și 23 decembrie 1891 și 9 iulie 1914 ; în corespondența cu I. Slavici : I. E. Torouțiu, *op. cit.*, voi. III, p. 144-145, 148-152; voi. VII, p. 162-163; în corespondența cu H. Petra-Petrescu : 21 aprilie, 30 aprilie, 28 mai, 14 noiembrie 1916 și 31 august 1921; în corespondența cu G. Ibrăileanu din 17 decembrie 1921 (Bibi. Gentr. Univ. „M. Eminescu”, Iași); în corespondența cu Ovid Densusianu (B.A.R., inv. 73 086- 73 096)/scri-

vei<sup>177</sup> mărturisește a nu fi avut parte să culegă nici o „poezie populară” mai deosebită, într-altă parte arată cum s-a făcut de a cules, prin pură întâmplare, câteva texte populare românești<sup>178</sup>. A procedat la fel și în ce privește folclorul poporului celi. Un vecin al său din Potstyn știa nenumărate legende, obiceiuri și superstiții populare locale. Jarnik a pus la cale culegerea acestui material, fără a participa însă și el la culegere, și l-a publicat nu atât pentru cuprinsul său folcloric, cât „ca mostră a dialectului”<sup>179</sup>. Metodologic, a apreciat sistemul de culegere prin elevi, învățători și preoți de țară, exemplificând cu culegerea lui I. Micu-Moldovanu, dar uitând — desigur — numeroasele dificultăți pe care a trebuit să le învingă la editarea acesteia în 1885<sup>180</sup>. Aceasta pentru că, în fond, el a fost întotdeauna un simplu, dar conștiincios-„...editor” de folclor. Ajunge să arătăm că a editat prezenta culegere de folclor românesc, una de folclor albanez, alta de folclor boem și intenționa să editeze una de folclor macedoromân. Tot ceea ce știe și spune Jarnik despre folclor își are originea în experiența sa specifică de editor și nu este de mirare că, de pildă, unele opinii ale sale se aseamănă întru totul cu opiniile lui N. Iorga, alt mare editor de acte și documente<sup>181</sup>. Chiar atunci când discută despre problema autenticității textelor, se vede că ceea ce îl preocupă, în primul rând, este exactitatea lingvistică : „Culegătorului nu-i este iertat să puie în gura povestitorilor alte cuvinte decât cele într-adevăr auzite de la ei... Textul însuși trebuie să fie o neștirbită reproducere de ceea ce auzise și cum o auzise”. Pentru părerile sale, culegătorul trebuie să/ folosească sistemul trimerilor prin note<sup>182</sup>. În același sens discută și problema autenticității culegerii lui Alecsandri sau ale altor români, care au introdus în materialele publicate de ei „cuvinte care se potrivea[u] cu teoriile lor, mai cu seamă cu privire la păstrarea în poporul român de niște aduceri aminte din anii icilat ea clasică pînă în zilele noastre”<sup>183</sup>.

Dintre genurile folclorice, l-a interesat în special basmul, asupra căruia a gândit mai îndelung și despre care a scris mai mult și mai pertinent<sup>184</sup>. După o mărturisire a lui, pasiunea pentru basm a stat la baza prieteniei sale profunde cu Petre Ispirescu, a cărui muncă a observat o cu mare interes și atenție, lăsându-ne prețioase însemnări despre modul cum proceda acesta

<sup>177</sup> Scrisoare din 29 septembrie 1915 (col. Heana Bozac, Cluj). Basmul *Poveste țărănească*, publicat printre cele ale lui Ispirescu sub numele său, a fost cules de Ioan Socaciu, de la care l-a primit Jarnik. Vezi *Dragoste de grai...*, p. 11.

<sup>178</sup> „Acum cîțiva ani am cules cîteva poezii populare — singurele ce-mi fu dat să strîng —, și anume dintr-o comună vecină cu locul meu de naștere. A fost atunci pe la noi un mare belșug de prunc, veni deci chiar din fundul Ardealului un fabricant dibaci de țuică. Aduce cu el cîteva lucrători români și de la ei am auzit și înșeninat cîteva poezii, pe care le-am tipărit în « Pagine literare » din Arad. Le dădui titlul *Dor de viers român*, cenzurii însă de bună seamă i-a mirosit a rău și a trebuit deci ca titlul să se schimbe” (*Dragoste de grai...*, p. 28).

<sup>179</sup> I. U. Jarnik, *Amintiri*, II, în „Drepturile femeii”, 1 (1912), nr. 7, p. 29. Puținul material ceh publicat în „Șezătoarea”, 15 (1915), p. 169-178 (studiu și texte de *Vicleim*) nu-l situează printre adevărații culegători de folclor boem. Despre culegerea folclorului a mai scris materialul *Prinos de dragoste și altele*, publicat în „Ion Creangă”, 5 (1912), p. 97-101.

<sup>180</sup> I. U. Jarnik, *Cănta țîrzie*, în „Calendarul revistei de limbă, literatură și artă populară «Ion Creangă» pe anul 1911”, p. 21.

<sup>181</sup> Adrian Fochi, *Nicolae Iorga și folclorul*, în „Revista de etnografie și folclor”, 11 (1966), p. 458-462.

<sup>182</sup> *D...m mers*, p. 14.

<sup>183</sup> *Ibidem*, p. 15 : precum se vede, îl interesează din nou numai cuvîntul.

<sup>184</sup> Vezi, pentru aceasta, I. U. Jarnik, *O scrisoare și un toast*, în „Șezătoarea”, 12 (1912), p. 119-122, cuprinzînd o scrisoare-document despre studierea basmelor. De reținut e faptul că deși l-au interesat expresiile idiomatice, locuțiunile și proverbele, că deși cunoștea marea colecție a lui Goleșcu — pe care Eminescu, în 1879, propunea să i-o împrumute pentru studiu (vezi Tr. IoLiescu-Nișcov, *op. cit.*, p. 663 : Ispirescu îi comunică că a primit de la Eminescu proverbele lui Goleșcu)

și că deși prețuia, în cunoscător, culegerea monumentală a lui Iuliu Zanne (scrisoare din 7 noiembrie 1900 către I. Bianu : „Mare merit într-adevăr și-a cîștigat domnul acesta, jertfind atîta vreme și atîta muncă acestei lucrări. Ceea ce este important pentru mine ca filolog sînt aceste glosare, adause la fiecare volum și care în volumul X poate vor fi împreunate într-un glosar minunat. Lucrarea aceasta mă interesează cu atît mai mult, fiindcă cu mai mulți ani înainte visam și eu de o asemenea lucrare. Și încă modul cum s-a tipărit colecțiunea I Este și în privința aceasta ceva ce cu greu se află și la alte națiuni, poate mai bogate și cu o literatură mai veche decît este cea română”, B.A.R., S. inv. 57 322), nu s-a încumetat la o lucrare mai amplă asupra lor, interesul lui mergînd — după cum se vede și din pasajul citat mai sus — către „glosar”, către instrumentul de lucru. Aceasta era semnificația pe care el o dădea muncii lui de filolog.

în culegerile sale. „Culegătorul tipograf” nu folosea să povestească basmul de două-trei ori, notînd amănunț scria apoi schema, împănînd-o cu expresii metaforice întregime basmul. Jarnik consideră procedeul acesta îndreptățit, pornind de la constatarea principală a rianțe. Aceeași piesă folclorică este reproducă diferit de același executant modifică piesa atunci cînd o repetă. de persoană și de moment. Ispirescu era cu atît mai autodidact. Creangă însuși, deși s-a îndepărtat m prin faptul că și-a îmbrăcat povestirile într-o limbă : „autenticul” folcloric<sup>186</sup>. În general, opiniile sale în vremii, cînd nu fusese încă pe deplin clarificată poziția față de „romanticul” „suflet popular” ce domina în rianțele, după opinia lui Jarnik, acestea nu trebuie pu economisirea spațiului trebuie să ne mulțumim a le r

Cea mai interesantă contribuție a lui Jarnik la basmul și necesitatea întocmirii unor cataloage în r direcție, el poate fi considerat un veritabil protagonist torii provine de asemenea din practica sa lexicografică lucrului la colecția de doine și strigături din Ardea folclorist german din Weimar, Eeinhold Kohler. Iată c și răscitind la basme, băgăm de seamă că unele motive tecindu-se cu altele, citeam ici și colo și niște comp știință, Kohler și Liebrecht, și așa nu știu cum am măreț, și anume : să studiez toate basmele cîte s-au ti motivele și, puind alătura cele ce sînt la fel sau car astfel o lucrare întinsă, de mai multe volume, în ca putea afla motivele cu toate variantele lor. Am și i extracte din mai multe basme, am chiar împărtășit plan arătînd un mare interes pentru proiectul meu” Cui care putea să-l și descurajeze pe Jarnik, întrucît cup anterioro de a întocmi asemenea lucrări în Eusia, An această — ca și dintr-altele pe care le-a visat — nu

Din cele de mai sus, trebuie reținut faptul ser s-a ocupat de folclor, a rămas filologul interesat de este un diletant vizitor și romantic, ci un învățat car nii ale folcloristicii — teoria și metodologia de special ticulozitatea, rigoarea și scepticismul lingvistului. El însușirile trebuitoare pentru a valorifica marea cole nu mică s-a dovedit priceperea la oameni a profesoru și le-a considerat o garanție suficientă pentru realizan priceperea la oameni a lui Jarnik atunci cînd — din mâni — l-a ales tocmai pe A. Bîrseanu părtaș la acea

<sup>186</sup> *Ibidem*, p. 157. Jarnik învățase stenografia încă din liceu și o folosise luînd note la prelegerile universitare. A folosit-o făcînd însemnări și pe manuscrisul I. Micu-Moldovanu, cum se va vedea mai departe. Nu trage însă nici o concluzie utilă pentru metodică culegerilor de folclor din practica sa stenografică.

<sup>187</sup> *Ibidem*, p. 36-38.

<sup>187</sup> C din 14  
<sup>188</sup> I  
189 P  
ducere  
scrisori  
op. cit

### 3. ANDREI BÎRSEANU

E cel mai tânăr din grupul celor trei, cu 25 de ani mai tânăr decât I. Micu-Moldovanu și numai cu 10 ani mai tânăr decât Jarnik. S-a născut la 17 octombrie 1858, în satul Dîrste de lângă Brașov, dintr-o veche familie de preoți ortodocși, cu puțină dare de mîină, dar cu multă dragoste de popor<sup>190</sup>. Pînă la vîrsta de 12 ani a învățat în satul natal, unde a avut prilejul să vină în contact direct și statornic cu creația populară în toată multilateralitatea sa bogăție și diversitate. Imaginea folclorică a satului său natal nu l-a părăsit niciodată. În mod special, viu i-a rămas chipul unui bătrîn povestitor. al satului, „Moș Stoica”, pe care-l numește „meșterul poveștilor și al glumelor de tot felul” și pe care ni-l evocă mai tîrziu cu înduioșare plină de admirație și recunoștință, în introducerea la culegerea de snoave pe care i-o atribuie: „Tot urechi să fi fost, de sus pînă jos, și să fi ascultat la voiosul bătrîn, atîtea știa și așa de minunat le știa el potrive. Povești, pilde, gîciturile curgeau ca dintr-un izvor din gura lui, de nu te îndurari să te mai dezlipești de lângă dînsul”<sup>191</sup>.

În 1870 e trimis la gimnaziul din Brașov, locuind în casa unchiului său după mamă, Ioan Meșotă, profesor și remarcabilă personalitate culturală locală. La liceu a suferit puternica și binefăcătoare influență a profesorului Ioan Lapedatu, conducătorul societății de lectură a elevilor, om umblat prin lume (își făcuse studiile la Paris și Bruxelles, cunoștea bine Bucureștiul cultural și științific) și format la școala romantică a epocii. El considera, la fel ca Bălcescu sau Alecu Eusso, folclorul drept un izvor de documentare istorică și își îndemna elevii să culeagă diversele materiale pe care le auzeau în satele lor în maniera lui I. Micu-Moldovanu, cerîndu-le ca notarea să respecte întocmai autenticitatea. După o mărturisire tîrzie a lui Bîrseanu (discurs comemorativ ținut la împlinirea a două decenii de la moartea sa), pe această cale s-ar fi realizat o considerabilă culegere de folclor, despre a cărei soartă, din păcate, nu mai știm astăzi nimic<sup>192</sup>.

Nu mai puțină importanță pentru orientarea de mai tîrziu a tînărului Bîrseanu o va fi avut și atmosfera specifică ce domnea la cursurile de limbă română, în centrul cărora, ca în toate școlile similare din Imperiul habsburgic, era pus studiul folclorului. Nu știm cum se desfășurau acestea la Brașov, în vremea cînd era Bîrseanu elev; încercăm însă o apreciere prin similitudine. Astfel, la gimnaziul din Suceava, între 1867 și 1891, s-au dat ca subiecte de lucrări scrise nu mai puțin de 23 de teme folclorice (cele mai multe referitoare la folclorul obiceiurilor)<sup>193</sup>. Nu este, de asemenea, inutil să arătăm că George Coșbuc a absolvit liceul din Nasăud tot cu o temă de folclor<sup>194</sup>. Putem presupune deci, fără a greși prea mult, că contactul lui A. Bîrseanu cu literatura populară na fost nici întîmplător, nici superficial. Mediul sătesc al copilăriei sale, cu „Moș Stoica”, ce polariza în jurul său viața folclorică

<sup>190</sup> Date numeroase privind familia, Ioan Broșu, *Amin-tiri din viața preotească*, Brașov, 1936.

<sup>191</sup> Sandu Pungă-Goală, *Din traista lui Moș Stoica. O sută și una minciuni populare din Țara Ardealului*, Sibiu, 1890.

<sup>192</sup> Pentru acest paragraf, prefața la ediția din 1964 a lui Ovidiu Papadima, p. XIX-XX. În vremea din urmă, cercetările au scos la iveală o publicație a elevilor brașoveni („Conversațiuni, jurnal literar”), apărută în 1875, în condițiile specifice ale epocii (revista e scrisă de mîină), avînd ca redactori pe Augustin Bunea și Andrei Bîrseanu. Publicația cuprinde 97 de texte folclorice (cîin-

tece și strigături) culese de Augustin Bunea. E posibil, așa cum sugerează și autorul descoperirii, ca materialul să fi fost cules la îndemnul profesorului Ioan Lapedatu, reprezentînd, așadar, o mică parte din ceea ce s-a colecționat de societatea de lectură a elevilor la inițiativa și la îndemnul său. Virgiliu Florea, *Augustin Bunea, culegător de poezii populare*, în „Revista de etnografie și folclor”, 12 (1967), p. 61-73.

<sup>193</sup> *193 programm des gr.-or. Obergymnasiums in Suceava*, Suceava-Cernăuți, 1867-1891/

<sup>194</sup> *Reportu anuale despre gimnasiulu romanii greco-catholicu dein Naseudu*, Năsăud, 1884, p. 62.

a satului, și mediul specific al liceului vremii, puternic în procesul de învățămînt, cît și în activitatea extracurriculară și mințea tînărului Bîrseanu interesul și dragostea pentru el îl va întîlni pe Jarnik, el se va dovedi bine pregătit și dacă nu va fi urmat la Universitate cursuri speciale



Andrei Bîrseanu (după „Luceafărul”, Sibiu)

Studiile universitare și le-a făcut la Viena și Marea Licență în litere și filozofie. Perioada sa vieneză a fost o perioadă de mare activitate. Tînărul Bîrseanu s-a făcut remarcabil la Societatea studențescă „Eomânia jună”, unde ajunge să ocupe postul de președinte, cînd vicepreședintele al societății era D. Onciul, viitorul mare scriitor. Ambii erau nelipsiți de la ședințele societății și hotărîri și acțiuni<sup>195</sup>. Sînt cunoscute importantele interese ale lui Bîrseanu ca atare în istoricul societății<sup>196</sup>. În acea vreme l-a cunoscut pe Ion Popescu, cu care a legat o trainică prietenie. Acesta înființează Societatea „Pe-al nostru steag e scris unire”, în care A. Bîrseanu era tenor doi. Scoțîndu-se din țară, Popescu a scris celebra sa poezie

<sup>195</sup> D. Onciul, *Pro memoria. Cuvinte rostite de tenorul Popescu, președ. Acad. Rom. în șed. din 22 sept. 1922 în fața* p. 636.

<sup>196</sup> I. G. Popescu, *amintirea defuncțiilor membri Andrei Bîrseanu și Il-*



cîntece și strigături introduse în amintita colecție sînt simple accidente. Dar dacă n-a fost culegător, a avut o întinsă și profundă cunoaștere a folclorului, precum o dovedesc notele la acea colecție<sup>213</sup> sau, mai ales, studiul mai puțin cunoscut, în limba germană, *Die rumänische Volksdichtung*<sup>214</sup> în care — după o atentă discuție asupra problemelor de prozodie și procedee artistice folosite în creația populară românească — face o foarte competentă trecere în revistă a diverselor genuri folclorice românești (cîntecul epic; lirica: doina și strigătura; poezia de ceremonial: colinda, orațiile de nuntă, bocetul), precum și o informată privire de ansamblu asupra folcloristicii românești (culegători și cercetători). Subliniază, ca dominantă a culturii moderne românești, utilizarea folclorului ca sursă de inspirație în opera poezilor și scriitorilor de valoare<sup>215</sup>. Merită să fie reținute aici cîteva din afirmațiile sale, care probează capacitatea sa de a disocia ideile și de a-și exprima în scris observațiile. Astfel, Bîrseanu cunoaște modul specific de execuție („in einer Art Eezitativ”) a cîntecului epic, precum și ocaziile de cîntece și importanța profesionistului instrumentist<sup>216</sup>; cunoaște caracterul comunitar sud-est european al tematicii epice, dar știe în ce constă forma specific românească a acestor cîntece (în modul cum exprimă această relație îl premerge pe D. Caraeoștea, care și el va vorbi mai tîrziu despre „un material” sud-est european și despre „o formă” românească)<sup>217</sup>; relevă procesul veșnic viu de contemporaneizare a conținutului cîntecului liric, exemplificînd din lirica de înstrăinare (poezia plecărilor în America)<sup>218</sup>; subliniază caracterul improvizatoric specific unor genuri folclorice (strigătura de pildă)<sup>219</sup>; și funcția socială a altora (bunăoară descînteeul)<sup>220</sup>. În articulațiile sale generale, studiul trădează folosirea lucrării lui Ioan Slavici, *Die Bumänen in Tjngarn, Siebenburgen und der Bukowina*, apărută la Viena în 1881<sup>221</sup>. Uneori, înseși definițiile lui Bîrseanu par a fi influențate de cele ale lui Slavici (definiția strigăturii, de exemplu). Cu toate acestea, lucrarea este întru totul meritorie și, desigur, nu numai pentru faptul de a fi popularizat într-o limbă internațională problemele de bază ale folclorului și folcloristicii noastre (chiar dacă la modul locului comun).

Mai cunoscută este culegerea sa de colinde<sup>222</sup>, realizată între 1887 și 1890, cu ajutorul elevilor, după modelul celei a lui I. Micu-Moldovanu, pe care cu puțini ani mai înainte o editase împreună cu Jarnik. Ca profesor de limbă română, și-a îndemnat elevii, tot așa cum făcuse și Ioan Lapedatu — după cum singur scrie în prefața lucrării — să transcrie în vacanțele de iarnă colindele pe care le vor fi auzit acasă. Aproape toți școlarii dădură ascultare îndemnului său și, la întoarcere, aduseră fiecare cel puțin cîte o piesă. Munca de selecționare a materialului și de sistematizare a textelor a fost dusă în comun, la ea participînd culegătorii înșiși, elevii. Materialul a fost citit în clasă; școlarii au făcut compararea variantelor și tot ei au ales piesele cele mai realizate artistic și pe cele „mai puțin cunoscute”, urmîndu-se deci, în selecția materialului, două criterii: unul estetic, cel de-al doilea tematic. Prevăzută cu detaliile de culegere corespunzătoare, culegerea reprezintă — pentru metodologia vremii — o reușită. A avut succes și din punct de vedere editorial: publicată inițial în paginile programei liceului, culegerea a văzut lumina tiparului a doua oară sub formă de broșură.

<sup>213</sup> Vezi notele la doine nr. 12, 30, 35, 39, 80 și la strigături nr. 2, 3 pentru prozodie; la doine nr. 3, 10, 15, 23, 27, 55, 60, 66 și la strigături nr. 15, 16, 39 pentru etnografie; notele la doine nr. 4, 7, 16, 41, 50, 61, 86 pentru expresii idiomatice și locuțiuni proverbiale; notele la doine nr. 26 și la strigături nr. 1, 20 pentru coregrafie etc.

<sup>214</sup> „Die Karpathen”, 1 (1908), nr. 10, p. 292-297 și 340-343.

<sup>215</sup> Ideea a exprimat-o și într-alte împrejurări. Astfel, în *Discursul de deschidere ținut la adunarea generală a „Asociațiunii” din Șimleu*, la 7 august 1908, spune: „Literatura noastră, dacă voiește să rămînă originală, trebuie să se hrănească din concepțiunile poporului și să-și îmbrace produsele în graiul vorbit de el. Arta noastră va produce

lucruri de preț numai sprijinindu-se pe motive păstrate în popor. Altfel, amîndouă nu vor fi altceva decît niște imitațiuni fără nici un preț, niște plante subrede, care vor fi culcate la pămînt de cel mai mic vîntișor”. *Apud* Ioan Bratu, *op. cit.*, p. 38—39.

<sup>216</sup> „Die Karpathen”, 1 (1908), nr. 10, p. 293.

<sup>217</sup> *Ibidem*, p. 294.

<sup>218</sup> *Ibidem*, p. 295.

<sup>219</sup> *Ibidem*, p. 296.

<sup>220</sup> *Ibidem*, p. 297.

<sup>221</sup> Lucrare pentru care l-a recomandat Jarnik editorului Prochaska din Teschen. Vezi *Drumul pe care am mers*, p. 29.

<sup>222</sup> *Cincizeci de colinde adunate de școlarii de la școalele medii române din Brașov*, Brașov, 1890.

De un succes îndelungat s-a bucurat culegerea sa nimul sugestiv *Sandu Pungă-Goată*, „dascăl și fecior de poezii lui Moș Stoica”, face aluzie la bătrînul povestitor pe care-l vrea să arate că materialul făcea parte din repertoriul său. puternica și interesanta personalitate a lui „Moș Stoica” în „Gazeta Transilvaniei”<sup>225</sup> dar în același an trece mîna în broșură separată, lucrarea a cunoscut, pînă în 1930,

După moartea lui, în 1925, în „Biblioteca populară” altă culegere atribuită lui, cuprinzînd 42 de cîntece și 1 pahar și 1 snoavă<sup>227</sup>.

Puțin cunoscută a rămas activitatea sa de specialist în literatură populară. Îi solicita periodic rapoarte și referate asupra manuscriselor și lumina tiparului în colecția „Din viața poporului românesc” aceeași conștiinciozitate care l-a caracterizat în toate activitățile sale. Din următorul fragment dintr-o scrisoare adresată lui Ioan Slavici, se vede că culegerea de literatură populară ce mi s-au trimis spre examinare și acum, în timpul sărbătorilor, fiind mai liber, le voi citi și de seamă ce mi se cer<sup>224</sup>. Cunoaștem și două din rapoartele în ședința Academiei din 26 mai 1912, iar cel de-al doilea pe care îl am văzut în fața mea, au ca obiect culegerea de colinde transilvănene a lui Al. Bîrseanu. Această situație e faptul că profesorul blăjean Viciu participă la o discuție cu Micu-Moldovanu (după cum se va vedea mai departe), lucrarea însă. Culegerea fusese trimisă Academiei în ziua de 20 februarie, luni, la 26 mai, Bîrseanu respingea materialul, reproșînd culegătorului de el și Jarnik — nu realizase la colecția din 1888 culegători sînt elevi, descoperă materiale fragmentare, trași de fură, expresii nepopulare și, în unele cazuri, chiar contrafaze pentru îmbunătățirea lucrării. Ea portul al doilea e favorabil în 1914. Cu toate acestea, în iunie 1915, Alexiu Viciu nu știa

Din aceste cîteva linii trebuie reconstituită imaginea culegătorului și a culegătorului. E imaginea unui om care a avut atît de rară discreție, și-a dăruit energia, puterea de muncă pentru ridicarea culturală a poporului său, în condițiile sale de om de război, un ostaș talentat și un conducător inspirat, contribuind la dezvoltarea națională a românilor. Cel care, în anii avînturilor generoase, a fost „mîniei june”, avea vibrantă chemare de luptă pentru un

<sup>223</sup> *Din traista lui Moș Stoica. O sută și una minciuni populare din Țara Ardealului*.

<sup>224</sup> Pseudonimul era mai vechi; îl descoperim încă în 1885 aplicat unei lucrări umoristice: *1884 și 1885. Tragicomedie locală-națională de . . . Jucată în preseara anului nou în vestitul oraș al Brașovului de mai mulți pierde-vară și fură-vreme. Muzica de Cobzărescu*, „Gazeta Transilvaniei”, 48 (1885), nr. 3, 4, 5 și 6.

<sup>225</sup> 52 (1889), nr. 46, 81, 97, 220, 226, 259 și 264; 53 (1890), nr. 225, 287 și 291. Titlul se definitivează abia începînd cu nr. 287, pînă atunci materialele grupîndu-se sub titlul *Din traista cu minciunile*.

<sup>226</sup> „Gazeta învățătorului”, Craiova, 1 (1891), nr. 1-3; 14 texte.

<sup>227</sup> Andrei Bîrseanu, *Snoave, chiuțuri, povestiri*, Sibiu, 1925.

<sup>228</sup> B.A.R.

<sup>229</sup> Ambele din Ardeal. Lucrări de rești, 1914.

<sup>230</sup> Scrisoarea „Frate Ioan Slavici, ilustrai Academiei din Ardeal, din partea poporane prietene, după planul pe care-l prevedeai. . . de ceva defăimare duhul blindet

<sup>231</sup> Scrisoarea din 19 iunie 1915

cu mulţumire viaţa, când, după 40 de ani, idealul pentru care îşi încordase toate puterile minţii şi sufletului prinsese trup veşnic în memorabila adunare de la Alba-Iulia. În timpul luptelor sale, preocupările lui folclorice au reprezentat tot atâtea aplecări lângă inima nemuritoare a poporului.

#### 4. ISTORIA CĂRŢI

Aceşti trei oameni, atât de deosebiţi prin vîrstă, formaţie şi preocupări, şi-au încrucişat într-o vreme drumurile, şi rodul acestei întîlniri este cartea pe care o studiem. Ce i-a adus la un loc, ce i-a pus la unison, iată întrebări la care putem răspunde astăzi, descifrînd corelaţiile adînci de dincolo de întîmplare<sup>232</sup>. Să urmărim deci, în istoria acestei întîlniri, istoria însăşi a cărţii.

De la Jarnik aflăm că I. Micu-Moldovanu ar fi trimis colecţia la Academia Eomana spre publicare, dar că aceasta i-ar fi restituit-o, ca neavînd „nici o însemnătate”<sup>233</sup>. Din păcate, în afară de această afirmaţie a lui Jarnik nu avem nici un alt document ce ar putea proba plimbarea manuscrisului de la Blaj la Bucureşti şi aici printre diverşii academicieni. De altfel, în privinţa dobîndirii materialelor de la I. Micu-Moldovanu, Jarnik însuşi s-a contrazis în paginile aceleiaşi lucrări<sup>234</sup> şi sîntem îndreptăţiţi să credem că afirmaţiile sale — bazate mai mult pe memorie decît pe coroborarea realistă a documentelor — lasă loc la prea multe îndoieli, pentru a le putea accepta în bloc, fără un dublu control documentar. De altfel, problema aceasta nu are importanţa ce i s-a acordat, exploatîndu-se anecdota despre revenirea Academiei asupra deciziei sale anterioare (neconsemnată nicăieri!), publicînd în 1885 ceea ce refuzase să publice ca neavînd „nici o însemnătate” cîndva mai înainte. Nu cumva trebuie văzut aici un mod ocolit de a scoate în evidenţă meritul deosebit al editorilor, care au reuşit să facă publicabil un material odată respins? Ar fi apelat oare editorii la sprijinul aceleiaşi instituţii care respinsese prima dată materialul, dacă lucrurile s-ar fi petrecut realmente așa < Cîta vreme vreun document nou nu se va adăuga la afirmaţiile lui Jarnik în legătură cu acest fapt, noi nu-l putem lua decît din latura sa negativă.

Oricum, în anul 1876, la prima lor întîlnire, nu fusese între ei vorba despre aceasta colecţie. Pentru prima dată aflăm — în mod ocolit - despre ea într-o scrisoare a lui I. Micu-Moldovanu către Jarnik din 16 mai 1877. Înainte de 9 mai 1877, Jarnik, încercînd să pregătească un studiu despre limba basmelor şi poveştilor populare româneşti (e vorba de *Sprach- und Volkskunde*), i se adresează cerîndu-i cu împrumut — cum făcuse şi într-alte ocazii — materialele corespunzătoare transilvănene pe care le consultase fugitiv cu un an mai înainte la Blaj. Materiale moldomuntene obţinuse de la Gr. G. Tocilescu (acesta îi împrumutase colecţiile de basme ale lui P. Ispirescu, D. Stăncescu, precum şi „Columna lui Traian”). La 16 mai (decîi nu ca răspuns la scrisoarea lui Jarnik din 9 mai, cu care se încrucişase pe drum ),

<sup>232</sup> însuşi Jarnik pare să fi crezut în întîmplare. Iată ce-i scria lui Birseanu la 1 aprilie 1883 : „Cine ar fi zis, cînd vorbeam pentru întîia dată cu d-ta într-o sală a Universităţii din Viena, că cunoştinţa noastră va produce un rod așa de frumos !”.

<sup>233</sup> *Drumul pe care am mers*, p. 31; *Doine și strigături din Ardeal* (extras din „Calendarul revistei «Ion Creangă» pe anul 1912”) p. 14.

<sup>234</sup> *Drumul pe care am mers*, p. 31, afirmă că a primit culegerea în 1879, în timpul călătoriei sale la Blaj, devenită memorabilă tocmai prin aceasta, și p. 88, unde se corectează, folosind corespondența cu I. Micu-Moldovanu și recunoaște a fi primit materialele înainte de a fi întreprins această călătorie, încă în 1878.

<sup>235</sup> I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovanu. Spicuri din scrisorile lui*, în „Gazeta Transilvaniei”, 78 (1915), nr. 205.

I. Micu-Moldovanu îi răspundea, trimițîndu-i „Calendarul Leonat, Legenda (?) și Duducuța (?). O dată cu această colecție, am scris și două basme, care sînt în manuscris, pînă aci nepublicate. Toate acestea cu rugămintă să-mi le restituiești; apoi, dacă vei mai avea lipsă de ele, să-mi scrii să-ți dau. La 11 iulie 1877, Jarnik îi restituia cărțile împrumutate și, respectiv, nu pomenea însă nimic despre manuscrisele primite. În scrisoarea din 28 decembrie 1877 : „Cu basmele și doinele și acuma foarte serios”. Lucrul acesta este cu atît mai interesant cît de la finele anului 1877 se discută pentru prima dată de

Astfel, Jarnik scrie : „Acuma să te rog și eu ceva. d-ta că ai la un amic din țară o colecțiune [a] basmelor dac-aș voi, le-ai pune la [a] mea dispozițiune. Aș dori să-mi dai și unele din aceste [a] și dacă și acum ești tot așa dispus. Te rugăm să-mi scrii. Este cu puțință că voi publica împreună cu dl. Ispirescu această colecțiune sa și, dacă voi izbuti a le obține, aș dori să public și unele din alte părți ale Eomâniei”. Scrisoarea aceasta și urmele ei sînt după care colecția — respectiv altă parte a ei decît cea din 9 mai 1877 — se găsea la necunoscutul „amic din țară”.

Schimbul de scrisori continuă și, la 25 februarie 1878, scriindu-i următoarele : „Chiar mi-a venit știre că nu s-a putut păta îndărăpt. Te asigur că, îndată ce-mi vor veni, îți le dau. I. Micu-Moldovanu îi trimitea, în fine, materialul; „Nu pot cauza întîrzierii atît de îndelungate. Nu, domnule ! Cauza este că și-a ținut cuvîntul, ci a întîrziat cu trimiterea pînă acum. Sînt foarte oseros, că după o revizuire fugitivă am aflat că lipsesc mai multe lucruri reclamate”<sup>236</sup>.

La 24 mai 1878<sup>237</sup>, Jarnik îi răspundea, mulțumindu-se de material și rugîndu-l să-i trimită și acelea care lipseau „cu puțin” în chestiune și pe care I. Micu-Moldovanu scria că lăsa în inimă pentru frumoasa colecțiune a basmelor și a cîntecelor de mi le-ai trimis. Acum într-adevăr sînt ocupat așa de mult pentru mine, încît pînă la finea acestui an scolastic nici nu pot să-mi în vacanțele viitoare citirea și studierea documentelor aceluiași mine o adevărată odihnă după alte lucrări mai aride, care d-ta vei putea să mi-o lași cîteva luni; avîndu-le eu în vedere eu vie mulțumire. Poate vei izbuti d-ta ca să obții și celelalte lucruri voi ruga ca să mi le trimiți și pe acele”. Materialul nu s-a

Despre această problemă nu mai apare nici o informație în mulți ani, așa încît, pe baza documentelor raportate mai sus,

a) tot ceea ce spune Jarnik despre regretul său, expus mai sus, de a fi intenționat să înjghebeze „o mică colecțiune de doine și basme” a lui în Blaj, este de domeniul fanteziei sau, dacă nu altminteri, menea regret, e cert că el n-a avut nici un efect asupra s

<sup>236</sup> I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovanu. Alte spicuri din scrisorile lui*, în „Unirea”, Blaj, 25 (1915), nr. 104.

<sup>237</sup> *Doine și strigături din Ardeal* (extras din „Calendarul revistei «I. Creangă» pe anul 1912”), p. 15; *Drumul pe care am mers*, p. 31.

<sup>238</sup> I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovanu. Spicuri din scrisorile lui*, nr. 205. La această scrisoare face trimitere,

în 1909, cî

p. 88.

<sup>239</sup> E foarte posibilă o distanță de cumva la m

b) despre culegere a aflat abia dintr-o scrisoare a lui I. Micu-Moldovanu, la care se referă atunci când i-o cere, în cazul că persoana la care se afla în acel moment ar renunța să se ocupe de publicarea ei;

c) mai înainte de a ști despre existența unei culegeri masive de folclor transilvănean, primite de la I. Micu-Moldovanu, în mai 1877, pentru cu totul alte scopuri decât editarea anume a colecției, unele manuscrise cuprinzând „proză populară” și „doine manuscrise”;

d) culegerea propriu-zisă a primit-o abia după un an, în. i<sup>^</sup>JLl&^8, când făgăduiește să se ocupe de ea în vacanța viitoare și cere să-i trimită și materialele rătăcite<sup>240</sup>;

e) ideea editării acestui material pare să-i fi venit abia între 1877 și 1878. Necunoscând în întregime scrisorile lui I. Micu-Moldovanu, nu putem ști dacă el i-a sugerat lui Jarnik editarea textelor sau ideea îi va fi aparținut tânărului învățat ceh. Înclinăm să credem totuși că profesorul blăjean i-o va fi sugerat, deoarece ne aflăm în perioada când el l-a ajutat și încurajat cel mai mult pe tânărul Jarnik, punându-și foarte multe nădejdi în contribuția pe care acesta, ca străin<sup>241</sup>, ar fi adus-o studiului limbii române peste hotare.

Perioada aceasta preliminară se încheie cu un hiat de circa un an de zile, timp în care nu știm nimic despre soarta manuscrisului și despre procesul de muncă. M-l putem însă imagina pe Jarnik, a cărui rîvnă și al cărui zel sînt bine cunoscute, apucîndu-se temeinic de lucru, citind și recitînd textele (pentru minimum două lecturi cu condeiul în mîna pledează numerotarea dublă a unor texte), încercînd o clasificare provizorie a lor (menționată de noi în capitolul de descriere a manuscrisului), transcriindu-le pe fișe individuale, din care ni s-a păstrat un număr considerabil (unele chiar în cuprinsul manuscrisului, altele rătăcite în fondul I. Pop-Beteganul de la Biblioteca orașenească din Sibiu). Dar, în același timp, ni-l imaginăm în luptă cu cele mai neașteptate dificultăți, generate de lipsa de unitate tematică și grafică a materialului, după cum va mărturisi apoi în repetate rînduri ori de cîte ori va simți nevoia să justifice apelul său la un colaborator. În 1879, când întreprindea cea de-a doua călătorie printre români, copierea materialului nu era însă terminată. Se pare că ar fi intenționat restituirea manuscrisului proprietarului său la Blaj, deoarece de-a lungul întregului itinerariu îl vedem muncind la copierea lui. Mărturisește, de pildă, că a întîrziat la Sibiu mai mult decât intenționase să stea, pentru a face unele „pregătiri cu privire la colecțiunea de cîntece”<sup>242</sup>.

Într-adevăr, în călătoria din 1879 el avea manuscrisul asupra sa<sup>243</sup>. La București yrusese să citească și să discute basmele din colecție cu Petre Ispirescu, dar știm că întîlnirea proiectată în acest scop a fost ratată<sup>244</sup>. Îi vorbise lui Ispirescu și despre culegere în general, respectiv și despre lirică, se pare chiar că îi solicitase ajutorul, dar lucrurile rămaseră aici<sup>245</sup>.

<sup>240</sup> Menționăm eă aceste materiale rătăcite nu i-au fost trimise niciodată, nu pentru că nu s-ar face nici o mențiune despre ele în corespondența lor, deci folosind un argument *a silentio*, ci pentru că am dat de urma lor în lăsamîntul lui Moidoyănuț de la Blaj. Unele materiale din acest lăsamînt au fost în proprietatea prof. Traian—Ghernian din Blaj, care le-a publicat în revista sa „Comoara satelor”, cum se va vedea mai departe (caietele lui Precup Vlase \*din Măiorești). Deci, după toate aparențele, manuscrisul inițial pare să fi suferit o întreită diviziune: partea întîi primită de Jarnik în 1877, partea a doua primită de el în 1878 și partea a treia rămasă în posesiunea lui I. Micu-Moldovanu, după recuperarea ei de la „amicul din țară”.

<sup>241</sup> I. U. Jarnik, *Ioan Micu-Moldovanu. Spicuri din scrisorile lui*, nr. 205: „Am văzut cu plăcere modul de cugetare liber de prejudețele atît de lăpăte la alți oameni erudiți, ce se ocupa cil lucruri de-ale noastre. Aceasta m-a împlut de bucurie și mă face să-ți gratulez pentru aceste începuturi de așa bun augur” (despre *Sprachliches*); „Te asigur că d-tă” nu-ți dorești succesul, întru propunerea studiului la care pînă acum desigur ești denumit,

mai tare de cum ți-l doresc eu. Domnia-ta ești singurul bărbat în toate regiunile Austriei și ale Germaniei carele ai făcut studii asupra limbii române pe cît deîntinse și serioase pe atît de încoronate de succes. Domnia-ta ai rupt cu preocupățiunile și prejudețele, care de comun întunecă pe străinii care se apucă de cercetarea limbii și istoriei poporului român”.

<sup>242</sup> *Drumul pe care am mers*, p. 117.

<sup>243</sup> În *Doine și strigături din Ardeal* (extras din „Calendarul revistei «I. Creangă» pe anul 1912”) p. 15—16, afirmă că avea numai o parte a manuscrisului cu sine; în *Drumul pe care am mers*, p. 110, nu mai face o asemenea specificare limitativă: susține simplu că avea cu el colecția.

<sup>244</sup> Tî Ionescu-Nișcov, *op. cit.*, p. 640: *Ispirescu către Jarnik*, scrisoare din 4/16 mai 1879.

<sup>245</sup> Tr. Ionescu-Nișcov, *op. cit.*, p. 647, scrisoare din 9/21 mai 1880, deci după ce se perfectase colaborarea cu Bîrseanu, despre acele „cîntece pop. ce ai adunat și la care ziceai că puteam să-ți dau concursul meu; nu mi-ai mai scris nimic despre dînele”,

Pînă la întoarcerea sa acasă, după cum ne informează reușise întreaga transcriere (la Blaj n-o terminase încă în scrisoare îi reamintește cum, la București, se ocupa cu adunarea cam pe la 1864—1865 la îndemnarea d-lui Molda a nu m-întoarce atunci acasă, am izbutit să le transcriu te antele, așa încît acuma numai se vedea că este ceva și ce ea”<sup>246</sup>.

Nu știm ce au discutat cei doi prieteni la Blaj, dar c sează Jarnik lui Bîrseanu prima scrisoare dintr-un șir ne la D]i]e și îi solicita ajutorul. Iată cuprinsul acestui men latea să vă înștiințez că pe la 6 aug. a. c. am să soses pe la 20. Pe lîngă cunoștința cu bărbați[i] învățați de țin foarte mult și pentru care vă cer sprijinul d-voastră. dispozițiune o mare colecțiune de cîntece pop. române prin studenți[i] de acolo, și anume prin foști[i] școlari[i] minez pînă sîmbăta viitoare cu copierea cîntecelor aceste altfel nu mă pot folosi nicidecum de ele. Cîteva cîntece buie decis care variantă e cea mai bună și este de tipă re[a]; apoi trebuie constituit și textul cîntecelor și idee rînd. LucrarcsLaștaLaș vrea să o fac ajutat de d-voastră l d-voastre, și vă rog deci sa-mi scrieți vreo cîteva rînduri și pe dl. Voina”. Din scrisoare nu rezultă însă dacă era v calității de coautor a lui Bîrseanu sau numai de un șir de muncă, așa cum se obișnuise să ceară și pînă atunci rile acestea s-au definitivat abia la Dîrste, cînd a făcu s-a „unit” cu el<sup>248</sup>. Altfel nu se explică de ce în 1880 despre acest lucru<sup>249</sup> ca despre un fapt împlinit. Dacă lu la Blaj, în consultările dintre cei doi prieteni, nu era ni^sg^ de atunci la Bîrseanu și nu s-a malînto lăsamîntul său de la fosta bibliotecă a Astrei, azi Biblio

Din corespondența lui Jarnik către Bîrseanu află la procesul de muncă în comun. Astfel, dacă la 13 întoarcerea sa la Viena, se interesa dacă Bîrseanu a mai lu deze în așa fel, încît să nu-și neglijeze celelalte treburi, neputîml să iasă din casă, îl poftea duminica următo faptul că au lucrat împreună duminicile aflăm și dint Maiorescu<sup>250</sup>. Din 20 aprilie 1880, Jarnik îi propunea să sîmbăta seara sau, dacă nu se poate, măcar pentru o b de vară a anului 1880, materialul se afla din nou la Dîr iar Jarnik îi scria, la 8 iulie: „Acuma n-am altă ceva să ce ai vrut să mă sprijinești; dacă n-ai fi d-ta, zău, nu știu timpul e prea scurt și mai trebuie să fac [și] alte[le]

<sup>246</sup> B. A. R., s. ^, -9, scrisoare din 8 aprilie 1881.

<sup>247</sup> *Doine și strigături din Ardeal* (extras din „Calendarul revistei «Ion Creangă» pe anul 1912”), p. 15—16.

<sup>248</sup> *Drumul pe care am mers*, p. 110.

<sup>249</sup> Scrisoare către I. Micu-Moldovanu din 4 martie 1880: „... .Aranjarea edițiunii cîntecelor ce mi le-ai pus la dispoziție d-ta merge cam încet. însă tot merge, că m-am însoțit cu un[ul] dintre ascultătorii ai mei sau, să zic mai bine, l-am rugat să mă ajute la punerea lor

la rînd, și lucrul ce a pe lîngă B

<sup>250</sup> B. A. R. ocupă „cu mînești, ca la care mă minecă cîte

^—.

Cluj 28. Iulie 1879

cu pe la  
Bîrseanu,

leu. de

foarte

propunut Bîrseanu.

mi sa par la

dispozitiune o mare colectiune de cantece pop.  
romanești culesse în mijlocul Bîrseanului prin studierea  
de acolo și anume profesorului M. Matoniș  
de a căsa cu termenul până la schimbarea intrării  
cu copierea cantece pe care o bucată  
de tache fiind-și altfel nu pot folosi nici  
de cum le de. Căte va cantece fiind culesse  
de mai multe înv. bîrseanu  
e cea mai buna

de becut cu ordine  
și listele cantece  
care s-ar putea la  
și a fac apud de  
oan mai buna din  
a le rog deci sa  
opunerea Bîrseanu  
Sambata pînă la  
Scrizarea unde

Bîrseanu  
catal

to

de a merge la Potstyn să-și vadă tatăl pe moarte, Jarnik îi scrie lui Bîrseanu pentru „notițe” și înștiințându-l că le va lua cu el, pentru ca să termine în noiembrie 1880 îi dă indicații privind transcrierea absolut fonetică a textelor de Bîrseanu la Miinchen. Dintr-o scrisoare a lui Jarnik către Titu Mărieșanu a circulat într-adevăr și pe la Mftnchen, unde Bîrseanu a urmat timp în care a transcris din nou toate cîntecele pe fișe separate „în rînduri îndată”<sup>251</sup>. La 2 ianuarie 1881, neprimind vești de la Bîrseanu, Jarnik nu mi-ai scris nimica asupra lucrării noastre : oare ai înaintat întrucît lucrurilor populare și fixarea definitivă a textului f. Știu c-ai alte lucrări terminate și nu vreau din cauza aceasta să te îndemn să te grăbești ca să vezi că țin la lucrarea aceasta, că nu-mi este tot una dacă una se face sau nu-ți place să vorbești despre lucrările cu care te ocupi tocmai și să-mi spui numai c-așa este și-mi va fi destul convingerea că și dacă te ne-am învoit să o facem împreună să înainteze, să o aducem la lumină zile, la 12 ianuarie 1881, lua cu mulțumire act de progresele pe care Bîrseanu („sînt foarte mulțumit cu modul în care ai de gînd să aranjezi o sănătate bună și o răbdare nestrămătată care este de lipsă la Bîrseanu revenea asupra modului rigid în care privea problema transcrierii acceptînd rezervele lui Bîrseanu. La 8 aprilie 1881, îi comunica f. lucrul glosarului și-i trimitea o scrisoare pentru T. Maiorescu<sup>252</sup>, rugîndu-l el, în cazul că va fi de acord cu conținutul. Scrisoarea către Maiorescu citat și mai înainte — este importantă din patru puncte de vedere: a) gata de tipar, în urma transcrierilor făcute de Bîrseanu; b) face pe care Jarnik intenționa să-1 întocmească, motiv pentru care întîmplătorialelor; c) sondează pe Maiorescu în privința unui editor și sugerează venție la Academia Eomână, spre a hotărî să publice lucrarea; d) materia a volumului acum gata întocmit. Tabla de materii pentru conținutul și cele 25 de subcapitole ale acestora, este întru totul identică cu cea anterior și a fost scrisă de Jarnik în continuarea scrisorii. De la pînă la (strigături) scrisul e al lui Bîrseanu și sumarul nu e încă definitiv. În text există două neconcordanțe : la capitolul „Strigături satirice” lipsesc două capitole „în ciuda fetelor și nevestelor” și „în ciuda feciorilor și băieților”; la capitolul „Deosebite” lipsește cu totul. La despărțitura „Varia”, conținutul cu totul general: „Balade, colinde, urări în versuri ș.a.”. Precum se vede în toată această parte de la sfîrșitul volumului nu era gata lucrată la acea vreme scrisoarea către Bîrseanu, Jarnik îl îndemna să se grăbească a scrie și să a-i aduce miercuria următoare măcar o parte din material ca să se facă tarea glosarului său. Maiorescu răspunde însă că propunerea lor era prea tîrziu, după ce se votase bugetul pe 1881—1882, și-i sfătuiește să se gîndească la martie următor<sup>253</sup>.

începînd cu august 1881, scrisorile lui Jarnik cuprind amănunțite detaliile greșelilor glosarului<sup>254</sup> și numai rareori fac aluzie la culegerea propriu-zisă. Pe 11 octombrie 1881 să ceară să i se trimită înapoi toate poeziile rămase în îndemînă și să poată lucra fiecare „fără să ne împiedicăm unul pe altul” (numere) și „adaosul”, decît să se știe că strigături fusese definitivat, și să se știe că „adaosul”, viitorul cap. „Varia”. Cu un ceas mai înainte de a scrie terea cuvintelor”. Este de gînd să se gînduri indicată de Jarnik în volumului publicat, unde

<sup>251</sup> B.A.R., S. 109 din 8 aprilie 1881.

<sup>252</sup> Ibidem.

<sup>253</sup> Scrisoare din 24 aprilie 6 mai 1881 (col. Tr. Ionescu-Nișcov).

<sup>254</sup> La 29 august 1881 terminase extragerea cuvintelor din doine (648 de numere), i-au rămas strigăturile (354 de

indicații despre ce trebuie să mai tacă. La 30 octombrie 1881, îl îndeamnă să se pună „la lucrare cu hărnicie, ca să fim gata pînă la timpul hotărît, să nu mai pierdem un an”. Ce înseamnă „timpul hotărît” și pierderea încă a unui an se lămurește prin scrisoarea

j

Strigături  
Strigături glumete  
Strigături satirice  
Taria

I. U. Jarnik către Titu Maiorescu, finalul scrisorii din 8 aprilie 1881, cuprinzînd primul sumar al culegerii, redactat parțial și de A. Bîrseanu (B. A. R., S. 36/XIV/9).

lui Titu Maiorescu de care am pomenit mai sus și prin scrisoarea următoare a lui Jarnik către Bîrseanu din 13 martie 1882, din care cităm fragmentar începutul: „Mene, Tekel, Fares ! așa-mi vine să încep scrisoarea mea de astăzi, adică pe românește: iubitul meu, gîndește că Pastele s-apropie, că, dacă nu voim să pierdem un an întreg, trebuie neapărat

să trimitem poeziile cît se poate de curînd la Bucureîncepă *le sue* ședințe și ar fi bine ca lucrarea să una literară să poată a-și forma părerea și veni cu dinadinsul, fă să fii gata cît se poate de curînd și a ce voi putea. într-adevăr, nu cred c-oi putea să fi de căpetenie aicea mi se pare poeziile înseși, dacă intrinsecă sau ba. Așadar, trebuie, mai nainte ca deslușirile și introducerile estetice ce vrei d-ta să a vîndu-mi însă să-1 isprăvesc cu tot[ul] în vremea te-te că stă în interesul nouă (sic !) amîndurora să și mai mult în interesul d-tale ca român, și ca româziile aceste[a]”. Materialul e important, fiindcă, din se aflau la începutul anului 1882 lucrările, face p anexele viitoarei cărți. Este pomenită astfel prefața seanu a le întocmi. Dar cu acest moment intrăm într-o 1882, Jarnik scrie către T. Maiorescu : „într-acela Brașov d-lui Bîrseanu, semnată de mine, o suplică cerea cîntecelor din Axdeal, despre care vă și scris la Academie trei volumi de poezii scrise cu mîna ș lor are să fie judecat așa de mare, încît Academia s și să ne sprijinească în lucrul acesta”<sup>255</sup>. Și, într-adrești, fiind înregistrate la nr. 1 507 din condica de Pe ziua de 15 martie 1882 (de ținut seama de dif lui Jarnik și Bîrseanu, împreună cu cele trei caiete, dinția lui D. Sturdza și a secretarului V.A. Tjrechia. așa că nu stăruim asupra lor. Menționăm că încă o festat reaua-voință cu privire la această culegere. A să facă darea de seamă asupra culegerii, pe care La 20 martie i se trimite lui Alecsandri acasă cul Cancelariei se păstrează semnătura proprie a lui A

Din acest moment începe ultimul act din ist pîtulăm liniile mari ale etapei străbătute pînă aici, s tivă a fiecăruia din cei doi editori la întocmirea ei toarele patru puncte :

a) în cea de-a doua călătorie a sa printre rom sul culegerii cu sine,, atît în București, cît și în fișe individuale (din care unele ni s-au păstrat) și acesta îl aflăm în persoana lui Andrei Bîrseanu și ile preliminare ale colaborării. Probabil, pînă la a încercase diverse clasificări parțiale ce s-au dovedit ult pe manuscris (indicații cu privire la copierea diverselo baladelor, diverse note stenografice) și terminase pr

b) La Dîrste, manuscrisul e încredințat lui B pentru totdeauna. Putem presupune că acesta a pu prin peregrinările sale (Viena, Miinchen, poate și E șurat pe setul de fișe extrase de Jarnik. Credem c nentă-Jarnik.cînd îi cere lui Bîrseanu părți anum

<sup>255</sup> B.A.R. S- Tr^r40.

XIV

<sup>256</sup> „Analele Academiei Române” seria a II-a, t. IV, București, 1882, p. 133-134,

aceasta o constituie fişele lui Jarnik aflate în lăsamîntul Bîrseanu de la Sibiu, care — pentru că nu fuseseră incluse în culegere — nu trebuiau discutate în glosar, şi ca atare, nu-i fuseseră niciodată restituite, Bîrseanu a recopiat materialul pe un nou set de fişe, de data aceasta apte a fi publicate (presupunem însă că numai acel material ce a intrat în culegerea propriu-zisă şi în note, după clasarea fişelor lui Jarnik). Clasarea fişelor şi alegerea variantelor tipice s-a făcut de ambii editori în şedinţe săptămînale, în iarna anilor 1879—1880, după care Bîrseanu a continuat singur munca. La începutul anului 1881, volumul avea structura definitivă, rămînînd de împlinit capitolul de strigături şi de redactat în întregime capitolul „Varia”.

c) în anul 1881 se iniţiază glosarul de către Jarnik şi încep primele tratative editoriale cu Academia. Pînă către sfîrşitul anului se precizează planul definitiv al lucrării, lui Bîrseanu revenindu-i, peste munca de terminare a culegerii, şi sarcina de a întocmi prefaţa şi notele. La începutul anului 1882, materialul este trimis la Bucureşti de către Bîrseanu (numai „suplica” însoţitoare, care nu ni s-a păstrat, din păcate, e a lui Jarnik, într-o formă nouă, pe care o cunoaştem din corespondenţa: trei caiete. Aceasta arată că, între timp, Bîrseanu a recopiat întregul material de pe fişele individuale în cele trei caiete expediate. La data trimerii, prefaţa lui Bîrseanu şi glosarul lui Jarnik nu erau încă gata.

d) în privinţa muncii la culegere nu ne putem face o imagine prea precisă despre contribuţia fiecăruia dintre cei doi colaboratori nici din corespondenţă, nici din analiza culegerii (după cum se va vedea mai departe). Pe baza puţinilor indicaţii de care dispunem, credem că putem atribui fiecăruia dintre ei următoarele acţiuni: *pentru Jarnik* copierea integrală a manuscrisului într-o etapă iniţială a lucrului, participarea la munca de clasare „en gros” (cum spunea el însuşi) a materialului în şedinţele comune de lucru şi glosarul; *pentru Bîrseanu* copierea parţială a materialului într-o a doua etapă de lucru, după clasarea şi selecţionarea lui, participarea la munca de clasare în şedinţele comune de lucru, prefaţa, notele la cele trei capitole şi recopierea materialului pentru tipar. De asemenea a colaborat, dar nu se ştie în ce măsură, la glosar. Acesta, sub formă de proiect, a fost la el din 1881 pînă în 1883. De aci rezultă că la culegerea propriu-zisă contribuţia maximă a avut-o Bîrseanu. Jarnik a şi afirmat acest lucru, în mai multe rînduri, dar numai în scrisori. La 9 iulie 1914, recunoştea faptul într-o scrisoare către Bîrseanu: „Dacă editorii cîntecelor populare române în publicaţiunile lor se iau după împărţirea colecţiunii care poartă şi numele meu, nu al meu este meritul, ci al d-tale” sau la 29 septembrie 1915 îl mărturisise lui V. M. a c a v e i î n c e p r i v e ş t e r î n d u i a l a c î n t e c e l o r ş i e x p l i c a r e a l o r, p a r t e a l e u l u i e r a a d - l u i B î r s e a n u ”<sup>259</sup>.

Tot anul 1882 a trecut fără ca cei doi editori să aflu ceva de soarta cărţii lor. La 23 septembrie 1882, Jarnik, nerăbdător ca întotdeauna, îl întreba pe Bîrseanu dacă ştia ceva în privinţa aceasta şi îl îndemna să termine ce mai era de isprăvit spre a apuca şedinţa Academiei din primăvara următoare. Abia la începutul lui decembrie află de la Livia Maiorescu — şi se grăbeşte să-i comunice vestea lui Bîrseanu la 11 decembrie — că Alecsandri ar fi luat manuscrisul cărţii cu două săptămîni mai înainte la ţară, probabil la Mirceşti, ca să pregătească raportul cu care se angajase pentru Adunarea generală a Academiei din primăvara anului 1883. Îi mai împărtăşea că Academia n-are buget pentru asemenea publicaţii, dar cu sprijinul lui „papă”, al lui Negruzzi şi al lui Alecsandri, publicarea pare posibilă. Le cere să trimită urgent şi anexele cărţii: prefaţa şi glosarul<sup>260</sup>. Faţă de acestea, Jarnik îl îndeamnă din nou la lucru şi îi cere proiectul de glosar. La 20 ianuarie 1883, îi cere din nou glosarul, folosind, cu regret, un ton „puţin mai aspru”. Cam în acelaşi timp, Livia Maiorescu îl înştiinţa pe Jarnik că sînt speranţe bune la proxima

4a

\*\*\*\*

BrmJ^^ ari&amp;&lt;£\*

M\*G\* \*

I. U. Jarnik către A. Bîrseanu, scrisoare din 11 septembrie 1882, fragment din scrisoarea Liviei Maiorescu, referitor la glosar (Biblioteca Universităţii „Ba

<sup>259</sup> Col. Ileana Bozac, Cluj.

<sup>260</sup> Col. Tr. Ionescu-Nişcov, scrisoare din 27 noiembrie 1882. Fragmentară în scrisoarea amintită a lui Jarnik.

/ k t

Adunare generală<sup>261</sup>. La începutul lumii următoare (2 februarie 1883) lui Bîrseanu că lucrează cu hărnicie la glosar; în a doua jumătate a este trimis în cele din urmă la București<sup>262</sup>. La 17 martie, Livia în fost aprobată, grație sprijinului cunoscut. Alecsandri, care fusese cu ședința Junimii, se arătase bucuros aflînd glosarul care nu i se deoarece tot se știa că va veni la București —, „fiindcă i se iviseră o nu le cunoștea”. Împărtășind fragmentul acesta din scrisoarea ei lui Bîrseanu, turisește că s-a îndoit pînă în ultima clipă de reușită, cunoscînd tot discuțiilor de anul trecut (primise „Analele” și citise dezbaterile) și își e rie că munca lor nu a fost zadarnică.

Cum au decurs dezbaterile, de-a lungul numeroaselor ședințe cînsare pentru admiterea publicării, se poate citi în „Anale”<sup>263</sup> și nu în tîntului. Eeținem doar liniile generale. Propunerea lui Alecsandri a fost f El a profitat de ocazie ca să-și exprime punctul de vedere referitor și publicării creației populare, iar în ce privește culegerile regionale că „din compararea acestora apare neîndoioasă unitatea de simțire poporului”, iar cît privește culegerea propusă spre publicare, în speță, dovedește că „geniul românesc este același peste Carpați ca și pe dincoace și dincolo de Milcov”. A discutat și a aprobat clasificarea n trei piese din culegere, comparîndu-le cu piese similare din culegerea de natură administrativă a lui G. Sion și metodologică a lui Quintesc a fost votată cu mare majoritate. Supravegherea publicării a fost încr cel care se manifestase cu cea mai mare adversitate față de culegere

Cu toată bucuria pe care a simțit-o aflînd rezultatul votului, J de aceasta pe I. Micu-Moldovanu decît după primirea înștiințării o la 18 iulie 1883 : „Cu cîteva zile mai înainte, am primit în sfîrșit în Academiei din București că s-a primit să se tipărească din partea Aca cîntece populare din Ardeal pe care au făcut-o școlarii d-voastră, în într-adevăr, știam de mai [de] mult că așa stă lucru [1], așteptam cială și fiindc-o am primit, nu mai vreau să amînez (sic !) lucru[1] fost expedită la 24 iunie 1883 cu nr. 2 108<sup>264</sup>.

O dată cu aprobarea încep și tracasările corespunzătoare. La 6 îl înștiințează pe Jarnik că Sion e gata să înceapă tipărirea<sup>265</sup>. Lucru inte de a fi primit înștiințarea oficială. Speriat că lucrul s-ar p fi consultați și avînd dubii întemeiate cu privire la starea încă nepub Jarnik îi scrie lui Bîrseanu, la 22 mai 1883, întrebîndu-l : „Acuma c să tipărească așa cum este, sau vei cere d-ta să ți se înapoieze pentru adaugi cîte ceva. Pentru glosarul (sic !) știu bine că mi se va înapoia, fi și nu se va completa decît într-același timp cu tipariul texturilor. decît mine în ce stare se află texturile și dacă pot să iasă așa cum sînt aș crede că și nouă ni se datorește cel puțin o revizie înainte să se fiindcă noi avem cea mai mare responsabilitate. Să faci așa cum gîn București sau de-a dreptul lui Sion sau lui Maiorescu, însă trim sorii d-tale să știu și eu”. La 4 iulie 1883 știa, atît din partea lui Bîrs că problema unei revizuirii a manuscrisului înainte de a fi înaintat tip

<sup>261</sup> Ibidem, scrisoare din 9/21 ianuarie 1883.

<sup>262</sup> Ibidem, scrisoare din 9/21 februarie 1883, confir-mînd primirea glosarului „acum 3 zile”.

<sup>263</sup> Seria a II-a, t. V, p. 38-40 și 15-50.

<sup>264</sup> Arh. Cane. Acad. dos XVIII, p. 2 și 44. Cu 13 zile mai de vreme, la 11 iunie 1883, cele 3 caiete fuseseră

înminate lui G. Sion, cu adr XVIII, f. 2, și 43.

<sup>265</sup> Tr. Ionescu-Nișcov, *op.*

<sup>266</sup> încă o dovadă că între-a pare să fi căzut în sarcina lui

vată în favoarea lor. își manifesta satisfacția : „, [î]mi pare foarte bine c-am izbutit să-mi luăm din mână manuscriptul, pînă a nu fi dat la tipografie”. La 24 august se bucura că „cel puțin parte [din texte] are să fie gata de tipar și că se va începe cu tipărirea”, dar la 5 octombrie nu știa încă dacă munca tipografică începuse sau nu și-i cerea lui Bîrseanu să-l lămurească. Ispirescu, la 10/22 octombrie 1883, îl asigura că tipărirea va începe în curînd, iar corectura o va face G. Sion<sup>267</sup>.

Între toamna lui 1883 și vara lui 1885, cînd lucrarea a fost, în cele din urmă, terminată, nu mai puțin de șapte probleme s-au cerut soluționate. Pentru a înțelege ce au reprezentat acestea, arătăm numai că ele au cerut o corespondență complexă și complicată între București și Praga, București și Brașov, Praga și Brașov, Praga și Blaj și invers. Cei doi editori n-au întreprins aproape nimic fără să se fi consultat în prealabil și n-au expediat nici o scrisoare la București fără să o fi văzut și gîndit amîndoi. Nu stăm aici să detaliem toate aceste probleme, deoarece unele dintre ele își află locul în cuprinsul altor discuții și vor fi tratate cu mai mult folos și eficiență în alte contexte. Ne mărginim să facem aici doar mențiunea lor și să indicăm direcțiile generale în care au evoluat și soluțiile pe care le-au primit. Merită să se rețină faptul că, în acest răstimp, Bîrseanu a fost obligat să facă două călătorii la București, îngrijindu-se direct de soluționarea unora din aceste probleme.

a) Problema ce s-a pus cu cea mai mare acuitate, în această perioadă, privește prefața. Poate pentru că editorii nu fixaseră conținutul ei exact, lucrarea pe care o vedem încă din 1882 atribuită lui Bîrseanu nu era gata nici în vara anului 1885, ea fiind, de fapt, ultima piesă a cărții ce s-a trimis la București. O bogată corespondență, adeseori plină de tensiune — între Jarnik și Bîrseanu, Jarnik și I. Micu-Moldovanu, Jarnik și Bianu, Bianu și Bîrseanu, Bîrseanu și Maiorescu — ne stă la îndemîină pentru a reconstitui mersul chestiunii<sup>268</sup>.

b) În conexiune cu prefața este și chestiunea detaliilor de culegere. Nu știm unde decisese inițial editorii să le plaseze (poate în note). Pînă la urmă însă au hotărît să le introducă în cuprinsul prefeței, ceea ce înseamnă că se resemnaseră la o prezentare foarte sumară a lor. Această soluție ne întîmpină în „Anale”<sup>269</sup>, dar editorii au fost preocupați de ea încă din 1883<sup>270</sup>. Pînă la urmă, așa cum se va vedea dintr-altă parte, aceste detalii

3

LY>n<sup>1</sup>H<sup>1</sup>... «-Moldovanu, pagina a treia a scrierilor de culegere s. prefața lui A. Bîrseanu (Bibi. Filii. -tsiaj și B. A. R., Mm. 177).

<sup>267</sup> Tr. Ionescu-Nișcov, *op. cit.*, p. 678.

<sup>268</sup> La 8/20 aprilie 1884, Maiorescu îi scria lui Jarnik că l-ar fi întîlnit pe Bîrseanu la București și ca acesta făgăduise să redacteze prefața în sensul stabilit de comun acord cu Jarnik, în termenul cel mai scurt; la 29 aprilie 1884, Jarnik îi scria lui Bîrseanu că a aflat despre călătoria lui la București, despre angajamentul pe care și l-a asumat față de Maiorescu și-l îndemna să redacteze prefața cît mai curînd; la 9 mai 1884, Bîrseanu îi scria lui Maiorescu, scuzîndu-se pentru întîrziere și arătînd, pentru prima dată, că redactarea prefeței e în funcție de obținerea detaliilor de culegere de la Blaj; la 28 septembrie 1884 i se cerea din partea Academiei, în termeni foarte preciși, îndeplinirea acestui angajament: „Domnul meu, Vă este cunoscut că colecțiunea de poezii populare din Ardeal, adunate de d-voastre și dl. prof. Jarnik din Praga și tipărită de Academie, așteaptă numai glosarul d-lui Jarnik și prefața d-voastre spre a se pune la dispoziția publicului, avem onoare a vă ruga, domnul meu, să binevoiți a trimite manuscrisul prefeței d-voastre cît mai iute, spre a se termina această publicațiune”. (Arh. Cane. Acad. dos. VIII, t. 14-16, f. 453 r.-v., ciornă). Cu acestea ajungem în anul 1885, deschis de o scrisoare a

lui P. Ispirescu din 27 ianuarie 1885, cerînd prefața (Tr. Ionescu-Nișcov, *op. cit.*, p. 670), urmată de o somație a lui I. Bianu adresată lui Jarnik, care i-o comunică la 30 ianuarie 1885 lui Bîrseanu („lumea începe a pierde răbdarea”); de o nouă intimare a lui Jarnik din 4 aprilie 1885 și o nouă somație, dură de data aceasta, a aceluiași I. Bianu (comunicată de Jarnik lui Bîrseanu la 15 iulie 1885 : îi amenință că prefața va fi redactată de altcineva, la București). La 26 iulie 1885, în desperare de cauză, Jarnik se adresează lui I. Micu-Moldovanu, încercînd să capete de la acesta informații despre eventualul stadiu al lucrării. În fine, la 10 august 1885, Jarnik era în posesiunea mult-disputatei prefețe, căreia îi făcea unele modificări de circumstanță (pe care le comunică lui Bîrseanu în scrisoare de la acea dată) și o trimitea „oblu” la București.

<sup>269</sup> T. VII, p.46—47 : „Colecțiunea se va precede atunci de o precuvîntare în care adunătorii ei vor explica cu de amănuntul cum, cînd și din care anume regiuni s-au adunat poeziile populare” (ședința din 19 februarie 1885).  
<sup>270</sup> Jarnik către Bîrseanu : 4 iulie 1883, 29 aprilie 1884, 4 aprilie și 5 iulie 1885; Jarnik către I. Micu-Moldovanu : 26 iulie 1885.



n-au fost reconstituite și lucrarea s-a publicat cu cunoscutele declarații vagi din prefața lui Bîrseanu.

c) Problema glosarului lui Jarnik a consumat și ea cerneală, hîrtie și nervi. Abia la 25 mai 1885 Jarnik putea trimite Academiei spre aprobare scurta introducere care-l premerge, iar din punct de vedere financiar chestiunea a fost închisă abia la 25 aprilie 1886<sup>271</sup>. Ceea ce trebuie reținut în această privință e că la glosarul semnat de Jarnik a colaborat și Bîrseanu, revăzînd proiectul, făcînd obiecții (ce n-au fost luate în seamă de Jarnik)<sup>272</sup>, întocmind la cererea acestuia un prospect de concordanțe cifrice, furnizînd informații lexicologice. Informații de aceeași natură i-a furnizat lui Jarnik și Ioan Micu-Moldovanu<sup>273</sup>. La început, glosarul era proiectat să apară în limba germană, însă apoi Jarnik a cerut învoirea Academiei și l-a redactat în limba franceză. De asemenea trebuie reținut faptul că tipărirea glosarului s-a făcut la Praga, sub directa supraveghere a lui Jarnik, pentru a se evita greșelile de tipar. În problema aceasta, după corespondență, au intervenit Odobescu, Măiorescu, Bianu și Ispirescu.

d) Lucrarea a fost dedicată „Asociației”, dar lucrul nu s-a făcut decît în urma unor lungi dezbateri, oglindite pe larg în corespondență. Jarnik este cel care a insistat pentru aceasta și a dovedit o mare inventivitate cît privește argumentările. Problema s-a tărgănat din 1883 pînă la mijlocul anului 1885, după ce deci fusese trimisă la București și prefața. E posibil ca lucrul să se fi rezolvat abia la cea de-a doua călătorie a lui Bîrseanu la București, care a avut loc tocmai în august 1885, cînd s-a definitivat întregul proces tipografic<sup>274</sup>.

e) Plină de supărări, enervări și recriminări a fost problema corecturilor tipografice. O vom trata într-altă parte; reținem aici doar cîteva amănunte: cei doi editori au fost excluși de la participarea la corectură; lui Jarnik, G. Sion i-a și contestat competența în materie de limbă română; Jarnik a intervenit violent, întocmind numeroase liste de greșeli, pe care le-a trimis la factori de răspundere (una din ele ni s-a păstrat în corespondența cu Bîrseanu). Ispirescu a făcut o corectură suplimentară, la intervențiile lui Jarnik; pînă la urmă, Jarnik a găsit o soluție de compromis, introducînd greșelile în glosar și eliminînd erata.

f) în anul 1883, Jarnik a fost preocupat și de unele probleme tehnice, de tipografie, discutînd despre format<sup>275</sup> și despre numerotarea versurilor și textelor, în funcție de necesitatea de a simplifica sistemul de citare în glosar<sup>276</sup>. Pînă la urmă au prevalat condițiile tipografice dictate de îngrijitorul de la București al publicației, G. Sion.

g) Ultima problemă de rezohat a fost neconcordanța ce rezulta din munca împărțită între Praga, unde Jarnik își tipărea glosarul, și între Brașov, unde Bîrseanu nu reușea, pînă în ultimul moment să definitiveze conținutul capitolului „Varia” și structura prefeței. Aceste neconcordanțe — ce duc chiar la o anumită tensiune între editori: la un moment dat Jarnik oprește printr-o telegramă imprimarea prefeței — apar la 25 mai 1885 și se rezolvă abia la 1 septembrie 1885, cînd Bîrseanu adaugă la prefață o notă, explicînd că un anumit număr de texte din ultimul capitol nu se află excerptate în glosar, luînd vina asupra sa. Pentru învingerea tuturor acestor dificultăți, Bîrseanu a întreprins pomenita călătorie la București.

La capătul acestei analize putem încheia, stabilind următoarele: istoria cărții a durat nu mai puțin de 8 ani, din mai 1878, cînd Jarnik a primit de la I. Micu-Moldovanu manuscrisul, pînă în septembrie 1885, cînd lucrarea s-a încheiat, în urma ultimei călătorii

'nudele.

!!!||| ^

af mm

ochropă a  
Cbtu\*tj»

<sup>271</sup> Arh. Cane. Acad. Registrul de intrări și ieșiri, nr. 3 346, proces-verbal deleg. nr. 3.

<sup>272</sup> Scrisoarea lui Jarnik către Bîrseanu din 25 mai 1885.

<sup>273</sup> Scrisoarea lui Jarnik către I. Micu-Moldovanu din 12 ianuarie 1885.

<sup>274</sup> în corespondența dintre Jarnik către Bîrseanu: 4 iulie și 14 august 1883, 29 aprilie 1884, 25 mai și 16 august 1885.

<sup>275</sup> Scrisoarea lui Jarnik către Bîrseanu din 14 august 1883.

<sup>276</sup> Scrisori din 14 august și 20 octombrie 1883.

I. u. Jarnik către Ioan Micu-Moldovanu, pagina a treia a 1885, prin care îi solicită informații lexicale (Bibi. Fi. Fondul Blaj).

a lui Bîrseanu la Bucureşti. În interiorul acestui răstimp am putut deosebi trei faze principale : prima fază ţine de la primirea manuscrisului pînă la încheierea convenţiei de colaborare cu Bîrseanu, cînd de altfel manuscrisul lui I. Micu-Moldovanu rămîne pentru totdeauna în posesiunea lui; cea de-a doua fază se caracterizează iniţial prin munca în comun a celor doi editori şi printr-o etapă succesivă, cînd are loc abandonarea întregii munci antologice pe seama lui Bîrseanu; în această fază se conturează deplin structura cărţii şi se împart definitiv sarcinile editorilor în raport cu această structură ; în faza a treia, antologia e acceptată spre publicare de Academia Eomână şi trimisă la tipografie, dar probabil din lipsa de precizie a calităţii de coautori se nasc lungi perioade de tensiune şi întârziere între diferiţii (21) participanţi la lucrare.

Documentele pe care le-am avut la dispoziţie au putut lumina drumul parcurs de carte, dar n-au putut lămuri întru totul participarea fiecăruia din cei doi editori la elaborarea ei. Ceea ce se desprinde însă din analiza tuturor datelor este faptul că Bîrseanu are o participare mult mai importantă decît o mărturisesc însemnările de pe carte. Se pare că, din momentul cînd în mintea lui Jarnik a germinat ideea glosarului (lucrare cu deosebire caracteristică pentru acest „filolog”), toate celelalte operaţii au căzut în sarcina lui Bîrseanu (care şi-a dat şi el aportul la întocmirea glosarului). De altfel, Jarnik a revendicat întotdeauna cu tărie întreaga paternitate a glosarului. Despre participarea la antologie n-a fost niciodată prea clar; în corespondenţă a arătat însă că „partea leului” îi aparţine lui Bîrseanu. Dar o dată cu publicarea cărţii au încetat şi motivele reale de tensiune dintre cei doi editori, pe care îi vedem în continuare întreţinînd o prietenie exemplară pînă la sfîrşitul zilelor lor.

Nu am stăruita supra acestor detalii numai pentru caracterul lor pitoresc şi neobişnuit — menţionînd plimbarea acestei întru totul interesante cărţi de la Blaj la Viena, de la Bucureşti la Miinchen, de la Mirceşti la Praga, de la Dîrste la Paris şi pomenind pe toţi cei care, într-o măsură mai mare sau mai mică, direct sau indirect, au contribuit la realizarea ei: Ioan Micu-Moldovanu, Ioan Urban Jarnik, Andrei Bîrseanu, Vasile Alecsandri, Titu Maiorescu, Ioan Bianu, Alexandru Odobescu, Petre Ispirescu, George Sion şi alţii — ci spre a arăta mulţimea şi forţa, varietatea şi importanţa tuturor factorilor care au înrîurit asupra genezei sale, făcînd din ea o operă cu adevărat reprezentativă pentru momentul respectiv al culturii româneşti şi dezvoltării conştiinţei noastre naţionale. Pentru că această carte, la vremea apariţiei sale, aducea un mesaj ce depăşea cu mult graniţele rinei simple discipline ştiinţifice (să ne gîndim la ecoul limitat al culegerii concomitente a lui G. Dern. Teodoreseu, tocmai din cauza strictei semnificaţii folclorice a operei!). Aşa cum arată Vasile Alecsandri, în memorabila şedinţă a Academiei Române din 18 martie 1883, colecţia aceasta — rod al unor îndelungate eforturi pentru a scoate la lumină creaţia populară românească din Transilvania — dovedea, cu contribuţia imparţială a unui învăţat străin, că „geniul românesc este acelaşi peste Carpăţi ca şi peste Dunăre, cum este dincoace şi dincolo de Milcov”. Pentru că această carte, dincolo de importanţa ei ştiinţifică sau locală, proclama unitatea naţională a românilor şi devenea o armă în lupta pentru afirmarea ei. Şi nu este de loc întîmplător faptul că această carte editată de Academia Română este dedicată Asociaţiei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român precum nu fără semnificaţie e şi faptul că tocmai ea reprezintă începutul unei noi şi rodnice activităţi editoriale a Academiei.

## B. MANUSCRISUL IOAN MICU-MOLDOVANU

Spuneam că manuscrisul culegerii nu a fost niciodată în posesiunea lui A. Jarnik, ci că a rămas în posesiunea lui I. Micu-Moldovanu, editorilor şi cel care a avut în sarcina sa alcătuirea antologiei. În anul 1879, cînd presupunem că s-a petrecut transferul manuscrisului, cînd de altfel Jarnik nu l-a reclamat, I. Micu-Moldovanu nu i l-a mai reclamat lui Jarnik. Probabil că din cauza cărţii, respectiv o dată cu extragerea materialelor, editorii l-au considerat lipsit de valoare, cu toate că —

— manuscrisul nu-şi dezvăluise atunci decît o mică parte din interes. Grijă lui Bîrseanu pentru hîrtiile manuscrisului să se păstreze pînă astăzi în lăsamîntul său, laolaltă cu preşedinta al Astrei la fosta bibliotecă a „Asociaţiei nească din Sibiu (B.O. — Sibiu).

Dacă, în forma de astăzi, este sau nu complet, nu ştiu — pornind de la identificarea conţinutului cărţii în cuprinsul ei — complet, cu toată dezordinea în care se află şi, mai ales, întrucît au fost sigur în compunerea lui : un număr important de pagini s-au găsit rătăcite în cuprinsul altor fonduri din acea bibliotecă.

Pachetul, purtînd cota nr. 2 197/941, cuprinde materialele descoperite şi catalogate le-am notat cu : 1. Colecţie de pagini din *dr. Ioan Petranu, prof. la Teologia şi Preparandia din Sibiu, la Astrei de către dr. Coriolan Petranu, prof. univ. Sibiu, 1941* (cărţii rului) şi : 11. *Culegeri folclorice efectuate de elevii scoala nr. 1 din Sibiu*.

Partea întîi cuprinde 22 de caiete improvzate, cu titlul I. 1—22), conţinînd diverse producţii populare (doine, cântecuri, dialectale) culese la începutul secolului nostru', de următorii: George, Blagoe Antoniu, Cădariu Ioan, Chiu Petru, Cîrlescu, Doichiţă Mcolae, Drincu Mcolae, Fărcaş Emanoil, Gălbănuş Ispravnic George, Lupaş Petru, Iancu A., Petcu Dimitrie, Popovici Sinesiu, Şevici Ioan şi Vulpe Iulian. Materialele culese pe piaţele de Arad (zona de unde se recrutau în genere elevii) nu sînt localizate', altele poartă numai date sumare privind locul de provenienţă, comparînd textele acestei culegeri cu ce s-a mai cunoscut pînă în ziua de azi, conţinînd seama de data cînd a avut loc iniţiativa, materialele

<sup>1</sup> Ms. nr. 2 197. L. 6, 19, 21: 1902; 2 197. I. 4:1903; 2 197. I. 1 : 1903/4. E posibil ca şi celelalte să se încadreze în aceeaşi perioadă.

<sup>2</sup> Sinnicolau Mare, Cenad[ul Sîrbesc], Pesac, Nerău, Pecica, Semlac, Secusigiu» Siria, Socodor, Gherechiu,

Draut; Hărtiile de la Sibiu, jud. Alba.

<sup>3</sup> Ms. nr.

<sup>4</sup> Banat: n

nu sînt de loc interesante și nu ne oprim asupra lor. De altfel, ele n-au nici o legătură cu subiectul ce ne interesează, un simplu accident bibliotecăresc unind cele două fonduri atît de deosebite într-un singur pachet. Accidentul a avut totuși unele consecințe asupra întregului material aflat la aceeași cotă : cum partea a doua nu purta titlu propriu, părea să conțină materialele donate de prof. Coriolan Petranu și, ca atare, nu a trezit interesul pe care îl merita, rămînînd îngropată pînă la recenta ei descoperire și identificare.

Partea a doua cuprinde 190 de caiete improvizate (sigla ms. nr. 2 197.11. 1—190), întocmite ad-hoc din coli de hîrtie de diverse dimensiuni, culori, calități și proveniențe, unele cusute, altele cu foile libere. Toate sînt scrise cu cerneală, în genere decolorată. Scrisul e peste tot neformat și stîngaci, cu trăsături caracteristic școlărești, adeseori neglijent și pătât, plin de greșeli și ștersături. Unele au titlu individual, altele nu ; cîteva poartă semnătura elevilor, însemnarea clasei în care se aflau la data redactării materialului sau chiar și mențiunea datei precise cînd a fost realizată culegerea. Într-unele, textele poetice sînt scrise pe o singură coloană, într-altele pe două; în fine, în cîteva din ele versurile sînt scrise în șiruri continue pe toată lățimea paginii. Unele — cele mai multe — cuprind materiale versificate; altele, materiale în proză. Ortografia e rebarbativă, nu numai prin faptul ca oglindește tendințele etimologizante ale școlii de la Blaj, ci mai ales prin caracterul ei total inconsecvent și pestriț. Toate caietele poartă însemnări făcute de mina lui Jarnik. Astfel, pe fiecare din ele, în colțul din dreapta sus, Jarnik a însemnat cu cerneală numele culegătorului; în colțul din stînga sus dă informații cu privire la textele reținute și copiate (uneori note stenografice indescifrabile); face numerotarea textelor poetice<sup>6</sup> (adeseori dublă, ceea ce presupune minimum două lecturi consecutive ale textelor); încearcă clasificarea provizorie ce a materialelor (cu creionul de cele mai multe ori), clasificare ce nu aduce însă cu viitoarea clasificare din carte<sup>7</sup>; subliniază expresii, notează sinonime, pune semne de întrebare sau alte semne cu înțeles strict personal (acolade etc). Unele din glosele sate au fost ulterior incluse în culegere (trimiteri bibliografice cu caracter tematic, de pildă).

Important de menționat e faptul că în cuprinsul manuscrisului, la nr. 2 197.11.115, s-au păstrat peste 70 de fișe personale ale lui Jarnik, cuprinzînd copii individuale de pe materiale, trimiteri la variante, note filologice, glosar (același fond din care o parte a ajuns în cuprinsul manuscrisului I. Pop-Reteganul, B.O.—Sibiu).

Sînt indicii că materialele, respectiv caietele, au fost inițial așezate în ordinea alfabetică a numelor de culegători<sup>8</sup>, astăzi însă o dezordine totală domnește în aranjamentul lor<sup>9</sup>.

În general, manuscrisul nu face o impresie bună ; nu îndeamnă la răsfoirea lui. Aceeași impresie a avut-o și Jarnik acum aproape o sută de ani<sup>10</sup> și probabil și acel delegat al Academiei Române care l-a caracterizat drept lipsit de însemnătate și a întîrziat cu aproape un deceniu valorificarea lui<sup>11</sup>.

Oferim, în continuare, descrierea materialului, reținînd ca detalii de recunoaștere și control: numărul, formatul, titlul, cuprinsul, însemnările lui Jarnik, însemnările culegătorilor<sup>12</sup>, precum și observațiile sugerate de piesele individuale.

<sup>6</sup> Ms. nr. 2 197.11. 13, 61, 117, 127.

<sup>7</sup> Numerotarea culegătorilor numai în 26 de cazuri, la ms. nr. 2 197. II. 1, 14, 17, 19, 20, 48, 63, 65, 66, 72, 78, 128, 133, 136, 137, 145, 148, 149, 159, 161, 168, 169, 172, 175, 182, 186.

<sup>8</sup> Ms. nr. 2 197. II. 10, 15, 50, 52, 58, 78, 81, 83, 94, 108, 126, 130, 137, 139, 144, 177, 180, 183, 184.

<sup>9</sup> Literele i: ms. nr. 2 197. II. 1-5, d: 50-57, b: 58-63, 80-85; c: 64-75, v: 107-110, s: 119-123, p: 131-151^153-162; m: 169-180 etc.

<sup>10</sup> Noi le-am lăsat exact în aceeași ordine, numerotîndu-le astfel cu creion roșu.

<sup>11</sup> ... Halul în care se înfățișau aceste texturi nu era tocmai ademenitor; era material brut, care trebuia înainte de toate prelucrat, căci numai atunci se putea vedea dacă este vrednic să vază lumina zilei ori ba". Apud Ovidiu Papadima, prefața la ediția 1964, p. XXII.

<sup>12</sup> *Drumul pe care am mers*, p. 31.

<sup>13</sup> Ms. nr. 2 197. II. 19, 26, 45, 46, 49, 50, 60, 67, 75, 79, 82, 93, 106, 108, 109, 110, 113, 114, 116, 118, 119, 121, 124, 125, 127, 129, 134, 139, 147, 148, 152, 154, 157, 160, 162, 164, 166, 173, 178, 180, 183.

## 2 197. II. 1:

Format: 20 x 16 cm. 2 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala decolorată.

Titlu : *Poesii populare*.

Cuprins : 8 cîntece și strigături.

Omise : 1 text (f. 1'-~'-) de natură cultă, despre Avram Iancu.

însemnări Jarnik : f. 1' - dr. sus numele culegătorului : Iancu, st. sus : *Cop. 1,2*; încercuiește nr. de ordine la nr. 1 și 2; renumerotarea dublă a nr. 4 b. Obs., numerotarea culegătorului.

## 2 197. II. 2:

Format: 17 x 10 cm. 4 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala decolorată.

Cuprins : 22 de cîntece și strigături.

Omise : nr. 11, ca fiind în stil folcloric.

însemnări Jarnik : f. 1'\* dr. sus numele culegătorului : *Ignat*, st. sus : *Cop. 7, 8, 9, 10, 11, 14, 21*; numerotarea.

Intervenția noastră: transcris textele 2—3 și 7—9 la un loc.

## 2 197. II. 3:

Format: 17 x 10 cm. 16 f. Hîrtia gri-bleu decolorată, caiet cusut.

Titlu : *Colecțiune de poezii populare dein Roșia*.

Cuprins : 103 cîntece și strigături.

Omise : 1 text (nr. 74, f. 16'~v.).. fiind nepopular : studentul de la Blaj își mîngîie iubita, promite că se va întoarce după examene și se va căsători cu ea. însemnări Jarnik : f. 1' - dr. sus numele culegătorului : *Ionaș*, st. sus : *Copp. indescifrabil*; numerotarea, inclusiv cea dublă : 13 b, 14 b, 33 b, 35 b, 43 b, 44 b, 47 b, 47 c, 47 d, 47 e, 48 b, 59 b, 59 c, 65 b, 66 b.

Intervenția noastră : am despărțit în două textele : 7 și 7 b, 8 și 8 b, 25 și 25 b, 46 și 46 b ; în 4, textul 41 și 41 b, 41 c, 41 d. De asemenea am numerotat textele 42 b, 42 c, 42 d, 42 e, 42 f, ce nu fuseseră numerotate de Jarnik, din cauza dezordinii paginilor; Jarnik a sărit, după indicația culegătorului, de la f 10' - (resp. 18 a culeg.) la 11' - (resp. 20 a culeg.) : „de la 18 vene la 20”.

## 2 197. II. 4:

Format: 16,5 x 10 cm. 4 f. Hîrtia galbenă, cerneala decolorată.

Titlu : *Cîntece populare*.

Cuprins : 1 baladă + 14 cîntece și strigături.

Omise : 1 text (nr. 5, f. 2'-) ca fiind nepopular, însemnări Jarnik : f. 1' - dr. sus numele culegătorului : *Ionaș N.*, st. sus : *Cop. indescifrabil*; numerotarea, inclusiv cea dublă : 2 b, 2 c, 11 b, 11 c.

Intervenția noastră: transcris textele 3—4 și 8—9 la un loc.

## 2 197.II.5:

Format: 17 x 10,5 cm. 3 f. +1 f. albă. Hîrtia îngălbenită, cerneala decolorată.

Titlu : *Poesii populare*.

Cuprins : 1  
Omise : 1 t  
însemnări  
Isaile, st.  
clusiv cea

Format: 21  
decolorată  
Titlu : *Ca*  
Cuprins : 3  
însemnări  
Lazaru, st.  
21 ca bala  
Intervenția  
(și 21 b).

Format: 21  
cusut.  
Titlu : *Pa*  
Cuprins : 1  
Obs. : De  
George Er  
cu alt scri

Format: 21  
Titlu : *Str*  
Cuprins : 38  
însemnări  
*Macaveu*, st  
merotarea.

Intervenția

Format: 17  
spălăcită.  
Titlu : *Ca*  
Cuprins : 10  
însemnări  
*Galantu*, st

Intervenția  
Jarnik a  
scrise sub

Format : 17  
nită.

Titlu genera  
tulu si serac  
f. 5 r. pîn  
Cuprins : 1  
însemnări J  
Georgiita, st  
„p. 56 în C  
tulu copil  
4 b.

Intervenția

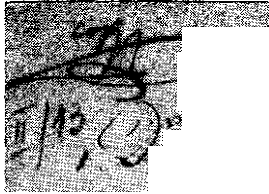
## 2 197.II.11:

Format : 20,5 x 16 cm. 4 f. Hirtie îngălbenită, cerneală întinsă.

Titlu : *Poesie populare* ; fiecare piesă nenumerotată e introdusă de : „Altul” și încheiată de un : „Fine”.

text dat de culegător ca atare, prin însemnările : „Altul” și „Fine”.

Intervenția noastră : transcris la un loc textele 16 și 16 b, rectificând greșala lui Jarnik și respectând indicația culegătorului.



• ~ \* \* & A f ' ^ ^ \* f IjA \*\*\*\*\*

\*\*\*\*

tifi

fiii

7.11.13, pagina de titlu a culegerii lui Folea Vasile. De remarcat numele lui Jarnik și barele despărțind textele (Biblioteca Orășenească, Sibiu).

## 2 197.II.J2:

Format : 37,5 x 11,5 cm. 6 f. Hirtie îngălbenită, cerneală decolorată.

Titlu general n-are ; la cîntece: *Candu gandescu mandro la lene*; de la f. 3'- pînă la sfîrșit : *Una poveste*.  
Cuprins : 28 de cîntece și strigături + 1 poveste.  
însemnări Jarnik : f. 1'- dr. sus numele culegătorului : *Goga*, st. sus : *Copp.* indescifrabil; numerotarea; f 2'- adaugă la t. 25 : „Mandr'a" (vers 2).

## 2 197.11.13:

Format : 21 X 17 cm. 2 f. Hirtia îngălbenită, cerneala decolorată.

Titlu : *Piuiture*.

Cuprins : 38 de strigături.

Omise : textul 32 b, nenumerotat de Jarnik, ca near-tistic (obsцен).

însemnări Jarnik : f. 1'- dr. sus numele culegătorului : *Folea B.*, st. sus: *Copp.* indescifrabil; textul nefiind transcris în formă versificată, Jarnik desparte versurile prin bare verticale simple și textele prin bare verticale duble ; numerotarea.

## 2 197.11.14:

Format : 23 x 19 cm. 2 f. Hirtia îngălbenită, cerneala spălăcită.

Titlu : *Poesii populare*.

Cuprins : 1 baladă -{27 de cîntece și strigături, însemnării Jarnik : f. 1'- dr. sus numele culegătorului : *Hosu*, st. sus : *Cop. 10 (Ball)*.

Intervenția noastră : numerotarea textului [6b], nenumerotat de Jarnik nici de culegător, deși acesta scrie : „Alta poesie”.

Obs. : numerotarea culegătorului, cu cifre romane.

## 2 107.11.15:

Format: 20,5 x 17 cm. 1 f. Hirtia îngălbenită, cerneala spălăcită.

Titlu general n-are, ci numai subtitluri pe capitole; f. 1'-~2'- : *Poveste*; f. 2'-—2'- : *Poesii populare*.

Cuprins: 10 cîntece și strigături +1 poveste, însemnări Jarnik : cu creionul clasificarea provizorie : *blasle mu, dorn, romana e frumosa, blastemu, puterea umorului*; la t. 9, f. 2'- corectează *seară* în *secară* ; numerotarea.

## 2 197.11.10:

Format : 20,5 x 17 cin. G f. Hirtia îngălbenită, cerneala spălăcită.

Titlu general n-are, ci dă la două basme numirile lor (f. 1' \*-6'\), la cap. de versuri: *Poesii populare* (f. 6 v.).

Cuprins : 2 cîntece +2 basme.

însemnări Jarnik : f. 1'- dr. sus numele culegătorului : *Aldea*, st. sus : *Copp.* indescifrabil; numerotarea.

## 2 197.11.17:

Format : 26 X 21 cm. 4 f. Hirtie îngălbenită, cerneală spălăcită.

Titlu general n-are, ci ia unele texte : 2, 4, 7, 8, 12, 13, 19,

Cuprins : 2

Omise : 1 text

raportul au

însemnări J

*Cop. 12 (20*

2 b, 7 b, 8

sublinieri,

pe margine

*le-oi face se*

Intervenția

2 și 2 b (1

18 b, 20 și

dr'a credin

dublează n

el și le-a c

Jarnik. La

Obs. : nume

nată.

Format : 17,

cerneală spălă

Titlu : *Ch*

Cuprins : 12

însemnări J

*N.N.*, st. su

Format : 26

vechită și 2

cerneală n

Titlu genera

11, 13, 26,

Cuprins : 8

linde.

Omise : text

(f. 21 '-^-)

pre la oi pre la fenatia preintra aluni; dupa cumu se vede si dein chiuiturile ei"; f. 21'--22' : note patriotarde, 2 texte maghiare si 1 prov. german.

2 197.11.20:

Format: 24 x 19 cm. 2 f. Hirtie ingalbenita, cerneala spalacita.

Titlu: *Ocuparea lui Ioanne Nemes st. V. cl.*

Cuprins: 2 balade + 16 cintece si strigaturi.

insemnari Jarnik: f. 1'- dr. sus numele culegatorului: *Nemes jun.* st. sus: *Copp. 1,9 (Ball.)*; incercuiesc nr. de ordine la balade (nr. 1,9); numerotarea dubla la piesele: 2 b, 8 b, 8 c, 10 b.

Obs.: numerotarea culegatorului.

2 197.11.21:

Format: 17 x 10,5 cm. 4 f. +4 f. albe. Hirtie ingalbenita, decolorata.

Titlu: *Viersuri populare*; subcapitol: *La ospetie* (f. 3'-4 »).

Cuprins: 20 de cintece si strigaturi de nunt.

Omise: t. 6 si 18 fiind indescifrabile (pentru t. 18 s-a pastrat fisia personala a lui Jarnik: ms. nr. 2 197.11.115» fisia nr. 12) si nr. 11 si 12, ca fiind neartistice (obs-cene).

insemnari Jarnik: f. 1'- dr. sus sigla culegatorului: *N.* st. sus: *Copp. indescifrabil*; numerotarea, inclusiv cea dubla.

Interventia noastra: am transcris textele 14 si 15 la un loc.

2 197.11.22:

Format: 26 X 21 cm. 4 f. Hirtie ingalbenita si patata.

Titlu: *Ocupatiune.*

Cuprins: 19 cintece si strigaturi.

insemnari Jarnik: f. 1'- dr. sus numele culegatorului: *Popu Corist,* st. sus.: *Copp. indescifrabil*; numerotarea textelor.

2 197.11.23:

Format: 21 x 17 cm. 2 f.

Titlu: *Ocupatiune.*

Cuprins: 17 cintece si strigaturi.

insemnari Jarnik: f. 1'- dr. sus numele culegatorului: *Sava,* st. sus.: *Copp. indescifrabil*; numerotarea, inclusiv cea dubla: 9 b, 10 b, 10 c.

Interventia noastra: am transcris textele 4 si 5 la un loc; am numerotat textul [15].

2 197.11.24:

Format: 21 x 17 cm. 2 f. Hirtie ingalbenita, cerneala decolorata.

Titlu: *Poesie popularie.*

Cuprins: 12 cintece si strigaturi.

Omise: text 6, care e scris total dezordonat si prozaic (Draga mi-i crisma-n padure).

insemnari Jarnik: f. 1'- dr. sus numele culegatorului: *Siateu,* st. sus.: *Copp. indescifrabil*; numerotarea. Interventia noastra: am transcris textele 3 si 4 la un loc.

2 197.11.25:

Format: 21 x 17 cm. 3 f. +1 f. alba. Hirtie ingalbenita, cerneala spalacita.

Titlu general n-are, ci pe capitole: *Fabula* (f. 1'-3') si *Poesia* (f. 3'-).

Cuprins: 1 cintece si 1 poveste.

insemnari Jarnik: f. 1'- dr. sus numele culegatorului: *Sabadiusu;* st. sus.: *Copp. indescifrabil.*

Obs.: materialul nenumerotat.

2 197.11.26:

Format: 17 x 10,5 cm. 4 f. Hirtie ingalbenita, cerneala decolorata.

Titlu: *Versuri.*

Cuprins: 3 balade +2 cintece.

insemnari Jarnik: f. 1' dr. sus numele culegatorului: *Mihaltianu;* st. sus.: *Copp. 2, 3 (Ball.),* numerotarea. Obs.: culegatorul pune in faza fiecarii text: „Alta”.

2 197.11.27 :

Format: 17 x 21 cm. 126 f. Hirtie ingalbenita, cerneala spalacita.

Titlu general n-are, ci titluri pe capitole sau titluri individuale (piese singulare).

Cuprins: miscelaneu (poezii culte, poezii populare, basme, legende, traditii, snoave, colacarii, ghicitori, descintece, rețete gospodaresti, aforisme etc), din care am retinut: 206 cintece si strigaturi, 6 balade, 2 colacarii, 4 descintece, 7 povești, 1 bocet, 42 de ghicitori.

Omise: poezii culte f. 1'--2', 2'--4', 8'--9', 10'--11', 12'--13', 14'--15', 16'--17', 18'--19', 20'--21', 21', 21'--22', 22'--23', 24'--25', 25', 26', 27'--28', 28', 32'--33', 34' r., 37' r.-v., 33' r., r.-v., 39' v., 39' r., 39'--39' r., 39'--39', 39'--40', 42'--43', 42'--43', 44', 46', 62'--63', 85', 86', 86', 87'--88', 88'--89', 89'--90' % 90' \ 90', 92', 96'--97', 113' (printre care merită a fi menționate:

*Limba noastră* a lui George Sion. *Mortua est* a lui Eminescu, *Marșul lui Ștefan cel Mare,* *Eu sint viwandiera cu suflet voinicel,* la care Jarnik adaugă în final: *Ce-n dușman suflă moarte și fraților noroc,* romanțe, cintece de dragoste și de pahar, texte patriotice etc.); poezii populare degradate: f. 12', 13', 31', 91'; Poezii populare contrafăcute: 19', 25'--26': „Cântece populare de sub revoluțiunea din anulu 1848" (3 texte); poezii în stil popular: 23'--24', 32', 47'--48', 52', 55'--60', 83'--84'; snoave cu conținut cult sau dubios: (110 texte): 7'--7', 7'--10'--11', 11', 12'--13', 13'--14' r., 15' r., 15' v., 16' r., 16' v., 20', 21', 21'--22', 22', 22'--24'--25', 26', 26', 28'--28'--31', 31', 33'--34', 36', 36'--37', 37', 39'--40', 40', 43', 44', 44'--48', 48'--

52', 55', 61'--62', 62'--63', 62', 63'--64', 64'--65', 70'--71', 80'--80', 80'--82', 86', 86', 86'--87', 87'--87', 91' v., 92', 97'--98', 99'--100', 100'--101', 101'--102', 102', 102', 103'--103', 103'--104', 105'--105', 106', 109'--110', 110' r., 112', 112'--113', 113'--114', 114' v., 115', 116', 116'--117', 118', 118', 119', 119', 119', 119', 120', 121'--122', 122', 122'--123', 123', 123', 124'--125'; 8 rețete gospodaresti: f. 5', 44', 46' r., 92' v.; 2 ghicitori culte: f. 23', 26'; aforisme despre beție: f. 99'--100'; 1 tradiție livrescă despre familia Rotschild: f. 123' r.; 1 cintece popular secuiesc.

insemnari Jarnik: foarte puține; unele numerotări de texte.

Interventia noastra: am transcris textele 1 și 1 b (de la f. 13'--14') la un loc.

2 197.11.28:

Format: 21 X 17 cm. 8 f. Hirtie liniata cu creionul, cerneala decolorata, caiet cusut.

Titlu: *Strigari populare dein Lodromanu.*

Cuprins: 57 de strigaturi.

Omise: textul 10 (f. 2'-) dubios ca proveniență; partial apare și în Teculescu, S. 246.

insemnari Jarnik: f. 1'- dr. sus numele culegatorului: *Trifu,* st. sus.: *Copp. indescifrabil*; numerotarea, inclusiv cea dubla: 33 b.

2 197.11.29:

Format: 22 x 18 cm. 2 f. Hirtie ingalbenita, cerneala decolorata.

Titlu: *Versulu colacului.*

Cuprins: 1 colacarie.

2 197.11.30:

Format: 17 X 11 cm. 4 f. Hirtie ingalbenita.

Titlu: *Colaculu.*

Cuprins: 1 colacarie.

Obs.: Numele culegatorului cu alt scris, la f. 4'

2 197.11.31:

Format: 21 x 17 cm. 4 f. Hirtie ingalbenita și patata.

Titlu: *Versu la trecerea lui Hanibalu preste Alpi compus si scrisu prein Theodoru Poppu.*

Cuprins: 1 poezie culta (16 catrene).

Omise: in totalitatea sa.

Obs.: la f. 2': „Theodoru Poppu, stud. de a VI-a clase gimnasi. in Blasiu 5/4 1863”.

2 197.11.32:

Format: 21 x 17 cm. 1 f. Hirtie patata, cerneala decolorata.

Titlu: *Viersu de amoru.*

Cuprins: 3  
Omise: în  
Obs.: La  
gimn." ;  
„bine”.

Format: 2  
neala spal  
Titlu: C  
Cuprins :

Format: 2  
neala deco  
Titlu : C  
Cuprins : 1

Format: 2  
neala dec  
Titlu : Cu  
Cuprins: 1  
și muzica

Format: 2  
spalacita.  
Titlu gene  
Cuprins :  
obiceiuri.

Format: 2  
decolorat  
Titlu : C  
Cuprins :

Format: 1  
neala in  
Titlu gen  
Tanguirea  
bucurie.  
Cuprins :  
Omise : t.  
Obs.: La  
unei insc  
legatura  
Interven  
partit te  
(1 și 1 b)



## 2 197.11.59:

Format: 21 x 17 cm. 3 f. + 1 f. albă. Hîrtie îngălbenită.  
Titlu : *Strigări de pre sate.*  
Cuprins : 22 de strigături.  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Busdugan*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea ; note filologice : t. 3.  
Intervenția noastră : am transcris textele 6—7 la un loc.

## 2 197.11.60:

Format: 22,5 x 15 cm. 2 f. Hîrtie îngălbenită.  
Titlu : *Ocupatiune domestica. Chiuuturi populare.*  
Cuprins : 20 de strigături.  
Omise : t. 18 ca dubios în ce privește autenticitatea folclorică.  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Bucurescu*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea.  
Obs. : Culegătorul scrie „Finea va urma pre 11 maiu”.

## 2 197.11.61:

Format: 21 X 16,5 cm. 2 f. Hîrtie îngălbenită, cerneală întinsă.  
Titlu : *Viersuri populare.*  
Cuprins : 11 cîntece și strigături.  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Busoniu*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea pînă la t. 6. și dublă la 3 b ; subl. t. 1 : *verde*.  
Intervenția noastră : numerotarea de la t. 7—10.  
Obs. : Culegătorul scrie t. 7—10 în formă de proză, nu în versuri.

## 2 197.11.62:

Format: 20,5 X 16 cm. 4 f. Hîrtie îngălbenită, cerneală întinsă.  
Titlu : *Poesii populare. Citeva chiuuturi.*  
Cuprins : 17 cîntece și strigături.  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Butnariu A.*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 7 b ; subl. cu creionul t. 7 : *Pomii pre costa*, t. 8 : *Pânza, amnariu*; glose filologice : la t. 10 adaugă silaba de completare *re*, la t. 14 desparte versul în două emistihuri.

## 2 197.11.63:

Format: 21 X 17 cm. 4 f. Hîrtie îngălbenită cu ciupercă.  
Titlu : *Poesie populare (Din giurulul Reginului sasescu).*  
Cuprins : 12 cîntece și strigături.  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Butnariu J.* ; st. sus : *Copp.* ; numerotarea dublă : 3 b, 4 b, 4 c, 5 b, 6 b ; note filologice : la t. 3 b șterge *te duci* și scrie cu creionul *mergi*.  
Obs. : numerotarea culegătorului.

## 2 197.11.64:

Format: 21 x 17 cm. 4 f.  
Titlu : *Chiuuturi populari.*  
Cuprins : 1 baladă + 25 de cîntece și strigături.  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Calutiu*, st. sus : *Copp. 26 (Ball)*; numerotarea; note filologice : la t. 3 șterge *pădure* și scrie *turma*.

## 2 197.11.65:

Format: 21 x 17 cm. 8 f.  
Titlu : *Cîntece si strigature populari depre Murasiu.*  
Cuprins : 30 de cîntece și strigături.  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Ceasianu*; st. sus : *Copp. 4 (Ball). 25.27 (Ball)*; numerotarea dublă : 5 b ; note filologice : subl. la t. 15. pe *humu* ; încercuiește nr. de ordine la t. 4, 25 și 27, considerîndu-le balade.  
Obs. : numerotarea culegătorului.

## 2 197.11.66:

Format: 17 x 10,5 cm. 6 f. Hîrtia îngălbenită, cerneală întinsă.  
Titlu : *Strigări populare.*  
Cuprins : 28 de cîntece și strigături.  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Cioba*, st. sus : *Copp.* ; diverse sublinieri : t. 5, 6, 7, 11, 13, 18.  
Intervenția noastră : am despărțit textele [2 b] și [2 c].

Obs. : numerotarea culegătorului cu cifre latine.

## 2 197.11.67:

Format: 20,5 x 17 cm. 2 f. Hîrtie îngălbenită, cerneală decolorată.  
Titlu : *Cîntece populare.*  
Cuprins : 2 balade + 5 cîntece și strigături,  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Costea N.*, st. sus : *Copp. 1.4 (Ball)*; numerotarea, inclusiv cea dublă : 2 b, 3 b ; încercuiește nr. de ordine la cele două balade.  
Obs. : culegătorul dă 5 texte, ultimele 4 introduse de „Altulu”.

## 2 197.11.68:

Format: 21 X 17 cm. 6 f. Hîrtie albă-gri învechită, liniată.  
Titlu : *Poesii populare.*  
Cuprins : 1 baladă + 47 de cîntece și strigături,  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Costea Al.*, st. sus : *Cop. 48 (Ball)*; numerotarea; încercuiește nr. de ordine la baladă, nr. 48.

## 2 197.11.69:

Format: 16,5 X 10 cm. 8 f. Caiet cusut, hîrtie îngălbenită, cerneală decolorată.  
Titlu : *Viersuri si chiuuturi populare a lui Alesandru*

*Ciura*; t. 1 *Viersu populariu*, 2—13 *Chiuuturi*, 14 *Viersu populariu*, 15—22 *Alte chiuuturi*.  
Cuprins : 2 balade + 19 cîntece și strigături.  
Omise : t. 1 ca nefolcloric (rimele încrucișate).  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Ciura*, st. sus : *Copp. 1,14*; numerotarea.

## 2 197.11.70:

Format : 17 X 10,5 cm. 4 f. Caiet cusut, hîrtie îngălbenită cu ciuperci, cerneală spălăcită.  
Cuprins : 2 balade -f 9 cîntece și strigături.  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Cocovanu*, st. sus : *Cop. 1* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 5 b.

## 2 197.11.71:

Format: 21 X 17 cm. 4 f. Cerneala mult decolorată.  
Titlu : *Poesii populare.*  
Cuprins : 1 baladă + 23 de cîntece și strigături.  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Ciunganu*, st. sus : *Copp. 23 (Ball)*; numerotarea, inclusiv cea dublă : 21 b ; încercuiește nr. de ordine la baladă, nr. 23.

## 2 197.11.72:

Format: 21 X 17 cm. 3 f. -f 1 f. albă. Hîrtia liniată cu creionul.  
Titlu : *Chiuuturi populare.*  
Cuprins : 1 baladă -f 26 de cîntece și strigături,  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Circa*, st. sus : *Copp. 16* ; încercuiește nr. de ordine la t. 16, ca baladă.  
Obs. : numerotarea culegătorului ; culegătorul repetă 2 texte, pe care noi le-am omis (t. 12 și t.13 de pe f. 1<sup>'</sup>)-

## 2 197.11.73:

Format: 22,5 X 18 cm. 4 f. Cerneala pe alocuri întinsă.  
Titlu general n-are; f. 1<sup>'</sup>—3<sup>'</sup> - *Fabula populara*; f. 3<sup>'</sup>~4<sup>'</sup> - *Strigări populari.*  
Cuprins : 26 de cîntece și strigături -f 1 colind -f 1 poveste.  
Omise : t. 25 evident cărturăresc.  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Ciertea*, st. sus : *Copp. 11*. indescifrabil; numerotarea ; inclusiv cea dublă : 19 b ; nr. 11 încercuit ca baladă.

## 2 197.11.74:

Format: 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtie îngălbenită, cerneala spălăcită.  
Titlu : *Poesii populare.*  
Cuprins : 8 cîntece și strigături.  
îsemnări Jarnik : f. 1<sup>'</sup> dr. sus numele culegătorului : *Costin*, st. sus : *Copp.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 2b.

Format : 20 X  
Titlu general  
f. 3<sup>'</sup>—4<sup>'</sup> -  
Cuprins : 6 cî  
îsemnări Ja  
*Crisian T.*, s  
Obs. : culegăt  
„Alta”.

Format : 34 x  
Titlu : *Păcalu*  
Cuprins : 1 p  
îsemnări Ja  
anecdote. Va

Format: 21 x  
neala spălăc  
Titlu : *Chiuu*  
Cuprins : 11  
îsemnări Ja  
*Banfi*, st. sus

Format: 23,5  
Titlu general  
*romănesci* f. 3  
Cuprins : 2  
povești.  
îsemnări Ja  
*Alutanu*, st. s  
9 ; clasificar  
„de dor” ;  
t. 11 „des  
„escusatoria  
Obs. : numer

Format : 23.5  
Titlu : *Ceva*  
Cuprins : 16  
îsemnări Ja  
*Alutani*, st.

clusiv ca balad  
Obs. : notac  
„Amicele b  
dreptul lui L  
pardonare f  
atâtea că i  
morbosu și  
petiore anfi  
preia fetiori  
mai multe”

## 2 197.11.80:

Format: 20 x 16,5 cm. 4 f. Cerneala spălăcită.  
Titlu : *Poesii populare*.  
Cuprins : 20 de cîntece și strigături.  
Omise : t. 20, 21 și 22 ca fiind de origine cărturărească (de fapt un singur cîntec împărțit de Jarnik în 3).  
însemnări Jarnik : f. 1' - dr. sus numele culegătorului : *Bârna G.*, st. sus : *Copp. 20, 21, 22*; numerotarea; încercuiește nr. 20, 21, 22.

## 2 197.11.81:

Format : 21 x 17 cm. 4 f.  
Cuprins : 3 balade + 18 cîntece și strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1' dr. sus numele culegătorului : *Biteas*, st. sus : *Cop. 1 (Ball) 7 (indescifrabil) 12.13 (Ball)*; numerotarea; încercuiește nr. de ordine la 1, 7, 12, 13 că fiind balade; sublinieri de cuvinte: 1, 12, 13 și 18; clasificarea provizorie : t. 1 „semena cu fet'a Banului dein Hatiegu la Marienescu”, 3 „dorulu mândrului dein catane”, 4 „la ospetin”, 6 „fet'a cadiendu”, 7 „măritata reu”, 13 „Iancu beutoriulu și murgulu”, 14 nevasta lenosa”, 19 „necăjilulu”, 20 „batj.”, 21 „fet'a cadula”.

## 2 197.11.82 :

Format : 23,5 x 19 cm. 4 f.  
Titlu : *Poesii populare de pe Câmpie*.  
Cuprins : 8 balade + 2 cîntece.  
însemnări Jarnik : f. 1' - dr. sus numele culegătorului : *Blaga*, st. sus : *Copp. 1—5,8,9 (Ball)*; numerotarea; încercuiește t. 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9 ca fiind balade; sublinieri de cuvinte: t. 1, 6, 9; despărțiri de cuvinte: t. 9; note filologice: șterge *dușa* și scrie *ducea* la t. 1; la t. 2 șterge și adaugă *Si-n pahar o sprijinesce*, „vasele de lemn nu tienu apa”; la t. 8 taie *asta* și scrie *arsa*.  
Intervenția noastră : numerotat t. [2 b] care poartă însemnarea culegătorului „Alta poezie populara”, dar nenumerotată de Jarnik.  
Obs. : adaugă la fiecare text note de circulație. Astfel la l. 1 : „pene pe câmpie e in usu”, t. 2 : „e in usu pe câmpie in jurulu Faragaului”, t. [2 b] : „pe câmpie e in usu mai desu”, t. 3—8: „pe câmpie e in usu”, t. 9 : „e in usu pe câmpie!”. Textele sînt introduse de „Alta” (t. 2, 3, 5, 6, 7, 8) sau de „Alta poezie populara (t. [2 b], 4, 9).

## 2 197.11.83:

Format : 23 x 19 cm. 4 f. Cerneala spălăcită și întinsă.  
Titlu general n-are; f. 1' - —3' - *Poesii populari*; f. 3' - —fine *Strigări la jocu*.  
Cuprins: 5 balade + 27 de cîntece și strigături+1 datină.

însemnări Jarnik : f. 1' - dr. sus numele culegătorului : *Barbu*, st. sus : *Cop. 29. Fab. oltean*, indescifrabil; numerotarea, inclusiv cea dublă : 11 b, 19 b; încercuiește nr. de ordine al baladelor: t. 1, 29; sublinieri de cuvinte : t. 6; cu creionul, clasificarea provizorie : t. 6 : „mar. reu se plînge”, t. 8 „de dom”, 9 „mergi nu-mi da pace”, 23—24 „batj.”, 26 „măritata se plînge”, 28 „Doiosia in urma parasirei”, 29 „fabula”, 30 „junele despărțitii de am”..  
Intervenția noastră : am unit textele 14 și 15.

## 2 197.11.84 :

Format : 21 x 17 cm. 4 f. Hîrtie albastră liniată.  
Titlu : *Strigări populare dein Lodromanu*.  
Cuprins : 32 de cîntece și strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1' - dr. sus numele culegătorului : *Bacila*, st. sus : *Copp. numerotarea, inclusiv cea dublă : 8 b, 10 b.*

## 2 197.11.85:

Format : 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtie albă-gri liniată.  
Titlu : *Ocupatiune domestica*.  
Cuprins : 19 cîntece și strigături,  
însemnări Jarnik : f. 1' > dr. sus numele culegătorului : *Banfi*, st. sus. *Copp.*; numerotarea.

## 2 197.11.86:

Format : 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala decolorată.  
Cuprins : 8 cîntece și strigături,  
însemnări Jarnik : f. 1' - dr. sus numele culegătorului : *Avrama*; numerotarea: subl. t. 1 „mohangiantia” și pune semn de întrebare.

## 2 197.11.87:

Format : 20,5 x 16,5 cm. 2 f.  
Titlu : *Strigări populare*.  
Cuprins : 14 cîntece și strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1' \* dr. sus numele culegătorului : *Bârna*, si. sus : *Copp.*; cu creionul numerotarea, inclusiv cea dublă : i b, 4 b.  
Intervenția noastră : ani unit textele 6 și 7.

## 2 197.11.88:

Format : 21,5 x 18 cm. 4 f (două coaie îndoite independent). Cerneala foarte decolorată.  
Titlu : *Povesti poporale. Voinicii dein flori înflorita*.  
Guprins : 1 poveste.

## 2 197.11.89:

Format : 21 x 17 cm. 4 f. Cerneala întinsă.  
Titlu : *Fabula poporala*.  
Cuprins : 1 poveste.

## 2 197.11.90:

Format : 20 x 16,5 cm. 4 f. Cerneala decolorată.  
Titlu general n-are; f. 1' -4' - *Fabula*; f. 4' - *Chiuituri*.  
Cuprins : 10 strigături + 1 poveste.  
însemnări Jarnik : f. 4' > dr. sus numele culegătorului : *Deacu AL*, st. sus : *Cop.*; numerotarea.

## 2 197.11.91:

Format : 20 x 16 cm. 6 f.  
Titlu : *Povesci*.  
Cuprins : 2 texte.

## 2 197.11.92:

Format : 23 x 19 cm. 4 f. Hîrtia îngălbenită, cu ciupercă.  
Titlu : *Prosa populara*.  
Cuprins : 1 poveste.

## 2 197.11.93:

Format : 21 x 17,5 cm. 2 f.  
Titlu : *Colacaria*.  
Cuprins : 1 colăcărie.

## 2 197.11.94:

Format : 21 x 17 cm. 8 f. Hîrtie gri.  
Titlu general n-are; f. 1' \*—4' - *Poveste*; f. 4 v *Cîntece populari*.  
Cuprins : 5 cîntece și strigături + 1 poveste.  
însemnări Jarnik : f. 1' > dr. sus numele culegătorului : *Germănuș*, st. sus : *Cop.*; numerotarea; cu creionul, clasificarea provizorie la t. 1 „necăjitul”, t. 3 „plângere”.  
Obs. : culegătorul introduce unele texte prin „x\ltu” (t. 2) sau „Altulu” (t. 3, 4).

## 2 197.11.95:

Format : 21 x 17 cm. 4 f. Cerneala întinsă.  
Cuprins : 1 poveste.

## 2 197.11.96:

Format : 21 X 15 cm. 4 f. Hîrtie albastră-verzuie.  
Titlu : *Poveste*.  
Cuprins : 1 poveste.

## 2 197.11.97:

Format : 20 x 16,5 cm. 6 f. Cerneala mult decolorată.  
Titlu : *Una fabula de pre Muresiu scrisa de I. Rad, octavan*.  
Cuprins : 1 poveste.



însemnări Jarnik: acoladă v. 15—16, 98—108; subliniază: „Pastare (= parti tare) v. 55; „fugeti” v. 84; „indresneti” v. 85; adaugă „Deci” în chip de anacruză v. 114; subliniază v. 69 „Intru o di ne plena de para” și îl înlocuiește pe margine cu „Intro di de primavera”. Alte semne marginale la v. 23-27, 49, 114, 118.

2 197.11.106 :

Format: 21 x 17 cm. 12 f. Cerneala mult decolorată. Titlu : *Versuri populari*.

Cuprins : 3 balade + 35 de cîntece și strigături. Însemnări Jarnik: f. 1<sup>o</sup> dr. sus numele culegătorului : *Stancu*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea; acoladă t. 36, v. 3—4 ; diverse note filologice : t. 32 *diacu = studentu, cantorii*; t. 30 ; *cinasiu = csinos* ; t. 29 *scoverdi = plăcinte și stenogramă*; t. 13, v. 9 adaugă *si*; t. 15 șterge *valiti* și înlocuiește cu *florid*; subliniază t. 7 *revenela, colopu, perdu* ; t. 19<sup>o</sup> 6 șterge *u din omu*, v. 8 corectează pe margine *n* în locul lui *in* și încercuiește pe *ea* ; t. 20 subl. *Altulu* ; t. 21, v. 5 desparte prin bare verticale cuvintele : *de cu gele*, v. 26 *gentitia = zar + urda*.

Intervenția noastră: numerotat dublu textul 17 b, la f. 7<sup>o</sup>.

Obs. : culegătorul marchează toate cîntecele cu un *Altulu*, criteriu respectat de Jarnik ; de altă mîină decît a culegătorului t. 37, f. 13<sup>o</sup>.

2 197.11.107:

Format: 26 x 21 cm. 6 f. (3 coaie duble alăturate). Cuprins : 10 descîntece și farmece.

2 197.11.108:

Format: 17,5 x 10,5 cm. 8 f. Cerneala spălăcită. Titlu : *Culegerea poeziilor populare de Ioane Vulcanu, 1863*.

Cuprins : 2 balade + 13 cîntece și strigături. Însemnări Jarnik: f. 1<sup>o</sup> dr. sus numele culegătorului : *Vulcan*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea; acoladă t. 1, v. 55—59 și „pietate catra muma rea” ; subliniază t. 8 ultimul vers, titlul textului 9 și v. 6, adaugă *fire* deasupra cuvîntului *trăire* la t. 12 ; clasificarea provizorie : t. 10 „catana”, t. 5 „doru”, t. 6 „re-masu bunu, catana”, t. 7 „catana in Italia”.

Obs. : culegătorul introduce unele texte cu *Altulu* (t. 2, 5, 7, 10) și cu *Altele*, un singur titlu, t. 11—15.

2 197.11.109:

Format: 21,5 x 17 cm. 4 f. Caiet cusut, hîrtie liniată cu creionul.

Titlu : *Chiuiture poporale adunate dein Agristeu (langa Ternav'a mica) si giuru de Alesiu Viciu st. in a V cl. g. in. Blasiu in 1872*; pe f. 2<sup>o</sup> : „Chiuituri poporale culese de... in Agristeu si giuru”.

Cuprins : 58 de cîntece și strigături. Omise : t. 6 (f. 2<sup>o</sup>) și t. 39 (f. 3<sup>o</sup>) ca fiind nefolclorice.

însemnări Jarnik : f. 1<sup>o</sup> dr. sus numele culegătorului *Viciu*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea; la t. 56 scrie pe margine cu creion albastru *impăca-te și pune în paranteză în text te vei împaca*.

Obs. : la t. 5, 15, culegătorul pune alături de *degete și dește*.

2 197.11.110:

Format: 17,5 x 10,5 cm. 4 f. + 2 f. albe. Cerneala decolorată.

Titlu : *Versuri populare*.

Cuprins : 14 cîntece și strigături.

Însemnări Jarnik : f. 1<sup>o</sup> dr. sus numele culegătorului : *Vod'a Siganu*, st. sus : *Copp.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 5 b, 7 b.

Obs. : Culegătorul transcrie textul 1 dialogat și la același t. versul 11 scrie : „in locu de *ca, am* am scurtatu *cam*”; titluri individuale la t. 9 („Versulu luarei la cătănie a fecioriloru”) și t. 10 („Versulu amorului”); la t. 6, v. 3 scrie : „la imperatulu rosii”.

2 197.11.111:

Format: 16 x 10 cm. 7 f. + 1 f. albă. Cerneala decolorată și întinsă.

Titlu : *Versuri populari*.

Cuprins : 28 de cîntece și strigături.

Omise: t. 24—29 nefiind populare (rimă prin încrucișare).

Însemnări Jarnik : f. 1<sup>o</sup> dr. sus numele culegătorului : *Urzica*, st. sus : *Copp. 24. 29 (Stenograma)*; numerotarea, inclusiv cea dublă : 19 b, 20 b, 20 c.

2 197.11.112 :

Format: 20,5 x 16,5 cm. 4 f. Hîrtia îngălbenită.

Titlu : *Cev'a dein chiuiturile românilor (noștri)*.

Cuprins : 39 de cîntece și strigături.

Însemnări Jarnik : f. 1<sup>o</sup> dr. sus numele culegătorului : *Tohati*, st. sus : *Copp. 17 (Ball)*; numerotarea; încercuiește t. 17 ca fiind baladă; note filologice: t. 25, v. 2 *ludele, mitele* ; t. 30 înconjură cu creionul subst. *Craie*; t. 33 întregește metrul, adăugînd o silabă *tiu (= tu)*.

Intervenția noastră : am unit textele 11 și 12.

2 197.11.113:

Format: 23,5 x 19,5 cm. 5 f. (2 coaie îndoite în formă de caiet și 1/2 coală ca foaie volantă). Hîrtia gri, cerneala spălăcită.

Titlu : *Cev'a dein chiuiturile românilor (nostre)*.

Cuprins : 34 de cîntece și strigături.

Omise: text 11 ca nefolcloric, improvizație trivială t. Însemnări Jarnik : f. 1<sup>o</sup> dr. sus numele culegătorului : *Tohati*, st. sus : *Copp. 17 (stenogramă)*; numerotarea, inclusiv cea dublă : 10 b, 10 c, 13 b, 19 b, 21 b, 22 b ; la t. [4 c] șterge *numai* și pune în loc *mai*, versul devenînd : *Ca diece ani de-oru mai trece ; t. 13 subliniază la v. 18 : locu se me*.

Intervenția noastră: numerotarea textelor [4 b] și [4 c].

Obs. : culegătorul pune titlu individual la t. 13 : *Chiuitura*; lat. 17, v. 26 notează: *Fetior* ca introduce la reluarea dialogului.

2 197.11.114 :

Format: 29 x 23 cm. 4 f. Hîrtia foarte degradată, marginile rupte, lipsind cuvinte, cerneala pe alocuri decolorată.

Titlu : *Ocupatiune. Unele culegeri de poezii si piuituri populare*.

Cuprins : 3 balade + 54 de cîntece și strigături. Însemnări Jarnik : f. 1<sup>o</sup> dr. sus numele culegătorului : *Todoran*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 20 b, 21 b, 24 b, 24 c, 25 b, 32 b ; încercuiește nr. de ordine al t. 43 ca fiind baladă. Intervenția noastră : unit textele 25 și 25 b.

Obs. : culegătorul notează la t. 22 (balada) : „Acest'a a fostu o intemplantare” ; pune titlu individual la t. 23 : „Altu versu popularii” ; de la t. 26 pînă la t. 52, subtitlul : „Alte ciuituri”.

2 197.11.115:

Format : 17 x 10,5 cm.

Cuprins : 74 de fișe personale Jarnik, copii de texte, excerpte, trimeri la variante, glosar, note. Analizate de noi în notele lucrării.

2 197.11.116:

Format: 16,5 x 10,5 cm. 4 f. Cerneala decolorată. Titlu : *Poesii populare*.

Cuprins : 2 balade + 1 cîntec.

Însemnări Jarnik: f. 1<sup>o</sup> dr. sus numele culegătorului : *Dancea*, st. sus : *Copp.* ; numerotarea.

Obs. : Culegătorul marchează ultimele 2 texte cu „Alta”.

2 197.11.117:

Format: 21,5 x 17 cm. 5 f. + 1 f. albă. Hîrtia albă-gri. 3 coaie îndoite independent, nu sub formă de caiet.

Titlu : *Piuiture*.

Cuprins : 64 de cîntece și strigături.

Însemnări Jarnik: f. 1<sup>o</sup> dr. sus numele culegătorului : *Romanu*, st. sus : *Copp.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă ; 42 b ; bare verticale după fiecare vers, textul nefiind transcris în formă versificată ; bare duble după fiecare text.

Intervenția noastră : am numerotat textul [16].

Obs. : culegătorul transcrie versurile în formă de proză.

2 197.11.118 :

Format: 17,5 x 10 cm. 4 f. Caiet cusut, cerneala decolorată.

Titlu : *Poesii populare*.

Cuprins :  
Omise: t.  
titlu).  
Însemn.  
lui : A  
cea du  
Obs. : C  
„Altulu

Format:  
albăstr  
Titlu :  
Cuprins  
Însemn  
lui :  
inclusiv  
11 c, f  
Interve

Format  
lorată.  
Titlu :  
*dateni*  
Cuprins  
cîntec.  
Însemn  
lui : S  
*cul*), n

Format  
Titlu g  
—4  
Cuprins  
Însemn  
lui :  
Obs. : T  
t. 3 „

Format  
Titlu :  
(f. 2<sup>o</sup>)  
Cuprins  
Însemn  
lui :  
numere

Format:  
Titlu :  
Guprins  
Omise :

însemnări Jarnik : f. 1 " dr. sus numele culegătorului : *Suciu*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 4 b, 14 b.

2 197.11.124:

Format : 23,5 X 19,5 cm. 6 f. (3 coaie duble independente).

Titlu : *Strigări populare*.

Cuprins : 32 de cîntece și strigături.

însemnări Jarnik : f. 1 \* dr. sus numele culegătorului : *Tamasiu*, st. sus : *Cop.*; numerotarea; greșală, sare peste cifra 12.

Intervenția noastră : am despărțit textul [1 b] ; am unit textele 30 și 31.

Obs. : Nota culegătorului la f 6\* : „de ele mocanesci”.

2 197.11.125:

Format : 17,5 x 10,5 cm. 6 f. + 2 f. albe. Cerneala spălăcită.

Titlu : *Poesii populare culese de Teodorii Tatu dein Ciugiudiu de diosu*.

Cuprins : 1 baladă -f 8 cîntece.

însemnări Jarnik : f. 1 \* dr. sus numele culegătorului : *Tatu*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 3 b, 3 c.

Intervenția noastră : am unit textele 7 și 8.

Obs. : culegătorul marchează textele 3—5 cu „Altulu”.

2 197.11.126:

Format : 20,5 x 16 cm. 4 f. Cerneala spălăcită.

Titlu : *Poesii populare*.

Cuprins : 37 de cîntece și strigături.

însemnări Jarnik : f. 1 " dr. sus numele culegătorului : *Tiereanu*, st. sus : *Copp. 3, 15*; numerotarea, inclusiv cea dublă : 6 b, 17 b, 21 b ; greșală de numerotare prin repetarea cifrei 5 ; sublinieri : t. 18, 27, 28 ; adaugă la t. 24 : *strigandu* pentru *Si striga* ; cu creion, clasificarea provizorie ; t. 1 „superarea unuia dein am.” t. 2 „num'pasa de tene”, t. 3 „muma ce imp. casatori'a si urm.” t. 4 și 10 „sărutare”, t. 5 stenogramă, t. 12 „cand petrece cu mandra”, t. 15 „fetele scumpe”, t. 16 „refusu”, t. 20 „batj.” t. 24 „doru”, t. 25 „mândria”, t. 26 „înfruntare”, t. 31 „de dom”, t. 32 „doru după mandra ce s'a maritatu”.

Intervenția noastră : am rectificat numerotarea t. [5 b].

2 197.11.127:

Format : 17 x 10,5 cm. 4 f. Prima pagină liniată cu creionul.

Titlu : *Poesii populari*.

Cuprins : 1 baladă + 18 cîntece și strigături.

însemnări Jarnik : f. 1 \* dr. sus numele culegătorului : *Todea*, st. sus : *Copp. 3 (Ball)*; numerotarea; încercuiește nr. de ordine al baladei.

Obs. t. 1 și 2 nu sînt transcrise în versuri, ci sub formă de proză; culegătorul marchează textele nr. 2—7, 9-14 și 16-17 cu „Alta”.

2 197.11.128:

Format : 21 x 17 cm. 6 f. (3 coaie îndoite independente).

Titlu : *Chiuituri culese dein Teleculu Romanii*.

Cuprins : 1 baladă + 21 de cîntece și strigături.

însemnări Jarnik : f. 1 " dr. sus numele culegătorului : *Radu*, st. sus : *Copp. 3 (Solferino)* ; numerotarea dublă : 7 b, 9 b, 14 b ; încercuiește nr. de ordine al t. 3, ca fiind baladă.

Intervenția noastră : am despărțit textul [5 b] de t. 5 și textul [7 c] de t. 7 b.

Obs. : numerotarea culegătorului cu cifre romane.

2 197.11.129:

Format : 17 x 10,5 cm. 6 f. + 2 f. albe. Cerneala spălăcită.

Titlu : *Poesii populare*. Subtitlu *Strigări* (f. 5 " ~6 " ).

Cuprins : 3 balade + 11 cîntece și strigături.

însemnări Jarnik : f. 1 \* dr. sus numele culegătorului : *Radu Sim.*, st. sus : *Cop. 1—4 (Ball)*; numerotarea; încercuiește nr. de ordine al textelor 1—4, considerîndu-le pe toate balade.

Intervenția noastră : am despărțit textul [4 b] de t. 4.

Obs. : la textele 2—6 culegătorul scrie : „Alta poesia frumoasa”.

2 197.11.130:

Format : 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala spălăcită.

Titlu : *Strigări populare*.

Cuprins : 13 cîntece și strigături.

însemnări Jarnik : f. 1 " dr. sus numele culegătorului : *Raicu*, st. sus : *Copp. 15 17 (stenogramă)*; numerotarea; încercuiește nr. 15 și 17 greșit considerate balade ; la t. 4 șterge *baetulu* și scrie *prunculu* (vers. 2); clasificare provizorie la t. 15 : *colan'a*. Intervenția noastră : am transcris t. 4—6, 7—8 și 9—10 la un loc.

2 197.11.131:

Format : 17 x 10,5 cm. 4 f.

Titlu : *Versurii populare*.

Cuprins : 22 de cîntece și strigături.

însemnări Jarnik : f. 1 \* dr. sus numele culegătorului : *Popu sen.*, st. sus : *Copp.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 5 b, 6 b, 8 b, 14 b, 18 b.

Intervenția noastră : am transcris t. 18 și 18 b la un loc.

2 197.11.132:

Format : 17 x 10,5 cm. 6 f. Cerneala pe alocuri foarte decolorată.

Titlu : *Strigări in jocu*.

Cuprins : 45 de cîntece și strigături.

însemnări Jarnik : f. 1 " dr. sus numele culegătorului : *Popul*, st. sus : *Copp.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 15 b, 20 b, 33 b.

2 197.11.133:

Format : 17 x 10,5 cm. 8 f. Hîrtia atacată de ciupercă.

Titlu : *Poesii populare*.

Cuprins : 41 de cîntece și strigături.

Omise : f. 7 " textele 32 și 33 ca fiind nefolclorice. însemnări Jarnik : f. 1 \* dr. sus numele culegătorului : *Precupu*, st. sus : *Cop.* ; Numerotarea, dublă : 7 l), 8 b.

Intervenția noastră : ani rectificat numerotarea culegătorului : [31 b].

Obs. : pînă la nr. 3, culegătorul folosește cifre romane, de la 3—26 cifre arabe; greșește numerotarea: de două ori nr. 31.

2 197.11.134:

Format : 34 x 10,5 cm. 8 f. Cerneala decolorată.

Titlu : *Poesiore populare culese de Blasiu Precupu st. de a T' cl. gimn. 1863*.

Cuprins : 1 baladă + 28 de cîntece și strigături + + 1 poveste + 1 descriere de datină.

însemnări Jarnik : f. 1 " dr. sus numele culegătorului : *Precupu B.*, st. sus : *Copp. 5 (Ball). 24—26 (stenogramă)*; numerotarea, inclusiv cea dublă : 3 b, 4 b ; încercuiește t. 5, 21, 25, 26 ca balade.

Intervenția noastră : am transcris ia un loc t. 11 și [12] și t. 25 și 26.

Obs. : t. 9 introdus prin „Alta”, t. 8—9 prin „Altele”.

2 197.11.135:

Format : 18,5 x 14,5 cm. 3 f + 1 f. albă.

Titlu : *Chiuituri populare culese dein Vingardu si giuru*”.

Cuprins : 27 de cîntece și strigături.

însemnări Jarnik : f. 1 " dr. sus numele culegătorului : *Punteanul*, st. sus : *Cop. 17 (stenogramă)* numerotarea, inclusiv cea dublă : 3 b.

2 197.11.136:

Format : 21 x 17 cm. 1 f. Hîrtie gri, cerneală decolorată.

Titlu : *Piuiture*.

Cuprins : 22 de cîntece și strigături,

însemnări Jarnik : f. 1 " dr. sus numele culegătorului : *Popu*, st. sus : *Copp.*

Intervenția noastră : am unit t. 7 și 8.

Obs. : numerotarea culegătorului.

2 197.11.137:

Format : 21 x 17 cm. 4 f.

Titlu general n-are ; de la t. 5 *Poesii populare*; de la 26—27 *Nesce colinde*.

Cuprins : 2 balade + 17 cîntece și strigături + 1 colind.

Omise : t. 1—5 indescifrabile, t. 7 ca nefolcloric, t. 27 colind religios din care reținem : *Iar la masă cine sede? I Șede si jupinul gazdă. / Tot închină c-un pahar,*

însemnări Jarnik : f. 1' dr. sus numele culegătorului : *Precup*, st. sus : *Copp. 2.3 (Descânt) 21 (Ball. stenogramă)*; numerotarea, inclusiv cea dublă : 9 b, 9 c, 41 b, 41 c, 45 b.

Intervenția noastră : am unit t. 31 și 32.

2 197.11.141:

Format : 21 x 17,5 cm. 8 f. Cerneala decolorată. Titlu : *Datine populare*.

Cuprins : 16 cîntece și strigături 4 2 povești f 1 datină.

însemnări Jarnik : f. 1' dr. sus numele culegătorului : *Popu Georg.*, st. sus : *Copp.*; numerotarea.

Intervenția noastră : am unit t. 14 și 17.

2 197.11.142 :

Format : 21,5 x 17 cm. 2 f. Hîrtia albă-gri, atacată de ciupercă.

Titlu : *Strigature poporale*.

Cuprins : 15 cîntece și strigături.

însemnări Jarnik : f. 1' dr. sus numele culegătorului : *Popu Bas.* st. sus : *Copp.*; numerotarea.

2 197.11.143:

Format : 22 x 18 cm. 2 f. Hîrtia albastră.

Titlu : *Poesii populare depre Ternava cei Mare (fundulu regescu)*

Cuprins : 6 cîntece și strigături.

Omise : t. 4 (f. 1 fiind dubios ca autenticitate folclorică).

însemnări Jarnik : f. 1' dr. sus numele culegătorului : *Poppu*, st. sus : *Copp.*

2 197.11.144:

Format : 21 x 13 cm. 7 f. + 1 f. albă.

Titlu general n-are; f. 1'—4' *Colacaria. Alta;* f. 5' *Strigări*.

Cuprins : 3 cîntece și strigături + 2 colăcării.

Omise : t. 1, 2, 3 și 7, fiind dubioase ca autenticitate.

însemnări Jarnik : f. 1' dr. sus numele culegătorului : *Popu Petru*, st. sus : *Copp. 1. 4. 5. 7 (Ball)*; numerotarea; încercuiește nr. de ordine la t. 1, 7; clasificare provizorie la t. 1 „Barbatulu se plînge asupra m. urite și len”.

2 197.11.145:

Format : 21,5 x 17 cm. 2 f. Hîrtie gri învechită.

Titlu : *Poesii populare de pre valea Steului*.

Cuprins : 27 de cîntece și strigături.

Omise : t. 12 fiind dubios ca autenticitate.

însemnări Jarnik : f. 1' dr. sus numele culegătorului : *Popu Mat.* st. sus : *Copp. 12 (Ball)*; numerotarea dublă : 17 b, 17 c,

Obs. : numerotarea culegătorului

2 197.11.140:

Format : 21 x 13,5 cm. 4 f. Cerneala decolorată. Titlu : *Chiuituri dein marginea Câmpiei*.

Cuprins : 1 baladă + 26 de cîntece și strigături.

însemnări Jarnik : f. 1' dr. sus numele culegătorului : *Popu Joane*, st. sus : *Cop. 10 (Ball)*; numerotarea, inclusiv cea dublă; 8 b, 19 b.

Intervenția noastră : am transcris textele 1—2 și 3—4 la un loc.

2 197.U.147:

Format : 16,5 x 10,5 cm. 3 f. } 1 f. albă.

Titlu : *Cîntece populariu*.

Cuprins : 3 balade + 1 cîntec.

însemnări Jarnik : f. 1' \* dr. sus numele culegătorului : *Popu Ios.*, st. sus : *Copp. 1. 2. 3*; numerotarea; încercuiește nr. de ordine al celor 3 balade.

Intervenția noastră : am transcris textele 4—5 la un loc.

Obs. : textele 2—4 introduse de „Altulu”.

2 197.11.148 :

Format : 21 x 17 cm. 4 f.

Titlu : *Ocupatiune. Poesii populari*.

Cuprins : 1 baladă -f 2 cîntece.

însemnări Jarnik : f. 1' ° dr. sus numele culegătorului : *Popu Lad.*, st. sus : *Copp. 1. 2 (Ball)*; numerotarea; încercuiește nr. de ordine la cele 2 balade. Intervenția noastră : am transcris la un loc textele 3 + 4.

Obs. : culegătorul pune cifre romane după fiecare catren, de unde numerotarea lui Jarnik cuprinde la t. 1 : I-VII; la t. 2, introdus de „Altulu” : I-VI și la t. 3 : VII-VIII.

2 197.11.149:

Format : 16,5 x 10 cm. 8 f. Hîrtie galbenă, cerneală decolorată.

Titlu : *Posesii popularia (f. 2' )*.

Cuprins : 1 baladă + 30 de cîntece și strigături.

Omise : t. 10 dubios sub raportul autenticității.

însemnări Jarnik : f. 1' dr. sus numele culegătorului *Popu jun.*, st. sus : *Copp.*, numerotarea dublă la 5 b.

Obs. : numerotarea culegătorului; textul 27 (incomplet) îl repetă la nr. 30.

2 197.11.150:

Format : 17,5 x 10,5 cm. 6 f. + 2 f. albe. Cerneala decolorată.

Titlu : *Versuri populare a lui Joachim Popu V cl. gim.*

Cuprins : 1 baladă + 18 cîntece și strigături.

însemnări Jarnik : f. 1' dr. sus numele culegătorului : *Popu Ioach.*, st. sus : *Cop. 20*; numerotarea; încercuiește nr. 20.

Intervenția noastră : am unit textele 9+10.

2 197.11.151:

Format : 21 X 17,5 cm. 2 f. Cerneala decolorată.

Titlu : *Versuri populare*.

Cuprins : 18 cîntece și strigături.

însemnări Jarnik : f. 1' dr. sus numele culegătorului : *Oresanu*, st. sus : *Cop.*; numerotarea.

Intervenția noastră : am despărțit textele [2 b] și [9 b].'

2 197.11.152:

Format : 17 x 10,5 cm. 4 f.+4 f. albe. Cerneala decolorată.

Titlu : *Viersuri populariu*.

Cuprins : 1 baladă + 9 cîntece și strigături.

însemnări Jarnik : f. 1' dr. sus numele culegătorului : *Orga*, st. sus : *Cop.*; Numerotarea.

Obs. : la nr. 2 : „Altulu”.

2 197.11.153:

Format : 17 X 10,5 cm. 8 f. Caiet cusut.

Titlu : *Strigări populari scrise de Ioane Pantea studente in VUI-a clase a Gimnasiului de aici Blasiu 22 Ianuarie 1863.*

Cuprins : 26 de cîntece și strigături.

Omise : t. 10 și 11 b, dubioase ca autenticitate.

însemnări Jarnik : f. 1' dr. sus numele culegătorului : *Pantea*, st. sus : *Cop.*; numerotarea, inclusiv cea dublă : 7 b, 8 b, 11 b, 18 b.

2 197.11.154:

Format : 20,5 X 17 cm, 4 f. Cerneala decolorată.

Titlu : *Viersuri populare*.

Cuprins : 1 baladă + 10 cîntece și strigături.

însemnări Jarnik : f. 1' dr. sus numele culegătorului : *Petruțiu*, st. sus : *Cop.*, numerotarea, inclusiv cea dublă : 8 b.

Obs. : textele 2—9 introduse de „Altulu”.

2 197. II. 155:

Format : 21 x 17 cm. 4 f. Hîrtia atacată de ciupercă.

Titlu : *Strigări poporale*.

Cuprins : 1 baladă + 26 de cîntece și strigături,

însemnări Jarnik : f 1' dr. sus numele culegătorului : *Popu Art.*, st. sus : *Cop. 17 (Ball)*; numerotarea.

2 197.11.156:

Format : 21 x 17 cm. 2 f. Cerneala decolorată.

Titlu : *Poesii populare*.

Cuprins : 27 de cîntece și strigături.

Omise : t. 2, dubios cît privește autenticitatea.

însemnări Jarnik : f. 1' dr. sus numele culegătorului : *Popescu*, st. sus : *Cop.*, numerotarea, inclusiv cea dublă : 11 b.

Intervenția noastră : am unit t. 12+13.

2 197.11.162:

Format : 17 x 10,5 cm. 4 f. Cerneala decolorata"  
Titlu : *Versuri populare* cu subcapitolul *Strigări de jocu* t. 13-15 f. 3 "-.  
Cuprins : 16 cîntece şi strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Petruțiu Al.*, numerotarea., st. sus : *Copp.*  
Intervenția noastră : am despărțit textul [2 bj].  
Obs. : textele 2, 3,5, 6, 7 și 9 introduse de „Altulu”.

2 197.11.103:

Format : 23 x 15 cm. 2 f.  
Titlu : *Unele piuituri.*  
Cuprins : 19 strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Orbeanu*, st. sus : „*Cop.* ; numerotarea.  
Intervenția noastră : am unit textele 11 și 12.

2 197.11.104:

Format : 17 x 10,5 cm. 14 f. Cerneala decolorată.  
Titlu : *Culegerea poeziilor populare.*  
Cuprins : 7 balade + 56 de cîntece și strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Olteanu*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 8 b, 10 b, 11 b, 25 b.  
Intervenția noastră : am unit textele 10 + 10 b și am renumerotat cu 58, 59, 60 textele 30, 31, 32 dublate de culegător.  
Obs. : textele 2—10 introduse de „Alt'a", t. 11 de „Altele”.

2 197.11.165:

Format : 17 x 10,5 cm. 7 f, + 1 f. albă.  
Titlu : *Strigări (poezii) populari.*  
Cuprins : 46 de cîntece și strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Novac*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 18 b, 33 b.  
Intervenția noastră : am unit textele 9 -| 10.

2 197.11.166:

Format : 17 x 10 cm. 4 f. Caiet cusut, cerneală spălăcită.  
Titlu : *Descânțece.*  
Cuprins : 15 cîntece și strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Nemeș m.*, st. sus : *Cop.*, cu creionul numerotarea, inclusiv cea dublă : 7 b.  
Obs. : La fiecare text nou : „Alt'a”.

2 197.11.167:

Format : 21 x 17 cm. 2 f. (o coală îndoită). Cerneală spălăcită.  
Titlu : *Poezii populari.*  
Cuprins : 3 balade.  
însemnări Jarnik : f. 1 "- dr. sus numele culegătorului : *Moldoveanu*, st. sus : *Ball*, numerotarea; încercuiește nr. de ordine,

2 197.11.168:

Format : 21 x 17 cm. 4 f. Caiet cusut. Cerneală străbătută.  
Titlu : *Chiuituri naționali dein Sucutardu.*  
Cuprins : 21 de cîntece și strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Negrutiu*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea dublă : 15 b.  
Obs. : numerotarea culegătorului.

2 197.11.169:

Format : 21 x 17 cm. 2 f. (o coală îndoită). Cerneală străbătută.  
Titlu : *Strigări la joculu romanu.*  
Cuprins : 21 de cîntece și strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Moldovan L.*, st. sus : *Cop.*  
Obs. : numerotarea culegătorului cu cifre romane.

2 197.11.170:

Format : 21 X 17 cm, 4 i. (2 coli îndoite), Cerneala spălăcită.  
Titlu : *Strigaturi.*  
Cuprins : 17 strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1 "- dr. sus numele culegătorului : *Muntearui*, st. sus : *Cop.*; numerotarea cu creionul.

2 197.11.171:

Format : 21 x 17 cm. 6 f. (2 coaie îndoite la un loc și 1 independent). Cerneala spălăcită.  
Titlu : *Ocupatiune*; f. 1 '-—5 '- *O poveste*; f. 5 '- pînă la fine : *Vreo câteva chiuituri dein viet'i'a populara.*  
Cuprins : 12 cîntece și strigături -f 1 poveste,  
însemnări Jarnik : f. 5 '- dr. sus numele culegătorului : *Margineanu N.*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea.

2 197.11.172:

Format : 17 x 10 cm. 8 f. Cerneala spălăcită, hîrtia străbătută.  
Titlu : *Strigări populari.*  
Cuprins : 37 de cîntece și strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Micu*, st. sus : *Cop.*  
Obs. : numerotarea culegătorului.

2 197.11.173:

Format : 17x10 cm. 12 f. Caiet cusut. Cerneală spălăcită.  
Titlu : *Strigări populari, de pre Câmpia, dein cerculu Modului in comitatulu Clusului culese de Simeonc Micu, studente gimnasiale 1863.*  
Cuprins : 35 de cîntece și strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Micu*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea.  
Qbș. : fiecare text introdus de „Alta”,

2 197.11.174:

Format : 21 X 17 cm. 4 f. Hîrtia bună, cerneala neagră.  
Titlu : *Poesie. popularie.*  
Cuprins : 2 balade -| 18 cîntece și strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Milaciu*, st. sus : *Cop.* 5.7.9.12; numerotarea.

2 197.11.175:

Format : 21 X 17 cm. 6 f. Caiet cusut, cerneală spălăcită.  
Titlu : *Colecțiune de piuiture alui Josefu Moisc student in VI cl. gimns. in Blasiu 515.872.*  
Cuprins : 63 de cîntece și strigături,  
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Moise*, st. sus : *Copp.*; numerotarea dublă la : 2 b, 9 b, 18 b, 20 b.  
Intervenția noastră : am despărțit t. [30 bj].  
Obs. : numerotarea culegătorului.

2 197.11.170:

Format : 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala spălăcită.  
Titlu : *Chiuituri dein viet'i'a populare.*  
Cuprins : 1 baladă 4- 20 de cîntece și strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *N. Margineanu*, st. sus : *Cop. 1 (Ball)*; numerotarea.

2 197.11.177:

Format : 21 x17 cm. 4 f. Hîrtia îngălbenită și pătată.  
Cuprins : 35 de cîntece și strigături.  
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Margineanu*, st. sus : *Cop.* ; numerotarea, inclusiv cea dublă : 27 b; clasificarea provizorie, la t. 1 „doiosia", t. 2 „necasu", t. 6 și 17 „împutare", 8 „specie de anioru", t. 10. „se corn. atentiunei", t. 11 „lenea si batj.", 1 3 „amenitiare", t. 14 „frica de pop'a", t. 15 „poterea amorului", 16 „superare", t. 20, 28, 29, 30 „batj.", t. 26 „fet'a betrana", 27 „vtud amorusu", t. 31 „si la Precupu", 32 „batj. grose”.

Intervenția noastră : am unit textele 23 și 24.

2 197.11.178:

Format : 17 x 10 cm. 6 f. Caiet cusut, birtia străbătută.  
Titlu : *Poezii populari adunate de I. Marculetiu.*  
Cuprins : 1 baladă -f 10 cîntece și strigături,  
însemnări Jarnik : f. 1 '- dr. sus numele culegătorului : *Marculetiu*, st. sus : *Cop. 1.2. (Ball)*; numerotarea; încercuiește nr. baladelor.  
Obs. : titluri individuale la t. 2 „Altu viersu", t. 3, „Blastamulu mandrutiei", t. 4 „Dorulu mandrei", t. 5 „Altulu", t. 6-10 „Diversiuni", t. 11 „Viersulu unui pruncii orfanii”.

Format :  
spălăcită.  
Titlu :  
Cuprins :  
însemnări  
lui : *Ma*  
tarea; în  
fiind ba

Format :  
tată.  
Titlu :  
Cuprins :  
însemnări  
lui : *Ma*  
tarea; c  
lata"; r  
Obs. : fie

Format :  
neală.  
Titlu :  
Cuprins :  
însemnări  
lui : *Alb*  
dublă :

Interven

Format :  
Titlu :  
Cuprins :  
Omise : t  
Mare".  
însemnări  
lui : *Aro*  
Obs. : nu

Format :

Titlu :  
*Marc ian*  
Cuprins :  
însemnări  
lui : *Ma*  
nr. 11),  
clasificari  
t. 12 „  
și podar  
t. 21 „  
bulu";  
la texte

Intervenția noastră: am unit textele 26 b și 26 c. Obs.: subtitlu t. 1—17 „Strigări seau chiuituri”; titluri individuale lat. 18 „Cantecu populam de pre Târnava”, t. 19 „Hora de pre Muresiu”, t. 21., „Chiuitura”, t. 23 „Hora de pre Somesiu”, t. 24 „Hora de pre Târnava”, t. 25 „Chora dela Osiorheiu”, t. 26 „Străinătatea”; pe f. 8'-: „Tempulu e scurtu si nu am potutu scria mai multe, barem ca nesci povesci asi mai ave de scrisu”.

## 2 107.II.181:

Format: 20 X 13 cm. 21 f. Caiet cusut. Hîrtie albăstruie groasă.

Titlu: *Strigări seau chiuituri culese dein Transilvania de Ioane B. Marcianulu octavan 1863. Strigări populare.*

Cuprins: 118 cîntece și strigături, însemnări Jarnik: f. 1'- dr. sus numele culegătorului: *Marcianul*, st. sus: *Cop.*; numerotarea, inclusiv cea dublă; 63 b, cu creion clasificarea provizorie la t. 1 „Laudatorie”, t. 2 „nedesp.”, t. 3 „nedesp.”, t. 4 „dechiararea”, t. 5 „junia si-o plînge”, t. 6 „blastemu”, t. 7 „nefericire dein blast. mumei”, t. 9 „asupr'a barb. uritu”; t. 10 „f. lenose”, t. 12 „catan'a se plînge”, t. 13 „de doru”, t. 14 „specie de amorese”, t. 15 „nev. beutoria”, t. 16, 17, 59 „doru”, t. 18 „tema de catania”, t. 19 „cene-i de luat”, t. 20 „zelotipia”, t. 21 „mundr'a se fia caută”, t. 22 „fragedime”, t. 23 „cautume”, t. 24 „descriere”, t. 66 „voiniculu de munte”, t. 71 „cere dichiarare”, t. 73 „nu se mărita fora volia”, t. 79 „îndemnare”, t. 87 „doru de maritatu”, t. 88 „dto”, t. 90 „refusu”, t. 101 „in Revista romana dein Iașii nu se afla”, t. 25 „escusare”, t. 26 „statornicea căsătoriei”, t. 27 „rogare”, t. 36, 60 „economia”, t. 38 „nu lia pre cene nu i place”, t. 39 „de doru”, t. 40 „credentia casat.”, t. 42 „mandra amagitoria”, t. 43 „idem”, t. 44 „nedespartire”, t. 46, 47, 58 „batj.”, t. 49 „stud.”, t. 50 „superatulu ca i s-a maritatu „mundr'a se mang.”, t. 52 „zelotipia”, t. 53 „lauda de sene”, t. 56 „la neveta-lu pieptenă”, t. 61 „f. leneosa si p. urm. la fel”, t. 63 b „leneosa”, t. 64 „dupacene seva mărita?”, t. 77 „lelea pecatosa”, t. 82 „parasit'a si bl. rival'a”, t. 89 „zelot.” t. 96 „sub busuioce si trandafire”; adaugă la t. 59 vers. 1 *plena* în locul lui *bene*, versul devenind astfel: *De cu sera-i luna plena.*

Intervenția noastră: am unit textele 36 și 37, 56 și 57, 64 și 65; am separat textul [43 bj].

Obs.: culegătorul repetă primele 2 versuri ale t. 26 și la t. 40.

## 2 197.II.185:

Format: 20x16 cm. 20 f. (10 coaie îndoite, dispuse în 5 caiete necusute). Scrisul foarte neglijent.

Titlu: *Bucati de literatura populara diversa*, cu subtitlurile *Basm. Rosmarinu și Trandafirul* (f. 1'—f.

17'-), „Cantece poporaria (f. 17'-), *Strigări st descântaturi in saltu* (f. 19'-)-  
Cuprins: 17 cîntece și strigături -j- 1 poveste.

Omise: t. 9 dubios ca autenticitate.  
însemnări Jarnik: f. 17'- dr. sus numele culegătorului: *Strasianu*, st. sus; *Cop. 9.19 (Iancu) Ball.*; numerotarea.

Intervenția noastră: am unit textele 6 și 7.

## 2 197.II.186:

Format: 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtia galbenă, cerneala decolorată.

Titlu: *Poesii populare.*

Cuprins: 12 cîntece și strigături.

Omise: t. 2 neautentic.

însemnări Jarnik: f. 1'- dr. sus numele culegătorului: *Ternaveanu*, st. sus: *Cop.*; numerotarea dublă la t. 5 b.

Intervenția noastră: am unit textele 5 și 5 b.

Obs.: numerotarea culegătorului.

## 2 197.II.187:

Format: 21 x 17 cm. 2 f. Hîrtia îngălbenită, cerneala neagră.

Titlu: *Căntecele poporului.*

Cuprins: 29 de cîntece și strigături.

însemnări Jarnik: f. 1'- dr. sus numele culegătorului: *Cordescu*, numerotarea, inclusiv cea dublă: 1 b, 1 c, 1 d, 1 e, 2 b, 2 c.

## 2 197.II.188:

Format: 21 x 17 cm. 8 f. (4 coaie îndoite, dispuse în 2 caiete necusute).

Titlu general n-are; f. 1'--f. 8'- *Fabula*; f. 8' ~'- *Viersu.*

Cuprins: 3 cîntece -f 1 poveste.

Omise: t. 1—2 și 5—6 ca nefolclorice,

însemnări Jarnik: f. 1'- dr. sus numele culegătorului: *Cordescu*, st. sus: *Cop.*; numerotarea.

## 2 197.II.189:

Format: 21 X 17 cm. 1 f. răzleață, pătată. Cerneala decolorată.

Cuprins: 7 cîntece și strigături,

însemnări Jarnik: numerotarea.

## 2 197.II.190:

Format: 25 X 19 cm. 2 f. răzlețe. Hîrtie verde-albăstruie.

Cuprins: 1 baladă -f 3 cîntece.

Omise: t. 3 ca nefolcloric.

însemnări Jarnik: numerotarea; la t. 2 adaugă: *Si la patu firu de macu / St in ferești flori domnești*; încercuiește nr. de ordine al baladei (t. 5).

a) în primul rînd, ceea ce surprinde, chiar pe cititorul denta de aspecte particulariste pe care le aduce cu sine fiind un caz aparte, atît din punctul de vedere din cel al conținutului și valorii sale folclorice. Manuscrisul de detalii tehnice comune, de unde și dificultatea Această dificultate a și făcut ca, la vremea editării parțială să nu poată depăși simpla și vaga notație impresionistă pe care o cunoaștem din prefață.

b) într-al doilea rînd, surprinde marca bogăție de în colecție și marea sa varietate de gen și de specie. Fără manuscrisul constituie — cu toată starea neademenitoare în tic tezaur folcloric. în epocă, o singură culegere o depășește despre aspectul ei valoric). Este vorba de culegerea lui Ioan de texte poetice, adunate în decurs de două decenii, public? patru ani după apariția *Doinelor si strigăturilor* care este familiarizat cu manuscrisele de folclor aflate în țară (mss. B.P. Hasdeu, ST. Densusianu, Th. D. Speranța absolut clar că manuscrisul lui<sup>1</sup> Ioan Micu-Moldovanu conține si mai importante fonduri folclorice din țară. Menționăm că însumează 1 088 de file de folclor (deci 2 176 de pagini). Cu mare are o vechime mai mare de o sută de ani, plasîndu-se în put a activității folclorice din țara noastră.

c) Beține', de asemenea, atenția caracterul improvizat al materialul ca avînd un anumit scop și ca fiind izvorît dintr-un alt fel. Nu este vorba de o lucrare alcătuită din caietele în care de altfel, își notau cîntecele preferate, spre a le memoriza în cazul al problemei vom reveni într-un alt context; aici ne mulțumim cu bare a caietelor (din coli de hîrtie îndoite sau împăturite) atît în exterior, ce n-are nimic de-a face cu însemnarea reperabilă nu mai puțin de 42 de caiete cuprind numai două file, ceea ce este o coală de hîrtie îndoită; alte 80 de caiete cuprind cîte patru file împăturită), 20 de caiete cîte șase file și 17 caiete cu cîte două au un număr mai mare de file și presupun mai multe ședințe de transcriere mai îndelungat: două caiete au cîte 12 file, celelalte are 14, 15, 16, 20, 24, 33 și 126 de file. Asupra ultimului grup de ani în șir, vom discuta mai departe.

d) Compoziția de gen și specie a materialului atrage atenția manuscrisul cuprinde :

3 670 de doine, cîntece  
115 balade  
44 de basme, povești  
14 colăcării  
24 de descîntece  
55 de ghicitori  
13 colinde  
1 bocet  
5 descrieri de obiceiuri

3 941 de piese total

<sup>1</sup> Vezi „Gazeta poporului”, Timișoara, 5 (1889), nr. 53: *Anunț literar*, și „Gulinul”, Baia Mare, 2 (1890), nr. 2 :

Beprezentarea inegală a diverselor genuri și specii pare să arate că la data culegerii producțiile lirice ocupau partea cea mai întinsă a repertoriului viu din zona acoperită de culegere. Este, de fapt, și ceea ce au confirmat culegerile ulterioare, dar important de consemnat este că fenomenul se definitivase încă acum un secol, structura sistemului de gen a repertoriului din zonă indicând neta preeminență a producțiilor cu caracter liric. Este clar că nu se poate vorbi în cazul culegerii de față despre o intenționată, premeditată, culegere de lirică populară; prezența celorlalte genuri (balada și basmul) arată că s-a urmărit adunarea întregului repertoriu folcloric din zonă și că metodologia folosită și forțele utilizate n-au izbutit să rețină decât ceea ce era mai viu, mai pregnant și mai bogat reprezentat în cadrul acestui repertoriu, deci ceea ce se putea transcrie cu mai puțin efort. Din cuprinsul materialului se desprinde, prin importanța numerică și istorică, fondul de proză populară (rămas inedit pînă acum), format din 44 de texte diverse (basmе, povești, snoave, legende). Într-adevăr, pînă în 1863 — cea mai veche dată menționată în manuscris —, abia dacă se poate vorbi la noi în țară de culegerea și publicarea basmelor populare. Dacă excludem culegerile, numai tematice folosibile, ale fraților Schott din 1845<sup>14</sup>, traducерile lui Alfred Poissonier din 1856<sup>15</sup>, ale lui Franz Obert din 1859<sup>16</sup>, ale lui G. Karczai din 1861<sup>17</sup> sau unele publicări absolut întâmplătoare<sup>18</sup>, pînă la data culegerii lui Ioan Micu-Moldovanu nu s-au publicat decât broșura întâi a culegerii lui Emeric Baziliu Stănescu-Arădanu<sup>19</sup>, cele trei basme ale lui Mcolae Filimon<sup>20</sup> și primele două basme ale lui Ispirescu<sup>21</sup>, care își începe cariera de editor de folclor abia în 1862. Așa încît culegerea masivă de 44 de texte, adunate începînd cu 1863, reprezintă, fără îndoială, din toate punctele de vedere, un material deosebit de important pentru toți cei care se ocupă cu studiul basmului popular românesc, în general, trebuie reținut faptul că antologia lui Jarnik și Bîrseanu reprezintă abia un sfert din materialul aflat în manuscris (circa 1000 față de aproape 4 000 de texte).

e) Pentru întocmirea ediției de față am folosit aproape întregul conținut de material al manuscrisului. Am operat unele omisiuni — în sensul că nu am transcris anumite texte și nu le-am inclus în cuprinsul capitolului de material inedit și nici în note —, ce reprezintă abia cu puțin peste doi la sută (2,29%), fiind vorba (așa cum se poate vedea și din descrierea materialului) de texte culte, aparținînd literaturii profesionale, de texte cu caracter net apocrif, creații ale respectivilor elevi culegători, de texte indescifrabile. Ceea ce lipsește nu împieteează în nici un caz asupra fondului specific — artistic și tematic — al culegerii în general. Și cei doi editori, după propria lor mărturisire, au înlătuiat din antologia lor piesele care li s-au părut „că nu sînt scrise întocmai cum au fost auzite în popor sau că au fost chiar alcătuite de vreun tînăr prea zelos”, dînd astfel selecției lor un caracter destul de subiectiv; noi am restrîns numărul acestor omisiuni la expresia sa minimă, străduindu-ne să introducem criteriile selective cît mai precise și, dacă se poate, obiective.

f) La descrierea manuscrisului am arătat cu precizie cazurile cînd am intervenit personal în transcrierea textelor, operînd modificări față de original și, mai ales, față de intervențiile celor doi editori. Toate aceste intervenții le-am menționat între croșete. De altfel, numărul intervențiilor de acest fel este afit de redus, încît nu ar merita o discuție aparte, dacă nu

fi vorba de un sistem care a definitivat numeric conținutul și a modificat proporția de 3,80% și conținutul pe baza conținutului lor de idei, după ce fuseseră reținute independent de Jarnik<sup>22</sup>; 20 de cazuri de secționări ale reținutului lor, texte ce fuseseră arbitrar transcrise la un loc în T. I. Micu<sup>23</sup> • 18 cazuri de renumerotări de texte<sup>24</sup>. Toate aceste intervenții au fost efectuate de micușii 1 ca atare; de altfel, ele nici nu au fost trecute pe manuscris.

Cu aceste precizări trecem la cercetarea manuscrisului și la descrierea textelor folclorice de culegere (stabilirea culegătorilor, localitățile de proveniență și data culegerii, cercetarea ce foimează

<sup>14</sup> Artlur și Albert Schott, *Walachische Marchen*, Stuttgart și Tiibingen, 1845: 43 de texte.

<sup>15</sup> „Le courrier de Bucarest”, București, 1 (1856). nr. 8-9, 11 și 35-36.

<sup>16</sup> Franz Obert, *Romänische Märchen*, în „Magazin für Geschichte, Literatur und alte Denk- und Merkwürdigkeiten Siebenbürgens”, Brașov, 1 (1859), p. 112—121: 10 texte.

<sup>17</sup> „Delejtii”, Timișoara, 4 (1861), p. 76-78.

<sup>18</sup> Publicațiile de snoave din „Albina românească”, 12 (1841), p. 365-367, 369-371 și 373-374 (un ciclu

despre Pepelea); dr. T. Stamati, *Pepelea secta tradieiunii năciutiarc românești*, Iași, 1851; „Kronstädter Zeitung”, Brașov, 13 (1863), p. 315 și 323-324: Tschiperusch; „Transilvania. Beiblatt zum Siebenbürgen Boten”, Sibiu, 1 (1861), p. 65-70.

<sup>19</sup> *Povesci culese și corese de... t. I*, Timișoara, 1860. 7 texte.

<sup>20</sup> „Țeranul român”, București, 1 (1862), nr. 10; nr. 34, 37-38 și 40.

<sup>21</sup> „Unirea”, București, 4 (1862), p. 33-35, 57-58 și 61-62.

<sup>22</sup> Ms. nr. 2 197.11.2, 4, 8, 9, 11, 17, 21, 23, 21, 27, 49, 54, 57, 59, 83, 87, 104, 112, 114, 119, 124, 125, 130, 131, 134, 136, 140, 141, 146, 147, 148, 150, 156, 163, 164, 165, 177, 181, 183, 184, 185, 186.

Ms. nr. 162, 175, 184  
<sup>24</sup> Ms. nr. 117, 119, 122

Esențială pentru determinarea localităților de unde s-a cules materialul și pentru precizarea datei când a avut loc culegerea este rezolvarea problemei culegătorilor. Problema și-au pus-o și editorii, însă n-au ajuns la soluționarea ei. Încă din 1884, Andrei Bîrseanu, căruia îi revenise sarcina de a întocmi prefața colecției — lucrare ce trebuia să cuprindă, în primul rând, detaliile de culegere' — se scuza față de Titu Maiorescu (sprijinitorul intereselor celor doi editori în fața Academiei la București), scriindu-i: „După făgăduiala făcută în București, prefața poeziilor populare date la iveală de dl. Jarnik și de mine ar trebui să fie deja la d-voastră. Aceasta n-a fost cu puțință, deoarece mai am nevoie de câteva informațiuni din Blaj, pe care încă nu le-am primit. Îndată ce voi avea însă la îndemână aceste informațiuni, voi stiliza în grabă notițele ce mi le-am făcut și, după ce le voi comunica și d-lui Jarnik, care acum se află în Praga, îmi voi permite a vi le espeda fără nici o amîinare. Cred că totul nu va dura mai mult de 15 — 20 zile”<sup>1</sup>.

Se vede însă că aceste „informațiuni” nu-i sosiseră nici la începutul anului următor, deoarece Jarnik se arată neliniștit, neprimind răspuns la trei din ultimele sale scrisori și fiind hărțuit cu solicitări din ce în ce mai insistente din partea Academiei, respectiv a lui Ion Bianu'. Trebuie spus că textele erau la data aceea gata tipărite, că însuși glosarul lui Jarnik era în curs de imprimare la Praga și că singura parte ce mai lipsea pentru ca lucrarea să fie încheiată era această prefață.

La 1 aprilie 1885, Jarnik explică necesitatea acestor „informațiuni”. „Fiindcă poeziile aceste nu au fost culese de noi înșine, trebuie să ne și gândim cum să facem ca și pe titlu să fie vădit cum stă treaba ; poate s-ar putea pune așa : Poezii populare din Ardeal (sau din Transilvania?), adunate din gura poporului. Date la lumină de B. A. și J. T. J., însoțite de un glosar de J. U. J. în prefața aceasta s-ar putea da o listă atît de nume de persoane ce le-au cules, cît și a localităților, cel puțin cît se poate vedea din caieturi. Sînt și cazuri, după cum mi-aduc eu aminte, unde culegătorul nu și-a indicat satul unde le-a adunat, ci numai numele său și clasa în care se afla într-un anume an. Dacă așa o listă s-ar trimite d-lui Moldovan, el de bună seamă cu mare plăcere ar face să ni se completeze în sensul acesta, după catalogii (sic !) gimnaziului din Blaj. Și fiindcă asta cere vreme, de care d-ta nu dispui, te rog să-mi trimiți toate aceste, ce de bună seamă se mai află la d-ta și eu singur am s-o fac”<sup>2</sup>.

<sup>1</sup> Scrisoare de la Paris, din 29 aprilie 1884 : „Și apoi în introducerea trebuie să spunem cum s-a făcut colecțiunea, nu numai să spunem ce parte are dl. Moldovan la adunarea materialului, ci într-același timp să spunem și numele acestora cari au luat parte la lucrarea la care le au fost îndemnat dl. Moldovan. Atuncea ar trebui să și adăugăm numirile satelor așa cum sînt numite în caieturi și unde nu este scris s-ar putea întreba la Blaj, aducînd în ce clasă a fost într-un anume an, pentru ca cercetările în sensul acesta să se poată face. În introducerea, s-ar pune numai numele colecțanților și numele satului”.

<sup>2</sup> B. A. R., Coresp. inv. 3 089. Scrisoare din 9 mai 1884.

<sup>3</sup> Ibidem, Coresp. inv. 57 306. Scrisoare a lui Jarnik către I. Bianu din 6 februarie 1885. Petre Ispirescu, în tipografia căruia s-a efectuat tipărirea, era și el alarmat, la începutul anului 1885, de întîrzierea prelungită a „introducerii”. Scrisoare adresată lui Jarnik la 27 ianuarie 1885. Traian Ionescu-Nișcov, *Correspondența dintre Jan Urban Jarnik și Petre Ispirescu*, în „Studii și cercetări de istorie literară și folclor”, 12 (1963), p. 680. '

Între timp, solicitările Academiei devin tot mai puține. (J. o parte, să protesteze împotriva amenințării lui Ion Bîrseanu o prefață ad-hoc la București, spre a se isprăvi publicarea să se adreseze din nou lui Andrei Bîrseanu, rugîndu-l să se dezvăluindu-i primejdia de a-și vedea cartea înzestrată cu o cută”, îi scrie și despre protestul său împotriva amenințării

Dacă din întîmplare cauza zăbovirii așa de lungi din partea Moldovan nu ți-ar fi trimis deslușirile cerute în privința te rog scrie-mi și eu aș stărui la el să facă așa de curînd

La puține zile după aceasta, Jarnik îi scrie și lui Ioan Ardeal, mă adresez către d-voastră. [î]mi scrise adică dl. înainte că s-a rugat de d-voastră să-i dați indicațiuni de cîntecele noastre, că de unde sînt și alte as. [î]mi făgădui „greșit are să-mi trimită prefața s-o văz și pînă acuma nu nici nu răspuns nici la o depeșă telegrafică ce i-am trimis scrisoare ce-i trimiteam din Potenstein, unde petrec vara d-voastră, dacă ați și dat deslușirile cerute d-lui Bîrseanu ca să fac cea din urmă încercare să-l aduc să se ție de cuv se poate de curînd, ca în privința aceasta să nu aibă nici

Prefața a fost în cele din urmă întocmită de A. E. ale lui Jarnik privind punerea în acord a capitolului „Varietate august 1885 la București”. Dar precum bine se știe, prefața acele detalii de culegere pentru care s-a cheltuit atîta energie Ioan Micu-Moldovanu, din motive pe care nu le cunoaștem și „deslușirile” cerute, sau că cele trimise de el nu au fost cert este că, în desperare de cauză, editorii au renunțat la partea lor cu detaliile de culegere corespunzătoare și s-au mulțumit să nu angajau probitatea lor științifică, dar nici nu servesc la de importante colecții.

Dificultățile întîmpinate de editori în întocmirea tuturor caietele școlarelor, pe care le aveau în păstrare și folcloricele detalii de culegere și că pentru completarea acestora era la Blaj, fie colaborarea lui Ioan Micu-Moldovanu, spre a lua actele din arhiva liceului. Editorii au ales soluția a doua

De altfel, Jarnik, obișnuit cu metodologia folclorică riguroasă a filologiei comparate, deplînge faptul că materialele respective caietele culegătorilor, nu au avut însemnarea cîntecele, nici persoanele care le-au cîntat sau măcar vîrsta peste aceste lipsuri și să inițieze pregătirea materialului pentru mașina sa, a fost calitatea artistică și cantitatea impresiilor rare a unora dintre ele<sup>4</sup>.

Ceea ce nu s-a putut realiza atunci — din motive, editorilor — s-a putut realiza astăzi, cînd arhiva școlară din Blaj este deschisă și se pot realiza aceste detalii de culegere și de date.

<sup>4</sup> Arh. Cane. Acad. Rom. dos. VIII, voi. 17, f. 39—40, scrisoarea lui Jarnik către Academie din 7 iulie 1885.

<sup>5</sup> Scrisoare din 15 iulie 1885.

<sup>6</sup> Scrisoare din 26 iulie 1885 către I. M.-Moldovanu.

<sup>7</sup> „îți mulțumesc și pe care o expun”

<sup>8</sup> I. U. Jarnik

1909, p. 33.

## 1. CULEGĂTORI

Cît privește culegătorii, caietele sînt în general prevăzute cu semnătura proprie a fiecărui elev. Numai în trei cazuri (ms. nr. 2 197. II. 17, 39, 190) caietele nu poartă nici un nume, excluzînd astfel, de la bun încexjut, orice tentativă de anchetă în jurul materialelor, în alte trei cazuri (ms. nr. 2 197. II. 18, 19, 21), caietele cuprind sau inițialele numelor culegătorilor, sau sigle generale obișnuite în formularistica vremii (în ordinea de mai sus a caietelor : îs., N~). Unul din caietele ce compun manuscrisul, respectiv 2 197. II. 115, nu aparține elevilor, ci, așa cum am arătat într-altă parte, cuprinde fișele personale ale lui Jarnik. Eespectiv deci, din cele 190 de caiete ce formează manuscrisul, 183 cuprind însemnarea precisă a numelui culegătorilor. Cele trei caiete lipsite de orice indicație relativă la culegători reprezintă în fapt 30 de texte ; celelalte trei, însoțite de inițiale sau sigle, reprezintă 114 texte, ceea ce dă împreună cifra de 144 de texte lipsite, din capul locului, de cea mai elementară posibilitate de circumstanțiere. Față de totalul textelor cuprinse în manuscris, 3 942, proporția este neglijabilă (3,55 %).

Cele 183 de caiete semnate au putut fi, cu folos, confruntate cu cataloagele și controalele liceului, stabilindu-se următoarele :

a) La culegere au participat, în diferite etape, 168 de elevi.

b) Din aceștia, 11 au redactat cîte două caiete (Alutanu : 78, 79 ; Banfi : 77, 85 ; Deacu Al. : 54, 90 ; Diăghicescu : 51, 52 ; Gherman : 94, 104 ; Margineanu N. : 171, 176 ; Pocanu : 32, 158), iar alți patru cîte trei caiete (Ciorța : 73, 89, 103 ; Cordescu : 36, 187, 188 ; Precup Viase' : 134, 139, 140 ; Tohati : 91, 112, 113).

c) Au putut fi precis identificați nu mai puțin de 160 de școlari, respectiv nu am putut descoperi în controale numele următorilor : Căianu Dim. F. : 35 (datat, dar nelocalizat, materialul nu e transilvănean) ; Ciăciun Ioan : 30 (nedatat, localizabil „ele pe lîngă Brașov”) ; Marcu George : 179 (databil, dar nu și localizabil) ; Micu M. : 172 ; Moldovan : 38 ; Novacu Al. : 165 (clasa a VUI-a) ; Popovici George I. : 76 ; Stancu Negru Ioan : 106 (1868 ?). în acest fel, rămîn parțial nelocalizabile și nedatabile un număr de 151 de texte, ceea ce reprezintă, față de numărul total al textelor, proporția de 3,83 %.

d) Se refuză deci unei anchete circumstanțiate cele 6 caiete ne semnate, cu 144 de texte (3,55%), și cele 8 neidentificabile în controale, cu 151 de texte (3,83%), ceea ce ridică proporția materialelor lipsite de detalii de culegere la 7,38% (265 de texte).

e) Au fost, în general, folosiți elevi din clasele superioare, ceea ce corespunde întru totul afirmației autorilor. Din cei 168 de elevi, 61 sînt din cl. a V-a, 40 din ci. a VI-a, 28

\* În ce privește acest culegător, putem afirma cu certitudine că el este autorul și al unui al patrulea caiet, ce n-a fost în posesiunea celor doi editori, ci sau a rămas în stăpînirea lui Ioan Micu-Moldovanu, sau i-a fost restituit acestuia, la reclamația sa, de către acel necunoscut prieten al său căruia îi încredințase la un moment dat manuscrisul. Vezi Dr. Ioan Urban Jarnik, *Ioan M. Moldovanu. Spicuri din scrisorile lui*, în „Gazeta Transilvaniei”, 78 (1915), nr. 205, fragmentul de scrisoare din 22 mai 1878 : „Nu cugeta că lenea sau uitarea ar fi cauza întîrzierii atît de îndelungate. Nu, domnule ! Cauza este amicul de care am grăit : nu și-a ținut cuvîntul, ci a întîrziat cu trimiterea pînă acum. Aceasta m-a supărat cu atît mai

virtuos, că după o reviziune fugitivă am aflat că lipsesc mai multe piese interesante, care le-am reclamat”. Despre acel prieten „din țară” la care fuseseră materialele și unele au continuat să rămînă și după trimiterea fondului principal din manuscris, vezi și scrisoarea lui Jarnik către I. Micu-Moldovanu din 24 mai 1878, în care solicită să i se trimită și acele materiale de îndată ce voi-fi recuperate. O notă mai sumară asupra aceleiași probleme și într-o scrisoare din 28 decembrie 1877. Acest caiet al lui Precup Vlase, aflat în lăsamîntul lui Ioan Micu-Moldovanu, a fost utilizat de Tr. Gherman și A. Lupeanu în „Comoara satelor”, publicîndu-i trei texte de proză populară (1 poveste, 1 legendă și 1 snoavă).

din cl. a VII-a, 29 din cl. a VIII-a ; unul singur pare a fi absolvent, respectiv teolog. în 6 cazuri nu avem nici o p (30, 35, 38,76, 106, 172) și în 2 cazuri (132, 189), situația mai răstimpul cînd elevii respectivi au fost în clasele superioare, înegală a claselor se concretizează în următoarele cifre : cl. V el. VH-a-16,66% ; cl. VIII-a -17, 26 %, iar ceilalți -5,7%. Cîșii își are importanța ei în ceea ce privește aprecierea calității scrierilor. Cîșii și scrierile din cl. V —VI sînt în genere mai conștiincioși ; cei din cl. VII și VIII stăpînesc mai bine ortografia latinizantă a epocii ; primii și strigături și se caracterizează prin piudeie excesivă, cîșii și scrierile par s-o cultive chiar) și atacă repertoriul de proză populară (scrieri de datine, descîntece).

f) Trebuie remarcat faptul că în nici una din etapele întregul efectiv al claselor respective, ci numai o parte a lor s-a făcut pe bază de obligativitate școlară", ci pe bază de interes au participat cîte două clase a V-a și a VI-a și cîte una și două din clasele a VII-a și a VIII-a. În privința claselor a V-a, din 52 +39 de elevi, au participat 28 + 11, adică 53,84% și, respectiv, 76,92% ; în privința claselor a VI-a, din 28 + 11, adică 52,83% și, respectiv, 64,70%. Din clasele a VII-a și a VIII-a, din 39 + 39 de elevi, au participat 28 + 11, adică 71,77% și, respectiv, 62,22%. Oricum, de semnalat, ca o curiozitate ce merită a fi reținută, că din clasele a V-a și a VI-a au participat cîte doi elevi, în timp ce din clasele a VII-a și a VIII-a au participat cîte un elev. Pentru orientare în problematica generală a detaliilor de culegere a elevilor culegători, prevăzută cu absolut toate indicațiile cu privire la cum și cu unele sumare date privind cariera lor ulterioară

## LISTA ALFABETICĂ A CULEGĂTORILOR

1. ALBU NICOLAE (Albu Nicolau), din PĂNADE, jud. Alba. ISC: cl. VI 1863/1864. Detaliile de culegere în ms. 20 I 1863, deci cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerii: 181.	3/X, 20/7/XII, 14-5/II,
2. ALDEA IACOB (Jacobu Aldea), „auditoriu de cl. VIII". Nu apare în ISC. Identificările efectuate după CC: cl. VI 1860/1861 abs. 19/IX, 22/IX, 1/X,	se arată în cl. VII 1861, redactat în

\* Ne menținem opinia, cu toate că în trei cazuri culegătorii se scuză că : a fost bolnav în vacanță și n-a putut umbla prin sat după cîntece (79 : Alutanu), că n-a avut hîrtie îndestulătoare (35 : Crișan I.), că timpul a fost prea scurt pentru a mai transcrie și niște povești (183 : Marțian V.).

\*\* Pentru acest paragraf al lucrării folosim o listă specială de abreviații privind diversele categorii de acte școlare din Arhivele statului Filiala Blaj și privind anuarul liceului din Blaj, după cum urmează :

AAB == Acte arhiva liceului din Blaj.	RF = Repertoriu anului școlar
CC == Condiții de clasă [Protocolu pentru cl. . . a gimn. pe anulu. . .].	SVC — Siemențurile școlare
IEM = Informațiuni speciali despre esamenulu de maturitate ținutu la Blasiu in. . .	



- apare nici un IEM 1863, la un loc cu colegii săi Ieronim Bozac, Paul Blaga etc. Materialul nelocalizabil. Nr. culegerii : 16.
3. ALUTANU I [OAN] (J. Alutanu), din or. FĂGĂRAŞ» jud. Braşov. ISC: cl. IV 1859/1860; cl. VIII 1863/1864. Identificări : A A B teza de absolvire din 10 VI 1864 ; CC : cl. V 1860/1861 abs. cu toată clasa la 30 I 1861, pentru care se cere aspra pedepsire a tuturor elevilor; IEM : trece examenul de maturitate la 4 - 5 VII 1864, nr. 20; SVC, p. 229, în 1869 e cooperat în Cianul Mare. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VII. Nr. culegerii. 78,79. După Nicolae Brînzeu, *Şcoalele din Blaj. Studiu istoric*, Sibiu, 1898, p. 104—105, la acea dată era preot. La nr. 79 adaugă următoarea notă explicativă : „Me rogu pentru pardonare fiindcă pentru aceea am scrisu numai atâtea că în totu tempulu ferieloru am fostu forte morbosu şi dein lontru er mai alesu am patimitu de petiore anflandumise. Si asia nu am potutu ambă pre la fetiori, şi acestea acasă mi le spuse. Dealtadata mai multe" (f. 2<sup>o</sup>).
4. ARON DIONISE (Aronu Deonisiu), din BUIA, jud. Sibiu. ISC : cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874, cl. VIII 1874/1875; SVC, p. 305, în 1876 teolog anul I, SVC p. 676, născut în BUIA în 1855, absolv. Seminarul domestic în 1879, între 1879 şi 1892 a fost învăţător, în 1900 învăţător pensionar, notar tractual al districtului Sibiu în 1882. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 182.
5. AVRAM IOAN (Ioane Avramu), din MINŢIU GHERLEI, jud. Cluj. ISC: cl. VI 1863/1864, când a fost „inrolatu la miliţia". Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 86.
6. BANFI OCTAVIU (Octaviu Banfi), din ŞOMOŞTELNIC, jud. Mureş. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873; IEM : trece examenul de maturitate la 1-3 VII 1875, nr. 30; SVC p. 678, născut în ŞOMOŞTELNIC la 21 III 1856, absolv. gimn. la Mureş-Oşorhei, liceul la Blaj, maturitatea în 1875, absolv. Seminarul central din Budapesta în 1879, studiază filologia clasică la Budapesta şi Viena (1879-1882), în 1900 e profesor diplomat. Sumară biografie în Nic. Comşa, *Dascălii Blajului. Seria lor cronologică cu date biobibliografice*, Blaj, 1940, p. 113, care completează ceea ce ştiam de mai sus cu detaliile : în toamna lui 1882 e numit profesor de filologie clasică la Blaj, unde funcţionează pînă în 1918. Contradicţii între diferiţii ani daţi de autor. Detaliile de culegere în ms. : 10 mai 1872, când elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 77,85. Culegerea 85 e intitulată *Ocupatiune domestica*.
7. BARBLI IZIDOR (Tsidoru Barbu), din VEŞEUŞ, jud. Mureş. ISC : cl. VII 1862/1863, cl. VIII 1863/1864; SVC p. 152, teolog anul I în 1865; SVC p. 37, în 1896 paroh în Păgida; SVC 1900, p. 678, născut în VEŞEUŞ la 26 V 1843, absolv. liceul din Blaj în 1864 şi Seminarul domestic în 1868, când devine adm. par. în Sîntămăria, de unde e mutat în Păgida; SVC 1911, p. 30 era paroh în Păgida. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VII. Nr. culegerii : 33.
8. BARBU PATRICIU P. (Patriciu P. Barbu), din GALTIIU, jud. Alba. ISC: cl. V 1859/1860, cl. VIII 1863/1864; A A B; teza de absolvire din 10.VI.1864; CC: cl. V 1860/1861 lipseşte cu toată clasa la 30 I 1861, pentru care se cere aspra pedepsire a tuturor elevilor. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 104—105, în 1898 era avocat. Datarea în ms. : 7 I [1863] şi cl. VII. Nr. culegerii: 83.
9. BĂRNA GEORGE (Georgiu Bărna), din ICLOD, jud. Alba. ISC : cl. V 1859/1860, cl. VIII 1862/1863; CC: cl. VIII 1862/1863 abs. 9/III „escusatu", 31/III „dispensatu"; SVC, p. 152, în 1865, teolog anul II; SVC, p. 43-44, în 1868, paroh în satul natal. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii: 80.
10. BĂRNA VASILE (Basiliu Bărna), din ICLOD, jud. Alba. ISC : cl. III 1859/1860, cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; A A B : la 1 IV 1865 semnează o cerere colectivă pentru admiterea la maturitate; la 29 IV 1865, prof. Ion Micu-Moldovanu se îndoieşte de capacitatea elevului; IEM : trece examenul de maturitate la 5—6 VII 1865, nr. 5 ; SVC, 1896, p. 64, adm. par. în Sîntămăria ; SVC, 1900, p. 679, născut în 1843, hirotonit în 1869, a funcţionat şi în Micăsasa, înainte de Sîntămăria, Materialul a fost redactat în 1863, când elevul e în cl. VI. Nr. culegerii : 87.
11. BĂCILĂ V[ASILE] (Basiliu Bacila), din LODROMAN, jud. Alba. ISC : cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874, cl. VIII 1874/1875; CC: cl. V 1871/1872 abs. 6/XI, 13/XII, 9/III, U/III, 15/VI; IEM : trece examenul de maturitate la 30 VI - 3 VII 1875, nr. 7; SVC, p. 305, în 1876, teolog anul I. SVC, 1896, p. 71, paroh în Lodroman; SVC, 1900, p. 677, născut în LODROMAN la 11 noiembrie 1853, absolv. liceul Blaj în 1875, Seminarul domestic în 1879, în 1879, par. în Lodroman; SVC, 1911, p. 60, era paroh în Lodroman. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 84.
12. BŢTEA IOAN (Joannes Biteas), din CUT, jud. Alba. ISC: cl. VIII 1863/1864; A A B: teza de absolvire din 10 VI 1864; IEM: trece examenul de maturitate la 4-5 VII 1864, nr. 21; PPO obţine tonsura şi lectoratul, ipodiaconatul, diaconatul şi presbiteratul la 30 IV 1869, nr. 23 ; SVC, 1896, p. 222, paroh în Cut; SVC, 1900, p. 680, născut la 11 ianuarie 1840, absolv. în 1864, teologia în 1869 ; SVC, 1911, p. 207 era paroh în Cut. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VII. Nr. culegerii : 81.
13. BLAGA PAUL (Paulu Blaga), din FĂRĂGĂU, jud. Mureş. ISC: cl. V 1859/1860; CC: cl. VII 1861/1862 abs. 31/XII; IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 27 ; SVC, p. 152, în 1865 teolog anul II. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.p.* 104, în 1898 nu mai era în viaţă. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VIII. Detaliile culegerii în ms : 20 I 1863. Nr. culegerii : 82.
14. BOZAC IERONIM (Eronimu Bozacu), din RĂZOARE, jud. Mureş. CC : cl. VII 1861/1862 abs. 26/X, 14/XII, 17/XII, 1/1, 24/1,27/1, 29/1,3-5/11; IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 9. După Nicolae Briuzeu, *op. cit.*, p. 104, în 1898 era „proprietar". Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii : 58.
15. BUCUR [ESCU] VASILE (Basiliu Bucurescu), din PĂNADE, jud. Alba. ISC : Basiliu Bucurii cl. V 1871/1872, dar repetă cl. V în 1872/1873, când este bolnav primul semestru; CC : cl. a V-a 1871/1872 abs. 23/X. Materialul a fost scris în 1872, când elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 60. Titlul ei : *Ocupatiune domestica*; încheierea : „finea va urma pre 11 maiu", de unde datarea.
16. BUGN... jud. A... 1863/18... clasa... pedeps... 13/X;... IEM :... 1864, r... SVC,... PPO :... SVC,... 1900, p... pînă a... idem. ... era în...
17. BUSO... TĂUN... cl. V... cl. IV... cerere... în rez... capacita... maturita... tonsura... moare... de und... 61.
18. BUTN... SUSE... ritate... După... preot... elevul... culeger...
19. BUTN... jud. M... cl. V... 1872,... Nr. cu...
20. BUZD... ALEC... VI I... 1874/1... înscr...

de pline<sup>12</sup>; IEM: trece examenul de maturitate la 30 VI-3 VII 1875, nr. 28; PPO: obține diaconatul și presbiteratul în decembrie 1879, nr. 304; SVC, 1896, p. 187-188 e paroh în Captalanul de Mureș; SVC, 1900, p. 687, născut în Captalanul de Mureș; SVC, 1911, p. 169, idem. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. V. Nr. culegerii: 59.

1867/1868, unde întâlnim un: „Nicolau Ciavasi a. Ceusianu din Golombă ct. Turdei”. După AAB, pe anul 1871/1872 stipendiatul Alesandru Ceusianul este trecut în cl. V, după RF din același an, el obține stipendiul „Bobian”, dar e trecut în cl. VI. IEM: trece examenul de maturitate la 18 VII 1874, nr. 3. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. VI (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 65.

1865, culegerea nr. 103; la 14 V 1865 culegerea nr. 73; culegerea nr. 89 poartă numai mențiunea clasei a V-a, ceea ce ne duce la același an 1865, când elevul era în cl. V. Nr. culegerilor: 73, 89, 103.

1863/1864  
30 I 1864  
a tuturor  
27/IX, 7  
2/III, 1  
5/VI; A  
IEM: t  
1864, nr  
în 1898  
redactat  
culegerii

21. CĂIANU DIM. F. (Dem. F. Caianu). Neidentificat în matricolele școlare. Materialul redactat la 30 VII 1874 și nu este scris de o mână de elev. Pare a fi copiat de Ion Micu-Moldovanu. Nr. culegerii: 35; nu cuprinde material transilvănean.

26. CIRCĂ IOAN (toane Circa), din DEAJ, jud. Mureș. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874, cl. VIII 1874/1875. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. V. Nr. culegerii: 72.

31. COSTEA  
jud. Al  
cl. VII  
în 1876  
născut  
în Spini  
54); PP  
în 1880  
1872, c  
Nr. culeg

22. CĂLUȚ CANDID (Canditu Calutiu), din CERGHIZEL, jud. Mureș. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874 sem. II „a desertatu”; AAB: în cl. III, 1869/1870, a fost înscris printre elevii ce dispuneau de beneficiul de piine la nr. 129; CC: cl. V 1871/1872 abs. 16/IX, 23/IX, 30/IX, 9/X, 11/X, 13-14/X, 21-22/XI, 24-25/XI, 23/XII, 25/XII, 27/XII, 29/XII, 2/11, 28/11, 5/III, 15/VI. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. V (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 64.

27. CIUNGANU ILARIU (Hariu Ciunganu, Hilarius Ciunganu), din CIUNGA, jud. Alba ISC: cl. V 1870/1871, cl. VI 1871/1872, cl. VII 1872/1873, cl. VIII 1873/1874; CC: cl. V 1871/1872 abs. 11/111, 19/111, 22/III, 6/V; IEM: trece examenul de maturitate la 18 VII 1874, nr. 4; SVC, p. 305, în 1876 e teolog anul II; PPO: obține tonsura, diaconatul și presbiteratul în 1880, nr. 375; SVC, 1896, p. 38, paroh în Timpăhaza; SVC, 1900, p. 691, născut CIUNGA la 22 mai 1854, absolv. în 1874, Seminarul arhiepiscopesc în 1878, funcționat în Aiudul de Sus, Silvașu, Timpăhaza și Boș. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. VI (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 71.

32. COSTEA  
RADE,  
„a dese  
când elev

23. CEAUȘEANU ALEXANDRU (Alesandru Ceusianulu), din PORUMBENI, jud. Harghita. Este unul și același cu *Alesandru Ceavasi*, vezi ISC: cl. III 1868/1869, cl. IV 1869/1870, cl. V 1870/1871, cl. VI 1871/1872, cl. VII 1872/1873, cl. VIII 1873/1874. Pentru identificare, prin similitudine (Ceașeanu=Ceavasi), vezi ISC cl. V

28. CIURA ALEXANDRU (Alexandru Ciura), din BUCIUM, jud. Alba. ISC: cl. III 1859/1860, cl. VII 1863/1864; SVC, 1900, p. 691, născut la ABRUD la 11 februarie 1846, absolv. în 1865, învățător între 1868 și 1870, apoi preot în Abrud, din 1899 viceprotopop onorific. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 69.

3a. COSTIN  
jud. M  
1864/186  
cerere co  
p. 17, în  
1900, p.  
aprilie  
funcțion  
petru de  
obține p  
riatul a f  
(mențiu

24. CIOBA GAVRIL (Gavrilu Cioba), din NADĂȘA, jud. Mureș. ISC: cl. VI 1865/1866, cl. VII 1866/1867, cl. VIII 1867/1868; CC: cl. VIII 1867/1868 abs. 4/IX, 8/X, 20/IV, 25/IV; AAB: trece examenul oral de maturitate la 5 VII 1868, nr. 9; SVC, p. 278, în 1871 e teolog anul III; SVC, 1900, p. 690, născut la Nadășa la 8 noiembrie 1846, absolv. în 1868, până în 1896 e preot în Beica și Nadășa, în 1896 transferat la Orșova; SVC, 1911, p. 193 idem. Materialul a fost redactat între anii 1867 și 1868, când elevul era în cl. VIII (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 66.

25. CIORTEA GEORGE (Geor[giu] Ciortea), din PEȚELCA, jud. Alba, ISC: cl. V 1864/1865, cl. VI 1865/1866, cl. VII 1866/1867, cl. VIII 1867/1868; CC: cl. III 1867/1868 abs. 4/IX, 23/X, 28/X, 12/11, 18/11, 25/IV, 13/V; AAB: 5.VII. 1868 proba orală la maturitate, nr. 11; IEM: trece examenul de maturitate la 4—5 VII 1868, nr. 11; SVC, p. 278, în 1871 e teolog anul III; PSS: membru al Societății „S. Micu-Clain” în 1870/1871 și 1871/1872, iar la 20 IV 1872 e președinte al societății. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 108, în 1898 nu mai era în viață. Materialul a fost redactat în 1865, după cum urmează: la 5 IV

care la sute și mii de școlari săraci s-a deschis calea spre lumină și învățătură”; Ioan Rațiu, *Blajul. Scurte notițe informative*, Brașov, 1911, p. 41: „Și cum toți erau săraci, veneau de-a dreptul în nădejdea țișăilor. Țișăii erau cel dintâi ajutor pentru studențimea săracă de la acest gimnaziu”; A. Lupeanu, *Călușu Blajului. Cu însemnări și lămuriri istorice*, Blaj, 1922: „Tot la cinci zile câte 200 table de țișăi pentru tot atâția școlari”; Ștefan Manciu-lea, *Patronul liceului „Sf. Vasile cel Mare”*, în *Studii și articole*, Blaj, 1938, p. 18: atribuie fundațiunea ep. Maior, contribuitorii fiind domeniul episcopesc, mănăstirea Sf. Treimi și Seminarul teologic, fiecare cu câte 200 găleți anual; Ștefan Manciu-lea, *Cititorii școlărilor din Blaj*, Blaj [1939], p. 35. Pentru viața școlărească a Blajului e indispensabilă lectura cărții autobiografice a scriitorului I. Agirbiceanu, *Licean. . . odinioară*, București, 1939, unde la p. 42 sînt pomeniți și țișăii.

29. COCOVANU ȘTEFAN (Stefanu Cocovanu), din CIUGUDUL DE SUS, jud. Alba. ISC: cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866; AAB: 27 III 1866, cerere colectivă de admitere la maturitate, cu rezoluția lui I. Micu-Moldovanu din 12 IV 1866 că se îndoiește de capacitatea lui; IEM: trece examenul de maturitate la 29—30 VI 1866, nr. 33. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 107, în 1898 era „subjude”. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. V. Nr. culegerii: 70.

34. CRĂCIU  
vania de  
dovanu.  
*Ioane Cra*  
I—III 1

30. CORDESCU NICOLAE (Nicolau Cordescu), din ALECUȘ, jud. Alba. Este unul și același cu *Nicolau Cordea*, vezi ISC: cl. IV 1859/1360, cl. VII 1862/1863, cl. VIII

35. CRIȘAN  
NEDIC,  
cLVIII

<sup>12</sup> Pentru instituția „beneficiului de piine” există o bibliografie impresionantă. Oferim aici numai câteva din referințele cele mai importante. Alesandru V. Grama, *Istoria bisericii românești unite cu Roma de la începutul creștinismului până în zilele noastre*, Blaj, 1884, p. 147: atribuie fundațiunea ep. Maior; M. Străjan, *Începutul renașterii naționale prin școli*, Craiova, 1891, p. 16—17: numărul celor ce beneficiau de acest ajutor; Nicolae Brînzeu, *Școlăile din Blaj. Studiu istoric*, Sibiu, 1898, p. 144—145: atribuie fundațiunea ep. Rednic, „țișăii se împart la fiecare 5 zile în table mari ori mici”; Ioan Rațiu, *Studii și biografii*. Blaj, 1904, p. 46 și 52: beneficiul de piine „încă a fost un motiv ponderos, care îndemna studenții la Blaj”; Ioan Rațiu, *Dascălii noștri. Scurte notițe din viața și activitatea lor literară. 1764-1848*, Blaj, 1908, p. 12: „Ca episcop, Maior a zelat mult pentru biserică și pentru sf. unire, iar în ce privește școlăle din Blaj, s-a făcut nemuritor cu regularea beneficiului de piine, prin

CC: cl. V 1860/1861 abs. 15-16/1, 21-23/1, 25-26/1, 28/1, 30/1; cl. VI 1861/1862 abs. 5/X; A A B: 14 VI 1862 și 11/23 I 1863, testimonii cu note la religie, elevul fiind ortodox, eliberate de parohul și catihetul Georgiu Popp (sau Popoviciu) din Beșineu; teza la examenul de maturitate din 10 VI 1864. După Nicolae Brînzer, *op. cit.*, p. 105, în 1898 era avocat. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VII. Nr. culegerii: 41. De reținut nota cu care încheie: „Va mai urma de alta data ne avendu papiru” (f. 2<sup>o</sup>).

1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866; A A B: 27 III 1866, cerere colectivă pentru admiterea la maturitate; IEM: trece examenul de maturitate la 29-30 VI 1866, nr. 27; PPO: obține tonsura și lectoratul la 7 XI 1869, nr. 19; SVC, 1896, p. 120, paroh în Cetatea de Baltă; SVC, 1900, p. 698, născut la 30 VIII 1843 la CETATEA DE BALTĂ, maturitatea în 1866, absolv. Seminarul domestic în 1870, funcționează la Silea, Sântămăria și din 1878 în Cetatea de Baltă, unde îl aflăm și în 1911 (SVC, 1911, p. 102). Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. a V-a. Nr. culegerii: 55.

Materialul a fost redactat după cum urmează: culegerea nr. 51 la 6/18 I 1863 și 27 I 1863 (culegerea

nr. 52 nu VII (men

tr\* 0? \* \*\*\*\*

*Di m'ade y  
Aci gamba*

*120  
Dancu «6k  
sf*

\*\*\*\*\* \*\*

*fy\* \*\*\*\*\* A\* j m /*

*Carta di frumosa  
J.L. \*\*\*\*\* «  
frumosa*

Ms. 2197.11.52, ultima pagină a culegerii lui Ioachim Drăgănescu și scriitor (Biblioteca Orășenească, ...)

44. DRĂGHICI IOAN (Ioane Dregiciu), din OARDA DE SUS, jud. Alba. ISC: cl. V 1859/1860; IEM: trece examenul de: maturitate în 1863, nr. 11; SVC,

p. 152, fost reda Nr. cule

36. CRIȘAN T[EODOR] (Teodoru) Crisianu), din SÎNBENEDIG, jud. Alba. IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 32; SVC, p. 279, în 1871 era teolog anul I. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era cl. VIII. Nr. culegerii: 75.

42. DEACU ALEXE (Alessiu Deacu), din DOȘTAT, jud. Alba. ISC: cl. IV 1859/1860, cl. VIII 1863/1864; A A B: teza de absolvire din 10 VI 1864; SVC, p. 152, în 1865 era teolog anul I; SVC, p. 17, în 1871 era teolog absolut nehirotonit; SVC, 1896, p. 104, paroh la Bothaza; SVC, 1900, p. 698, născut la DOȘTAT la 13 februarie 1844, absolv. Seminarul domestic în 1867, paroh în Sîngătin, unde îl aflăm și în 1911 (SVC, 1911, p. 210). Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VII (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 54, 90.

37. DANC ȘTEFAN (Stefanu Dancu), din ȚAPU, jud. Alba. ISC: cl. VI 1863/1864. Materialul a fost redactat în 1863 (mențiune în ms.), când elevul era în cl. V (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 57.

38. DANCEA GHEORGHE (Giorgie Dancia), din GIRBOVA, jud. Alba. ISC: cl. III 1859/1860, cl. VII 1863,1864, sem. II fiind eliminat. Materialul a fost redactat în 1863 (mențiune în ms.), când elevul era în cl. VI (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 56.

13. DRĂGHICESCU I[OACHLMJ] (Dragicescu și Draghicescu I. și I.C.), din BLĂJEL, jud. Sibiu. Este unul și același cu *Ioachim Draghiciu*, vezi ISC: cl. IV 1859/1860, cl. VIII 1863/1864; CC: cl. V 1860/1861, lipsește cu toată clasa la 30 I 1861, pentru care s-a cerut aspra pedepsire a tuturor elevilor; cl. VI 1861/1862 abs. 2/X, 24/X, 28/XII, 30/XII, 1/1; A A B: teza de absolvire din 10 VI 1864; IEM: trece examenul de maturitate la\* 4—5 VII 1864, nr. 32. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 105, în 1898 era medic în România. Din informațiile păstrate la catedra de Istoria medicinei de la Institutul medico-farmaceutic din București, aflăm că s-a născut la 8 septembrie 1844 la Blajel, că și-a făcut studiile superioare la Budapesta, Graz și Torino, și că a funcționat în mai multe orașe din țară (Craiova 1877, Constanța 1880, Ploiești 1883, Rîmnicul-Sărat 1884, Constanța 1886, jud. Olt 1892, Brăila 1895, jud. Dolj 1896; în 1912 era pensionar la Craiova; din 1913 i se pierde urma. A colaborat la „Familia” între 1876 și 1883 și ar fi editat ziarul „Oltenia”. Și-a schimbat numele în *Drăgescu*. Biobibliografie în dr. Ilie Dăianu, *Forțele latinității regeneratoare. Un suflet eroic uitat: dr. Ioachim C. Drăgescu*, Cluj, 1938 (Retipărit din „România eroică”, nr. 8).

39. DANCEA VASILE (Basiliu Dancea), din GÎRBOVA, jud. Alba. ISC: cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; SVC 1896, p. 33, paroh în Gîrbovița; SVC, 1900, p. 697, născut în GÎRBOVA la 10 martie 1839, absolv. în 1865, între 1866 și 1870 „a servit la miliție”, absolv. teologia în 1872 la Seminarul greco-ortodox din Sibiu, a funcționat în Sîncrai, Ciumbrud și din 1875 în Gîrbovița, unde îl aflăm și în 1911 (SVC, 1911, p. 28). Materialul a fost redactat în 1865 (mențiune în ms.), când elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 116.

40. DANCU PETRU (Petru Dancu), din ȚAPU, jud. Alba. ISC: cl. VI 1863/1864, când a și „deșertat”. Materialul a fost redactat la 14 I 1863, când elevul era în cl. V (mențiune ms.). Nr. culegerii: 53.

41. DASCĂLU M[IRON] (M[ironu] Dascălu), din CETATEA DE BALTĂ, jud. Alba. ISC: cl. VI

45. EREMIA GEORGE (George Eremia), din BUCURESCI, jud. Hunedoara. ISC : cl. VI 1873/1874, când a şi „desertatu”. Nu figurează nici în ISC anterioare, nici posterioare datei de mai sus. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. V. Ms. poartă însemnarea : „cetitu de George Eremia”. Nr. culegerii : 7.
46. FLOREA IOAN (Ioane Floria), din IAŞI, jud. Braşov. ISC : cl. VIII 1863/1864; AAB : teza de absolvire din 10 VI 1864; IEM : trece examenul de maturitate la 4—5 VII 1864, nr. 23. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VII. Nr. culegerii : 98.
47. FLO [RIAN] G[EORGE] Georgiu Florianu), din VIŞUIA, jud. Bistriţa-Năsăud. ISC : cl. V 1863/1864, cl. VI 1864/1865, cl. VII 1865/1866, cl. VIII 1866/1867; CC : cl. VI 1864/1865 abs. 31/V, 6/VI, 10/VI; IEM : trece examenul de maturitate la 4—6 VII 1867, nr. 11; SVC, 1900, p. 703, născut în VIŞUIA, la 23 aprilie 1845, cursul gimnazial la Bistriţa, liceul la Blaj, maturitatea în 1867, absolv. Seminarul domestic în 1870, pînă în 1880 preot în Balda, apoi paroh la Singer. Datarea relativă : 1863-1867. Identifica'ea nesigu'ă. Nr. culegerii : 189.
18. FLORIAN ILIE (Elia Florianu), din RĂZOARE, jud. Mureş. ISC : cl. III 1859/1860, cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VI. Alte detalii de culegere : „Aceste — su culesa dein m. multe tienuturi şi m cusama dein tienutu Blasiului si chiaru dein Blasiu inca” (f. 4”). Nr. culegerii : 49.
49. FLORIAN IOAN (Ioane Florienu), din MĂDĂRAŞ, jud. Mureş. ISC : cl. VIII 1863/1864; AAB : teza de absolvire din 10 VI 1864; IEM : trece examenul de maturitate la 4—5 VII 1864, nr. 24; Ioane Floreanu : SVC, p. 152, în 1865 era teolog anul I. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VII. Nr. culegerii : 105.
50. FOLEA N[ICOLAE] (Nicolau Folea), din LUPU, jud. Alba. ISC : cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866; AAB : 27 III 1866, cerere colectivă pentru admiterea la maturitate; PPO : obţine tonsura şi lectoratul la 17 VII 1870, nr. 20; SVC, p. 262, în 1871 era teolog absolut nehirotonit. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 47.
51. FOLEA VASILE (Basiliu Folea), din MICĂSASA, jud. Sibiu. ISC : cl. V 1870/1871, cl. VI 1871/1872, cl. VII 1872/1873, sem. II a „desertatu” şi repetă cl. VII în 1873/1874; cl. VIII 1874/1875; SVC, p. 305, în 1876 era teolog anul I; SVC, 1896, p. 128 paroh în Giuluş; SVC, 1900, p. 705, născut în MICĂSASA, la 30 septembrie 1856, maturitatea în 1875, absolv. Seminarul domestic în 1879, pînă în 1896 adm. parohial în Silea, apoi în Giuluş, unde îl aflăm şi în 1911 (SVC, 1911, p. 108). Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. VI. Nr. culegerii : 13.
52. GALANTU CONSTANTIN (Constantinii Galantu), din ILVA MARE, jud. Bistriţa-Năsăud. ISC : cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866; AAB : stipendiat cu 20 fl. ca ceilalţi năsăudeni (printre care şi fratele lui George Coşbuc, Leone) la 4 III 1866 (semnează vicarul G. Moisil) şi la 11 III 1866 (semnează stipendiaţii de primire a sumelor); RF : stipendiul năsăudean pe 1864/1865; IEM : trece examenul de maturitate la 29—30 VI 1866, nr. 7. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 106, în 1898 era profesor. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 9.
53. GHEORGHIŢĂ N[ICOLAE] (Nicolau Georgitia), din or. BISTRIŢA, jud. Bistriţa-Năsăud. IEM : trece examenul de maturitate în 1863, nr. 23; CC : cl. VII 1861/1862 abs. 1/I; PNC 1862/1863, nr. 56, canonicul Anderko din Gherla trimite stipendiul elevului. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 104, în 1898 era „propr[ietar]”. Materialul a fost scris în 1863, când elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii : 10.
54. GHERMAN IOAN (Ioane Germanu, Ioannes Germanus), din ASINIP, jud. Alba. ISC : cl. IV 1859/1860, cl. VIII 1863/1864; CC : 30 I 1861 lipseşte cu toată cl. V, pentiu care s-a cerut aspra pedepsire a tuturor elevilor; AAB : teza de absolvire din 10 VI 1864; IEM : trece examenul de maturitate la 4-5 VII 1864, nr. 25; SVC, 1900, p. 707-708, născut la ASINIP la 9 aprilie 1841, maturitatea în 1864, absolv. Seminarul domestic în 1868, după care pînă în 1870 e protocolist în cancelaria mitropolitană, în 1870 devine profesor gimnazial de română şi greacă, în 1877 devine asesor la tribunalul matrimonial arhiepiscopesc de instanţa II, în 1880 membru al esectoratului arhiepiscopesc, în 1884 asesor consistorial şi viceprotopop onorific; între 1883 şi 1886 redactează „Foaia scolastică”; în 1900 e pensionat şi numit protopop onorific; moare în 1909 (SVC, 1911, p. 257). O sumară biografie în Nic. Comşa, *op. cit.*, p. 101, cu mult mai puţine date. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VII (menţiune în ms. culegerea nr. 104). Nr. culegerii : 94, 104.
55. GIURGIU TEODOR (Theod. Giurgiu), din LUNA, jud. Cluj. CC : cl. VII 1861/1862 abs. 10/XI; SVC, p. 152, în 1865 era teolog în anul II; SVC, 1896, p. 103, paroh în Aruncuta; SVC, 1900, p. 709, născut în LUNA la 1 februarie 1839, absolv. Seminarul domestic în 1866, din 1867 funcţionează în Aruncuta. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VIII (menţiune în ms.). Nr. culegerii : 11.
56. GOGA [I]LIE (Elia Goga), din HĂGHIG, jud. Covasna. ISC : cl. VIII 1863/1864; CC : cl. V 1860/1861, lipseşte la 30 I 1861 cu toată clasa, pentru care s-a cerut aspra pedepsire a tuturor elevilor; cl. VI 1861/1862 abs. 28/IX, 14/X, 5/XI întirziat; AAB : 14/27 XII 1861, 11/23 I 1862 şi 2/17 VI 1862, testimoniu cu notele la religie, fiind ortodox, semnate de parohul şi catihetul Georgiu Popp (sau Popoviciu) din Beşineu; teza de absolvire din 10 VI 1864; IEM : trece examenul de maturitate la 4\_5 vil 1864, nr. 15. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 105, în 1898 era jurist. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VII. Nr. culegerii : 12.
57. GOGÎŢĂ T. (T. Gogătia sau Gogitia), din DOŞTAT, jud. Alba. ISC : cl. IV 1859/1860, cl. VIII 1863/1864; CC : cl. V 1860/1861 absentează cu toată clasa la 30 I 1861, pentru care s-a cerut aspra pedepsire a tuturor elevilor; cl. VI 1861/1862 abs. 17/IX; AAB : teza la examenul de absolvire din 10 VI 1864; IEM : trece examenul de maturitate la 4-5 VII 1864, nr. 43. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VII. Nr. culegerii : 100.
58. GRAMA AMBROZIU (Ambrosiu Gramma), din MANIC, jud. Bistriţa-Năsăud. ISC : cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873 şi repetă anul : cl. VI 1873/1874, când, în sem. II, a „desertatu”; AAB : cl. III 1869/1870, nr. 123, înscris la beneficiul de piine; CC : cl. V 1871/1872 abs. 30/IX, 23/X, 23/11 „n'are incalt.”  
 datat : ms.).
59. GRAU...  
 jud. M...  
 cl. V...  
 trece...  
 3 VII...  
 şi 27...  
 nr. 330...  
 SVC...  
 1854...  
 din 18...  
 (SVC...  
 1872, c...
60. GRU...  
 jud. A...  
 AAB :...  
 de pîin...  
 elevul...  
 44.
61. HAND...  
 RADE...  
 cl. VI...  
 mată...  
 sem. I...  
 admite...  
 a lui I...  
 Materi...  
 când el...  
 gerii :
62. HĂMB...  
 basian...  
 CC :...  
 23-24...  
 28/X...  
 13/26...  
 ortodo...  
 ISC :...  
 Nicolae...  
 în via...  
 elevul
63. HERŢ...  
 din OC...  
 cl. V...  
 1874/1

24/11, 26-28/11, 1/III, 4/II, 8/III, 12/III, 15-16/III, 18/III; IEM: 30 VI și 1-3 VII 1875 examenul de maturitate : nr. 12. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 46.

64. HORȘIA IOAN (Horsia Ioane), din SINMICLĂUȘ, jud. Alba. GC:cl. VII 1861/1862 abs. 21/IX, 5/X; IEM: cl. VIII 1863, nr. 12; SVC, p. 152 : teolog anul II în 1865; SVC, 1896, p. 61 adm. parohial în Biia; SVC, 1900, p. 713 născut în SINMICLĂUȘ la 23 martie 1842, maturitatea în 1863, absolv. Seminarul domestic în 1867 la Gherla, când devine coop. în Biia, notar districtual în 1896, viceprotopop în 1898, cum îl aflăm și în 1911 (SVC, 1911, p. 52). Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VIII. Numărul culegerii : 15.

65. HOSU CONSTANTIN (Hozu Constantin), din LIVADA SOMEȘ, jud. Cluj. ISC: cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. V. Numărul culegerii : 14.

66. IANCU C. DIMITRIE (Demetriu C. Iancu), din BOBÎLNA, jud. Hunedoara. ISC : cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. V. Numărul culegerii: 1.

67. ICHIM SIMEON (Simeone Echimu), din MONOR, jud. Bistrița-Năsăud RF : stipendiat pe 1862/1863 act. 92/862-3 din 6 VI 1863 și pe 1864/1865 din partea Năsăudului; ISC: cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866; A A B : 4 III 1866 și 11 III 1866, stipendiat năsăudean (vicarul G. Moșil); IEM: 29—30 iunie 1866, examenul de maturitate nr. 31. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 107, în 1898 era jurist. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. V. Numărul culegerii: 48.

68. IGNAT SIMION (Simione Ignatu), din BOGATA, jud. Mureș. ISC : cl. III 1859/1860, cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; SVC, p. 17: teolog absolut nehirotont în 1871; SVC, 1896, p. 156, paroh în Ciugud; SVC, 1900, p. 714, născut BOGATA la

13 februarie 1842, absolv. Seminarul domestic în 1869, din 1872 paroh în Ciugud. Materialul a fost scris în 1863, când elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 2.

69. IONAȘ ANDREI (Andreu Ionasiu), din ROȘIA DE SECAȘ, jud. Alba. ISC : cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874, cl. VIII 1874/1875; SVC, p. 305 : teolog anul I pt. dieceza Lugojului în 1876. Probabil identic cu preotul *Andrei Ionaș* din *Clopotiva*, fost coleg de clasă cu *Alexiu Viciu*, cu care a participat de altfel la culegerea lui *Ioan Micu-Moldovanu* din 1872, și pentru care a cules, din parohia sa, un număr de 14 colinde (religioase : t. XL, CXII, CXVIII, CXXVII, CXXXV, CXLVI; sociale: t. VIII, XVII, LIX; urări: t. XXVI, XXVII, XXVIII, XXIX, XXX), publicate în *Alexiu Viciu, Colinde din Ardeal. Datini de Crăciun și credințe populare*, București, 1914. Materialul a fost scris în 1872, când elevul era în cl. V (mențiune în ms.). Nr. culegerii : 3.

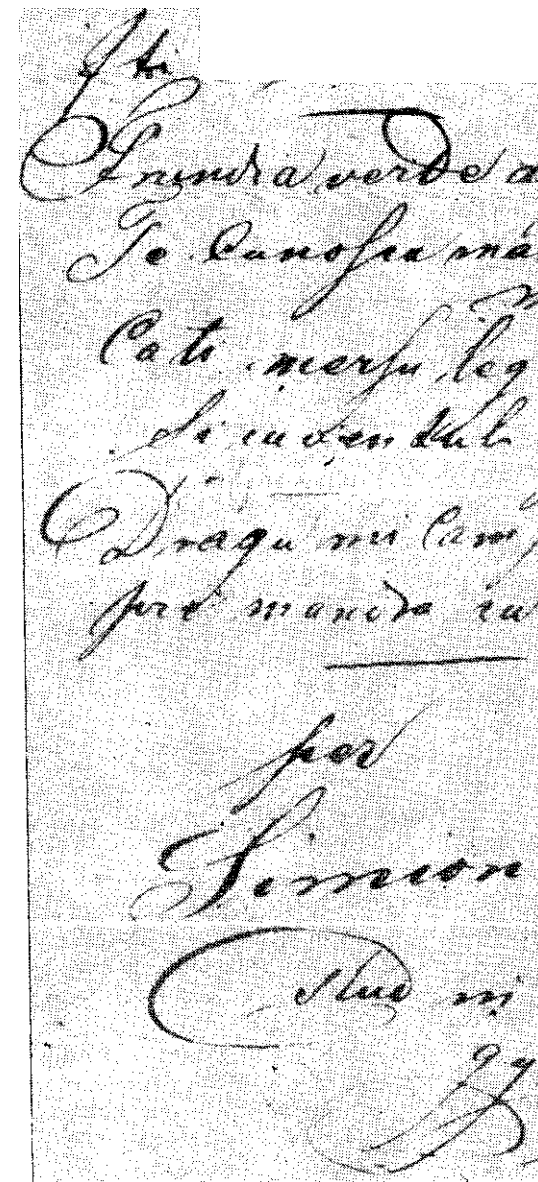
70. IONAȘ NICOLAE (Nicolau Ionasiu), din ROȘIA DE SECAȘ, jud. Alba. ISC : cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; A A B : cerere colectivă pentru admiterea la maturitate la 1 IV 1865, și rezoluția lui *Ioan Micu-Moldovanu* din 29 IV 1865, care se învoiește de capacitatea lui; SVC, p. 17 : teolog absolut nehirotont în 1871; SVC, 1900, p. 715, născut la ROȘIA DE SECAȘ la 12 octombrie 1842, absolv. al liceului în 1865 și al Seminarului clerical arhidiecezan în 1869, când e numit profesor de canto la toate institutele din Blaj. Sumară biografie în *Nic. Comșa, op. cit.*, p. 95—96, de unde aflăm că s-a pensionat în 1900/1901 și a murit în 1906. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VI (mențiune în ms.). Numărul culegerii: 4<sup>11</sup>.

71. ISAC G[EORGE] (Isacu Georgiu), din ILIȘUA, jud. Bistrița-Năsăud. ISC : cl. I 1872/1873, cl. II 1873/1874, cl. V 1876/1877, cl. VI 1877/1878; A A B : 2XII 1879 și 20 III 1880, când e în cl. VIII, dă chitanță pentru banii primiți drept „curatore”. Datarea relativă între 1876 și 1878. Nr. culegerii: 88.

72. ISAILĂ S[AMUILĂ] (S[amuila] Isaile), din LUPU, jud. Alba. ISC : cl. VI 1863/1864, când a „deșertat”; A A B : 2 VI 1862, notă la religie, ea

fiind ortodox, de la Georgiu Popp, paroh și catihet „Besineu. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. V (ambele mențiuni în ms.). Nr. culegerii : 6.

73. LAZĂR  
jud.  
1871/18  
1874/18



Ms. 2 197.II.2, ultima pagină a culegerii lui Simeon Ignatu, paroh în Ciugud, și elevului și numerotarea lui Jarnik (Biblioteca

<sup>11</sup> Pe unul din acești doi *Ionaș* l-a putut întâlni și cunoaște J. U. Jarnik în 1879 la Blaj (primul era atunci teolog în anul al IV-lea și Jarnik pomenește pe teologii *Ionaș*

și *Pojar*; cel de-al doilea era profesor de canto și frecventa cercurile didactice, al căror familiar a fost învățatul boem). Vezi J. U. Jarnik, *Drumul pe care am mers*, p. 96.

SVC, 1900, p. 717, născut în ALĂMOR la 21 martie 1850, absolv. în 1875, termină cursul teologic de doi ani în 1877, când e numit preot în Alămor. Materialul a fost scris în 1872, când elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 6.

74. LOBONȚIU NICOLAE (Nicolau Lobontiu), din or. CLUJ, jud. Cluj. ISC: cl. V 1859/1860; IEM: cl. VIII 1863, absolv. cu nr. 24. După Nicolae Brânzeu, *op. cit.*, p. 104, în 1898 era „proprietar”. Materialul a fost scris în 1863 (mențiune în ms.), când elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii: 93.

75. MACAVEI I[OANJ (Macaveu I[oaaneJ), din TĂTÎRLAUA, jud. Alba. ISC: cl. V 1870/1871, cl. VI 1871/1872, cl. VII 1872/1873, cl. VIII 1873/1874; SVC, p. 305: teolog anul II în 1876; SVC, 1896, p. 131-132, paroh în Archiud; SVC, 1900, p. 720, născut în TĂTÎRLAUA la 13 aprilie 1853, absolv. Seminarul domestic în 1880, adm. par. în Smtu în 1881, iar din 1883 paroh în Archiud, unde îl aflăm și în 1911 (SVC, 1911, p. 112). Materialul a fost redactat în anul 1872, când elevul era în cl. VI (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 8.

76. MANIU GAVRILĂ (Gab[rielle] sau Gavriile Maniu), din ZAGRA, jud. Bistrița-Năsăud. ISC: cl. III 1859/1860: Gabriele Man, cl. VII 1863/1864; AAB: 6 VI 1863, stipendiat pe 1862/1863; IEM: trece examenul de maturitate la 5-6 VII 1865, nr. 10. După Nicolae Brânzeu, *op. cit.*, p. 105, în 1898 nu mai era în viață; fusese avocat. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VI (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 34.

77. MARCU GEORGE (Georgiu Marcu), neidentificat. Materialul nelocalizabil. CC: cl. IV 1861/1862 abs. 30/XII, deci în 1862/1863 trebuie să fi fost în cl. V. Lipsește însă din toate controalele ulterioare. Nr. culegerii: 179.

78. MARCU SIMION (Simeone sau Simeonu Marcu), din DUMITRA, jud. Alba. CC.- cl. VII 1861/1862 abs. 1/1, 21/1; IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 30; SVC, p. 152, în 1865 era teolog anul II; SVC, 1900, p. 723, născut în DUMITRA la 5 septembrie 1840, maturitatea în 1863, hirotont în Gherla, paroh în Dumitra. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VIII (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 180.

79. MARȚIAN IOAN B. (Ioane B. Marcianulu), din OCNA DEJULUI, jud. Cluj. IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 13. Materialul a fost redactat în 1863 (mențiune în ms.), când elevul era în cl. VIII (mențiune în ms.: „octavan”). Nr. culegerii: 184.”

80. MARȚIAN VASILE (Vasiliu Marcianu), din OCNA DEJULUI, jud. Cluj. ISC: cl. V 1859/1860; CC: cl. VII 1861/1862 abs. 14, IX, 18/IX, 21/IX, 23-24/IX, 1/X, 12/X; IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 3. După Nicolae Brânzeu, *op. nit.*, p. 104, în 1898 era profesor. Materialul a fost redactat în 1863 (mențiune în ms.), când elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii: 183.

81. MĂLAI I[OAN] (Ijoane) Malaiu, din LEȘU, jud. Bistrița-Năsăud. ISC: cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; AAB: 6 VI 1863, stipendiat năsăudean pe 1862/1863; 1 IV 1865, cerere colectivă pentru admitere la maturitate; IEM: trece examenul de maturitate la 5—6 VII 1865, nr. 14. A fost profesorul lui George Coșbuc la liceul din Năsăud. Vezi dr. Leon Scridon sen., *Notițe biografice. Amintiri din viața de elev a lui George Cosbuc, în Omagiu lui George Coșbuc cu ocazia dezvelirii bustului în Năsăud*, Bistrița, 1926, p. 63-80 (*apud* Al. Husar și G. Dulgheru, *Coșbuc văzut de contemporani*, București, 1966, p. 30) și Naghiu Iosif, *George Coșbuc, candidat la eliminare în clasa a III-a liceală, în „România nouă”, Cluj, 2 (1934), nr. 217 (apud G. Scridon și I. Domșa, *George Coșbuc, Bibliografic*, București, 1965, nr. 1 622). Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 29.*

82. MĂRCULEȚ I[OAN] (J. Marculețiu), din CERGĂU MARE, jud. Alba. ISC: cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; AAB: 1 IV 1865, cerere colectivă pentru admitere la maturitate; IEM: trece examenul de maturitate la 5—6 VII 1865, nr. 15; SVC, p. 17, în 1870, profesor de greacă și germană la Gimnaziul superior din Blaj. Sumară biografie în Nic. Comșa, *op. cit.*, p. 101, de unde aflăm că anul I de teologie l-a urmat la Viena (Sf. Barbara) și că după 9 ani de profesorat la Blaj a trecut în Moldova, fiind profesor la Birlad. Vezi și Orga Ioan. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 178.

83. MARGINEANU NICOLAE (Nicolau Margineanu), din DOȘTAT, jud. Alba. IȘC: cl. VI!

1862/1863, cl. VIII 1863/1864; AAB: teza de absolvire din 10 VI 1864; SVC, p. 152, în 1865, teolog anul I; SVC, 1900, p. 723, născut în DOȘTAT la 6 februarie 1846, matur în 1864, absolv. Seminarul domestic în 1868, preot în Ungureiși apoi în Gbirbon. Materialul a fost redactat la 23 I 1863, când elevul era în cl. VII (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 171, 176.

84. MARGINEANU VASILE (Basiliu Margineanu), din OBREJA, jud. Alba. ISC: cl. VIII 1863/1864; AAB: teza de absolvire din 10 VI 1864; SVC, p. 152, în 1865, teolog anul I; SVC, p. 17, în 1871, teolog absolut nehirotont. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VII. Nr. culegerii: 177.

85. MICU M. (M. Micu), neidentificat. Materialul nelocalizabil și nedatabil. Nr. culegerii: 172.

86. MICU SIMEON (Simeone Micu), din SĂRMĂȘEL, jud. Mureș. ISC: cl. V 1859/1860; PNC: nr. 72, din 1861/1862 candidează la „pedelat”; IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 31; SVC, p. 153, teolog în anul II la Seminarul greco-catolic central de la „S. Barbara” din Viena; SVC, 1900, p. 727, născut la SĂRMĂȘEL la 12 mai 1841, maturitatea în 1863, absolv. studiile teologice la Viena în 1867, profesor de religie la Gimnaziul inferior între 1867 și 1886; între 1879 și 1885 a fost și prefect al tipografiei, din 1886 proptop al districtului de Alba. Sumară biografie în Nic. Comșa, *op. cit.*, p. 98, unde nu se dau date mai numeroase (nu se cunoaște data morții). Materialul a fost redactat la 6 I 1863, când elevul era în cl. VIII (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 173.

87. MIHĂLȚEANU ȘTEFAN (Stefanu Mihaitianu), din OHABA, jud. Alba. ISC: cl. III 1859/1860, cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; CC: cl. V 1861/1862 abs. 1/XI. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 26.

88. MILACIU VASILE (Basiliu Milaciu), din ȘARD, jud. Alba. ISC: cl. V 1871/1872; CC: cl. V 1871/1872 abs. 18/IX, 22-23/IX, 25/IX, 27/IX, 29-30/IX, 6-7/X, 13/X, 15/XI, 25/XI, 27/11, 18/111, 15/VI. Materialul a fost redactat în 1872 (mențiune în ms.), când elevul era în cl. V (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 174.

89. MOISE  
jud. A  
1871/18  
(mențiu  
în ms.)

90. MOLD  
și neda  
Nr. cu

91. MOLD  
DEA  
1859/1  
exame  
1900, p  
1865, a  
și 1873  
Sus și  
1863,

92. MOLD  
BUNC  
CC:  
AAB  
fiind c  
giu Po  
1864;  
1864,  
elevul

93. MOL  
din T  
cl. I  
nu, ma  
și 18  
27.

94. MUN  
BĂGA  
cl. V  
/1875  
1900,  
tatea  
paroh  
1872,  
Nr. c

95. NEG  
SUCU  
/1872  
1874/

grafie: născut în SUCUTARD, la 12 septembrie 1854, ca fiu de țărani (Simion și Ana), maturitatea în 1875, absolv. Seminarul din Gherla în 1877, devine profesor în 1880; colaborează la diverse publicații locale, fiind din 1899 redactor la „Foaia școlastică”, redactează numeroase lucrări didactice, printre care un manual de stilistică, și lucrări ce economie rurală; membru activ și întemeietor a numeroase asociații culturale din Blaj. Din biografia oferită de Nic. Comșa, *op. cit.*, p. 111, aflăm că a profestat din 1882 la preparandia din Blaj, al cărei director a devenit în 1909/1910. O altă biografie în Dr. I. Rațiu, *Profesorii Institutului pedagogic din Blaj*, în „Unirea”, Blaj, 25 (1915), nr. 101, p. 7-8. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. V (mențione în ms.). Nr. culegerii : 168<sup>14</sup>.

96. NEMEȘ IOAN (Ioane Nemesiu junior), din POIANA, jnd. Cluj. ISC : cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. V (mențione în ms.). Nr. culegerii: 20.

97. NEMEȘ IOAN (Ioane Nemesiu maior), din LUNA, jud. Cluj. ISC : cl. VI 1863/1864. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. V. Nr. culegerii: 166.

98. NOVACU AL. (Al. Novacu), neidentificat. Materialul nelocalizabil. Datarea relativă: 1863, elevul fiind în cl. VIII (mențione în ms.). Nr. culegerii: 165.

99. OLTEANU PAUL (Paulu Olteanu), din GALTIU, jnd. Alba. ISC : cl. VII 1863/1864; 1864, ca privatist. Materialul a fost redactat în 1863 (mențione în ms.), când elevul era în cl. VI (mențione în ms.). Nr. culegerii : 164.

100. ORBEANU R[OMUL] (Romol Orbeanu), din ICLĂNZEL, jnd. Mureș. ISC : cl. VI 1871/1872, cl. VII 1872/1873, cl. VIII 1873,1874; IEM :

trece examenul de maturitate ia 18 VII 18741 nr. 12; SVC, p. 305, în 1876, teolog anu, II; SVC, 1896, p. 158, paroh în Iclânzel; SVC, 1900, p. 740-741, născut în ICLĂNZEL la 4 ianuarie 1855, maturitatea în 1874, absolv. Seminarul domestic în 1877, funcționează ca învățător în Oroiu și Iclânzel, iar în 1879 devine preot în Iclânzel, unde îl aflăm și în 1911 (SVC, 1911, p. 142); PPO : obține presbiteratul în 1879, nr. 307. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. VI. Nr. culegerii : 163.

101. ORĂȘAN G[HEORGHE] (Oresanu sau Orasanu Georgiu), din PETRILACA, jud. Mureș. ISC : cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866; CC : cl. VIII 1864/1865 abs. 17/IX, 29/XI, 7/XII, 13 - 14/XII, 21/XII, 26/XII, 15/II, 8/III, 27/III, 3/V, 30-31/V, 21/VI; ÂAB : 27 III 1866, cerere colectivă pentru admitere la maturitate; IEM : trece examenul de maturitate la 29-30 VI 1866, nr. 15 : Georgiu Orasanu. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 106, în 1898 nu mai era în viață, după ce trecuse în România și se ocupase cu ziaristica. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. V (mențione în ms.). Nr. culegerii: 151.

102. ORGA I[OAN] (I. Orga), din BUCERDEA GRÎNOASĂ, jud. Alba. ISC : cl. III 1859/1860, cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; AAB : I IV 1865, cerere colectivă pentru admiterea la maturitate; IEM : trece examenul de maturitate la 5-6 VII 1865, nr. 21; PPO : obține tonsura, diaconatul și presbiteratul la 30 IV 1869, nr. 24; SVC, 1900, p. 741, născut în 1841, maturitatea în 1865, absolv. Seminarul domestic, a funcționat ca preot coop. în Bucerdea Grînoasă pînă în 1879, când a fost numit vicerector la Seminarul teologic arhidiecezan din Blaj; membru în esactoratul arhidiecezan; viceprotopop onorific. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul a fost în cl. VI. Nr. culegerii : 152<sup>15</sup>.

petrecerii mele acolo?" și în scrisoarea din 10 decembrie 1888, când află de moartea fostului său protector : „După d-vestră, dl. canonic Negruți s-a arătat față de mine cu cea mai mare prietenie din toți cei ce m-au cunoscut la Blaj și am să-i păstrez pentru totdeauna în inima-mi sentimentul de recunoștință nepieritoare”.

<sup>15</sup> Este acel *Ioan Orga*, care, fiind teolog anul I în 1866, l-a cunoscut pe Mihail Eminescu în timpul petrecerii acestuia la Blaj și a lăsat câteva sumare amintiri despre poet. Vezi Flie Dăianu, *Eminescu în Blaj. Amintiri de-ale contemporanilor*, Blaj, 1914 (p. 13 : citea în grădina seminarului

•102. PANTEA IOAN (Ioane Pantea), din HARȚAU, jnd. Mureș. ISC : cl. V 1859/1860, cl. VIII 1862/1863; CC : cl. VIII 1862/1863 abs.23-26/111, 3/IV; IEM : trece examenul de maturitate în 1863, nr. 15; SVC p. 152, în 1865 e teolog anul II; SVC 1900, p. 741 născut la HĂRȚĂU la 23 X 1840, maturitatea în 1863, absolv. Seminarul domestic în 1867, funcționează în Făl-fălău și Rîciu, din 1900 viceprotopop onorific. Materialul a fost redactat la 22 I 1863, când elevul era în cl. VIII (mențione în ms.). Nr. culegerii : 153.

104. PETRUȚ ALEXANDRU (Alesandru Petrutiu). CC : cl. IV 1860/1861 abs. 10,X, 28-29/XII, 31/XII, 1/1, 2/III, 13/V. Nu apare în ISC a anilor respectivi, deci materialul nelocalizabil. Redactat la 19 I 1863 când elevul era în cl. VI (mențione în ms.). Nr. culegerii : 162.

105. PETRUȚ AXENTE (Auxentiu Petrutiu), din CIUFUD, jnd. Alba. ISC : cl. III 1859/1860, cl. VII 1863 1864, cl. VIII 1864/1865; CC : cl. V 1861/1862 abs. 27/IX; IEM : trece examenul de maturitate la 5—6 VII 1865, nr. 4. Materialul a fost redactat la 20 I 1863, când elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 154.

106. PINCIU P[ETRU] (Petru Pinciulu), din RĂȘINARI, jud. Sibiu. ISC : cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; AAB : I IV 1865, cerere colectivă de admitere la maturitate, cu rezoluția din 29 IV 1865 a lui I. Micu-Moldovanu, care se îndoiește de capacitatea elevului: Penciu Petru. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 106, în 1898 era pretor. Materialul a fost redactat la 23 I 1863, când elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 161.

din „Familia”; școlarii și teologii se adunau în jurul lui, ascultîndu-l citind și a citit și o poezie proprie; p. 15 : date cu privire la înfățișare, îmbrăcăminte și mod de manifestare; p. 18—19 : despre participarea lui *Eminescu* la adunarea Asociației de la Alba-Iulia din 27—28 august 1866, întâlnirea cu el la podul umblător de la Mihalț; împreună cu *Ioan Mărculei*, profesorul de mai târziu la Blaj și Bîrlad (vezi nr. 82), care în vremea aceea era teolog absolvent, l-a săzduit o noapte în comuna sa natală Bucerdea-Grînoasă). În legătură cu *Eminescu*, menționăm că nu am găsit, în foarte bogata arhivă a școlilor din Blaj, nici o urmă a trecerii sale prin acest oraș. Ca o ciudățenie, ce poate interesa pe istoricul literar, menționăm existența, în controalele liceului din Blaj (Informațiune despre școlarii dein , ... clase a gimnasiului gr-catolicii dein Blasiu pre anulu școlasticii...), a unui *Ioanu Eminescu*, elev de cl.

107. POCA BENE VIII 14/X; testime semnata (sau P 1864; la 4-5 dactat i țione f

108. POP A jud. M cl. V a fost Nr. cul

109. POP ( dinu] doara. 1873/18 teolog redacta în ms.

110. POP G jud. M a fost în cl.

111. POP I Alba. 1871/18 15/IV.

I în 1873/18 și de cl. II *Basilii*, cantu 1876. E or rioare, în pr „eminente”, Avea atunci Nu apare în de o actual (sau *Imminov* XVIII-lea Onu, Sivan *fundo curialii* țiu, *Negustor* în „Revista

<sup>14</sup> Nu trebuie confundat cu omonimul său, canonicul I. Fekete-Negruțiu, pe care l-a cunoscut J. L. Jarnik în 1876 și 1879 și l-a considerat întotdeauna printre „protectorii” săi. Bătrînul canonic, văzînd silința ce și-o dădea tînărul învățat ceh, îl poreclise Harnik (Vezi *Drumul pe care am mers*, p. 91 și 93). în corespondența eu Ioan Micu-Moldovanu, numele lui Fekete-Negruțiu intervine de două ori : într-o scrisoare din 23 noiembrie 1887, când se interesează de cunoștinții din Blaj și notează : „Dintre colegii de acum ai d-vestre mi aduc cel mai bine aminte de dl. Fekete-Negruți. Tot mai este așa de vioi cum era în vremea

## STUDIU INTRODUCŢIV

CULEOĂTOTIT, LOCALIZARE, DA

cînd elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii : 138.

în 1863, cînd elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii : 150.

112. POP IAGOB (Iacobu Popu), din NUŞENI, jud. Bistriţa-Năsăud. ISC : cl. IV1859/1860, cl. VIII 1863/1864 ; A A B : teza de absolvire din 10 VI 1864 ; SVC, p. 152,

114. POP IOAN (Joane Popu senior), din LECHINŢA, jud. Bistriţa-Năsăud. ISC : cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866. Materialul

f

rid\*, \*m # Ai^J\*

r 0 p

c'S\*+\*\*\*&gt; ^ ^ ^ ^ ^ ^ ^ ^

Ms. 2 197.11.22, ultima pagină a culegerii lui Constantin Pop, cu autograful elevului și numerotarea lui Jarnik (Biblioteca Orășenească, Sibiu).

în 1865, teolog anul I. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VII (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 137.

a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. V. Nr. culegerii : 146.

113. POP IOACHIM (Joachimu Popu), din BĂIŢA, jud. Mureș. ISC : cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866. Materialul a fost redactat

115. POP IOAN (Ioane Popu), din BICHIGIU, jud. Bistriţa-Năsăud. ISC : cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii : 136.

116. POP IOAN (Ioannu Poppu), din COLIBI, jud. Alba. ISC: cl. VII 1863/1864. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 160.

117. POP IOSIF (Josefu Popu), din or. BLAJ, jud. Alba. ISC : cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864//1865. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 147.

118. POP LADISLAU (Ladislau Popu), din or. BLAJ, jud. Alba. ISC: cl. VIII 1863/1861; A A B : teza de absolvire din 10 VI 1864. Materialul a fost redactat la 18 IV 1863, cînd elevul era în cl. VII. Nr. culegerii : 148.

119. POP MATEI (Mateiu Popu), din TĂURE, jud. Bistriţa-Năsăud. ISC : cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874. Materialul a fost redactat în 1872, cînd elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 145.

120. POP NICOLAE (Nicolau Popu junior), din SÎNTĂ-MĂRTE, jud. Alba. IEM : trece examenul de maturitate în 1863, nr. 26 ; SVC, 1900, p. 750, născut în SÎNTĂMĂRIE la 8 iunie 1841, maturitatea în 1863, absolv. Seminarul domestic în 1867, preot în Şăul a și Şacalul de Cîmpie. Materialul a fost redactat la 23 I 1863, cînd elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii: 40.

121. POP NICOLAE (Nicolau Popu senior), din AGRİŞU DE SUS, jud. Bistriţa-Năsăud. IEM : trece examenul de maturitate în 1863, nr. 25. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii: 37.

122. POP PETRU (Petru Popu), din JABENIŢA, jud. Mureș. IEM : trece examenul de maturitate în 1863, nr. 28. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii : 144.

123. POP PROCOPIE (Procopiu Popu), din AGRİŞU DE JOS, jud. Bistriţa-Năsăud. CC: cl. VII 1861/1862 abs. 23-24/XII, 30-31/XII, 1/1; PNC: 25 I 1863, nr. 47, bursier, actul nr. 56, emis de protopopul Anderco din Gherla; IEM : trece examenul de maturitate la 24-25 VI 1863, nr. 29. Materialul a fost redactat în 1863, cînd elevul era în cl. VIII (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 99.

124. POP GRÎN

1864,  
1866/  
1848,  
mestic  
în Na  
culege

125. POP jud.  
1864/  
1863,

126. POP contro  
a fost  
(menţ

127. POP v  
VA,  
terial  
cînd e  
gerii :

128. POP jud.  
a fost  
elevul  
rii : 1

129. POP Mureș  
cl. V  
1872,  
Nr. c

130. POP A  
ISC :  
cl. IV  
cl. VI  
apare  
coope  
în 186

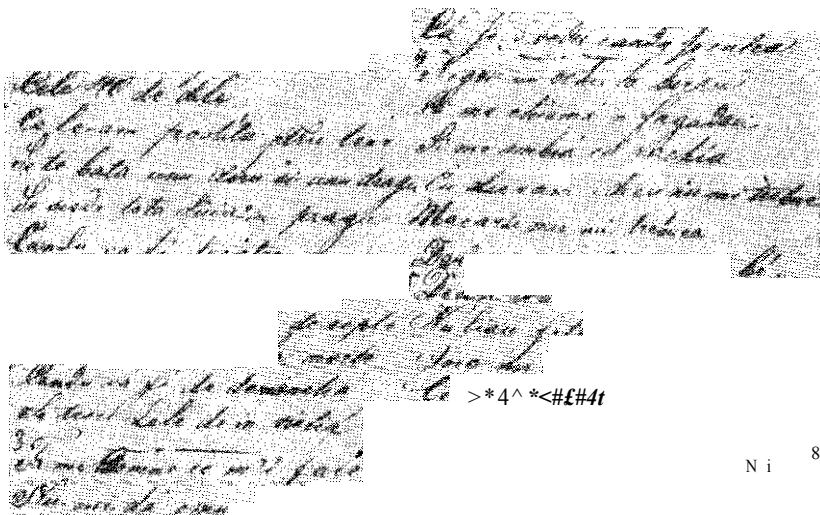
131. POPE  
DE J  
1863/I  
redact  
era în



132. POPESCU IOAN (Ioane Popescu [senior]), din CĂPÎLNA, jnd. Alba. ISC: cl. VII 1863/1864. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VI (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 156.
133. POPOVICI GHEORGHE I (George I. Popoviciu). Neidentificat. Materialul nelocalizabil şi nedatabil. Nr. culegerii: 76.
134. PRECUP D[IONISIE] (D[ionisiu] Precupu), din BUDIU MIC, jud. Mureş. ISC: cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865. IEM: trece examenul de maturitate la 5-6 VII 1865, nr. 8. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 105, în 1898 era membru la Curtea de casaţie în România. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 133.
135. PRECUP VLASE (Bl[asiu] Precupu), din MAIOREŞTI, jud. Mureş. ISC: cl. IV 1859/1860, cl. VIII 1863/1864; CC: 30 I 1861, cl. V, lipseşte cu întreaga clasă, pentru care s-a cerut aspra pedepsire a tuturor elevilor; cl. VI 1861/1862 abs. 26/X, 28/X, 1-2/XI, 5/XI; AAB: teza de absolvire din 10 VI 1864; PSS: membru al Societăţii „S. Micu-Clain” în 1870/1871; PPO: obţine tonsura la 30 X 1870, nr. 57, şi presbiteratul la 26 XII 1871, nr. 102; SVC, p. 278, în 1871, teolog anul IV. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 105, în 1898 nu mai era în viaţă; fusese preot. Materialul a fost redactat în 1863 (menţiune culegerea nr. 131), când elevul era în cl. VII (menţiune în aceeaşi culegere). Nr. culegerii: 134, 139, 140. însoţeşte culegerea nr. 140 de următoarea notă: „De alt mentrea asi scrie m multe; inse de cele de care-mi mai aduc amente, pre unele nu le sciu pote deplenu; er altele su prea batutoria la ochi”. E acelaşi din care se publică în „Comoara satelor”, 4 (1926), p. 39, o snoavă: „Mîţa şi scroafa la valăul cu zăr”, 4 (1926), p. 46, o legendă: „Pentru ce mornăie mîţa cînd mîncă carne” şi 5 (1927), p. 108—113, o poveste: „Frica, nefricosul şi spaima”, cu însemnarea că ar proveni din colecţia lui *Ioan Micu-Moldovana*, aflătoare în Biblioteca arhiepiscopozană din Blaj. Culegerea este datată de *Tr. German*: 1868 şi de *A. Lupescu*: 1865—1868. La biblioteca din Cluj, unde a fost transportată, în anii din urmă, arhiva Blajului, nu se găseşte însă nici un alt caiet al lui Precup Vlase. Vezi scrisoara lui Teofil Bugnariu din 14 VI 1966.
136. PUNTEANU IOAN (Ioanu Punteanu sau Puntianu), din VINGARD, jud. Alba. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874 cl. VIII 1874/1875; CC: cl. V 1871/1872 abs. 16/IX, 4/XI, 15,1, 5/II, 12/11, 17/11; AAB: pe 1871/1872 apare în raportul stipendiaţilor; RF pe 1871/1872 cl. V primeşte „stipendiul Franciscu Josefian”; IEM: trece examenul de maturitate la 30 VI—3 VII 1875, nr. 25. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 135.
137. RADU ALEXANDRU (Alesandru Radu), din TELEAC, jud. Mureş. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872,1873. Materialul a fost redactat în 1872 (menţiune în ms.), când elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 128.
138. RADU IFOAN] (I[oane] Rad[u]), din BELDIU, jud. Alba. ISC: cl. V 1862/1863. Materialul a fost redactat în anul şcolar 1865/1866, când elevul era în cl. VIII („octavan”). Nr. culegerii: 97.
139. RADU SIMION (Simione şi Ioane Radu) din BELDIU, jud. Alba. ISC: cl. II 1859/1860, cl. VI 1863/1864. Materialul a fost redactat în anul 1863, când elevul Radu Simion era în cl. V. Radu Ioan neidentificat; nu poate fi cel de la nr. anterior. Nr. culegerii: 129.
140. RAICU CL[EMENTE] (Clemente Raicu), din ŞINCA VECHE, jud. Braşov. ISC: cl. VIII 1863/1864; SVC, p. 152, în 1865, teolog anul I; SVC, p. 17, în 1871, teolog absolut nehirotonit; SVC, 1900, p. 759, născut la ŞINCA VECHE la 8 august 1842, maturitatea în 1864, absolv. Seminarul domestic în 1868, a funcţionat în Cohalm şi Teaca; moare în 1908 (SVC, 1911. p. 256), Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VII. Nr. culegerii: 130.
141. ROMAN P. NICOLAE (Nicolau P. Romanu), din ERNEI, jud. Mureş. ISC: cl. V 1870/1871, cl. VI 1871/1872, cl. VII 1872/1873, cl. VIII 1873/1874; SVC, 1900, p. 762, născut în ERNEI la 23 ianuarie 1855, maturitatea în 1874, absolv. Seminarul domestic în 1878, paroh în Ernei. Materialul a fost redactat la 4 V 1872, când elevul era în cl. VI (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 117.
142. RUSU AUGUSTIN (Augustinu Rusu), din UIOARA, jud. Alba. ISC: cl. VI 1863,1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866. Materialul a fost redactat în 1863 (menţiune în ms.), când elevul era în cl. V (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 118.
143. SAVA M[ACAVEI] (Macaveu Sava), din HOPÎRTA, jud. Alba. ISC: cl. I 1866/1867, cl. VI 1871/1872; CC: cl. VI 1871/1872 abs. 11/III, 19/111, 22 IU, 6/V, 13-1 I/V, 21/V, 24 V, LVI, 24 VI. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. VI (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 23.
144. SĂBĂDUŞ I[OAN] (I[oane] Sabadusiu), din CĂPÎLNA DE JOS, jud. Alba. ISC: cl. V 1859/1860; CC: cl. V i 1861/1862 abs. 28/X, 13/XI, 29/XI, 2/XII, 17/1; IEM: trece examenul de maturitate în 1863, nr. 17; SVC, p. 152, în 1865, teolog de anul II; SVC, 1896, p. 63, paroh în Pănade; SVC, 1900, p. 765, născut în CĂPÎLNA DE JOS la 13 iulie 1843, absolv. Seminarul domestic în 1866, paroh în Pănade. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VIII (menţiune în ms.). Nr. culegerii: 25.
145. SÎNCELEANU A[U]G[U]STIN] (A[u]g[ustinu] Sanceleanu), din CUGIR, jud. Alba. E unul şi acelaşi cu *Augustin Sanceali*, vezi ISC: cl. IV 1863/1864, cl. VIII 1867/1868; RF; pe 1864/1865 obţine stipendiul „Glainean”: Aug. Sanciali; CC: cl. VIII 1867/1868: abs. 25-/IX, 30/X, 12/11, 18/11, 19/11, 2-3/III, 11/III, 20/111, 25/111, 1/IV; AAB: 5 VII 1868, examenul oral de maturitate: Aug. Sanceali, nr. 4, dar IEM: 5 VII 1868 trece examenul de maturitate, nr. 4, fiind trecut: Sanceleanu Augustin. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 108, în 1898 era avocat în România. Materialul a fost redactat la 20 IV 1868, când elevul era în cl. VIII (menţiune în ms.: „octavan”). Nr. culegerii: 119.
146. SOCOL IOSIF (Josefu Socolu), din SĂLCUD, jud. Mureş. ISC: cl. VIII 1862/1863; SVC, p. 152, în 1865, teolog anul II; SVC, 1896, p. 128, paroh în Lăscud; SVC, 1900, p. 767, născut în SĂLCUD la 21 martie 1841, maturitatea în 1864, absolv. Seminarul domestic în 1867, funcţionează la Sîn Paul şi Lăscud. Materialul a fost redactat la 28 XII 1862 st.v. (= 9 I 1863 st.n.), când elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii: 120.
147. STANCIU IOAN (Ioane Stanciu), din STRAJA, jud. Alba. IEM: trece examenul de maturitate

- 1857, maturitatea în 1875, primul an de teologie la Budapesta, anii II—IV la Seminarul domestic, absolvind în 1879; în 1879/1880 trece examenul „rigoros” de dogmatică la Universitatea din Viena ca „alumn” al Inst. „Sf. Augustin”, din 1881 funcționează în Căpușul de Cîmpie, unde îl aflăm și în 1911 (SVC, 1911, p. 140). Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. V (mențiune în ms.: „quintanu”). Nr. culegerii: 123.
153. SURDESCU D. (Elia Surdu), din TĂTÎRLAUA, jud. Alba. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VII 1873/1874. Materialul a fost redactat la 11 V 1872, când elevul era în cl. V (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 122.
154. SZABO SAMUIL (Samuele Szabo), din or. BLAJ, jud. Alba. ISC: cl. III 1859/1860, cl. VII 1863/1864 și 1864/1865, cl. VIII 1865/1866. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VI. Nr. culegerii: 101.
155. ȘUTEU VASILE (Basiliu Șuteu), din or. REGHIN, jud. Mureș. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874, cl. VIII 1874/1875; CC: cl. V 1871/1872 abs. 17/11, 16/111; SVC, p. 305, în 1876, teolog anul I; SVC, 1900, p. 774, născut în REGHIN la 17 august 1854, maturitatea 1875, absolv. Seminarul domestic în 1879, paroh în Tușin, din 1880 „cancelist” mitropolitan și notar al esatoratului. Materialul a fost redactat în 1872, când elevul era în cl. V (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 24.
156. TATU TEODOR (Teodori Tatu), din CIUGUDU DE JOS, jud. Alba. ISC: cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866; AAB: 27 III 1866, cerere colectivă pentru admiterea la maturitate; IEM: trece examenul de maturitate la 29—30 VI 1866, nr. 35; PPO: obține presbiteratul la 30 N 1870, nr. 52. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. V. Nr. culegerii: 125.
157. TĂMAȘ [IOAN] (Tamasiu [Ioane]), din ABRUD, jud. Alba. CC: cl. VII 1861/1862 abs. 23/IX, 29/1; IEM: trece examenul de maturitate la 24-25 VI 1863, nr. 19; SVC, p. 152, în 1865 e teolog anul II. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VIII. Nr. culegerii: 124.
158. TÎRNĂVEANU IOAN (Ioane Ternaveanu), din SUSENI, jud. Mureș. ISC: cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, cl. VIII 1865/1866. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 106, în 1898 era funcționar. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. V. Nr. culegerii: 186.
159. TODEA IOAN (Toane Todea), din TĂTÎRLAUA, jud. Alba. ISC: cl. VI 1863/1864, cl. VII 1864/1865, „deșertat”. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. a V-a. Nr. culegerii: 127.
160. TODORAN NICOLAE (Nicolau Todoranu), din CHESLER, jud. Sibiu. ISC: cl. V 1870/1871, cl. VI 1871/1872, cl. VII 1872/1873. Materialul a fost redactat la 18 IV 1872, când elevul era în cl. VI (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 114.
161. TOHATI VASILE (Basiliu Tohati), din TĂURE, jud. Bistrița-Năsăud. ISC: cl. IV 1859/1860, cl. VIII 1863/1864; CC: cl. V 30 I 1861 absentează cu toată clasa, pentru care s-a cerut aspra pedepsire a tuturor elevilor; cl. VI 1861/1862, abs. 13-14/IX, 26/X, 28-30/X, 1-2/XI, 5/XI; PNC: pe 1862/1863, nr. 56, primește stipendiu de la canonicul Anderco din Gherla; AAB: teza de absolvire din 10 VI 1864. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VII. Nr. culegerii: 91, 112, 113.
162. TRTFU IOAN (Ioane Trifu), din LODROMAN, jud. Alba. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873; CC: cl. V 1871/1872 abs. 15/XII. Materialul a fost redactat în 1872 (mențiune în ms.), când elevul era în cl. V (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 28.
163. ȚĂRANU IOAN (Ioane Tiereanu), din CHEȚANI, jud. Mureș. ISC: cl. IV 1859/1860, cl. VIII 1863/1864; AAB: teza de absolvire din 10 VI 1864; IEM: trece examenul de maturitate la 4—5 VII 1864, nr. 30; SVC, p. 152, în 1865, teolog anul I; SVC, p. 160, în 1871, teolog absolut nehirotonit; PPO: obține presbiteratul la 8 IV 1872, nr. 123. După Nicolae Brînzeu, *op. cit.*, p. 105, în 1898 era „proprietar”. Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. VII (mențiune în ms.). Nr. culegerii: 126.
164. URZICĂ IOAN (Toane Urzica sau Urdica) din CHILTENT, jud. Covasna. ISC: cl. VII 1863/1864, cl. VIII 1864/1865; AAB: 1 IV 1865, cerere colectivă pentru admitere la maturitate.
- Materialul a fost redactat în 1863, când elevul era în cl. a VI-a. Nr. culegerii: 111.
105. VELICEA DIIONISIE] (D[ionisiu] Velicea) din LUNCA, jud. Alba. ISC: cl. III 1863/1964, cl. IV 1864/1865, cl. V 1865 1866, cl. VI 1866//1867, cl. VII 1867/1868, cl. VIU 1868/1869; CC: cl. VII 1867/1868 abs. 23-25/XII, 10-11/111; PSS: membru al Societății „S. Micu-Clain” în 1870/1871 ca student în anul II, în 1871/1872 ca student în anul III; PPO: obține tonsura în 1872, presbiteratul în 1877, nr. 133; SVC, 1896, p. 74, paroh în Spătac; SVC, 1900, p. 779, născut în LUNCA la 4 noiembrie 1847, maturitatea în 1869, absolv. Seminarul domestic în 1873, între 1874 și 1876 învățatei în Veștem, apoi paroh în Spătac, unde-l aflăm și în 1911 (SVC, 1911, p. 61). Materialul a fost redactat la 15 I 1873, când studentul era în anul IV. Nr. culegerii: 107.
106. VICIU ALEXE (Alesiu Viciu), din AGRISTEU, jud. Mureș. ISC: cl. V 1871/1872, cl. VI 1872/1873, cl. VII 1873/1874; AAB: cl. II 1868/1869 nr. 152 și cl. III 1869/1870 nr. 121, înscris la beneficiul de pâine; RF: cl. V 1871/1872 (dar și greșit: cl. IV 1871/1872) obține stipendiul „Bobian”; PPO: obține tonsura în 1879 și presbiteratul în 1881, nr. 326; AAB: 10. VI 1880 și 16 VIII 1880 e deja profesor la liceul superior din Blaj; SVC, 1900, p. 780, născut în AGRISTEU 11 decembrie 1855, din părinți țărani (George și Floarea), studiile gimnaziale la Blaj, în cl. VIII e trimis la Colegiul „Sf. Atanasie” din Roma, pentru studii filozofice și teologice la „Propaganda Fide”, absolv. Seminarul domestic din Blaj în 1879, când e numit „cancelist” arhidiecezan și prof. supl. la liceu, obține toate gradele didactice, iar în 1899 e vice-protopop onorific. A redactat cărți didactice (exerciții de gramatică, legendare, dicționare, poetici, exerciții de stilistică), a întocmit lucrări filologice (glosare regionale, dialectologie, onomastică) și s-a remarcat prin culegerile sale de folclor, din care una a fost publicată de Academia Română (*Colinde din Ardeal*, București, 1914), alta a rămas, din păcate, numai în paginile „Convorbirilor literare” din 1888—1891, iar alta în manuscris, intitulată *Flori de cîmp* (Ion Mușlea, *Timotei Cipariu și literatura populară*, în *Studii de istorie literară și folclor*, Cluj, 1964, p. 184, nota 69). A mai publicat folclor, cules de asemenea cu ajutorul elevilor, în „Comoara satelor”,

;4



Ms. 2 197.11.109, prima pagină a culegerii lui Alexe Viciu, viitorul profesor și culegător fie folclor. Numerotarea textelor aparține lui Jandk (Biblioteca Orășenească, Sibiu).

## 2. LOCALIZARE

Spuneam că de identificarea culegătorilor depinde detei mirai ea ariei folclorice pe care o acoperă culegerea. Editorii afirmă, în prefața lor, destul de vag de altfel, că materialul provine „am deosebite părți ale Ardealului. Ținuturile mai bine reprezentate în colecțiunea despre care e vorba smt : ținutul Mureșului și al Tîrnavelor, Cîmpia, Munții Apuseni, ținutul Sibiului

și Țara Hațegului''. Să vedem în ce măsură afirma editorii au avut la dispoziție numai caietele elevilor și ac cuția noastră — în absoluta lor majoritate lipsite de ind

a) Astfel, o primă constatare ce se impune e fapt numai 15 cuprind însemnarea clară, neîndoielnică, a l Cum însă există cite două caiete pentru două localităț mai 13, ceea ce reprezintă abia 7,1%.

b) O a doua categorie de însemnări localizatoare sau zonei de unde s-a cules, menționîndu-se anumite nu nimice locale<sup>21</sup> sau determinările sînt de natură adject localizarea de acest fel atît de departe, încît aproape fiec viduală<sup>22</sup>. Cum prea bine se vede, aceste indicații nu co bleme a localizării materialelor culese.

c) Eămîne, așadar, ca pentru determinarea local care intenționau să-l străbată, cu ajutorul lui Ioan Mic s-o mai facă, și anume drumul de la caietul manuscris la buie să acceptăm, de la bun început, ideea că materi origine a elevilor. Primul și cel mai puternic argument tarea că toate localitățile de la punctul a) corespund respectivi<sup>23</sup>. Chiar mențiunile neclare de la punctul b), p pot deveni un argument în această direcție<sup>24</sup>. Pentru a tezei, trebuie să vedem dacă în cazul de față avem de-a culegere de folclor inițiată de I. Micu-Moldovanu și re gerat recent<sup>25</sup>, profesorul blăjean ar fi adunat de la școlari asemănătoare celui al lui Aurelie Ardelean din 1831 sa

<sup>21</sup> Am exclus din discuție cele 6 caiete anonime (ms. 2 197.11.17, 18, 19, 21, 39, 190) și caietul cu fișele personale ale lui Jarnik (ms. 2 197. II. 115).

<sup>22</sup> Roșia de Secaș : 3 ; Tătirlăua : 8, 122 ; Lodroman : 28, 84 ; Curticap (= Poarta) : 43 ; Straja : 44 ; Ocnîșoara : 46 ; Tutac (Șomoștelnic) : 77 ; Agristeu : 109 ; Valea : 123 ; Ciugudu de Jos : 125 ; Teleacul Român : 128 ; Vingard : 135 ; Sicutard : 168.

<sup>23</sup> Din jurul Reghinului Săsesc : 63 ; Din jurul Becleanului.

<sup>24</sup> De pe Tîrnava Mare (fundul regesc) : 143 ; de pe valea Șieului : 145 ; de pe Mureș : 97. Interesant exemplul caietului 49, care cuprinde următoarea amplă localizare : „Aceste-s culesse din m. multe ținuturi și m. cu seamă din ținutul Blajului și chiar din Blaj încă”.

<sup>25</sup> De pe Cîmpie : 82 ; de pe marginea Gîmpiei : 146 ; de pe Cîmpie, din cercul Mociului, comit. Clujului : 173.

<sup>26</sup> [Cîntece] mureșane : 120 ; de ele mocănești : 124.

<sup>27</sup> Ms. 2 197.11.183, t. 18 : de pe Tîrnava ; t. 19 : de pe Mureș ; t. 23 : de pe Someș ; t. 24 : de pe Tîrnave ; t. 25 : de pe la Oșorhei.

<sup>28</sup> Elevul Ionaș Andrei este originar din Roșia de Secaș, comună indicată de el ca fiind localitatea de unde a cules materialul său. Aceeași este și situația lui Ioan Macavei și Surdescu D., născuți în Tătirlăua, a lui Băcilă Vasile și Trifu Ioan, născuți în Lodroman, a lui Graur Zahai, născut în Poarta, a lui Gruianu Zaharie, născut în Stra-

ja, a lui Octaviu, cut în A (= Vale), lui Radu Ioan, năs în Sicut (= Elev conturate săsesc" e Reghinul lui" este pierie a B lui" este riul Șieu din corn. lui, întro care a cul așezată p de mare a din „cerc indicațiiil Răzoare, împrejuri a elevului mod man locul său Ovic

la Blaj<sup>27</sup>, în care tinerii își însemnau, fără preocupări științifice, piesele la modă într-o anumită epocă).

În dezbaterea aceasta, un argument cu foarte mare greutate este afirmația lui Andrei Bîrseanu din prefață și declarațiile hotărâte ale lui Jarnik din alte împrejurări<sup>28</sup>. Și nu avem motive să ne îndoim de ele. Dar avem numeroase indicii care arată că manuscrisul a fost întocmit pe bază de culegere efectivă, realizată de elevii liceului din Blaj, în timpul vacanțelor, când se aflau, desigur, la locul lor de obîrșie. Astfel, unele caiete poartă însemnarea expresă de „Ocupatiune domestică”<sup>29</sup>, arătînd clar că este vorba de o temă scrisă ce li s-a dat s-o întocmească acasă; altele poartă simpla însemnare de „Ocupatiune”<sup>30</sup> sau „Ocuparea”<sup>31</sup> și, pentru că uneori se notează și data precisă a culegerii, care cade în timpul vacanțelor<sup>32</sup>, materialul reprezintă o adevărată culegere. Ideea de culegere ad-hoc (nu de album de cîntece) reiese și din alte formulări, cum sînt, „Colecțiune”<sup>33</sup>, „Culegerea poeziilor”<sup>34</sup>, „Unele culegeri”<sup>35</sup>, „Colecta”<sup>36</sup> (cîntece, chiuituri etc.) „adunate”<sup>37</sup>, „culese”<sup>38</sup>, „culese din . . . ”<sup>39</sup>. În două cazuri apar formulări dubioase ca „Versuri populare a lui”, care ne duc cu gîndul spre respectivele caiete-album<sup>40</sup>, însă analiza conținutului lor arată că avem de-a face cu o reală și autentică culegere de folclor. Într-alte cazuri, culegătorii au însemnat cu conștiinciozitate că materialul nu a fost cules numai din localitatea de baștină<sup>41</sup>. Elocvent în această privință este și caietul ms. nr. 2 197. II. 19 al unui anonim, care indică și persoanele de la care a cules. Astfel, la f. 5<sup>v</sup>, el scrie : „încă vreo cîteva culese de la 4 fete BCD și E”, de unde concluzia că materialele precedente, de la f. 1<sup>r</sup>. — 4<sup>v</sup>., au fost culese de la o fată „,A”. De altfel, la f. 19<sup>r</sup>, el mai adaugă : „Mai în urmă vreo cîteva de la E, care-și petrecu m[ai] mult pre la oi, pre la finață, printre aluni, după cum se vede și din chiuiturile ei”. La toate acestea se adaugă caracterul improvizat, ad-hoc, al caietelor, însușire pe care am subliniat-o în capitolul precedent. Putem afirma deci, pe baza tuturor argumentelor de mai sus, că ipoteza după care localitatea de origine a elevului poate fi considerată ca localitate unde s-a efectuat culegerea are toate șansele să corespundă adevărului.

c) Acceptată această ipoteză de lucru, confruntarea numelor elevilor de pe caiete cu controalele liceului a condus la următoarea situație :

Cei 168 de culegători participanți la culegere se împart în două categorii. Prima cuprinde pe acei elevi ce nu au putut fi identificați<sup>42</sup>, ceea ce a împiedicat automat și localizarea materialelor respective. Numărul materialelor ce intră în această categorie este redus : 12 caiete a 12 culegători. Cea de-a doua categorie cuprinde un număr de 156 de elevi, pentru care am putut

afla cu precizie localitatea de baștină, respectiv de culegere. Confruntarea făcută se ridică la impozantul număr de 124,

Nr. cit.	Raionul	Localități
1	Alba	53
2	Mureș	29
3	Bistrița-Năsăud	15
4	Sibiu	9
5	Cluj	8
6	Brașov	4
7	Hunedoara	3
8	Covasna	2
9	Harghita	1

Total : 124

Această situație arată că un singur județ, Alba Iulia, a furnizat cele mai multe localități, culegători și din caiete după care urmează Cluj, înclin valoarea cifrelor respective. Ultimul sfert se împarte între Brașov și Sibiu.

Aceasta confirmă întru totul afirmația editorilor că culegătorii provin din județele Brașov și Sibiu și din județele Cluj și Cîmpie. Nu corespunde adevărului afirmația că culegătorii provin din județele Sibiu și Țara Hațegului, unde sînt reprezentate doar două localități. Deci centrul zonei pe care o acoperă culegerea este valoarea respectivă. Pe măsură ce numărul localităților scade, menținîndu-se mai ridicat numărul culegătorilor, Sebeș și Orăștie. Pentru definitivarea acestei investigații s-a făcut următoarea :

- Jud. Alba** : Abrud (124), Alecuș (36, 59, 187, 188), Arad (97, 129), Blaj (95, 101, 108, 147, 148), Bucium (69), Căpîlna (156), Cergău Mare (154), Ciugudu de Jos (125), Ciugudu de Sus (160), Cugir (119), Cut (17), Doștat (17), Dumbrava (149), Dumitra (180), Galtiu (180), Gălbene (23), Mod (80, 87), Lodroman (28, 84), Lăpș (15, 67), Noslac (110), Oarda de Sus (50), Pădure (26), Pănade (60, 181), Pețelca (73, 89, 103), Pîlăuș (32, 41, 75, 158), Sînmiclăuș (15), Sîntămăria (17), Sard (174), Tătirlău (8, 122, 127), Tăuș (53, 57), Uioara (118), Veșeuș (33), Vingard (10).
- Jud. Bistrița-Năsăud** : Agrișu de Jos (99), Agrișii de Jos (10), Ilisua (88), Ilva Mare (9), Lechința (48), Nuseni (137), Bîpa de Jos (159), Tăureș (34).

<sup>42</sup> Din totalul caietelor (190) au fost eliminate cele 6 caiete neidentificate, 1 anonim, 1 caiet al lui Jarnik și cele 12 caiete ale elevilor

<sup>27</sup> Ion Mușlea, *Cîntări și strigături românești de cari ciută fetele și ficiorii jucînd, scrise de Nicolae Pauleti în Roșia în anul 1838*, ed. critică, cu un studiu introductiv de . . . , p. 3.

<sup>28</sup> În *Drumul pe care am mers*, p. 31, arată că deținea de la I. Micu-Moldovanu informația că „pusese pe studenții din gimnaziu de au cules o mulțime de cîntece”, că aceste cîntece au fost scrise „de școlarii din Blaj în vremea petrecerii lor acasă”. În scrisoarea din 18 iulie 1883, Jarnik îi scrie lui Ioan Micu-Moldovanu în acest mod, vorbind despre culegere : „Colecțiunea de cîntece populare din Ardeal, pe care au făcut-o școlarii [i] d-voastre îndemnați de d-voastră”. B. A. R., Filiala Cluj, Fondul Blaj.

<sup>29</sup> Caietele 60, 85.

<sup>30</sup> Caietele 22, 23, 42, 114, 148, 161, 171.

<sup>31</sup> Caietul 20.

<sup>32</sup> Durata de școlaritate anuală era împărțită în semestre ; prima vacanță, cea de iarnă, se dădea în ianuarie (6 I : 173 ; 7 I : 83 ; 13 I : 141 ; 14 I : 53 ; 15 I : 107 ;

6/18 I : 51 ; 18 I : 108, 132, 158 ; 19 I : 61, 162, 143 ; 20 I : 181, 154 ; 22 I : 153 ; 23 I : 40, 161, 169, 171, 176 ; 27 I : 51 ; un elev notează : 28 XII st. v., ceea ce corespunde cu 9 I st. nou. Vacanța de primăvară era în aprilie-mai : 5 IV : 31 ; 18 IV : 114, 148 ; 7 V : 138 ; 11 V : 122.

<sup>33</sup> Caietele 3, 52, 175.

<sup>34</sup> Caietele 108, 164.

<sup>35</sup> Caietul 114.

<sup>36</sup> Caietul 120.

<sup>37</sup> Caietul 109.

<sup>38</sup> Caietele 173, 183.

<sup>39</sup> Caietele 123, 125, 128, 134, 135, 184.

<sup>40</sup> Caietele 150, 182.

<sup>41</sup> Caietele 109: Agristiu și jur ; 135: Vingard și jur, ceea ce arată buna îndrumare pe care au primit-o de la profesorul lor, inițiatorul întregii culegeri.

<sup>42</sup> Caietele : 16, 21, 31, 38, 76, 106, 162, 165, 172, 179 ; în două cazuri, știm că materialul a fost cules „de pe la Brașov” sau din „cercul Sibiului”, însă culegătorii n-au fost aflați în controale : 30, 157.

3. *jud. Braşov* : Braşov (102), Făgăraş (78, 79), Iaşi (98), Şinca Veche (130).  
 4. *jud. Covasna* : Chileni (111), Hăghig (12).  
 5. *jud. Cluj* : Cluj (93), Livada Someş (14), Luna (11, 166), Mintiu Gherlei (86), Ocna Dejului (183, 184), Poiana (20), Sucutard (168), Vălişoara (123).  
 6. *jud. Harghita* : Porumbeni (65).  
 7. *jud. Hunedoara* : Bobîlna (1), Bucureşti (7), Hunedoara (22).  
 8. *jud. Mureş* : Agristea (109), Aşintiş (74), Băita (150), Bogata (2), Budiu Mic (133), Cerghid (141), Cerghizel (64), Cheţani (126), Cipău (142), Deaj (72), Delureni (96), Ernei (117), Fărăgău (82), Hărtău (153), Iclânzul (163), Jabeniţa (144), Maioreşti (134, 139, 140), Mădăraş (105), Nadăşa (66), Petrilaca (151), Poarta (43), Băzoare (49, 58), Beghin (24), Sălcud (120, 131), Sărmăşel (173), Suseni (62, 63, 186), Şomoştelnic (77, 85), Teleac (128), Vidrasău (155).  
 9. *jud. Sibiu* : Alămor (6), Alma (143), Blăjel (51, 52), Buia (182), Bungard (167), Chesler (114), Micăsasa (13), Băşinari (92, 161), Sibiu (157).

e) O ingenioasă ipoteză localizatoare a fost elaborată recent, susţinându-se posibilitatea de a stabili zona folclorică pe care o acoperă culegerea „chiar cu mai multă precizie” decât o făcuseră editorii, „pe baza numeroaselor nume de localităţi pe care le cuprind doinele şi mai ales strigăturile colecţiei, ca fiind locurile de baştină ale oamenilor despre care se vorbeşte în aceste poezii”<sup>44</sup>. Pentru a determina, aşa cum face autorul ipotezei, o simplă zonă geografică, procedeul se dovedeşte practic şi rezonabil. În linii mari, regiunea indicată de autor corespunde cu aria pe care o fixează cercetarea noastră, minus la nord Năsăudul, la vest Turda, Abrudul, Bradul, la sud Sebeşul. În amănunt însă, toponimicele din folclorul nostru — aşa cum am arătat şi altădată<sup>45</sup> — nu probează că anumite texte s-ar fi născut sau ar fi circulat măcar (ar fi fost deci culese) din localităţile ce poartă acele denumiri. Astfel, din marele număr de localităţi pomenite în cuprinsul diferitelor doine, cîntece şi strigături (41 în total)<sup>46</sup>, numai 12 se întîlnesc şi în lista de localităţi întocmită de noi<sup>47</sup>, fără ca textele respective să fi fost culese în localităţile purtînd denumirea respectivă. Sibiul, de pildă, e pomenit în texte de 7 ori<sup>48</sup>, dar aceasta pentru că acolo erau duşi feciorii ardeleni să facă armată, nu pentru că vreunul din aceste texte ar fi fost cules chiar de acolo (nici un elev culegător nu este sibian). Mureşul, care străbate zona de maximă intensitate a culegerii, e pomenit însă de 11 ori<sup>49</sup>, iar Tîrnavele, la confluenţa cărora e Blajul, de 5 ori<sup>50</sup>.

f) O problemă importantă ne-o pune împrejurarea că în culegerea de faţă există două caiete cu cîntece culese din Boşia de Secaş (o dată chiar cu menţiunea răspicată a localităţii)<sup>51</sup>. Faptul este important, deoarece prima mare culegere românească de folclor a fost efectuată în Boşia, în 1838, de Nicolae Pauletî, la îndemnul lui Timotei Cipariu, profesorul lui Ion Micu-Moldovanu, şi cercetările mai noi au scos în evidenţă situaţia

extrem de elocventă a prezenţei unui număr de 120 de doine culese din Boşia de Secaş de către Jarnik -Bîrseanu<sup>52</sup>. Materialul cules din Boşia se ridică la 118 texte : cîntece, doine şi strigături (ms. nr. 2 197. II. 4 : 15 texte culese de Andrei în 1872 şi ms. nr. 2 197. II. 4 : 15 texte culese de Jarnik -Bîrseanu în aceste doine). Acestea, foarte numeroase au intrat în culegerea Jarnik -Bîrseanu în capitolul de note şi variante. Ceea ce trebuie să arătăm este că din aceste doine „în număr de 118 texte, numai 17 se găsesc în culegerea lui Jarnik -Bîrseanu în tate a cazurilor în variante aproximative sau parţiale

*Ms. nr. 2 197. II. 3:*

f. 16	r. s t, 71	parţial	cu	22
f. 5	v. s t. 23		55	57
f. 8	r. l t, 33 b	complet	55	124
f. 6	v. - 7 r-, t, 26	parţial	55	129
f. 14	l. t. 44 b		55	130
f. 13	r. l - v, t. 66 b		55	132
f. 10	v. t, 41		55	143
f. 10	v. t. 42		55	149
f. 12	r. - v-, t, 59 c		55	210
f. 2	r. t, 1		55	227
f. 10	r ~ v, t. 41		55	240
f. 14	r. t, 46		55	273
f. 4	r. t, 14		55	308

*Ms. nr. 2 197. II. 4:*

f. 3	t. 10	parţial	cu	13	Pauleti
f. 3	\, t. 11	complet	"	19	
f. 4	r., t. 11 c	parţial	"	87	
f. 2	r., t. 2 c	modificat	"	295	"

g) în cea mai mare parte a cazurilor avem în tate (94 de cazuri) , cîte două caiete dintr-o localitate în tate în 5 cazuri, cîte 4 caiete în 3 cazuri, cîte 5 caiete în numai două cazuri (Blaj şi Doştat). De obicei într-o localitate. Numai în 18 cazuri întîlnim cîte două caiete într-un singur caz avem 5 culegători dintr-o singură localitate. Situaţia aceasta îşi are importanţa ei în mod particular în evidenţa localităţile ce au fost mai intens cercetate superficial sau mai puţin atent. Faptul se răsfrînge asupra cules. Pentru aceasta am întocmit o ultimă situaţie :

Slab cercetate sînt 12 localităţi, de unde s-a cules în cîte două caiete : Sîntămărie, Delureni, Mădăraş, Agrişu de Jos, Agrişu de Jos, Cluj, Bucureşti). În marea majoritate, acestea sînt localităţi acoperite de culegere (Năsăud, Dej, Cluj, Braşov, etc.). Cercetate 20 de localităţi, din care 7 cuprind între 1 şi 5

<sup>44</sup> O. Papadima, *Prefaţa* ed. 1964, p. XXXII. Acelaşi procedeu a fost folosit şi de I. Rotarii, *Eminescu şi poezia populară*, Bucureşti, Edit. pentru literatură, 1965, p. 83, pentru a proba provenienţa transilvăneană a culegerii de folclor a lui M. Eminescu, dovedindu-se eficient în aceeaşi măsură ca şi ipoteza de care ne ocupăm aici.

<sup>45</sup> *Mioriţa. Tipologie, circulaţie, geneză, texte*, Bucureşti, Edit. Academiei, 1964, p. 411.

<sup>46</sup> Gîrbova, Hărtău, Blaj, Huedin, Sîngeorz, Cluj, Cistei, Bucureşti, Noghilac (Noşlac), Sibiu, Ocna Sibiului, Ibăneşti, Crăciunel, Bistriţa, Turda, Arad, Ineu, Beci, Braşov, Luduş, Cîsnădie, Orlat, Oşorhei, Orăştie, Făgăraş, Ciuguzel, Mociu, Vereşmort, Heria, Teiuş, Veza, Alma, Mediaş, Reghin, Arpătat, Satu-Nou, Mica, Heleu, Gîrbo-

viţa, Vlădeni, Şercaia. Cele subliniate au făcut obiectul unei corespondenţe a lui Jarnik către Ioan Micu-Moldovanu (scrisoare din 12 ianuarie 1885 : B. A. R. Filiala Cluj, Fondul Blaj).

<sup>47</sup> Gîrbova (D. 7), Hărtău (D. 59), Blaj (D. 63, 242, 303, 567 ; S. 28, 149), Cluj (D. 200, 258, 612), Noghilac (D. 221 ; S. 292), Bistriţa (D. 277 ; S. 103), Bucureşti (D. 298), Braşov (D. 310, 330, 436, 437, 496, 630), Făgăraş (S. 16), Ciuguzel (S. 18), Alma (S. 91), Reghin (S. 103).

<sup>48</sup> D. 252, 258, 546, 565, 588, 608 ; S. 266.

<sup>49</sup> D. 50, 114, 144, 253, 283, 300, 432, 498, 533, 620 ; S. 182.

<sup>50</sup> D. 50, 240, 253 ; S. 91, 190.

<sup>51</sup> „Colecţiune de poezii populare din Roşia” : 3.

<sup>52</sup> Muşlea, *op. cit.*, p. 34.

<sup>53</sup> Din acestea, 11 perechi la aceeaşi dată şi 7 perechi de culegători

Capîlna de Jos, MODor, Jabenița, Ohaba, Iași și Burgard), de asemenea localități de margine, așezate în estul și sudul zonei cercetate, iar 13 localități cuprinzînd între 6 și 10 piese de text (Blaj, Mînrade, Tapu, Lupu, Șomoteinic, Cerghizel, Dej, Bogata, Vidrasău, Lechința, Sălcud, Ciunga, Nadăș, Telcac, Pctelca, Cut, Capîlna, Vingard, Porumbeni, Hărțău, Bichigiu, Manie, Livada Someș, Sucutard, Alămor, Bucium, Hăghig, Chilieni) și 17 au câte 31-40 de piese culese (Pănade, Buia, Iclod, Micăsasa, Sînbenedic, Eăzoare, Sărmășel, Chețani, Gîbova, Ocișoara, Obreja, Luna, Dumbrava, Vălișoara, Făgăraș, Abrud, Cugir). Intens cercetate sînt numai 15 localități, care cuprind între 41 și 100 de texte culese, după cum urmează: 41-50 de texte 4 localități plajei, Spini, Suseni, Budiu Mic), 51-60 de texte 2 localități (Chesler, Agristiu), 61-70 de texte 4 localități (Alecus, Asinip, Ciuguzel, Ernei), 71-80 de texte 1 localitate (Bucerdea Grînoasă), 81-90 de texte 2 localități (Lodroman, Tătirlaua) și 91-100 de texte 2 localități (Galtiu, Doștat). Foarte intens cercetate au fost numai 4 localități, din care una cu 102 texte culese (Tăure cu 4 culegători), una cu 118 texte (Boșia de Secaş cu 2 culegători), una cu 123 de texte (Măiorești, de la un singur culegător) și, în fine, una cu 146 de texte (Ocna Dejului, 2 culegători). De remarcat iarăși că toate aceste 4 localități se află și ele la periferia zonei acoperite de culegere (Tăure și Ocna Dejului la nord, Boșia de Secaş la sud-vest, Măiorești la intermul ei răsărit). O situație aparte are localitatea Totoiu, din care s-au cules texte mai numeroase, însă nu într-o singură etapă de culegere, ci de-a lungul a numeroși ani (1872-1876). Aprecierile pe care le-am dat muncii diverșilor culegători nu au valoare absolută, ci comparativă. Nicolae Pauleti, în 1838, culesese dintr-o singură localitate situată în această zonă (Boșia de Secaş) un număr de 321 de texte, iar Simeon Mîndrescu, în 1892, materialul pentru un volum întreg, dintr-o altă localitate atestată în culegerea de față (Bîpa de Jos). În linii mari, situația culegerii de față se apropie, cît privește adîncimea și seriozitatea muncii, de culegerile mai noi ale lui Gheorghe Cernea.

h) O problemă deschisă rămîne determinarea acelor „cîteva doine și strigături auzite de mine [A. Bîrseanu] în Țara Oltului”<sup>77</sup>. Într-adevăr, din capitoul de note se vede că un număr, destul de restrîns de altfel (29 de texte), nu apare în cuprinsul manuscrisului nostru. Credem că toate aceste materiale pot fi atribuite lui A. Bîrseanu și localitate larg în Țara Oltului.

În felul acesta, coroborînd toate datele ce ne stau la dispoziție, am putut determina — cu cîtă precizie a fost posibil la fiecare caz în parte — zona teritorială în care s-a efectuat culegerea și am reușit a stabili chiar localitățile de unde s-a cules. Materialul dobîndite, în acest mod, o valoare istorică de prim rang, atunci cînd știm că — în conformitate cu metodologia de culegere a epocii — cele mai numeroase culegeri din secolul trecut sînt lipsite de posibilitatea localizării materialelor și, implicit, de posibilitatea integrării lor valorificării științifice. Chiar dacă editorii — din motive pe care le-am arătat la vreme — n-au fost în stare să îndeplinească dezideratul de a menționa proveniența locală a

fiecărui text, faptul că și-au pus problema și s-au străduit să se afle pe o poziție științifică înaintată pentru vremea lor, este o dovadă în favoarea teoriei generale, cît și cu tehnica editării materialelor folclorice.

### 3. DATARE

O altă problemă ce se pune în legătură cu această culegere este materialul a fost publicat în 1885, dar în prefață se arată încă din 1863<sup>78</sup>. Afirmarea este de o importanță capitală, întrucît se vede că, în fața de față, ci pentru însăși istoria folcloristicii române, publicațiile lui Anton Panu, colecția lui N. Pauleti (publicații mondiale), colecția inedită încă a lui At. M. Măndrescu, publicate pînă în 1863 în diferitele periodice ale vremii, și mai ales cea a lui Ioan Micu-Moldovanu ocupă și în ceea ce privește datarea este de fapt, prima culegere de lirică populară ce s-a așezat în A și rămas, de altfel, cea mai importantă — cantitativ și calitativ — literară românească.

Pentru datarea materialului ne-am servit atît de însuși materialul, cît și de deducții pe marginea controalelor școlare. Astfel, pentru 1863, cînd se vede că, în fața de față, ci pentru însăși istoria folcloristicii române, publicațiile lui Anton Panu, colecția lui N. Pauleti (publicații mondiale), colecția inedită încă a lui At. M. Măndrescu, publicate pînă în 1863 în diferitele periodice ale vremii, și mai ales cea a lui Ioan Micu-Moldovanu ocupă și în ceea ce privește datarea este de fapt, prima culegere de lirică populară ce s-a așezat în A și rămas, de altfel, cea mai importantă — cantitativ și calitativ — literară românească.

<sup>77</sup> Prefața la cel. 1885, p. VII.

<sup>78</sup> 31 : Pop Teodor, cl. VI, 5 IV 1863; 51 și 52 : Drăghicescu I., cl. VII, 6/18 I 1863; 53 : Dancii Pct. ni, cl. V, 11 I 1863; 82 : Blaga Paul, cl. VIII, 20 I 1863; 108 : Vulcan Ioan, cl. VII, 18 I 1863; 111 : Pop George, sepiiman, 13 I 1863; 153 : Panica Ioan, cl. VIII, 22 I 1863; 158 : Pocanu Teodor, cl. VII, 18 I 1863; 162 : Petruț A.L., cl. VI, 19 I 1863; 171 : Margineanu N., cl. VII, 23 I 1863; 173 : Micu Simeon, cl. VIII, 6 cîrindariu 1863; 181 : Albu Nicolae, cl. V, 20 I 1863.

<sup>79</sup> 73 : Ciortea George, cl. V, 14 V 1865 și același (89) : cl. V și (103) : 5. IV 1865.

<sup>77</sup> : Banu M., cl. IX, el. V, 11

<sup>78</sup> : Pop Teodor, cl. VI, 5 IV 1863; 51 și 52 : Drăghicescu I., cl. VII, 6/18 I 1863; 53 : Dancii Pct. ni, cl. V, 11 I 1863; 82 : Blaga Paul, cl. VIII, 20 I 1863; 108 : Vulcan Ioan, cl. VII, 18 I 1863; 111 : Pop George, sepiiman, 13 I 1863; 153 : Panica Ioan, cl. VIII, 22 I 1863; 158 : Pocanu Teodor, cl. VII, 18 I 1863; 162 : Petruț A.L., cl. VI, 19 I 1863; 171 : Margineanu N., cl. VII, 23 I 1863; 173 : Micu Simeon, cl. VIII, 6 cîrindariu 1863; 181 : Albu Nicolae, cl. V, 20 I 1863.

<sup>79</sup> : Ciortea George, cl. V, 14 V 1865 și același (89) : cl. V și (103) : 5. IV 1865.

<sup>77</sup> Prefața la ed. 1885, p. X, în notă.



participat la culegere 11 elevi<sup>75</sup>, iar dintr-a VI-a numai trei elevi<sup>76</sup>, ceea ce dă pentru anul 1872 cifra de 14 elevi. Numai în trei cazuri<sup>77</sup> datările nu s-au putut face cu precizie, neexistând un termen obiectiv de coroborare. În această categorie de fapte intră, așadar, 122 de materiale, ceea ce reprezintă 64,21%.

Un caz prezintă trăsături specifice. Materialul, foarte bogat și variat, a fost transcris în decurs de mai mulți ani, respectiv între 1872 și 1876, făcându-se mențiune specială la capătul fiecărei reprize de scris<sup>78</sup>.

O ultimă grupă de materiale cuprinde pe cele ce nu au putut fi datate din două motive : ori că e vorba de culegători anonimi<sup>79</sup>, ori de culegători neidentificați<sup>80</sup>, în total deci 11 cazuri, respectiv 5,79%.

Toate cele mai sus impun o sumă de constatări totalizatoare :

a) Datarea materialelor s-a putut face foarte precis, folosind însemnările înseși ale elevilor (27,36%) sau întrebându-se unele procedee logice, care comportă racordarea tuturor documentelor referitoare la perioada de școlaritate a elevilor respectivi (64,21%).

b) Numai în foarte puține cazuri (5,79%) datarea a fost imposibilă. Putem considera însă, fără a greși prea mult, că nici aceste materiale nu depășesc limitele extreme ale perioadei luate în discuție.

c) Cele mai multe materiale (123) au fost redactate în anul 1863, în cursul lunii ianuarie (clouă numai în aprilie), iar 42 de materiale au fost redactate în 1872, în cursul lunii mai. Se conturează astfel, în istoria culegerii, două etape principale, cu mult cea mai importantă fiind etapa din 1863 (nu numai prin cantitatea materialului, ci și pentru că este etapa inițială). Mai semnalam aici că, în 1863, la culegere a participat întregul curs superior al liceului din Blaj (clasele V—VIII), în timp ce în 1872 numai primele sale două clase (V—VI).

d) Alte materiale au fost redactate în intervalul dintre 1863 și 1878, 4 în 1865, 2 între 1863 și 1867, 3 în 1868, deci alte nouă materiale în răstimpul dintre 1863 și 1872; câte un singur material s-a redactat în 1873, 1874 și între 1872 și 1876, 1876 și 1878, deci numai patru materiale după 1872. Culegerea a durat astfel 15 ani, primii zece fiind însă cei mai bogați în rezultate, iar primul (1863) și ultimul din seria celor zece (1872) marcând, în fapt, cele două etape principale din întocmirea culegerii.

e) Cunoscându-se toate acestea, se poate realiza corelarea faptului singular (inițierea culegerii de către I. Micu-Moldovanu) la fenomenul general al dezvoltării culturii românești din Transilvania vremii. Inițiativa lui I. Micu-Moldovanu nu poate fi izolată din contextul cultural al epocii; ea nu s-a născut în afara aceluși context, nu aparține unui singur om, nici măcar numai mediului cărturăresc de la Blaj, ci a izvorât din nevoi mult mai adânci și mult mai generale. Așa cum bine a caracterizat-o O. Papadima, culegerea aceasta „desăvârșește — ia momentul ei istoric — o jumătate de secol de încercări de a prezenta creația poetică populară din Transilvania sub aspectul ei cel mai luminos și mai caracteristic”<sup>81</sup>. Culegerea de față se încadrează organic în acel curent cultural, cu rădăcini în mișcarea revoluționară din 1848, care, după ani întregi de zbucium și de căutări<sup>82</sup>, a dus, în 1861,

], înființarea societății Astra. Aceasta, în conformitate ședinte, canonicul Timotei Cipariu, care vedea în colecții șie esențială la „cunoașterea geniului fiecărei națiuni”<sup>83</sup>, onale „ținându-se de spiritul, originalitatea și stilul poeziei „piopusetiunilor” publicate în 1862 de primul său secretar în programul său de activitate numeroase și importante și întocmirea unei colecții „din cele mai bune (cinci) balade datele datelor privind întemeierea Astei și definitivarea sau inițiativa lui Ion Micu-Moldovanu (1863) — elev și inițiator dinte al Asociației — nu poate fi întâmplătoare ; ea ar fi trecut într-o dependență organică, într-o corelație intimă”, greși, că marea culegere de folclor din 1863 a lui Ioan legătură directă cu înființarea asociației culturale a românilor, deoarece aceasta este rodul cel mai de seamă al activității Asociației deratului unanim de a întocmi culegeri de folclor, pentru care. Legătura dintre aceste fapte nu a fost cunoscută pînă în prezent, fapt care a dus la o înțelegere deplină a programului său de culegere a folclorului transilvănean, însă aceste legături și, desigur, nu întâmplător cartea a fost editată și vane pentru literatura română și cultura poporului român. Bîrseanu cuprinde numeroase detalii privitoare la această creație, care blema fusese discutată anterior între dîșșii : „Mie mi-a venit în minte vorba, adică s-o dedicăm Asociațiunii transilvane etc, eu am avut (sic !) cîteva stipendii din partea societății. Academia de la Sibiu. Peste cîteva luni revine : „Mai nainte de toate, sînt și eu membru al Asociațiunii și-mi pare foarte rău că nu pot să fiu de folos pentru ea, însă că nu trebuie o dedicație formală, adică o scrisoare întocmită, ci să se zică : Asociațiunea etc, editorii etc.”<sup>84</sup>. Problema este cînd Jarnik întreba ce s-a ales din propunerea lui<sup>85</sup>, și nici cînd de soarta ei, ceea ce hotărîre : „Eu tot țin una, și nu pot să transilvane”<sup>86</sup>. Aflînd data cînd urma să se țină adunarea

de la Sibiu, energia națională își căută și-și află alt cîmp de acțiune, un cîmp mai neted și mai mînos : cîmpul nesfirșit și veșnic roditor al culturii”. Vezi și N. Iorga, *Istoria Românilor din Ardeal și Ungaria (De la mișcarea lui Horea pînă astăzi)*, București, 1915, p. 213 despre înființarea „Asociației culturale a românilor din Ardeal și Ungaria” : „De fapt, a făcut-o toată lumea; a făcut-o nevoia nației, pornirea disperată de a se găsi un loc în care să se poată stringe toți românii, fără deosebire de teritoriu și confesiune”. I. Lupușcu, *Andrei Șagiiina și conducătorii Asociațiunii transilvane (1861—1922)*, București, [f.d.]. (Cunoștințe folositoare, Seria C, Nr. 11-12), p. 40, citind din discursul lui T. Cipariu la adunarea generală a Asociației din Sibiu 1881 : „Astra” a fost înființată prin zelul, stăruința și patriotismul general al tuturor bărbatilor de inimă și devotament”. I. Agîrbiceanu, *Asociațiunea transilvăneană pentru literatura și cultura poporului român Astra*, Sibiu, 1936, p. 4 : „Înaintașii noștri de acum 75 de ani, după ce s-au trezit din amețeala produsă de dezastrul revoluției din 1848/1849, au înțeles că dreptatea poporului românesc nu se poate dobîndi fără luminarea poporului, fără încercarea și lupta de a-l ridica pe o treaptă culturală cel puțin egală cu aceea a popoarelor conlocuitoare”.

<sup>75</sup> Ion Micu-Moldovanu, în „Studii de lingvistică” citind din ms. nr. 1.

<sup>76</sup> Timotei Cipariu, în I. Mușlea, *op. cit.*, p. 1.

<sup>77</sup> V. Gurău, *rolul ei în cultura noastră*, în „Studii. Revistă de lingvistică”, p. 1.

<sup>78</sup> Pînă în prezent nu se știe dacă s-a spus la cînd și cine știe de la arhivele „Asociației”, acum, dacă ar fi vate, pentru fructul nostru”. I. Agîrbiceanu, București, 1936, p. 1.

<sup>79</sup> Scrisoare întocmită de A. Bîrseanu, p. 2.

<sup>80</sup> Scrisoare întocmită de A. Bîrseanu, p. 2.

<sup>81</sup> Scrisoare întocmită de A. Bîrseanu, p. 2.

<sup>75</sup> 7 : Eremia G., 24 : Șuteu V., 43 : Graur Z., 46 : Herțaș V., 59 : Buzdugan M., 60 : Bueurescu V., 68 : Costea A.I., 72 : Cîrcă Ioan, 84 : Băcilă V., 155 : Pop Artemon, 182 : Aron D.

<sup>76</sup> 6 : Lazăr A., 13 : Folea V., 163 : Orbeanu R.

<sup>77</sup> 132 : Pop Simeon 1863-1867 și 189 : Florian G. 1863-1867; 88 : Isac G. : 1876-1878.

<sup>78</sup> 27 : Moldoveanu S. : 3 IV 1872 apoi 1875 : 18 și 22 III, 4 IV, 2 V, 7, 8 și 20 VIII, 26 XII și 1876 : 11, 24 și 26 I, 2 și 9 II, 5 III sau V, 24 XI.

<sup>79</sup> 17, 18 : N. N., cl. VI, 19 : N., 21 : N., 39, 190.

<sup>80</sup> 30 : Crăciun Ioan, 38 : Moldovan, 76 : Popovici I. Gh., 172 : Micu M., 179 : Marcu G.

<sup>81</sup> *Prefața* la ed. din 1964, p. V.

<sup>82</sup> George Barițiu, *Scrieri social-politice*, București, 1962, p. 212, unde arată că românii transilvăneni „reîmpinși de pe terenul politicii”, s-au aruncat „pe alte terenuri, unul mai bun decît altul”, așternîndu-și „mai bine pentru viitor” („Gazeta Transilvaniei”, 34 (1871), nr. 81-86). Mai clar încă în Andrei Bîrseanu, *La iuhileul de cincizeci de ani al „Asociațiunii”*, în „Lucafăru”, Sibiu, 10 (1911), p. 329 : „Orice manifestare politică fiind pe atunci împie-



roagă pe Bîrseanu să intervină („dacă tot mai gîndeşti ca cartea s-o dedicăm Asociaţiunii<sup>1</sup>) pentru grăbirea imprimării, spre a o prezenta drept omagiu, gata tipărită, la adunarea respectivă<sup>2</sup>). Pînă în cele din urmă, dorinţa lui, aşa cum ştim, s-a împlinit. Dacă pentru etapa din 1863 am putut afla circumstanţieri hotărît mulţumitoare, nu tot acelaşi lucru îl putem spune şi pentru etapa secundă, din 1872. Lipsa totală de informaţii „oficiale” privind colecţia, discreţia cu care Ioan Micu-Moldovanu şi-a înconjurat opera, ca şi tăcerea pe care culegătorii însisi s-au simţit datori s-o păstreze în jurul muncii lor, nu permit, în momentul de faţă, explicarea celui de-al doilea val al culegerii. Problema rămîne deschisă pentru cercetările viitoare. Ceea ce trebuie reţinut însă e faptul că repriza din 1872 n-a mai avut tîria primei iniţiative, nici anvergura primului entuziasm.

## D. ANTOLOGIA JARNIK-BÎRSEANU ŞI

Sarcina acestui capitol constă în elucidarea raportului dintre cele două opere. Problema centrală a studiului de faţă.

În primul rînd, trebuie probată afirmaţia noastră de filiaţie dintre aceste două opere. Această legătură se însemnări făcute cert de mîna lui Jarnik pe aproape asemenea, a fost documentată şi de existenţa în cuprinsul antologiei (fondul I. Pop-Beteganul de la B. O.-Sibiu) a unui manuscris al lui Jarnik, cuprinzînd copii de pe materialul din manuscrisul recunoaştere (numele culegătorilor, numărul textului avîndu-se în vedere făcute de editor). Cea mai sumară comparaţie a făcută din fişe cu scrisul indubitabil al lui Jarnik din corespondenţa din 1872 (400 de scrisori, ne scuteşte de expertiza oricărui grafolog) arată că manuscrisul a fost în posesiune a lui Jarnik, că lui îi aparţin toate fişele, că el a extras pe fişe parte din textele cuprinse în manuscrisul Bîrseanu. Dacă nu se poate face decît confruntînd conţinutul antologiei cu cel al manuscrisului Bîrseanu, confruntarea, pe care cititorul o poate urmări detaliat în nota de faţă, atestă că în afară de un număr redus de cîtece au fost auzite de Bîrseanu personal pe valea Oltului, precum şi unele din Muntenia, comunicat de un prieten al său, şeful antologiei, clupă cum se afirmă în prefaţă<sup>3</sup>, toate celelalte au fost scrise în forme absolut identice sau mai mult sau mai puţin diferite de originalele lor din manuscris. Dacă această apropiere sau de-

<sup>1</sup> Ediţia 1885, p. X, nota. De curînd s-a emis ipoteza — pe baza unor confruntări grăbite şi superficiale — că textele introduse de Bîrseanu ar fi fost reproduse de el, „cu mici modificări”, dintr-o culegere publicată de Augustin Bunea în revista elevilor braşoveni „Conversaţiimi, jurnal literar”, în 1875 : Virgiliu Florea, *Augustin Bunea, culegător de poezii populare*, în „Revista de etnografie şi folclor”, XII (1967), p. 64. Cunoscînd cele 29 de texte pentru care nu am aflat prototipul manuscris şi pe care le putem atribui lui Bîrseanu ca fiind auzite de el în Ţara Oltului (D. 6, 27, 92, 100, 159, 211, 353, 385, 461, 463, 476, 477, 485, 504, 516, 530, 630; S. 3, 56, 73, 140, 200, 221, 297, 310, 331, 357, 358, 361) şi confruntîndu-le cu materialul din culegerea Bunea, constatăm că în antologia Jarnik-Bîrseanu se găsesc numai două strigături (357, 358) ce pot fi considerate variante la textele 35 şi 36 din culegerea Bunea şi un text de strigătură (297) care numai parţial poate fi alăturat unei variante din culegerea Bunea (37); toate aceste trei texte fac parte din materialul pe care îl atribuim lui Bîrseanu, deoarece n-au prototip în

manuscrisul Bîrseanu, ci în cel al lui Jarnik, care este un mnemotehnic al textelor populare umane şi eccl. Bîrseanu, care are în vedere Bunea; ar fi şi cele 29 atribuibile lui Bunea; din cele două prototipuri au prototipul textul 341 (deci deosebit de deosebit de 2 197. II. 1. Marţian B. din aceeaşi f. 3 % t. 1. cum Bîrseanu în prefaţa din şi cum într-o caţie şcolară respingem ipoteza

<sup>2</sup> Scrisoare din 16 august 1885.

dul de autenticitate folclorică a antologiei în momentul de faţă ne furnizează un al treilea, ultimul şi cel mai puternic argument în favoarea afirmaţiei privind relaţia de filiaţie dintre manuscris şi antologie. Confruntarea nu lasă loc nici celui mai mic dubiu cu privire la faptul că manuscrisul în cauză reprezintă în realitate originalul din care cei doi editori au extras — prin copiere fidelă sau transcriere relativă — întregul material intrat în antologia din 1885.

Dar manuscrisul lui Ioan Micu-Moldovanu cuprinde un număr de aproape patru ori mai mare de piese decât antologia lui Jarnik — Bîrseanu : 3 941 la 1 020, ceea ce arată că editorii au operat o foarte severă selecţiune a materialelor, nereţinînd decât textele ce corespundeau scopului urmărit de ei. Calitatea artistică foarte ridicată a materialului din această antologie a fost întotdeauna explicată, şi aceasta numai după simpla afirmaţie a prefaţatorului<sup>3</sup>, tocmai prin această strictă selecţie valorică operată de cei doi editori. Rămîne de stabilit acum ce criterii au stat la baza acelei selecţii care, tot după spusa prefaţatorului, a însemnat o dublă opţiune : una la nivelul motivului poetic, a doua la nivelul variantelor aceluiaşi motiv. În antologie, fiecare text reprezintă un motiv poetic independent, cu contur artistic precis şi cu mesaj estetic propriu. Aceste motive au în spatele lor (decî în manuscris) un număr diferit de variante, care depăşesc uneori cifra considerabilă de douăzeci de variante. Pentru fiecare text în parte am putut stabili cu precizie situaţia specifică, respectiv numărul de variante din care a fost aleasă piesa publicată şi criteriile care au determinat acea alegere.

Dar editorii nu au epuizat nici întregul fond de motive poetice, precum nici întregul disponibil de variante al acelor motive. Avem astfel în cuprinsul manuscrisului o sumă de materiale încă inedite, care se cer valorificate actualmente nu numai pentru valoarea lor istorică-documentară, ci şi pentru valoarea lor artistică. Adăugăm la acestea şi faptul că manuscrisul are un conţinut mult mai complex şi mai complet decât antologia. Aceasta, ca gen, e limitată la lirică (doine, cîntece şi strigături) şi numai accidental aduce şi piese dintr-alte genuri (balade, colinde, o închinare cu paharul). Manuscrisul cuprinde însă şi basme, şi descîntece, şi ghicitori. Tot acest fond a rămas pînă acum ignorat<sup>4</sup>.

Faţă de acestea, cercetarea de faţă va urma două direcţii deosebite. În primul caz, trebuie să circumstanţieze alcătuirea antologiei în funcţie de trei întrebări principale : *cît* au luat şi *ce* au luat editorii din manuscris, precum şi *cum* au transcris ceea ce au luat. Într-al doilea caz, cercetarea trebuie să determine fondul de inedite, în funcţie de alte trei întrebări : *cît* a rămas şi *ce* a rămas nefolosit de editori la alcătuirea ediţiei lor, precum şi *de ce* a rămas neutilizat acel fond. Răspunsurile la aceste numeroase întrebări vor avea în vedere categoriile estetice de gen folcloric şi motiv poetic, principiile folclorice de localizare, personalizare şi datare a materialului, precum şi criteriile filologice privind diversele procedee de transcriere folosite de editori.

## 1. ANTOLOGIA JARNİK-BÎRSEANU

Dintr-un capitol precedent s-a văzut că între manuscris şi textul publicat au existat trei copii, una a lui Jarnik şi două ale lui Bîrseanu. Din cea a lui Jarnik ni s-au păstrat unele fişe. Comparaţia lor cu originalul din manuscris şi cu textul publicat scoate în evi-

<sup>3</sup> Transcriem întregul pasaj, deoarece cuprinde aprecierea pe care Bîrseanu însuşi o dădea muncii lor : „Noi cetirăm cu toată băgarea de seamă miile de piese şi fragmente ; le puserăm de o parte pe cele de acelaşi cuprins ; asemănărăm variantele unor şi aceloraşi piese ; aleserăm dintre ele pe acelea care ni se păzură mai exact reproduse şi mai frumoase ; însemnarăm din celelalte părţile mai notorice cu deosebire din punct de vedere limbistic ;

delăturarăm piesele, care crezurăm că nu sînt scrise întocmai cum au fost auzite în popor sau că au fost chiar alcătuite de vreun tînăr prea zelos şi, în fine, cântarăm să dăm întregii colecţiuni o împărţeaţă cît mai naturală. Schimbări nu făcurăm, fără numai acolo unde se putea observa evident, că transcrierea este greşită şi în pasajele care-cuprindeau expresiuni ce nu obişnuiesc a se pune pe hîrtie (ediţia din 1885, p. VIII-IX).

denţă situaţia specială de intermediar a acestor copii : dar\* nici n-au devenit încă egale cu textul publicat. În unsiuni sintetice, întocmite pe suprapunerea tuturor variante materialului folcloric cu aceleaşi metode filologice care se toţi întocmitorii de ediţii critice<sup>5</sup>. De fapt, metoda aceea aflat o largă răspîndire în epocă<sup>6</sup>. De altfel, nici în practică pasul decisiv, constînd în publicarea unei variante şi ra-turilor celorlalte variante.

Diferenţele dintre copia lui Jarnik şi textul tipărit în le sînt în această privinţă concludente : Jarnik afirmă că fişe individuale ; mai tîrziu, tot de la Jarnik ştim că la Bîrseanu care trei caiete, nu fişe individuale. Deci editorii au operat un editent şi intenţionat, o sumă de modificări, despre care se spune că „stul de a restitui versiunea presupusă autentică. Editorii au greşit culegătorii, elevi nedeprişi cu tehnica de lucru a culegătorii. Pe culegătorii ei îi suspectau din două puncte de vedere : ar fi compus ei însuşi textele pe care le dădeau drept publicat, sau fel decât le-au auzit. În cazul al doilea, se făcea aluzie directă la Blajului. Această ortografie nu le-a pus numai probleme de interpretare (mai cu seamă în domeniul prozodiei !), dar ar putea par a proveni din această interpretare, din încercarea — de a descoperi realitatea artistică vie, dincolo de crusta sistemului ortografic. Lucrurile erau cu atît mai necesare, cu atît mai paralele lexicale ca *a debuî* pentru *a trebui*, *sunî* pentru *a iubi*, *lua* pentru *ta* etc, obligînd la restituirea vorbirii în astfel? cum editorii nu aveau alte criterii de apreciere a autenticităţii lor simţ şi o anumită cunoaştere a specificului stilistic a limbii populare preocupat de expresia idiomatice ; Bîrseanu era de la sa (în creaerea tonului popular), e normal să se fi ajuns şi la unele erori de pronunţării, şi numai cine ştie ce înseamnă tripla transcriere a unui spirit, îşi poate face o idee corectă despre evoluţia suferin-

<sup>5</sup> Exemplu, tipic de fişă sintetică la Jarnik este ms. nr. 2 197. II. 115, fişele nr. 4—5, pe care îl transcriem mai jos :

Frunză verde ca nalba,  
duce-m-aş ca negura  
          ducu-mă Barbu 6  
să nu viu pîn'îi lumea.  
Cine n-ascultă de mumă  
5 el nu dă de nici o bună.  
Că nici eu n-am ascultat  
de nici o bună n-am dat.  
Bate vînt de la sfinţit  
O ! rea veste mi-a ieşit,  
10 () veste de la Belgrad  
pre trei fraţi c-o spîzurat  
          i-au B[arbu]  
Cel mai mare a grăit  
domnule măriia ta,  
mai lungeste-mi graţia  
          viaţa mold. Barbu  
15 pînă-mi vine soţia  
că soţia-i tinerea  
Şi-am trăit bine cu ea.

Fratele c  
s-a uitat  
20 şi-a văzu  
Turturea  
tu  
de  
— tu te  
şi spune  
ca să vin  
25 noi pe lu  
noi trei  
Da'fratele  
el din gr  
au  
Lasă frat  
30 C-am fos  
pînTa ce

<sup>6</sup> Vezi per  
tocmi romarie

afirmă să fi urmărit și un scop estetizant, selecționând variantele cele mai realizate din punct de vedere artistic, dar fără a interveni în direcția înnobilitării textelor. Dar tot acolo se afirmă și scopul reautenticării materialelor, așa încât — ori de câte ori se va pune problema modificărilor introduse de Jarnik și Birseanu — va trebui să se țină cont de acest dublu scop<sup>1</sup>. Adevărul e că editorii au urmărit să facă din antologia lor o lucrare artistică (și în această direcție au operat o severă selecție la nivelul motivului poetic și la nivelul variantei), dar și o lucrare autentică (în această direcție s-au străduit să restituie adevărul folcloric al materialului); ei și-au dorit opera reprezentativă și prin frumusețe, și prin adevăr. Lucrurile vor deveni clare în continuarea analizei de față.

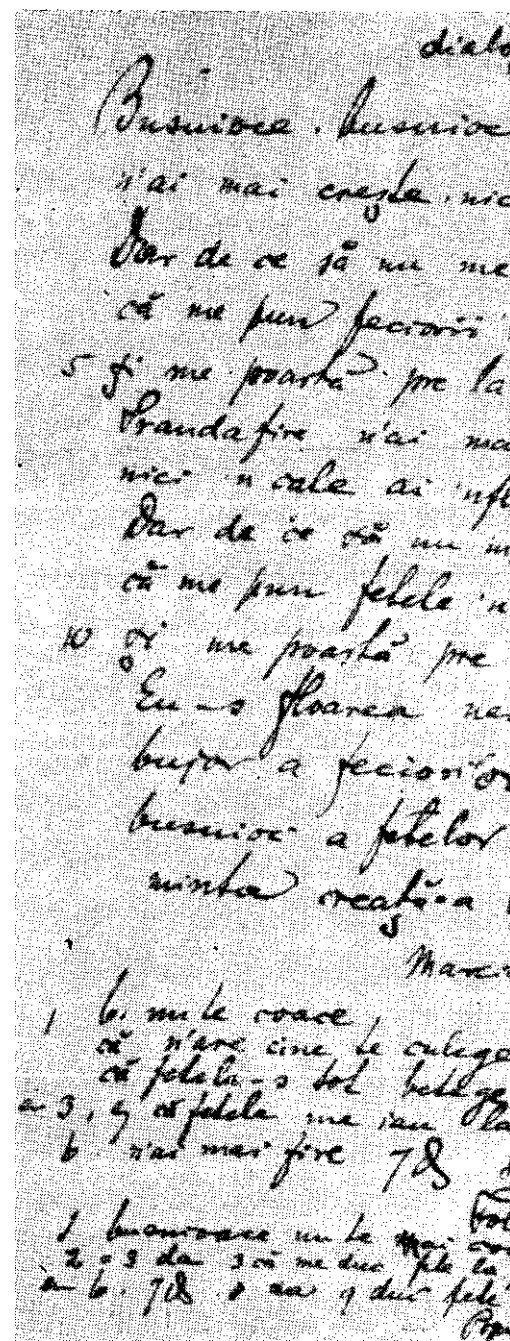
De la bun început însă trebuie să se știe că mare număr de texte (proporțiile vor fi discutate la locul potrivit) au fost transcrise în mod *riguros exact*, fără cea mai mică intervenție a editorilor. Singura operație săvârșită de editori a fost transpunerea corectă dintr-un sistem ortografic în celălalt. În acest fel, gradul de autenticitate a materialelor este relativ înalt și probează încă o dată teza expusă mai sus.

Transcrierile pe care le-am denumit *aproape exacte* constituie primul pas către realizarea reautenticării textelor. Ca procedeu, ea nu afectează structura piesei, organicitatea ei. Se referă la vers și constă în înlocuirea de vocabule (de pildă, termenii fabricați pe care i-am menționat mai sus), în schimbări fonetice (urmărindu-se restituirea pronunției populare, dar și evitarea unor regionalisme șocante), în modificări de topică (pentru a face să coincidă accentul vorbirii curente cu accentul schemei ritmice), în transformări prozodice (înlăturări de anacruze, restituiri metrice), în artificii grafice (evidențierea rimelor interioare, prin grafie emisihială) etc. După cum se va vedea din exemplele ce se vor analiza, procedeul se referă la aspectul formal al pieselor și rămâne epidermic. În urma unor asemenea modificări, textul publicat se comportă față de original ca o variantă de transcriere a acestuia; ea este, oricum, mai aproape de original decât sînt între ele două variante în mediul lor firesc, oral.

Imediat în ordinea gravității intervențiilor vine *reducerea* unor piese. De data aceasta asistăm la intervenții adinei, cu repercusiuni pronunțate asupra structurii și mesajului piesei. Procedeul constă în amputarea unor părți a piesei, eu scopul de a evita lungimi disproporționate, situații pleonastice, repetiții moleste, efecte ale unor contaminări nereușite. Intervenția presupune reordonarea materialului în jurul sîmburelui său liric, extirpîndu-se protuberantele inutile, amputîndu-se accidentalul. Este vorba de reducerea piesei la ideea sa de bază, la ultima expresie a tipizării sale. Cîteodată însă procedeul se definește ca o apariție pur mecanică.

Pe treapta următoare plasăm *amplificarea*. Deși terminologic poate fi considerată în opoziție cu procedeul precedent, funcția sa nu are nimic antonimie față de aceea. Constă în adăugirea unor elemente ocazionale la materialul din manuscris, în așa fel încît, prin poziția adaosului față de original, să se asigure o potrivită intrare în materie (de obicei cu ajutorul unui vers invocativ), să se stabilească o coeziune mai intimă între diversele elemente ce compun piesa (adaosurile au, în acest caz, o puternică funcție de liant), să se rotunjească semnificația lirică a piesei (prin ceea ce francezii au numit „un vers bien frappe”), să se simetrizeze conținutul piesei în jurul unor versuri pivot (sporindu-le capacitatea de sugerare prin paralelism). Adaosurile sînt de obicei elemente flotante, clișee prefabricate, așa că nu alienează caracterul folcloric al pieselor. Cazurile, puține de altfel, cînd editorii au adăugat de la ei, nu din arsenalul figurilor tradiționale, sînt ușor clepistabile și analiza le va pune de fiecare dată, cu intenție, în lumina cea mai crudă.

*Prelucrarea* este procedeul ce urmează în ordinea importanței. Ea se manifestă în două direcții. În cazul întii procedeul constă în îmbinarea concomitentă a reducerii cu amplificarea. Aceluiași text căruia i se amputează, în scopurile circumstanțiate mai sus,



Ms. 2 197.11.115, fișa personală a lui Jarnik relativă a variantelor (Biblioteca Orășan

<sup>1</sup> Ion Mușlea, în ediția din 1962 a culegerii lui Pauletti, releva la p. 41 numai scopul estetizant al antologiei.

o anumită parte i se adaugă, urmărindu-se scopurile inerente celui de-al doilea procedeu, o suină de elemente noi, schimbându-i-se, de cele mai multe ori, semnificația lirică. Formele pe care le poate lua procedeul sînt multiple, în funcție de locul unde se petrec cele două operații (se pot petrece în același loc, adaosul substituindu-se părții omise, sau se pot petrece în locuri deosebite, scoțînd astfel în evidență însăși funcția procedului). În cazul secund este vorba de transcrierea — de fapt, de reinterpretarea — liberă a textului, operîndu-se masive și profunde schimbări în stuctura și mesajul său. Textul este foarte departe de original, deși în alcătuirea lui simțim prezența sa latentă.

Ultimul procedeu utilizat de editori este *contaminarea*, ei nefăcînd altceva decît să aplice la materialul din manuscris același procedeu ce domină, în mod esențial și caracteristic, întreaga viață a creației orale. Operația au făcut-o sau prin elementara juxtapunere a unor texte ori fragmente de text, sau prin amalgamarea complexă și subtilă a două sau mai multor texte într-unui singur. În primul caz, actul este detectabil atît în conținut, cît și în formă; în cel de-al doilea, numai în conținut. Prima tehnică este similară cu cea folclorică (este, de altfel, o amplificare) și e utilizată pe scara cea mai largă. Cea de-a doua este, de fapt, o prelucrare pentru care se iau ca bază ambele texte fuzionate. Reprezintă punctul extrem atins de editori în munca lor de transcriere. Din fericire, cazurile de acest fel constituie veritabile excepții.

Trebuie să mai arătăm că la ultimele patru procedee, se poate vorbi, dincolo de reducerea diverselor texte, de amplificarea lor, de prelucrarea sau de contaminarea lor, de transcrierea exactă, aproape exactă sau liberă a materialului reținut pentru versiunea publicată. Acest fapt atenuează sau sporește gravitatea intervențiilor în text: una e ca textul amputat o dată să fie transcris absolut exact și e cu totul altceva să fie transcris aproape exact sau numai cu oarecare fidelitate. În aprecierea gradului de autenticitate a fiecărei piese în parte am ținut seamă de toate aceste criterii și de toate corectivele corespunzătoare.

Trecem acum să arătăm cum au fost aplicate la materialul concret procedeele enumerate mai sus și, pentru că ele se aplică în mod diferențiat în funcție de genul folcloric la care se referă, cercetarea va urma o cale întreită, impusă de împărțirea antologiei în cele trei cunoscute capitole ale sale: *doinele*, *strigăturile* și *varia*.

#### a) DOINELE

Analiza materialului secate în evidență faptul că, pentru cele 648 de piese cuprinse în capitolul generic intitulat „Doine”, editorii au folosit un număr de 1 593 de variante din manuscrisul lui Ican Micu-Moldovanu. Aceasta reprezintă în medie 2,5 variante la un text. În cifre absolute situația este însă foarte diversă. Astfel, pentru aproape jumătate din materialul publicat, respectiv 315 texte (48,61%), editorii nu au aflat în manuscris decît o singură piesa prototip. Acestea reprezentau motive poetice independente, exprimate prin cîte un singur document. Proporția acestui material este apropiată de cea a strigăturilor. În general, faptul că aproape jumătate din textele antologiei se bazează pe cîte o singură piesă arată că selecția principală s-a făcut la nivelul motivului poetic și, într-al doilea rînd, pentru cealaltă jumătate de material, la nivelul variantelor concrete ale altor motive. Și dacă urmărim în continuare problema celei de-a doua jumătăți, constatăm că 115 texte publicate au fost selecționate din cîte două variante (17,74%), 54 de texte din cîte trei variante (8,33%), 46 de texte din cîte patru variante (7,09%), 26 din cîte cinci, 21 din cîte șase, 16 din cîte șapte, într-un caz, piesa publicată a fost aleasă dintr-un număr de 27 de variante<sup>6</sup>. De situația arătată nu depinde însă gradul mai mic sau mai mare de autenticitate folclorică a materialului. Mai trebuie să arătăm aici că pentru un număr de 17 texte<sup>7</sup> nu există în

<sup>6</sup> Situația integrală e următoarea: 8 texte din 8 variante, 9 texte din 9, 5 texte din 10, 5 din 11, 3 din 12, 3 din 13, 1 din 14, 1 din 16, 1 din 17, 1 din 18 variante.

<sup>7</sup> 6, 27, 92, 100, 159, 211, 353, 385, 461, 463, 476, 477, 485, 504, 516, 530, 630.

manuscris prototipul respectiv. Ele fac parte, desigur, din material de Andrei Bîrseanu în Țara Oltului<sup>8</sup>. Ele reprezintă și doinelor, proporția lor fiind mai ledusă decît la strigături.

Doinele au fost culese de 114 culegători identificați și anonimi. Reprezentarea culegătorilor e foarte inegală. În Moldova, Moldovaeanu Simion din Totoiu, cu 36 de texte, ceea ce reșea și conferă contribuției sale o pondere specială. În ordine, după număr de texte: Ioan cu 16, Ionas Andrei cu 16 — lucrul trebuind să fie din Roșia de Secas, de unde culesese Sf. Pauleț Vasile cu 13, Cioba Gavril cu 11 texte. Lista culegătorilor este:

Cu 9 texte: Moise Iosif, Novacii AL, Pop Ioan, Pop Negru Ioan;

Cu 8 texte: Ceaușeanu Alexandru, Sîneleanu Ovidiu;

Cu 7 texte: Banfi Octavian, Butnariu Ioan, Cioba Gavril;

Cu 6 texte: Căluț Candid, Cordescu Nicolae, Cioba Gavril, Ambroziu, Oîțeanu Paul, Radu Alexandru;

Cu 5 texte: Ciunganu Iliuțiu, Foka Vasile, Gheorghiu Nicolae, Pop Iocob, Pop Ioan Senior, Pop Ioan Junior;

Cu 1 text: Alutanu Ioan, Bitea Ioan, Bucureștii Noi Alexandru, Hanclia Zahei, Herțaegă Vasile, Margineanu Vasile, Micu Simeon. Moldova Sava Maeovei, Todea Ioan;

Cu 3 texte: Bârna Vasile, Busoniu Vasile, Maeovei Junior, Panica Ioan, Raicu Clemente, Sîneleanu;

Cu 2 texte: Aron Dionisie, Bozac Ieronim, Butnariu Dane Ștefan, Dancea George, Florian Ilie, Cioba Gavril, Giurgiu Teodor, Ionas Nicolae, Lazăr Aron, Gheorghiu, Pop Artemoii, Pop Vasile Senior, Precup Dionisie, Punteanu Ioan;

Cu 1 text: Avram Ioan, Barbu Patriciu, Băcilă Vasile, Costin Iosif, Dascălu Mirori, Folea Nicolae, Cioba Gavril, Iehim Simion, Marcu Simion, Mihălțeanu Ionel, Maior, Orbeanu Romul, Orga Ioan, Petruț Pop Ioachim, Pop Simeon, Pop Vasile, Pop Rusu Augustin, Străjanu Mihail, Șuteu Vasile.

Trebuie să spunem că în listă nu au fost cuprinse doinele formate prin juxtapunere sau fuzionare, avînd două sau mai multe localități. Aici au fost scoși în evidență și ai celor 213 variante luate ca bază sari preferate, pentru cei doi editori, tuturor variantelor aceluiași motiv.

Zona acoperită de materialul de cîntece și doine corespunde a culegerii. Centrul de intensitate se înscrie în județul Sebeș-Dumbrăveni-Turda. Spre periferiile acestui perimbru se răresc. Se remarcă totuși pe hartă prezența localităților în total, ^înt reprezentate 102 localități. Situația lor este însă și aici. Pentru cele 315 texte provenind din variante unice nelocalizate, ceea ce face ca pentru 279 să avem în evidență. Pentru alte 213 texte, avînd în spatele lor mai multe variante sau selecționată pentru desăvîrșirea ei artistică, situația este

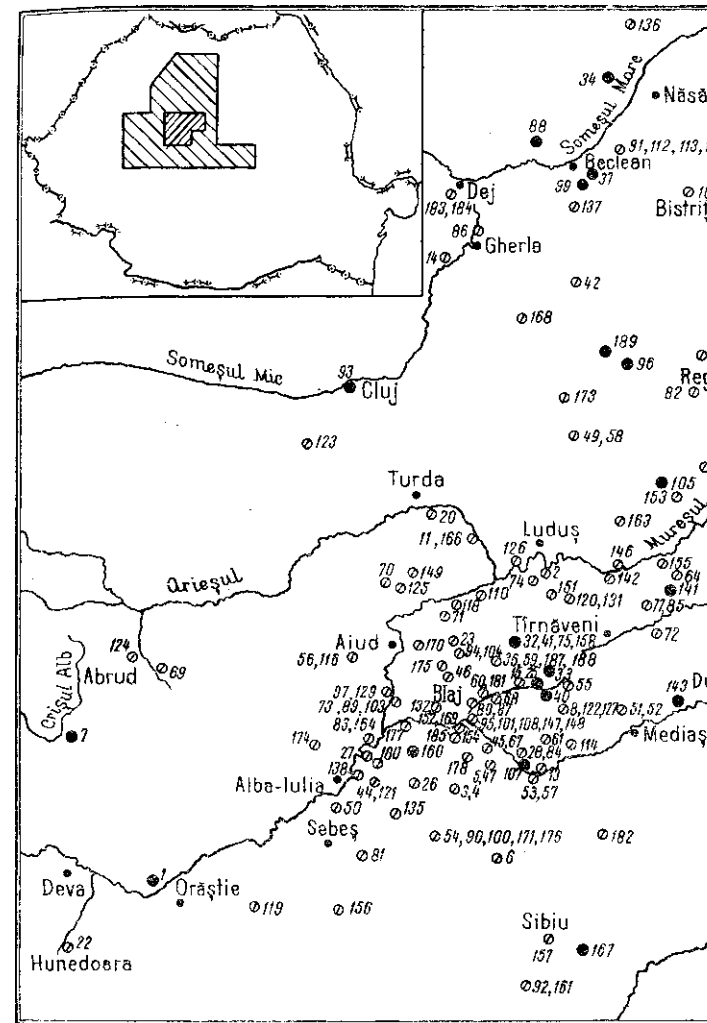
Prefața la ediția din 1885, p. X, notă.

<sup>8</sup> 16, 24, 388, 394.

W S Î Î S Λ ' Γ e a c e d a ? ~ delocalizări absolut si ^ re \_ pentru încă  
o texte , lealizate contammativ, pe baza. a cîte două variante absolut identice, din aceleaşi

în pînă la  
 a lui cel mai mare  
 leze lui v. de lingare  
 au mîndanta la pcamare  
 mîndanta din grain grăia  
 o mori bade o te boala  
 o tu ră-mi o mie boala  
 o boala alătura  
 badoa cu jumnicata  
 Marcianul 91

Ms. 2 197.11.115, fişa personală a lui Jarnik nr. 44, cu transcrierea comparativă a variantelor (Biblioteca Orăşenească, Sibiu).



Localizarea doinelor din antologia Jarnik

Abrud (124), Agristiu (109), Agrişu de Jos (99), Agrişu de Sus (37), Alâmor (6), Alecuş (36, 59, 187, 188), Alma (143), Asinip (94, 104), Atinţiş (74), Băgau (170), Băita (150), Beldiu (97, 129), Bichigiu (136), Bistriţa (10), Blaj (95, 101, 108, 147, 148), Blăjel (51, 52), Bobîlna (1), Bogata (2), Braşov (102), Bucerdea Grînoasă (132, 152, 169), Bucium (69), Bucuresci (7), Budiu Mic (133), Buia (182), Bungard (167), Capîlna (156), Capîlna de Jos (25), Cergău Mare (178), Cerghid (141), Cerghizel (64), Chesler (114), Cheţani (126), Chileni (111), Cipău (142), Ciufud (154), Ciugudu de Jos (125), Ciugudu de Sus (70), Ciuguzel (175), Ciunga (71), Cluj (93), Colibi (160), Cugir (119), Cut (81), Dej (72), Delureni (96), Doştat (54, 90, 100, 171, 176), Drîmbar (138), Dumbrava (149), Dumitra (180), Ernei (117), Făgăraş (78, 79), Fărăgău (82), Galtiu (83, 164), Gîrbova (56, 116), Hăghid (12), Hărtău (153), Hopîrta (23), Hunedoara (22), Iaşi (98), Iclânzel (163), Iclod (80, 87), Ilişua (88), Ilva Mare (9), Jabenita (144), Lechinţa (146), Leşu (29), Livada Someş (14), Lodroman (28, 84), Luna (11, 166), Lunca (107), kupu (5, 47), Maioreşti (134, 139, 140), Manie (42), Mădăraş (105), Mi-

căsasa (1), Noş (66), Noş (151), Peşinari (92), de Secaş (32, 41, 121), Suc (113, 145), Şomoştele (118), Vă (189), Za (ordine al 16, 17, 1 apar în li zabile. N

perfect localizabile, ceea ce, faţă de totalul cîntecelor şi doinelor cuprinse în fişa, reprezintă aproape trei sferturi din materialul antologiei cupunse în antologie, j p e „lei sicituii am matenal (74,38%). Procentajul acesta se ridică simţitor,

cînd știm că cele notate mai sus ca nelocalizabile (36 + 16), cele 17 texte culese de Bîr-, seanu din Țara Oltului, plus textul 250 (construit de editori din două variante nelocalizate, una culeasă de Novacii AL, iar a doua de Stancu Negru Ioan), — deci un număr de 70 de texte — reprezintă abia 10,80%, iar diferența pînă la 100,00% (respectiv 14,82%) se referă la texte realizate de editori prin contaminarea unor variante provenind din două sau mai multe localități precis indicate. Parțial, aceste texte pot fi localizate. Despre acestea se va discuta însă mai departe; acum oferim situația celor 102 localități precis determinate. Kepartația textelor pe localități este evident inegală. Avem astfel o localitate, Totoiu, de uncie provin 36 de texte ( ale lui Moldoveanu Simion); o alta, Ocna Dejului, cu 21 de texte ; una, Maiorești, eu 19; două, Koșia de Secaș și Tăure, cu cîte 18 texte; una, Chesler, eu 14 și două, Doștat și Nadășa, cu cîte 11 texte. Celelalte localități, după numărul textelor, se aranjează astfel :

- Cu 9 texte : Abrud, Bucerdea Grînoasă, Ciuguzel, Ernei;
- Cu 8 texte : Agristeu, Bichigiu, Blaj, Cugir, Porumbeni, Eeghin ;
- Cu 7 texte : Alecuș, Deaj, Galtiu, Sucutard, Șomoștelnic, Tătirlaua ;
- Cu 6 texte : Cerghizel, Chețani, Lodroman, Manie, Spini, Teleac ;
- Cu 5 texte : Blăjel, Capîlna, Chilieni, Ciunga, Hăghig, Lechința, Micăsasa ;
- Cu 4 texte : Bucium, Cergău Mare, Cut, Făgăraș, Hopîrta, Livada Someș, Mînărade, Obreja, Ocnișoara, Pănade, Pețelca, Sărmășel;
- Cu 3 texte : Asinip, Drîmbar, Hărtău, Icloci, Luna, Poiana, Suseni, Sinea Veche, Tăuni, Vălișoara ;
- Cu 2 texte : Alămor, Băgau, Bogata? Budiu Mic, Buia, Ciugudu de Sus, Gîrbova, Ilva Mare, Nușeni, Oarda de Sus, Petrila, Eăzoare, Eîpa de Jos, Sălcud, Sibiu, Sîmniclăuș, Țapu, Vidrasău, Vingard ;
- Cu 1 text : Ațintiș, Băița, Beidiu, Bistrița, Cetatea de Baltă, Ciufud, Ciugudu de Jos, Dumbrava, Dumitra, Fărăgău, Hunedoara, Iclănzul, Jabenița, Lupu, Mînțiu Gherlei, Monor, Noșlac, Ohada, Bășinari, Straja, Șarcl, Tiur, Uioara.

Față ele capitolul de strigături, lista aceasta este mult mai completă, clacă o raportăm la culegerea generală.

Arătăm mai sus că într-o proporție de 14,82% întîlnim texte contaminate din variante provenind din două sau mai multe localități. Procedul cel mai comun de contaminare este prin juxtapunerea simplă a două sau a mai multor texte, iar sistemul cel mai folosit (38 de cazuri) este îmbinarea de cîte două variante sau fragmente de variante perfect localizate<sup>11</sup>, în cîteva cazuri situația este insuficient de clară, deoarece contaminarea se face între texte localizate și altele nelocalizate<sup>12</sup>. În mai puține cazuri întîlnim juxtapuneri de cîte 3 variante<sup>13</sup>, de cîte 4 variante<sup>14</sup>, sau de cîte 5 variante<sup>15</sup>. Este evident că în toate aceste cazuri

nu se poate vorbi de localizarea versiunii publicate în înțelesul termenilor jargonului sau variantelor ce au inițiat în combinație.

Într-o situație asemănătoare sînt și alte 18 texte de contaminare, însă realizate printr-o fuziune atît de aproape imposibil să se determine gradul de participare a fiecărei variante publicată. Cele mai multe din aceste texte îmbină două sau trei variante și există și îmbinări de cîte trei texte din cîte trei localități<sup>16</sup>; ele cîte cinci<sup>19</sup>, de cîte șase<sup>20</sup>, șapte<sup>21</sup>, opt<sup>22</sup> și nouă<sup>23</sup>, în multe din cazurile de mai sus ciudățenia este că unele texte provenind din localități extrem de depărtate în spațiu, cum este eu Șinca Veche din Făgăraș sau Chilieni din Sf. Iliodor, se îmbină cu eu Mediaș etc.

În fine, tot aici trebuie discutată problema celor două sau trei variante absolut identice, așa încît localizarea lor este perfect corespunzătoare. În șase cazuri, notate anterior, cele două sau trei variante identice apar în aceeași localitate<sup>24</sup>; dar într-altele localitățile diferă<sup>25</sup>. Merită să se discute și problema acestor variante identice în localități diferite pare a nu fi deosebită.

În privința cronologizării materialelor din acest capitol, din totalul de 648 de texte, 17 sînt nedatate, constituind 2,62% din seanu ; alte 20 de texte sînt nedatate ca făcînd parte dintr-un grup de 37 de texte nedatate, ceea ce face 5,70% față de totalul de 648 de texte care 528 în mod absolut sigur, iar restul de 64, fiind nedatate deosebite, nu au o datare precisă și concludentă. În ceea ce privește datele pot fi determinate prin datare, sinteza editorilor.

Dacă ne referim decî la cele 528 de texte precis datate, materialul oglindește cele două etape principale ale evoluției dialectului, respectiv cel din 1863, fac parte 243 de texte, ceea ce reprezintă 46,02% din totalul de 528 de texte, ceea ce reprezintă doilea val, adică din 1872, fac parte numai 117 texte, ceea ce reprezintă 22,16% din totalul de 528 de texte, jumătate deci din cele din 1863. Ceea ce trebuie reținut este că în aceste două etape de vedere istoric, adaugă un spor considerabil la valoarea materialului din primul val, deci între 1863 și 1870, se așază un număr de 117 de texte, adică un număr de 22,16% din totalul de 528 de texte, valului următor, între 1872 și 1876, numai 36<sup>26</sup>, marcînd o scădere relativă dintre materialele ce ilustrează cele două etape. Dacă analizăm și situația celor 64 de texte contaminate, deși nu știm exact cîtă parte din ele sînt din prima etapă, în linii mari, că proporția cea mai ridicată o au din perioada de gînire a acestei etape<sup>29</sup>, în timp ce materialele din 1872

<sup>11</sup> 4 : Chilieni f Bucerdea Grînoasă, 36 : Chesler f Sicularcl, 71 : Roșia de Secaș [ Buia, 84 : Doștat f Asinip, 130 : Asinip 4- Agristeu, 152 : Abrud -f Doștat, 155 : Ciuguzel -f Roșia de Secaș, 186 : Totoiu + Vălișoara, 189 : Făgăraș -f Obreja, 198 : Șomoștelnic -f Luna, 222 : Galtiu -f Agristeu, 229 : Ernei 4- Hunedoara, 231 : Sucutard f Sălcud, 236 : Vingard + Tăure, 240 : Hăghig + Cugir, 247 : Doștat + Hăghig, 302 : Reghin f Roșia de Secaș, 339 : Ciugudu de Jos 4- Ocna Dejului, 344 : Șomoștelnic 4 Ernei, 350 : Hăghig f Obreja, 374 : Ocna Dejului 4- Hăghig, 381 : Totoiu -f Alecuș, 393 : Cerghizel -f Livada Someș, 407 : Buia f Totoiu, 428 : Bucerdea Grînoasă 4- Tătirlaua, 430 : Roșia de Secaș 4- Pănade, 431 : Galtiu 4- Ocna Dejului, 446 : Agristeu 4- Capîlna, 447 : Șomoștelnic + Ernei, 455 : Deaj 4- Roșia de Secaș, 472 : Totoiu -f Dumbrava, 499 : Luna 4- Asinip, 509 : Ciunga 4- Suseni, 541 : Hărtău - Buia, 557 : Chețani 4 Agris-

teu, 567 : Cipău -j- Porumbeni, 636 : Hunedoara -j- Ocnișoara, 641 : Alecuș -u Maiorești.

<sup>12</sup> 560 : Neloc. -f- Ernei și situația inversă. 5, 241 : Roșia de Secaș -f Neloc, 32 : Teleac f Neloc, 163 : Iclod -f Neloc, 536 : Galtiu 4- Neloc

<sup>13</sup> 559 : Tăure -4 Șinca Veche 4- Maiorești ; 22 : Neloc 4 Ocna Dejului 4- Rășinari; 409 : Neloc. -4 Roșia de Secaș 4- Asinip; 112 : Buia -f Neloc. 4- Budiu Mic ; 195 : Maiorești -f Neloc. + Tăure ; 531 : Alămor -f Drîmbar + Neloc ; 48 : Asinip 4- Spini f Spini; 334 : Spini 4- Galtiu + Galtiu ; 496 : Neloc + Galtiu 4- Galtiu ; 33 : Spini + Roșia de Secaș 4- Straja.

<sup>14</sup> 131 : Ciugudu de Sus -f Reghin 4- Galtiu -f Asinip ; 573 : Hărtău 4- Totoiu 4- Maiorești + Manie

<sup>15</sup> 387 : Pănade 4- Budiu Mic -f Galtiu -f Maiorești 4- Luna.

<sup>16</sup> 34 : Totoiu 4- Mînțiu Gherlei, 100 : Tăure ; Făgăraș. 191 : Agristeu -f Băița, 410 : Chesler | Maioreștii 646 : Alecuș 4- Roșia de Secaș.

<sup>17</sup> 622 : Luna 4- Cugir 4- Hopîrta.

<sup>18</sup> 201 : Chesler 4- Cipău f Șard -f Ciuguzel, 137 : Totoiu -, Jabenița -f Bucium f Țapu; 533 : Maioreștii 4 Năclasa i- Petrila 4 Tăure.

<sup>19</sup> 70 : Roșia de Secaș -j- Chețani 4 Budiu Mic -f Eioara 4- Bogata ; 435 : Buia f Alămor 4 Ocna Dejului 4 Tătirlaua -f Luna.

<sup>20</sup> 470 : Ocna Dejului Tiur -j- Galtiu -f Manie -f Hopîrta -f Cugir.

<sup>21</sup> 216 : Oarda de Sus f- Ohada 4- Chețani + Vidrasău 4- Buia 4- Tăure f Ocna Dejului.

doar cu puţin peste o treime<sup>30</sup>. În acest fel se poate, pe drept cuvînt, afirma că partea cea mai importantă a materialului de cîntece şi doine din antologie a fost culeasă în prima mare etapă a culegerii (1863). În general însă, antologia reflectă - într-o proporţie ce-i este proprie - situaţia istorică reală.

În ceea ce priveşte procedeele folosite în transcrierea textelor, ele prezintă următoarea situaţie proporţională : 95 de texte sînt transcrise absolut exact (14,67%), 161 de texte

la - h' aina  
de la frunzi de la surori  
de la grădina cu flori  
că unde le ai sămănat  
s acolo fi le ai lăsat  
di unde h' le ai sădit

1 la h' l'ur doze  
No: de la d  
de la  
de la  
de la perose  
socialu b.

Ms. 2 197.11.115, fişa personală a lui Jarnik nr. 19, cu analiza comparativă a textelor. Clasificarea aparţine lui A. Bîrseanu (Biblioteca Orăşănească, Sibiu).

aproape exact (24,85%), 40 prezintă reducerea (6,17%), 170 amplificarea (26,24%)<sup>31</sup> 67  
a a s a j a f " " ~ " ! ^ e a lor (14, k% / t interiori e a ^ ^ ^ ^ S  
este diferită Astfel, cu cel mai mic grad de autenticitate sînt capitolele : „Jalea celor ce  
?17.w<sup>th</sup> T S ^ \$ T M " P<sup>72</sup> ~ ^ o i ^ » " \* » ^ lui muştrat şi pismuit" (402 409) !  
â o ^ g f ' ^ tre drăguţi" (485 - 501), „Dojeniri făcute celor necredincioşi în dragoste»  
583 ~ ' S f f f b i ^ s T M ^ P ^ ^ ^ drăguţei părăsite şi drăguţului părăsit"  
J l : h a i d u c e ş t i » (074 - 586). Acest ultim capitol, din 13 texte cuprinde

<sup>30</sup> 33,45%+3,34%.

8 amplificate, 2 amputate, 2 prelucrate şi abia unu  
ce îl f^ce să fie capitolul cel mai neautentic al întregii  
trebuie să vedem un anumit raport cu ceea ce afirma  
la circulaţia cîntecului de haiducie în Transilvania.

Transcrierile exacte nu pun probleme şi deci nu cer n  
transcrierile aproape exacte, de pildă. Acestea din ur  
ficiale intervenţii ce nu depăşesc versul, modificînd s  
bunătăţind metrul şi ritmul, eliminînd expresii nec  
echilibru între vorbirea literară şi cea regională. N  
cazuri de acest fel identificate prin confruntarea versi  
cititorul le poate afla în note — mulţumindu-ne să cit  
înţelegerea mecanismului şi a favoriza formarea unei  
de transcriere a editorilor.

Notăm în primul rînd înlocuirea unor nume prop  
unei note cu rezonanţe prea locale, dar şi pentru a  
generalizare<sup>32</sup>. Mult mai frecvente sînt înlocuirile de  
raţiune aparentă<sup>33</sup>, altele însă pentru a schimba obiectu  
o uşoară notă etnografică specifică<sup>34</sup> sau pentru a intr  
un termen considerat de editori mai poetic, în locul a  
ori pentru a elimina o stridentă latinizantă a culegăt

Tot aşa se procedează cu unele adjective<sup>35</sup>, cu  
uşor şi sensul contextului<sup>36</sup> sau se elimină provincialism  
schimbă însuşi discursul poetic<sup>37</sup>. În categoria acestor î  
ca : *violă* pentru *viorea*, *rosa* şi *rosuţă* pentru *rujă*  
hiperurbanismul *pică* pentru *chică*<sup>38</sup>. Cercetînd acest  
alterează profund sensul contextului. Numai în ultimel  
tuţiei autenticităţii folclorice, putem descoperi la ed  
în toate celelalte cazuri, înlocuirile sînt accidentale, ţin d

Mult mai numeroase sînt modificările de ordin for  
literar sau popular (de fapt provincialist) al textelor. Î  
talizată<sup>39</sup> şi formele strident regionale<sup>40</sup>, dar tot atît el  
rare cu altele regionale<sup>41</sup>. Consecvenţă este restituiria f  
(mai ales din motive de eufonie, cuvîntul fiind adesea  
net efecte de limbaj regional<sup>42</sup>. Constatăm, aşadar, on  
şi cea folclorică. Editorii n-au devenit partizanii unui  
situaţia concretă, caracteristică pentru fiecare caz în

<sup>31</sup> 3: *losif* cu *Gherasim*; 165: *Măriuţa* cu *leliţă*.

<sup>32</sup> 12: *părău* cu *răzau*; 90: *vergea* cu *mărgea*; 171: *frun*  
za cu *foaie*; 387: *sovort* cu *zăbun*.

<sup>33</sup> 232: *bădiţă* cu *măicuţă*; 259: *badea* cu *mîndra*.

<sup>34</sup> 212: *vinerea* cu *miercurea*.

<sup>35</sup> 559: *mamă* cu *maică*.

<sup>36</sup> 600: *ora* cu *ceasul*.

<sup>37</sup> 58: *gălbinea* cu *mititea*; 425: *seaca* cu *biata*.

<sup>38</sup> 33: *alină* cu *anină*; 88: *reteze* cu *gătească*; 598:  
priveşti cu *pliveşti*.

<sup>39</sup> 33: *chiscuiesc* cu *ciripesc*.

<sup>40</sup> 352: *tale*, *tău* cu *sale*, *său*.

<sup>41</sup> Textele 241, 348; 18, 63.

<sup>42</sup> Textele 338, 491.

<sup>43</sup> Textul 244.

<sup>44</sup> 9: *cheptariu* cu *pieptariu*; 434: *cheatră* cu *piatră*;  
36: *inghinale* cu *îmbinate*; 323: *schine* cu *spine*.

<sup>45</sup> 86,

18, 166

zo cu ză

cei şi

cazuri,

126, 36

228, 284

102, 14

cu bade

" în

292, 29

rămhin c

vimi cu

352, 518

văz.

<sup>47</sup> Tex

<sup>48</sup> 29

fonică a versurilor (atît în direcția exploatării latențelor lirice ale limbii populare, cît și în direcția valorificării formelor cărturărești), au folosit transcrierea ce li s-a părut >> iealiza mai desăvirșit autenticul pur al materialelor. Atitudinea lor este eclectică, în sensul propriu

*i,*

*'mm*

Ms. 2j197-II.115, fișa personală a lui Jarnik nr. 68, cu analiza comparativă a variantelor. Clasificarea aparține lui A. Bîrseanu. De remarcai steno-gramele indescifrabile (Biblioteca Orășanească, Sibiu).

al termenului. De aici, din această oscilație, și impresia de certă autenticitate simțită de toți cititorii antologiei. În aceeași categorie de fapte se încadrează și chestiunea articolului hotărît la masculin singular, care apare<sup>49</sup> sau dispăre<sup>50</sup>, după cum de fiecare dată cere

<sup>49</sup> 29 : *calm* cu *calai* ; 367 : *dealn* cu *dealul* ; 430 : *druinu* cu *dramul*.

<sup>50</sup> 33«): *săracul* cu *săracii*; 332: *picZorul* cu *picimu*; 548 : *bădișorul* cu *bădișorn*.

contextul. Efecte lirice se realizează prin nearticularea eufonică în cuprinsul versului ține și folosirea vocativului în *a*. Editorii n-au adoptat consecvent vocativul în *o*<sup>52</sup>, pe ci, de la caz la caz, au întrebuițat forma ce li s-a părut de eufonie. Pe aceeași linie au mers și cînd au eliminat metrică<sup>55</sup> și ritmică<sup>56</sup> a versurilor. Pentru a reliefa virtua au folosit, în numeroase cazuri, dispoziția emistihială p rimă interioară<sup>57</sup>. În încheierea acestei discuții, oferim revelatoare pentru ceea ce am arătat mai sus. În primul si fonetice, scontînd efecte de nuanță<sup>58</sup> :

*în manuscris:*

Badiu care-mi place mie  
N-are case, nici moșie,  
Numai *pana-n* pălărie ;  
Nici o brazdă *de* holdiță,  
5. Fărăcămășă cu cheiță;  
Nici o brazdă de ogor,  
*Fără*'cioarecii cu șinor.

*versi*

Badiu  
N-are c  
Numai  
Nici o  
5 Făr' c  
Nici o  
Fără cio

Exemplul următor aduce, în primul rînd o intenție de aceeași grijă pentru nuanța afectivă miniaturală :

*%n manuscris:*

— Spune-mi, bade, cînd te duci.,  
Să-ți dau două mere dulci,  
Unde-i ședea să le mînci.  
Să-ți aduci, *bade*, aminte  
Și *de-ale mele* cuvinte  
*Ce-an* rămas neisprăvite I  
— Las', mindră, /Y-o? isprăvi,  
La toamnă, cînd *voi* veni I

*versi*

— Spu  
Să-ți da  
Unde-i șed  
Să-ți a  
5 De ale  
C-au ră  
— Las'  
La toam

în ultimul exemplu este afectat un vers întreg, ruptă dintre ambele extremități ale cîntecului :

*in manuscris:*

Arde luminața bine,  
*Pre cine-l* aștept nu vine ;  
Arde *luminața-n* masă,  
Ar veni, dar nu-i acasă.

*versi*

Arde lu  
Cine mi  
Arde lu  
Ar veni,

<sup>51</sup> 285 *gura*. cu *gurii*; 407 *săraca* cu *saracn* ; 643 : *marama* cu *marama*.

<sup>52</sup> 39, 347, 619: *mîndrușo* cu *mîndruța* ; 91, 181, 257, 331, 333, 347: *mîndro* cu *mîndrk*; 383, 561: *maico* cu *malcă* ; 465 : *inima* cu *inima* ; 633 : *măicușo* cu *măicuța* ; 237, 490 : *bădița* cu *bădița* ; 147, 184, 299, 310, 342, 484 : *badeo* cu *bade*.

<sup>53</sup> 422: *maica* cu *maico*; 137: *mîndruța* cu *mîndrușo* ; 156 : *mindra* cu *mîndro*. La fel a fost tratat și imperativul din exemplul 551 : *vina* cu *vino*.

<sup>54</sup> 24 : mare; 153

<sup>55</sup> Texte

<sup>56</sup> Texte

ex. : 1, 47

<sup>57</sup> Texte

<sup>58</sup> Subli



5. *Şi-apoi şi cînd ar veni,  
Tot nu-l lasă părinţii :  
Şi nu-l lasă mumd-sa,  
N-ar ajunge-a-l însura ;  
Şi nu-l lasă tată-său,*  
10. *Pune-l-ar în copîrşeu I*

Ceea ce se poate afirma, caracterizînd aceste intervenţii ale editorilor, este faptul că ele nu modifică substanţa lirică a pieselor, ci îi colorează mai viu — de obicei mai sonor — şi mai nuanţat exteriorul. În felul acesta, textele editorilor pot fi considerate drept variante mai bune, posibile şi probabile, ale originalului, ca şi cînd unul şi celelalte ar avea o existenţă caracteristică orală. Editorii păcătuiesc faţă de autenticitatea filologică (prin raportarea la fidelitatea sau infidelitatea faţă de manuscris), nu faţă de autenticitatea folclorică.

În ce priveşte reducerile efectuate de editori, ele au rostul de a elimina situaţiile pleonastice, repetiţiile moleste, contaminările neavenite. Cele mai multe amputări au fost operate în porţiunea caudală a textelor, puţind uneori merge pînă la înjumătăţirea lor şi chiar mai mult cîteodată<sup>59</sup>. Un exemplu tipic ni-l oferă varianta 31, la care s-a omis clauzula lirică, socotită pleonastică :

*în manuscris:*

Mîndră, făcută prea tare,  
Nu-mi mai face supărare,  
Că nu poci şede la scoale.  
Noaptea nu mă hodînesc,  
Tot la tin', mîndră, gîndesc.  
Ție, mîndră, na-ți pot spune,  
Că dom tău-n foc mă pune !

*versiunea publicată:*

Mîndră, făcută prea tare,  
Nu-mi mai face supărare,  
Că nu poci şede la scoale.  
Noaptea nu mă odihnesc,  
5 Tot la tin', mîndră, gîndesc î  
omisiunea editorilor.

Mult mai puține exemple ilustrează cazul invers, al unei reduceri în partea inițială a piesei. Exemplul tipic este al textului 420, în care se elimină efectele unei contaminări nereușite :

*în manuscris:*

- Cînd măicuța m-a făcut,  
Tare bine i-a părut:  
C-un picior m-au legănat,  
Din gură m-au blăstămat,  
5 Cu blestem, Doamne de foc,  
Să n-am bine, nici noroc.  
Cînd a-mpărțit norocu,  
Eu am fos dus cu plugu.  
Nu știu cum l-au împărțit,  
10 Că mai că nu mi s-a vint.  
Cînd a-mpărțit urîtu,  
Dusă am fost la lucru.  
Nu știu cum Ua împărțit,  
Mai tot mie mi s-a vint»

*versiunea publicată:*

omisiunea editorilor

Cînd s-a-mpărțit norocu,  
Dus am fost eu cu plugu  
«Și nu știu cum s-a-mpărțit,  
Că de loc nu mi s-a vint.  
5 Cînd s-a-mpărțit urîtu,  
Dus am lost iar la lucru.  
Și nu știu cum s-a-mpărțit,  
Că tot mie mi s-a vint.

<sup>59</sup> Text 119 : editorii au reținut numai primele 9 versuri ale originalului cu 17 versuri; 343 redus la jumătate; 401 redus la o treime; 604 au reținut numai 10 din cele

52 de versuri ale originalului. Aceași schemă : 298, 337, 366, 397, 474, 517, 549, 601.

O dată, în această situație, reducerea amputează textele sale (423).

Cazurile de reducere dublă, inițială și finală, sînt cele care îl oferim elimină, în partea inițială, o contaminare ne lorică a textului, plată și inexpressivă. Eeducerea a reușit cîntecului, eliberîndu-l de balastul chenarului în care :

*în manuscris:*

- Ard-o focul pe mîndră,  
Că nu și-o ținut gura  
Ce am vorbit cu dînsa.  
Vorbescu gură cu gură,  
5 Ce să știu c-a fi minciună ?  
Dracul să se bizuiască,  
La vorba muierească !  
O, amar, mîndră, amar,  
Cruce mîndră de stejar,  
10 Dragostea noastră-n zadar.  
Dragoste cu multă jele  
Ca și focul de surcele :  
S-aprinde, se bobotește  
Și-n casă nu se-ncălzește.  
15 Strușișor de busuioc,  
Jar am rămas fără foc,  
Ca mîndră fără noroc\*

*versiunea*

omisiunea

FGaie ver

lî

O, amar,  
Dragoste  
Dragoste  
Ca și foc  
S-aprinde  
Da-n casă

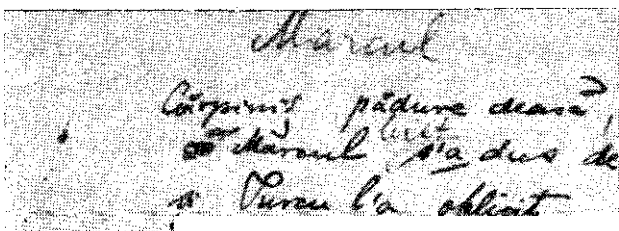
omisiunea

Pentru a asigura versiunii lor o justă intrare în maversuri mediane (8 și 9) ale originalului. Un alt exemplu, 362. Procedul nu are o utilizare prea largă (6,17 %), în care ce afectează mai bine de un sfert din totalitatea doinelor

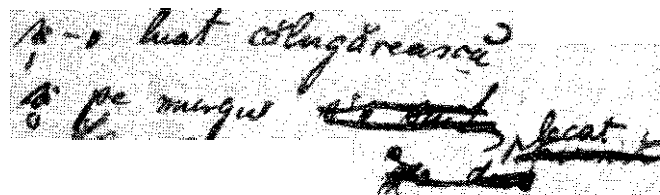
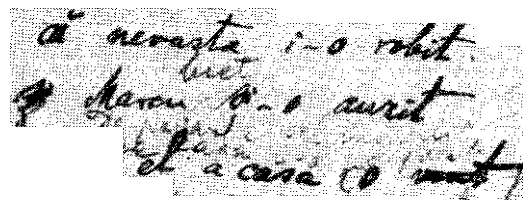
în legătură cu problema amplificărilor, o discuț cu caracter invocativ (formate, de obicei, cu ajutorul form cime din numărul total de doine (134 față de 648) începe din texte cuprînd apariții mediane de asemenea versuri. versurilor invocative ar constitui o trăsătură caracteristică prin extensiune normală, a liricii transilvănene în general. Or, în această privință lucrurile stau cu totul versuri în cuprînsul materialului datorîndu-se intervenț rindu-ne la numărul total de 134 de versuri inițiale de

\* Cele mai numeroase se bazează pe formula foaie verde, la care adaugă, în funcție de rima versului următor, pînă la concurența metrului de 7—8 silabe : *aluniță* : 43, *a macului* : 16; *bob năut* : 388, 430; *brîndușele* : 580; *buruiană* : 587; *de dudău* : 524, 548; *de duplău* : 481, 581; *de hamei* : 392; *de pe cracă* : 177; *de mușcată* : 423; *de pelin* : 440; *de sasău* : 49; *de seacă* : 103; *de stejar* : 344; *de sulcină* : 300; *de susai* : 532; *din costiță* : 297; *flori de fragă* : 12, 493; *iac-așa* : 215; *iarbă neagră* : 337; *iarbă* : rea : 379, 389, 445, 633; *izmă neagră* : 232; *lemn sucit* : 494, 496, 589; *lemn uscat* : 508; *lemn ușor* : 68; *lemn virtos* : 438; *lilium* : 209, 534; *mărăcine* : 81, 611, 613; *nuc-amară* : 228; *păr uscat* : 378; *pe șindile* : 230; *siminoc* : 314; *trei alace* : 270, 318, 414, 624; *trei muiele* : 582; *verde*

*mac* : 78; *ve*  
leași condiți  
525; *baraboi*  
*tr-un nuc* : 64  
638; *frunzuliță*  
*trei alace* : 26  
*trei șindile* :  
*Firuș verde de*  
*Floricică de*  
146, 309, 33  
*creață, ruj uliță*  
*fir aș* : 109;  
*rea* : 141.



sf \*\*> A t?m^rf



deci 66,42%, reprezintă fabricate — după model popular — ale editorilor, ceea ce face numai 29,85 %, aceste versuri apar în manuscris<sup>61</sup>. Din cele 40 de versuri prezintă formule modificate de editori<sup>62</sup>. În cinci cazuri, respectiv 3,73 %, modificările (textele fac parte din piesele culese personal de Birseanu din Țara Bârsei) nu se datorește prezența unor asemenea versuri. Trebuie deci reținut că nu din numărul total al cazurilor își găsește justificată prezența prin protocol iar raportînd cifra de 40 de versuri inițiale la numărul total al textelor să se rețină că abia 6,17 % prezintă fenomenul. În mod evident deci, versurile reprezintă apariții accidentale în cuprinsul liricii transilvănene.

Încă mai elocventă este apariția unor asemenea versuri în situații de 31 de exemple, 26 (83,87%) reprezintă fabricate precis identificate<sup>63</sup>, justificarea în manuscris (din acestea, un exemplu a fost modificat de editori) nu poate fi atribuit, aflîndu-se într-un text neidentificat în manuscris<sup>64</sup>. În cazul în care este vorba de un asemenea vers inițial, se justifică de cele mai multe ori de a evita o prea bruscă și directă intrare în subiectul pieselor respective. Astfel, asemenea versuri în situația mediană se explică (foarte rar, după cum s-a văzut venind din manuscris) prin necesitatea de a lega laolaltă diversele fragmente minate prin juxtapunere. Pe lângă rolul de liant, ele au însă și calitatea de a alătura ideilor, de a marca net contaminarea. Numeroase sînt cazurile cînd atît inițiale, cît și mediane, apar în cuprinsul aceluiași text. Apariția lor duce de cele mai multe ori, reciproc, ele chemîndu-se unul pe celălalt — în mod regresiv — pentru a simetriza structura compozițională a piesei sau pentru a deosebi asupra conținutului, prin reluarea, cu funcție enumerativă, cu stereotipii definitiv osificate (nediluabile în context și, larîndul lor, neinformative) adaosurile de acest fel constituie un artificiu formal, au funcția unui coadjuver care rează mesajul artistic al textelor, nu le alienează autenticitatea folclorică.

Mult mai importante sînt însă amplificările, constînd din adaosuri de versuri inspirate fie de familia de motive sau variante, fie de propria imaginație poetică. Astfel, grafic, aceste adaosuri se așază în partea inițială a unor piese, spre a fi mai fericit; în partea mediană, servind ca mortar între extremitățile uneori nefericite; în partea finală, pentru a le da o încheiere pregnantă, epigramatică. Propozitiile realizează cele din ultima categorie.

<sup>61</sup> Din cele 40 menționate, oferim aici trimerurile la cele 27 de texte luate integral de editori din manuscris: 22, 37, 74, 120, 133, 151, 170, 216, 218, 225, 273, 274, 323, 352, 364, 365, 393, 404, 413, 497, 536, 562, 641, 642, 643, 645, 646.

<sup>62</sup> Cele 13 versuri modificate de autori sînt: 10 : Frunză verde iarbă deasă în ms. de pe baltă; 75 : Frunză verde dintr-o mie în ms. de pre vie; 140 : Frunză verde-acum se face în ms. cum se face; 150 : Frunză verde ș-un bănuț în ms. de-un bănuț; 158 : Foaie verde de pe rit în ms. Frunză; 171 : Foaie verde de trifoi în ms. Frunză; 248 : Foaie verde foi de fragă în ms. foaie fragă; 351 : Frunză verde de pe mal în ms. lapsus calami de mal; 366 : Florică dintr-o mie în ms. de pre vie; 405 : Foaie verde de urzică în ms. Frunză; 488 : Mușcată cu trei crenguță în ms. clencuță; 518 : Busuioac cu foaia verde în ms. în pietre verde; 640 : Frunză verde de alun în ms. trei săcaști. La ultimul exemplu, modificarea ține de căutarea rimei: în ms. era paști, editorii l-au schimbat în crăciun,

<sup>63</sup> Doine 27, 100, 146, 463, 518.

<sup>64</sup> Procentajul maxim îl realizează foaie verde, la care se alătură: 587 : pob năui: 438 ; de dudău : 525 ; de năut: 493 ; de scumpie : 150 ; foaie lată : 488 ; iz : 409 ; siminic : 581 ; ș-o alună : Formații pe tema frunză verde de gutuie : 96 ; de pe soc : 198 ; din : 387 ; mărăcine : 146 ; trei alace : riciă, floricea : 488.

<sup>65</sup> Doine 146, 374, 489 ; 323 m. Foaie verde de pe spine în ms.

<sup>66</sup> Doina 353.

<sup>67</sup> Doine 78, 96, 146, 150, 198, 640,

Oa exemplu tipic pentru amplificările inițiale, oferim cazul textului 192, unde adaosul cuprinde și un vers invocativ, constatându-se astfel apariția unui distih care conferă valoare generală piesei:

*in manuscris:*

*Mndra mea cea* ocheșică  
Nice, bea, nice mănîncă,  
Nici trăiește, nici nu moare,  
*Fără* se-uscă pe picioare.

*versiunea publicată:*

adaosul editorilor *j* *Florică frumușică,*  
| *Dorul naibei tare strică*  
*Pe mîndruța ocheșică.*  
Nice bea, nice mănîncă,  
5 Nici trăiește, nici nu moare.  
*Ci se uscă pe picioare.*

Tipic pentru amplificarea mediană este exemplul textului 52, în care se observă ce claritate rolul de liant al celor două versuri intercalate de editori (3 — 4) între extremitățile divergente ale cîntecului:

*%n manuscris:*

Tătăișă, draga mea,  
Nu te tare supăra,  
  
Că *cît* e satuZ de mare,  
Nu-i casă c-a dumitale :  
5. La ferești cu flori domnești

*versiunea publicată.*

Tătăișă, draga mea,  
Nu te tare supăra,  
adaosul editorilor *j* *Că mîndră «ca dumneata*  
| *Nu-i nime, cîtu-i lumea ;*  
5 *Și cîtu-i satiz de mare*  
Nu-i casă c-a dumitale :  
La ferești  
Cu flori domnești I

- 1

*j* **77 L** *(ol*

*J.*

Menționăm că, în aceeași categorie de adaosuri, se înscrie și textul 76, la care editorii au intercalat v. 4—5, sunînd astfel: „Mîndră mea pe lume una/ Cumu-i soarele și luna”.

Mai puțin frecvente sînt amplificările mediane duble. în toate cazurile pe care le-am identificat, am putut constata intervenții neautentice, ca în exemplul 151 (v. 7: „Dragul meu, comoara mea”) sau ca în exemplul transcris mai jos (41) :

*m manuscris:*

Fagilor frumșilor,  
adaosul editorilor :  
*Face-mi-ți o* fir de umbră,  
Să mă umbresc cu-a mea mîndră.  
Că am mîndră tinerea  
adaosul editorilor :  
Și *mi-o* arde soarele,  
Pieptul și mărgelele,  
Brîul și inelele.

*versiunea publicată:*

Fagilor frumșilor,  
adaosul editorilor :  
*Fagilor umbroșilor,*  
*Faceti-mi un pic* de umbră,  
Să mă umbresc cu-a mea mîndră.  
5. Că am mîndră tinerea,  
adaosul editorilor :  
*Tinerea și gingășea,*  
Și *ți* arde soarele  
Pieptul *cu* mărgelele,  
Brîul și inelele I

Amplificarea finală este însă sistemul cel mai larg aplicat de editori și e de reținut constatarea că încheierea pe o măsură ritmică desăvîrșită, cu o clauzula lirică sugestivă și pregnantă, a unui mare număr de piese din colecția aparține de fapt lui Jarnik și lui Bîrseanu. Uneori intervențiile de acest fel pot dubla cantitatea versurilor<sup>4</sup>, sau o pot chiar întregi<sup>5</sup>,

4

alteori intervențiile constituie nereușite, contravenind spiritului folcloric<sup>70</sup>. De cele mai multe ori însă, prin proporții adecvate și prin prinderea tonului autentic popular, ele abia dacă pot fi simțite ca intervenții cu caracter apocrif și numai confruntarea cu originalul manuscris le-a făcut vizibile și sensibile<sup>71</sup>. Oferim în continuare exemplul textului 37, întru totul revelator al funcției estetice pe care asemenea adaosuri le împlinesc în context :

**m manuscris:**

Frunză verde, frunză verde,  
De trei ori tot frunză verde,  
Om ca badea nu se vede  
Nici în față, nici în dos,  
Așa mîndru și frumos.

adaosul editorilor

**versiunea publicată:**

Frunză verde, frunză verde,  
De trei ori tot frunză verde,  
Om ca badea nu se vede  
Nici în față, nici în dos,  
Așa mîndru și frumos.

Poți să cauți nouă mări,  
Nouă mări și nouă fări i

Uneori intervențiile amplificatoare adaugă o notă mai savantă încă la tehnica atât de savantă a structurilor simetrice și paralele din folclorul nostru. În exemplul de mai jos (textul 90) au fost intercalate v. 3 și 6 (deci o combinație de două amplificări, una mediană și cealaltă finală), servind de clauzule la cele două distihuri ale piesei, transformate acum în două terține :

**m manuscris:**

Badiu-nalt și subțirel  
Pare că-i tras prin inel.

adaosul editorilor :

Mmdra-naltă subțirea  
Parcă-i trasă-n/r-o vergea

adaosul editorilor

**versiunea publicată :**

Badiu-nalt și subțirel  
Parcă-i tras printr-un inel.

Să te tot iubești cu el!

Mîndra-naltă subțirea

Parcă-i trasă prin mârgea,

Să te tot iubești cu ea !

Tot pentru o asemenea simetrizare, la textul 96 au fost intercalate două versuri invocative la locurile 1 și 4 (deci o combinație de două amplificări, una inițială și una mediană), deschi-zînd cele două distihuri, transformate acum în două terține. Aceste exemple ne pot sugera sporul de efect artistic — chiar dacă numai de natură exterioară, formală — realizat cu ajutorul unor asemenea savante combinații de amplificări simetrizatoare. Exemplul clasic însă pentru acest gen de intervenții rămîne, fără îndoială, textul 66, unde adaosul depășește dublul originalului și se așază în cuprinsul acestuia, în mod simetric, în nu mai puțin de patru puncte : v. 1, 3 — 4, 6, 8 - 9, îmbinînd introducerea versurilor invocative (de introducere la cele două părți simetrice ale cîntecului) cu cîte două distihuri explicative, cu caracter plastic, vizual. Piesă rezultată are vizualitate, muzicalitate și o ritmică interioară, din toate punctele de vedere, remarcabile :

**in manuscris:**

Badea meu care mi-i drag

Mină boii: Cea Virag i

Badea mea de car' mi-i dor

adaosul editorilor:

**versiunea publicată:**

Busuoc verde din prag,  
Ia giciți cine mi-i drag?

adaosul editorilor

j Badiu mîndru ca un steag,  
Care-mi ară la iosag,

5 Minînd boii: Cea Virag !

adaosul editorilor:

Busuoc mndru-n pridvor,  
Ia giciți de cin\* mi-i dor?

<sup>70</sup> Textele 267, 291, 42t,

<sup>71</sup> Textele 102, 122, 125, 136, 160, 266, 296, 307, 313, 329, 4Ș6\

adaosul editorilor { De-un f.  
Care-mi  
10 Minînd

Mină boii : Cea Bodor I

Spuneam că uneori editorii nu au prins tonul folclorului intruziuni evidente, ușor depistabile de oricine are for lucruri. Confruntarea 'cu manuscrisul înlătură pe viit această temă. E vorba, de pildă, de versurile terminate puteau trezi bănuiala cu privire la proveniența lor și ca buite editorilor și, mai ales, atribuite ca reale nereuș exemplul textului 57, unde e vorba de o astfel de ampli

**in manuscris:**

Primăvara cînd înfrunde,  
Gura cucului s-aude;  
Da cîndu-i colo toamna,  
Nu s-aude nimica;  
Numai mîndra cu gura.

adaosul editorilor

**versiunea**

Primăv  
Gura c  
Da cînd  
Nu s-a  
> Numai  
f Cu a  
I Toată

și exemplul textului 74, unde e vorba de o amplificare savantă a rimelor corespunzătoare gerunclivale :

**in manuscris:**

Frunză verde buruiană,  
Dragu-mi-i numele Ană

adaosul editorilor

Drag mi-a fost și drag mi-a fi,  
Pînă-n lume oi trăi I

**versiunea**

Foaie v  
Drag în  
f Că te  
| Și te  
5 Drag  
Cit în

Tot așa de nereușită este și intervenția editorilor în discută însușirile dorului. Dm tot acest text, cuprinzînd autentice sînt doar primele două, transcrise exact Agristeu, în 1872, și aflîndu-și paralele în catrenul final către Pop Ioaririrn din Băița (t. 18). Kestul e apocrif și divergent chiar.

Spuneam la începutul acestui paragraf că prelucrate texte (67 de piese, respectiv 10,34%), așa încît prob este mai puțin importantă. Nu ne vom ocupa aici de rare a originalului este prea adînc, deoarece am pre note și nu este necesar să repetăm lucruri cunoscute. torul va afla și hărțile de circulație a motivelor; pent privind fiecare vers sau fiecare fragment de vers în pa exemple complexe, prezentînd fenomenul, specific pe al concomitentei reduceri și amplificări a unor texte și cedeul este destul de răspîndit, întîlnindu-l în 16 cazuri, în funcție de piesele individuale,

Un exemplu, cuprinzind o omisiune și un adaos paralel, ni-1 oferă textul 475 :

*in manuscris:*

Mă dusei cu coasa-n rit,  
Cosii iarbă și urit;  
Mă dusei cu coasa-n șes, **I**  
Cosii iarbă și ovăz; **J**  
Mă dusei cu coasa-n coaste,  
Cosii iarbă și dragoste;  
Mă dusei cu coasa-n deal,  
Cosii iarbă și amar.

omisiunea editorilor

adaosul editorilor

*versiunea publicată.*

Mă dusei cu coasa-n rit,  
Cosii iarbă și urit;

Mă dusei pe pașiște  
Și cosii la dragoste;  
Mă dusei cu coasa-n deal,  
Cosii iarbă și amar ;  
Mă dusei cu coasa-n luncă  
Și cosii jale adîncă.

**Finalul, străin de modurile de expresie populară, apare cert ca o intervenție a editorilor.**

Un exemplu, cuprinzind două omisiuni și un adaos, ni-1 oferă textul 383 :

*m manuscris:*

Pentru un pahar de vin  
M-ai dat, maico, la străin;  
Pentru unul de vinars,  
M-ai dat, maico, la necaz;  
Cînd creșleam ca doi arini,  
M-ai dat, maico, la străini.  
Că pînă străinul cină,  
Io i-s feșnic la lumină;

omisiunea editorilor

adaosul editorilor

Că io șez în corn de vatră, }  
10 Cu lacrimi pre ochi picată, **j**  
Iau cuțitul să-mi tai pilă,  
Lacrămile din ochi pică.

omisiunea editorilor

*versiunea publicată:*

Penl-un păhărel de vin,  
M-ai dat, maicd, la străin ;  
Pentru unul de vinars,  
M-ai dat, maicd, la ndcaz.

5 Da străinu pînă cină,  
Eu i-s feșnic și lumină;  
f Și străinul pînă mîncă,  
[ Tare, maică, mă înfruntă.

Iau cuțitul să-mi tai pită,  
10 Din ochi lacrimile-mi pică.

Adaosul editorilor nu aduce un spor liric oarecare, ci dimpotrivă, De reținut formularea corectă a manuscrisului la v. 8: „(s)feșnic la lumină”. în rest, transcrierea este destul de fidelă : deosebiri aduc simple inversări de vocabular sau unele modificări fonice. Un exemplu invers, cuprinzind o omisiune (regretabilă, deoarece scoate în evidentă protestul popular împotriva regimului habsburgic) și două adaosuri, din care primul are rol invocativ, iar al doilea rol de disimulare structurală, ne oferă textul 593 :

*%n manuscris:*

Arz-o focul, cătăme, **I**  
Jalnică poate să fie! **j**

omisiunea editorilor

adaosul editorilor :

Vin', mîndro, de mă petrec/  
Pînă-n fundul grădinii

adaosul editorilor

5 Și din fundul grădinii,  
M-or petrece străinii I

*versiunea publicată :*

Bulgăraș de gheată rece,  
Vin', mîndro, de mă petrece  
Pînă-n fundul grădinii,  
Unde-am vorbit mai întii  
Pe cînd eram doi copii...  
Că din fundul grădinii,  
M-or petrece străinii!

Alte exemple pot fi aflate în textele 389, 556, «înt exemplele în care e vorba de omisiunea și adăugii) întrecîndu-se în același punct din alcătuirea piesei, fiind / unui material tradițional cu unul corespondent ap este textul 464<sup>72</sup>:

*în manuscris:*

Lumea mea cea frumoșea  
Se petrece numa-așa,  
Lumea mea cea frumoșică  
Se petrece-ntr-o nimica,  
i Cit am trăit pe lumuță,  
Nu văzui verde frunzuță  
Pîn'la mîndra-n grădimuță: )  
Tăi o ninge ș-o brumeaiză J  
Și tăi stă verde și creață

*versiunea publicată:*

Lumea mea cea frumoșea  
Se petrece numa-așa,  
Lumea mea cea frumoșică  
Se petrece-ntr-o nimica,  
> Las' să se  
Că mîndra-n grădimuță  
Ci-am văzui verde frunzuță  
Și mîndra-n grădimuță

Dacă este cert că prin omisiune editorii au înlă site, prin înlocuirea acestui pasaj cu catrenul final o piesă mai unitară ca înțeles și ca închegare forma în care elementele nu fuzionează total, ci se îmbină ne lorică a cîntecului.

Cu acestea am ajuns la ultimul procedeu folosit antologie, și anume la contaminare. Procedeu poate e reală amalgamare a două sau mai multe texte într-un tul, însușirile tehnicii orale, fiind vorba de simpla juxta. Ne oprim numai la cel de-al doilea tip de contaminare ș cea mai des folosită de editorii noștri, dar și pentru că în note.

Am arătat într-altă parte ce reprezintă procesul punctul de vedere al localizării materialelor ; aici v Schema cea mai simplă constă în alăturarea directă circumstanță) a două texte integrale sau a două fra textul 84:

*versiunea publicată:*

Mărgineanu Nicolae,  
Doștat, 1863.  
Ms. 2 197.11.176, f. 2  
\ t. 15.

Bine-i stă la ceri cu lună,  
Ca și mîndrei cu cunună;  
Binei-i stă la ceri cu stele,  
Ca și mîndrei cu mărgele.  
5 Buzele ca rujile,  
Poalele ca florile;  
Fața ei ca hîrtia,  
De poți scrie pe dinsa.

unde părțile intrate în combinație sînt, ca ampliat simetrică (un catren provenind dintr-o parte, al doi sînt relativ puține<sup>74</sup>, regula pîrînd a fi juxtapunerea

<sup>72</sup> Asemenea înlocuiri și la 484, 490, 510.

<sup>74</sup> 2 texte : 34, 165, 194, 390, 410, 508, 646; 3 texte : 552, 622.; 4 texte: 201, 437, 533; 5 texte: 70, 435; 6

texte :  
amplu

dere lirică<sup>75</sup>. Uneori, pentru sudarea laolaltă a textelor, editorii au recurs la introducerea, între cele două blocuri fuzionante, a unui material de copulă. Exemplu tipic e textul 255, la care editorii au adăugat v. 9—11 ca liant între grupurile de versuri, inițial 1—8 și finalii—15. Alteori au fost operate amputări de texte, așa încît juxtapunerea să se facă exact în punctele cele mai evident convergente ale sensului lor. Așa e cazul textului 636, care folosește înlocui întîi (v. 1—4) fragmentul inițial al unei variante din Hunedora (căreia i s-a amputat finalul) și în locul al doilea (v. 5—12) fragmentul caudal al unei variante din Ocnișoara (căreia i s-a amputat începutul). De fapt, ceea ce trebuie consemnat e faptul că textele intrate în contaminare au suferit toate avatarurile posibile de transcriere (atît în ce privește fidelitatea față de original, fiind transcrise exact sau aproape exact, cît și în ce privește integritatea textelor, ope- rîndu-se asupra lor și reduceri și amplificări).

Într-o situație asemănătoare sînt și contaminările de cîte trei texte<sup>76</sup>, pentru care oferim, ca exemplu tipic, cazul piesei 495 :

*versiunea publicată:*

Precup Vlase, Maiorești, 1863. Cu eliminarea v. 9—11 și modificările marcate prin sublinieri.	Tu, <i>bădiț</i> , așa-i gîndit, Că <i>sînt</i> floare de pe rit. Ție de batjocorit. Da <i>rni-s</i> floarea florilor Din grădina domnilor, Drăguța feciorilor. Și ți-am fost, bade, și ție ] * Dragă din copilărie Pîn' ai fost de omenie. / 10 <i>De la omenie-n jos,</i> I <i>Rămii, bade, sănătos...</i> )	Novacu AL, neloc, ne- datat. Cu eliminarea v. 1—3 și modificările marcate la versurile 10—11 prin sub- linieri.
Tohati Vasile, Tăure, 1863. Cu eliminarea v. 6—9 ale originalului și modifi- cările marcate prin sublinier	Maghiran de la <i>viitoare</i> , Nu ești, bade, rupt din soare; <i>Maghiran</i> de la izvor, Nu stă lumea-ntr-un fecior, Nici în tine bădișor <sup>77</sup> .	

**O situație similară ne întîmpină și în cazul celor două texte realizate prin contaminarea a 4 motive poetice independente (t.131 și 573). Oferim ca exemplu textul publicat 131, cu men- țiuini marginale privind proveniența fragmentelor intrate în combinație.**

Cocovanu Ștefan, Ciugudu de Sus, 1863. Cu eliminarea primelor două versuri și adăugarea v. 2 al editorilor.	5	Haide, mîndro, să fugim, <i>Amîndoi să pribegim</i> , Că <i>noi bine</i> ne lovim, Și la ochi, și la sprîncene, Ca doi păunași la pene.
---	---	---

<sup>75</sup> V. 1-4 + 5-8: 79, 84, 455, 472, 509; v. 1-5 -f + 6-10: 430.

<sup>76</sup> Textele 32, 36, 130, 152, 156, 163, 186, 189, 198, 222, 229, 231, 236, 240, 247, 302, 339, 344, 350, 374, 381, 393, 407, 428, 430, 431, 446, 447, 455, 472, 509, 536, 541, 557, 567, 636, 641.

<sup>77</sup> Textele 48, 112, 409, 499, 531, 552, 559.

<sup>78</sup> La textul lui Precup Vlase au fost eliminate versu- rjle: „Cînd eram în scăldătoare/Tot ziceai să crece mai

tare./Să-ți fiu dragă dumitale" (9—11) ce constituiau finalul piesei; la textul lui Novacu AL au fost eliminate versurile inițiale (1—3): „Și tu, bade, -așa-i gîndit / Că eu pentru că-s negruță./Voi fi la un ciuf drăguță"; textu- lui lui Tohati Vasile i s-a amputat finalul (6—9): „Cînd ai sta tu a mă lua./Mult așa sta și m-aș uita./Ori nu m-aș mai mărita/Dup-un om ca dumneata". Diversele reduceri din cuprinsul versiunii tipărite au făcut posibilă îmbinarea textelor la limita miezului lor liric; ultima reducere a oprit textul pe o idee artistică potențată la maximum

*Haide*, mîndro, să fugim  
Pre din sus de țintirim,  
Să călcăm cărările,  
Să-mpărțim dragostele.

Olteanu Paul,  
Galtiu, 1863.  
Cu adăugirea v. 11 al  
editorilor și cu modifică-  
rile marcate prin subli-  
nieri.

10 *Haide*, mîndro, să fugim,  
*Amîndoi să pribegim*,  
C-acuma-i vremea de fugă  
*Pină sînt holdele-n* pîrgă.  
Unde calci  
15 Urmă nu faci,  
Unde șezi  
*Nu ie mai vezi.*  
*Haide, mîndro, să fugim*,  
*Amîndoi să ne-nsoțim*,  
20 Unde-s munții rouați,  
Că-i un popă *printre brazi*  
Și cunună ne'ntrebați,  
Este-un popă d-ei uniți  
Si cunună d-ei fugiți.

**Dincolo de superficialele deosebiri față de origina- că versul 2 : „Amîndoi să pribegim", reluat întocmai o creație de circumstanță a editorilor. Apariția lui se simetrizant și unificator.**

**Transcriem în continuare și textul 387, forma prin același procedeu al contaminării juxtapozitive, canismul acesta atît de savant :**

*Versiunea publicată:*

Bucurescu Vasile, Pânade, 1872. Ms. 2 197.11.60, f.1 t. 9	5	<i>Frunză verde foaie lată</i> , Pîn'eram la maica fată, <i>Ori</i> lucram, orz nu lucram, Tot draga <i>maichii</i> eram. 5 <i>Dar de cînd</i> m-am măritat, <i>Mi-an ieșit toate</i> din cap. Pîn'eram la maica fată, Eram lujer după masă, Trandafir <i>roșu-n</i> fereastră; 10 <i>Dar de cînd</i> m-am măritat, Eu sînt lujer după ușa, <i>Veștedă ruja-n</i> cenușă. Pîn'eram la maica fată, Cîți voinici <i>mă întilneau</i> 15 <i>imi zîmbeau și mă-ntrebau</i> : ~ <i>Mai sugi, tu, țîță</i> ori ba? Doamne, albă ți-i fața ! <i>Foaie verde lemn uscat</i> , <i>De cînd</i> m-am înstrăinat,
---	---	---

Barbu Patriciu,  
Galtiu, 1863.  
Ms. 2 197.11.83, f. 4  
t. 26. Altă variantă, din  
aceeași localitate, la ace-  
eași dată.

- 20 *Citi voinici mă întîlnesc*  
*Cu tojii mă jeluiesc,*  
*Către mine-aşa grăiesc :*  
*Cari, tu, pietre, zău, ori ba?*  
 Doamne, neagră ți-i fața !
- 25 *Pin'eram eu copilită,*  
 Ieșeam seara pe uliță  
 Albă ca o lebediță.  
 Bătea vîntu prin petele,  
 Nu știam de-atîtea rele.
- 30 Dar de cînd m-am măritat,  
 Bate vîntu-n zăbun lat  
 Și port frică de bărbat;  
 Bate vîntu-n ceapță neagră,  
 Nu mai știu de lumea dragă,
- 35 Ci tot plîng și-s tot beteagă.  
*Frunză verde foaie lată,*  
 Pîn'am fost la maica fată,  
 Nici n-am tors, nici am pus pînză,  
 Făr'am șest ș-am zis din frunză.
- 40 *Foaie verde Jemn uscat,*  
 Dar de cînd m-am măritat,  
 Am și tors și-am pus și pînză  
 Ș-am uitat de-a zice-n frunză.  
 Soacra mă mină să șaș,
- 45 *Eu mă duc la sul s-apăs;*  
 Soacra sare să mă bată  
 Cu vîtrariul de pe vatră.  
 — Stăi, soacră, și nu mai da,  
 Că eu nu sînt hiica ta
- 50 *Ci hicuța altuia,*  
 Cui i-am rupt inimioara\*

Precup Vlase, Maiorești,  
 1863.  
 Ms. 2 197.11.134, f 5.  
 t. 15.

Giurgiu Teodor,  
 Luna, 1863.  
 Ms. 2 197.11.11, f. 4  
 t. 14.

Procedul nu apare ca un artificiu de pură tehnică, fiind justificat de buna plăcerea editorilor, ci adeseori se pot observa cu claritate și motivele interne ale necesității apariției sale. Acesta este peste tot cazul cînd editorii au avut la îndemîină cîte două variante ale aceluiași motiv, variante care, prin suprapunere, dovedeau fiecare fată de cealaltă un plus sau un minus. Exemplul textului 4 este concludent :

*versiunea publicată:*

De n-ar fi ochi și sprîncene,  
 N-ar mai fi păcate grele ;  
 Dar ochi și sprîncene sînt  
 Și păcate pe pămînt.  
 Ochii și sprîncenele,  
 Alea fac păcatele. }

Moldovan Ioan,  
 Bucerdea Grînoasă, 1863.  
 Ms. 2 197.11.169, f. 2 «  
 t. 21, v.1-2, 5-6.

Urzică Ioan,  
 Chilieni, 1863.  
 Ms. 2 197.11.111, f. 3  
 t. 8, v. 1-4.

Prima variantă, cea din Chilieni, cuprindea primele 4 versuri ale versiunii publicate : cea din Bucerdea Grînoasă, primele și ultimele două ; respectiv primei variante îi lipseau v. 5-6, iar celei de-a doua v. 3-4. Forța de atracție dintre ambele variante a fost puternic simțită de editori, iar rezultanta suprapunerii este versiunea publicată. Un alt caz de aceeași natură este

al textului 79, care are dimensiuni mai mari și la care xicale și fonetice :

*versiunea publicată:*

Ionaș Andrei,  
 Roșia de Secaș, 1872.  
 Ms. 2 197.11.3, f. 5: -6", ]  
 t. 24.

Mîndro, doi ochi ca la tine )  
 Nu mai sînt în sat la mine;  
 Doi ochi ca la dumneata,  
 Zău, că nu mai pot afla,  
 5 Așa negri frumușei  
 Ca cireșele-n oltoi,  
 Care-s coapte la răcoare,  
 De nu-s grăbite de soare.

Aceeași schemă se întîlnește și la textele 112 și 156. Interesant e și cazul textului 130, care, pornind de la o a treia variantă, legată de materialul anterior prin în general, folosind un procedeu tipic pentru arta editorii nu au contravenit spiritului popular și nu au în problema esențială a autenticității folclorice a textelor

b) STRIGĂTURI

Transcrierea strigăturilor a pus editorilor problema datorită structurii monomotivice și monotematice a acestei structuri. Din această cauză, gradul de autenticității crește brusc și semnificativ. O simplă comparație la transcrierea strigăturilor dispăre aproape cu desăvîrșita o sursă importantă de dezautenticizare a materialului. În mod revine automat la capitolul de transcrieri exacte de 14,97 %, iar cel al transcrierilor exacte aproape tot taminările se ridică la 3,32 % (numai 12 texte)<sup>78</sup>, iar Un sfert din textele strigăturilor sînt astfel riguroso examinate și scrise. Procedul amplificării, care afectă capitolul de și el din generalitate, întîlnindu-l abia într-o proporție aproape întregă, la capitolul de transcrieri aproape Se constată deci și în cazul acesta aceeași mișcare însușită lui. Această importantă însușire a capitolului merită și din textele de strigături (53,04 %) reflectă originalul aproape totală (gradul acestei fidelități va fi determinat în

Analiza notelor la acest capitol arată că pentru s-au folosit nu mai puțin de 709 variante, aproape cîte un text. Această medie e mult mai scăzută decît la doinaș oarecare măsură, și gradul mai mare de autenticitate atîte din texte (183 = 50,55 %) au la baza lor cîte o variantă (23,48%), cîte trei au 38 de texte, cîte patru au 10 texte. Aceste situații constituie fondul de bază al capitolului peste 93 %. Cazurile cînd textele publicate au fost se variante se ridică abia la cifra de 13 (cu puțin peste 3 %). De reținut deci : jumătate din numărul textelor se bi

<sup>78</sup> Textele 2, 52, 128, 137, 160, 193, 223, 225, 240, 268, 278, 314.

<sup>79</sup> 361  
 moto ca

numărul lor a fost selecționat din câte două variante. Aceasta arată că editorii au efectuat, în general, o selecție la nivelul motivului poetic și abia într-al doilea rând o selecție la nivelul variantelor aceluși motiv. Acesta e un aspect al muncii lor ce nu trebuie pierdut din vedere. Din totalul de 362 de texte, 12 nu au putut fi identificate în manuscris. Ele reprezintă 3,31%, procentaj mai ridicat ca la doine. Fac parte, desigur, din acele materiale despre care A. Bîrseanu afirmă să le fi auzit personal în Țara Oltului și pe care și-a permis a le include în antologie.

Materialul a fost cules de 97 de elevi identificați. Numai 12 texte au culegători anonimi<sup>10</sup>. Participarea culegătorilor identificați este foarte inegală. Cu mult în fruntea tuturor culegătorilor se așază Moldoveanu Simion din Totoiu cu 35 de texte, ceea ce reprezintă cu puțin sub 10 % și dă contribuției sale o pondere specială. După el vine Ionaș Andrei — și trebuie reținut faptul că el este originar din Boșia de Secaș, localitatea de unde anterior culesese N. Pauleti — cu numai 12 texte; apoi în ordine vin Marțian B. Ioan cu 11 texte și Deacu cu 10. Lista culegătorilor e în continuare următoarea :

**Cu 8 texte :** Gherman Ioan, Moise Iosif, Precup Vlase, Boman P. Mcolae, Surdescu D., Todoran Nicolae, Viciu Alexiu ;

**Ca 7 texte :** Macavei Ioan, Țăranu Ioan;

**Cu 6 texte :** Bârna George, Băcilă Avram, Ciunganu Ilariu, Costea Alimpiu, Eolea Vasile, Margineanu Vasile, Olteanu Paul, Tohați Vasile, Trifu Ioan;

**Cu 5 texte :** Ciura Alexandru, Margineanu Nicolae, Pop Ioan Senior, Punteanu Ioan;

**Cu 4 texte :** Alutanu Ioan, Aron Dionisie, Căluț Candid, Drăghicescu Ioachim, Giurgiu Teodor, Hosu Constantin, Munteanu Ieronim, Negruțiu F. Ioan, Pantea Ioan, Pop George, Pop Simeon, Pop Vasile Junior, Popescu Ioan Senior, Stancu Negru Ioan;

**Cu 3 texte :** Bucureșcu Vasile, Ciortea George, Grama Ambrozic, Graur Zahei, Gruianu Zaharie, Micu M., Novacu Al., Orbeanu Bomul, Pop Artemon, Badu Simion și Ioan Busu Augustin;

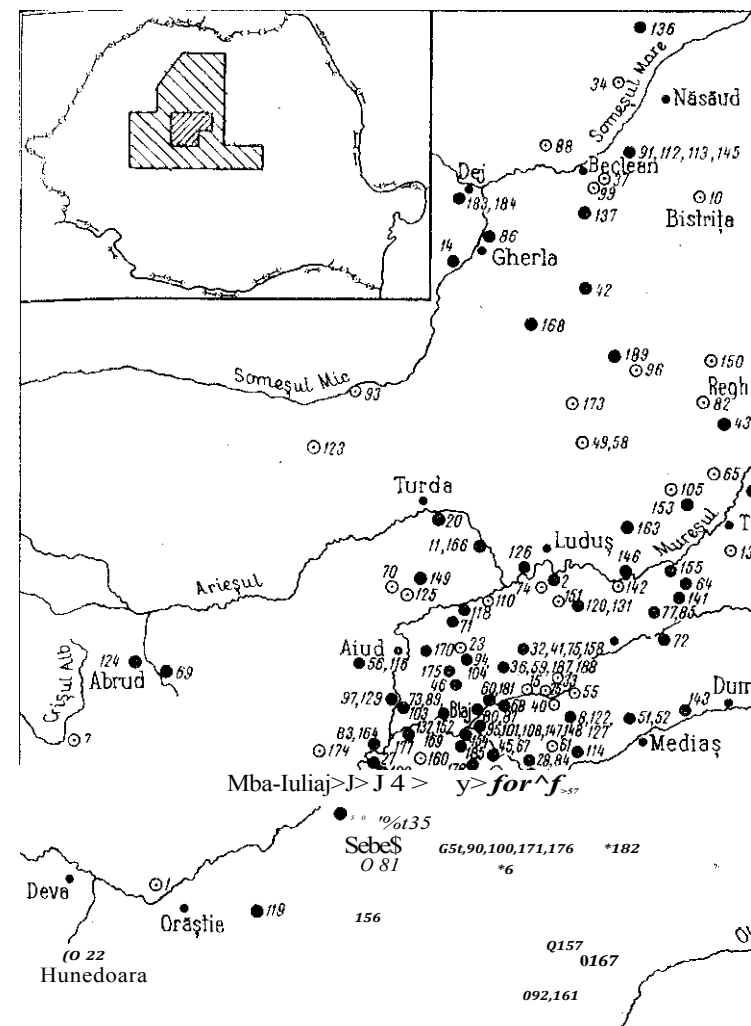
**Cu 2 texte :** Butnariu Alexandru, Circă Ioan, Dane Ștefan, Dancea George, Handra Zahei, Herțeașă Vasile, Popescu Ioan Junior, Sînceleanu Octavian, Șuteu Vasile, Vulcan Ioan;

**Cu 1 text :** Avram Ioan, Banfi Octavian, Barbu Patriciu, Buzdugan Militon, Cioba Gavrii, Costea Nicolae, Crișan Teodor, Drăghici Ioan, Florian George, Florian Ilie, Ignat Simion, Ionaș Nicolae, Lazăr Alexe, Marcu George, Marțian Vasile, Mărculeț Ioan, Micu Simeon, Moldovan Ioan, Nemeș Ioan Junior, Orășan Gheorghe, Petruț Alexe, Pocanu Teodor, Pop Iacob, Pop Matei, Pop Ștefan, Pop Vasile Senior, Baclu Alexandru, Socol Iosif, Stanciu Ioan, Străjanu Mihail, Suci Vasile, Tămaș Ioan, Tîrnăveanu Ioan, Todea Ioan, Urzică Ioan.

Zona acoperită cu materialul de strigături se încadrează întru totul în zona culegerii generale (manuscrisul lui Ioan Micu-Moldovanu), rețeaua localităților avînd însă ochiurile mai mari. Densitatea maximă a localităților se constată în regiunea Mureșului și a celor două Țirnavae, precum arată harta anexată. În total sînt reprezentate 76 de localități. Numai 23 de texte sînt nelocalizate<sup>11</sup>, ceea ce reprezintă o proporție neglijabilă de 6,35 %. Bepartiția textelor pe localități este foarte inegală. O localitate, de pildă, este reprezentată prin nu mai puțin de 35 de texte (Totoiu, culegerea lui Moldoveanu Simeon), alte localități—20 la număr — prin cîte unul singur. În linii mari, cunosc de la 1 la 5 texte un număr de 59 de localități, ceea ce reprezintă 77,63%; peste 10 texte cunosc abia 4 localități, respectiv 5,27%. Materialul este, așadar, reprezentativ pentru întreaga zonă, nu pentru una sau alta din localitățile atestate.

<sup>10</sup> Textele : 103, 119, 120, 152, 153, 164, 187, 287, 303, 323, 332, 360.

<sup>11</sup> Textele 12, 21, 57, 88, 103, 109, 119, 120, 152, 153, 164, 187, 190, 269, 277, 287, 290, 299, 303, 317, 323, 332, 360.



Localizarea strigăturilor din antologia Jarn

Abud (124), Agristiu (109), Aghiș de Jos (99), Aghiș de Sus (37), Alămor, (6), Alecuș (36, 59, 187, 188), Alma (143), Asinip (94, 104), Atintiș (74) Băgau (170), Băita (150), Beldiu (97, 129), Bichigiu (136), Bistrița (10) Blaj (95, 101, 108, 147, 148), Blăjel (51, 52), Bobilna (1), Bogata (2), Brașov (102), Bucerdea Grinoasă (132, 152, 169), Bucium (69), București (7), Budiu Mic (133), Buia (182), Bungard (167), Capilna (156), Capilna de Jos (25), eergău Mare (178), Cerghid (141), Cerghizel (64), Chesler (114), Chetani (126), Chileni (111), Cipău (142), Ciufud (154), Ciugudu de Jos (125), Ciugudu de Sus (70), Ciuguzel (175), Ciunga (71), Cluj (93), Colibi (160), Cugir (119), Cut (81), Deaj (72), Delureni (96), Doștat (54, 90, 100, 171, 176), Drimbar (138), Dumbrava (149), Dumitra (180), Ernei (117), Făgăraș (78, 79), Fărăgău (82), Galtiu (83, 164), Gîrbova (56, 116), Hăghig (12), Hărtău (153), Hopîrta (23), Hunedoara (22), Iași (98), Iclânzel (163), Iclod (80, 87), Ilișua (88), Ilva Mare (9), Jabenita (144), Lechinta (146), Lesu (29), Livada Someș (14), Lodroman (28, 84), Luna (11, 166), Lunca (107), Lupu (5, 47), Maiorești (134, 139, 140), Manie (42), Mădăraș (105), Mi-

căsasa (13), M (66), Noșlac (1) Dejului (183, 1 (151), Petela (4) șinar (92, 161 de Secaș (3, 4) (32, 41, 75, 151 121), Sucutard Șomștelnic (7 113, 145), Tele (118), Vălișoar (189), Zagra (C ordine al caietel 16, 17, 18, 19, apar în lista d zabile. Număr



Trebuie să menționăm însă că relativ bine reprezentată este localitatea Roșia de Secaș (cu texte, deci 3,59 %). Lista localităților, în ordinea numerică a textelor, e următoarea :

- Cu 35 de texte : Totoiu ;
- Cu 15 texte : Doștat ;
- Cu 13 texte : Roșia de Secaș ;
- Cu 11 texte : Ocna Dejului ;
- Cu 8 texte : Agrișteu, Asinip, Chesler, Ciuguzel, Ernei, Maiorești ;
- Cu 7 texte : Chețani, Galtiu, Tăure ;
- Cu 6 texte : Ciunga, Iclod, Micăsasa, Spini ;
- Cu 5 texte : Bucerdea Grînoasă, Bucium, Obreja, Vingard ;
- Cu 4 texte : Băgau, Blajel, Căpîlna, Cerghizel, Dumbrava, Făgăraș, Hărțău, Livada Someș, Luna, Straja, Tătîrlău ;
- Cu 3 texte : Beldiu, Blaj, Buia, Cerghid, Iclănzul, Mînărade, Manie, Pănade, Pețelca, Poarta, Sicutard, Suseni, Uioara, Vidrasău ;
- Cu 2 texte : Bichigiu, Cugir, Deaj, Gîrbova, Lechința, Lodroman, Ocișoara, Reghin, Sălcud, Sînbenedic ;
- Cu 1 text : Abrud, Alămor, Alecuș, Alma, Bogata, Cergău Mare, Chilieni, Ciufud, Dumitra, Mințiu Gherlei, Nadășa, Nușeni, Oarda de Sus, Poiana, Rîpa de Jos, Șomoștelnic, Teleac, Tiur, Țapu, Vișuia.

Pată de capitolul de cîntece și doine, lista aceasta se dovedește mult mai puțin completă, dacă o raportăm la culegerea generală.

În aprecierea valorii istorice a capitolului, datele de care dispunem impun concluziile de mai jos. Astfel, din numărul de 362 de texte, 15 sînt nedatate și nedatabile, reprezentînd o proporție de numai 4,14 %. În rest, toate materialele sînt datate, chiar și în cazul unor texte alcătuite prin contaminarea de variante culese în ani diferiți<sup>11</sup>. În liniile sale mari, materialul oglindește cele două etape principale în care a avut loc culegerea, chiar dacă nu și proporția numerică stabilită pentru acele etape. Din primul val de culegere, respectiv din anul 1863, fac parte 152 de texte, ceea ce reprezintă 41,98 % ; din cel de-al doilea val, respectiv din anul 1872, fac parte 124 de texte, ceea ce reprezintă 34,25%. Cu toată diferența neproportională, etapa întii a culegerii este, cum era și normal, mai bine reprezentată, deci ceea ce trebuie reținut e faptul că cea mai însemnată parte a textelor — ca și la doine de altfel — ține de stadiul cel mai vechi al culegerii. În continuarea primului val, respectiv în perioada dintre 1863 și 1870, sînt 18 texte<sup>12</sup>, ceea ce reprezintă abia 4,96 %. În prelungirea celui de-al doilea val, deci în răstimpul dintre 1872 și 1876, sînt 33 de texte<sup>13</sup>, deci 9,11 % din total, toate aparținînd lui Moldoveanu Simeon din Totoiu. Aceste prelungiri îndepărtate ale celor două valuri principale ale culegerii fac ca valorile numerice pe care le analizăm să se echilibreze întrucîtva (41,98% + 4,96% - 46,94% și 34,25% + 9,11% = 43,36%) și ca, în general, în capitolul de strigături — cu toată ponderea materialului cules efectiv în 1863 — să se constate o tendință de valorificare cu precădere a culegerilor realizate în cea de-a doua etapă.

Cît privește procedeele de transcriere folosite de editori, ele nu diferă de ceea ce cunoștem la capitolul de doine decît — așa cum arătam în paragraful inițial — prin dozaj. Arătăm că faptul acesta derivă din însuși specificul de gen al categoriei artistice de care ne ocupăm. Cifrele obiective marchează următoarea situație : sînt transcrise riguros exact 93 de texte (25,69 %) aproape exact 99 de texte (27,35 %), cu reduceri față de original 32 de texte (8,84 %), cu amplificări față de original 76 de texte (20,99%), prin prelucrare parțială 38 de texte (10,49 %) și prin contaminare de motive sau de variante 12 texte (3,32 %).

În privința transcrierilor exacte nu este decît foarte puțin de spus. Editorii au intervenit numai la punctuație. Dintre culegători, elevul cu cele mai multe texte exacte este, desigur,

<sup>11</sup> Textele 137, 158, 160, 223, 240, 268, 278, 314.

1872-3: 3 texte; 1875: 11 texte; 1876: 19 texte.

<sup>12</sup> 1863-7: 5 texte; 1865: 3 texte; 1867-8: 1 text; 1868: 6 texte; 1870: 3 texte.

Moldoveanu Simeon (14 texte din 35), deși un procentaj Viciu Alexiu (ambii cu cîte patru texte publicate din cîte din șase texte). De reținut că numai 50 din cei 97 de cule transcrise absolut exact. Cele mai multe texte exact urmează Roșia de Secaș cu 5 ; Agrișteu, Asinip și Gal cîte 3 texte transcrise exact. Din cele 76 de localități de sînt cu texte riguros exacte.

Transcrierile aproape exacte prezintă modificări m caracter lexical sau fonetic, justificate de necesități prozodică sau mesaj artistic, ca și la doine. Cele mai numeroase lexicale (80 la număr), urmărindu-se, în unele cazuri, e ției locale a unor omonime<sup>14</sup>, a unor regionalisme con termeni cu circulație redusă<sup>15</sup>. Dacă în cazul textului 28 evident rosturi prozodice (asigurarea coincidenței accentate vint<sup>16</sup> sau modificările de topică<sup>17</sup> urmăresc scopuri est rile nu au însă nici o justificare aparentă<sup>18</sup>. Exemplu tip care editorii au înlocuit refrenele tradiționale cu altele, ce, nici mai necesare<sup>19</sup>. Modificări mai ample afectează r lor, ci și semnificația lor. Efecte lirice speciale se urm prin schimbarea modului și timpului regentului<sup>20</sup>, prin se realizează prin adăugarea de refrene<sup>21</sup> sau prin dispun tul rimelor interne<sup>22</sup>.

Modificările de ordin fonetic sînt destul de capricioa pe care astăzi n-o putem întotdeauna depista. Astfel, c din manuscris este înlocuit cu literarul *pot* (13), într-alc iar versurile în care apare sînt un adaos al editorilor — e torilor merge spre formele palatalizate, pe care le acceptă șiși cînd în manuscris există paralelele lor nepalataliz transcriu pe *merge* din mauscris cu *mere*, dar în același e scriind originalul *cămeșă* sub formă literară *cumașă* (308). I sus exemplele s-ar putea înmulți, însă fără a introduce f Pentru a face însă mai concretă maniera de lucru a ed

<sup>11</sup> 11 : *Da'io* joc cu cine-mi place > 1885 : *Da'eu* joc ; 13 : *Nu vă poci* juca *pre* toate > 1885 : *Nu vă pot* juca *pe* toate.

<sup>12</sup> Text

<sup>13</sup> 41 : *Mă bat* cîinii *pre* uliță > 1885 : *Mă rup* cîinii *pe* uliță.

<sup>14</sup> 96 : *Mînca-o-ar sîcreata* gură > 1885 : *Mînca-o-ar mormîntul* gură.

<sup>15</sup> 167 : *Măi bădiță, medieșene* > 1885 : *Măi bădiță, moldovene*.

<sup>16</sup> 28 : *Tocma-n Brașeu să ne-oprim* > 1885 : *Tocma-n Blaj să ne oprim*.

<sup>17</sup> 11 :

*dracu-mi*

<sup>18</sup> 134 :

*Doamne, ț*

<sup>19</sup> 16 :

*zice cînd oi*

*Bani destu*

<sup>20</sup> Texte

<sup>21</sup> Texte

<sup>22</sup> 167 : *Și oi veni* bucuroasă > 1885 : *Dar veni-voi* bucuroasă.

<sup>23</sup> 99 : *Vinile, vinarsule* > 1885 : *Palincuță, draga mea* ; 108 : *Și la furcă* nu gîndește > 1885 : *Și la lucru* nu gîndește.

<sup>24</sup> 102 :

<sup>25</sup> 40 :

299 : *văd*

în globînd numeroase din trăsăturile detaliate mai sus. Ordinea în care le discutăm şi ordinea frecvenţei cazurilor similare. Subliniem părţile neconcordanţe, ca şi la doine.

Cazul 71 prezintă simple modificări lexicale ce nu alterează semnificaţia internă a piesei :

***m* manuscris:**

Baăe-adună, ploaia cură,  
Ieşi, *Domnică*, şi-i dă gură l  
— Eu guriţă cum i-oi da,  
Că mă tem că m-a muşca  
5 Şi *mămuşa* m-a-ntreba  
[indescifrabil]săraca,  
*Ai avut guriţă-ori* ba?  
Atunci ce *oi* cuvînta?  
— Spune-i *tu atunci* aşa :  
10 Am avut, măicuţă hăi,  
Dar am dat-o la flăcăi !

***versi* un ea p ublicată:**

Badea *lucră*, ploaia cură,  
Ieşi, *mindruşa*, şi-i dă gură !  
— Eu guriţă cum i-oi da,  
Că mă tem că m-o muşca  
5 Şi *măicuşa* m-o-ntreba :  
*Tu fetică*, *draga mea*,  
*Avut-ai gură*, ori ba?  
Atunci ce *voi* cuvînta?  
— Spune-i, *mîndra*, *tu* aşa :  
10 Am avut, măicuţă hăi,  
Dar am dat-o la flăcăi !

Textul 121 aduce unele modificări în ce priveşte calitatea ironiei, prin subtila utilizare a unui pseudoadynaton pitoresc în final :

***in* manuscris:**

Mă dusei la *tiu* sec,  
Dorul mîndrei să-l înece ;  
*Mă dusei la vama* seacă,  
*Strigă* : Tulai!, că se-neacă.  
5 *Io-ntr-un pai m-am răzămat*,  
*La-necat nu l-am lăsat*.

***versiunea* publicată:**

Mă dusei la *riul* sec,  
Dorul mîndrei să-l înece  
*Şi-l băgai în valea* seacă :  
*Tulai*, tulai, că se-neacă !  
5 *La inimă m-am muiat*  
*Şi nu l-am mai înecat*.

Textul 98, prin schimbarea semnificaţiei versului 3, a devenit cu totul altceva. În manuscris este vorba de scuzarea viciului printr-un determinism psihologic elementar (fîrea omului se opune ideii de a îngîrămădi avuţii); din versiunea publicată lipseşte această nuanţare : textul merge pe o linie unică, fără relief (nepăsarea zgomotoasă şi inconştientă a beţivului) :

***in* manuscris:**

Vinu-i bun, vinarsu-mi place,  
Om *avut* eu nu m-oi face.  
*Nice firea nu mă bate*  
*Să-mi fac care* ferecate,  
*Nici turme de oi* brumate.

***versiunea* publicată:**

Vinu-i bun, vinarsu-mi place,  
Om *boged* eu nu m-oi face.  
*Să se mai ducă-n păcate*  
*Şi carele* ferecate  
5 *Şi mioarele* brumate!

Versiunile publicate se comportă faţă de originale ca, simple variante (posibile şi probabile) ale acelor şi situaţia aceasta, cu totul specială, arată că gradul lor de autenticitate folclorică este, în general, destul de ridicat. Modificările de acest gen nu au alterat caracterul popular al materialelor, n-au desfigurat aspectul lor tradiţional, nu contravin spiritului lor originar.

În ce priveşte reducerile operate de editori, ele au, şi în cazul strigăturilor, rostul de a elimina, în toate cazurile, situaţiile pleonastice, repetiţiile moleste, contaminările neavenite. Odată operată omisiunea, restul textului este transcris exact, aproape exact sau liber, după caz<sup>101</sup>. Numai în cinci cazuri reducerea este masivă, înjumătăţind numărul versurilor sau diminuîndu-le pînă la o treime chiar<sup>102</sup>. Operaţia de amputare a originalului poate avea loc oriunde în cuprinsul său, dar cazurile mai numeroase privesc omisiunile fragmentelor iniţiale sau

finale. Oferim, pentru situaţiile principale, cîte un exemplu al lui iniţial, textul 127 :

***in* manuscris:**

*M-a făcut maica* lumea,  
*Să-mi fie dragă* lumea.  
M-a făcut maica pre fin,  
Să mă cheme Gherasîm ;  
M-a făcut maica pre paie,  
Să mă cheme Nicolae ;  
M-a făcut cu bucurie,  
Să mă cheme Vasilie.

***versiunea***

omisiunea  
M-a făcut  
Să mă ch  
M-a făcut  
Să mă ch  
• M-a făcu  
Să mă ch

Editorii au eliminat distihul iniţial, cu semnificaţie generală, se simetriza prin prezenţa numerelor. Diferenţele de transcriere în cazul 148, editorii au eliminat versurile centrale, ce li s-au păstrat în final, deşi nu au optat pentru sensul cel mai propriu şi mai înţeles (vezi cacofoniile de la sfîrşitul v. 3 şi începutul v. 4).

***in* manuscris:**

Frunză verde, flori mărunte,  
Ieşitu-mi-au vorbe multe.  
*Las'să iasă*,  
*Că nu-mi pasă*,  
5 *Că-s harnică şi frumoaşă*.  
*Las'să iasă*, că nu-mi strică,  
Că-s tinără şi voinică.

***versiunea***

Frunză ve  
Ieşitu-mi-  
|  
> omisiunea  
i  
Cas'să iasă  
Că-s tinără

în transcrierea textului 68, editorii au eliminat un număr de versuri din materialul :

***in* manuscris:**

— Tu te duci, *bade*, la ţară,  
Nu-mi laşi nici o rînduială.  
— Rînduială Ț-am lăsat :  
Să nu faci mult sărutat.  
5 *De cînd, bade, ne-am lăsat*,  
*Nici un sărutat n-am dat*,  
*Numa-odată preste-un gard*  
*Şi-atunci la tine-am cugetat*.

***versiunea***

— Tu te  
Nu-mi laş  
— Rîndui  
Să nu fac  
omisiunea

În general, procedeul nu este utilizat prea abundent, ceea ce reprezintă abia 8,84 %, la materialele a numai 19 cazuri (de la culegători anonimi).

Amplificarea este un procedeu întrebuintat pe scară largă, afectate este de 76, ceea ce reprezintă 20,99 %. Adaosurile în cele mai multe ori, ca şi în cazul doinelor, caracterul specific al exemplele de acest fel sînt foarte puţine. Procedeul apare în versurile intruzionale avînd rolul unui element de sudură în compoziţiei. În cantitatea cea mai mare e atestat în finalul unor poezii veniile urmărind reliefaarea poantei epigramatice, rotunjirea

<sup>101</sup> în 6 cazuri transcrierea e absolut exactă ; în 14 aproape exactă ; în 6 transcrierea e liberă.

<sup>102</sup> 14, 248: reduceri masive ; 119, 159, reducere la jumătate ; 163 pînă la o treime din numărul total de versuri.

<sup>103</sup> *Fi-icică, floricea* : 272, 298 ; *Foaie verde de mărar* : 277 ; *Foaie verde trei aluni* : 284 ; sau formule întîmplătoare : 6, 143, 192, 263.

<sup>104</sup> Textele 260, 266.

tă situație îl întâlnim în 41 de cazuri, ceea ce reprezintă mai bine de jumătate din numărul total al textelor afectate de amplificare. Perfecțiunea artistică a multor texte are ca explicație predilecția editorilor pentru această variantă a procedului. Sînt cazuri însă cînd intervențiile de acest fel sînt combinate între ele : amplificare inițială și mediană<sup>165</sup>, amplificare inițială și finală<sup>166</sup>, amplificare mediană și finală<sup>167</sup>. Într-un caz avem o situație și mai complexă, întrunind toate trei variantele<sup>168</sup>. Cîteva exemple vor face sensibilă amplitudinea artistică a procedului.

Pentru amplificarea inițială oferim exemplul textului 263, unde se constată apariția unui vers cu caracter invocativ, servind ca introducere :

<i>%n manuscris:</i>	<i>versiunea publicată:</i>
adaosul editorilor	<i>Frunzuliță dintre vii,</i>
Are mîndră nouă ii :	Are mîndră nouă ii :
Trei rupte, patru-s sparte,	Trei <i>sînt</i> rupte, patru sparte,
Două nu se țin <i>pre</i> sparte.	Două nu se țin <i>pe</i> sparte.

Pentru amplificarea mediană, oferim exemplul textului 60, în care versul intruzional are rol explicativ, insuficient motivat totuși în context :

<i>in manuscris:</i>	<i>versiunea publicată</i>
Pentru mîndră <i>cei</i> din colț	Pentru mindra cea din colț
Mîncai șeptezeci de zloți	Mîncai șeptezeci de zloți
Și pentru vecină-sa	Și pentru vecină-sa,
adaosul editorilor :	<i>Pentru dalba Ileana</i>
<i>Mîncă-mi-aș eu cocia</i>	5 <i>Mîncă caii și cocia</i>
5 <i>Și grădina cu via.</i>	<i>Și-mi făcuî datoare via.</i>

Versurile 4—5 ale originalului, oxitone, au fost modificate de editori în sensul de a permite coincidența accentelor de pe silabele finale, devenind paroxitone.

Exemplul de amplificare finală, în care se observă rolul de clauzula epigramatică a textului, prin culminarea în imprecizie, ne oferă textul 84 :

<i>in manuscris:</i>	<i>versiunea publicată:</i>
Frunză verde ș-o nuia,	Frunză verde ș-o nuia,
Cum să n-am inimă rea?	Cum să n-am inimă rea ;
Eu iubesc, altu mi-o ia.	Eu iubesc altu mi-o ia. . .
adaosul editorilor :	<i>Lume, focu-n tine dea!</i>

Un caz de amplificare dublă, atît inițială (vers invocativ), cît și finală (clauzula epigramatică), îl aflăm în textul 78 :

<i>in 'manuscris:</i>	<i>versiunea publicată;</i>
adaosul editorilor :	<i>Florica, floricea,</i>
Mîndro, mîndruleana mea,	Mîndr, mîndruleana mea,
Unde-ți văz țitele-n sîn,	Unde-ți văz țitele-n sîn,
Picioarele nu mă țin.	Picioarele nu mă țin,
adaosul editorilor :	5 <i>De nimic nu mai sînt bun!</i>

În general, procedul are caracter de juxtapunere simplă, fără ca materialul adăugat să modifice contextul. Aceasta se poate observa din faptul că în 22 de cazuri, de pildă, originalul este transcris absolut exact, iar versurile amplificatoare se atașează la acesta în mod absolut exterior sensului. Eolul adaosului este întru totul formal. În alte 41 de cazuri, deci în mai mult de jumătate din exemplele de amplificări, originalul este transcris aproape exact. Transcrierea mai puțin fidelă a textelor nu ține de necesitatea absorbției organice a versului intruzional, ci de aceeași practică a editorilor despre care am vorbit la paragraful consacrat transcrierilor a-

proape exacte. Aceasta e cu atît mai adevărat cu cît mai finalul textelor. Astfel, adaosul nu se comunică regresiv și conchide pe baza textului, realizează un spor liric în a scrierea se face liber, cu o oarecare participare la sensul

Spre a se vedea în ce constă, de fapt, raportul de amplificare concomitentă a lui, oferim exemplul 88, unde e evidentă :

<i>in manuscris:</i>	<i>versiunea publicată:</i>
Trandafir, trandafir,	Trandafir,
Drag îmi e omul cînaș,	Drag îmi e omul cînaș,
Car'se-ncață <i>cînașel</i>	<i>Că se-ncață cînașel</i>
Si sărută <i>frumușel</i> .	Și sărută <i>frumușel</i> .
adaosul editorilor	<i>Că se-ncață cînașel</i>
	<i>Și dă gură la cînașel</i>

Trebuie deci reținut faptul că amplificările nu modifică materialele ; eliminînd versurile adăugate de editori sau același original, transcris exact sau aproape exact. Eedu realizate după transcrierea textelor ; ele par să marcheze doi editori.

Prelucrările -- ca și în cazul doinelor — prezintă parte, transcrierea foarte liberă a originalului, ceea ce se în reducerea și amplificarea concomitentă a diverselor textedeu. Numai în cazul transcrierilor foarte libere se poate versiunii tipărite de prototipul său din manuscris. Exer tate, depășiri ale produsului folcloric. Numărul lor redus caracteristica generală a operei lui Jarnik-Bîrseanu, și cazul amplificărilor și reducerilor concomitente, operația rim do uă exemple tipice, textul 24, cuprinzînd o omisiune

<i>m manuscris:</i>	<i>versiunea publicată:</i>
<i>Strigați, strigați să se siringă,</i>	<i>Strigați, strigați să se siringă,</i>
<i>Să se strîngă fetele,</i>	<i>Să se strîngă fetele,</i>
<i>Mai tare nevestele. . .</i>	<i>Mai tare nevestele. . .</i>
Vai de mine, ce să fac,	Vai de mine, ce să fac,
Că toate fetele-mi plac?	Că toate fetele-mi plac?
<del><i>Nevestele moartea-mi fac.</i></del> . . .	<del><i>Nevestele moartea-mi fac.</i></del> . . .
adaosul editorilor	<i>Dar moartea-mi fac.</i>
	<i>Ș-așa-mi fac.</i>

și textul 50, unde e vorba de înlocuirea, printr-un adaos de versuri, într-un final cu sensibilă atmosferă artificială, n

<i>in manuscris:</i>	<i>versiunea publicată:</i>
Puiculiță, pui păun,	Puiculiță,
Treci la badea preste drum,	Treci la badea preste drum,
<i>Să căutăm vinul de-i bun,</i>	<i>Să căutăm vinul de-i bun,</i>

<sup>165</sup> Textele 60, 199, 260, 277.

<sup>166</sup> Textele

<sup>165</sup> Textele 54, 69; 169 ambele versuri fiind invocative ;  
192, 199.

<sup>167</sup> Textele 45, 209.

<sup>168</sup> Textul 214,

<sup>w</sup> Textele 5, 201, 246.

Să dăm paie juncilor  
5 Buze dulci voinicilor.

omisiunea editorilor

adaosul edil orilor

Vinu-i roşu dulcişor,  
> Ca şi dalbu-ţi obrăjor :  
Că-i din boabe roşioare,  
Ca şi-a tale buzişoare.

Procedul contaminării e interesant atunci când variantele intrate în combinaţie sînt din alte localităţi. Acesta este cazul textelor: 2 (care uneşte transcrierea liberă a unui text din Panade, cu transcrierea liberă a altuia din Alecuş), 128 (care combină o variantă din Straja cu una dm Spini, amîndouă transcrise cu omisiuni), 160 (care amalgamează un text din Totoiu dm 1876 cu altul dm Dumitra mai vechi cu 13 ani), 193 (care sudează un material din Dostat, transcris aproape exact, cu altul din Chilieni, transcris liber), 311 (care contaminează o strigătura dm Tăure, culeasă în 1863, cu alta din Chesler, din 1872). La exemplele de mai sus, sinteza dintre diverse variante intrate în combinaţie se face tot juxlapozitiv, putîndu-se deosebi părţile fuzionante, adaosurile, omisiunile, diferitele feluri de transcriere. Sinteze mai complexe au fost realizate, luîndu-se o variantă ca bază şi raportînd la ea, în mod combinativ, celelalte variante ale motivului<sup>111</sup>. Cîteva texte sînt rezultatul unor combinaţii încă mai fine, sintetizmd un număr de 14, 11 şi 8 variante<sup>112</sup>. Nu întîrziem aici asupra lor, 'deoarece le-am analizat m note, tot aşa cum nu ne oprim nici asupra celor două texte'<sup>113</sup> rezultate din contaminarea a 4 şi, respectiv, 5 variante, pe care le-am transcris în întregime în acel despărtămînt al lucrării. În toate aceste cazuri e vorba de topirea într-un întreg artistic a unor texte de provenienţă locală deosebită, culese la date diferite de culegători diferiţi, participînd în mod inegal la actul de sinteză şi menţinîndu-se la o distanţă apreciabilă de originalele concrete. Ele presupun un proces de abstractizare, fiind de fapt motive poetice realizate din variante multiple, în loc să fie motive poetice percepute prin intermediul unei variante tipice.

#### c. V A R I A

La materialul din acest capitol nu întîrziem prea mult, deoarece am oferit în note tot ceea ce era necesar pentru identificarea textelor, precum şi pentru transcrierea lor. în genere, am mers pe ideea de a transcrie integral textul originalelor, pentru ulterioare confruntări practice şi rapide şi, ori de cîte ori a fost cazul, am făcut trimiteri comparative (si am transcris chiar integral) la copiile personale ale lui Jarnik (uneori şi la ciornele lui A. Bîrseanu). în general, la transcrierea acestor materiale se constată o profundă intervenţie a editorilor în forma exterioră a pieselor. Conţinutul nu este atins, deşi amplificările merg uneori pînă la mai mult de dublul originalelor<sup>114</sup>.

Copiile lui Jarnik, atîtea cîte s-au păstrat, reprezintă soluţii artistice de compromis între original şi ceea ce s-a publicat (în transcrierea definitivă a lui A. Bîrseanu), oferindu-ne indicii despre modul cum a decurs întregul proces al editării materialului. Oricum, materialul din acest capitol e cel mai puţin autentic şi este bine că editorii nu au transcris şi alte texte epice de mai mare întindere (pentru care existsă prototipuri manuscrise), folosind aceleaşi tehnici si aceleaşi procedee. Cum tot acest material nu este semnificativ pentru antologie (constituie, de fapt, un apendice faţă de titlul şi conţinutul său), încheiem aici discuţiile asupra lui, lăsînd ca cei interesaţi să tragă singuri concluziile corespunzătoare printr-o confruntare personală.

<sup>111</sup> Vezi textele 52 şi 225, la al căror conţinut au concurat, în ambele cazuri, cîte patru variante.

<sup>112</sup> Textele 223, 240, 268.

<sup>113</sup> Textele 137, 278.

<sup>114</sup> Textele 1, 2 dublare; 5, 8 peste dublul versurilor.

#### d) C O N C L U Z I I

Dacă stăm acum să totalizăm datele obţinute de statăm următoarele: deşi au folosit un număr considerabil de numai 648 de cîntece şi doine şi 361 de strigături, edrică aflat în manuscris. Arătăm că doinele au fost selectate variante, iar strigăturile din 709, deci editorii au construit varianta propriu-zise, numai 2302 din textele culegerii mas practic nefolosite, respectiv nu au intrat în colecţie, variantele lor. Acest material constituie nucleul inedite ocazie. Materialul de epică nu cere o discuţie aparte, de trem de redusă. Problema se soluţionează în cuprinsul folosite au rămas fondurile de proză populară, de (colăcării, bocete, descîntece, colinde, descrieri de de întregul material aflat în culegere, editorii au 58,42%. Cu acestea am răspuns la două din întreb Am aflat astfel *ce anume* au luat editorii din marea culeg în mod special, pe aspectul de gen al materialelor, deci au luat din ea pentru întocmirea antologiei lor; în acest sfera cantităţii. Eămîne ca acum să conchidem, urmăm discutate pînă acum.

începem cu problema culegătorilor, şi, pentru a oferim în note lista culegătorilor'mai importanţi, în or participă la antologie'<sup>115</sup>. Analiza acestei liste scoate în Astfel, un culegător, Moldoveanu Simeon, din Totoiu ceea ce se ridică la aproape 7,00 % din întreaga antolo deoarece însăşi culegerea sa (ms. 2 197.11.27) oferea edi terial liric, 206 piese. Din acestea, mai mult de o treime ul său este apreciabil mai cu seamă din punct de ved sa istorică, tot materialul cules de Moldoveanu Simeo val al culegerii (perioada 1872-1876), fiind deci cel mai bun decît Moldoveanu Simeon (cel mai bun, de altfel) texte publicate din 54 culese (42,59%). în ordine dese 27,30 %, Ionaş Andrei cu 27,18 %, Precup Vlase cu 26,6 cum, ceea ce trebuie reţinut e faptul că Moldoveanu Sim celorlalţi culegători. Iarăşi trebuie reţinut că primilor întreaga antologie (264 de texte, ceea ce reprezintă 25 semnalăm si pe Viciu Alexiu, singurul participant la c s-a mai ocupat cu culegerea, publicarea şi studierea folcl porţie personală prea bună (16 texte publicate din 58

<sup>115</sup> Moldoveanu Simeon : 71 texte, Precup Vlase : 29, Ionaş Andrei : 28, Marţian B. Ioan : 27, Todoran Nicolae : 23, Tohati Vasile : 20; Moise Iosif şi Roman P. Nicolae cîte 17; Deacu Alexe şi Viciu Alexiu cîte 16; Pop Ioan Senior şi Stâncii Negru Ioan cîte 14; Olteanu Paul şi Țăranu Ioan cîte 13; Cioba Gavril, Costea Alimpu şi Novacu Al. cîte 12; Ciunganu Ilariu, Folea Vasile, Negruţiu F. Ioan, Sînceleanu Octavian şi Trifu Ioan cîte 11; Căluţ Candid, Gherman Ioan, IViacavei Ioan, Margineanu Nicolae, Margineanu Vasile şi Punteanu Ioan cîte 10; Bâr-

na Georg Octavian  
<sup>116</sup> Mo Marţian Iosif, Ro  
<sup>117</sup> în Viciu A care i-a care a c lui rom

treilea rînd, urmărind aceeași ordine descrescătoare, trebuie să se rețină că al doilea sfert al antologiei aparține unui număr de alți 24 de elevi (256 de texte, respectiv 25,09 %). Deci prima jumătate a antologiei aparține celor 34 de culegători menționați în listă (520 de texte și 50,98 %). Ca altă curiozitate, menționăm că din culegerile publicistului Străjanu Mihail, viitorul estetician și pedagog, nu au intrat în antologie decât două texte, o doină și o strigătură.

În ceea ce privește localitățile efectiv reprezentate în antologie, se cuvine să facem următoarele precizări. O localitate, Totoiu, este ilustrată prin 71 de texte, după care urmează: Ocna Dejului cu 32, Maiorești cu 29, Doștat cu 26, Tăure cu 25, Chesler cu 22, Ciuguzel și Ernei cu câte 17, Agrișteu cu 16, Bucurdea Grînoasă și Galtiu cu 14, Chețani cu 13, Nadășa și Spini cu câte 12, Asinip, Blaj, Ciunga, Tătîrlău cu câte 11, Abrud, Bichigiu, Căpîlna, Cerghizel, Cugir, Beghin, Sucutard cu câte 10 texte. Am lăsat la urmă localitatea Eoșia de Secaș, deoarece ea pune probleme cu totul speciale. În studiul introductiv al lui Ion Mușlea la ediția științifică a culegerii *Cîntări și strigături românești de cari cîntă fetele și ficiorii jucînd, scrise de Nicolae Pauleti în Roșia, în anul 1838* (București., 1962, p. 34), se afirmă că în antologia Jarnik-Bîrseanu au putut fi identificate peste 120 de variante la materialul corespunzător al lui N. Pauleti. În acest moment, lucrurile pot fi determinate precis. În materialul nostru există 44 de texte din Eoșia de Secaș atestate direct. Indirect (în diverse însoțiri de contaminare și ca variante la motivele principale) sînt atestate încă alte 32 de texte. Deci numărul total al textelor din ambele culegeri (Pauleti și Jarnik—Bîrseanu) ce se suprapun, de-o manieră sau alta, este de numai 76. Nu este însă exclus că în culegerea lui Pauleti să se afle variante la alte texte din culegerea Jarnik-Bîrseanu, origine dintr-alte localități din zonă decât Eoșia de Secaș, care ar ridica cifra similitudinilor tematice mai aproape de numărul indicat de regretatul cercetător clujean. Această față a problemei nu ne mai interesează însă. Încheind, vrem să mai subliniem observația că localitățile cele mai bine reprezentate sînt, în linii generale, la periferia zonei acoperite de culegere (Ocna Dejului, Maiorești, Tăure, Doștat, Eeghin, Cugir, Abrud).

^ Privitor la valoarea istorică a materialului selecționat pentru antologie, trebuie să facem următoarele observații. Din prezentarea manuscrisului se știe că acțiunea de culegere a lui Ioan Micu-Moldovanu s-a desfășurat în două etape principale — prima pe un front foarte larg în 1863, a doua pe un front mult mai îngust în 1872 —, fiecare din aceste două etape prelungindu-se cîtva timp încă după încetarea acțiunii principale și stingîndu-se, cea dintîi în 1870, iar cea de-a doua în 1876. Cu mult cea mai importantă prin cantitate și calitatea recoltei realizate este campania din 1863. Era deci normal ca și antologia să oglindească acest raport, subliniind neîntîmplător importanța deosebită a primului val de culegere. Am arătat în cuprinsul analizelor noastre cifrele absolute privind cele două genuri folclorice reprezentate în antologie (doina și cîntecul, pe de o parte, strigătură, pe de altă parte), acum facem totalizarea acestor date și arătăm că din cele 1 020 de texte ale antologiei, 395 aparțin culegerii din 1863, ceea ce reprezintă 38,72%, iar 241 aparțin culegerii din 1872, ceea ce face 23,62 %. Dacă știm că numai 52 de texte sînt nedatabile (respectiv 5,09%), restul de 32,57% se așază normal în prelungirile celor două etape principale, într-o proporție de asemenea favorabilă primului val de culegere. Față de acestea, afirmația după care antologia, în cea mai mare parte a sa, se bazează pe cel mai vechi strat al culegerii, este un adevăr incontestabil. Acest fapt are o importanță deosebită cînd ne raportăm la contextul general al folcloristicii românești și la momentul pe care această culegere îl ilustrează în acest context. Antologia Jarnik—Bîrseanu, raportată la culegerea lui Ioan Micu-Moldovanu, pe care o oglindește în ce are ea mai reprezentativ, este, fără posibilitate de îndoială, cea mai mare culegere de folclor românesc realizată pînă către cel de-al 9-lea deceniu al secolului trecut. Calitativ, ea marchează un moment crucial din istoria folcloristicii românești, cu toate că, prin sistemul de transcriere, ea nu reușește încă să rupă cu anumite tradiții metodologice dominante pretutindeni în epocă.

Analiza a scos în evidență atît procedeele de transcriere folosite de editori, cît și proporțiile în care au fost folosite. La începutul întregului capitol am arătat gradul mai mare sau

mai mic de autenticitate pe care-l presupune fiecare procedeu. Ceea ce trebuie însă reținut la încheierea discuției este că sînt transcrise riguros exact, ceea ce pentru practica folclorului este un progres evident. Ca o consecință a transpunerii textelor în română, unele au fost redactate inițial de culegători, într-o ortografie „veche”, dar au fost schimbate în unele părți de piese transcrise aproape exact (260 de texte, reținute în general, nu pun la îndoială autenticitatea materialului). În antologia la 43,92%, situație unică pentru toată folcloristica română, pe de altă parte, în mod inegal, la celelalte procedee de transcriere (de exemplu, prelucrare: 11,17%, contaminare: 10,68%), marcîndu-se în general original. Valoarea cărții nu se cuvine însă apreciată exclusiv în raport cu reproșul editorilor că n-au anticipat pretențiile științifice și culturale la data apariției sale și de altă parte, în urmăria traiectoria cărții în conștiința generală, în cității sale folclorice, în timpce omul de știință — în rîndul său — a căutat restabilirea acestei autenticități, prin confruntarea textelor transcrise sau transmise în notele ediției de față — poate să fie cerută de stadiul actual al dezvoltării folcloristicii românești. Dacă aparținut pînă acum exclusiv culturii noastre, a fost reînnoită. Aceasta este, da fapt, caracteristica principală a antologiei noastre de pildă, de marea culegere a lui Vasile Alecsandri, care a pus în om de știință un temei sănătos de valorificare corespunzătoare.

## 2. MATERIALUL

Cum spuneam, editorii au utilizat numai o parte din materialul lui Moldovanu. Este destul de greu să determini astăzi, în lipsa unei notițe vreo însemnare oarecare, motivele care au stat la baza selecției de autenticitate și de estetică ce au impus editorilor, în cadrul antologiei, anumite principii de selecție și certe procedee de transcriere. În înțelege omisiunea în bloc sau omisiunea individuală a unor texte din cel publicat, atît numeric, cît și ca valoare artistică uneori este de asemenea neîndestulător. În lipsa unor date precise, să extragem explicațiile corespunzătoare din calitatea materialului.

Pentru anumite genuri folclorice, lăsate cu totul deoparte de aflat. Așa este, de pildă, cu materialul de proză populară, omis deoarece textele „nu putuseră să fie reproduse în cadrul metru și rimă”<sup>1118</sup>. De altfel, am arătat într-altă parte a lucrării noastre cu privire la culegerea și transcrierea basmelor populare — criticase și metodologia lui Petre Ispirescu. În cadrul antologiei putea rivaliza cu similarul său din marea colecție artistică, nici ca valoare tematică, științifică. Or, în cadrul antologiei publice texte inferioare calitativ acelora. Pentru antologia noastră realizate și introduse în capitolul mixt, cu aspect oarecum nou fuseseră intercalate anterior printre doine și cîntecuri, orațiile de nunta, colindele, descîntecele etc.) erau omise. În încheierea unui întreg, care să oglindească orizontul antologiei. Cum lirica forma nucleul culegerii, atît ca interes

<sup>1118</sup> Prefața la ediția din 1885, p. VIII,

Turcii dau credința inimilor hărăni  
 și se întorc înapoi până la Dunăre,  
 dar aici

Un câine de Turca hărăni,  
 Ce pupa mersu telun  
 Foc în piept că ~~știa~~ <sup>prunea</sup>  
 și ~~parc~~ <sup>prunea</sup> la iore în câmp  
 și prunea  
 și se mira  
 și din gură cuvânta:  
 Nu știu iore-a răsărit,  
 Ori florică s'a iscit  
 și pe noi ne-a celiuit.

Și se întorc înapoi și acum ~~și~~  
~~și~~ au părintii florică sa răsă-  
 -tampă tot ceea ce s'a întâmplat  
 și au fratele Chiruftei. Turcii le  
 tăie capetele, ear florică, după  
 ce le înapoi este silita să plece  
 cu ei. De aici înainte ~~și~~  
 lada florică este și numai ca și  
 a Chiruftei.

Ms. 2 197.11.115, fișa personală a lui A. Bîrseanu nr. 26, care a intrat în notele sale de la balada „Chiruța” (Biblioteca Orășanească, Sibiu).

cantitativă, din acest fond principal și-an extras ed. Ou toate acestea, ei au lăsat de o parte nu mai pu strigături, folosind numai 1593 de doine și 709 strigă ce reprezintă abia două treimi (65,53 %) din fondul g tură cu acest material omis, discuțiile pot fi îndelung

a) Determinînd cantitativ fondul de inedite, tr reprezintă o treime din întregul material, respectiv cu publică integral, în antologie, un număr de 1 094 de t cat Jarnik și Bîrseanu în 1885); restul de 434 de piese. în note, marcîndu-se numai punctele divergente. în pune la îndemîna publicului și, cu aceasta, întregă poate fi valorificată științific și artistic, intrînd în produse în secolul trecut.

Situația generală a materialului inedit, din pun 'și al raportului dintre transcrierea integrală în ant note, este următoarea : cîntecele și doinele publicate i 153 ; strigăturile, publicate 435, în note 165 ; bal populară, piese publicate 37, în note 6 ; ghicitoril clorul obiceiurilor, piese publicate 54, în note 28. Nu antelor întrece numărul motivelor (acesta din urm pieselor). în toate celelalte cazuri, situația este in matic în cazul doinelor și strigăturilor, unde număr din numărul motivelor (153 la 456 și 165 la 435), da Bîrseanu două variante și jumătate la doine și apro zentau media din care a fost selecționat materi acest raport se exprimă prin 71,60% motive literare parabil, cea mai mare parte a materialului prezint vului circulînd independent”.

b) Dacă deschidem discuția asupra problemei de material inedit este mai reprezentativă pentru cule Bîrseanu. Astfel, materialul aparține la nu mai p identificați. Adaosul masiv de culegători îl furnizea 1885, deoarece dacă punem față în față cifrele c (la doine 114 și la strigături 97 de culegători) și ce rialului inedit (la doine 125 și la strigături 103), di proporția este de asemenea în favoarea materialulu culegătorilor se plasează același Moldoveanu Simeon reprezintă 8,90 % din totalul materialelor inedite. Du piese, iar apoi vin cu 35 Ionaș Andrei, cu 33 Ma 28 Tohati Vasile. în total, 51 de culegători au de la de vedere al culegătorilor reprezintă mai bine de o de vedere al textelor culese aproape două treimi gători participă la antologie cu mai bine de un sf 28 cu cel de-al doilea sfert, așa încît numai 37 de nească mai mult de jumătate din întregul materia sibile proporțiile lucrurilor, arătăm că 24 de cule cîte un singur text (14,45% din culegători la 1,50%

\*\*\* Excludem din discuție proza populară, unde motivul literar se definește altfel decît prin piesa însăși.

\*\*\* M  
 Marțian  
 Ioachim



o	Culegători	Doine și cîntece		Strigături		Balade		Proză populară		Ghicitori		Folcl. obiceiu-rilor		Total		Total general
		în antologie (partea a II I-a)	în variante (partea a V-a)	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	
70	Ionaș Nicolae	2	2											2	2	4
71	Isac George								1						1	1
72	Isailă Samuilă	3	2				1							3	3	6
73	Lazăr Alexe	3		3			3							6	3	9
74	Lobonțiu Nicolae												1		1	1
75	Macavei Ioan	2	2	1	5									3	7	10
76	Maniu Gavrilă												1		1	1
77	Marcu George	2	2	3	3		2							5	7	12
78	Marcu Simion	1	2	1										2	2	4
79	Marțian B. Ioan	9	8	11	3		2							20	13	33
80	Marțian Vasile	5	1	5			1							10	2	12
81	Mălai Ioan												1		1	1
82	Mărculeț Ioan	1					2							1	2	3
83	Margineanu Nicolae	1	2	7	2		1							9	5	14
84	Margineanu Vasile	2	1	3	4									5	5	10
85	Micu M.	1	3	2	5									3	8	11
86	Micu Simeon	3	1	2	1									5	2	7
87	Mihălțeanu Ștefan						2							1	2	3
88	Milaciu Vasile	1	1	1	2		2							2	5	7
89	Moise Iosif	6	3	7	5									13	8	21
90	Moldovan	2	1											2	1	3
91	Moldovan Ioan	2		2	2									4	2	6
92	Moldoveanu Ioan						3								3	3
93	Moldoveanu Simion	39	5	26	5				42					124	12	136
94	Munteanu Ieronim	4		1										5		5
95	Negruțiu F. Ioan	3		1										5		5
96	Nemeș Ioan Junior	3		1	1		2							4	3	7
97	Nemeș Ioan Maior	2		2										4		4
98	Novacu Al.	6		6	3									12	3	15
99	Olteanu Paul	5	4	6	1		4							13	9	22
100	Orbeanu Romul			9	3									9	3	12
101	Orășan Gheorghe	2	1		1		1							2	3	5

102	Orga Ioan	1
103	Pantea Ioan	2
104	Petruț Alexandrii	5
105	Petruț Axente	
106	Pineiu Petru	3
107	Pocanu Teodor	3
108	Pop Artemon	4
109	Pop Constantin	4
110	Pop George	
111	Pop Iacob (Drîmbar)	5
112	Pop Iacob (Nușeni)	3
113	Pop Ioachim	2
114	Pop Ioan Senior (Lechin-ța)	5
115	Pop Ioan Senior (Bichi-giu)	2
116	Pop Ioan Junior	1
117	Pop Iosif	
118	Pop Ladislau	
119	Pop Matei	2
120	Pop Nicolae Junior	
121	Pop Nicolae Senior	
122	Pop Petru	2
123	Pop Procopie	
124	Pop Simeon	2
125	Pop Ștefan	3
126	Pop Vasile	
127	Pop Vasile Junior	3
128	Pop Vasile Senior	2
129	Popazu Ioan	
130	Popescu Ioan Junior	3
131	Popescu Ioan Senior	2
132	Popovici George I.	
133	Precup Dionisie	6
134	Precup Vlase	16
135	Punteanu Ioan	2
136	Radu Alexandru	4
137	Radu Simeon și Ioan	2
138	Raicu Clemente	4
139	Roman P. Nicolae	9
140	Rusu Augustin	



Nr. crt.	Culegători	Doine și cîntece		Strigături		Balade		Proză populară		Ghicitori		Folcl. obiceiurilor		Total		Total general
		în antologie (partea a III-a)	în varianta (partea a V-a)	Antologie	Variante	Antologii	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
141	Sava Macovei	3	1	1	1									4	2	6
142	Săbăduș Ioan							1						1		1
143	Sînceleanu Octavian	4	2	2	1		1							7	4	11
144	Socol Iosif	2												4	2	6
145	Stanciu Ioan				1		1							3		3
146	Stancu Negru Ioan	2		5	2		2							8	4	12
147	Stinghe Ioan									1				1		1
148	Străjanu Mihail	1		1	1			1						4	1	5
149	Stupineanu Iosif									1				1		1
150	Suciu Vasile	4		11										15	1	16
151	Surdescu D.	1		5	1									6	1	7
152	Szabo Samuil													1		1
153	Șuteu Vasile	1		6	1									7	1	8
154	Tatu Teodor	3	1			1	1							4	2	6
155	Tămaș Ioan	5	1	2	2		1							7	4	11
156	Tîrnăveanu Ioan	1		2		1								4		4
157	Todea Ioan	1	1	3		1	1							6	2	8
158	Todoran Nicolae	6	2	7	1	1	2							14	5	19
159	Tohati Vasile	12	1	9	3	1								24	4	28
160	Trifu Ioan	5	1	4	5									9	6	15
161	Țăranu Ioan	5		7	1	1	1							15	2	17
162	Urzică Ioan	1	1	6	4									7	5	12
163	Velicea Dionisie													8	2	10
164	Viciu Alexiu	5	1	10	3									15	4	19
165	Vodă Țiganu Ambroziu	4		2										6		6
166	Vulcan Ioan	2		1		1								4		4
	Anonimi	21	6	22	5	9	3					9		61	14	75
		456	153	435	165	57	182	37	6	55		54	28	1094	434	1528

c) în privința localităților de unde s-a cules, materialul inedit este de asemenea mult mai reprezentativ pentru culegere în general decît ceea ce s-a publicat de către Jarnik și Bîrseanu. Astfel, materialul inedit cunoaște absolut toate localitățile, în număr de 124, unde s-a întocmit marea culegere a lui Ioan Micu-Moldovanu. Lucrul se explică

prin apariția acelor genuri folclorice ce nu au fost incluse la aceste localități și una din Banat, Sasca Montană raportăm aceste localități la genurile folclorice, diferent materialul inedit nu este atît de mare. Astfel, doinele veneau din 102 localități, în timp ce doinele inedite strigăturile publicate provin din 76 de localități, în Mai mult decît diferențele minime dintre aceste cifre inversă dintre doine și strigături.

Reprezentarea acestor localități este total inegal de piese, există nu mai puțin de 14 localități cu cîte din folclorul obiceiurilor și 5 de proză populară). Cu localitatea Totoiu, de unde elevul Moldoveanu Simeon a 8,11% din total. Alte 6 localități sînt reprezentate cu 52 (Maiorești cu 52, Doștat cu 50, Ocra Dejului cu 36, Galtiu cu 35). De fapt, pe aceste 7 localități se găsește material inedit (377 de texte), iar pe alte 19 localități se găsește celălalt sfert al culegerii (386 de texte), așa că ga antologie (763 de texte) provine numai din 26 de din numărul total de localități atestate). Materialul inedit a culegerii lui Ioan-Micu-Moldovanu, este reprezentat și în special pentru cele 7 menționate mai sus. Mai trebuie plasează la periferia zonei cercetate. Materialele nelocalizate, ceea ce reprezintă o proporție destul de ridicată.

Situația generală a localităților atestate în această culegere a lui Ioan Micu-Moldovanu — atît pe genuri folclorice, cît și pe reprezentarea este cuprinsă în tabelul pe care îl oferim în continuare.

Nr. crt.	Localitatea	Doine și cîntece		Strigături		Balade		Proză populară
		Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	
i	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Abrud	5	1	2	2		1	
2	Agrișteu	5	1	10	3			
3	Agrișu de Sus							
4	Alămor	3		3			3	
5	Alecuș	10	3	2	2	1	1	2

<sup>121</sup> Textele bucovinene transcrise de Moldoveanu Simeon, pentru că nu au o localizare precisă, le-am trecut la materialele nelocalizate, deci nu intră în calculele de mai sus.

<sup>122</sup> Cele 19 localități diferență sînt: cu 14 texte Blaj și Micăsasa; cu 16 Spini și Vălișoara; cu 17 Budiu Mic,

Chețani și  
21 Ciuguz  
Bucerdea  
droman;

Nr. crt.	Localitatea	Doine și cîntece		Strigături		Balade		Proză populară		Ghicitori		Folcl. obiceiurilor		Total		Total general	
		Antologie	V a r i a n t e	Antologie	V a r i a n t e	A c o s t	V a r i a n t e	A n t o l o g i e	V a r i a n t e	A n t o l o g i e	V a r i a n t e	A c o s t	V a r i a n t e	Antologie	V a r i a n t e		
																	3
6	Alma	3												3		3	
7	Asinip	8	1	6	3				1				2	1	17	5	22
8	Ațintiș	3			1										3	1	4
9	Băgau	4		1											5		5
10	Băița	2	1	2				1							4	2	6
11	Beldiu	2	1		1	2	1	1							5	3	8
12	Bichigiu	2		2	1	1									5	1	6
13	Bistrița	2							1						4		4
14	Blaj	5		3		3	1	1							12	2	14
15	Blăjel	10	8	4											16	8	24
16	Bobilna	2	1	3											5	1	6
17	Bogata	1	2		1								1		1	4	5
18	Brașov												1		1	1	2
19	Bucerdea Grînoasă	5	3	9	7			1							14	11	25
20	Bucium	2	1	3	2			1							6	4	10
21	Bucuresci														1		1
22	Budiu Mic	6	3	7											14	3	17
23	Buia	4	3	9	3										43	6	19
24	Bungard							3								3	3
25	Capilna	2			1										2	1	3
26	Capilna de Jos														1		1
27	Cergău Mare	1						2							1	2	3
28	Gerghid		1		2										5	4	9
29	Cerghizel	5		2	2			1							7	3	10
30	Cetatea de Baltă	2						1							2	1	3
31	Chesler	6	2	7	1	1	2								14	5	19
32	Chetani	5		7	1	1	1								15	2	17
33	Chilieni	1	1	6	4										7	5	12
34	Cipău			2	1										2	1	3
35	Ciufud		1		1			1								3	3
36	Ciugudu de Jos	3	1			1	1								4	2	6
37	Ciugudu de Sus		1			1	1									1	1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
38	Ciuguzel	6	3	7	5			
39	Ciunga	1	1	1		1		
40	Cluj							2
41	Golibi	1			1			2
42	Cugir	4	2	2	1	1	1	
43	Gut	5		4	1	1	1	
44	Deaj	5		2			1	
45	Delureni							1
46	Doștat	9	3	28	6		1	2
47	Drîmbar	5		5	1			
48	Dumbrava	2	1	1	2			
49	Dumitra	2	2	1				
50	Ernei	9	3	8	1			
51	Făgăraș	3		2	1	2		
52	Fărăgău	2				3	4	
53	Galtiu	5	8	7	2	3	9	
54	Gîrbova	3	3	6	3	1	1	
55	Hăghig	7	2	1				
56	Hărțău	2	1	1	2			
57	Hopîrta	3	1	1	1			
58	Hunedoara	4		2	1			
59	Iași							
60	Iclânzul			9	3			
61	Iclod	3		5	1			
62	Ilva Mare	2		1	1			
63	Iliușa							
64	Jabenița	2						
65	Lechința	5		2				
66	Leșu							
67	Livada Someș	1	1	9	1			
68	Lodroman	6	1	8	12			
69	Luna	5	1	3				
70	Lunca							
71	Lupu	6	3	2				1
72	Maiorești	16	3	13	4			2
73	Manie	2	1	1	2			
74	Mădăraș							
75	Micăsasa	3	1	9	1			
76	Minjiu Gherlei	2	1	1	1			
77	Mînrade	2		2	1			1

Nr. crt.	Localitatea	Doine și cîntece		Strigături		Balade		Proză populară		Ghicitori		Folcl. obiceiurilor		Total		Total general
		Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	Antologie	Variante	
i	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
78	Monor	1												1		1
79	Na dă șa	4	1	2										6	1	7
80	Noșlac	4		2										6		6
81	Nușeni	3	1	2	1		1					1		7	3	10
82	Oarda de Sus	1	1	1								1		3	1	4
83	Obreja	2	1	3	4									5	5	10
84	Ocna Dejului	14	9	14	1		3							28	13	41
85	Ocnișoara	2	1	7	2									9	3	12
86	Ohaba						2							1	2	3
87	Pânade	6		7										13		13
88	Petrilaca	2	1		1		1							2	3	5
89	Peșelca	2	2	4	1									10	3	13
90	Poarta	2	1				1							2	2	4
91	Poiana	3		1	1		2							4	3	7
92	Porumbeni	1	1	1	2		2							2	5	7
93	Râșinari	3	1		2		1							4	4	8
94	Râzoare	3	2			1								7	3	10
95	Reghin	3		6	1									9	1	10
96	Rîpa de Jos	3	1			3								6	1	7
97	Roșia de Secaș	11	5	17	4	1								29	10	39
98	Sasca Montană											1		1		1
99	Șălcud	4	1	2	2							2		8	5	13
100	Sărmășel	3	1	2	1									5	2	7
101	Sibiu	2												2	1	3
102	Sînbenedic	5		2	2			2		13				22	3	25
103	Sîmniclăuș		1					1						1	1	2
104	Sîntămărie							1						1		1
105	Spini	3	2	7	3	1								11	5	16
106	Straja	2		2	2		1		1					4	4	8
107	Sucutard	3		1								1		5		5
108	Suseni	2	1	3		1								6	1	7
109	Șard	1	1	1	2		2							2	5	7

1	2	2	4	5	6	7	8	9
110	Șinca Veche	4						
111	Șomoștelnic	3	3	1	1			
112	Tătirlăua	4	3	9	6	1	1	
113	Tăuni	1	2				2	
114	Tăure	14	3	11	5	1		2
115	Teleac	4	2	1				
116	Tiur	1		1	1			1
117	Totoiu	32	5	26	4	4		5
118	Țapu		3		1	1	1	
119	L'ioara		1	1	1			2
120	Vălișoara	4	1	11				
121	Veșeuș							
122	Vidrasău	4	2	5				1
123	Vingard	2	1	6	1			
124	Vișuia			1				
125	Zagra							
	nelocalizate	46	13	38	19	11	9	4
	Total :	456	153	435	165	57	82	37

d) în contextul de față trebuie să luăm în discuție materialul inedit, determinînd cronologia lui în cuprinsul am întocmit situația de mai jos :

Data	Doine		Strigături		Balade		Proză populară	
	Sb o <	fi 2 8	Sb o fi	o fi os >	Sb o fi	o fi os	Sb o fi	o fi os
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1863	251	88	191	73	36	61	25	4
1863-7	2	3	8	5				
1865	2	2	4	1			3	
1865-6							1	
1867-8	4	1	2					
1868	6	2	7	3	2	3		
1870	1	1	2		2			
1872	123	42	166	65	4	15		
1872-3	2		1	1	1			
1873	1		2					
1874								
1875	27	4	17	4	2			
1876	9	1	7		1		6	
1876-7								1
1878							1	
Nedatate	28	9	28	13	9	3		1
Total:	456	153	435	165	57	82	37	6

care pune în lumină următoarele : din cele 1 528 de texte, nu mai puţin de 791 — deci mai bine de jumătate (51,96% — au fost transcrise în 1863, ţinînd de primul mare val al culegerii lui Ioan Micu-Moldovanu; numai 417 texte, deci ceva mai bine de un sfert (27,29%), au fost transcrise în 1872, ţinînd de cel de-al doilea val al culegerii; 68 de texte au fost culese în prelungirea primului val, între 1863 şi 1870, iar 148 în prelungirea celui de-al doilea, între 1872 şi 1878; 101 texte sînt nedatate. Cea mai mare parte a materialului se plasează, aşadar, în stratul cel mai vechi al culegerii, avînd în momentul de faţă mai bine de o sută de ani vechime. În general, cum era şi normal, cunoscînd proporţiile de bază din cronologia culegerii, tabelul reflectă întru totul situaţia reală, confirmînd ceea ce am arătat de-a lungul analizelor noastre, şi anume faptul esenţial că marea culegere a lui Ioan Micu-Moldovanu a fost realizată în două mari reprize, la interval de 10 ani, una de alta, într-o perioadă de circa un deceniu şi jumătate.

e) Cele 456 de cîntece şi doine cuprinse în materialul inedit reprezintă tot atîtea motive poetice independente. Ele aduc un spor tematic considerabil la ceea ce se cunoştea pînă acum despre lirica transilvăneană a epocii. Prin faptul că la data culegerii erau deplin încheiate din punct de vedere artistic şi prin faptul că aduc, încrustate în substanţa lor, numeroase aluzii la fenomene social-politice mai vechi, ele se plasează, ca geneză, cu mult înainte de perioada notării lor şi pot servi atît la cunoaşterea istoriei liricii noastre populare, cît şi la cunoaşterea unor aspecte de viaţă populară, care, îndeobşte, scapă sau se refuză cercetării istoricului sau sociologului. Parte din ele au fost semnalate şi în culegeri ulterioare. Faţă de acestea, textele de care vorbim reprezintă prima menţiune documentară, atestînd circulaţia diferitelor motive poetice la date diferite şi în zone deosebite. Altele — din cîte ştim pînă acum — nu au mai fost semnalate nicăieri, aşa că reprezintă singurele menţiuni documentare cunoscute pînă acum ale respectivelor motive poetice. Cea mai mare parte din ele oglindeşte aspectele bogate şi variate ale vieţii ţărăneşti, în ceea ce are aceasta mai autentic şi mai reprezentativ. Unele însă, mai puţine desigur, aduc ecouri din viaţa orăşenească a epocii, în care se îmbină tematica lăutărească şi tematica diecească, într-o întrepătrundere interesantă şi elocventă pentru stadiul general de dezvoltare a societăţii vremii şi de evoluţie a gustului artistic.

Dominantele întregului ciclu sînt dragostea (cu toate avaturile ei sentimentale : speranţă şi îndoială, bucurie şi suferinţă, aşteptare şi deziluzie etc.) şi comuniunea cu natura (o stare difuză, specifică pentru lirismul popular românesc, fără a se putea vorbi despre un sentiment al naturii), într-o îmbinare organică, structurală. Predomină însă accentele grave, nuanţele dureroase, amănuntele nostalgice. Nu avem intenţia să-l frustrăm pe cititor de surpriza contactului direct cu materialul, de aceea nu facem o prezentare generală a tematicii, limitîndu-ne la simpla jalonare a reperelor lirice principale (unele teme noi şi nuanţe tematice noi faţă de antologia din 1885).

Dragostea e înfăţişată ca o forţă oarbă, de dimensiuni cosmice, omniprezentă şi atotputernică. Omul nu o poate evita, nu se poate ascunde de ea (72); ea îi stăpîneşte toată viaţa, gîndurile şi sentimentele, zilele şi nopţile (56); îi distruge rînduială înţeleaptă a vieţii şi muncii (29). Apariţia iubitului echivalează cu răsăritul soarelui (37)<sup>123</sup>. Forţa sentimentului este nimicitoare : decît să se ştie părăsită, fata preferă să-şi ştie iubitul necredincios mort (26); certată de toţi pentru sărăcia iubitului său, fata nu se poate opune dragostei, deşi e lucidă şi îşi dă seama de diferenţa de avere dintre ei (50)<sup>124</sup>. Iubiţii trebuie să fugă în lume, ca să scape de „ţara eînelui” şi „oamenii dracului”, ce le pun

în primejdie dragostea (8). într-un caz întîlnim însă a idilelor coşbuciene : iubitul cere fetei să-şi aştearnă în vînt de vară — va veni noaptea să-i răcorească

Dorul are aceleaşi efecte distrugătoare asupra si lait-motivul ciclului. ' Omul cuprins de dor se topeş vale" (81), cade la pat"şi, fără a-l durea ceva, simte cu - în cele din urmă — să nu mai fie bun de nimic de omul însurat, pe care-l împinge la beţie; legîndu-să-şi uite proprii săi copii (84). E atotputernic ca o stih e frămîntat de dor; în opoziţie cu tăria şi răceala (87). încă din stadiul incipient', dorul opune mintea i trămite-te-as. / Te-aş trămite, n-am pe cine, \ Eu m-a-

Jalea este afirmată în med declarativ, nu de prin originea ei. Omul are la inimă o negură, de care nu alta mai grea (128); ar da orice doctorului care i-ar la rău, ca alţii la bine (145). Uneori totuşi jalea e în viaţă : a semănat busuioc şi trandafiri — adică sămînţa n-a rodit (127). Altă dată, jalea este efectul r si noroc / A ars în pară şi foc, \ A meu bine şi tîneal ros de plastic e exprimată aderenţa forţată a omului / Ca năframa de obraz; / Vai, aproape-s de urît, / Ca p si în materialele din capitolele următoare, colorînd în poezia de urît şi chiar poezia de cătănie.

înstrăinarea de ai săi produce, în general, imp

Cătănia aduce însă şi note viguroase de protest în care e blestemat împăratul (*Ardă-ţi curtea jumătate scaun şi de cunună!* / *Cum eu n-am de voie bună*), pent din aceeaşi casă, şi sînt satirizaţi ofiţerii pentru lăcon lie *{Staţi alătura cu noi!* / *Trageţi înapoi*). Sati forme de dispreţ şfichiuitor : dacă împăratul nu se fa boarfele în spate, trimiţîndu-l acasă, nu însă mai î cum se dă la o potaie jigărită (206). Celui care l-a fie „casă uliţa” şi „odihnă temniţa” (201). Frica iască merg atît de departe, încît unii, spre a scăpa de mutileze (208). Tema dorinţei de a nu se fi născut e c în expresie e catrenul care arată că mîndruţa a fă şi căutîndu-şi iubitul luat la armată (218).

Urîtul, sentiment complex şi profund, distruge blestem (258). Uneori, victima lui pare a renunţa l ar cosi urîtul în rît (242).

Blestemul, oricare ar fi cauza şi obiectul său, e de mare şi sugestivă amplitudine.

Ciclul de cîntece şi doine mai cuprinde un n care adeseori ascuţişul ironiei se îndreaptă spre sine în persiflează pentru prostia de a fi „lăcomit la avere”, în cu o bătrînă. Undeva se simte şi lacrima, dar în ş satirizare. Grotescă este imaginea iadului populat c paralela dintre felul cum nevasta necredincioasă îşi

<sup>123</sup> Se foloseşte *paralelismul negativ* după terminologia lui Roman Jakobson, sau *antiteza slavă*, după P. Bogatîrev. Vezi Monjca Brătulescu, *Cîteva tipuri de metaforă*

in folclor, în *Studii de poetică şi stilistică*, Bucureşti, Edit. pentru literatură, 1966, p. 83—90.

<sup>124</sup> Mult mă mustră neamul meu, / Că-i sărac drăguşul meu, / Şi-l văd bine că-i sărac, / N-am ce face că mi-i drag.

felul cum își așteaptă ibovnicul (313). Uneori efectele umoristice se construiesc pe bază de adynaton<sup>125</sup>. Unele par a avea origine orășenească.

De reținut sînt și unele piese din categoria cîntecelor de lume, în care accentele bahice se împletesc cu autoironia și amărăciunea. Nu e mai puțin adevărat că există și cazuri (317) cînd tristețea omului are o cauză pseudofilozofică : raportul tragic dintre perenitatea și imobilitatea naturii și efemerul vieții omenești (*Rău îmi pare după lume, / Că eu mor și ea rămîne*). Tristețea, în concepția cîntecului de lume, se combate cu vinul, numit „sfîntul vin”, „frate de cruce”, „măria ta” (336, 337), sau cu palinca „soră dulce” (336). Dumnezeu e văzut la proporții umane, de cîrciumar sătesc, cînd i se cere împrumut o ploscă de vin (338). Sfatul unanim pentru omul necăjit e : *Cine are-un bou ș-o vacă, I Nici o crîșmă să nu-l treacă* (339). Unele au origine lăutărească.

Cîntecele de codru, de voinicie și de hoție exploatează, în general, tema veche și caracteristică a cucului.

Oîteva cîntece aduc ecouri sociale specifice pentru societatea transilvăneană a epocii. Un cîntec pomenește de revolta unei slugi trimise la muncă fără mîncare (367); un altul cuprinde o amenințare violentă la adresa solgăbirăului, unealtă a exploatării : omul cere reprezentantului autorității să nu-l mai „tracteze” așa de rău, spre a nu fi obligat să facă „palma pumn” (368); în fine, altul e un cîntec mineresc, în care se vorbește direct despre exploatarea lucrătorului de către patron : *Domnii din plată mi-atras/... Și datori am mai rămas* (370).

Din cîntecele istorice, pe lângă cele închinat lui Avram IaUcu (371—374) sau bătăliei de la Solferino (cu cîteva variante în note), merită a fi reținută piesa 375: *Strigă Bămuț din Sibiu, I Că Ardealul nu-i pustiu;/ Strigă lancu de la munte:/ — Nu te teme, mă Axente,/ Că și eu vin de la munte/ Cu opt mii și nouă sute/ De păuni de-ai codrilor, / De voinici de-ai munților*<sup>126</sup>. Trebuie să mai menționăm aici, pentru a face sensibil ecoul pe care Principatele Unite l-au trezit în inimile românilor de peste munți, precum și puterea de atracție pe care noul stat al lui Cuza a exercitat-o asupra românilor din Transilvania, acea variantă citată în note, în care se spune, într-un patetic final, plin de vigoare și aplomb : *Munte, munte, piatră seacă,/ Lasă voinicii să treacă,/ Să treacă la România,/ Ma la Cuza-n cătănie*<sup>127</sup>, marcînd un moment nou în dezvoltarea și consolidarea conștiinței naționale a poporului.

Într-un capitol intitulat „Diverse”, am întrunit acele piese care, prin conținutul lor, ar fi putut fi încadrate în mai multe din capitolele anterioare. Nu este deci vorba de piese cu conținut neclasificabil, ci deasupra oricărui sistem de clasificare. Printre ele menționăm unele piese de deosebită importanță culturală, cum ar fi „Amărită turturea” (402) și „Ce te datini, bradule?” (377).

Sumarul marcaj de orientare de mai sus evidențiază cu îndestulare importanța pe care ciclul inedit de cîntece și doine o are pentru studiul genezei, circulației, tipologiei și esteticii poeziei lirice din Transilvania și a liricii populare românești în general. Nu este vorba numai de marea bogăție tematică pe care ne-o oferă acest material, ci de nesfîrșita variație în cadrul unor motive lirice de bază pe care o aduce, atestîndu-i vechimea încă de acum o sută de ani (să ne reamintim că 251 din cele 456 de texte de cîntece și doine au fost culese în campania din 1863). Materialul completează fericit panorama poetică a satului românesc transilvănean de acum un secol, văzută cu ochii unei generații de intelectuali cu puternice rădăcini în tradiția vie a satului lor, dar și cu o specială aderență

la fenomenul orășenesc al epocii. De aici și dublul folclor țărănesc, pe de o parte, și proporțional mult altă parte. Dar tot de aici și orizontul larg și compl

f) Numărul strigăturilor rămase nepublicate este mai mic : 435 de texte (în 600 de variante) față de cele 500 de material a pus complicate probleme de clasificare. A fost un sistem dublu de referințe, atît din punctul de vedere al textului, cît și din punctul de vedere al direcției urmărite de satir

într-un prim capitol am încadrat piesele caracterizate ca sincronic, în mod spontan), pe cei care joacă, pe cei care joacă ce nu mai trebuie să joace. Este de reținut textul în care se vorbește și înclinația ca avînd origine demonică (2).

Un alt capitol cuprinde piese caracterizînd satiră de statură (33), pe cele care-și pun nădejdea în sulimari și în cepute, neîndemînatice, nespălate și nepieptănate, pe cele care, în toc mîndu-se astfel un repertoriu complet al defectelor și viciilor goriei de locuitori ai satului. Hilarul atinge proporții deosebite nepieptănate (75—76). Merită a fi reținută : *Mîndrărie, / Din trei coși și jumătate, / Să-mi facă și mie parte, / Joc la joc cu drag*.

La rînd vin nevestele, ironizate pentru firea lor și pentru beției (112—113), pentru lene (114—115). Nevasta fîr pagubă la casă, deoarece bărbatul e obligat să și-și păzească ruinîndu-și gospodăria (107). Nevestei frumoase — este permisă infidelitatea, cu condiția discreției (100). În acest ultim text nu trebuie să se vadă concepția generală a moralității morale a familiei, ci numai un joc spiritual și fără urmări.

Un capitol întreg e închinat feciorilor. Ei sînt ridicoli cît și pentru cele morale. Eeținem cîteva piese mai multe/ *Nu scoate plugul din curte, / Da bădișul c-o curte, / Rizează lenea bogătașului în contrast cu hărnicia feciorului / la popa, / Mai bine să bați doba, / Decît slugă la bîrbat, / slugă la diac, / Mai bine să iei colac, unde predomină cele care se oglindesc probabil o anumită mentalitate specifică nite parțial și în Pauleti), în care se vorbește despre cîntecul de tîră, într-un mod lipsit de respect (tînrul e cu mîinile în buzunare și cu mîinile pe icoane, dar cu ochii după. cucoane, 163). Într-un capitol orală desigur, s-au născut și au circulat în cercurile școlare. Jarnik-Bîrseanu ne era cunoscut cazul doinei 460 : *Păgubări I Blestemîndu-și părinții, / De ce i-au călugărit / Și de ce i-au adăuga următoarea plîngere a unei astfel de victime : / pe dascălie, / Ci-s făcut pe voinicie* (165). Cu o interpretare de urîtul tău, j M-aș călugări și eu. / Dar păcat de Dum*

Flăcăii tomnateci sau rămași se pot lăuda și ei cu cîntecul. Dintre numeroasele exemple, cităm unul singur, cu o psihologie de atmosfera specifică a cîntecului de lume : *Cmd eram și eu, / Și de una-mi pare rău, / Dar acum, sărac de mine, j Și de una-mi pare rău*.

Bărbații însurați sînt și ei, în anumite cazuri, obiectul unor frecvente se referă la bărbatul prost de dragoste pentru

<sup>125</sup> Textele 279-282.

<sup>126</sup> în capitolul consacrat cîntecului istoric din *Istoria literaturii române*, voi. I, București, Edit. Academiei, 1964, p. 167—169, unde se vorbește despre folclorul inspirat de revoluția burghezo-democratică din Transilvania, motivul acesta nu e menționat.

<sup>127</sup> Ms. 2 197. II. 172, f. 4 v, t. 23. Culegător Micu M. Textul nelocalizat și databil numai relativ : cum face aluzie directă la domnitorul Cuza, n-a putut fi scris decît înaintea de căderea acestuia și, destul de probabil, în 1863, în primul val al culegerii.

chiar când aude și vede, nici una din isprăvile galante extraconjugale ale jumătății sale (197). Cu o tristă resemnare și un umor mai acid e condamnat bărbatul bătaș de către însăși victima brutalității sale (195—196) și e regretată imposibilitatea „descununării” (207). E necesar să arătăm aici că o mare parte a liricii populare a vremii e dominată de imaginea sumbră a căsniciei nedorite, impuse de părinți sau de necesități, sau a căsniciei nereușite, situație caracteristică pentru moravurile familiare ale epocii și locului.

Nici atotputernicia dragostei nu scapă de săgețile ironiei populare. În această privință e instructiv exemplul 225 : *Vai de mine, ce-am făcut, \ C-am dat dragostea-mprumut \ Și-acum când vreau să iubesc, j Nici pre bani nu mai găsesc.*

Multe strigături nu urmăresc scopuri mai mult sau mai puțin mărturisit didactice, în direcția unei concepții populare despre moralitate, ci sînt pur și simplu piese umoristice, căutînd efecte de veselie bufonă și de amuzament sănătos, într-un joc inteligent, cu cuvîntul ambiguu și cu gradația epigramatică. Exemplul 265 e revelator : *De-ar avea mîndrele minte, / Cînd oi muri să mă cînte j Cu trei zile mai nainte.* Comicul provine uneori dintr-o anumită înclinare spre hiperbola grotescă : *Săraci mîndruțele mele, j Cum ară dracul cu ele I Și-și seamănă pietricele* (271), altelei din cultivarea expresă a realismului (270, 283, 289). Unele însă își întemeiază comicul, de bună calitate, pe jocul subtil de cuvinte, pe asociațiile neașteptate de idei, pe paralelisme contrastante și sugestive. Oferim două exemple tipice : *Dragile tatei copile, j De v-ar putea tata crește, \ Să vă vadă și neveste ; \ Din neveste, babe slabe / Și din babe mMm&e(290)sau : Da săraca cizma mea, / Spusu-ti-am câte-oimua / Și-oi face zeamă din ea / Și-oi mînca cu soacra mea. / Șioiface-opipărată, ISăsoarbășisocni-odată(308).*

Satira cu caracter social e deosebit de bine reprezentată în ciclul inedit al strigăturilor, de aceea merită să ne oprim mai îndelung asupra acestui capitol. Grupa cea mai numeroasă de material ilustrează tema preferinței pentru omul frumos și sărac sau pentru omul sărac și harnic, în contrast cu omul urît și bogat sau bogat și leneș. Feciorulnu-șidorește nici boi nici vacă, ci numai mîndra care să-l placă (318), nu-și dorește fată de domn, fată cu moșie sau fată de frunte, ci fată care să-i placă lui (320). Bogatele sînt, în general, leneșe, pretențioase, jignesc mîndria lui de muncitor : unele umblă cu poale de cumpărat (335), altele lasă vacile nemulse (336), altele cuptorul dezlipit (337). Caracteristic pentru întreaga grupă e textul 329 : *Mîndro, mîndruleana mea, \ Nu gîndi tu, mîndro hăi, / Că soarele cînd răsare, / Răsare la voi în curte / Și tu ești fată de frunte, / Că soarele cînd răsare, ! Răsare în lumea toată / Și ta ești fată de coadă.* Se scoate astfel puternic în evidență diferențierea socială existentă în cadrul satului transilvănean de odinioară și poziția net critică a omului sărac și productiv împotriva păturii bogate, parazitare, a satului. Mai trebuie reținut textul 341, unde satira împotriva cucoanelor, nu numai de la oraș, îmbracă o formă acidă și virulentă : *Dragile tatii, cucoane, / De v-ar da Dumnezeu coarne, / La toate, sărăcite, / Să-mpungeți ca vacile.* Ceea ce aduce nou în această privință materialul inedit este o grupă întregă de strigături pe tema „fata popii”. Nu mai puțin de șase texte ridiculizează defectele morale considerate caracteristice — ale fetei de popă. Notăm numai unul din ele : *Fata popii celui nou, / Bate gîsea pentru-un ou* (355). O altă temă bine reprezentată este a popii însuși și lucrul e cu atît mai semnificativ cu cît textele au fost culese și notate de elevii unui liceu ce urmărea, în primul rînd, pregătirea de preoți. Sînt puse astfel în lumină lăcomia de bani a popilor (359), lipsa de modestie (360), infidelitatea domestică (361), priceperea de a-și exploata slugile (362), hoția crasă (363), ipocrizia ecleziastică (364), concupiscenta (365).

Într-un ultim capitol am grupat strigăturile care, ca și doinele și cîntecele, sînt pe deasupra oricărui sistem de clasificare. E marcăm, printre ele, textul cu certă rezonanță coșbuciană<sup>128</sup> : *Ce mi-i mie de-o drăguță? / Ca codrului de-o frunzuță: / Tinde pică, -aici se strică* (379). De asemenea merită a fi reținut, pentru jocul galant de dragoste, textul 382 :

<sup>128</sup> Vezi și paralelul său : *Nu mi-e mie de-un drăguț, / Ca pădurii de-un lemnuț* (378),

*însoară-te, bade,-nsoară / Și-ți grijește nevasta / Și de m atmosfera epocii, de fapt atmosfera blăjeană a epocii palatin, / Eu-s copilă de român.*

g) Cele 57 de balade, în 139 de variante, nu în într-adevăr, deși încheiate structural și realizate artistic. De aceea editorii le-au și omis din antologia lor. Pentru cunoașterea repertoriului de epică populară transilvăneană studierea răspîndirii și circulației diverselor motive și direcțiilor de evoluție a genului întreg, pe baza sugeriilor de piese și subiecte din fondul de inedite.

Dominantă în cuprinsul epicii populare transilvăneane sunt subiecte din viața familiară, gustate pretutindeni și foarte apropiate. Menționăm, dintre acestea, motivul tîrziu spre a putea dobîndi dragostea Anei Ardeleana „din țară” cu un final cu totul neobișnuit și logic (13); motivul nestatornic, otrăvit din gelozie de una din iubitele sale (14); motivul impresionant de variante, 9 la număr, culese toate de Doștat, Vidrasău, Alămor, Bucurdea Grînoasă<sup>129</sup>; motivul încumetă a scoate presupusul șarpe din sînul lui (15); motivul destul de fluide ca structură și încheiere (15); motivul la toate cele patru variante din culegere, în însoțirea final (18); motivul femeii necredincioase a lui Ghiță (24); motivul nevestei vîndute<sup>130</sup>, care descoperă înșelăciunea său, „feciorul Banului din Țara Hațegului” (25); motivul brațe, rugîndu-se de podar so treacă Dunărea, de la trivit, dar cunoscînd alte opt variante în culegere (26); motivul Toma Alimoș, Toma sau Tonea<sup>131</sup>, pedepsită cu moartea pruncului, după repudierea de către amant (27); motivul de un zlătar (28); motivul soacrei rele, ce-și chinuie copilul ținînd-o flămîndă în închisoare (29), ce cunoaște 5 variante din Maiorești ambii soți mor îmbrățișîndu-se cuții arbori îmbrățișați; în varianta din Șard, motivul soacrei nevestei otrăvitoare, ce reprezintă un subiect franco-taliană *Donna Bombarda*, care are o circulație largă peană și numai întîmplător prezintă contaminări locale. Semnalăm, în ciclul de balade, existența motivului, de tipul „telui mort”, într-o variantă bine structurată și bine încheiată a lui „nunta fraților”, versiunea transilvăneană a b

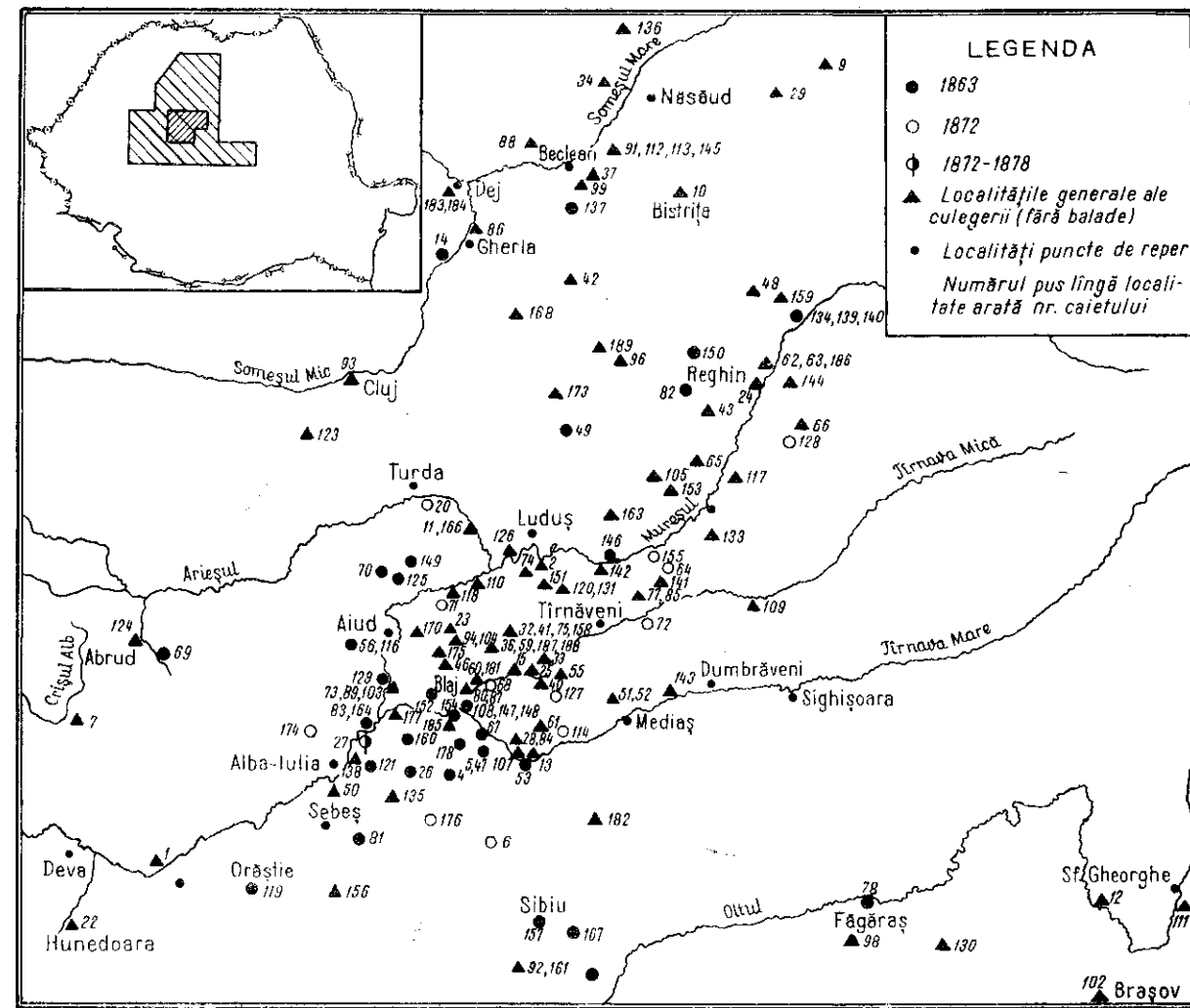
<sup>129</sup> Pentru motiv, vezi Radu Niculescu, *Constante în structura cîntecului epico-liric din Transilvania, Crișana și Maramureș. Cîntecul lui Vălean, în Studii de poezie și stilistică*, 1966, p. 114-163.

<sup>130</sup> În textul publicat de noi la inedite, vînzarea nu e motivată. Textele din note sînt mai explicite în această privință. Astfel, o variantă din Bungard justifică vînzarea nevestei printr-o temă aglutinată : feciorul s-a însurat cu o fată săracă, pe care o repudiază ulterior pentru aceasta ; variantele din Cut și Ohaba justifică vînzarea prin neputința bărbatului de a se plăti de bir ; varianta din Colibi pune fața pe seama psihologiei canine a bărbatului.

<sup>131</sup> Cu patru variante în culegere.

<sup>132</sup> Cu două variante în culegere. Bucureștii au culese cap. „E vorba de un Papahagiu” (X X X V). Bucureștii au culese una e baladă după ca pare a n I. Pop. 1884, p.

Din categoria baladelor de voinicie semnalăm pe cea a lui Manea (7) și a lui Stanciu (8), ambele fiind vechea unitate tematică a epicii populare românești, fiind locuit de români. Dar încă la data culegerii, această diversificare impuse de modificarea stilului de execu-



Culegerile de balade din ms. Ioan Micu-Moldovanu

Abrud (124), Agrișteu (109), Agrișii de Jos (99), Agrișii de Sus (37), Alâmor (6), Alecuș (36, 59, 187, 188), Alma (143), Asinip (94, 104), Atințiș (74), Băgau (170), Buita (150), Beldiu (97, 129), Bichigiu (136), Bistrița (10), Blaj (95, 101, 108, 147, 148), Blâjel (51, 52), Bobilna (1), Bogata (2), Brașov (102), Bucurdea Grînoasă (132, 152, 169), Bucium (69), Bucuresci (7), Budiu Mic (133), Buia (182), Bungard (167), Căpîlna (156), Căpîlna de Jos (25), Cergău Mare (178), Cergid (141), Cergihizel (64), Chesler (114), Chetani (126), Chilieni (111), Cipău (142), Ciufud (154), Ciugudu de Jos (125), Ciugudu de Sus (70), Ciuguzel (175), Ciunga (71), Cluj (93), Colibi (160), Cugir (119), Cut (81), Dej (72), Delureni (96), Doștat (54, 90, 100, 107, 176), Drîmbar (138), Dumbrava (149), Dumitra (180), Ernei (117), Făgăraș (78, 79), Fărăgău (82), Galtiu (83, 164), Girbova (56, 116), Hăghig (12), Hărtău (153), Hopirța (23), Hunedoara (22), Iași (98), Iclânzel (163), Iclod (80, 87), Ilișua (88), Ilva Mare (9), Jabenita (144), Lechinta (146), Leșu (29), Livada Someș (14), Lodroman (28, 84), Lunca (11, 166), Lunca (107), Lupu (5, 47), Maiorești (134, 139, 140), Manie (42), Mădăraș (105), Mi-

căsasa (13), Mintiu Gherlei (86), Minărade (45, 67), Monor (48), Nadăș (66), Noșlac (110), Nușeni (137), Oarda de Sus (50), Obreja (177), Ocna Dejului (183, 184), Ocnișoara (46), Ohaba (26), Pânăde (60, 181), Petrilaca (151), Petelca (73, 89, 103), Poarta (43), Poiana (20), Porumbeni (65), Rășinari (92, 161), Răzoare (49, 58), Reghin (24), Ripa de Jos (159), Roșia de Secaș (3, 4), Sălcud (120, 131), Sărmășel (173), Sibiu (157), Sinbenedic (32, 41, 75, 158), Simniclăuș (15), Sîntămărie (40), Spini (68), Straja (44, 121), Sucutard (168), Suseni (62, 63, 186), Șard (174), Șinca Veche (130), Șomestelnic (77, 85), Tătilrlău (8, 122, 127), Tăuni (61), Tăure (91, 112, 113, 145), Teleac (128), Tiur (185), Totoiu (27), Tapu (53, 57), Tlhoara (118), Vălișoara (123), Veșeuș (33), Vidrasău (155), Vingard (135), Vișuia (189), Zagra (34). Cifrele din dreptul localităților reprezintă numărul de ordine al caietelor manuscrise și corespund cu notarea de pe hartă. Numerele 16, 17, 18, 19, 21, 30, 31, 35, 38, 39, 76, 106, 162, 165, 172, 179 și 190 nu apar în lista de față, deci nici pe hartă, caietele respective nefiind localizabile. Numărul 115 cuprinde fișele personale ale lui Jarnik.

Jerm\*L

m ^ m ^ f ^ ^ \*\*\*\*\*  
 Aceasta este balada  
 care s-a culesc în Sibiu  
 de către Manea (7) și  
 a lui Stanciu (8).  
 Aceasta este balada  
 care s-a culesc în Sibiu  
 de către Manea (7) și  
 a lui Stanciu (8).

s i

fad\*

Manea (7) și  
 a lui Stanciu (8).  
 Aceasta este balada  
 care s-a culesc în Sibiu  
 de către Manea (7) și  
 a lui Stanciu (8).  
 Aceasta este balada  
 care s-a culesc în Sibiu  
 de către Manea (7) și  
 a lui Stanciu (8).  
 Aceasta este balada  
 care s-a culesc în Sibiu  
 de către Manea (7) și  
 a lui Stanciu (8).  
 Aceasta este balada  
 care s-a culesc în Sibiu  
 de către Manea (7) și  
 a lui Stanciu (8).

Mare

e

ca

ca

ca

ca

ca

ca

ca

ca

ca

ca

ca

ca

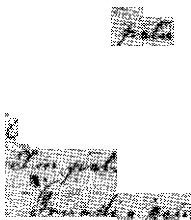
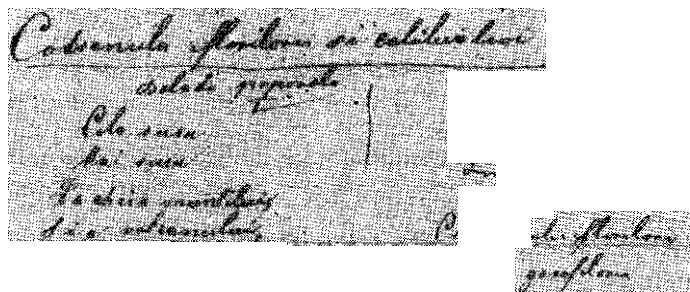
ca

ca

Ms. 2- 197.11.78, prima pagină a culegerii lui Ioan Micu-Moldovanu (variantă a D. 404 și începutul baladei „Toma Alina” din Sibiu).

(6), în două variante, din care una fragmentară; pe cele două variante de către Manea (7); a lui Stanciu (8), a lui E. Ștefan (8), fiind vechea unitate tematică a epicii populare românești, fiind locuit de români. Dar încă la data culegerii, această diversificare impuse de modificarea stilului de execu-

Din marea și amplă baladă moldo-munteană *Șarpele* nu mai întâlnim decât fragmente, trei în culegerea lui Ioan Micu-Moldovanu (2) și alte două în culegerile lui Ioan Pop-Beteganul și Ilarion Cocișiu. Persistă însă cu tenacitate, în forme sensibil reduse, vechea<sup>133</sup> și interesanta baladă *Brumărelul*, pentru care avem 6 texte fragmentare în culegerea de care ne ocupăm, precum și motivul „metamorfozelor” succesive pentru a evita căsătoria silită, versiunea transilvăneană a temei, cu amploare epică de basm, *Cucul și turturica* (21).



Ms. 2 197.11.27, f. 49<sup>v</sup>; din culegerea lui Simion Moldoveanu, cuprinzând începutul baladei „Voinicul și calul” (Biblioteca Orășenească, Sibiu).

Bogat reprezentată în cuprinsul ineditelor este apariția jurnalului oral, oglindind aspecte dramatice din viața de toate zilele a satului vremii. Așa e, de pildă, textul 40, care povestește despre un oarecare Nicolae, care duminică a fost la horă, luni a tăiat spini, iar marți — întorcându-se seara spre casă — a fost pîndit de anumiți dușmani personali și lovit de moarte. La fel și textul 44, care narează despre moartea ciobanului Istrate, omorît la instigarea unei femei stricate, Cătălina, de către Jurcă Șandor și un nepot al

<sup>133</sup> pentru atestările sale documentare, de asemenea în forme degradate și fragmentare, în 1789, Onisifor Ghibu, *Contribuții la istoria poeziei noastre populare și culte*, 1934, p. 28-29, în 1831, Romulus Todoran, *Poezii popu-*

*lare într-un manuscris ardelean din 1831*, în „Anuarul Arhivei de folclor”, 7 (1945), p. 135—136, două variante, într-un caiet al preparandului Ardelean Dimitrie.

acestuia, cu ajutorul unui oarecare Cărțoai, ce-i purta sîmle și piesa 48, care istorisește despre unul Ioan, din Micu la instigarea stăpînei sale pe cineva nenumit (poate însuși din temniță, cu toate că vina asasinatului nu este numai a lui).

Pornind de la presupunerea întemeiată că materialul aduna mai ușor și mai simplu, în condițiile speciale ale școlilor (școlilor școlare de iarnă și primăvară), deci ceea ce cunoaștem (le circulație, putem afirma, fără teama de a greși puțin) este într-un tot reprezentativ pentru stadiul de evoluție respectivă. Deosebim, în cadrul acestui ciclu, trei categorii din fondul general al epicii populare românești, denotînd de destrămare a stilului specific de execuție pentru cîntec și a repertoriului de cîntece cu conținut eroic și voinicesc și caracter novelistic, marcînd predilecția pentru subiectivele stilului strophic de execuție; texte povestind „fapte diverse” ale lui. Cu mult deasupra celorlalte două categorii, prin număr (numărul variantelor), se plasează grupul de balade nu atât datorită subiectelor era la capătul superior al unei evoluții individualizate tematic, bine încheiate epic și într-un stadiu de evoluție a cîntecului epic în Transilvania.

h) în ceea ce privește transcrierea basmelor, am întâlnit pe care le-au mărturisit și editorii din 1885, pentru că în scrierile acestui gen de producții populare era încă departe de cauză am optat pentru rezumatul tematic al pieselor, care reproduce schematic basmul în vorbirea curentă de astăzi (într-o formă artistică, și reproduce schematic basmul în cîntec (motiv etc), putînd servi specialistului ca material de cercetare cules și transcrise fără ajutorul tehnicii speciale de înregistrare probleme și pot fi utilizate numai cu aceste rezerve.

Am transcris însă absolut întocmai acele formule simple „ce îndeplinesc în genere o funcție de soclu, de rîndire intenționat, izolează acțiunea basmului de realitatea zilnică și basmele fantastice, o dată însă și la snoave (35).

Formulele introductive situează acțiunea basmului în contextul pentru a cărei determinare se face controlul veracității: *odată, a fost, că de n-ar fi fost, nu s-ar povesti* (17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35).

*nu aș sta a minți  
n-aș cuteza a minți  
nu m-aș da a minți  
nu m-aș bate a minți*

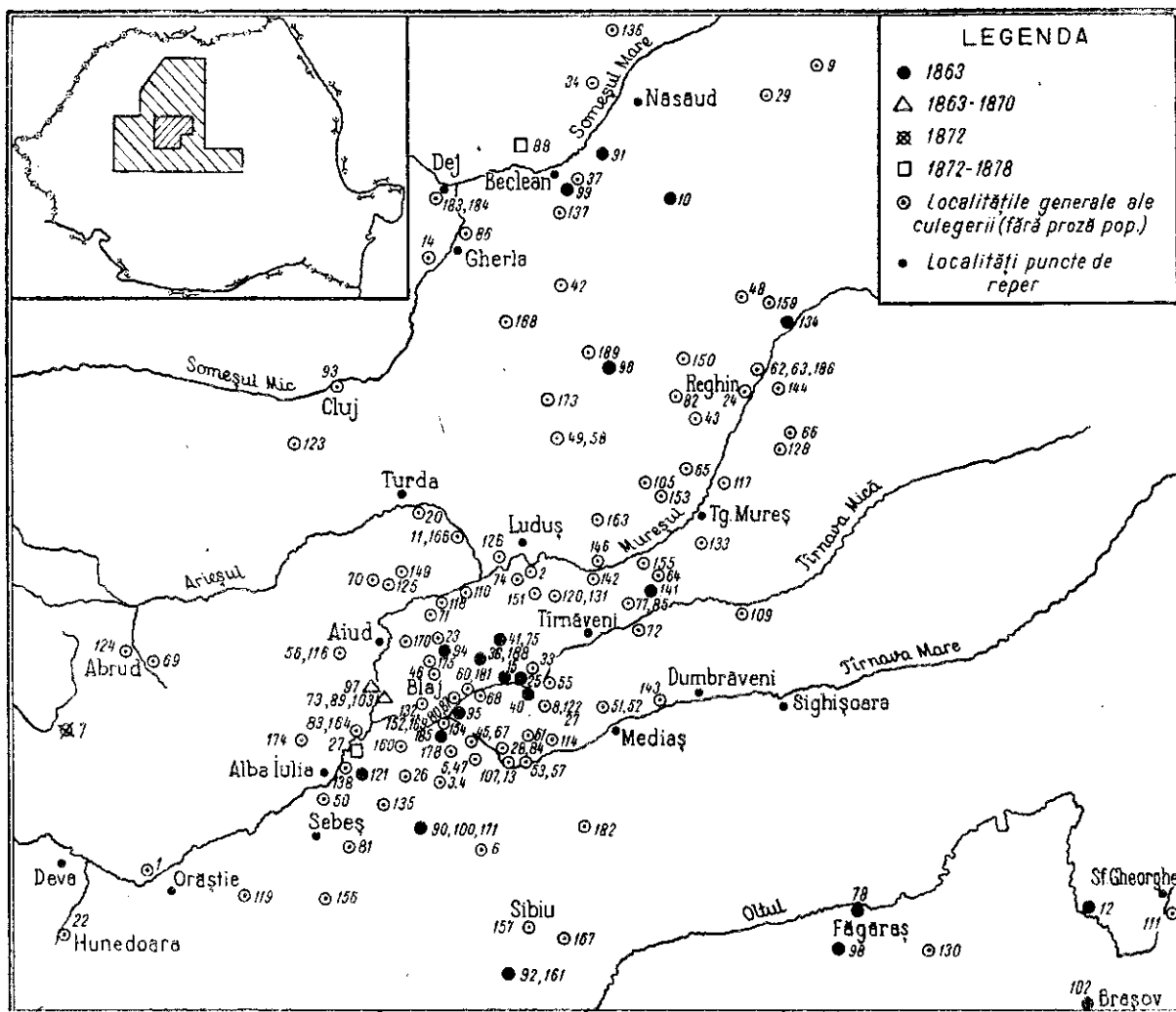
*că un purice o plezni* (5, 10, 17, 21, 25, 28, 35)  
*că nu-s de cînd poveștile, ci cu vreo două zile mai înainte*

*și cu vreo nouă mai încoace,  
ci numai de o zi, de două zile  
că-s cu o zi sau două mai înainte  
că de-aș fi mai încoace,  
m-ar spune poveștile pre nimeni*

<sup>134</sup> Ovidiu Birlea, *Ajutoare de proză populară epică*, Edit. pentru literatură, p. 76. Pentru mecanismul psihologic al utilizării unor asemenea clișee, Eug. I. Limbă și



dar așa le spunem eu p  
ci cu o zi două mai în  
de cînd puricii se potcoviră  
să se suie în cer la sîn  
însă le-a fost frică să nu  
și așa s-au sfătuit să se



Culegerile de proză populară din ms. Ioan Micu-Moldovanu

Abrud (124), Agrișteu (109), Agrișu de Jos (99), Agrișii de Sus (37), Alâmor (6), Alecus (36, 59, 187, 188), Alma (143), Asinip (94, 104), Atinții (74), Băgău (170), Băita (150), Beldiu (97, 129), Bieghiș (136), Bistrița (10), Blaj (95, 101, 108, 147, 148), Blăjeș (51, 52), Bobilna (1), Bogata (2), Brașov (102), Bucerdea Grînoasă (132, 152, 169), Bucium (69), Bucuresci (7), Budiu Mic (133), Buia (182), Bungard (167), Căpîlna (156), Căpîlna de Jos (25), Cergău Mare (178), Cerghid (141), Cerghizel (64), Chesler (114), Chetani (126), Chilieni (111), Cipău (142), Ciufud (154), Ciugudu de Jos (125), Ciugudu de Sus (70), Ciuguzel (175), Ciunga (71), Cluj (93), Colibi (160), Cugir (119), Cut (81), Deaj (72), Delureni (96), Doștat (54, 90, 100, 171, 176), Drîmbar (138), Dumbrava (149), Dumitra (180), Ernei (117), Făgăraș (78, 79), Fărăgău (82), Galtiu (83, 164), Gîrbova (56, 116), Hăghig (12), Hărtău (153), Hopîrta (23), Hunedoara (22), Iași (98), Iclânz (163), Iclod (80, 87), Ilișua (88), Ilva Mare (9), Jabenita (144), Lechinta (146), Leșu (29), Livada Someș (14), Lodroman (28, 84), Luna (11, 166), Lunca (107), Lupu (5, 47), Maiorești (134, 139, 140), Manie (42), Mădăraș (105), Mîcșasa (13), Mintiu Gherlei (86), Minărade (45, 67), Monor (48), Nadășa (66), Noșlac (110), Nuseni (137), Oarda de Sus (50), Obreja (177), Ocna Dejului (183, 184), Ocișoara (46), Ohaba (26), Pănade (60, 181), Petrilaca (151), Petelca (73, 89, 103), Poarta (43), Poiana (20), Porumbeni (65), Rășinari (92, 161), Răzoare (49, 58), Reghin (24), Ripa de Jos (159), Roșia de Secaș (3, 4), Sălcud (120, 131), Sărmășel (173), Sibiu (157), Sînbenedic (32, 41, 75, 158), Sînniclăuș (15), Sîntămărie (40), Spini (68), Straja (44, 121), Suctard (168), Suseni (62, 63, 186), Șard (174), Șinca Veche (130), Someștelnic (77, 85), Tătirlău (8, 122, 127), Tăuni (61), Tăure (91, 112, 113, 145), Teleac (128), Tiur (186), Totoiu (27), Tapu (53, 57), Uioara (118), Vălișoara (123), Veșeuș (33), Vidrasău (155), Vingard (135), Vișuia (189), Zagra (34). Cifrele din dreptul localităților reprezintă numărul de ordine al caietelor manuscrise și corespund cu notarea de pe hartă. Numerele 16, 17, 18, 19, 21, 30, 31, 35, 38, 39, 76, 106, 162, 165, 172, 179 și 190 nu apar în lista de față, deci nici pe hartă, caietele respective nefiind localizabile. Numărul 115 cuprinde fișele personale ale lui Jarnik.

J\*Jt\*9\*\*U .\*\*\* \*\*\*\*\*

M&m fmm >vwirt\*\* \*\*? \* ~f . .

- â ^ - y -

\*j^\*\*

\*\*

Ms. 2 197.11.185, pagină din culegerea viitorului Străjanu, cuprinzînd un fragment de basm și note stereotipe ale basmului) și etnografice (șezătoarea Orășanească, Sibiu).

*că acolo nu le face nimica (21)*  
*că-s cu o zi două mai încoace,*  
*că chiar când poveştile pre la poarta noastră trecea,*  
*pre mine maica atunci mă făcea*  
*şiam luat una de picior*  
*şi am şipat-o după cuptor*  
*şi am strîns-o bine*  
*şi m-a învăţat şi pre mine (5).*

Unele cunosc completări umoristice de circumstanţă :

*Sai, purice, pre părete,*  
*Intre dracu-n cine nu crede !*  
*Sai, purice, sus pre grindă,*  
*Intre dracu-n cel din tindă (17)*

sau : *că un purice ar plezni în uşa surei şi n-are unde (25), ori : nici nu port minciunile cu sacul, ci numai cu desagii (35).*

Formulele mediane sînt mai puţin frecvente şi au darul de a solicita şi întreţine atenţia ascultătorilor : *S-a dus tînărul nostru voinic, ca din poveste, că de aici încă multă şi frumoasă este; cîtă va fi, toată la domniile-voastre o voi povesti (27),* sau : *multă cale-mpărătie, ca Dumnezeu să ne ţie, că încă din poveste, tot mai multă şi frumos se povesteşte. Cine-o asculta, o-nvăţa; cine s-o culca, mai de bună o da (26).* într-un caz apare contaminată cu formula clasică iniţială : *S-a dus, dus, multă lume, împărătie, ca Dumnezeu să ne ţie, că când poveştile pe la poarta noastră trecea, mama atunci mă făcea şi am prins şi eu una şi am bătut-o bine, bine şi m-au învăţat şi pe mine (17).*

Cele mai frecvente şi mai variate sînt formulele de încheiere. Comună e formularea : *Şi am venit pre o şea şi am spus-o aşa<sup>135</sup>,* cu o completare ce ţine să sublinieze caracterul neveridic al naraţiunii : *pe o şea ruginoasă şi am spus-o mincinoasă<sup>136</sup>,* sau : *mă suii pe o custură ruginoasă şi spusei poveste mincinoasă<sup>137</sup>.* O a doua formulă se referă la personajele basmului : *Şi-s morţi, de cumva nu mai trăiesc, însă poate că şi astăzi mai viază<sup>138</sup>.* Altele se referă la nunta eroilor :

*un ospăţ într-un vîrf de băţ,*  
*la care : se căra apa şi vinul cu ciurul (3),*  
*a participat şi povestitorul (11),*  
*şi căra apa cu duru şi tăia lemne cu sapa (20)*

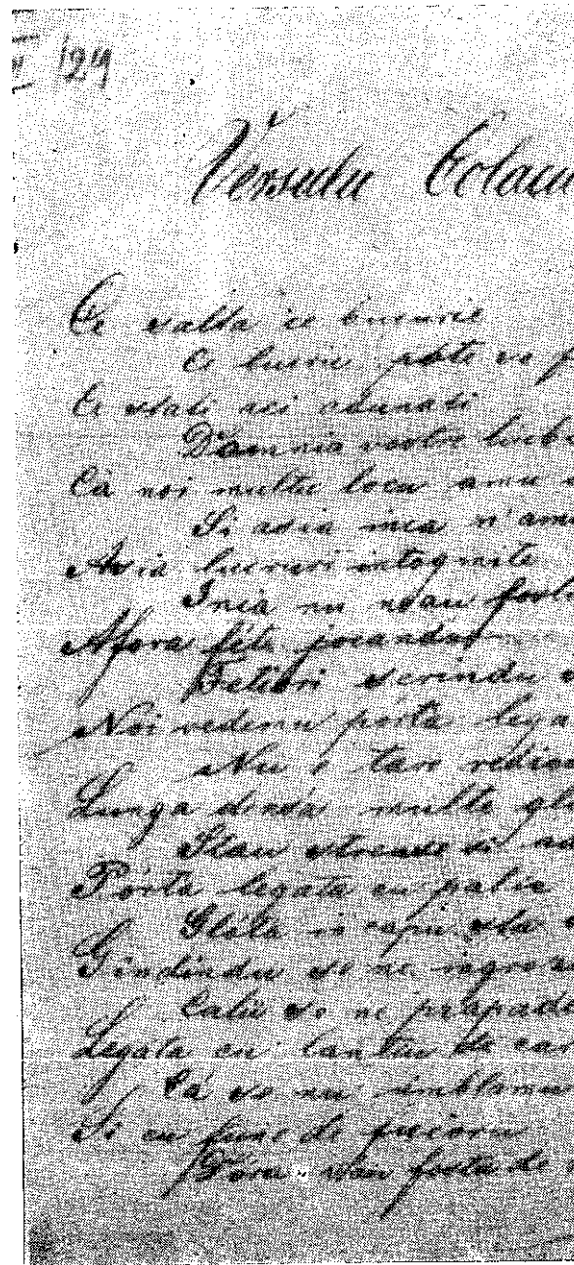
sau : *s-a făcut un ospăţ pre un fund de fedeleş, a belit multe laviţi şi scaune şi era oalele cînd cu gura în jos, cînd cu fundul în sus (27).* O dată basmul se termină cu o formulă sigur de provenienţă mediană : *Un tăciune şi—un cărbune, ba, zău, nu voi mai spune (24).* O asemenea formulă de încheiere, amplă şi creînd un adevărat episod, merită să fie transcrisă în întregime : *La ospăţ au ucis nişte scaune, au tăiat nişte laviţi şi nişte mese de fag. Eu încă am fost pe acolo şi am căpătat nişte oase cu carne. Venind către casă, m-am înfilnit cu Crede-mă, care a vrut să-mi ia ce-am avut în desagă. Eu am scos un os şi l-am lovit oblu peste ochi şi de atuncea umblă cu el întors pe dos! După aceea vin pînă mai în capu oraşului. Aici ynă înfilnese cu tîbereitern. El încă a vrut cu puterea să-mi ia merindea din desagă. Mi-o fost oarecum să-i dau peste ochi Qa lui Crede-mă, da i-am dat cu fluierul cel de picior de laviţă peste mină şi după aceea, cînd am văzut că vrea să mă bată, i-am mai dat încă una peste picior şi de atuncea i-au înţepenit şi mîna şi piciorul (2).*

<sup>135</sup> Textul 5 ; cu variaţii 3 : *Mă suii*; 10, 13 : *M-am pus* ; 20 : *încălecai*; 21, 25 : *Am venit*; 22 : *Mă pusei*.

<sup>136</sup> Textul 3 ; *M-am pus pe o custură ruginoasă şi am spus-o mincinoasă (10); Şi am spus-o cam mincinoasă (14); mă pusei pe o custură şi scrisai o minciună (15),* intervenţie interpretabilă ca mai sus.

<sup>137</sup> Textul 7 ; *De nu va fi murit şi astăzi ar trăi, amin (8); Dacă n-a murit, trăieşte şi astăzi (28).*

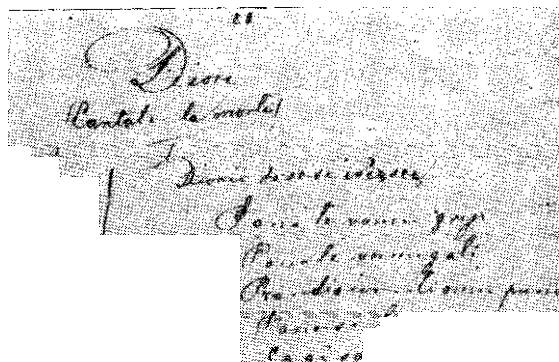
<sup>138</sup> Textul 25 ; cu o variaţie ţinînd de intervenţia delibărată a elevului care ştie că nu povesteşte, ci scrie *Şi am scris o mincinoasă (21).*



Ms. 2 197.11.29, prima pagină a culegerii lui Ioan I. dean al lui George Coşbuc, cuprinzînd începutul unei ,, nească, Sibiu).

într-un caz, transpar ecouri ale stărilor sociale : *Soarele înfirzie patru zile în loc, uitându-se la ei, pentru care fu blestemat de lucrători şi iobagi şi muştrat de marnă-sa* (9).

Mai trebuie semnalate unele clişee prefabricate, care „caracterizează o însuşire a personajelor sau o anumită situaţie şi ele se repetă întocmai ori de câte ori apare acel personaj în scenă sau se repetă împrejurarea. Ele sînt rolul unei şlefuii îndelungate şi con-



d%\*\*\*\*\*<\*\*S\*,\,,



\*4\*\*\*y#|\*\*\*\*... ^'

Ms. 2 197.11.27, f. 45 ; din culegerea lui Simion Moldoveanu, cuprinzînd începutul „Cîntecului zorilor” (Biblioteca Orăşănească, Sibiu).

stiuie mijloace expresive de caracterizare, puse de-a gata la dispoziţia povestitorului”<sup>139</sup>, cum ar fi *scroafa cea cu dinţii de fier şi cu o fulcă în cer şi cu una în pămînt* (11) sau : *o trimis cărţi în toate părţi şi răvaşe în toate oraşe* (25).

O ultimă observaţie priveşte o anumită terminologie caracteristică pentru basmul transilvănean, şi anume e vorba de numele personajelor : Ubereitern (2), Emil (4), Hortensiu (8), regele din Boemia (8), Măria Terezia (14) şi tot atît de caracteristicul Ler împărat (20).

În note am oferit trimiterile corespunzătoare la catalogul internaţional de motive Aarne-Thompson (identificările au fost efectuate de tov. Ovidiu Bîrlea, căruia îi mulţumim

<sup>139</sup> Ovidiu Bîrlea, *op. cit.*, p. 81.

şi pe această cale). Acolo unde trimiterea la acest catalog pînă la cunoaşterea amănunţită a materialului de bază ţine originea românească a pieselor respective. În mod special, se vede dintr-un anumit punct de vedere din ciclul lui *Păcală* şi asupra celebrei snoave obiectul unor importante studii, atît în ţară cît şi în străinătate. Frecvenţa temei *înşirHe mărgărite* şi a mamei denaturate este foarte mare.

i) Capitolul de ghicitori cuprinde texte culese în două culegători numai. Nu prezintă, nici tematic, nici o specială. Are însă o însemnătate istorică ce trebuie luată în considerare, cînd au fost notate ultimele texte din culegere, nu s-a mai găsit nici un rîos de ghicitori. Într-adevăr, în „Calendarul” pe 1872 conţineau numai 52 de texte, iar principalele culegeri tipărite sînt apărute întîindu-se în anul următor<sup>140</sup>, iar cele în volume începînd din anul 1873.

j) Folclorul obiceiurilor este reprezentat de genuri de creaţii consacrate ciclului familiar, remane în prezent unele cuprinzînd celebra alegorie a vînătorii, despre care se vorbeşte într-o formă realizată şi aleasă (de altfel, le-am transcris în „Zorilor” (25), atestat la data aceea într-o zonă de unde sînt culese crate anului etnografic, menţionăm cele două variante de vînătoresc al vidrei (27), colindul păstoresc al oii (29), Descîntecele, farmecele şi vrăjile interesează atît istoricul cît şi peutică-empirică şi magică, cît şi istoria limbii, prietenii arhaice. Prezintă şi interes artistic, cum arăta mai de sus. Pentru studiul putînd fi apreciat pentru însuşirile sale estetice tot atît de interesant. Pentru studiul trăsăturilor de bază ale stilului oral (de altfel, folclorice care nu era însoţită sincretic de melodie), cu interes deosebit de pensabilă. Dintre descrierile de datine populare, merită să se menţioneze „joia mare” (52), a cărei existenţă este atestată încă din anul 1885.

În nici un caz materialul acesta eterogen şi inegal este dat în 1885 şi cei doi editori au dat dovadă de mult simţ artistic, cînd, restrîngînd tematica lucrării, l-au lăsat de o parte pe cei puri, readuce acest material în atenţia omului de ştiinţă.

### 3. CONCLUZII

În urma tuturor celor de mai sus, se pot trage o serie de concluzii privind importanţa culegerii lui Ioan Micu-Moldova. Aceasta este o lucrare de Bîrleanu, apreciate atît din punctul de vedere al epocii cît şi din punctul de vedere al epocii de faţă. Numai acest lucru poate să dovedească în evidenţă însemnătatea operei şi eficienţa ei ştiinţifică.

<sup>140</sup> Alexe Lateş, *Cumeliuri. De la Lăpuş în Ardeal*, în „Şezătoarea”, 2 (1876), p. 22-23, 42, 50, 58-59, 65-66, 82-83 şi 90-91; 3 (1877), p. 6 cu 114 texte şi S. FI. Marian, *Cimilituri din Bucovina*, în „Şezătoarea”, 3 (1877), p. 35, 44, 51, 63-64, 72, 88, 96 cu 95 de texte.

<sup>141</sup> Petre Ispirescu, *Pilde şi ghicitori*, Bucureşti, 1880, 48 p., cu 174 de texte, din care unele transilvănene (zona Căhalmului) şi George T. Bulgărescu, *Din jurul vetrei*.

Ghicitori cu  
texte.

<sup>142</sup> Adria  
de etnogra

<sup>143</sup> Adria

secolului a  
nr. 1-2,

a) Fondul principal al culegerii lui Ioan Micu-Moldovanu îl constituie lirica populară. Faptul însă că în manuscris sînt reprezentate și celelalte genuri folclorice arată că inițial culegerea a fost gândită ca înglobînd întreaga creație populară a românilor din Transilvania. Este de asemenea posibil ca, în mod special, sase fi urmărit culegerea genurilor considerate mari și reprezentative (balada și basmul), iar culegerea să nu fi dat rezultatele scontate (să ne reamintim că în programul Astrei era înscrisă alcătuirea unei colecții de balade din Transilvania). Se știe, de asemenea, că materialul a constituit, pînă la un anumit punct, chiar o decepție, fiind considerat nepublicabil, lipsit de valoare (probabil tocmai din cauza conținutului său socotit minor). Meritul antologiei lui Jarnik-Bîrseanu constă deci, în primul rînd, în a fi reabilitat lirica populară, în a o fi scos din situația ei de cenușareasă și de a o fi pus într-o lumină strălucitoare, provocînd o adevărată senzație în epocă.

b) Selecția operată de cei doi editori s-a făcut la două niveluri deosebite : la nivelul motivului poetic, cînd au fost alese piesele ilustrînd bogăția și varietatea tematică a liricii transilvănene, și la nivelul variantei, cînd s'a ales piesa cea mai aptă, din punct de vedere artistic, să reprezinte respectivele motive. În prima acțiune predomină intenția științifică de a oferi un cît mai larg evantai de motive tipice; în cea de-a doua, intenția estetică de a oferi exemplul cel mai realizat din punct de vedere artistic. Editorii mărturisesc că au urmărit — chiar dacă nu l-au știut aplica întotdeauna — și un al treilea criteriu, respectiv pe cel al autenticității folclorice a materialului publicat, eliminînd acele texte ce păreau a fi de proveniență orășenească sau diecească. Aceste trei criterii, atît de vizibile în cuprinsul antologiei, arată că editorii n-au țintit publicarea unei lucrări oarecare („o mică colecțiune drăgălașe, ca aducere aminte de petrecerea mea în Ardeal", cum și-o închipuia inițial Jarnik), ci au urmărit, tenace și consecvent, alcătuirea unei antologii în adevăratul înțeles al cuvîntului, realizarea unei opere cu adevărat reprezentative. Colecția Ioan Micu-Moldovanu era atît de bogată, încît acest scop a putut fi ușor îndeplinit, editorii permițîndu-și luxul exorbitant de a reține pentru publicare numai un sfert din ea. Cel de-al doilea merit al celor doi editori este deci de a fi știut alege reprezentativul și de a fi găsit cea mai adecvată metodă (în conformitate cu maturitatea științifică a epocii lor) de a-l prezenta. În felul acesta, lucrarea lor a putut deveni de interes general, tipică nu numai pentru lirica populară transilvăniană, ci pentru întreaga creație lirică a poporului român.

c) Poate părea paradoxală sau măcar contradictorie atitudinea celor doi editori în problema autenticității materialelor publicate : pe de o parte, resping presupusele sau realele contrafaceri ale culegătorilor, pe de alta, contrafac ei înșiși texte despre a căror autenticitate nu puteau ști nimic (fiind editori, nu culegători). Aceasta este însă o pseudo-problemă. Ei au modificat, dar s-au ferit să falsifice. În acest sens trebuie apreciată munca lor de transcriere. Originea acestei activități trebuie căutată în concepția despre necesitatea restituirii unui prototip folcloric, nici mai bun, nici mai frumos, nici mai complet, nici mai expresiv, ci pur și simplu cît mai adevărat, în sensul potențial al cuvîntului. În această direcție ei au urmărit verosimilul. De aceea modificările lor nu afectează decît în extrem de puține cazuri substanța cîntecului, conținutul său ; ele se referă, în principal, la formă, prezentîndu-ne variante posibile și probabile ale respectivelor motive poetice, în concepția lor ei nu greșeau cumulînd funcția de informator și cea de culegător. Unele din procedeele folosite de ei în transcriere sînt identice cu cele utilizate curent în mediul folcloric, fiind, de fapt, caracteristice pentru tehnica orală<sup>144</sup>. Este clar că, din punctul de vedere al metodologiei actuale, poziția celor doi editori este greșită; în contextul epocii lor însă, ei nu acționează cu nimic mai rău decît alții, dimpotrivă. De altfel, nu putem cere tuturor să-și depășească epoca și contemporanii. Cu toate că gradul de autenticitate al lucrării e mare — mult mai mare decît al altor lucrări ale vremii — antologia Jarnik-

Bîrseanu nu mai poate fi valorificată științific fără corectarea de față. Cartea a avut și continuă să aibă o imensă valoare, și asta este cel de-al treilea merit al ei.

d) În contextul general al folcloristicii vremii, a rilor folclorice prin elevi, tehnică ce a cunoscut în Transilvania în deceniul al 3-lea al secolului nostru, dar mai ales în deceniul al 4-lea, au avut loc numeroși eforturi de editare. Editorii au făcut-o liricii noastre populare, realizînd de exemplu monografia a iubirii, cu etapele și peripecțiile ei<sup>145</sup>. Această lucrare depășește cu mult domeniul și problematica folclorice, fiind un monument cultural realizat în Transilvania, în cea de-a doua jumătate a secolului nostru. Este încoronarea eforturilor de afirmare a naționalității noastre pe acest teren ce-i mai rămase îngăduit după instaurarea rilor. Această lucrare este un exemplu de aplicare a metodei discriminatoare privind naționalitățile și învățămîntului naționalității române din Transilvania, îndeplinită în deceniul al 3-lea al secolului nostru, dar mai ales în deceniul al 4-lea. Această lucrare este un exemplu de aplicare a metodei discriminatoare privind naționalitățile și învățămîntului naționalității române din Transilvania, îndeplinită în deceniul al 3-lea al secolului nostru, dar mai ales în deceniul al 4-lea. Aceasta este cel de-al patrulea merit al lucrării și, în același timp, cel de-al cincilea.

<sup>144</sup> De pildă, contaminarea prin juxtapunere. Vezi Ligia Birgu-Georgescu, *Contaminarea, un procedeu artistic de compoziție*, în *Studii de poetică și stilistică*, 1966, p. 70.

<sup>145</sup> Ovidiu Papadima, *Prefața* la ediția din 1964, p. XI.

## E. LĂMURIRI ASUPRA EDIȚIEI DE FATĂ

### 1. EDIȚIA DIN 1885

Manuscrisul a pus editorilor săi probleme destul de grele și de complicate. Jarnik era partizanul ortografiei fonetice, pe care o considera drept condiție esențială a autenticității textelor folclorice<sup>1</sup>. Manuscrisul fusese însă întocmit la Blaj, centrul sistemului etimologic, iar Ioan Micu-Moldovanu era un fervent adept al maestrului său Cipariu<sup>2</sup>. Moldovănuț nu "a cerut elevilor săi „însemnarea credincioasă a pronunțării”<sup>3</sup>, dar nici elevii nu au aplicat, în mod consecvent, sistemul ortografic oficial al Blajului, așa încât, pe drept cuvânt Jarnik putea să scrie: „Din contră, s-a întrebuintat și aici [ca] de obicei o scriere mai mult sau mai puțin etimologică”<sup>4</sup>, acel „mai mult sau mai puțin”<sup>5</sup> făcând ca mat (trialul să nu corespundă” regalelor cari trebuie să fie hotărâtoare pentru orișicine are de gând a culege și publica produse [le] muzei poporane”<sup>6</sup>. Ne putem dar ima-

<sup>1</sup> I. U. Jarnik, *Drumul pe care am mers*, București 1909, p. 32-33.

<sup>2</sup> *Ibidem*, p. 14 și 15.

<sup>3</sup> Jarnik povestește cum a încercat să evite să corespunde cu I. Micu-Moldovanu în ortografie etimologică, scriindu-i cu caractere chirilice: *Ibidem*, p. 32. S-au păstrat două asemenea scrisori, una din 22 octombrie 1878, alta din 18 iulie 1883.

<sup>4</sup> Încă în 1882 Jarnik scrie lui Birseanu: „Cit pentru gramatica dialectală a poeziilor aceste, nu-mi fac o prea mare iluzie c-oî putea face o prea mare ispravă, fiindcă texturile n-au fost scrise așa cum se vorbește pe acolo și e cam greu, dacă nu cu tot[ul] imposibil, să-și facă unul o idee lămurită despre lucrul acesta mai pe urmă, dacă nu-i este cu puțință să șază timp mai îndelungat chiar în locurile de unde provin poeziile” (Scrisoare din 13 martie 1882). În 1885 relua problema într-o scrisoare adresată conducerii Academiei Române: „îmi pare rău, într-adevăr, că cîntecele aceste n-au fost scrise așa cum se pronunță de la popor în deosebitele părți ale Ardealului; atuncea prețui lor și al glosarului ar fi cu mult mai mare” (Arh. Cane. Acad. Rom., dos. VIII, voi. 14-16, f. 522-523 (pr. 16/28 ianuarie 1885, nr. 2 709). Scrisoare din 25 ianuarie 1885).

<sup>5</sup> *Drumul pe care am mers*, p. 33.

<sup>6</sup> *Ibidem*, p. 32. Pentru a da o idee despre anarhia ortografică ce domnește în manuscris, oferim câteva din cele mai izbitoare exemple. În primul rând se cer menționate cazurile de etimologizare intenționată a vorbirii, prin înlocuirea termenilor din limba curentă cu alții fabricați: *sum* (II. 2, t. 6, v. 5), *asum* (< *adsum*; II. 2, t. 7, v. 1), *rosa* (II. 112, t. 38, v. 2,5), *roza* (II. 14, t. 17, v. 2,4), *rodia* (II. 3, t. 6, v. 1), *ama* (II. 20, t. 14, v. 2,3), *amicu* (II. 104, t. 24, v. 7), *amant* (II. 112, t. 19, v. 5), *tuu* (pentru *tău*: II. 59, t. 23, v. 6), toate (II. 168, t. 9, v. 2)

și în cazul *a debui* pentru *a trebui*, în toate formele verbale posibile: *debuui* (II. 22, t. 19, v. 2, 3), *debuesc* (II. 155, t. 3, v. 8), *deba* (II. 172, t. 7, v. 6,8), despre care încă în 1878 Jarnik își exprima mirarea față de I. Micu-Moldovanu, scriindu-i: „Ore nu este un eror de tiparu «debuu» ce am cititu în numerulu celu dein urma Foiel scol. in massimele domnului dr. Man?” (scrisoare din 13 februarie 1878). Într-al doilea rând trebuie menționate cazurile de manifestă latinizare ortografică. În acest grup de fapte intră exemple ca: *Suntu* (II. 2, t. 10, v. 3), *suntei* (II. 2, t. 24, v. 2), *suntemu* (II. 2, t. 14, v. 8), *jace* (II. 8, t. 18, v. 4), *fontana* (II. 9, t. 12, v. 3), *viață* (II. 62, t. 9, v. 7), *ocliulu* (II. 69, t. 8, v. 3), *ocliului* (II. 173, t. 23, v. 7), *craniu* (II. 127, t. 11, v. 6,7), *granu* (II. 130, t. 15, v. 8). Din cea de-a treia categorie fac parte numeroase cuvinte a căror grafie este nesigură, șovăind între 2 pînă la 12 forme. Se scriu în două feluri: *senge* (II. 1, t. 2, v. 11) și *sânge* (II. 2, t. 8, v. 2), *demu* (II. 1, t. 6, v. 2, 3) și *ghemu* (II. 177, t. 14, v. 2), *reu* (II. 1, t. 7, v. 10) și *riu* (II. 184, t. 9, v. 10), *frunza* (II. 2, t. 1, v. 1) și *frunzia* (II. 2, t. 2, v. 4), *mergele* (II. 9, t. 5, v. 2) și *mărgele* (II. 73, t. 9, v. 1), *obradu* (II. 13, t. 21, v. 4) și *obrazu* (II. 63, t. 5 b, v. 5), *mele* (II. 17, t. 1, v. 3) și *urechia* (II. 113, t. 4 c, v. 3), *mormantu* (II. 68, t. 31, v. 3) și *mormentu* (II. 83, t. 17, v. 3), în trei feluri se scriu: *rata* (II. 131, t. 10, v. 3), *ritu* (II. 139, t. 5, v. 2) și *rălu* (II. 165, t. 4, v. 1), *radioru* (II. 104, t. 1, v. 1), *rezoru* (II. 87, t. 2, v. 1), *rozor* (II. 132, t. 23, v. 1). În patru feluri stat scrise: *cucurusu* (II. 6, t. 10 a, v. 2), *cucuruzii* (II. 17, t. 20 b, v. 1), *cucurudiu* (II. 28, t. 46, v. 2) și *cuăurudt* (II. 3, t. 33 b, v. 2); *capetuntu* (II. 4, t. 9, v. 2), *capatuniu* (II. 6, t. 16, v. 5), *capetaniu* (II. 1134, t. 31, v. 10) și *capataiu* (II. 58, t. 12, v. 9) *ifanu* (II. 106, t. 34, v. 1), *fenu* (II. 113, t. 26, v. 1), *finu* (II. 173, t. 25, v. 1) și *finu* (II. 133, t. 22, v. 1, 3); *fanțana* (II. 57, t. 15, v. 1), *șuntum* (II.

\$' tft fi AIMgl &†Uc\*£\* • fccTt. <g fc at

' fa£9 ^ « M h T i†jL . oyN †\$†cn \*jHc

•4t t<% t% p,t. fK £ t Atinge

† M \* £ ? † \* 'h&fc\*\*\*\*^ ' '

I. U. Jarnik către Ioan Micu-Moldovanu, scrisoare , în chirilică, din 18 iulie 1883, Iraltiiul despe publicarea colecției la Academie și despre colaborarea cu A. Bîrseanu (Biblioteca Filialei Cluj a Academici, Fondul Blaj).

gina ce dificultăți a întâmpinat Jarnik, încercînd să se orienteze prin hățişul de junglă al ortografiei manuscrisului. Ortografia aceasta trebuia să fie schimbată „întruna mai fonetică”; de fapt, era vorba de uniformizarea completă a grafiilor. Jarnik a considerat operația lesne de efectuat, dar curînd și-a dat seama că el, un străin, nu o să se poată descurca în cuprinsul manuscrisului și și-a căutat un colaborator. În cîteva rînduri mărturisește impasul în care s-a aflat, făcînd în același timp și elogiul priceperii colaboratorului său.

Credincios convingerilor sale, Jarnik a încercat să impună și lui Bîrseanu sistemul ortografiei fonetice, după, cum mărturisește următorul pasaj dintr-o scrisoare, unde principiul este aliat cu experiența tipografică: „În privința chipului de scriere în poeziile populare ce ai luat d-ta, să fie cît se mai poate de fonetică, fiindcă la așa produse așa trebuie. Pe z aș dori să-1 scrii totdeauna cu z și din cauza tipăririi, fiindcă dacă se va tipări aicea în Viena, e mai bine să avem o literă mai puțin de aceste cari nu se află la tipografiile de aicea. Așa și șt, deși din cauza tipăririi ar fi mai comod cu sc, dar să fie mai fonetic, să-1 scrii cu șt. Vocala k o voi transcrie totdeauna prin ă, vocala 4 prin î și înaintea celui din urmă semn; h și g vom scrie prin ch și gh ca în limba italiană. Altmintrelea, dacă s-ar afla niște deosebiri între transcrierea d-tale și a mea, ne putem înțelege să o ținem, sau dacă trebuie cores, nu va fi munca mare”. Nu știm ce-i va fi răspuns Bîrseanu la fiecare din problemele puse în discuție, însă dintr-o altă scrisoare a sa vedem că a renunțat la ideea inițială: „În privința ortografiei, acuma [î]mi pare rău într-adevăr că te-am îndemnat la ceva ce te împiedică. Eu nici nu m-am gîndit că asta ar putea să pricinuiască o piedică așa de mare, se vede însă bine că m-am înșelat: eu nu m-am gîndit că alta este să scrii o limbă străină ce ai învățat-o din cărți. Într-o vîrstă mai înaintată, cînd cu o ortografie cînd cu alta, și alta să-ți schimbi modul de scriere în limba ta strămoșească, modul cu care te-ai deprins din fragedă copilărie. Divergența între modul de scriere al meu și între al d-tale după cum mi se pare nu este alt decît că d-ta scrii pe -k cînd cu & cînd cu ă, pe cînd eu totdeauna sunetul acesta îl scriu ă, și alta că d-ta scrii și 4 cu \$ sau pe cînd eu scriu cu î în privința scrierii lui -k prin 6 dedar că-mi este absolut egal; dacă semnul scurtării îl faci numai pe a sau și pe e, se va zice că e și o cu semnul scurtării pe deasupra se citește -h. Mai serios lucru e transcrierea sunetului 4, fiindcă aicea sunetul este cam deosebit de ik. Știi că sînt unii care zăcă pe unele locuri nieri nu s-aude sunetul acesta, și

150, t. 6, v. 1), *fonlana* (II. 9, t. 12, v. 3) și *fântâna* (II. 42, t. 24, v. 3). În cinci feluri sînt scrise: *dumeneea* (II. 6, t. 9, v. 6), *dumineca* (II. 28, t. 29, v. 6), *domeneea* (II. 59, t. 15, v. 6), *domenica* (II. 128, t. 4, v. 6) și *domineca* (II. 71, l. 17, v. 6); *parlazu* (II. 56, t. 2, v. 3), *parladiu* (II. 165, l. 12, v. 5), *pdrlaz* (II. 110, t. 10, v. 3), *priladiu* (II. 112, t. 2, v. 1) și *șprilasu* (II. 168, t. 5, v. 2); *gie* (II. 58, t. 5, v. 1), *vie* (II. 58, t. 8 a, v. 3), *via* (II. 141, t. 1, v. 3), *vinia* (II. 02, t. 9, v. 7) și *oenia* (II. 173, t. 26, v. 1); *necaz* (II. 177, t. 12, v. 1), *necazu* (II. 152, t. 7, v. 4) și *notam* (II. 130, t. 10, v. 15); *chartie* (II. 60, t. 19, v. 2), *hărtie* (II. 61, l. 2, v. 2), *hărtia* (II. 104, t. 12, v. 3), *ehărtia* (II. 113, t. 19 a, v. 1) și *hirlie* (II. 169, t. 14, v. 3); *sprâncenele* (II. 2, t. 17, v. 3), *sprintenele* (II. 168, t. 4, v. 3), *sprincele* (II. 70, t. 9, v. 5), *sprencenele* (II. 56, t. 15, v. 3, 4), *sprâncene* (II. 58, t. 3, v. 8). În șase feluri sînt scrise: *camasia* (II. 2, t. 12, v. 3), *camesia* (II. 46, t. 1, v. 4), *chamesia* (II. 3, t. 43 b, v. 5), *chemesia* (II. 49, t. 12, v. 6), *chimesia* (II. 56, t. 4, v. 4) și *chimesie* (II. 54, t. 8, v. 5); *giele* (II. 12, t. 8, v. 5); *gele* (II. 45, t. 3, v. 7), *jele* (II. 52, t. 10, v. 1, 3), *jiale* (II. 49, t. 3, v. 3), *glalea* (II. 135, t. 17, v. 7) și *jăle* (II. 63, t. 3 b, v. 6); *piena* (II. 65, t. 2, v. 2, 3), *piana* (II. 104, l. 20, v. 3), *pana* (II. 84, t. 26, v. 2), *peana*

(II. 73, t. 6, v. 4), *pinii* (II. 185, t. 24, v. 3, 4, 5) și *pena* (II. 71, t. 9, v. 2, 5). În șapte feluri scrise: *magyarănu* (II. 2, t. 22, v. 3), *magierănu* (II. 162, l. 12, v. 1, 3), *made-ran* (II. 42, t. 22 b, v. 2, 3), *magerănu* (II. 3, t. 25, v. 5), *maiarănu* (II. 73, l. 1, v. 1, 3), *magiarănu* (II. 6, t. 22, v. 1) și *maghiaam* (II. 185, t. 24, v. 3). În fine, în 12 feluri este scris: *ie* (II. 2, t. 19, v. 2), *iie* (II. 50, t. 7, v. 2), *Ha* (II. 4, t. 13, v. 3), *iea* (II. 4, t. 11, v. 2), *ija* (II. 155, t. 19, v. 2), *lie* (II. 132, t. 27, v. 2), *liea* (II. 3, t. 41, v. 22), *lia* (II. 3, t. 23, v. 3), *Ua* (II. 68, t. 13, v. 4, 7, 9), *ilia* (II. 117, t. 33, v. 4), *linia* (II. 13, t. 116, v. 2) și *inia* (II. 3, t. 7, v. 7).

*Drumul pe care am mers*, p. 33.

• *Ibidem*, p. 31: Bîrseanu a dovedit „o pricepere cum se cade pentru poezia populară peste tot și cea română în special”. Și în Doine *Si strigatori din Ardeal*, extras din „Calendarul revistei «Ion Creangă» pe anul 1912”, Birlad, 1912, pi 15—16, în două scrisori către I. Micu-Moldovanu (4 martie 1880: „1-am rugat sa mă ajute”; 18 iulie 1883 r nu s-ar fi încumetat singur și face prezentarea lui Bîrseanu; și în două scrisori către Titu Maiorescu (31 decembrie 1879 și 8 aprilie 1881—B. A. R., S—4,9).

xrv

• Scrisoare din 28 noiembrie 1880.

eu, zău, nu știu dacă tocmai p-acolo de unde provin poeziile este cunoscut sunetul acesta sau ba. Știi bine d-ta că originalurile, fiind scrise etimologiceste, nu puteau să mă orienteze asupra cestiunii aceste [ia]; am transcris cam după mîmplare și trebuia mai tîrziu să mă adresez la persoanele competente în privința aceasta, adică la persoanele dintr-aceste părți ale țărilor românești. Așadar vezi că în privința aceasta nu trebuie să-ți impui *nici o rezervă* și-ți sînt foarte îndatorit c-ai atras băgarea-mi de seamă la acest punct<sup>16</sup>, în urma acestei corespondențe s-a ajuns la situația de a folosi 5 semne pentru sunetul *i* și cîte două pentru sunetele *ă, oa, ea* și *șt*, ceea ce încarcă inutil aspectul grafic al textelor. Mai grav e însă faptul că folosirea diferitelor semne se face fără nici un discernămînt, fiind puși în fața celor mai rebarbative inconsecvențe grafice.

Cîteva exemple devin revelatoare. Astfel, același cuvînt are două grafii deosebite ale lui *i* în cuprinsul aceluiași text<sup>17</sup>. Poate avea chiar trei grafii în texte diferite<sup>18</sup>. Unele forme ale ind. prez. de la 'a *fi* sînt transcrise în două felurii «*unt, suntem și sînt, sîntem!*», ultimul eaz fiind cel mai frecvent. Sunetul *ă* apare în aceleași cuvinte și în aceleași text@ transcris de asemenea în două feluri Diftongul *oa* e transcris cînd *o*, cînd *oa*, fără alegere. Transcrierea cu *o* este cea mai abundentă în prima parte a volumului, apărînd ultima dată la D. 542. La strigături o întîlnim doar o singură dată<sup>19</sup>. Același cuvînt este transcris, în cuprinsul aceluiași text, în ambele feluri<sup>20</sup>. Mai frecvente sînt cazurile cînd în cuprinsul aceluiași text întîlnim cuvinte diferite ortografiate în ambele feluri Diftongul *ea* este întru-totul în aceeași situație; transcrierea lui sub forma *e* apare numai la începutul cărții, la strigături neîntîlnindu-se nici un caz. Subliniem acest interesant paralelism între tratamentele grafice ale ambilor diftongi. Apare și aceeași inconsecvență în transcrierea aceluiași cuvînt în cadrul aceluiași text<sup>21</sup>, precum și inconsecvența transcrierii mai multor cuvinte din același text<sup>22</sup>. Pentru ambii diftongi este valabilă aceeași situație: toate cuvintele transcrise cu *u* sau *o* au și paralelele lor în *ea* și *oa*. Sunetul *z*, este transcris și el în două feluri, în mod indistinct. Astfel, aceleași cuvinte sînt ortografiate atît cu *z*, cît și cu *o*<sup>23</sup>. Uneori aceleași cuvinte sînt transcrise, în cadrul aceluiași text, în ambele feluri<sup>24</sup>. În același text se întîlnesc ambele grafii, la cuvinte diferite<sup>25</sup>. Interesant de remarcat e faptul că editorii folosesc în mai mare măsură pe *d*, foarte rar pe *z*. Din punctul de vedere al limbii materialelor, este important să semnalăm fonetismul: *vază, șază, erează, cază* etc.<sup>26</sup>. Grupul consonantic *st*

<sup>16</sup> Scrisoare din 12 ianuarie 1881. Cu toate acestea. In prefața lui Birseanu (p. XII) citim : „Ortografia între-buîntată de noi a fost de tot fonetică. A m fi dorit să se observe întocmai și la tipărire, ceea ce însă nu s-a putut îndeplini”.

<sup>17</sup> *Urit și urat*: D. 176; *dînsa* și *dlnsa*: D. 609; *ciută* și *ciuntă*: D. 470; *mergând* și *mergând*: S. 237. Formele cu *ă* le corectează în scrisoarea din 1884 către Birseanu: vezi 53 228 346

*c&nd* 24.4, 182.8, 191.9. 261.3, S. — — — ; oand 40S.4;

*gândesc* 409.6; *mncata-s* 410.7; *bitr&ni* 410.14; Câte 514.9

*Minca-mincăm* D. 637 *m&ncalu-s* D. 410; *strînge* D. 316 *stringeam* S. 75; *sfînt-sfînta* D. 591 - *sf&ntut* D. 486, S. 137; *iărg* S. 138 - *tîrg* S. 126; 258, 299

*llrgi* S. 138; *mandra - mendia*, D. 177 - *minară* D. 512

*Sunt* D. 59.18.19, 163.6; S. 73.1, 78.5; *suntem* D. 112. 8, 137.2. Cazurile paralele în *t* nu le-am transcris.

<sup>18</sup> Păcate și păcate D. 4; *m&ru* și *mirul* D. 53; *ditdui* și *didui* S. 274; *fără* și *făr&* S. 301.

<sup>19</sup> S. 110.

<sup>20</sup> *Tote și* toate D. 33; *net&tu* și *netoate* D. 347.

<sup>21</sup> *Tote* dar scoate, poate, moarte D. 2; *nbptea* dar scoate D. 31; sore, năptea dar *razoare* D. 36; *bălă* dar toate, moarte, *școală, privighetoare* D. 48; *t6te* dar *albifwē*,

*roșiwe, merișoare* D. 59; *Marioră, seri&ră, Mișră, bilă, țcolă, miră*, dar *rumeoară*. D. 64; *pictore* dar moare D. 192; *sănătăsa iar frumoasa* D. 241.

<sup>22</sup> *Simăna și seamăna* D. 58; *tigă și leagăna* D. 188. <sup>23</sup> *Ntea și fegă* D. 33.,

<sup>24</sup> *\*Frunză* D. 140, 141, 374, 396, 525; S. 283 dar /fwitgd S. 274, 284 și *fruntyină* S. 283; *pânză* D. 204, 216, 330, 492 și *pânzătură* S. 181 dar *pânză* D. 641; *prăffzu* D. 167, 554 dar *prnd* D. 440; *buxe* D. 107, 174; £ 230 dar *gude* D. 106; *vhut* D. 266, 269 dar *viututu* D. 43, 47, 103, 298, 30, 309, 350, 503; S. 188; *ziiele* D. 47/ dar *dtfe/e* D. 29, 67, 68, 142, 230, -247, 286, 381, "395, 398, 404, 412, 450, 454, 487, 537, 539; S. 24, 131, 144, 208; *zfti* D. 21 și *zeu* D. 82 dar *dif* DL 6, 35, 67, 79, 81, 82, 106, 128, 138, 153, 165, 202, 214, 239, 237, 251, 254 etc.; *Dumnezeu* D. 95, 130, 325, 355 dar *Dumzeu* D. 198, 223, 257, 258, 278, 372, 380, 381, 399, 402, 414, 435, 457, 464, 476, 480, 545, 547, 570, 572, 586, 588, 594; S. 342; *zioa* D. 7 dar *țioa* D. 32, 142, 167, 181, 226, 263, j86, 302, 312, 415, 53, 559, 644.

*Ze* și *dă* D. 82.

<sup>25</sup> *Zifete* dar *oițutu t>*. 47.

<sup>26</sup> *Vaă* S.; 202; D. 285, 451, 559, 52\*; *plS* IX 65, 81, 85, 89, 4\*4, 197, 2†1, 216, 242, 299, 306, 305, 359, 379,



este transcris de asemenea în două feluri.: *ș t* sau *se*, fără a putea, descoperi un criteriu în folosirea uneia sau alteia din cele două grafii. Singura oBeta^t^m^Po^A^ 'ace se referă la faptul că în prima parte, a cărții predomină grafia \$ \*t&Jtm.Jbh\*- doua partea ei, grafia s<sup>24</sup>. Apariția fenomenului merge de-aici paralel cu ce constatasem!» cei doi diftongi. Mai interesante sînt cazurile de gtafiedublă \*/«'v.A., z-M'i^ bU. ,...>.,

Această compartimentare a c&^ii iu doctă ;ttnitâți grafice (^ttia,pM^%«aiftdi9rjza1^ prin folosirea diftongului 6 și diftongului < ca țli -prin; utilizarea grupului consonantic șt i partea a doua caracterizată prin grafiile oa, eași \*c) apare și mai accentuată cînd știm că în aceeași situație se află și alte două fenomene; Astfel « (mui după consoane) apare numai în prima parte a cărții, lipsind complet în cea de-a doua parte a cărții. În aceeași situație se află și \* (final)<sup>28</sup>. Pe baza aceasta am putea presupune că fiecare din aceste două părți aparține altuia din cei doi editori. Uputem ști însă căruia dintre «i. Este iarăși posibil fie această situație să se datorească și altor factori (ingrijitorului de la Bueureștialeditei, & Sjon^sau chiar lui P. Ispirescu, despre care știm oă.a f acut; ©^corectură, suplimentară a imaterialului, la cererea lui Jarnik, începînd cu o »Aiuiu^>'eaidă.'tqMg^i^o&')<sup>29</sup>. B&ffl&ine ca, eercetări ulterioare (de pildă, în arhiva familiei): Jarnik, pentonTd^seoperire^ seanu) să stabilească mai precis «poi?tul fiecăruia din .cei care au participat la editarea cărții în 1885. Fișele personale al lui Jarnik ce ni s'au păstrat, - nu sînt relevante în această privință, !; deoarece; ele nu ^reprezintă ultima, formă,» manuscrisului, ci o formă intermediară de kK^u. 'Jivr.^mm^iși^-aciiaoexe.», Im i^amllk., eătre. lpn. Slavici, cuprinzînd amănunte privitoare la tipărire, nu este suficient de clar în problema ce ne interesează. „A doua oară am păt-o du cîtecele pop» din Ardealj. publicate de dl. Bîrseanu și mine de Academia B^mană. După ce înăoi aintedeasupunetfixturUeaceste • la tipar, am scos toate cuvintele din ele, nii-am închipuit că printr-astă am dobîndit un mijloc ca ortografia să fie cît se mai poate de consecințe și de acurată. Am cerut (dară nu în mod oficial și asta era greșeala; ) să; nu se: trimită și; > inie cel puțin o \* corectură și dl. dare a fost însărcinat cu. privigkeim 'trpăiareimi-a irftspuns prfn. jvlogi&jiiiBpt. cf. daazft el în privința aceasta este mai competent; decît mine. în.zadar cereanj; săij^i, sșrtrimită fiecare coală <el puțin: după ce#<o fi: tip&rhv de-.\*bt y...ixL sfârșit mi îsuplinit cererea»; și

428, 465, 501, 541, r82; S. 78, 86, 102, 134, 159, 202, 216; șadă D. 352, 518, 573; sed S. 202; D. 413, 585; ereadd D. 285, 529; cad\$ D. 427, 135; pear^a < >, 396; nrftff D. 198, 228, 396, 426, 478, 588; S. 331; aprindă 81 40; <ftschQă D. 183; S. 40; aușfju D. 142, 216. : :

12 Forma este caracteristică pentru doine\*; la strigături p. Intlnim numai .le două ori în totul. İaijă ^xerijplete: cunoaște, brasoveneti, românești: D. 47 jfereji^dqîhhasi; 52; cetește, topește : 55; grăește, poești; tot\*; grăește, iubește: 115; iubești: 123; gîndește-, 177, 355, 575; gîndești: 181, 570; lîieurești, ddnrii^kmiâ'i: 298'nea%, dește: 345; nîalmște; 866; pordfsette/ mifr^șteV 367; pii- tredești: 482; trăiești, iubești, găsești: 544; ștf, rumenești: S: 259; mîttuește: 311.

13 Forma este caracteristică pentru strlgftttitl; hidoine și intlneste numai de două ori. İatâ exmplefe': smifeaceei T). 24; negreze, 'verdesee : 26; 'niierdeaci & ~seint; 324; sfârșese, privesee : 45; gîndeseti' \$4Ayeuhmta; Seiu: 605, 631; S. 2, 80, 131; pomeneser; S. 9; âWurf 22; gătesei, esci : 26 ; cresee : 31; ifrd^osfesei: 37; emst', 45, 47, 58, 73, 89, 122; 166, 213, 214; sei; seiu: 52; g<U teste, polrivesne : 57 ; trăiești : 58, 70; iubești 173; tndeset; 109; nescce, poftesec : 85; opresee : 100; pdriesee; gli^ei^10p; 109; aeiăi: 111; netedele : 142; frdi^\*ee. gundetie^ CfSf; 109; peete, pesee, sdrânganeace, păsește : 162 ; stîjeați; 109; iubesee, pustiește . 183rffdiifescce'riS^ KtiH t9t; tntat-

deae : 209; cresee, peae : 228 ; eobesee : 229; ferește : 230 ; mpusee: 328.

\* Astfel\* fthllninv dubletele: tncăltfeaeiS, 209 stlneal-iesUD. 345; ganae)t O. & U<^gAia%șUD: 181,570,? jian\* deae". S. 108,154,184,ti gîndeste D. 177,356,575; iubește S.183 șr iubește D. 415; iubesni T>. 73 și iube%UD. 123, 544f fopesee S. 162 și topește D. 55; traleseiD. 58, 70 ^i

544f fopesee S. 162 și topește D. 55; traleseiD. 58, 70 ^i

l h mod absolut consecvent la doine I—202, după «are inconsecvent plnă la 309. Cazuri de inconsecventă: Ti'. 46 fost și fostii, cum ^ i cum A.

\* f t l n m o d .absolutconsecvent, apare? la doiwjl—ZtLlt

tipă care pjăi rar. ij tr|Ulninv Insă și la strigături V S. 4, 61, 139, 308. Destul de clar se conierează și situația lui \* (median): D. 24. 35, 149, 221, 249, 394, 465, 479y 48S, 490\* 492, 403". 502, "503, 5 | 2 » ^ i, 541, 544/ 584, 622J; 292, deci la D. 148-622, a oua jumătate dintr-amei părți, în timp ce i (inițial) nu este relevant pentru nroJUtBjna discul ^ 8, 'X-'-jî" . - , - 7<v I

\* Traian ^«IM^Nlytj^C\*^t^r^p^|M|aV.^nâie',4jft Urban Jarnik și Petre Ispirescu, In „Studii și c^rectăr lpe- terar ^ și jojelor", 12 (1963), p. 79; scrisoare Sin decembrie s t. 'J § 83 : „Gt^efelile'ce^ziceti t a & g â s i t y^fH.:pvrntei lh 'c&artf'f citet la^trejăifte, la bhrsmdayei rf-jtalefairs rtfât făcut și etfb revize directna aHui'ffbn'V ^n^i^i^n «>^% ,...t^>

mi s-au trimis cele 5 coaie de la început, tipărite așa încît mi se făcea scirbă de asta. După ce am reclamat în contra, s-a îndreptat, nițel, dară ce bine, ar fi fost de mi s-ar fi trimis chiar coala cea dintîi, cum am cerut<sup>18</sup>, Cartea, avînd 15 coli, secționarea de care pomenește Jarnik ca moment de îmbunătățire a-ortografiei (la coala a cincea) nu corespunde cu secționarea pe care am deosebit-o noi și care rămîne, pentru moment, încă inexplicabilă.

Oricare ar fi situația în momentul de față, la data respectivă ea a provocat lui Jarnik multe neajunsuri deoarece în redactarea glosarului său el a trebuit să țină seama de toate aceste permanente șovăiri grafice. Este ceea\* ce mărturisește în cuvîntul introductiv al glosarului : „Il est encore un repifochequ'onp^njroit.m'adresssfc: celui de n'avoir pas suivi partout la transcription observe "dans les textes. Voici ma reponse: Si un seul systeme orthographique avait été" suivi d'une maniere constante et conș^quente dans les textes, j'aurais regarde' comme mon devoir de l'introduire dans leglossaire, quand mame je differerais d'avis sur la question de son oppdTuûu^e" «Malheureusement j'^tais en pr'sence de plus d'un mode d'orthographe : des fluctuations perpétuelle's entre *ă* et *t*, entre *â*, *%, î* et *u* (*sunt*), entre *6* et *oa*, *6* et *ea* *d* et *z*, *se* et *șt* m'ont détermină â adopter pour le glossaire une transcription qui ne s'accorde pas toujours avec celle des textes. Quelquefois les mots écrits de manieres différentes se trouvent & leur place alphabétique, ensemble avec la citation respective. D'autres fois, je ne fais que renvoyer à l'arttele oț. est trăite le mot, sans prendre egard à sa forme ext&ieure<sup>18</sup>. El a reușit, așadar, să înlătore obiecțiile ce i s-ar fi putut aduce, introducînd în glosar cea mai mare parte a greșelilor și inconsecvențelor grafice arătate mai sus<sup>32</sup>.

Nu a fost însă niciodată de acord cu, sistemul ce s-a folosit la tipărirea cărții, sistem pe baza căruia cei doi edituri au fost excluși de la corectura textelor. Problema corecturii 1-a preocupat tot limpid. Înainte de publicare a propus diverse soluții<sup>33</sup>; după publicare

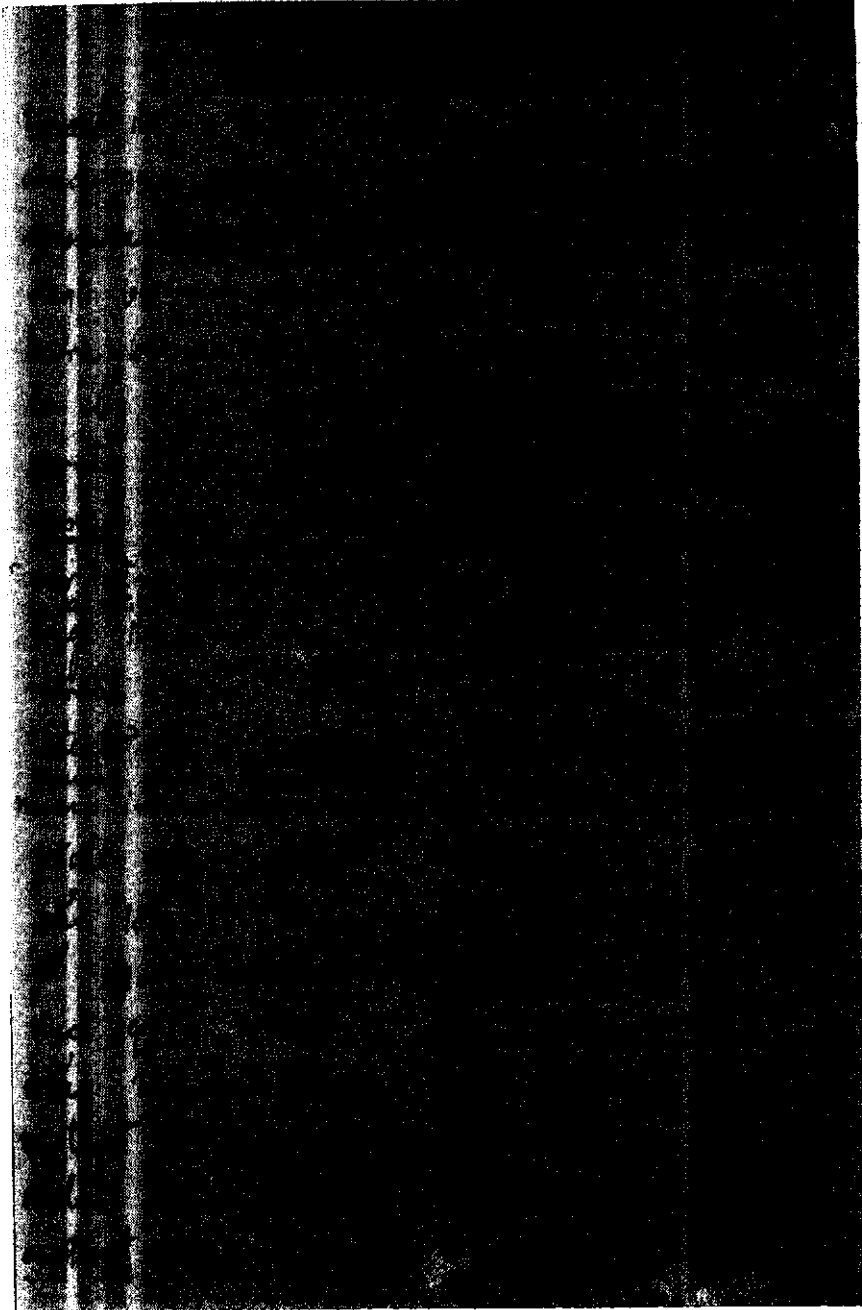
<sup>18</sup> I. E. Torouțiu, *Studii și documente literare*, voi. III, La 25 mai 1885 li comunica în scris că a și realizat acestea : București, 1932, p. 145-148, scrisoarea a IV, din 3 mai 1885.

<sup>31</sup> *Avant-propos*, p. 1K—X. Iată cîteva trimiteri de acest gen din glosar: *adine* v. *adine*, *incă* v. *incă*, *dlns*, v. *dens*, *m& runt* v. *merunt*, *mer* v. *mar*, *pir* v. *pireu*, *m& rân* v. *renr&n*, *rispund* v. *rispund*, *senătos* v. *s&nătos*, *strein* v. *v/răin*, *suni* v. *sint*, *țineruț* v. *țlneț* etc.

<sup>32</sup> Într-o amplă scrisoare către Birseanu, la care anexează și lista tuturor greșelilor și neconcordanțelor grafice descoperite de el (scrisoare reprodusă parțial în fotocopie), Jarnik spune : „Să nu te spării văzînd o așa mulțime mare de greșeli de tipar. Dacă ar trebui să le trecem pe toate la locul convenit ca autori și să mai adăugăm și neconsecvențile în scriere, grozav ar fi; însă după ideea mea puțm să fim cit se mai poate de coliiștilnoși și să coregem tot și totuși să hu se vază la înțlia, vedere... Mi «' glandulssă mascăm aceste greșeli cit se poate mai mult. Mi se pare—c-am și vorbit despre modul cum ar trebui făcut: să trecem greșelile aceste cil se va putea în glosarul însuși la locul convenit și tot așa sa trecem acolo și neconsecvențe în modul scrierii... Despic alte neconsecvențe, ca de exemplu : *să și sg, o și oa, e și ea, lwl și bol, foae și foae, două și două*, mă și *me, urîtu* și *urbtu*, *mândra* și *mendra, dela* și *dela, șt* și se, *peatra* și pi *atn't*, am să fac o notiță înaintea glosarului și va ajunge... Numai greșelile ce nu se pot din orice cauză trece în glosar, se vorntmrla locul lor ca greșeli de tipar, de piulă: *sărace* 33.1 = *săracele*, *țl-i-i* 230.15 = *țl-i...*” (scrisoare din 6 octombrie 1884).

„în cit privește greșelile de tipar și inconsecvențele de scriere, după cum țl le-am înșirat într-o scrisoare a mea de „mai naintc, le-am trecut, partea cea mai mare, în glosarul însuși”.

„Eu, după ce am văzut înșirarea de greșeli, scriindu-i iuț Birseanu, propunea : „Să um cu corijcturaj cunj să fie ? Să se corecteze numai și numai la București\* nurmi vine să admit, fiindcă în privința asta mi se pare că nu-s destul de riguroși și c-ar intra, o mnițme de greșeli. Apoi eu aș vrea să am *cea din urmă corectură*, ca să constatez scrierea să fie *totdeauna* consecință și corectă și să scet îndată cuvintele necesare pentru glosarul”. Este o lună (14 august 1883) relua problema”: „In cit privește corecturile, nu pot să zic altfel decit scrisesem în scrisoarea respectivă. Cu cit am avut prilej să văd; am observat că în privința unei ortografii consecințe lucrul stă foarte rău fii cărțlile românești. Și CS^JS^ vrea ;ca."cărift nbașse-să 4” »e' poată face o asemenea împiitare. Eu aș fi" de părere ca coaiele să se trimită ațK mie, cit și ție și d-lui Sion. Fiecare va corige la rlnțfal său șt coaiele noastre le trimitem amîndoi d-Jul Sion, care le va compara cu corectura d-lui și va vedea llică, o d^tă daci l-a scăpat ceva cu vederea sau ba...”. În două luni (20 Octombrie 1883), după ce s-a dus de la corectură, îl roagă pe Birseanu: „Fii bun și scrie d-lui Sion în privința aceasta, spre ca nu doară va ft\*ipărit, fără să ne fi arătat cel puțin o parte de cea-dmtrfcoWăy-să' vede\*\* și noi-și-să^im dacă ne place au ba. Atlta cred putem să cerem și noi, deși dl. Sion este însărcinat cu supravegherea tipării”. Academia a



I. U. Jarnik către A. Birseanu, un fragment din lista de greșeli (f. 82r.) ce însoțește scrisoarea din 6 octombrie 1884 (Biblioteca Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj).

nu a încetat să incrimineze sistemul și pe inițiatorii săi<sup>34</sup>. Din această cauză a stăruit ca glosarul să i se tipărească la Praga, sub directa sa supraveghere<sup>f</sup>.

Din cauza muncii împărțite și a unui control superficial, lucrarea este plină de greșeli de tipar. Pe lângă numerotări defectuoase<sup>5</sup>, cuvinte scrise greșit culiteră mare<sup>7</sup> sau invers, cu literă mică<sup>88</sup>, pe lângă litere sărite<sup>8\*</sup>, litere întoarse<sup>9\*</sup>, litere inver-

consideraț însă trimiterea colilor de tipar în străinătate stingheritoare și a încredințai supravegherea tipăririi lui G. Sion. În Arhiva Cancelariei Academiei Române s-a păstrat o scrisoare a lui G. Sion către președintele Academiei, din 15/27 decembrie 1883, prin care solicită să fie retribuit pentru primele 6 coli corectate (dos. VIII, voi. 14—16, f. 299, nr. 2 277). În condica de intrări și ieșiri, la nr. 2 282 din 19 decembrie 1883, este menționat și procesul-verbal nr. 42 al delegației prin care se „aprobă a se plăti suma de 150 lei, emițându-se ordonanță de plată (Un cap. II, § 2, lit. r., precum și un acempt de 100 lei pentru coatele viitoare ce sînt a se tipări, în total 250 lei, «Hui Sion conform cererii sale». La 5 aprilie 1884, cu nr. 2 422, „di. G. Sion cere a fi lichidat pentru revisuiriile și corecturile făcute tipăririlor din **T. Liviu** și **Poesii popu-** lare (dos. VIII, 15)".

"Aflînd hotărîrea Academiei, pe care o va critica în introducerea la glosar (pentru pasaj ceruse aprobarea Academiei Însăși: la 7 iunie 1885), trimite introducerea și întrebă „dacă se aprobează mai cu seamă\* pasajul în care vorbesc despre ortografia și despre modul Cum s-a executat tipărirea texturilor. N-aș fi pomenit asta dacă nu mi-ar fi frică că s-ar pomeni de alții și poate într-un mod mai aspru" (Arh. Cane. Acad. Rom., dos. VIII, voi. 17, f. 33, pr. 28 mai 1885, nr. 2 882). Mai tîrziu avea să spună că procedase greșit, „Intr-o vreme, cînd regulile ortografice române nu erau așa de stabilite" (**Drumul pe care am mers**, p. 33). Ii scrie lui Bîrseanu, la 20 octombrie 1880: „Cit privește pe dl. Sion și simțimîntul său de infailibilitate, să fie după voia lui: numai că, cînd se vor strecura niște neconsecințe în scriere — și numai de aceste mi-i frică —, va fi vina lui. Și cum este cu d-ta, și tu ești exclus din participarea la ti țire. Aici cel puțin nu s-ar putea aduce scuza că tipărirer. ar înUrzia prea mult, căci din București la Brașov merge iute", iar la 1 februarie 1884, după ce văzuse o parte a tipăririi, nu-și poate înfrîna indignarea și-i scrie: „Se vede acum cit s-a adevărit vorba sămeață a d-lui Sion că doară el este mai competente în afacerea aceasta decît mine. Dară nu era frica că ni se va da vina nouă de modul cel pocit în care se tipăresc -cîntecele, mi ar părea chiar bine c-aroganța d-sale are să fie pedepsită, însă așa cum stă lucrul ||] ||]mi pare cit se mai poate de rău și am și exprimat părerea mea în două scrisori ce am trimis d-lui Ispirescu, la cari am adaus niște liste de greșeli de tipar și de neconsecințe în modul de scriere. Să zic adevăr, cele din urmă mă necăjesc și mai mult decît cele dinții; dacă s-a crezut că Academia, tipărind colecțiunea, nu poate să întrebuițeze altă ortografie decît a sa, fie; însă atunci trebuia să se întrebuițeze în mod consecințe și nu să scrie într-un rînd *6, e. de* și într-alt rînd *oa, ea, z, ă* și tot așa". Într-o altă scrisoare învinovățește pe „prea stimatul d. Sion" de a „ni fi schimonosit textul" și de a se fi purtat cu el atît „de arogant" (scrisoarea din 6 octombrie 1884). Mai tîrziu, revenind asupra chestiunii, avea să scrie despre G. Sion: „N-am putut niciodată să-l

iert c-a lăsat<sup>4ă</sup> se strecoare atit de multe și grave inecohesuențe și chiar necorectități în scriere: noi amîndoi, Bîrseanu și cu mine, am primit texturile cu totul tîpărite" (**firumul pe care am mers**, p. 33). Corectura o considera posibilă, deoarece avea la îndemînă glosarul, eu ajutorul cărui a putea constata „urce mod a fost scris un cutare cuvnt în foile precedente, pe cînd un alt, care se lasă numai și numai pe memoria lui, poate foarte des să se ție înșălat" (scrisoarea din 14 august 1883). Ideea este reluată și în introducerea sa la glosar (p. X) și în: **Drumul pe care am mers**, p. 33. Pentru a ascunde față de public toate dedesubturile afacerii, li scrie lui Bîrseanu la 10 august 1886: „Mai bine iau pe mine răspunderea pentsnjaceste cîteya cuvinte decît să se facă așa, ca să văză lumea întregă, că, cum stă treaba".

\*\* La 8 aprilie 1884 scria din Paris conducerii Academiei, cerînd această favoare, deoarece numai autorul unei lucrări poate să nu „treacă cu vederea niște, greșeli toarta neplăcute" (Arh. Cane. Acad. Rom., dos. VIII, voi. 14—16, f. 387—388. Cu decizia ședinței din 3 aprilie 1884, nr. 2 420). În aceeași arhivă se păstrează 4 Scrisori ale lui Jarnik în această chestiune, precum și 2 ciorne ale lui I. Bianu. Toată corespondența, în condica de intrări și ieșiri, la nr. 2 420 din 5 aprilie 1884 și 31 mai 1884, nr. 2595 din 28 septembrie 1884, nr. 2606 din 7 octombrie 1884 nr. 2 709 din 16 ianuarie 1885, nr. 2 712 din 18 ianuarie 1885, hr. 2 743 din 12 ianuarie 1885, im 2 882 din 28 mai 1885, nr. 2 922 din 28 iunie 1885 și 5 iulie 1885, hr. 2 928 din 3 iulie 1885, nr. 3 346 din 25 aprilie 1886. Pentru scrupulozitatea lui Jarnik în privința tipăririi, oferim un exemplu referitor la prefața lucrării (Întocmită de Bîrseanu și trimisă Academiei după conuțul corespunzător al lui Jarnik). La 10 august 1885, scrie conducerii Academiei: „Cu toate acestea, mă rog eu tot dinadinsul ca corectura restului acestuia să mi se trimită aicea la Potenstein în Bpemia și am s-o trimit îndărăt îndată. Aș scrie să i se trimită d-lui Bîrseanu, dară dl. acesta, în săptămînilor viitoare, nu se va afla în Brașov, Ar fi neplăcut atit pentru onor. Academia, cit și pentru noi, dacă s-ar mai strecura niște greșeli în cartea noastră" (Arh. Cane. Acad. Rom., dos. VIII, voi. 17, f. 61—62, pr. 1/18 august 1885, nr. 2 964); Dar chiar a doua zi revenea cu o telegramă: „Zăboviți încă cîteva zile cu tipărirea prelatei. Jarnik" (ibidem, dos. VIII, voi. 17, f. 63, pr. 2/14 august 1885, nr. 2 964).

\* De texte: D. 83, -234,426; S. 9, 78, 326; de versuri, la textele: D. 223, 326, 518, 560; S. 40; de note, la D, 79: •lipsă nr. 8. - .<.\*: ..

»' D. 9, 40, 66, 8J, 106, 142, 143, 153, 165; 214; S. 69. .

» D, 409.

»» D. 46, 170, 216, 271, 285, 362, 446, 580, 622; £ 49:

«» D. 76, 175, 274, 436, 440, 512, 520, 537, 555, 6pQ, 602, 615, 640; S. 130; Var. 3.

sate", litere dublate<sup>6</sup>, litere în plus<sup>6</sup>, pe lângă hpsa repetată a unor semne diatritice<sup>1</sup> sau proasta lor așezare<sup>\*\*</sup>, lmbQefttt<sup>^^,^}</sup>^<sup>^^^</sup> cuvinte<sup>\*^</sup> u diftq<sup>^</sup>ierealor neatentă<sup>\*\*</sup>, pe lângă cumulara de mai-<sup>n^</sup>lfie<sup>^</sup>gre<sup>^</sup>tfllb<sup>^</sup>ilfJE<sup>^</sup>siiig<sup>^</sup>syfckt<sup>\*\*</sup> și isj<sup>^</sup>aa<sup>^</sup>ția altor asemenea greșeli neclasificabile<sup>^</sup> asistăm la erori ce compromit ritmica versurilor<sup>o</sup> sau la alte greșea grave care compromit tasușisensul diferitelor texte; Acestea diri urm&lsrebTrie discutate aici;

1. Astfel, la D. 16. 3, s-a scris *timpul* în loc de *trupul*, modificându-se astfel sensul cântecului în care se vorbea despre *trupul dat dracului și despre sufletul dat iadului*, alături rărea ideilor mar dud evident o culminație lirică. În context, *timpul* este un nonsens<sup>\*</sup> Jarnik a trecut greș<sup>^</sup>alaîn lista lui dm 1884, anexată la scrisoarea către Bîrseanu<sup>51</sup>, și a' reluat-o în glosarul sătt<sup>m</sup>. Ediția din 1895 a îndreptat greșeala, cea din; 1964 a transmis-o mai departe. Pentru adevărul lecțiunii noastre, vezi manuscrisul: 2 197» II, 19, 1.20<sup>^</sup> t. 49 și discuția la note.

2. La D. 33.1 lipsește articolul hotărît; de unde și deficiența ritmică a versului: *sărare* pentru *săracele*. În 1884, Jarnik sugere<sup>»^^</sup> treceia greșelii în erată fi o introduce în glosa? la p. 253. Ediția din 1895 nu îndreaptă, ca și cea din 1964, Manuscrisul e însă de parte) lui Jarnik (vezi nota corespunzătoare, unde se dau 3 variante % 2 197. II; 68, fU<sup>r</sup>, i t. Iij 2 197. II. 130, f. l'y t.1 și 2197. II. 50, f. 1 t. 2, unde versul respectiv are forma -.s&raciW dragostele).

3. La D\* 693 s-a tipărit *wige*, în lista de greșeli din 1884 Jarnik se întrebă „de ce nu mere?<sup>^</sup> referindn-«e lacrima versului anterior : *mele*. Edițiile din 1895 și 1964 îndreaptă, în manuscris? *mere* i 2 197<sup>^</sup>11.109,f,3% t. 31. 7

1. La D. 792 s-a tipărit nt»n<sup>^</sup> lui de greșeli din 1884 *sieokevbe<sup>^</sup>;l<sup>^</sup>'făQi<sup>^</sup>*. (p. 188). JMiția din 1895 îndreaptă, cea din. 1964 transmite în continuare greșeala Inmanuseris : 2 197. II. 182, f. 6% t. 25 est» rome (vezi discuția la note).

5. La D90-5 s-a tipărit *mfagea*. Jarnik, pqrhirrd<sup>^</sup> de la manuscris, mțr<sup>^</sup>bă în j;88<sup>^</sup> dacă nu trebuie corectat în ver<sup>^</sup>\* l.S<sup>^^</sup> îndreaptl, 'iar ce» dm, iț\$4 iui în manuscris: 2197. Tl.3, t. ișîy t.71, envîntul este *vergea* (vezi discuția 4a note).

6. La D.170.10 Ba tipărit *numa* i-am-pentru *numai* am. În 1<sup>^</sup>84, cerea rectific<sup>^</sup> Celelalte două ediții îndreaptă. / ,

ă în loc de î: D. 11, 24, 123, 1\*8, 182, 191, 261, 408, 109, 410, 512, 514, 554; S. 53; 113, 228, 346; ă lri loc de o : D. 89, 181, 209, 27% 272, 330; 451, \$6#, «48; S. 169; 4 în loc de ă : D. 69, 86, 172, 325^33-1, 371, 393, 402, 410, 441, 448; 463, 501; S. 109, 238; 324; tf ln loc de a : O. 19, 582; diVerse : D. 32, 67; 78, li7; j«0i 166, 169, 182, 191, 191. 210, 212, 224; 228, 235, 245, 272, 277, 317, 346, 351, 3(i0, 373, 376, 495, .544, 586, 622; S. 87, 90, 116, 294. Ltimul exemplu e grav și prin sens; apare scris *Horia* pentru *Huria*. Greșeala nu e semnalată în lista sa de greșeli din 1884, dar este îndreptată în glosar (p. 119).

<sup>o</sup> D. 641.

<sup>o</sup> D. 216. 241.

<sup>o</sup> Sidile: D. 33, 215, 272, 319, 515, 635; S. 23, 220; pălării la ă: D. 35, 59, 66, 94, 13i, 188, 210, 264, 267, 271, 295, 378, 387, 390, 492, 504, 507, 542; S. 86,- 153; 180, 208, 245, 285, 290, 300, 301, "343, 315, 316, 321, 324, 325, 313, 351, 353; căciula la t: D. 59, 83, 260, 503, 573; S. 97, 208; accente : D. 66; lipsă linioara de unire : D. 308 (cu o fizionomie ciudată din această cauză : D. 187 : cdfo, 200 : uiam, 462; s/iea ; S. 71 : *spună*, 51 : *fi*, 75 : nelămurirea. edfo, 200 : *schimbă*l, 280 : *maicăta*, 304 : *șadună*, 361 : *xefi* sau D. 376 : semdnma-m, 405' : ft\*)).

«» Apostroful așezat prost: DV 79, 80, 223, 268, 541; S. 59; accente prost așezate: T>; 113, 129, 525, 551'

«» D. 139, 217, 225, 294; S. 90, 102, 165, 3051

<sup>o</sup> Sdriela un loc negația *tiu* și adverbul *ttiai<sup>o</sup>*: D. 42, 245 dar desparte pe numai (*inu + mai*) cind nu trebuie : D. 79, 211. Caz special: *numa i-am* 170.10 = *numai am*. Tdt așa ortografiază greșit pe m-a/ sub forma *măi*: V). 61; 445, 639.

I <sup>o</sup> D. '94, 163, 179, 230^274, 527.

<sup>o</sup> t).146; 354, 393, '503/05; S. 318.

<sup>o</sup> Versurile dobîndesc; ip silaba în plus prin: lipsa11- noarei de unire: D. 27,36;12S, i46, 155, 311; rielidarea lui / din tn la InriepuțiiV celnj de-al doilea cușirit: D. 189, 226, 451; 618; S. 172, 331<sup>o</sup>; pflri neelidarea vo<sup>^</sup> calei pentru care s-a pus apostroful; D. 378, 571; prin neelidarea de sunete lri expresii cu caracter popular: D. 171, 267, 441 (cm'«rade, c7n\*«ine, *miri<ihihe<sup>^</sup>*)<sup>^</sup> priti heamuțirea lui u final: *ti*, 159, 424; prin nefoJostrei formeii neaccentuate a' auxiliarului a fi la prez. ind.: D. 211. Alteori versurile au o silabă fh minus : D. 244, v. 24—26 ; 646. în cazul textului 78, Jarnik își exprimă

<sup>o</sup> Scrisoare dh\$ 6 octombrie 1884. •

<sup>o</sup> Pr 286 : timpul 16:3 corr. en trupul

I. V. Jarnik  
 Tolu  
 Ghenghai  
 culandului  
 minge  
 nebuli  
 rozu  
 minge  
 ore  
 gromi  
 la  
 ne  
 unde  
 de  
 minge  
 pice  
 blue  
 pint  
 latini

I. V. Jarnik c'itre A. Birseanu, fragment din lista de greşeli (f. 84'-> ce însoţeşte scrisoarea din 6 octombrie 1884 (Biblioteca Universităţii „Babeş-Bolyai”, Cluj), j

7. La D.173.2 s-a tipărit *de-aș*, lipsind între cele două părți de cuvânt pron. pers. II, ace. sing.: *te*, versul dobândind o structură evident aritmică. În 1884, Jarnik se întreba, dacă nu **t** necesar să se scrie, *de te-as*. Edițiile din 1895 și 1964 îndreaptă. În manuscris: 2 197.11.27, f. 30<sup>r</sup>, t. 21, e bine.

8. La D. 223. 7 s-a tipărit *ptee* în loc de *pieie*. În lista din 1884 Jarnik întreba dacă nu e necesară modificarea. Ediția din 1895, îndreaptă, cea din 1964 duce greșeala mai departe, în manuscris ; 2 197. II. 72, f. 2<sup>r</sup> - 3<sup>\*</sup>, t. 22 este : *pieie*.

9. La D. 244. 24 —26, versurile sînt tipărite cu o silabă în minus, greșeală perpetuată și în celelalte ediții. Astfel, se scrie *săruta-ți-oi* pentru *săruta-ți-o oi*, *împleți-ți-oi* pentru *împleți-ți-o oi* și *alina-ți-oi* pentru *'ălin\*-ji-o' oi*. Nu se discută în 1884.

10. La D. 288. 4 s-a imprimat *culcat* pentru *culca*, modificându-se sensul pasajului, în 1884, Jarnik cere îndreptarea greșelii. Edițiile din 1895 și 1964 cuprind lecțiunea corectă, în manuscris : 2 197. II. 171, f. 6<sup>r</sup>, t. 7 : *Pe cafmînă ș-o culca*,

11. La D. 298. 5, s-a imprimat *că* în loc de *ă*, ceea ce este un nonsens. Jarnik a propus corectarea în lista lui din 1884, dar edițiile din 1895 și 1964 cuprind în continuare greșeala. În manuscris : 2 197 II. 184, f. 6<sup>r</sup> — V', t. 31 la v. 5 : să *n-o dorești* (vezi nota corespunzătoare).

12. La D. 309.1, s-a imprimat *florică* pentru *florieică*, ceea ce a turburat ritmica versului. În 1884, Jarnik propunea corectura și o trecea în glosar : „*florică* 309. Icorr. en *florioi*(ă la p. 104. Edițiile din 1895 și 1964 îndreaptă eroarea, în manuscris: 2 197. II. 118, f. 3<sup>r</sup> — 4<sup>\*</sup>, t. 9, versul lipsește, materialul publicat fiind o intervenție a editorilor.

13. La D. 400. 4, s-a tipărit *n'aiVa* pentru *naib-a*, transformînd substantivul *naiba* în imperativul verbului *a avea*, ceea ce a dus la completa alienare a sensului pasajului. În lista din 1884, Jarnik cere îndreptare». Edițiile din 1895 și 1964 transcriu lecțiunea corectă, în manuscris; 2 197. Iț. 146, f. 3<sup>r</sup>, t. 21, transcrierea e corectă.

14. La D. 484.5, s-a tipărit *țineam* în loc de *țucam* (perina... ca gurița ta), ceea ce nu are nici un sens. În lista de greșeli din 1884, Jarnik întreabă dacă nu trebuie operată modificarea, iar în glosar îndreaptă : „*țineam* 484. 5 corr. en *fvcom*" (p. 300). Bîrseanu, în ediția din 1895, îndreaptă. Ediția din 1964 transmite mai departe greșeala. Confruntarea cu manuscrisul e nerelevantă, deoarece ultimele 3 versuri ale textului publicat reprezintă intervenția editorilor (vezi discuția în note).

15. La B. 515. 9 s-a tipărit *te-a trezit* pentru *te-ai trezit*. Greșeala s-a comunicat și în edițiile ulterioare. Nu e în lista de greșeli din 1884. V-

16. La D. 563. 9, s-a tipărit *Dă-mă* pentru *Dă-m-a* (= mă va da). În 1895 se păstrează greșeala ; în 1964, apare alia ; *Da-mă*. Nu e în lista de greșeli din 1884.

17. La D. 622. 34, s-a tipărit *amoful* pentru *amarul*, evident un nonsens. În text se vorbește despre jalea înstrăinatului, de frunza munților, dorul părinților, florile cîmpului și de *amurul* mîndrei. În lista de greșeli din 1884, Jarnik, propune schimbarea. În ediția din 1895, greșeala este îndreptată; Uu și în ediția din 1964, care transcrie *amorul*. În manuscris, pasajul întreg este o contrafacere.

18. La S. 196. 2, s-a tipărit «re în loc de *pare*. În lista din 1884, Jarnik propune modificarea. Ediția din 1895 îndreaptă greșeala, cea din 1964 nu. În manuscris : 2 197. II. 104, f. 8, t. 57, apare : *pare că*.

19. La S. 208 s-a comis o greșeală de ritmică, transcriindu-se forma ardelenească, scurtă, de la *a mmca.* 'mîncă, ceea ce scurtează versul cu o silabă. În 1895 se corectează, dar ediția din 1964 revine la forma greșită. \

20. La; S, 278. 10. 12 s-a tipărit: *Tu le gata* și *-Și li da* pentru *Tu li-i gata* și *Și li-i da*, cum îndreaptă Jarnik în lista sa de greșeli din 1884. În ediția din 1895 Bîrseanu a șovăit în îndreptarea pasajului, trecînd primul verb la *trez.* ind.: *Tu le gata*, iar pe al doilea, lăsîndu-l într-o situație nehotărită : *Și le da*. În ediția din 1964, ambele ver-

sînt trecute la ind. prezent: *Tu le gaia și Și le dă*. Manuscrisul nu este relevant în această privință (vezi nota corespunzătoare : 2 197. II. 106, f; 3<sup>v</sup>; t, 10; 2 197. II. 177, f. 3<sup>v</sup>, t. 26; 2 197. II. 64, f. 2<sup>v</sup> t. 10 ; 2 197. II. 68 f. 5<sup>v</sup>, t. 44), deoarece în toate cazurile sînt utilizate alte forme : le-om *da*, Ir-oi *da* (primul verb lipsește).

21. La Var. II. 120, sa tipărit fără acordul.de gen : *Cu însuși mînuța ta pentru Cu însuși mînuța ta*. Greșeala persistă în toate celelalte ediții.

Mai menționăm ea interpunctia este adeseori greșită. în cîteva cazuri lipsește linia de dialog<sup>63</sup>, într-altele nu trebuie păstrată<sup>64</sup>.

În scrisoarea din 6 octombrie 1884 (menționată de cîteva ori mai sus), JFamik a notat un număr impresionant de greșeli (311 poziții), din care pentru 38 este îndoit: „Cașuri în cari stau la îndoială cum trebuie să sune și mă rog c-aicea să mi se răspundă cum și ce. Să se șteargă ceea ce nu e bine”<sup>65</sup>, iar pentru alte cîteva cere lămuriri suplimentare : „îmi mai vine să te întreb : Dacă se serie d.p. sprîncene și 4.4; 35.7 etc. sprîncene; trebuie admisă o dublă pronunță sau este numai o inconsecință de ortografie” ? Tetrmenul *culcuduță* – *dulducuță* i-a pus multe probleme. Îl întreabă pe Bîrseanu cu privire la metateza pe care o prezintă cuvîntul, dar la 12 ianuarie 1885 i«e adresează silui I. Micu-Moldovanu : „ăulducuț; prune ăulducuțe, oare există cuvîntul acesta și în ce sens sau este o greșeală și trebuie cores *culoudvșe*, cum am încă o dată : *flori de culcuduțe*V<sup>^</sup>. Mai interesante sînt unele cazuri de greșeli menționate în lista aceasta<sup>66</sup> și care nu există în ediția din 1885<sup>67</sup>. E posibil ca aceste erori t-ă fi fost îndreptate de către Ispirescu, despre care am arătat că a făcut o corectură suplimentară, la cererea lui Jarnik. Mai trebuie menționat că, în conformitate cu promisiunea făcută lui Bîrseanu, de a introduce anumite greșeli în glosar, din numărul de 319 pagini ale glosarului nu mai puțin de 98 sînt afectate de asemenea corecturi. Este deci dar că la baza oricărei ediții critice trebuie să stea ediția din 1885, care, însoțită de instrumentul excelent care este glosarul, precum și de celelalte materiale ajutătoare (manuscrisul original și lista greșelilor întocmită de Jarnik), exprimă cel mai autentic voința expresă a editorilor. Dincolo de cele 21 greșeli grave discutate anterior, ediția din 1885 nu mai pune probleme.

i <

## 2. EDIȚIA DIN 1895

Documentele referitoare la întocmirea acestei ediții sînt mai puțin numeroase și nu suficient de elocvente. Astfel, dintr-o scrisoare din 3 ianuarie 1895 a lui Jarnik către Bîrseanu aflăm că acesta din urmă purtase tratative, încununute de succes, cu casa de editură *Uf*. Ciurcu din Brașov pentru republicarea colecției și că îi scrisese prietenului boem despre aceasta și mai ales despre corectura noii ediții. Jarnik îi scrie: „Primesc cu bucurie oferta d-tale în privința corecturii: acuma cel puțin s-ar putea da cînteecelor o formă mai mult

<sup>63</sup> D. 127.1; 176.1; 180.6; 227.10; 236.1.3; 485.1; 506.7.

<sup>64</sup> D. 619.1.3.

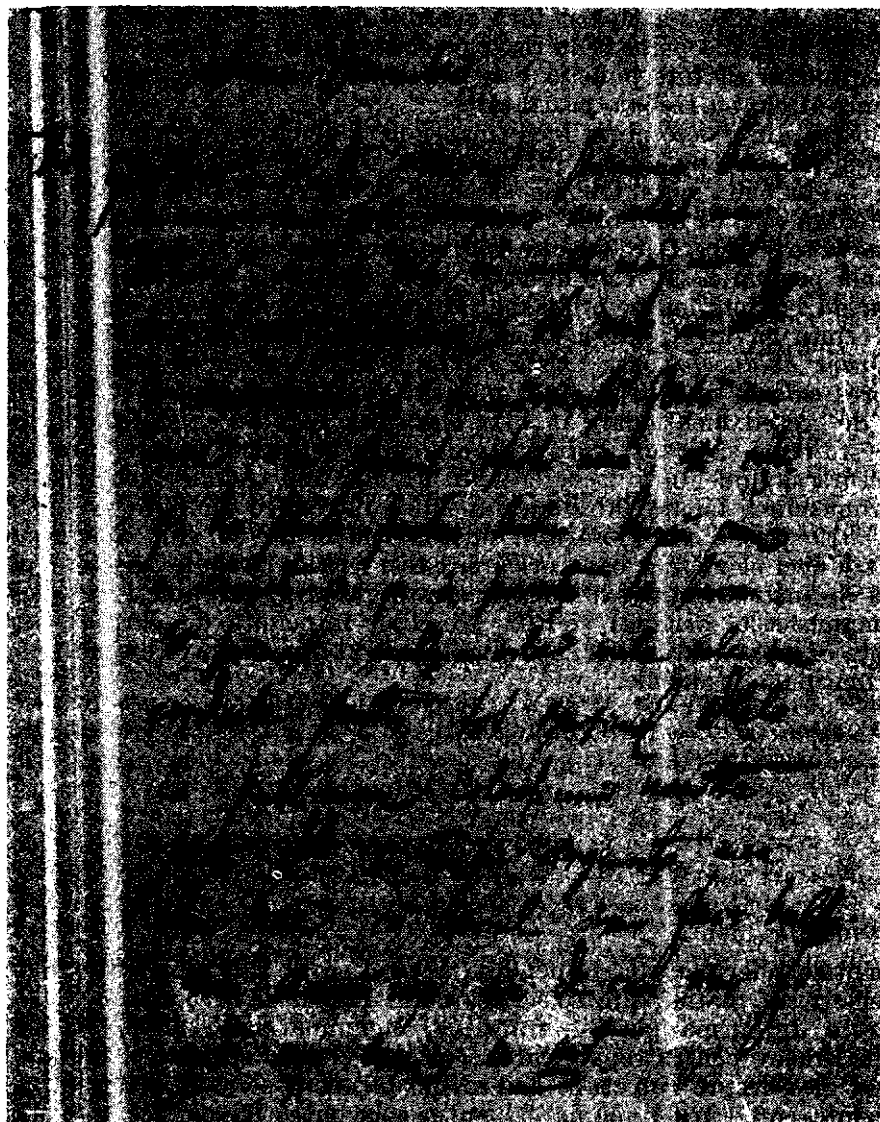
<sup>65</sup> Se referă la textele : D. 3, 4, 85, 116, 117, 143, 211, 258, 298, 315, 316, 319, 327, 334, 337, 346, 347, 369, 407; S. 213, 273, 324.

<sup>66</sup> D. 197.4.8; 216.1G, 292.7; S. 160.9, 177.8. Pentru cazul D. 292.7, avem o întreagă discuție, în scrisoarea

propriu-zisă : „Măinul pännului 292.7= mâna străinului” și comentariul: „Se vede, ce poate să [indescifr. poate: devină] două cuvinte sui *mâna străinului*, adică nu a autorului sau a editorului însuși”, unde sub aparentul calambur verbal transpare resentimentul puternic împotriva lui G. Sion și a sistemului de corectură impus de acesta,



corectă decît fusese cea dinţii". Nu ştim cum a decurs colaborarea, dar o scrisoare din 20 septembrie 1895 pare să arate că Jarnik n-a participat de joc la republicare. Astfel, el afirmă a nu mai fi primit nici o veste m privinţa reeditării, ea a aflat din „Tribuna”



I. U. Jarnik către A. Bîrseanu, scrisoare din 1 octombrie 1896, relativă la drepturile de autor pentru ediţia din 1895 (Biblioteca Universităţii „Babeş-Bolyai”, Cluj).

despre apariţia ei şi că aşteaptă să i se trimită un exemplar, pentru a nu fi pus în situaţia ciudată de a trebui să-l cumpere, deşi autor. Peste un an, la 1 octombrie 1896, primind, onorariul, scrie : „Mă grăbesc a-ţi adevăra primirea banilor, de care am fost surprins cu atît mai plăcut, că a fost cu mult mai mult^aşteptam. Se vede că d-ta, în cunoşcu-

ta-ți bunăvoință față tu mine, n-ai primit oferta mea să reții și din plată partea leului, după cum ai avut o și în privința la lucru", ceea ce ar arăta că, într-o oarecare măsură, a participat și el la mutica de reeditare. Și, în continuare, își exprima – fără alte adaosuri tehnice – satisfacția pentru aspectul general al lucrării: „Enițiunea aceasta fa<sup>^</sup>gașupra mea o impresie cu mult mai bună decât aceea a Academiei: de 9 parte hîrtia, este>;ejt mult mai bună și apoi știi mai bine decât mine că, în privința cojecțității, domnii dîn Academie, va să zică dl. G. Sion, nu prea și-a dat osteneală mare" Pare mai probabil că jșdițiadin 1895 trebuie atribuită lui Bîrseanu și aceasta cu atît mai, mult cu cît lucrarea are o sumă de trăsături specifice, care în nici un caz nu pot fi rezultatele unei munci .de colabrare.

Prima observație are în vedere însuși conținutul colecției. Astfel, ediția nouă, avînd> mărturisit, un scop de popularizare (prima fusese o ediție populară !) „renunță, la glosarul lui Jarnik și la prefața, foarte tehnică, din 1885. De asemenea „npt<ie, care în petiția înții erau dispuse separat pe capitole, sînt trecute în josul fiecărei pagini, ceea j<e — prin niodifi- carea sistemului de citare — a adus și o sumă de modificări in'jepr^ntie^eâ lpr. P^te 'toț, de pildă, se renunță la numerotarea globală a notelor, înleuind-o printr-un asterisc care trimite în josul paginilor. De asemenea, se renunță la indicarea versurilor discutate în notă. Lipsesc, deși nu consecvent, și versurile discutate\*. Din aceeași pauză lipsesc și trimiterile explicative ca : „Despre cuvîntul *peana vezi* noța 19<sup>100</sup> sau în „Pe lîngă v. 2<sup>101</sup>, ori „versul ultim<sup>102</sup>. Uneori apar schimbări în transcrierea materialelor din note\*\*: Se^sonimly^ și sis- temul de trimitere<sup>103</sup>. Printre adaosuri, notăm semnătura, cu inițiale, a notei de la balada *Băducanu*<sup>104</sup>, explicația la t. 344: „tehiră = corfă, coșniță<sup>105</sup> și explicații cu privire la introducerea celor 3 colinde din ultimul capitol al lucrării<sup>106</sup>. La cap. III & cã, Tț% Varta> face o modificare neavenită. Modifică textul în *Cîntece bătrânești și colinde^* ceea. ce nu corespunde în întregime conținutului capitolului (se lasă astfel pe din afară *llwlvMfrea cu paharul*) Tot în cadrul acestui capitol, editorul intervine (și acesta este negreșit Bîr- seanu i), adăugind 3 colinde, culese de P. Moldovan din *logaUțatea, 'Strțf & Ctoffufbtj*, jud. Brașov.

Ediția are cîteva caracteristici grafice principale. Astfel, în mod consecvent^ ab> eBte ortografiat *snn*<sup>107</sup>. Tot atît de consecvent — pentru culoare locală, desigur — reflexivul *se* este ortografiat *s ũ*<sup>108</sup>. Pentru aceeași culoare locală, în cazuri anunute, editorul folosește pe

<sup>100</sup> în scrisoare, Jarnik disculă și retribuția fiecăruia din- tre ei, în proporție cu participarea fiecăruia la lucrare, urmînd ca Bîrseanu să primească două treimi, iar el'o treime din onorariu. Este, de altfel, singura retribuție pe care au primit-o editorii. Pentru ed. din 1885, Academia nu le-a plătit nici un onorariu ; nici măcar pentru glosar Jarnik nu a putut obține vreo retribuție. La 8 martie 1887, adresîndu-se lui Ion Bianu, îi ruga să intervină pe lîngă cineva, nu, pentru un premiu, ti pentru un oarecare alt mod de răsplătire și scria „Sper că nu mi vei refuza doo lucruri în afacerea aceasta : discrețiunea și bună- voința". La 23 aprilie 1887 știa că nu s-a aranjat nimic și regreta situația: B. A. R., fond. Ion Bianu, inv. 57 311- -57 312.

<sup>101</sup> Vezi noua prefață a lui Bîrseanu, care justifică noua structură a cărții.

<sup>102</sup> P. 21 și 86.

<sup>103</sup> P. 45.

<sup>104</sup> P. 64.

<sup>105</sup> P. 99.

<sup>106</sup> Schimbă pe *Spate/taie-nctrligaiie* în *Spate Inctrl- ligate*, p. 157 sau pe rumpă Iri *rupă*, p. 233 (v. 18).

<sup>107</sup> în 1885 trimiterea se făcea la nr. note). Iri'isSo' se face la nr. textului. Vezi p. 348, 373 și 412 dm ed. 1895.

<sup>108</sup> P. 414.

<sup>109</sup> P. 145.

<sup>110</sup> P. 424: prezentarea generală a adaosului; p. 424, 426 și 428 explicații privind refrenele respectivelor colinde ; p. 427 despre numele înlocuibil al celții c&ruia I se colindă..

<sup>111</sup> D."4 (sub rimă), 491, 495, 506, 523, 324, 578, 580, 628; S. 59, 73, 78, 99, 247\*; ^63, 278. La fel, *tmteji*: Var. 270. 6 dată tetUiiim o formă mixtă :-\*Gnl (D. 79).

<sup>112</sup> D. 140, 355, 364, 373, 375, 379, 981, 396| 404, 433, 435, 447, 452; 453/ 459, 460, 464^476\* 478.;480.-506\*531, 549, 570, 575, 622; S. 57, 134, 159, 162, 180, 183,484, 194, 216, 231, 236, 237, 243, 244, 246, 253, 260, 279, 284, 352; Var. 1, 2, 4, 7.

« în locul lui *e*<sup>70</sup> sau alte soluții mai speciale<sup>71</sup>, cu toate că uneori întîmîm și tendința inversă, de evitare a fonetismului local<sup>72</sup>.

Cîteva din greșelile ediției anterioare sînt păstrate<sup>73</sup>, cu toată lista de erori din 1884 a lui Jarnik<sup>74</sup>. Din cele 21 de greșeli mari ale ediției din 1885, discutate în paragraful anterior, ediția îndreaptă numai 13,8 rămînd necorectate<sup>75</sup>. Dintre greșelile mai mici, îndreaptă cîteva din cele cerute de Jarnik<sup>76</sup>.

Ediția prezintă însă un număr considerabil de modificări, din care cea mai mare parte nu se justifică obiectiv. Dacă în unele cazuri, foarte puține la număr, pare să existe o justificare de ordin poetic<sup>77</sup>, în cele mai multe această justificare lipsește<sup>78</sup>. Intervine modificînd o sumă de fonetisme susceptibile a stîrni discuții<sup>79</sup>.

Punctuația nu apare îmbunătățită față de ediția anterioară. Lipsesc liniile de dialog<sup>80</sup>, numerotarea e uneori felicioasă<sup>81</sup>. Numeroase greșeli de tipar se adaugă la toate acestea<sup>82</sup>.

În acest fel, ediția din 1895 se deosebește de cea anterioară în nu. mai puțin de 337 de locuri, ceea ce teoretic afectează o treime din texte.

Bazîndu-ne pe marea mulțime de deosebiri circumstanțiate mai sus, credem că ediția din 1895 nu poate servi la tocnierea unei ediții critice, definitive, a colecției, nici măcar în subsidiar. Ediția din 1964 a păcătuit tocmai pentru că a încercat să folosească și această a doua ediție, considerînd-o — în anumite privințe — ca exprimînd „ultima părere a autorului”<sup>83</sup>. E ceea ce se va arăta mai jos.

<sup>70</sup> *Mur-hșu* : > 144 ; *s&cară* O. 365, 374, 646 ; S. 39, 146, 182; *năcăjește*: D. 366, *nicăjit*: P. 372, 446, 471 și *necazul*: D. 304, 451, 556 ; *șacal*: P. 378 și *sicafi* D. 444 ; *bl&stăma* : D- 378, 534 și *blast&mă* : S. 63; *Căirh* : P. 337, 398, 512 ; *cară* : S. 266 ; *băutor*: D. 401; *S&mănat*: D. 458 ; *răgute*: D. 623, 635; *f&sute* : S. 206, 216 și *t&săloare* : S. 240, 243 ; *nvM* : S. 232, *laibar*: S. 30; *pășirile*: S. 62.

<sup>71</sup> *Larr&mi* D. 378, 381, 426, 463, 622; *s&nsă* : D, 459; *e-vitfa*: D. 491; *M&riucă*: S. 39; *c&ni* : S. 41; parau : D. 321 ; S. 147 său (p. seu): D. 415, 416; *eucu* : D. 95; *bădișom*: 524; (*intate* S. 166; *lin*: S. 263; *pusu-ș-i-o*: D. 366 ; o *prins* : D. 506 ; *mulțimi*: S. 55 ; dormi : D. 448 ; *minile* : S. 324 ; *sorioară* : D. 437, 634 ; *cocoane* : S. 353 ; *Mineri*) : P. 55 ; *probaluiască* : D. 518.

<sup>72</sup> *beșici*: S. 136 % *Muiată*: P. 630; *fecior* : D. 396, 425 ; *fermecat*: D. 153 ; *țara* : D. 598, 610; *șase* : S. 130; *sade* : D. 378; a *fost*: D. 378; *ro\*marin*: D. 39; *pe* (pentru pre): D. 297, 354, 416; an *venit*: D. 646; *pieptarul*: D. 9 ; *mijlocul* : D. 380 ; *lucrul*: D. 395 ; *sfîntul*: S. 209; *părnltui* : S. 322; *cerul* (p. *ceriul*): D. 386; *păcurarul* (p. *păcurariul*): P. 406; *singura*: D. 381 ; *tipau*: S. 326; *lir* : S. 332; *nu-a* : D. 336; *repede* : P. 194; *tns-treinal*: P. 492; *streinii*: D. 593; *jalea* : D. 461; e (p. ti, -i): D. 285, S. 94; *dumitale* (p. *dumnitale*): D. 52; *rupere-as* (p. *rumpere-aj*): D. 285; *fereastră*: P. 374; *mărunt*: D. 376 ; *prieten* : P. 508.

<sup>73</sup> *Gârbova* : D. 7; *Sîrmană* : P. 463; *vâlcele*: ID. 463, 476.

<sup>74</sup> Jarnik ceruse *min'*, se scrie *mini*: D. 441; ceruse [*c-a*], se scrije *'e-a* : p. 515.

<sup>75</sup> îndreptate cele numerotate cu: 1, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 12, 13, 14, 17, 18, 19; necorectate: 2, 5, 9, 11, 15, 16, 20, 21.

*Grădirivă* : D. 117; *numai am*: P. 170; *Gherasim*: iD. 3 ; *un'*: D. 171; *șirag* : P. 235; *ispital*: P. 635; *săbii i* S. 180; *vă-ți*: S. 361; *crenguță*: P. 11; *pe văi*: S. 39; *mănfed* : S. 208; *Heria* : S. 294.

<sup>76</sup> Pentru *rimă* : P. 310 ; *ții cu fii*; pentru *ritm* : D. 60 : *Nime bādif ca min 'n-are*; prin simetrii cu alte. versuri: P. 352 : cam *cu jale*; D. 434 : De-al.

<sup>77</sup> D. 646: *bol-njuțați* pentru *bol înjuțați*, Mi-a *ocol* pentru *bol* în *ocol*; P. 295 : o *vint* pentru *vint-a*; P. 49 : și *ne-așteaptă* pentru *Ce ne așteaptă*; P. 51: de *viorele* pentru cu *viorele*; D. 182: *merișor* pentru *mtndru măr*; D. 182 : pin pentru *din*; P. 507 : cu *plată* pentru *pe plată*; P. 556; *C-alunci* pentru *ș-ataicf*; P. 81 : *etnt ti* pentru *cfndu-l*; P. 302: *badea meu* pentru *6a4e-nM\**; P. 300: *Urttu-n* pentru *w/t in*; S. 247 : *dragi îmi* pentru *dragl-ml*; P. 458: *erijmd* pentru *etrm<J*.

<sup>78</sup> Serie astfel *Văi* pentru *Văz* (D. 89), *caia* pentru *cată* (P. 135), *șei* pentru *șez* (P. 413); dar *vă\** pentru *văi* (D. 301); scrie pot pentru *poei* (P. 154, 161), *spui* pentru *spun* (P. 181; S. 164); *viu* pentru *aia* (P. 245); /au pentru *leu*: P. 644).

<sup>79</sup> D. 533, 571.

« P. 285.

» P. 27, 142, 216, 229, 274, 323, 343, 373, 412, 422, 445, 512, 530, 570, 574, 586, 612, 624, 633> 686; S- 230, 360.

<sup>83</sup> Ed. 1964, p. XXXV.

## 3. EDIȚIA DIN 1964

Caracteristica acestei ediții e faptul că nu urmează nici una din edițiile anterioare, ci se vrea o sinteză a amîndurora. Principiul însuși de editare este, așadar, eronat. Normai era să urmeze una din cele două ediții anterioare, notînd diferențele față de cealaltă în note. Neputîndu-se hotărî pentru o ediție sau alta, cu toate explicațiile aparent savante ce se dau în „Notă asupra ediției”, reeditarea este diletantistă.

Această situație ambiguă se oglindește, în primul rînd, în însuși conținutul volumului. Editorul are păreri personale în legătură cu acesta și nu dă nici ce se afla în ediția din 1885, nici ce se afla în cea din 1895. Este inutil să căutăm o explicație, deoarece editorul s-a retransat în spatele unui nejustificat „a fost nevoie”, care nu spune nimic, ascunzînd însă totul. Situația textelor este, așadar, următoarea: lipsesc integral față de ediția 1885 patru texte<sup>84</sup>, se dau însă alte patru din ediția 1895<sup>85</sup>, două texte sînt trunchiate<sup>86</sup>, patru texte sînt contopite, deși nu prezintă identitate sau măcar similitudine de conținut<sup>87</sup>, două texte sînt îmbucate așite<sup>88</sup>. Ca urmare a acestor intervenții în conținut, apare fireasca nenumerotare a textelor și nenumerotarea versurilor. O altă consecință este lipsa notelor ce însoțeau textele eliminate (vezi snoava ce servea drept notă la & 360) și prezența celor introduse din ediția din 1895.

Punctuația este capricioasă. Se poate surprinde însă o tendință de a generaliza semnul exclamării la finele textelor, chiar și, mai ales, acolo unde prezența sa nu este necesară. Tot atît de incertă este și situația semnelor de dialog. Îl introduce în 7 cazuri<sup>89</sup> și îl elimină în două<sup>90</sup>, greșind de fiecare dată.

Nu îndreaptă după ediția din 1895 unele din greșelile mari (semnalate în paragraful corespunzător)<sup>91</sup>, ea și o sumă de evidente greșeli de ritmică, ortografie etc.<sup>92</sup>. Alteori adoptă unele modificări nejustificate de construcții, cuvinte și sunete ale ediției din 1895<sup>93</sup>. În nu mîi puțin de 129 de cazuri inovează, adică nu urmează edițiile anterioare, ci propria sa opinie<sup>94</sup>. Poarte numeroase sînt greșelile în transcrierea ritmicii<sup>95</sup>. Uneori asistăm la adevărate

<sup>84</sup> S. 360; Var. 9, 10, 11.

<sup>85</sup> Colinda I (p. 299), colinda III (p. 300-301), colinda IV (p. 301-302) și colinda V (p. 302-303).

<sup>86</sup> D. 435: lipsă ultimul «atren (v. 52-55); S. 214: lipsă ultimul vers, al unsprezecelea.

<sup>87</sup> D. 99+100, 200 ^201, 216+217; S. 85+86.

<sup>88</sup> D. 97: v. 1-6 și v. 7-10; S. 137: v. 1-8 și v. 9-12. Recenzia lui Ionel Opreșan din „Revista de istorie și teorie literară”, 13 (1964), nr. 1, p. 208-212, surprinde unele din aceste modificări, dar cum autorul însuși nu are prea clară ideea despre ceea ce înseamnă o adevărată ediție critică, nu reușește să fie altceva decît o simplă notație impresionistă.

» D. 259.8; S.10.1 ; 11.1.3; 127.1.3.5.

<sup>89</sup> S. 74.3; 150.1.

<sup>90</sup> Vezi D. 16 : timpul; 90 : mărgea : 223 : să pițce; 244, v. 24-26; 484; jineam; 53 5: fe-a; 563: Da-mă; 622; amorul; S. 196: are; 208: mtncă; Var. II. 120: însuși.

<sup>91</sup> D. 11, 32, 51, 59, 635 ; S. 30, 49, 180, 208, 269, 361.

<sup>92</sup> Construcții : D. 295, 357, 390; S. 278; cuvinte: D. 352, 507; S. 39, 242, 296; sunete : D. 144, 154, 245, 337, 374, 376, 401; S. 55, 168, 254, 326; alte cazuri; D. 336,

395, 456, 502, 518, 524, 574, 646; S. 94, 99, 142, 230, 322.

<sup>93</sup> Schimbă cuvinte: *hodină* pentru *odihnă*: D. 30; *frunză* pentru *foaie*: D. 164; /ine pentru *țipi*: D. 260; de *S-a culca* pentru da *S-a culca*: D. 288; să *bea* pentru și *bea*: D. 313; *la* maică-fa pentru *la masa la*: D. 399; nimeni pentru *nime*: D. 437; *fetișoară* pentru *fetișoara*: D. 503 H și *poartă* pentru imi *poartă*: D. 560; *răzoare* pentru *zavoare*: D. 577; domni pentru *domn*: D. 581; le-am *furat* pentru l-am *furat*: D. 586; *muscalului* pentru *mușcanului*: D. 597; merg *ctntnd* pentru mai *ctntnă*: D. 628; la *mine* pentru de *mine*: S. 31; *Boamne* (mase. voc.) pentru *doamne* (ace. fem de la *doamnă*): S. 249; *Piscut* pentru *Viscut*: S. 273; *Că ea* nn pentru *Că eu* cînd; S. 315. Schimbă sunete aut pentru, a crea culoare locală, cit "și pejitru a atenua culoarea locală, fără nici o justificare (substituirea reciprocă a lui *ă* și *e*): D. 45, 50, 138, 146, 277, 353, 404, 421, 575, 535, 642; S. 7, 42, 216, 219, 223, 248, 258; substituirea reciprocă a lui *d* și "z": D. 65, 85, 184, 379, 504, 518, 54i, 559; transcrierea art. hot. mase' l sau elidarea lui (deși în nota asupra ediției generalizează): D. 230, 314, 496, 533, 578, 598; S. 22, J93, 209; nesiguranță In transcrierea art. h6f. fem.;

ciudătenii grafice<sup>\*</sup>. Pentru a scoate în evidență modul cum editorul din 1964 își respectă propriile afirmații („Notă asupra ediției”, p. XXXVI), oferim cazul verbului *a blestema*, care în 1885 e transcris : *bl&stema*, în 1895 *blkstma* și pe care nu știm din ce considerente, îl aflăm transcris în 1964 : *blestema* (D. 502,534).

În totul, ediția din 1964 diferă de cele două anterioare în nu mai puțin de 251 de cazuri, ceea ce afectează un sfert din textele colecției. Ounoscând toate, acestea, ediția este departe de a întruni calitățile ce se cer unei ediții critice. Ea nu poate fi luată în considerare la întocmirea unei asemenea ediții, reprezentând un exemplu tipic despre modul cum nu trebuie să ne comportăm față de clasici. Bineînțeles, această apreciere vizează numai ediția, nu și prefața întocmită de O. Papadima, a cărei excelență am subliniat-o în mai multe rânduri și pe care am folosit-o ori de câte ori a fost nevoie. <sup>1</sup>

#### 4. EDIȚIA DE FAȚĂ

Despre utilitatea ediției de față nu poate fi nici o îndoială, primele două fiind de mult epuizate, iar toate trei prezentând numeroase lipsuri și scăderi în ce privește autenticitatea și precizia transcrierii. Datorită faptului că în anii din urmă au intervenit elemente științifice noi (aflarea manuscrisului original și a listei de greșeli întocmite de Jarnik m 1884), există condiții și premise pentru o ediție critică definitivă a operei.

În conformitate cu practica științifică ce se observă în asemenea împrejurări, am ales ca bază a ediției de față publicația din 1885. Aceasta pentru că la redactarea ei au participat ambii editori (la cea din 1895 a participat — pare-se — numai Bîrseanu), ea exprimând, cu toate inconsecvențele și erorile discutate anterior, punctul lor de vedere comun și, desigur, cea mai mare apropiere de originalul manuscris. A contat, de asemenea, foarte mult și faptul că ediția din 1885 este monumentul cultural principal la care s-au făcut și se fac, în mod consecvent, toate trimiterile. A alege o altă ediție ca bază de discuție înseamnă a nega locul și importanța culegerii înseși în cultura românească. În fine, existența glosarului lui Jarnik, care o face accesibilă specialiștilor din străinătate, a interzis o altă alegere. Ca atare, am păstrat opera în forma ei clasică, respectându-i întru totul conținutul, structura și ținuta.

D. 151, 486, 583, 584, 644; S. 164 și inversul situației: / D. 369, 375, 499, 558; Var. 3; preferă voc. fem. In o: D. 520, 600; alte cazuri: D. 171, 189, 240, 440, 545, 570, 588, 608; S. 134, 227, 266 și cu tendința contrară: D. 379, 381, 612, 648; S. 19, 69, 72, 96, 268, 277, 280, 298. Neclasificabile exemplele: D. 48, 170, 258, 292, 313, 328, 329, 439, 457, 503, 534, 549, 552, 588, 636; S. 43, 52, 76, 129, 159, 169, 172, 206, 277; Var. 2.

<sup>\*</sup> Mărește versurile cu cîte o silabă, prin simpla adăugare a ei: *Dar dorul de la ibovnică* pentru *Dar dorul de ibove, oi*; *Dar dorul de ibove, oi*; D. 441; undi pentru *un'*: D. 171; *Să stea* în pentru *Să stea-A*: D. 394; Că *așa-i* pentru *C-așa-i-*. D. 566; prin menținerea lui *u* mut final după vocală, deși în nota asupra ediției se spune altfel;

*trăia necăjii* pentru *frai necăjii*: D. 372; *putu* pentru *pul*: D. 440; ceri'U pentru *cer*: D. 540; *Oșorheiu* pentru *Oșorhei*: D. 611; *biciu* pentru *bici*: S. 199; prin omiterea linioarei de unire dintre două cuvinte: de *o fi* pentru *die-o fi*: p. 138; *le aduci* pentru *le-aduci*: D. 185; *Să fie at* pentru *Să fie-al*: D. 372; *de atla* pentru *de-atla*: D. 408; *de ar* pentru *de-ar*: D. 439; *verde a* pentru *verde-a*: D. 562; *Cu mîndra amlnaoi* pentru *mtndra-amtndoi*: D. 600; *ușă afară* pentru *ușă-afară*: S. 328 (și două cazuri speciale: *ușă afară*, pentru *ușă-afară*; D. 604 și *S&ara, aduce* pentru *șeara, -aduce*: S. 199). Tot astfel, micșorează versurile cu cîte o silabă: *Să ne facă o groapă* pentru *Și să ne facă o* *Cînd a fi primăvară* pentru *Cînd a fi primăvară*: D. 130; *Cine-a* pentru *Cine*: D. 446; *Nici toare*: *Nime badiț ca mine n-are* pentru *ca min n-duce* pentru *Nici U dulce*: S. 146; la D. 244, V..84,-26 toate cu, o silabă în minns.

<sup>\*</sup> De exemplu; *ziȝoa*: D. 181, 263, 286, 302, 312, 539, 644; S. 7, 260; *picioara*: D. 277, <sup>1</sup>

Cunoscând că materialul nu reflectă pronunția locală (a fost inițial transcris în ortografia etimologică a Blajului, apoi transpus, de cei doi editori, într-o ortografie cu pretenția de a fi cât mai fonetică, pentru ca în cele din urmă să fie rescris în sistemul ortografic al Academiei Române de către G. Sion), problema ortografierii textelor devine o problemă secundară, fără a fi însă total indiferentă. Am păstrat, astfel, toate formele (morfologice sau fonetice) duble care pot, la rigoare, face aluzie la fenomene lingvistice locale, ca *văd* și *văz* sau *pot* și *poci*, precum și unele forme ce-și găsesc confirmări în culegeri ulterioare: *ăeaă*, *peana*, *feară* sau: *pieptanva*, *euptori*, *ceriuri*.

Servindu-ne de lista greșelilor trimisă de Jarnik în 1884 Tui Bîrseanu (alte două liste asemănătoare au fost trimise lui Petre Ispirescu), de glosajul lucrării, de manuscris și de logică, am îndreptat cele 21 de greșeli mari\*7 discutate anterior; am corectat ortografia, consecvent eronată, a formei gramaticale *te-i\*\**; am îmbunătățit metrul și ritmul\*\*; am generalizat pronunția *Mint*, *sîntem* pentru *sunt*, *mntem*; am ameliorat grafia unor nume proprii<sup>101</sup>; am eliminat unele erori flagrante, ce nu par a avea întotdeauna o simplă cauză tipografică<sup>102</sup>. Greșelile de certă proveniență tipografică (menționate la analiza ediției din 1885 și aflătoare în lista lui Jarnik din 1884) le-am corectat, fără a considera necesară discutarea lor. Deoarece, dacă lăsăm de o parte greșelile de tipar, ediția de față diferă de cea din 1885 numai în cele 59 de puncte menționate mai sus. Nu discutăm aici problema interpunctiei, pe care am refăcut-o integral.

Ediția de față este însoțită de un amplu capitol de note (partea a IV-a). Acestea urmăresc, în principiu, două scopuri. Primul este de a oferi detaliile tehnice și de culegere pentru fiecare piesă în parte; cel de-al doilea de a lămurii problemele autenticității versiunii publicate, în direcția primului facem trimitere la manuscris, notînd caietul, fila și numărul textului și menționînd numele culegătorului, localitatea de unde s-a cules și data transcrierii textului, în direcția celui de-al doilea, notele cuprind comparația materialului publicat cu cel din manuscris, menționînd identitatea grafică a versiunilor sau diferențele dintre ele (adaosuri, omisiuni, înlocuiri etc). Se scoate astfel în lumină metoda folosită de editori, de la simpla opțiune pentru o anumită variantă dintr-un întreg grup de variante pînă la prelucrările ample, prin juxtapunere de motive sau prin contaminare conștientă. În cazul textelor mai numeroase, am determinat circulația diverselor motive pe hărțile însoțitoare. În cazul special al materialelor culese din *Roșia de Secaș*, am făcut trimiteri la culegerea mai veche a lui *Nicolae Pauleti* (ed. Ion Mușlea). În acest fel, notele circumstanțiază culegerea și o fac științific utilizabilă, prezentîndu-se ca mici monografii independente pentru fiecare text, respectiv pentru fiecare motiv poetic în parte.

Ediția de față este însoțită însă și de un capitol special, care cuprinde materialul rămas inedit după 1885. Acest material sporește considerabil interesul științific al lucrării, atît

»<sup>7</sup> D. 16.3 : *trupul*; 33.1 : *săracele*; 69.3 : mere; 79.2 : nime; 90.5 : *vergea*; 170.10 : *numai am*; 173.2 : *de te-ai*; 223.7 : *să pielē*; 244. 24-26 : *Săruta-ți-o oi, 'impkti-ți-o oi, alinărți-o oi*; 288.1 : *S-a culca*; 298.5 : *n-o dorēti*; 309.1 : *floricică*; 400.5 : *nnib-a*; 484.5 : *țueam*; 515.9 : *te-ul trezit*; 563.9 : *Da-m-a*; 622.34 : *amurul*; 622.34 : *amurul*; S. 196.21 : *grădinuță*; 146.21 : *Subsuoară* (transcris și *Subsuori* : D. 197.9 și menționat astfel în lista din 1884); 151 : *uZipi-i*; 164.3 : *bulMu-ac* (vezi ms. 2 197.11,109, f. 3'-t. 42, culegător *Alexiu Viciu*); 229.1 : *Bădița*; 235.9 : *șirag*; 441.13 : *ciungari*; 513.5 : *spățiresc* (în conf. cu nota 79, a editorilor, de la p. 346 ed. 1885); 617.3 : *lacrimēle*; 635.7 : *ispitai* (glosar p. 142—143 : „corr. en *ispitai* Im.ispitály); S. 30.5 : *lalbnr*; 180.7 : săftii.

»<sup>101</sup> D. 3.1; *Gherasim*; 307.1 : *luliană* pentru *Suliană*; 307.1 : *luliană* pentru *Suliană*; în următoarele trei topice, ne-am folosit și de nomenclaturile oficiale de localități: *Glrbova*: D. 7; *Harțau*: D. 7; *Htriai* S. 294.

»<sup>102</sup> D. 35.16 : *măicuța-mea*; 39.3 și 313.1 : *rpsmarin*; 196.21 : *grădinuță*; 146.21 : *Subsuoară* (transcris și *Subsuori* : D. 197.9 și menționat astfel în lista din 1884); 151 : *uZipi-i*; 164.3 : *bulMu-ac* (vezi ms. 2 197.11,109, f. 3'-t. 42, culegător *Alexiu Viciu*); 229.1 : *Bădița*; 235.9 : *șirag*; 441.13 : *ciungari*; 513.5 : *spățiresc* (în conf. cu nota 79, a editorilor, de la p. 346 ed. 1885); 617.3 : *lacrimēle*; 635.7 : *ispitai* (glosar p. 142—143 : „corr. en *ispitai* Im.ispitály); S. 30.5 : *lalbnr*; 180.7 : săftii.

\* D. 171.8 : *an's-o pui*; 267.3 : *eln7-a pus*; 441.15 : *pe mia'* și 588.6 : *care* (1885 : cari, 1895 : carii, servindu-ne de exemplul lui Bîrseanij de la S. 187.3 .

\*\* D. 59.19 ; 79.2 ; 169.1 ; 207.1 ; 463.6 ; S. 73, 78 / 263 : sini; D, 112.8; 137.2: sl/uYm.

în ceea ce privește **tematica literară**, cunoscută în zottă la date, culegerii, cât și în ceea ce privește aspectul **lingvistic** al culegerii. Prințul asprit l-am analizat în capitolul rezervat discutării acestei probleme, cel de-al doilea își are locul aici. tu legătură cu transcrierea acestui material, nu am întâmpinat dificultățile ridie^te'deunm^ ce trebuie respectat **pentru valoarea sa culturală** intrinsecă. Din această cauză, transcrierea este mult mai apropiată de realitatea lingvistică oglindită în manuscrisul din 1863 — 1872. Am adaptat însă **ortografia și punctuația la normele astăzi în vigoare**. Nii insistăm aBupra acestui punct, deoarece **cea mai simplă confruntare a celor două fonduri** (ediția din 1885 și materialul inedit) este întru totul elocventă. Așa cum nu am înfrumusețat limba, nu am „îndreptat” **nici textele, ca ritmică sau coerență tematică**, așa încît ele reflectă întru totul situația din **manuscris**. Unele mărunte intervenții, pe care le-am considerat absolut obligatorii, au fost trecute între croșete, marcînd astfel faptul că nu aparțin manuscrisului. Întrucît ediția de față are, în **chip manifest, un caracter științific**, nu unul estetic, nu am selectat textele— lăsînd pe cele **nerealizate artistic de o parte** — ,ci, în cazul unui grup mai mare de variante ilustrînd același **motiv poetic**, am optat mtotdeauna pentru textul cel mai complet, chiar dacă mai puțin expresiv, **variantele transcriindu-rle în note**, iar în cazul textelor uni«e nu am pregetat a **le introduce în culegere**, chiar dacă valoarea lor artistică era discutabilă Bau nulă. Am fațpt **loc în acest capitol și acelor texte a căror autenticitate folclorică este îndoielnică**, pe care **editorii din 1885** le omiseseră, considerîndu-le a fi „alcătuite de vreun tînăr prea zelos” sau a **nu fi >,srise întocmai cum au fost auzite în popor”**, spre a nu lipsi culegerea de unitatea ei organică, pentru a nu o scoate artificial din conexiunile sale culturale firești. **Cum se va vedea însă, materialele de acest gen sînt incomparabil mai puține decît s-ar fi putut erede**. Printre omisiuni menționăm înlăturarea deliberatăa euvîntului obscen. Pasajele ilizibile au fost însemnate consecvent.

Pentru a hu știrbi **unitatea lucrării**, am folosit, în prezentarea acestui Capitol, același sistem pe care l-au folosit cei doi editori din 1885. Astfel, am orînduit **textele în capitole** ce merg, în cazul **doinelor și strigăturilor**, pe același sistem intern de clasificare tematică, făcînd astfel să reiasă mai **limpede atît asemănările, cât și deosebirile** dintre cele două fonduri, iar pentru celelalte **genuri folclorice, nereprezentate în ediția din 1885**, am folosit criterii de clasificare asemănătoare.

În culegerea propriu-zisă **textele sînt lipsite de detaliile** convenite de culegere. Peacestea le dăm în capitolul de **note (partea a V-a)**, elaborat în așa fel încît să of ere amănuntele tehnice ale fiecărui **material (caietul, fila, numărul textului)** și amănuntele folclorice corespunzătoare (**culegătorul, localitatea, data**). Anumite referiri la variante publicate ulterior (în general materiale **similare culese din aceeași zonă teritorială**) urmăresc atestarea, veridicității folclorice a acestui **material**, scoțînd în evidență însușirea istorică — documentară a fondului.

Oricît de atentă și meticuloasă ar fi fost prezentarea noastră, este foarte posibil ca anumite aspecte (**folclorice, lingvistice, istorice sau culturale**) să ne fi scăpat. În toate aceste cazuri sîntem **convinși că cititorul, pe baza analogiilor ce se pot stabili în întreaga lucrare**, va reuși sa găsească soluția justă.

**ÎTu putem încheia prezentarea de față fără a exprima mulțumirile noastre sincere acelor specialiști care ne-au ajutat cu sfatul și cu fapta, de-a lungul anilor eifj a durat elaborarea lucrării. Menționăm, așadar, aici pe regretatul Jon Mușlea (care ne-a oferit însemnările sale**

personale privitoare la fișele Jarnik din ms. Ion Pop-Reteganul de la Biblioteca orășenească din Sibiu), apoi pe *Ileana B»zac* (care ne-a pus la dispoziție un fond inedit de scrisori ale lui Jarnik către dr. Victor Macavei) și pe *Teofil Bugnariu* (care în repetate rânduri a avut extrema amabilitate de a cerceta pentru noi fondurile blăjene ale bibliotecilor din Cluj, procurându-ne microfilme, informații documentare etc), toți din Cluj ; pe *Elena Cânăea* și *Băncescu Lidia*, de la Biblioteca orășenească Sibiu și pe *Măria Moraru* și *Marcel Știrban*, de la Arhivele Statului din Blaj, pentru amabilitatea cu care ne-au oferit ajutorul, înlesnindu-ne investigațiile; pe *Ovidiu Birlea* (care a făcut clasificarea internațională ATH. la basmele, poveștile și snoavele din această culegere) și *Traian Ionescu-Nișcov* (fondurile inedite ale culegerii sale în vederea redactării unui volum de corespondență Jarnik) din București. Mulțumiri speciale țin să adresez soției mele, *Modica Fochi*, pentru asistența permanentă și ajutorul continuu pe care mi le-a oferit în toate etapele muncii și mai ales în fazele importante ale controalelor și colaționărilor de texte, precum și în cea a elaborării, indicilor.



P A R T E A   A   I I - A

**Doine și strigături din Ardeal,  
date la iveală de dr. ban Urban Jamik  
și Andrei Bîrseanu**



Bliii

**Coperta interioară a ediției din anul 1885 (exemplarul B. A. R.).**

# P R E F A Ț Ă

^feritul de căpetenie pentru adunarea poeziilor populare cuprinse in colecțiunea de față îl are zelosul și eruditul canonic mitropolitan din Blaj, dl. Ioan M. Moldovan. >»«>», ca profesor la gimnaziul din acest vechi fooular al culturii române, a îndemnat neconținut pe școlarii din clasele mai superioare să se intereseze de literatura noastră populară și să caute a-și însemna deosebitele versuri, povestiri etc., c& le vor auzi la vetrele părintești.

^ndemnările zelosului și învățatului profesor n-au rămas nebăgate în seamă. în scurtă vreme (începînd din 1863) se făcu o considerabilă adunare de produse ale «vazei populare atit în versuri, cit și în proză din deosebite părți ale Ardealului. Ținuturile mai bine reprezentate în colecțiunea despre care e vorba sînt: ținutul Murășului și al< Tîrnavelor, Gtmpia, Munții Apuseni, ținutul Sibiului și țara Hațegului.

Manuscrisurile adunate în chipul acesta le păstra dl. canonic I.M. Moldovanu la sine plină în vara anului 1879, când le încredința spre folosire d-lui profesor universitar dr; Ioan .Urban Jarnik (peatunci docent la universitatea din Viena), carele tocmai făcea o călătorie prin Ardeal și prin Muntenia.

Eu hărnicia-i caracteristică se și apuca imediat dl. Jarnik de sistemiftarea colecțiunei sieși încredințate. Anume dînsul își îndrepta deocamdată atențiunea asupra pieselor 4n versuri, lăsînd la o parte pe cele în proză, care nu putuseră să fie reproduse cu fidelitatea, așa-zicînd, impusă de metru și rimă.

Pînă la reîntoarcerea sa în Viena, dl. Jarnik și transcrisese mai toate versurile pfc& o bucată deosebită de hîrtie. Acum era întrebarea, cum'aveau să fie alese, asemănate și jgrupate aceste versuri?

La lucrarea aceasta dl. Jarnik binevoi a mă face părtaș și pe mine.

Noi cetirăm cu toată băgarea de seamă: miile de pUse și fragmente; le puserăm de departe pe cele de același cuprins', asemănărăm varianteU unor[a] și același piese; aleserăm dintre ele pe acelea care ni se părură mai exact reproduse' -și- mai frumoase; 'iiMenmaraW^dSn .ceU- lalte părțile mai notorice cu deosebire din punct de vedere limbisUc, delăturafăm piesele care creznrăm că nu sînt scrise întocmai cum au fost •-omite twpitjpoi' «Mfr eă an fort ckipr ateătuile' de vreun tînăr prea zelos și, în fine, căutarăm să dăm întregii eolecțiuni o împărțeală cît mai naturală. Schimbări nu făcurăm, fără numai acolo unde se putea observa evident că transcrierea este greșită și în pasajele care cuprindeau expresiuni ce nu obișnuiesc a se pune "p&mtr-tie.

Nn pot să nu amintesc aici tragerea de inimă, pot zice chia/r ewtueiasmwl, ce-l dovedi dl Jarnik în decursul acestei îndelungote lucrări față de, poezia noastră populară. Iubiră sa față de limba și literatura română în genere și îndeosebi față de literatura populară română, împreună cu profunda sa erudițiune pe terenul limbistic, merită știma și recunoștința întregii noastre nați- uni.

Eu unul îmi voi aduce totdeauna ou bucurie aminte de frumoasele seri din capitala austriacă, în care admiram, pe de o parte, frumusețile muzei noastre populare, pe de altă parte, zelul și pricepera învățatului bohem.

*Să ne întoarcem însă la subiectul nostru.*

*Partea cea mai mare din piesele alese era alcătuită din așa-numitele „doine” și „hore” sau, cum le zice în cele mai multe părți ale Ardealului, „strigături”. Și „cîntecele bătrînești”, cum le-a numit marele nostru Alecsandri, erau binișor reprezentate; unele dintr-însele însă erau reproduse într-un mod de tot fragmentar, altele semănau așa de tare cu unele din „baladele” cuprinse în colecțiunea d-luj, Miron Pompiliu (Iasi, 1870, tip. soc. „Junimea), încît am găsit ăe prisos a le introduce și în antologia ce era în formare. Am ales numai cîteva, care mi s-au părut mai în semn ate în privința cuprinsului și care, deși aduceau în unele părți cu piese aflătoare în colecțiunile de pînă acum, totuși în genere luat nu erau lipsite de elemente noi originale. Pe Ungă aceste cîteva cîntece bătrînești mai adăugărăm două colinde și o „închinare cupaharul”, obișnuită mai cu seamă la cununii, care iarăși crezurăm că nu ar trebui trecute cu vederea\*.*

*Va să zică, modul de împărțire al poeziilor despre care e vorba ne era oarecum impus prin însăși natura lor.*

*Făcurăm trei mari despărțăminte. în cel dinții introduserăm doinele, într-al doilea strigăturile și într-al treilea, sub numirea „Varia”, eînteele bătrînești, cele două colinde și închinarea cu paharul.*

*Aătănu era de ajuns. Sutele de doine și strigături ăe deosebit cuprins nu putem rămîne amestecate unele cu altele, că trebuiau împărțite din nou. Doinele le subîmpărțirăm în secțiunile: dragoste, dor și jale, mustrj&riși blestemuri, doine haiducești și de-ale cătăniei, iară, strigăturile în : strigături glumețe și strigături satirice. Ca evidența să fie și mai mare și Ce esti de un fel să fie la un loc, împărțirăm din nou. primele trei secțiuni din doine și strigăturile satir rice în cîte mai multe capitole, potrivit cuprinsului deosebitelor versuri.*

*întrooit ne-a succes sau nu ne-a succes această împărțire, vor judeca aceia care vor lua în mină colecțiunea de față. Aătă-mi iau voie a. observa, că nu de puține ori eram la îndoială, oare în care capitol și în care subdespărțămînt să așezăm cutare și cutare vers%, Binevoitorul cetitor să nu ne ia în nume de rău, dacă ici, coala i se va părea că oarecare piesă sau chiar un șir întreg de piese, s-ar potrivi-mai bine în alt despărțămînt decît în acela în eare se află.*

*în primăvara anului 1882, colecțiunea era așezată gata, totodată dl. I.U. Jarnih lucruse un glosariu al cuvintelor aflătoare într-însa, iară subscrisul făcuse mai multe adnotări, ce crezuse că sînt de lipsă pentru completarea și pentru o mai ușoară înțelegere a texturilor.*

*Neăiapunîă singuri de mijloacele de lipsă pentru a putea da la iveală lucrarea adusă la îndeplinire, ne luarăm voie a ne adresa către onor. Academie Română din București, rugînd-o ca sau să binevoiască a lua asuprași tipărireă ei, sau să ne dea un ajutorfca să o putem tipări*

*Academia însărcina pe ăl. V. Alecsandri cu cercetarea lucrării prezentate și, în urma raportului făcut de dînsul în ședința din 16 martie 1883, hotărî, să o tipărească pe cheltuiala sa împreună cu ylosariul alcătuit de dl. Jarnik. Dl. 6. Sion avu bunătatea a lua asuprași privegherea tipăririi.*

*Tipărireă colecțiunii se făcu în decursul anilor 1883 și 188'4, iară a glosariului, parte în 1884, parte în 1885.*

*Ortografia întrebuiată de noi a fost de iot fonetică. Am fi dorit să se observe întocmai și la tipărire, ceea ce însă nu s-a putut îndeplini.*

*Aătă despre chipul în care s\*a pregătît această colecțiune pentru ea să poată vedea lumina zilei.*

*Să mi se permită acuma a adăuga eűieva euvinte și despre cuprinsul ei.*

\* Aici treimie să observ că, pe lingă piesele amintite, mi-am permis a introduce în colecțiunea de față cîteva doine și strigături auzite de mine în Țara Oltului, precum

și o baladă împărtășită de un prieten al meu din împrejurimea Ploieștilor.

După cum am pom, enit mai sus și după cum se poate wd^ chiar și din numitâa colecțiunii de față, partea cea mai mare äintr-însd o formează „doinele” și „H^hM^hjaeskOi^ini tovarășele poporului român ardelean, soatele nedespărțite ale Hmțămintelor nutrite, de inimk lui, izbucnirile clipitelor de jale și mărturiile celor de veselie. Asemănînd cineva cîntecele aețt)\* tea cu cele culese de prin celelalte părți locuite de români, va trebui neapărat să constatele, lșt preună cu dl. V. Alecsandri, neîntrecutul pricepător al firii și al simțirilor poporului nostru, <^t poezia populară română este aceeași pretutindenea, că modul de simțire este același, că exprimarea se face în același chip, deoarece, zice dl. Alecsandri, „geniul românesc este același peste Carpoți și peste Dunăre, cum este dincoace și dincolo de Milcov”\*. Deopotrivă este curățenia de simțăminte, deopotrivă este acea mișcătoare duioșie ce caracterizează versurile de cuprins mai serios și șăgalnica veselie din versurile ce întovărășesc petrecerile omului nostru din popor.

în două puncte s-ar putea zice că există oarecare deosebire între cîntecete noastre, ale celor din Ardeal, și între cîntecele populare din Muntenia și din Moldova, deosebire oare nicidecum nu atîrnă de la vreo diferență între caracterul popuktțiunii dinir-una dht aceste pr&viviv și din cealaltă, ei numai și numai de la niște împrejurări, eateri Oărtx oare într^un h>e au fost) iar A\* în celălalt nu.

„Cîntecele haiduceștV, care formează o parte așa de însemnată a poeziilor populare din Moldova și Muntenia\*” și care se aud, răsunînd mai prin toate cătunele din aceste două provincii, în Ardeal, cu deosebire în ceea ce privește timpul relativ mai nou, sînt cu mult mai puțin reprezentate. Explică înținea și-o va găsi fiecare, dacă se va gîndi la starea în” care se afla pe la sfîrșitul veacului trecut și la începutul celui de față Muntenia și Moldova de o parte și Ardealul de altă parte. în timpurile mai demult, după cum se poate vedea din unele cîntece mai vechi {v.d.e. baladele: Gheorghe, Răscumpărarea voinicului, Stanciu și Vochița, din colecțiunea d-lui Miron Pompiliu) se pare că viața haiducească în adevăratul ei înțeles era mai cu puțință și în părțile de dincoace de Carpați. >'

O specie de poezii proprie numai ardelenilor, bănățenilor și bucovinenilor sînt „Cîntecele de cătanie^”. Aceluia care ar voi să se convingi pe deplin despre alipirea românului față de pămîntul pe care s-a născut, despre greutatea eu care se despărțește el de casa părintească și despre durerea ce o simte cînd este departe de dînsa, i-aș recomanda îndeosebi duioasele cîntece de acest fel aflătoare în colecțiunea de față. ^

în ceea ce se atinge de piesele cuprinse sub numirea „Varia”\*) află de lipsă a aWmti că unele părți din balada Marcu aduc în citva cu partea a cincea din Gruia și tatăl său NbvaC din colecțiunea d-lui At. M. Marienescu (Peste, 1859), Chira din colecțiunea de față seamănă cu Pata Sandului din tomul I al Pbesiilor populare adunate de dl. Simeon FI. Marian (Cernăuți, 1873) și ou Iloanca din colecțiunea d-lui Marienescu. Nevasta fugită este în mare parte Chiralina din colecțiunea d-lui Marian, tot asemenea Teiul și bradul se află și, în colecțiunea d-lui Marian, însă cu mai multe deosebiri. în fine, după cum am însemnat și în notele de la sfîrșitul despărțămîntului, Varia^, colinda a doua are oarecare păiți comune eu Crăciunea. și pruncii din culegerea de colinde a d-lui At. M. Marienescu (Pesta, 1859).

Nu pot încheia fără ă exprima în numele d-lui I.U. Jarnik și al meu cele mai sincere ale noastre mulțumiri onor. Academiei Române, cafea făcut cu puțință datea la lumină a acestei colecțiuni, d-lui V. Alecsandri, care a binevoit a o recepmanda atențiunii colegilor săi într-un mod atît de favorabil, și d-lui G. Sion, care n-a pregetat a se însărcina cu supravegherea tipăririi.

\* Vezi r\* „Analele Academiei Române”, seria a II-a, t. V, p. 45, ședința din 18 martie 1883,

\*\* Vezi V. Alecsandri, *Potsst populare ote românilor*, București, 1867,

***DI. I.M.Mqldovan și tinerii săi ajutători de odinioară de bună seamă vor simți o mare bucurie văzînd că silințele ăinșilor nu au rămas uitate, ei rodul acestor silințe a fostprezenie publicului cititor spre aprefiere'.***

*Brașov, mai, 18S5.*

**Andrei Bîrseanu**  
*profesor*

***P.8. Piesele din despărțămîntul „Varia” de la balada Nevasta fugită încolo nit» shttpe trecute în glosariul d-lui dr', liU.Jarnik, deoarece la ultima revîaar%acestui glosariu 41. i U. Jarnik n-a . avut la-nfomină pie\*d\$,â\$pre. cart « vorba,..***

• • -V, >> \* •!./ A. Bv; - ' . '•••\_-•••>..•

v

## DOINA'

, Doină, doină, dulce ! -  
Cînd te-aud, nu m-aş mai duce.  
Doină, doină, viers cu foc !  
Cînd răsuni, eu stau în loc.  
5 Bate vînt de primăvară,  
Eu cînt doina pe afară,  
De mă-ngîn cu florile  
Şi privighetorile.  
Vine iarna vîgcoloasă,  
10 Eu cînt doina-nchis în casă,' .. .  
De-mi mai mîngîi zilele,  
Zilele şi nopţile.  
Frunza-n codru cînd învie.  
Doină cînt de voinicie;  
15 Cade frunza jos pe vale,  
Eu cînt doina cea de jale;  
Doină zic, doină suspin,  
Tot cu doina mă mai ţin;  
Doină cînt, doină şoptesc,  
20 Tot cu doina vieţuiesc !

Vasile Alecsandri

*(Poezii populare ale românilor)*



I  
DRAGOȘTfc

Putere» dragostei

I

Belers, bade, frigurile<sup>2</sup>,  
Da-s mai rele dragostele.  
Maica din friguri mă scoate,<sup>1</sup>  
Dăr din dragoste nu poate.

II

Zis-a maica că nia scoate<sup>1</sup> ,  
De la cîte, de la toate.  
De la două nu mă poate :  
De la mîndră, do la moarte !

III

Măi bădiță Gheiasim,  
Eu de drag te-aș băga-n sîn  
Și de drag te-aș semăna,  
Și cu drag te-aș secera,  
5 Și te-aș face stog în prag,  
Și te-aș îmblăti ou drag,  
Și te-aș cerne prin sprîncene,  
Și te-aș frămînta-n inele,  
Și te-aș da inimii mele .  
10 Doar inima te-ar mînca,  
Doar de drag m-aș stîmpăra !

IV

De n-ai fi ochi și sprîncene<sup>4</sup>,  
N-ar mai fi păcate grele ;  
Dar ochi și sprîncene sînt,  
Și păcate pe pămînt.  
5 Ochii și sprîncenele,  
Alea fac păcatele !

Bea bucată-i Aragostea-:  
Cine prinde-a o gustă, /  
•ONvare cap de-a o lăsa,  
Mei ^iatersde-a o purta.  
5 M-a pus dracu și-am gustat-o  
Și-am bolit pîn-amnitat-o.

VI

Cît d^njare-î părăhîtui  
Ce-i maiJrău ca urltu<sup>1</sup>  
Ba, zău, ffiai rea^ dragostea,  
Care «șea pajiștea. 1  
5 De urît te poți ascunde,  
Dar de dragoste n-ai Tinde,  
Că oriunde te-al ascunde,  
La inimă toț pătrunde.. ,

: vil

Mărie din Gîrboyar  
Doar tu mi-ai făcut' ceva<sup>6</sup>,  
De niite mai poci uita -/ J.  
Ziua tot la tin^gîndesc  
5 Noaptea pe tin'te vise».

VIII ' ' ,

De urît m-aș dttce-n țară,  
Dragosteamă-ntoajnă iar&;  
De urît m«aș duoe-n lume,  
Dragostea capiimi-lpțme<sup>7</sup>:!

## IX

Pentru badea, bădițu,  
Bucuros mi-aș da șurțu  
Și pieptariul mi l-aș da,  
Numai de l-aș Căpăta!

Frunză verde iarbă deasă,  
De la noi a treia casă,  
Tot suspină-o preoteasă, ;  
C-a bătut-o preotu  
Să-și spună ibovnicu.  
— De m-ar frige pe-un cărbune,  
Ibovnicul nu-l voi spune !

## • • Xn •

Pe-o clenguță din dumbravă,  
Zace mierla rău beteagă ;  
Merge cucul și mi-o-,ntreabă\* :  
— Mori tu, mierlă / mori tu, dragă ?  
— Ba eu, cuce, n-oi muri, ,  
Pînă ț-oi crește puii!

## • Xn

Foaie verde, flori de fragă,  
Picioarele mi se leagă :  
Ori de frunză, ori de iarbă,  
Ori de tine, mîndra' dragă !

## XIII

Pentru mîndra care-mi place,  
Trei zile la domni aș face\*;  
Da' pentru care-i urtă>.  
Una mică-mi pare multă.

## XIV

Pentru mîndra caprini pî\*^,;<'<<  
Nici părinții n-aut ce-mi face, i ;  
Nici judele satului, , , ,

Nici chiar domnii sfatului.  
Domnii șed și sfătuiesc,  
JEU cu mîndra mă iubesc.

## XV •

Pe de-o lăture de sat,  
Mere-un păun retezat;  
Dar nu-i păun retezat,  
Ci-i bădița fermecat<sup>o</sup>.  
Și cine l-a fermecat /  
Mîndrulița lui din sat,  
Cu trei maci din trei grădini  
Oii apă din trei fîntîni.

## • , • • XVI

Foaie verde-a macului,  
Pentru voia badiului,  
Dat-am trupul dracului  
Și sufletul iadului!

## XVII

Pîn'eram de nu iubeam, /  
Unde mă culcam, dormeam  
Dar acum de cînd iubesc,  
Nu pot să mă odihnesc.  
Pe braț capu-mi sprijinesc  
Și tot la mîndra gmdesc.

## XVIII

Mîndro, de iubirea noastră  
Băsărit-a rujă-n coastă.  
Cine-n lume s-ar afla  
Ca să rupă rujuța,  
Mare iubire-ar strica !

## XIX

Măi bădiță, strugur bun,  
Te-aș mînca și nu mă-ndur,  
Te-aș lăsa și te-ai usca,  
Și inima m-o durea !

## XX

Însura-m-aș, să-mi fac șură,  
Dar inima nu mă-ndură ;  
Însura-m-aș, să-mi fac casă,  
Dar inima nu mă lasă !

## XXI

Puișor de la pădure,  
Du-te la mhidra de-i spune  
Să nu se gate-așa bine,  
Că, zău, capu mi-l-o pune j  
5 Ce să mi-l puie, câ-i pus,  
Numai cât mai stă în sus.

## XXII

Frunză verde de alună,  
De cât c-un tată ș-o mumă,  
Mai bine c-o mîndră bună.  
Că mîndruța, dragul meu,  
5 De te vede că ți-e rău,  
Anină rochița-n brîu  
Și dă fuga la răzău,  
De-ți cată leacul mereu ;  
Și de vede că ți-e bine,  
10 Te strnge-n brațe la sine,  
De rîde inima-a tine !

## XXIII

Du-te, cucuie, în berc  
Și mă lasă să-mi petrec,  
Să-mi petrec eu ein\* mi-i drag,  
De m-ar ducelhiar în iad !

## XXIV

Decît maică cu dulceață, ;  
Mai bine la mîndra-n brață;  
Că mîndruța, fătul meu,  
Cînd simțește că ți-i rău,

5 Fuge iute la părau,  
Udă cîrpa-n apă rece,  
Te leagă la cap și\*ți trece.

... XXY,,

Ce mi-i drag nu mi-i urît,  
De-ar fi ca negru pămînt;  
Ce mi-i urît nu mi-i drag,  
De-ar fi cît cașul de alb.

' XXVI .,

Unde șede urîtul,  
, Șe-nnegrește pămîntul;  
Unde șede dragdstea,  
Se-nverzește pajiștea.

## XXVII

Florică albăstrea, ,  
Mîndră, mîndruleana mea,  
După fața ta de doamnă , t  
Luiiea-ntreagă se întoarnă y  
5 Eîsu-ți lumea veselește,  
Plînsu-ți lumea amărăște;  
Și de dragul dumitale  
Știe chiar și sfîntul soare : ,  
Că la tine cînd privește, ,  
10 Stă și nu mai asfințește. , ,  
Sfîntul soare, dacă-i soare,  
Și tot după ține moare ;  
Dară eu fecior sărac,  
Cum să nu mor de-aî tău drag f  
15 Hei dragoste, dragoste, ,  
Tu uști mîndră pajiște;  
Tu miro uști, tu mi-o-nverzești,  
Și iar lumea-nveselești!

xxvin y y ' ,

De-ar fi apa pînă-n p^epty  
La mîndră caută să trec;  
De-ar fi apa pînă-m brîu, ;  
, La mîndră caută să viu !

## XXIX

Calul bun și mîndrele,  
Alea-mi niînea zilele;  
Calul bun și mîndra bună,  
La inimă mă răzbună !

## XXX

Pentru tine, rujă plină,  
Mei n-am somn, nici n-am odihnă ;  
Pentru tine, rujă creață,  
Mei n-am somn, nici n-am viață !

## XXXI

Mînciră, făcută prea tare,  
Nu-mi mai face supărare,  
Că nu poci șede la scoate".  
Noaptea nu mă odihnesc,  
5 Tot la tin', mîndra, gîndesc,

## XXXII ; ' .

Mîndra, mîndruleana mea,  
Doar ai știut tu cevji,  
De nu te mai pot uița  
Nici ziua și nici noaptea ;' • "  
5 Ni ce<sup>12</sup> ziua cu lucru,  
Nice noaptea cu somnul  
Cum mă culc, cum te visez  
Pun mina, nu te gălesc ..."  
Doamne, cum mă celuiesc !

## XXXIII

Săracele dragostele  
Ciripesc<sup>13</sup> ca pasările  
Pe toate gardurile,  
Sub toate streșinile j  
5 Dară nu-s toate curate,  
Ci-s cu dracu mestecate<sup>14</sup>.

-'  
• >  
Trec prin tină, nu se-ntină,  
De voinic tînăr s-anină ;  
Trec prin ăṭ»ă, nu se-neacă,  
10 De voinic tînăr se leagă.

## XXXIV

Dragostea de fată mare  
Ca garoafa din răviare:  
Cînd bate/vîntul subțire,  
Atunci mă scoate din fire.  
5 Dragostea de nevăstuță  
Ca floarea din grădinuță :  
Cînd bateș vînt^ din jos,  
Umple casa de miros.

## x x x v

Frunză verde de 4tidău, <  
Mergea, lelea pîngă tău,  
Cu cunună de sasău. .  
Drăguțu său o vedea  
5 Și din grai așa-i grăia ; ,  
— Trage-ți, lele, cununa,  
Cam pe ochi, cam pe sprîncene,  
Că mă bagi în multe rele;  
Cam pe coada ochiului^  
10 Izvorul păcatului»,  
Eu, lele, de dorul tău,  
Nu poci sluji domnu-meu,  
Nici s-ascuț pe tată-meu l /  
— Bade, nu te supăra^  
15 Că, zău, nu e vina mea,  
Ci-i vina măicuță-mea •  
Ea fruhlGasă'm-afiâcut -v •  
Și eu ție ți-am plăcut,  
Ca piperiu grecilor,;  
20 Ca tămîia popilor.  
Cînd măicuța m-a scăldat,  
Ea ciupa că mi-a țipat  
Tot în umbra nucilor<sup>15</sup>!  
Spre chinul voinicilor!

## XXXVI

Pentru ochi ca murele,  
Ocolesc pădurile;  
Pentru sprâncene-mbinate,'

Umblu ța? a.îumătate  
5 Și MoidoVar-8t«eia parte f  
Pentrum W«ă sIMtul soare,  
Umblu noaptea pe răzoare.

## Lauda ibovnicului și ibovnicei

## XXXVII

Frunză verde, frunză verde,  
De trei ori tot frunză verde,  
Om ca badea nu se vede  
Nici în față, nici în dos,  
Așa mîndru și frumos;  
Poți să cauți nouă mări,  
Nouă mări și nouă țări !

## XXXVIII

Cît în lume am umblat,  
Eu ca mîndră n-am aflat;  
Bunișoară și frumoasă,  
Și ca ea de drăgăstoasă ! ,

## XXXIX

Hop ! mîndruța, păr galbin,  
Gura ta miroase-a vin  
Și brațele-a rosmârin;  
Dinții ți-s mărgăritar,  
» Gura, pahar de cliștar !

## XL

Mîndră mea, mîndră Mărie,  
Scrisă-i<sup>6</sup> fața ta-n hîrtie ;  
Mîndră mea, mîndră Ioană,  
Scrisă-i fata ta-n iconă !

## XLI.

Fagilor frumoșilor,  
Fagilor umbroșilor,  
Faceți-rai nn pic de umbră,  
Să mă umbresc cu-a mea mîndră  
5\_ Că am mîiidră, tinerea,  
Tinerea și gingășea,  
Și îi arde soarele  
Pieptul en m&^șletej " v  
Brîul și inelele! ,

## XLII

Neculae, pui păun,  
Din țara ou Vinul bun,  
Chica ta-i toată Mele,  
Gura ta-i făgur de miere!;  
Chica ta-i numai d-un păr,  
Buzele de călăpăr;  
Chica ta-i numai de-un fir,  
Buzele de trandafir ! •

## XLIII ,

Foaie verde aluniță,  
Cît am trăit ȝe li^ n^ă, <  
N-am văzut ^erite fWnzuță  
Ca la mmdJa-n grădinuță;.,  
6 Cît o ninge, eîț o plouă,,., ,

Ba e tot mîndra şinouă  
Cît o ninge ş-o şbrumează,  
Ea e tot mîndra şi creaţă,  
Ca şi mîndra mea isteată-

## XLIV

Prin curtea popii la vale, , i  
Busuioc r̃su răsare,  
Unul mic şi altul mare ;  
Cel mai mic mi-i ibovnic,  
5 Cel mai mare mi-i drag tare !

## XLV : • "

De cînd maica m-a făcut,  
Zile bune n-am âfut,  
De dulceaţă n-ajh ştiut,  
Pînă cînd am strîns în braţă ,  
5 Puişor frumos la faţă, '  
Puişor -  
Cam roşior,  
, Puişor  
Ca un bujor ...  
10 Puişorul cînd m-atinge,  
Foc la inimă mă-ncinge;  
Şi la mine cînd priveşte, ,  
Inima mi se sfîrşeşte !

## XLVI "

— Mîndra, de cînd ne iubim,  
Vreme-i să ne şi hulim"!  
— Vremea ne-a fost mai de mult,  
Dai\* noi nu ne-am priceput.  
5 — Dar eu, mîndra, cum ţi-aş zice ? ..  
Floritică mierioară,  
Dulce-ai fost la gurişoară^  
— Şi eu, bade, cum ţi-aş zice! ..  
Merişor verde-nvărgat, •  
10 Dulce-ai fost la sărutat. •

## 'XLVII

— Trandafir de pe hînteu,  
N-ai tfăzut pe dragul meuţ,  
— Poate că l-oi fi văzui,  
Dară nu l-am cunoscut.  
5 — A fost lesne de-a-l cunoaşte,  
, Că-i cp, cizme româneşti,  
Cu cioareci braşovenesţi,  
în degete cu inele,  
Cu "buzek subţirele,  
10 Gura lui fagur de miere !

## XLVIII

Floritică, floricea,  
Mîndra, mîndruleana, mea,  
Ochii tăi şi toatei bune,  
Sprîncencle-ţi iaciminun\*;  
5 Ochii tăi şi toate-mi plac,  
Sprîncenele mcarţe/mi fac.  
Mîndra, mîndruleana mea,  
Floritică şgingăşei  
Ochii tăi mă bagă-n boală, .•,  
10 Sprîncenele iar mă pcoajă; ,  
Ochii tăr mă bagă-n frică,  
Sprîncenele mă ridică.  
Floritică gingă^sea,  
Mîndra, mîndruleana mea !  
15 Sprîncenele dumitale  
Pene de privighitecâre 'y" "  
Cînd le sui, cînd le ridici, ] ^  
Eău la inimă mă strici;  
Cînd le sui, cînd ie cobori,  
20 Din picioare mă dobori!

## XLÎX

Foaie verde de^sasău, "•:] " ;,  
Tu, tu, tu, murguţul meu f ^  
Să intrăm în sat cu soare,  
C-amo niîndră ea ş-o floare

Ce ne-așteaptă cu mmcare.  
Acolo dac-om sosi,  
Ea frumos ne-a omeni :  
Ție iarbă și ovăz,  
Mie gură și scoverzi! " i

## L

Pe Murăș și pe Oîmpie,  
Nu-i mîndră să-mi placă mie; \*  
Pe Murăș și pe Tîrnavă,  
Nu-i mîndră să-mi fie dragă.  
Numai pe Tîrnîjva Mică,  
Am o mîndră ibovnică,  
Tinerea și frumușea,  
De mă pot iubi cu ea.

## LI

Struțișor cu viorele,  
Dulce ți-i gurița, lele.  
Mai dulce n-are cum fi,  
Că-i ca strugurul din vii :  
5 Nici e dulce, nici sălcie,  
Fără cum îmi place mie !

## LII

Tătăișă, draga mea,  
Nu te tare supăra,  
Că mîndră ca dumneata ,  
Nu-inime, cîtu-i lumea;  
5 Și cîtu-i satul de mare  
Nu-i casă c-a dumnitale,  
La ferești

Cu flori domnești! ;•

## LIII

Vai de min', ce-mi place mie,  
Măru roșu din liîrtie,

Badea care știeia scrie;  
Mărul roșu jumătate,  
5 Bădița care ^i'earte !> i

'hii... ; = . . . . . {  
LIV ' ' "

Vai, mîndruțb, gura țas '  
Pentru multenu d-»ș da r "  
Pentru-un galben, pentru ddiij  
Pentru două mii de boi.  
5 Galbenii, mlnflra; să gată,  
Gurița ta niciodată  
Și nici zecemii de boi  
Nu fac ca buzele moi!

## LV

Suflă vtntul alinat, ,,  
Io-l cunoso că nu»i curat,  
Ci-ide la badea mînat.  
Suflă vîntul/alinaity  
5 Io-l cunosc că nu-ieurat  
Și știu de ttnde-i mînat . v »  
-Dintr^o grădină «ufiori •:«:;  
Unde scrie^un scriitor;<•!••.  
C-o mîna pe carte serie >«<>  
10 Și cu alta-mi face mie - :  
Să merg în căntelărie,  
Să mă-nvăț și eu a scrie<sup>18</sup>.  
Serie badea pe Mrtie, >  
Și cînd scrie, mă mîngîie;  
15 Scrie badea latinește,  
Cînd citește, - •  
Mă topește î " ^ ' •

Sărac plug cu șase boi . . .  
Dragu mi-i mie <de voi  
Și mi-i drag de pîn'vă mînaj  
Că ține biciu\*ntro Mnă  
5 Și strigă de Ia inimă !

## LVII ? 'i

Primăvara, când înfrunde,  
Gura cucului s-aude;  
Da cându-i colo toamna,  
Nu s-a ude nimica ;  
Numai mîndra cu gura,  
Ou dulceață ciripind,  
Toată lumea veselind.

## LVIJI

Cîte flori pe cîmpurile,  
Nu seamănă mîndrei mele;  
Numai una mititea,  
Frumușea și gingășea,  
5 Parcă seamănă cu ea.

## LIX

Cîte fete ardelen  
Toate-s negre la spjîneene,  
Numai două din Hărțău,  
Săruta-le-aș numai eu,  
5 Au sprinceana cam gălbie  
Făcută spre lăcomie;  
Și la față-s albișoare,  
Albișoare, roșioare,  
Ca și niște merișoare.  
10 Trupușorul sprintenel ,  
Parcă-i tras prințr-un inel.  
Mersul lor e legănat,  
Legănat și dezmiardat;  
Gîtul și măgelele  
15 Ca ceriul cu stelele ;  
Sînul eu-țîțucile/  
Grădina cu florile.  
Și la grai sînt drăgăstoase,  
Și la suflet sînt voioase,  
20 Și-s cu buze subțirele  
Adăpale-n tău cu miere,  
Să te tot săruți cu ele !

## LX

Mult mă muștră măicuța  
Să las seara ulița,  
Dar eu nu o poci lăsare,  
Că satul cîtu-i de mare  
5 Nîme bădiț ca rain' n-are,  
Și cîtu-i «atu mereu  
Nu-i bădiță ca al meu;  
Ba mai e un brad în munte  
Cu crăci verzi, cu verde frunte.  
10 Dar nici bradul cel fălos  
Nu-i ca badiu de frumos,  
Că bradu mi-e elenguroș,  
Și bradu mi-e poeiumpos,  
Nu-i ca badiu 'subțirel,  
15 Să mă poci iubi cu el. ~

## LXI

— Trandafir și-un fir subțire,  
Rău m-ai scos, dragă, din fire;  
Trandafir și-un fir mai gros,  
Mult mă mir cum de m-ai scos.  
*ti* — Trandafir verde frumos,  
Bădișor la grai duios,  
Eu din fire mi te-am scos,  
C-ai fost drăgălaș copil  
Cu fața de trandafir, - -  
10 Și cu pană\* frumușea  
Făcută pe voia mea.

## LXII

Draga mea subțire-n trup,  
Harnică maică-ai avut:  
De frumoasă te-a făcut,  
Cu ochi negri de ochit,  
5 Cu sprîncene de-amăgit.  
Cu gura de-ncluit.



LXIII

Cîtu-i dealul de mereu,  
 Nu-i drăguț frunios ca-l meu,  
 Mei în sat, nici în oraș  
 Numa-n școala de la Blaj. > '  
 5 Vai! frumosu-i, frumușel, M I  
 MI știi ce să fac cu el . , ; -  
 Pace-l-aș rujă-n fereastră  
 Totdeauna să-nflorească;  
 Da ruja s-o scutura  
 10 Și eu rău m-oi supăra.

LXIV

Marioară, surioară,  
 Sufletul meu lelișoară,  
 Dorul tău mă bagă -n boală  
 De nu poci merge la școală;  
 5 Fața ta cea rumeioară  
 Zice : vino de te-nsoară,  
 Ochii tăi cei negrișori  
 Uplete-mi trupu de fiori,  
 Fruntea ta cea albineață  
 Uplete-mi sinul de dulceață.

LXV !• ;

Cîtu-i țara românească  
 Nu-i ca fat-ardelenească,  
 Măcar cine ce gîndește,  
 Măcar cum <sup>20</sup> mi-o ocărăște.  
 5 Cînd mă uit la sînu-i plin,  
 M-apucă dor și suspin ;  
 Cînd văd păru-i de mătasă,  
 -Dorul ei tare m-apasă ;  
 Cînd văd fața-i bălăioară,  
 10 Dorul ei mai mă omoară;  
 Cînd la joc se-mpodobeste,  
 Inima din tine crește;  
 Cînd își pune struț de fiori,  
 După dînsa stai să mori<sup>21</sup>.

LXVI

Busuioc verde din'prag, ;  
 Ia gîcițt cine mi-i drag ?  
 Badiu mîndru^sa.'Un steag  
 Care-mi ară la iosag\*<sup>2</sup>  
 5 Mîndru bdiisi Cea Viragî  
 Busuioc verde-n pridvor,  
 Ia gîciți de cin? mi4 dor ? \*  
 De-un flăcău cam negrișor, <  
 Care-mi lueseă la cgor'  
 10 Mîndru boiiî Ho Bodbr !

> LXVII

De la mîndră mea de rale :  
 Mîndruinftepan răsare,- -  
 Măderan de cel turcesc . . .  
 Pus-am gmd so țabășesc . . .  
 5 Drept să fie, sau glumesc ?  
 Ba, zău, cumsro, părășesc, ;  
 Cînd ca ea nu mai gășesc, /,,  
 La obrșjz, ca^ujile, ' •  
 Ochișori ca^ murele, -  
 10 Buzele ca frunzele,  
 De-ți răpune zilele.  
 Nu te, dragă, -nfricoșă  
 Că, zău, nu te voi lăsa  
 Oîtezile^ voi avea.

v . - ' . ; ; Lxftir' ;

Foaie ver^lemn/iftșor^ ,  
 De nimica nu mi-i dor ,  
 Ca de flori de cujpnduță,  
 De gura lelii Antița. '  
 5 Ochii ei și buzele  
 Scurtă-mi mie zilele;  
 Ochii ei cei cu lumină \* ,  
 " Mult mă strigă de la cină,  
 Ochii ei cei e u ^ a l f e u ș '  
 10 Mult mă cheamă din culcuș.

Jocul ei duminica  
 îmi robește inima  
 Pentru-ntreagă viața.

## LXIX

Frunză verde trei nuiele,  
 Din trei iubite-ale mele  
 Nu știu la care voi mere:  
 Mere-oi colo peste vale,  
 5 La cea mîndra ca ș-un soare f  
 Mere-oi colo peste drum,  
 La pana cea de păun /  
 Duce-m-oi la cea Vecină,  
 Că-i mîndra ca o lumină ;  
 10 Gurița ei f agur dulce,  
 Cin'gustă nu se mai duce.

## LXX

Dragu-mi-i cîmpu cu flori  
 Și mîndra cu cingători;  
 Dragu-mi-i cîmpu cu ceață  
 Și mîndra cu ie creață !

## LXXI

Dragu-mi-i cîmpu cu flori  
 Și bădița cu surori,  
 Dragu-mi-i cîmpu cu ceață  
 Și badiu cu chica creață,  
 5 Dragu-mi-i badiu din joc  
 Că miroasă-a busuioc<sup>28</sup>!

## LXXII ' \

Trandafir cu bun miros,  
 Drag mi-i, Doamne, cel frumos,  
 Și călare, și pe jos;  
 Și la lucru, și la joc j  
 5 Te face să stai pe loc.

## LiXXIII

Eu pe deal, mîndra pe vale,  
 +o cunosc numai pe poale;  
 Tu pe deal, mîndra pe șes,  
 Ș-o cunosc numai pe mers;  
 5 Pe mersul picioarelor,  
 Pe-ncrețitul poalelor!

## LXXIV

Foaie verde buruiană,  
 Drag îmi e numele Ană.  
 Că te-ncîntă auzindu-l  
 Și te farmecă rostindu-l.  
 5 Drag mi-a fost și drag mi-a fi.  
 Cît în lume voi trăi!

## LXXV

Frunză verde dintr-o mie,  
 Altul nu-mi trebuie mie,  
 Fără frunza macului  
 Și podoaba satului,  
 5 Ioan al diacului:  
 Ori cu el să mă iubesc,  
 Ori de nu,-mă prăpădesc !

## LXXVI

Ie șii seara pe uliță  
 Și-mi văzui mîndra-n portiță  
 Gata ca o păunită :  
 "Mîndra mea, pe lume una,  
 5 Cumu-i între stele luna !  
 Părul ei mătasă moale  
 Ca și inul cînd înfloare;  
 Împănată cu scumpie,  
 Tuturor dragă , . . și mie !

## LXXVII

Lelea cu mărgele multe  
Amiroase-a flori mărvnte,  
De pe vale, de la munte ;  
Dar cea cu mai puținele  
Amiroase-a floricele,  
De la munte, din vâlcele.

## LXXVIII

Foaie verde, verde mac,  
Ochii lelii tare-mi plac,  
De pe uliță mă \*rag  
Și grozav necazu-mi fac.  
5 Foaie verde, verde mac,  
Ochii lelii care-mi plac,  
Dulcișori și mieriori,  
Mă cheamă sub prunișori,  
Să mă scoată din fiori . .  
10 Nu știu scoate-m-a, ori ba,  
Ori mai tare m-o băga ?

## LXXIX

Mîndro, doi ochi cala tine  
Nu mai sînt în sat la nime;  
Doi ochi ca la dumneata,  
Zău, că nu mai pot afla,  
5 Așa negri frumușei  
Ca cireșele-n oltoi,  
Care-s coapte la răcoare,  
De nu-s grăbite de soare !

## LXXX

Nevastă secerătoare,  
Ce seceri vara la soare  
Și mijlocu nu te doare î . •  
Că și io-s secerător,  
£> De mijloc numai nu mor<sup>24</sup>!

## LXXXI

Foaie verde mărăcțne,  
Zău, acuma trăiesc bine  
Cu bădițu dîngă mine ! . .  
Cîndu-1 văz^ duminica  
5 Mi se rupe inima;  
Cînd. îl văz cu capul gol  
Pare că-i un domnișor;  
Că-i cu părul rețegat . . .  
Nu-i fecior ea el în sat.  
10 Cînd \*nă uit în fața lui,  
Parcă-i spuma laptelui!

## LXXXII

Bădița cu șese Boi  
N-are ce căta la fioi,  
Dar bădița cel cu-o vacă  
Nici o seară sâ mH treacă!/  
5 Bădița cel șărăcuț  
Zău, acela mi-i drăguț,  
Că, zău, ăla mi-i mîndruț !

## LXXXIII

Cîntă cucu-n par de vie %  
Ș-acolo este-o chilie  
Cu mușcată șltămîie<sup>25</sup>,  
Dragii meu acolo scie . . .  
5 Și cînd scie, mă mîngîie,  
Cînd citește^ mă topește,  
Cu ceriul m& potrivește;  
Culuna, cu stelele,  
Cu dragi rîndunelele;  
10 Cu luna, cu soarele,  
Cu dragi căprioarele!

## LXXXIV

Bine-i stă la ceri cu lună,  
Ca și mîndrei cu cunună;

Bine-i stă la ceri cti stele,  
 Ca și mîndrei cu mărgele.  
 5 Buzele ca rujile, .. -  
 Poalele ca florile; '!'-...'"}  
 Pata ei ca hîrtia, j  
 De poți scrie pe dînsa'!.

### "LXXXV

Badea meu, tînăr băiat, ' ,  
 Mei mustața nu i-a dat  
 Badea meu, tînăr copil,  
 Eoșu ca un trandafir;  
 5 Din obraz îi pieășînge,  
 Undei văz inimtt-mi plînge.  
 Fața lui ca trandafirul,  
 Trupul lui ca rosinarmuU  
 Cum e bradul arătos,  
 10 Așa\*i badea de frumos; t  
 Cum e bradul'nalt din munte,  
 Asa-i badea meu de f&unte!

### LXXXVI

Badiu care-mi'place, mie  
 Mare casă, nici inoșie, n  
 Mimai peană-n pălărie;  
 Mei o brazdă în holdi^ă,  
 Făr'cămașe euialtiță/,  
 Mei o brazdă d^ogor,,  
 Fără cioareci eușinorî

### ' - Lxxxvii

A iu, iu, crucea\*mea, lelej-  
 Tu cu ochii faci belele; ?  
 Intri-n căs'j ște:iumi#i#a^  
 leși afar', se-nWnMeâz^1'

Aluniș cu-alune multe, ,  
 Spune la badea din curte,  
 Pedummica^e vine i  
 Să-și gătească peana\* bine,  
 5 Și în loc de doua flori  
 Puie și-ai mei ochișori,  
 Și în loc de două pene  
 Puie și-a melespAcene j

### ' LXXXI3;

Badiul meu, tînăr copil,  
 Mîndru ca un trandafăr.  
 Cîndu-l văz<sear^la poartă,  
 Parcă-i rujă-nrouaratâ;  
 Cîndu-l văz seara pe lună,  
 Parcă-i floare din cunună;  
 Cîndu-l văz seara la stele,  
 P&reâ-i cruce de m^rgele^

### • XC , ' "

Badiu-nalt și subțirea  
 Parcă-i tras prints-un inel,  
 Să te tot iubești cu sđ î  
 Mîndra-naltă; subțirea  
 5 Parcă-i trasă prin vergea,  
 Să te totiubești Cu eă î

Mă miram ce-nil paçef mie  
 Mărul roșu çigt tipsie,  
 Sadea-nalt e» pălărie;  
 Mărul roșdji&aureț;  
 Badea-iialt șialMheț ! • -

## i Dragoste nehotărîță

## XCII

Hop ! leliță, lelișoară,  
Păsărică mea ușoară,  
Tot gîndesc și iar gîndesc  
Că pe cine să iubesc ?  
Tu mi-ai spus odată-așa~:  
Că pe tine de voi vrea .  
Tot întreb inima mea,  
Asculta-te-voi, ori ba ?

## XCIII

Gîndit-am, mîndra, gîndit •  
Să mă las de-al tău iubit,  
Dar inima iar mă-ntoarnă  
Să te iubesc pîn'la toamnă ;  
De la toamnă încolea,  
Iubească-te cine-a vrea.

## .. XCIV

Pană-n car, pană-n căruță,  
Și-a prins badea o drăguță ;  
Pană-n car, pană-n hinteu/  
Dar tot i-s mai dragă eu !

## XCV

Auzi, mîndra, cucul cîntă,  
Ieși afară și-l ascultă !  
De ți-a cînta cucu bine<sup>27</sup>,  
Trage nădejde de mine ;  
De ți-a cînta cucul rău,  
Grijeaseă-te Dumnezeu<sup>28</sup>!

## XOVI

Frunză verde trei pătace,  
Zis-a mîndra că mi-a face  
O peana de bănuței •

Frumoasă ca ochii ei .

5 Frunză verde de gutuie,  
Eu am zis că nu-mi trebuie .  
Făr'peană de măderan,  
Să ne mai iubim un an !

, xcvii • •!

Bădița cu șapcă neagră  
Iese-n cale și mă'ntreabă :'  
Fostu-i-am vreodată dragă ?  
Eu răspund dintr-uncuvînt,  
5 Făr'să pun behji-n pămînfri,;  
Că i-am fost trei ani de-a rînd.  
El răspunde :jtu, leliță,  
Să-nii mai fii un an drăguță !  
Eu i-am spus, că m-oi gîndi  
10 Și-apoi mă voi'hotărî!

## xcyni

Pus-am gîn<T și jurămînt  
Să-1 las la dracu iubit,  
Dară iar m-am socotit.  
Să mai iubesc pîn'la toamnă,  
5 Pîn'la toamnă, pîn'la iarnă :  
De la iarna. încolea,  
Mai iubească eie-a vrea,  
E,u ani iubit partea mea !

## XCIX

— Haide, bade; de mă ia  
Pîn'ee-s pruncă tinerea, \*  
Că dăc-oi îmbătrîni  
Toți oamenii m-or urî,  
Ție nu Ț-oi trebui.  
7- Mîndra,/^Tr^âii^m mi  
Eu atuncea Țe-țoi îua,

Cînd a face plopul pere  
 Și răchita vișinele,  
 10 Să mîncăm, mîndra, din ele !  
 — Bade, bădișorul meu,  
 Dragul meu, sufletul meu,  
 Eu te văd că șăguiești,  
 Da tu tare mă dorești!

C

Foaie verde de urzici,  
 De e, mîndra, precum zici,  
 Ori mă lasă-n calea mea,  
 Ori dă-mi dulce gurița  
 5 Și mă-nvață-a săruta !

## îndemnări la dragoste

Ce stai, bade, cît colea  
 Cu-atîta inimă rea î ..  
 Da-ndrăznește de grăiește,  
 C-a mea inimă voiește !

Trestie mîndra din baltă,  
 Subțirea, verde și-naltă !...  
 Nu iubi 6 buruiană,  
 Ci o floare din poiană !

CV

Iubește-mă, bădișor,  
 Pe mine, un pușor;  
 Și iubește-mă, bădiță,  
 Pe mine, o puiculiță;  
 Că drăguță de-ți voi fi,  
 Pentru tine voi trăi !

Măi bădiță al meu dulce,  
 Fă-mi cu ochiul cînd t-ei duc  
 Măcar, bade, cu geana,  
 Să ies după dumneata !

CVI

OUI x ,  
 Foaie verde de secară,  
 Iubește-mă, bade, iară,  
 Că nu țin-am fost mîndr-o seară,  
 Ci doi ani întregi ș-o vară !....  
 i Iubește-mă dacă-ți plac,  
 Dacă nu, silă nu-ți fac;  
 Iubește-mă din văzut,  
 Deaca nu mă poți mai mult!

Măi bădiță, buze moi !  
 Ce nu vii seara la noi ?... ^  
 Vino, bade, joi seara,  
 C-atunci e dulce gura!  
 I Dar nu veni cu soție,  
 Că, zău, nu-ți voi da nici ție  
 Nu-ți aduce soția,  
 Că nici tu nu-i căpăta !

CYII

.CIV : '  
 Frunzuliță încolțește,  
 Iubește, bade, iubește

Măi bădițo, buze moi,  
 Mută-ți casa lîngă noi<sup>2B</sup>,  
 C-am un păr cu pere moi  
 Și le-om mînca amîndoi!

OVIII

Măi bădiță, chică creață,  
 Mină boii pe finață  
 Și-i adă de dimineață  
 Și-i leagă de trei proptele,  
 5 Cu trei fire de mărgele, -  
 Și vin' la noi de mă cere,  
 De m-or da, de nu m-or da,  
 M-a da frunza și iarba  
 Și-oi fugi cu dumneata !

CIX

Trandafir, trandafiraș,  
 Măi bădiță lonaș,  
 Fă-ți fîntînă la prilaz  
 Și strigă seara pe lună :  
 5 Hai, mîndră, la apă bună !  
 Și mă cheamă dimineața ;  
 Hai, mîndro, dc-ți spală fața !

( X

îtujă creață, rujuliță,  
 Măi bădiță Mculiță,  
 Cînd ieși seara pe uliță,  
 Fluieră din fluierită,  
 5 Să ies și eu la portiță,  
 Să-ți mai dau a mea guriță!

CXI '

Hai, mîndră, la cununie  
 Pînă-i frunza verde-n vie.! ...  
 Deacă frunza s-a usca, : <  
 Cine-amar ne-a cununa?

GXJI

Hai, mîndro, să ne iubim,  
 C-amîndoi ne potrivim,  
 Și la ochi, și la sprîncene,  
 Ca doi porumbași la pene;  
 5 Și la ochi, și la uitat,  
 Ca doi porumbi la zburat.  
 Tu n-ai tată, eu n-am mamă,  
 Amîndoi sîntem de-o cearnă;  
 Tu n-ai frați, eu n-am surori^  
 10 Amîndoi ca două flori!

CXIII

r

Vino, mîndră, să dăm mina  
 Și să fim amîndoi una !  
 Hai, dragă, să ne iubim,  
 C-amîndoi ne potrivim,,  
 5 Și la ochi, și la sprîncene,  
 Ca doi porumbei la pene !

CXIV

Murășan cu tundră sură,  
 Treci Murășu, să-ți dau gură;  
 Murășan cu tundra albă,  
 Treci Murășu, de ți-s dragă,!

CXV

Io cunosc firea badii,  
 Că cu mine s-ar iubi,  
 Dar nu cutează-a grăi,  
 Porul arși destăiaui ...  
 5 Cutează, bade, grăiește,  
 Și cu mine te iubește !

## Dragoste cu frici și cu zulie

### OXVJ

Aluniș eu iruhza-n criș] "'  
Ibovnic tîna\*ini\*ttm;prJnffT  
Aluniș cu fru&za ;d«asă^ s  
Frică mi-i să nu'mă, jașă!.

'^C^vii^r;-;^;-:;'^^

Intr-o verde grădiriută5 • i  
Sede-un bade' e&f mmdtuță^i  
Ș-o ține de cingătoare,  
Ș-o jură la sfjintn,soare,  
5 Las, bade^ nu mă jura :  
Să mă bată Precișta,  
De-6i iubi pe cineva,  
Far' singur'pe dumneata ! ^

Am un bade tea și-un steag ."'  
Ce ,pîn' la suflet mi-i drag ,  
Și mi-e frică că s-a pierde  
Ca și toamna frunza verde;  
5 Că l-am mai pierdut o dată  
Și l-am găst l&.paartă-nehisăj  
Unde-s mîndrulițe strînse :?  
I na-n poală mi-l ținea,  
Una patul îi.făcea>, " \*  
10 Una cu vin îl stropea, " ,  
Una carne că-i frigea,  
Una că mi-l desculța,  
Una-n gură-1 săruta !

### «XIX •

Bădiță cu peana verde', , " \ -  
Mult mi-e teamă'eStfe-oi plerfe,  
Că te-am ma\* pierdut o dată, ' •  
Te-am pierdut și te-am'aflat i-

5 Chiar în fundul codrului,., ;  
La curțile dorului^ \  
Prins-a. doru-a mă-nțreba }  
— Ce câți, mîndra, pe-aijcea f.  
— Dorule, doruțule,  
10 Eu îmi caut dragostele !' -

, Frunză verde huhurez,  
Te-aș iubi și hu cutez,  
Că mă tem că mă-i iubi  
Ș-apoi mă vei părăsi!

### OXXI

Colo-n deâllfc Huedin ' "  
Merg cărăle iupă viii. ( )  
Am un bădițmerel  
Și l-aș lua și pe el,  
6 Dară nu știu oe l-oi face  
Că să-1 las acas' nu-mi place  
Face-mi-l-a^rAtăa\* gutui; ' )  
Să mi-l pun la oăpătii,  
Măr gutui asputrezi,  
10 Fără bade mtoitreziil» U

-'/©XXII - ' V \ M 11

Badea mere, badea vine,  
Badea m-a lua pe mine;  
Badea mere^badea^'nioarnățt  
Badea m-a lua la toamnă; ^  
5 Badea mere și-o vemV >  
Oa^e nu mro oeM t « ;



CXXIII

— Badea meu cel supărat,  
Da aseară ce-ai cinat ?  
— Vreo două pere cu pâine, • '  
Ş-am gândit, mîndro, la tine,  
5 Să nu te iubeşti cu nime !

CXXIV -

De-aş vedea pe faiîndra mea  
Că dă gură, altuia,  
Fără milă m-aş junghia  
Şi pe mine şi pe Ca !

Dragoste ascunsă şi cu piedici

CXXV ;

Peană-n cui, peana sub cui!,  
Eu drăguţul nu mi-l spui !". ".  
De l-oi spune,  
L-oi răpune;  
I De-oi tăcea,  
Ce s-a-ntîmpla? . .  
întîmple-să ce va vrea,  
Eu de badea voi tăcea.

CXXVI

Maghiran eu creanga-n sus,  
Ne-am iubit, mîndro, pe-ascuns ;  
Ke-am iubit cu multă frică  
Ş\*ai no şti n-au ştiut nimica !

CXXV II

— Poţi tu, mîndră, zice zău  
Că nu te-am sărutat eu ?  
— Ba eu, badeo, nu pociiZice,  
Că mi-a plăcut gura dulce  
5 Şi noi unde ne-ntîlneam,  
Ştam în loc şi ne iubeam  
Şi din grai aşa grăiam :  
Hai, bade, să ne iubim, ;  
La luat să nu gîndim 3  
10 Ne-am lua, nu ne putem, ' r, i-  
Ne-am lăsa, nu ne-ndurăm!

De mic  
Mi-ai fost ibovnic  
Şi de mare  
15 Drăguţ tare  
Ş-acum nu ţe poci lăsare ^ l

CXXVIII

Suflă vîntu-n paie ude,  
Eu strig, mîndră/ nu m-aude.  
— Ba zău, bade, aud bipe,  
Dar nu pot veni la tine !

< CXXIX :

Eu am prins gînduri nebune,  
Să mă duc cu maidra-n lume  
Eu am pus gînduri deşarte,  
Să fug cu mîndra-ntr-o noapt

..: CXXX ' ..

- Mori, mîndră, sătoor şi eu,  
Să ne f&că-un copîrşeu  
Şi să ne facă o groapă,  
Să ne^ngroape tptodată,  
5 Să să mire lumea toată  
C-a fost dragoste curată,  
De la Dumnezeu lăsată  
Şi de-ai tăi, dragă, stricată ?.  
Mori, mîndră, să mor şi eu,

- 10 Să ne facă-un copârșeu,  
Ca pe lumea ceealaltă  
Să fim, dragă, laolaltă !

## OXXXI

- Haide, mîndro, să fugim,  
Amîndoi să pribegim ,  
Că noi bine ne lovim  
Și la ochi, și la sprîncene  
5 Ca doi păunași la pene !..'  
Haide, mîndro, să fugim  
Pre din sus de țintirim,  
Să călcăm cărările,  
Să-mpărțim dragostele !...  
10 Haide, mîndro, să fugim,  
Amîndoi să pribegim,  
C-acuma-i vremea de fugă,  
Pînă sînt holdele-n pîrgă :  
Unde calci  
15 Urmă nu faci,  
Unde șezi  
!Nu te mai vezi f . . .  
Haide, mîndro, să fugim,  
Amîndoi să ne-nsoțim,  
20 Unde-s munții rourați,  
Că-i un popă printre brazi  
Și cunună ne-ntrebați;  
Este-un popă d-ăi uniți  
Și cunună d-ăi fugiți!

## CXXXII

Hai, mîndro, să ne iubim,  
La luat să nu gîndim,  
C-avem doi bătrâni acasă :  
Îfe-am lua și nu ne lasă !

## CXXXIII

Frunză verde trei alace,  
Lasă-mă, mădcută-n, pace,<sup>^</sup>  
Să trăiesc cu mîndrele,  
Oa codru cu frunzele !

## CXXXIV

- Mult mă muștră măicuța  
Să părăsesc ulița,  
Că mi-i goală drăguța . . .  
Ulița n-o poci lăsa, .  
5 Pînă știu pe mîndruța !

## CXXXV

- Porumbel cu porumbele,  
Negrișoare, mititele,  
Cază-ți porumbelele,  
• Ujte-ți-să frunzele,  
5 Să răinîină numai spinu,  
Să mă iubesc cu vecinu,  
Vecinu de-a treia casă . . .  
Dară măicuța mă lasă?

## CXXXVI

- Părăuț cu apă rece,,  
Dare-ar Dumnezeu să sece,  
Să rămînă numai tina,  
Să mă iubesc cu Irina ;  
> 5 Să rămînă ghicășei,  
Să voiască și ai mei!

## CXXXVII

- O mîndruțo, buze moi,  
Dragi ne sîntem amîndoi,  
Este-un deal mare-ntre noi! .  
M-oi ruga la Precista  
5 Și dealul so așeza  
Ș-apoi, dragă, ne-om lua !

## CXXXVIII

Drag mi-ar fi, mîndră, de tiue,  
Mi-i urît de cin'te ține.  
Că te ține-n nouă frîne  
Și mi poci veni la tine ! . \* \*

5 Dar de-o voi Dumnezeu,  
Tot vei fi odată, zău,  
Tu a mea și eu al tău !

OXXXIX

Vai de mine, iar e seară  
Și mă bate maica iară,  
Că ș-aseară m-a bătut  
C-am șest cu badea prea mult!

CXL

Frunza verde-acum se face,  
Ce iubesc mamei nu-i place. . .  
De-ar plăcea mamei ca mie, .  
Azi m-aș duce-n cununie !

CXLI

, Frunză verde, frunzuliță,  
Ce să facem, tu, lelieă ?  
Ne-am iubi, nu cutezăm;  
Ne-ăm lăsa, nu ne-ndurăm;  
5 De luat încă-i păcat,  
De lăsat e mult bănat!

CXLII

Viorica, viorea,  
Mîndră, mîndruleana mea,  
Aseară-nsărai pe coastă,  
Pe din sus de casa voastră,  
5 Ca să-ți aud gurița,  
Eumeioara, drăguța.  
Dar n-auzii vorba ta,  
Ci-auzii pe maică-ta^  
Dojenindu-te pe tine,  
10 Blăstămîndu-mă pe mine,  
De ce șed, mîndră, cu tine !. .  
Acum deacă-i treaba-așa,  
Spune-i, dragă, maică-ta  
Să-ngrădeas că ulița  
15 Tot cu in și cu pelin

Să nu ne naaHntllnim.  
Numai sîmbăta o dată,  
Dumineca ziua toată,  
Alte zile-arare ori,  
20 \*într-una de nouă ori! ,

^ CXLIII

— Aide, mîndro, aide dragă,  
Să trecem măgura neagră  
La sfințitul soarelui  
Prin frunzișul codrului  
5 Și prin țeara Oltului;  
Cînd o fi codrul gătat.. \  
Să fiu cu tine-n Bănat.  
, Haide joi de la /Șîngeorz  
Tocmai în țara de jos !...  
10 Iar mîndruța frumușă  
Din guriță-așa grăia :  
☞ Mai dă-mi, voinice, răgaz  
Pînă joi după Ispas,  
Să-mi las lucru rînduit,  
15 Să nu mă duc cu urît!

CXLIV

D-auzit-am o minciună,  
Că Mureșu-i apă bună<sup>31</sup>,  
Cîți beau, toți se împreună !..'.  
Hai, mîndro, să bem și noi,  
5 Să ne luăm, amîndoi !

CXLV ,

Astă vară mi-am vărat  
Sub o cetină de brad,  
Dar la vară mi-oi văra  
Cu mîndruța\*n Moldovă,  
5 Că-n Moldova-i apă bună ;  
Cine bea se împreună.  
— Hai, mîndră, să bem și noi^  
Să ne luăm ainîndoi !

## CXLVI

- Floricică, floricea,  
 Mîndra, mîndruleana mea !  
 Nu mai umblu degeaba, :  
 Oi mă duc în calea mea,  
 5 C-ai tăi, dragă, nu mă vrea.  
 Bămîi, mîndra, In, cu bine,  
 Eu mă duc în țări străine:!  
 — Frunză verde mărăcine;'^'^^  
 Du-mă, bade, și pe mine  
 10 Unde mergi, în țări străine',  
 Fă-mă peană-n clopul tău  
 Oa să te umbresc mereu.  
 De ți-a fi așa rușine,  
 Fă-mă brîii pe lîngă tine.  
 15 De ți-a părea brîil greu,

- Fă-mă lumină/de seu  
 Și mă pune-n sînul tău.  
 De-i vedea; că mă topesc,  
 Suflă să mă răcoresc !  
 20 Fă-mă\* lumină de ceară  
 Și mă pune subsuoară  
 Și mă du cu tine-n țară,  
 Că eu, unde-i însera,  
 Calea ți-o voi lumina.  
 25 Oamenii te-or întreba :  
 ~ — Ce lumină e astaî. - . ' .  
 Atunci tu vei cuvinte :  
 — Asta-i lumină de seu  
 . Mîndruța din satul meu \ ' .  
 30 Asta-i lumină de ceară,  
 Mmdruță dintr-a meavțeară.

## pizmuiți

## CXLVII

- Cît trăiești, bade, pe lume  
 Nu striga mîndrei' pe nume,  
 Ci strigă : trei foi de ceapă,  
 Mme să nu te priceapă;  
 5 Și strigă : trei foi de vie,  
 Mme să nu mi te știe !

- Că-s copilă tînașă,  
 Ție roșmalin ciontat  
 ' C ă e ș t i ' " ;  
 Mie floarea florilor"  
 15 Și scumpa feciorilor, /  
 Ție răul răilor ^ ,  
 Și pleava oamenilor î

## CXLVIII

- Floare mîndra pe binteu,  
 Bade, bădișorul meu,  
 De iubit să ne iubim,  
 La luat să' nu gîndim!  
 5 Oamenii ne vorovesc  
 Și părinții nu voiescl.  
 Lumea toată de pre lume  
 Ne-a și pus urîte nume : -  
 Mie grîu, ție tăciune;  
 10 Mie frunză de sălcută

## • -• ' CXLIX

- Badeo, de dușmane, multe  
 Eu nu pot ieși din ctete, •  
 Că de-oi fi, bade, sehijttibată  
 Mi-or zice că-s blăstemată,  
 5 Și de voi ieși smolită  
 . Mi-or zice că-s adormită !, .  
 Mi-s frumoasă, nici n-am fost  
 Dar voinic din minte-am scos  
 Nu-s frumoasă,"nici n-oi fi,  
 10 Om frumos eu voi inbi!.

## CL

- Frunză verde ș-un bănuț,  
 Aseară mi-am prins drăguț; '  
 Par lram prins într-o cercare,  
 Să vedem ce fire are;  
 5 Și l-am prins la noi la poartă,  
 Să vedem ce minte p o a r t ă . . .  
 Foaie verde din căfare,  
 Mie nu mi se prea pare,  
 Oă-i fire copilărească,  
 10 Și nu știe să iubească.  
 El iubește de cu seară  
 Cîndu-s dușmanle-afară.  
 Nu iubește-n miez^ de noapte  
 Cînd dorm dușmanele toate !

## CLI

- Frunză verde, lemn de blană,  
 Vino, bade, să-ți dau peana !"  
 Peana de vei căpăta  
 Și pe uliță-i pleca,  
 5 Mîndrele te-or întreba :  
 Cin' ți-a dat, bade; peana 1. . .  
 Dragul meu, comoara inea,  
 Vorbă bună nu le da,  
 Ci pune capu-n pămînt,  
 10 C-or gîndi că ne-am urît!

## CLII

- Frunză verde baraboi,  
 Cînd treci, bade, pîngă noi,  
 Nu te uita oblu-n curte ,  
 Că dușmanele mi-a multe;  
 5 Cîte-s de la noi la deal . . . , ,  
 Toate țin pe mi ne-alean.  
 Cîte-s de la noi de vale  
 Toate stau să mă omoare!  
 Ci te uită peste sat,  
 10 C-or gîndi că ne-am lăsat  
 Și te uită peste rît, ,  
 C-or gîndi că ne-am urît!

## GLin

- Tare, bade, ne iubim.  
 Daî prea irar ne mtilnim.  
 Și zău, deș ue'am Sntîlni,  
 Dușmanele de h«ăr fi!  
 5 Foaie'verde de trifoi,  
 Cum să vorbim amîndoi?.  
 Auzi, bade; -acuma joi ' /  
 Pune clopote lău bqî >  
 Și le leagăyubade, teagă, ?  
 10 Și le leagă, bade, dragă;  
 Cu șinoare.de cicoare  
 Să te-aud^ dinșăzătoare,  
 Cu șindar©>de mătasă ; >/.  
 Să te-aud^ bade, din casă..- \*  
 15 Vino, dragă», Și th\*ziuy î  
 C-or gîndi că duci la grîu;  
 Vino, dragă și de vreme,  
 C-or gîndi că duci la lemne! "

•• ' CLIV , y... ^.

- Măi bădițo, bădișor,  
 Dar de nune nu. ți-i dor?;.,  
 — Ba mi-i dor^ mîndro, prea tare,  
 Nu poci trece valea mare,  
 5 Că valea-i cu pietricele,  
 Nu popi trece preste ele !. . .  
 Frunză verde-aciin înfrunde,  
 Mîndro, nu voi mai ascunde, .  
 CMax dulce pretiină-ta  
 10 Mi-a ținut mie>caiea,  
 Să nu mai am grija ta !  
 — Foaie verde, pomfrurizos,  
 Fă-te, bade, mînios  
 Și-mpinge pretiha jos  
 15 Și vino la. npi/^voios !

CLV ' ' . " . " ,

- Măi bădiță, satu-i plin •  
 Că amîndoi; ne iubim li  
 — Fie plin și fiei ras,

Eu de tine nu mă las !  
5 — Măi bădiță, pentru tine >  
Multe dau cu lemnu-n mine,  
Multe dau și mulți mă-nfjrotă,  
Dar cine dracu-i ascultă /

. CLVI

Mîndro, de dragostea noastră  
Bășărit-a pom în coastă  
Cu frunzele de argint,  
Lumea-ntreagă mirosind  
5 Și toată lumea sfințind;  
Cu frunzele de aramă,  
Mirosind a noua țeară,  
A rujă ș-a scorțișoară.  
Dușmanii l-au oblicit,  
10 Cu securile-au ieșit,  
Cu securi și cu topoare,  
La pămînt să mi-l doboare;  
Pomul nostru să ni-l arză,<sup>^</sup>  
Pe noi, dragă, să ne piarză<sup>32</sup>!

CLVII

Mă dusei în jos Șe Vale,  
Mă-ntîlnii ou'doru-n cale.  
Dorul prinse-a mă-ntreba :  
Drag mi-e bădița, ori ba?. ..' .  
5 De mi-i drag, de nu mi-i drag,  
Nu poci spmie peste sat;  
De mi-i drag, de mi-i urîț,  
Nu poei spune peste rîț»

CLVIII

Foaie verde, de, pe rîț,  
O fată ș-a socotit  
Să facă fărmeătură  
Tot cu pizmă și cu ură,  
5 Să mă fărmece pe mine,  
Să mă las, bade, de tine !. : .  
Las'să facă ce va vrea,  
Eu de tin' nu m-oi lăsa!

Dragoste cu glumi

CLIX

Astă toamnă era bine  
Că-mi zicea mîndra; jupîne,  
Dar nici astăzi nu mi-i rău  
Că-mi zice : iubitul meu !

CLX

Iese mîndra la portiță,  
Numa-n ie și-n cretință. ;\*  
Badea trece pe uliță.  
Mîndra trage cu ochiu,  
Badea sucește clopu;  
Badea trage eu geana,

Mîndra scoate năframa. . .  
'Acum mai întrebii, ori ba,  
Cum se face dragostea !

CLXI

Vai, leliță, cum te-aș bate,  
Dar mi-s mîinile legate  
C-un fir de mătase neagră; "«  
-Nu te poci bate de dragă!

CLXII/

Copilită a cai ești, -  
A cui ești de-au<sup>^</sup>sma<sup>^</sup>! crești?  
Copilită cn dor m<sup>^</sup>Pv' . .

— Da-s a bădiții, ca n^are.  
 5 Copilită cu dor mult. . .  
 — Da i-s bădiți-mprumut.

## CLXIII

Ia vedeți aici pricină !  
 Două flori dintr-o grădină,  
 Anfîdouă-ntr-o tulpină,  
 Crescute din rădăcină,  
 5 Amîndouă mă iubesc ;  
 Eu numai una voiesc J  
 La una i-aiu zis să iasă,  
 Ceealaltă să nu vază;  
 La una i-am zis să vie,  
 10 Ceealaltă să nu știe!

## CLXIV

Foaie verde trei pătaee,  
 Zis-a maica, că mi-a face  
 Un pieptar ș-un buibărac  
 Și m-a da după diac.  
 5 Dar eu zic, că nu m-oi duce,  
 Pîn'mi-or pune la cap cruce !. .  
 Juratu-m-am și mă jor,  
 Dar tot după diac mor !

## CLXV

— O, leliță, pui păun,  
 Mută-ți casa lîngă drum,  
 Că m-oi face-un păunăș  
 Ș-oi veni să-mi dai sălaș !.  
 5 — Vino, bade, zău, la mine  
 Că te^oi ținea foarte bine !  
 — Da de cină ce-mi vei da?  
 — Castraveți ca iedera,  
 Pe deasupra gurița,  
 10 Să-ți dereagă inima ! . ' / - .

## CLXVI

— Bade, trup de trandafir,  
 Lasă-mă să rup un fir !  
 — Rupe, mîndră, cît îi vrea  
 Trandafiri din peana mea,  
 5 Numai tu să fii a mea !

## CLXVII

— D-auzi, mîndră, ori n-auzi,  
 Ori n-ai gură să răspunzi?  
 Mi te cere-un diecel:  
 Mere-i, mîndră, după el ?  
 5 — După diac nu m-oi duce :  
 Că prînzul cînd e inai dulce,  
 El ia cartea și citește,  
 Prînz pe masă se răcește;  
 Ziua-carte, noaptea carte,  
 10 Și trupuKplrn de păcate !  
 — D-auzi, mîndră, ori n-auzi,  
 Ori n-ai gură să răspunzi f  
 Mi te cere-un morărel:  
 Mere-i, mîndră, după el ?  
 15 — După morar nu m-oi duce  
 Că somnul cînd e mai dulce  
 El moara că și-o pornește  
 Și pe mine mă trezește!  
 — D-auzi, mîndră, ori n-auzi,  
 Ori n-ai gnră să răspunzi?  
 20 Mi te cere-un ciobănel:  
 Mere-i, mîndră, după el ?  
 — După ciobănel m-oi duce,  
 Că gurița lui e dulce !. . .  
 El întreaga ziuliță  
 25 Nu să lasă de doinită,  
 Mînînd printre floricele  
 Albișoare miorele,  
 Mînînd printre ghilicei  
 Mielușei tot frumușei:  
 30 Iară noaptea lui e lină,  
 Că-i cu-a stelelor lumină .  
 Și cu dalbă lună pliftă !

## CLXVIII

Mîndra-naltă și subțire,  
 B făcută spre iubire; \*  
 Mîndra mică, rotunjoară, v  
 Cu iubirea te omoară !. ^  
 5 Place-mi și cea-nălțișoară,  
 Place-mi și cea rotunjoară !

## CLXIX

Dragi-mi sînt oițele  
 Cînd le cresc cornițele,  
 Dar mai dragi fetițele •  
 Cînd le cresc țîțucile !,  
 5 Dragi-mi sînt fetele, dragi,  
 Toamna cînd culeg la fragi;  
 Dar mai dragi copilele,  
 Cînd culeg coprinely;  
 Cînd sînt multe și mărunte  
 10 Și nu-ncap să mă sărute,  
 Cînd se suie pe curele<sup>33</sup>  
 Și-mi dau buze subțirele !

## CLXX

Frunză verde, izmă neagră,  
 Spăriat badea mă-ntreabă,  
 Mă întreabă de cercei:  
 Ci ne-a dat banii pe 'ei V  
 5 Cui îi drag de ochii mei !,  
 Și mă-ntreabă de mărgelile :

## Cine-a dat banii eleșt

— Cui i-i plac buieie mele' ț, '  
 Ce, bade, te-ai necăjit ?  
 10 Și eu numai am glumit!

## CLXXI

— Foaie verde de trifoi, J  
 Vino, bâdipt, laribi v  
 Șă petrecem ămîhdoi;  
 Vin'pe colo, pe sub coasta  
 5 Pînă la căsuță iioastăî 1  
 — Dar la tîn'ctfm sâ întru ?  
 — Întră; bade, ca gîndu ! '   
 — Pălăria tm's-d pui? ^  
 — După ușă este-un cui:  
 10 Acolo, bade s-o pui! —

## CLXXII

Aide, mîndra, de-mi dă gură,  
 Că-ți dau tot ce am în șură,;  
 Dragă, hai de mă sărută, ,  
 Că-ți dau! boii de la rudă !. ...  
 5 Puică, hai ș-a doua oară,  
 Că-ți dau și cei din tînjală !

## CLXXIII

Ah, urîte, cum te-aș vinde \*  
 Numai de te-aș putea prinde;  
 Dragoste, cum te-aș lua  
 Numai de te-aș'capătă ! /

D« o st bl te

## CLXXIV

Dragostele tinerele  
 Nu se fac din floricele,  
 Ci din buză subțirele,  
 Din degete cu inele  
 5 Și din grumaz cu mărgelile

## CLXXV

Dragostele dintr-alt sat  
 Ca pita de cumpărat:  
 Cînd o cumperi  
 Te îmbucuri,  
 •\$ O mftnîhei, \* \*



Dar nu te sature,  
 Dragostea din satul tău  
 E mai bună, fătul meu :  
 Cît trăiești  
 10 Tot libovești,  
 De drum n-ai să te-ngrijești,  
 Mei de ploi să te scutești...  
 Tot lîngă drăguță ești!

## CLXXVI

— Urîtul din ce-i făcut ?  
 — Din omul care-i tăcut.  
 Pune-o buză peste alta  
 Și iată urîtu-i gata !....  
 — Dragostea din ce-i făcută ?  
 — Din omul cu vorbă multă,  
 Zice-o vorbă, zice două,  
 Indată-i dragostea nouă !

## CLXXVII

Foaie verde de pe cracă,  
 Eu cu mîndră rîd în șagă,  
 Ea gîndește că mi-i dragă;  
 Eu cu mîndră șaguiesc,  
 5 Ea gîndește c-o iubesc !

## CLXXVIII

Nu știu, mîndră, ce-i asta :  
 Ori iubesc alta, ori ba,  
 Pe tin'nu te pot uita !

## CLXXIX

Vai de mine, ce-am ajuns,  
 Să iubesc pe sub ascuns !  
 Vai de mine, ce păcat,  
 Să iubesc ce am lăsat!

## CLXXX

Pe dealul cela cu spinii,  
 Mere bădița cu clinii,

Tot pe'cale,pe cărare,  
 în codru la vînătoare.  
 5 îl întreabă fir de iarbă:  
 — Dragă ți-i Măria, dragă ?  
 — Dragă mi-i și nice prea,  
 Că știu bine că-i a mea;  
 C-am cătat în păscălie  
 10 Și mi-o dă maică-sa mie !

## CLXXXI

— Spune-mi, mîndră, ne jurată,  
 Mai ieși tu seara la poartă ?  
 — Îți spun, bade, nejurată,  
 Că seara nu ies la poartă !  
 5 — Spune-mi, mîndră, nejurată,  
 Mai gîndești la min'vreodată !  
 — Îți spun, bade, nejurată, ,  
 Că ziua cîtu-i de mare  
 Nime gînd ca mine n-are;  
 10 Că ziua cîtu-i de lungă  
 Stă, badeo, să nu-mi ajungă !

## CLXXXII

Astăzi îi o săptămînă  
 De cînd umblam prin grădină  
 Cu iubita mea de mînă,  
 Să sădim un mîndru măr  
 5 Nălțișor și verzișor,  
 Tot cu roduri dulcișoare  
 Și la față roșipare.  
 Dor pă mine cînd m-ajîrînge  
 L-al nostru măr^ mă voi duce  
 10 Și încet-l-oi scutura,  
 Mere din el vor cădea...  
 Din poame cînd\* voi gusta,  
 Focul mi-oi mai alina!

## CLXXXIII

Cînd treci, bade; p'îngă noi  
 Pune clopote la boi  
 Și fă pleasna de mătasă

Și pocnește-n boi țușasă,  
**5** Să te-auz, dragă, din, casă,  
 Din casă de după masă !, . . , \  
 De-oi fi moartă de beteagă,  
 Mi-oi face inima-ntreagă  
 Și-oi ruga pe maică-mea  
**10** Să deschiză fereastra,  
 Să mă uit la dumneata  
 Si să-mi treacă durerea<sup>31</sup> !

## CLXXXIV v

Badea negru ca tina, ""  
 Ala-mi rupe inima !. . • ,  
 Când te văz, bade, pe cale,  
 Inima-mi plînge de jale;  
**5** Când te-aud, bade, cîntînd,  
 Stau în loc, greu suspinînd!

## CLXXXV

Bădiță cu buze dulci, v  
 Seara vii, seara te duci  
 Și nimica nu-mi aduci  
 Fără sinul plin de nuci.  
 Tu le-aduci,  
 Tu le mănînci!

## CLXXXVI

De-aș trăi eîț aș trăi,  
 Fată mare n-aș iubi,  
 Ci-aș iubi 6 copilită,  
 Să fiu vara cu drăguță  
**5** Și iarna cu nevăstuță !  
 De-aș trăi cît aș trăi,  
 Fată mare n-aș iubi;  
 Fata mare se mărită  
 Rămîi cu gurița friptă !

## DOR ȘI JALE

## Puterea dorului

## CLXXXVn

Cine n-are dor pe vale,  
 Nu ști' luna cînd răsare  
 Și noaptea cîtu-i de mare;  
 Cine n-are dor pe luncă,  
 Nu ști'luna cînd se culcă  
 Și noaptea cîtu-i de lugiă !

## CLXXXVIII

Măi, bădiță, păr gaibăn,  
 De dorul tău mă leagăn  
 Cum să leagănă iarba

Cînd o taie cu coasa;  
**5** Cum o taie pică jos  
 Și cum pică-ngălbenește. . .  
 Așa dorul mă topește !

## CLXXXIX

Duce-m-aș cu luna-n/nor,  
 Nu mă poci de-al mîndrei dor  
 Duce-m-aș cu luna-n stele,  
 Nu mă poci de-a mîndrei jele  
**5** De n-ar plînge inima  
 Și ochii n-ar lăcrima,

- Pîn'la lună aş zbura;  
 Dar inima mereu plînge,  
 Lacrimile rău mă stinge<sup>86</sup>,  
**10** Doru sufletul mi-l frînge !

## CXC

- Măi bade, de dorul tău  
 îmi tot cade părul meu.  
 Dă-mi peana din'pălărie-  
 Să-mi fac un pic de leşie,  
**5** Că dacă m-oi leşia  
 Qu frumoasă peana ta,  
 Părul meu n-o mai cădea !

## CXCI

- Bade, bădişorul meu,  
 Ajungă-te dorul greu! . . .  
 Pînă cînd nu te ştiam, >  
 Unde mă culcam, dormeam;  
**5** Dar acum de cînd te ştiu,  
 Pun capul pe căpătîi  
 Şi gîndesc la tine-ntîi.  
 Nu-mi tigneşte nici ce mînc,  
 Mei ce beau, nici cînd mă culc,  
**10** Pînă cînd nu mă-ntîlnesc  
 Cu tine să mă iubesc !

## CXCH

- Floritică frumuşică,  
 Dorul naibeii tare strică ,  
 Pe mîndruţa ocheşică :  
 Mce bea, nice mănîncă,  
**5** Mei trăieşte, nici nu moare,  
 Ci se uscă pe picioare !

## CXCIII

- Bădiţ, bădişorul meu,  
 Rău e dorul, tare-i rău,  
 E tocmai ca gheaţa-n baltă,  
 De oftează biata fată ! . . .

- 5** Bădiţ, bădişorul meu,  
 Rău a dorul, tare-i rău !  
 Gheaţa-ri baltă se topeşte,  
 Dar fata care iubeşte,  
 Cu dor moartea o găseşte !

## cxeiv

- Dorul meu pe unde pleacă**  
**Nu-i pasăre să-l întrecă,**  
**E mai răpede ca vîntul,**  
**Ca fulgerul şi ca gîndul.**  
**5 Pînă ce clipeşti o dată,**  
**înconjură lumea toată;**  
**Pin'clipeşti de două cri,**  
**A zburat mai sus de nori !**

## excv

- Du-te, dor, cu carele,**  
**N-aştepta căruţele;**  
**Căruţele-s mititele**  
**Şi nu-nchepi,<sup>86</sup> dorule,-n ele !**

## CXCVI

- Amară-i frunza de nuc,**  
**Mai amar doru ce-l duc;**  
**Amară-i frunza de fag,**  
**Mai amar doru ce-l Jbrag!**

## CXCVII

- Am un bădiţ ca ş-un steag,**  
**Dorul dracului ce trag;**  
**Am un bade ca ş-un nuc,**  
**Dorul dracului ce duc !. . .**  
**5 Cînd îl văz duminica,**  
**Mi se rupe inima ;**  
**Cînd îl văz în sărbători,**  
**Mereu mă iau la, fiori,**  
**Din tălpi pînă-n subsuori**  
**10 într-un ceas de nouă ori!**

**CXOVin**

Frunză verde/pe nuiielej  
 De doruțul mîndrei mele  
 Mei în eîrșmă nu pot bea,  
 Mei în nat nu pot ședeaa !' . .  
 5 Frunză verde de pe soc,  
 Dare-ar Dumnezeu un foc  
 în pădurea grindului,  
 în frunza moliftului-  
 Să arză pîn'la butuc,  
 10 Dorul ei să nu-l mai duc,  
 Că de cînd dor am purtat,  
 Ca seîndura m-am uscat!

**CXCIX**

Mare-i apa Bistriții,  
 Mai mare-i dorul mîndrii;  
 Apa Bistriții voi trece,  
 Dar dorul o să mă-nece !

Lung e drumul Clujului,  
 Dar mai lung al dorului;  
 Al Clujului se sfîrșește,  
 Al dorului mă topește<sup>87</sup>!

**CCI**

De-ar fi dorul vînzător,  
 Eu m-aș face negustor

Și mi-aș pune șatra-n șură  
 Ș-aș vinde la dor și gură,  
 5 Și mi-aș pune șatra-n rît  
 Ș-aș vinde dor cu urît,  
 Și mi-aș pune șatra-n prag  
 Ș-aș vinde la dor cu drag,  
 Și mi-aș pune șatra-n poartă  
 10 Ș-aș vinde la lumea toată;  
 Toată lumea-aș milui:  
 Jale-n lume n-ar mai fi,  
 Fată n-ăr îmbătrîni,  
 Voinic tînăr n-ar muri!

**OCH**

De-ar fi doru ca doru  
 L-aș băga-n sîn ca măru,  
 Dar, zău, doru-i mare cine  
 Peste multe dealuri vine;  
 5 Ș-așa vine de fierbinte,  
 Să stai în loc te-ai aprinde;  
 Dar cu-atîta ai noroc,  
 Că te miști, nu stai în loc !

**CCIII**

Aoleo, măi hoț de dor,  
 ^ N-am topor să te omor,  
 Mei secure să te tai,  
 Să nu mai am nici im bai!

**Necazuri din pricina dorului****CCIV**

Măi bădiță, Onule,  
 Sămăna-li-aș numele  
 Prin toate grădinile,

Să zboare miroasele  
 5 La toate frumoasele;  
 Să răzbească și la mine,  
 Supărarea să-mi aline  
 Ce-mi face dorul de tine !

## CCV

Vai de mine, cît dor duc  
 Colea seara cînd mă culc ;  
 Dimineața cînd mă scol  
 Sînt cu sînul plin de dor;  
 5 Dimineața cînd mă-mbrac  
 Sînt cu sînul plin de drag!

## CCVI

Eu pe deal, mîndra pe vale,  
 Frica mi-i să nu mă-nsale.  
 Înșela-va pe dracu. . .  
 Ba pe badea sāracu !

## CCVII

De cînd sînt eu pe pămînt  
 Numai trei mîndre-am avut:  
     Una-n deal  
     Ca ș-un pahar,  
 5      Una-n vale  
     Mîndra tare,  
     Una-n capul satului  
     Ca și floarea crinului.  
 Cea din deal s-a măritat,  
 10 Cea din vale m-a lăsat,  
     Ca din capul satului  
     Mi-i punerea capului!

## CCVIII

Primăvara-i noaptea mică,  
 Nu-i de mers la ibovnică. . .  
 Pînă-n, luna lui Brumari  
 C-atuncea-s noptile mari,  
 5 Noapte lungă de iubit  
 Și vreme de odihnit!

## CCIX

Foaie verde liliom  
 Lasă-mă, maică, să, dorm  
 Pe perină de fuior

Și-n brațele cui mi-i dor;  
 5 Lasă-mă, maică, să zac  
 Pe perină de bumbac,  
 În brațele cui mi-i drag !

## CGX

A trecut bădița dealul,  
 Îi cunosc mersul fi calul;  
 A trecut bădița șesul,  
 Îi cunosc calul și mersul.  
 5 Calu-i sur, bădița sur,  
 L-aș blestema, nu mă-ndur;  
 Calu-i alb, bădița alb<sup>38</sup>,  
 L-aș blestema și mi-i drag !

## CCXI

Mîndra, galben pușor,  
 Mă dai gata cu-al tău dor !  
 Cînd o zi nu te 'zăresc,  
 La inimă mă sfîrșesc  
 5 Și cînd nu te văz un ceas,  
 Mi-e sufletu tare ars.  
 Zic vecinii: *Auzi*, june,  
 Mîndra capu ți l-a pune !  
 — Ce să-1 mai puie, că-i pus  
 10 Numai cît mai stă în sus.

## CCXII

Mă dusei miercurea-n tîrg  
 Să văz boii cum se vînd,  
 Vacile cum se plătesc,  
 Mîndrele cum se iubesc.  
 5 Mă dusei mai încolea  
 Și găsii pe mîndra mea  
 În brațele altuia.  
 Cînd tn brațe mi-o strîngea,  
 Frigurile mă prindea>''\*'  
 10 Cînd pe buze-o sāruta,  
 Mai tare mă scutura !

## CCXIII

Zis-a badea c-a yeni ;  
 Pînă-n, fundul grădinii,  
 Să-i dan gura și ochii;  
 D-a mințit și n-a venit,  
 5 Doamne, rău m-a celuit !. . .  
 De-aș fi știut ca ș^amu  
 Nu mi-aș fi pierdut somnu,  
 Și m-aș f^ culcat devreme,  
 N-aș fi ars atîtea lemne!

## CCXIV

Cînd badea podul trecea  
 Mîndrulița suspina,  
 Maică-sa o întreba :  
 — Fiică, ce suspini așa ? . . .  
 5 — Da suspin că nu mi-e bine,  
 Că bădița nu mai vine. .  
 Strigă-i, strigă-l, zău, măicuță,  
 C-apucă pe potecuță  
 Să-și caute altă drăguță !

## CCXV

Fcaie verde iac-așa,  
 Poruncit-a bădița  
 Pe-un spic verde de secară  
 Să mă duc, că el se-nsoară !. . .  
 5 Fcaie verde lemn sucit,  
 înapoi i-am poruncit  
 Pe-un spic verde de ovăz  
 Să se-nsoare sănătos !. . . .  
 Trandafir roșu-nflorit  
 10 Și la urmă vestejit  
 Și de vînturi biciuit,  
 El din nou mi-a poruncit .,  
 Pe-o frunzuță de alun  
 Să mă duc, ca să-1 cunun.  
 15 Cununa-l-aș, cununa,

Da la fină ce-i voi da?  
 Da o mîină de alune,  
 Să se ducă fina-n lume,  
 Să rămîină finu june,  
 20 Cu mine să se-mpreune !

## COXVI

Frunză verde, frunzuliță,  
 Am avut o mîndrulița  
 Ș-am lăsat-o să mai crească,  
 Mînte-n cap să dobîndească. \*  
 5 Mîndruța so măritat...  
 Vai de mine, ce păcat!  
 Și nu mi-ar fi cu bănat  
 Mîndră de-ar avea bărbat  
 Din vr'un sat, mai depărtat,  
 10 Dar mîndră s-a măritat  
 De la noi a treia casă  
 Și mi-i inimuța arsă.  
 Ies afară, văzu-o,  
 între-n casă, -auzu-o;  
 15 Măicuța pune de cină,  
 Dar inima mea suspină  
 Și nimica n-o alină !.  
 Și măicuța pricepură  
 Și din grai așa grăiră<sup>37</sup> :  
 20 — Ce ești, hicut, supărat  
 Că mîndruța te-a lăsat,  
 Cu altul sa măritat %  
 Nu-te, hicut, supăra  
 Că alta vei căpăta.  
 25 Maică, măiculeana mea,  
 Maică, fericirea mea, \  
 Ești bătrîină și nu crezi  
 Și nici crezi și nici nu vezi,  
 Că dintr-o sută ș-o mie  
 30 Numai una-mi place mie.  
 Ceriu-i mare, stele-s multe,  
 Și mai mari și mai mărunte,  
 Jjuminoase, strălucioase .  
 Dar ca mîndră nu-s frumoase l

## CCXVII

Vai, ce lună și ce bine !  
 Și bădița nu mai vine.  
 Ori i-i rău, ori nu i-i bine,  
 Ori maică-sa i-o fi dat  
 10 Astă seară de cînat  
 Dintr-un taler nespălat !

## CCXVIII

Frunză verde iacă-așa,  
 Temnița-i numai colea :  
 Ce lucru poate să fie  
 Să mă bage în robie  
 5 Nelegat, nevinovat? . . .  
 Numai mîndra m-o băgat!;

## CCXIX

Mă dusei și eu la moară  
 Și-ntîlnii o fețișoară  
 Cu costița gălbioară,  
 Cu mijloc de trestioară. . .  
 5 Rupe-i, Doamne, costița  
 Cum mi-a rupt ea inima !

## CCXX

Doamne sfinte, nu ți-i jale . . .  
 De tinerețele mele,  
 Să le lași așa de grele?  
 Că le trec  
 5 Și le petrec ,  
 Tot cu dor și cu năcaz  
 Și cu lacrimi pe obraz ! . .  
 De lacrimi n-aș băga seamă,  
 Că le șterg cu-a mea năframă,  
 10 Dar mi-i milă de obraz \*  
 Că -rămîne fript și ars  
 Și rămîne ofilit  
 Ca otava de pe rîț, ,  
 Cîndu-i bună de cosit!

## CCXXI

Vai de mine,, mor și piei  
 Pentru mîndra din Cistei,  
 Vai de mine, mor și zac  
 Pentru mîndra. din Noghilac !

## CCXXII

Vai de mine, rău îmi îi  
 Și leacul departe-mi îi,  
 Tocma-n fundul grădinii,  
 Sub o tufă de mărar  
 5 La bădița în șerpar !  
 Vai de mine, mor și mor.  
 Aduceți descîntător,  
 Să-mi descînte să nu mor;  
 Aduceți-mi vrăjitor,  
 10 Pe la brîu cu cingători  
 Și pe cioareci cu șinor,  
 În pălărie cu flori  
 Și pe față cu bujori !

## CCXXIII

Vai, mîndra, cată să mor,  
 Ia-mă-n poală și-mi dă flori :  
 Rujulițe și bujori  
 După dalbi-ți obrăjori  
 5 Și nu mă lăsa să mor !  
 Că-i păcat de Dumnezeu  
 Să piele voinic ca eu,  
 Voinicel fără musteață,  
 Cum să-nvaț-a strînge-n brață !

## • CCXXIV •

Drăguță sfîntă Mărie,  
 Slobozi robii din robie, \  
 Pre cei dragi la omiunie !  
 Și mă lasă și pe mine  
 5 Să trăiesc o țțr'mai bine  
 Cu mîndruța mea frumoasă, :  
 Din copilăie-aleasă  
 Ca să-mi fie de mireasă ! .

**CCXXV**

Foaie verde ș-o frunzuță,  
 Drăgulița mea măicuță,  
 Las'să vie ein'mi-i drag,  
 Să-mi puie mîna la cap  
 Și să-ntrebe de ce zac.  
 — Of, nu zac de nici un rău,  
 Ci, bade, de doruHau !

**CCXXVI**

Eu holtei, mîndră copilă,  
 Dorul plînge și suspină;  
 Eu holtei, mîndră nevestă,  
 Dorul plînge sub fereastră;  
 Eu holtei, mîndră văduvă,  
 Dorul plînge-n zori de ziuă !

**CCXXVII**

La fîntina din răzor,  
 Sub umbră de ponjișor,  
 Să-ntîlnește dor cu dor  
 Și să iubesc pînă mor;  
 5 Iar din cei codri pustii  
 Vine dorul bădiții,  
 La fîntînă se oprește  
 Și sub pom se răcorește.  
 Mîndră dorul și-1 întreabă :  
 10 — De unde vii, bădiț dragă ?  
 — Din lunca cu florile,  
 Din codrul c^ frunzele,  
 Unde păscui mielele  
 Și iubii mîndruțele !

**CCXXVIII**

Foaie verde nuc-amară,  
 Badea-i mîriios de-ăseară,  
 Că n-am șest cu el afară !...  
 Foaie verde flori de fragă,  
 5 Iartă, badeo, iartă, dragă,  
 Că nu m-a lăsat maica  
 Să viu lîngă dumneata,

Și mi-a dat o sită deasă  
 Să nu ies seara din casă,  
 10 Cînd a fost de sărutat,  
 Ea m-a pus la frămîntat;  
 Cînd a fost să-mi stîmpăr dorul,  
 Ea m-a pus să arz cuptorul!

**CCXXIX**

Bădița de preste deal  
 Ar veni și n-are cal. . .  
 Ia-ți» bădiță, cal cu plată  
 Și mai vin'la noi vreodată;  
 5 Da, zău, vino și pe jos  
 Că te-oi primi bucuros !  
 Vină, bade, pmă-s fată,  
 Că deaca m-oi mărita  
 Ai veni, nu-i cuteza,  
 10 în casă de soacră-mea,  
 în tindă de socru-meu,  
 în curte de mutu-meu \*°!

**, CCXXX**

Foaie verde pe șindile,  
 Cîntă cucul de trei zile.  
 Eu gîndeam că-mi clntă mie,  
 Da el cîntă a pustie  
 5 După biata ciocîrlie;  
 Ș-așa cîntă de cu jle  
 De stă Oltul ,și nu mere,  
 Ș-așa cîntă cu căldură  
 De stă Oltul și nu cura.  
 10 — Taci, cuce, nu mai cînta,  
 Că tu-mi oprești alvia;  
 Ori să taci; ori să răspunzi,  
 Așa jalnic de ce cînti'!  
 Ori ți-i foame, ori ți-i sete,  
 15 Ori ți-i dor de codru verde?  
 — Mei mi-i foame, nici mi-i sete  
 Mei mi-i dor de codru verde;  
 Ci mi-i dor de cidcîrlie,  
 Că mi-a fost dragă soție !



## CCXXXI

Luna-i jos pe pajiște,  
 Badea-i sus la dragoste ;  
 Luna-i sus de-o suliță, •  
 Badea-i dus pe uliță;  
 5 Luna-i sus de trei zvîrlite<sup>11</sup>,  
 Badea-i dus la chiuite . . ,  
 Haide, bade, nu te duce,  
 Că te-aștept cu gura dulce;  
 -Haide, bade, sările,  
 10 Nu-ți uita cărările ;  
 Nu lăsa seara uitată,  
 Gura mea nesărutată !

## CJCXXXII

Foaie verde izmă neagră,  
 Aleargă, măicuț, -aleargă,  
 Aleargă din jos de moară  
 Și-mi adă năsip în poală, "  
 Să dau la badea, să moară;  
 Ori să moară, ori să pieie,  
 Ori să vie să mă ieie !

## CCXXXIII

Eu cu dor, mîndra cu dor,  
 Trebui-ne-ar un doftor,  
 Pe noi să ne doftorească,  
 De dor să ne mîntuiască !

## Drăgușii depărtați unul de altul

## CCXXXIV

Mergînd, dragă, de la tine,  
 Plînge inima în mine.  
 Eu mă duc cu mare dor,  
 Ca și luna printre nori;  
 5 Eu mă duc cu mare jele,  
 Ca și luna printre stele . . .  
 Eămîi, dragă , sănătoasă  
 Ca garoafa cea frumoasă,  
 Să trăiești, să-nveselești,  
 10 Ca garoafa să-nflorești!

## CCXXXV

i—Tu te duci, bade, sărace.  
 Eu cu dorul tău ce-oi face ?  
 — Da tu, mîndra, -i face bine,  
 Că mai sînt voinici ca mine !  
 5 — Lasă, bade, lafi'să fie  
 Chiar o sută, chiar o mie,  
 Las'să fie tot de-a rîndu,

Deacă nu-i care mi-i gîndu;  
 Las'să fie tot șirag,  
 10 Deacă nu-i care mi-i drag;  
 Las'să fie cît frunza,  
 Deacă nu-mi ești dumneata !

## CCXXXVI

— Tu te duci, bade, sărace,  
 Eu cu dorul tău ce-oi face ?  
 Dorul tău e dezmiertat,  
 Trebuie-n brațe culcat;  
 5 Dorul tău e mădărit,  
 Trebuie-n brațe-nvelit,  
 Și dorul tău e dor greu,  
 Nu-l poci purta-n sînul meu.  
 Io-s copilă tinerea,  
 10 Nu știu dorul mîngîia;  
 Io-s copilă dezmiertată,  
 Nu-s cu dorul învățată !-

## CCXXXVII

Tu te duci, bădiță, duci  
 Pe sub fagi și pe sub nuci!  
 Du-te, zău, dar iară vină,  
 Nu mă l'asa ici străină  
 5 Ca pe-o floare-ntr-o grădină;  
 Dar nici floarea nu-i streină,  
 Și ea are rădăcină . . .  
 Vino, zău, bădiță, vină !

## OOXXXVIII

—Tu te duci, bade, sărace,  
 Eu cu dorul tău ce-di face î  
 —Tu, mîndră, nu-i face rău,  
 Că rămîi în satul tău;  
 5 Dar ce-o fi, sărac de mine,  
 Că mă duc în țări străine,  
 Unde nu cunosc pe nime, .  
 Fără fru uza și iarba  
 Și dorul de la mîndră !

## CCXXXIX

— Eu mă duc, mîndruță,-n țări,  
 Da te rog să nu porți flori,  
 Mei să nu te-mpodobești,  
 Mei la joc să nu pornești!  
 5 '— Ie albă mi-oi cerni,  
 Dacă tu, bade,-i porni,  
 Părul mi l-oi despleti  
 Și pre tine te-oi jeli!  
 \*— Mîndră, mîndruleana mea,  
 10 Mi mă jeli cu ia,  
 Jelește cu inima;  
 Mi mă jeli cu portul,  
 Jelește eu Sufletul!

## CCXL

Eu mă duc, mîndro, de mîne,  
 Dorul meu la tin' rămîne,  
 Grijește-mi-1, mîndră, bine !

Și mi-l leagă, mîndră, leagă  
 5 într-un corn de cîrpă neagră,  
 Și mi-l țipă<pe Țîrnăvă.  
 De-i vedea că stă pe apă,  
 Fie-ți inimioara-ntreagă;  
 De-i vedea că s-adîncește<sup>42</sup>, ' ,  
 10 Nu-mi trage nici o nădejde,  
 Plînge și te tînguiește<sup>43</sup>!

## CCXLI

Eu, mîndruța, plec, mă duc . .  
 Pleacă-te să te sărut:  
 Să te sărut,de călare,  
 Să-mi paie drumu-n plimbare ! .  
 5 Rămîi, mîndră, sănătoasă  
 Ca ș-o viorea frumoasă,  
 Că eu mă duc supărat  
 Ca un trandafir plouat!

## CCXLII

Bate vîntul pe sub fagi,  
 Eu mă duc, mîndră, la Blaj  
 Și-ți iau și doruțul tău,  
 Dar nu ți-1 voi ținea rău,  
 5 Că-1 voi pune într© cărți  
 Ca să-1 văz cîndu-rmi învăț !  
 Bate vîntul tot deodată,  
 Mai sărută-mă o dată,  
 Drăguța mea supărată. !  
 10 Să mestecăm lacrimile  
 Ce le varsă inimile J

## CCXLIII

Eu mă duc , mindra rămîne,  
 Cum s-o fac s-o duc cu mine  
 Barem calea jumătate,  
 Să n-o las așa departe ?

## CCXLIV

Ieși tu, mmdră, din chilie.  
 Și te uită-n sus prin vie

- Și te suie-n mărul dulce  
 De vezi badea cum se duce  
 5 Cu cămașa lui cea nouă,  
 Ou inima ruptă-n două;  
 Cu cămașa lui cea veche,  
 Cu inima ruptă-n șapte.  
 Și te uită după el  
 10 Cum mere de cătinel,  
 Cu chica nepieptănată,  
 Cu gura nesărutată !  
 Ieși tu, mîndră,-ți drumul lui  
 Și-i dă gură bietului  
 15 Și grăiește cu dînsul,  
 Doară-i stîmpăra plînsul,  
 Că se duce fluierînd  
 Și din gură-așa grăind :  
 — Mergînd, mîndra, de la voi,  
 20 Plîngu-mi ochii amîndoi;  
 Mergînd, mîndra, de la tine,  
 Plînge inimioara-n mine !
- \*
- Vino, bade, înapoi . . .  
 Gura săruta-ți-o oi,  
 25 Chica împleți-ți-o oi,  
 Inim-alina-ți-o oi !

## CCXLV

- Eu mă duc, mîndruța, duc  
 Unde-nfloare piperiul  
 Și nu viu pînă'i ceriul;  
 Unde-nfloare tămîia . . .  
 5 Nu mai vin pînă-i lumea !

## CCXLVI

- Auzit-am, mîndra, eu,  
 Că ție, dragă, ți-i rău;  
 Dar nici mie nu mi-e bine,  
 De cînd m-am dus de la tine.

## CCXLVII

- Cînd gîndesc, mîndra, la tine  
 Nu mai am inimă-n mine;  
 Puțintică ce mai este,  
 Nu mai e de vreo nădejde;  
 5 Puțintică ce-a rămas,  
 Mi s-a fript și mi s-a ars ! .  
 Cînd gîndesc, mîndra, la tine,  
 Plînge inimioara-n mine  
 Ca copilul de trei zile;  
 10 Copilul plînge și-nceată,  
 Inima mea niciodată !

## CCXLVIII

- Frunză verde flori de fragă,  
 Departe ești, mîndra dragă;  
 Eu departe, tu departe,  
 Două dealuri ne desparte.  
 5 Dară Domnul sfînt va da  
 Și dealul so surupa  
 Și pădurea s-o usca  
 Și s-o face dealul șes  
 Și pădurea loc frumos,  
 10 Să se vază sat cu sat . . .  
 Să văz și eu ce-am lăsat !

## CCXLIX

- Și să știu, bade, că vîi,  
 Frumos m-aș împodobi  
 Și-nainte ți-aș ieși  
 Și calea ți-aș vărui,  
 5 Tot cu var de cel mărunt,  
 Ca să ajungi mai curînd.

## COL

- Bade, dorul, de la tine  
 Peste multe dealuri vine,  
 Și nicăieri nu s-alină,  
 Pîn'la mine la inimă ;  
 5 Nicăieri n-are popas,  
 Pîn'la mine la obraz !

## CCLI

De cînd, mîndra, mi te-ai dus,  
Peana verde n-am mai pus  
Și de mi-oi fi pus vreodată,  
Mi-am pus, zău, peana uscată,  
5 De la tine căpătată !

## CCLII

Cînd ți-a fi, baded, de mine,  
Lasă lucrul două zile  
Și hai la Sibiu la mine,  
Și te uită, dragă, bine  
5 Pe foaie de cucuruz,  
Pe ulița Ocnii-n sus 4

## CCLIII

Treci, dorule, Murășul,  
Nu-mi mai rupe sufletul;  
Treci, dorule, Tîrnava,  
Nu-mi mai rupe inima !

## CCLIV

Măi bădiță bădișor,  
Nu-mi trimite-atîta dor  
Pe gurile tuturor,  
Că n-am vreme să-1 doresc :  
5 Ziua lucru și muncesc,  
Noaptea voi să odihnesc ;  
Trimite-mi mai puținei  
Și vin'dumneata cu el! . . .  
Foaie verde păr crăiesc,  
10 Vin', bădiță, cînd gîndesc,  
N-aștepta să te doresc,  
Că-s copilă dezmiertată  
Și cu dorul ne-nvățată ! . . .  
Foaie verde de diîdău,  
15 Vino, bade, vino, zău !

## COLV

Măi bădiță, de departe  
Mai trimite-mi cîte-o carte,  
Dar nu o pecetlui  
Ca s-o poci și eu citi :  
5 Și n-o scrie cu cerneală,  
Că de-aceea-i multă-n țară;  
O scrie cu argințel  
Că de-acela-i puțintel! . . .  
Foaie verde de mohor,  
10 Măi bădiță bădișor,  
Tu te-ai face scriitor,  
Dar poșta-i depărțișor  
Și nu poci mere de dor;  
Și orașu-i cam departe . . .  
15 Vino, bade, fără carte !

## CCLVI

— Spune-mi, bade, cînd te duci  
Să-ți dau două mere dulci,  
Unde-i ședea să le mînci,  
Să-ți aduci bine aminte  
5 De ale noastre cuvinte  
C-au rămas neisprăvite !  
— Las', mîndra, că le-om sfirși  
La toamnă, cînd oi veni!

## CCLVII

Cînd ți-i dor, mîndra, de mine,  
Du-te-n codru la un spine  
Ș-acolo te jeluiește,  
Doar Dumnezeu ne-ntîlnește !

## CCLVIII

— Cucuie, de unde vîi ?  
— De la Cluj, de la Sibii!  
— Da de mîndra ce mai știi !  
— Știu bine că-i sănătoasă,  
5 Șede la masă și coasă<sup>48</sup>;

Nu ştiu coasă, ori descoasă,  
 Ştiu bine că lacrimi varsă  
 De face fîntînă-n casă . . .  
 Şterge-şi ochii cu-o năframă,  
 10 Dar plînsul nu bagă-n seamă  
 Şi-i mai şterge c-un chindeu,  
 Lacrimile curg mereu,  
 Şi fîntina creşte, creşte,  
 Mîndră ta așa grăieşte :  
 15 — Fîntînă cu trei izvoară  
 Cine-a bea din ea să moară.  
 De va bea iubitul meu,  
 Să-1 păzească Dumnezeu !  
 Dar de-a bea duşman de-al meu,  
 20 Să-1 trăsnească Dumnezeu !

## CCLIX

— Cucuie, de unde vii ?  
 —' De la nişte vii pustii !  
 — Dar de badea ce mai ştii ?  
 — Ştiu bine că-i sănătos,  
 5 Şede la masă voios . . .  
 Dar voios îi voinieu, .  
 Ori îi plînge sufletu ? . . .  
 Pită albă stă pe masă,  
 Cum îi pita mai frumoasă  
 10 Nici necoaptă,  
 Nici răscoaptă; ~  
 Lîngă pită  
 Carne friptă,  
 Lîngă carne  
 15 Două cane ;  
 Tînai cu vin îndulcit  
 Şi nu bea de necăjit,  
 Una-i cu vin pipărat „  
 Şi nu bea de supărat:  
 20 Şi nici bea şi nici mănîncă  
 De durerea cea adîncă !

## CCLX

Frunză verde trei alace,  
 Fă-mă, Doamne, ce mi-i face ;

Fă-mă strugure din vie<sup>47</sup>  
 La badea-n căntelărie,  
 5 Ca să văz şi eu cum scrie;  
 Scrie două, trei rînduri  
 Şi-1 ajung nişte gînduri;  
 Ţipă condeiul pe masă,  
 Şi mi se plimbă prin casă . . .  
 10 ;— Lasă, bade, gîndurile  
 Şi-ţi plineşte rîndurile !

## CCLXI

Păsăruică cu cunună,  
 La ce cînţi seara pe lună,  
 Cînd inima mea nu-i bună ?  
 Că-i legată cu curele  
 5 Şi roasă de multe rele,  
 Şi-i legată c-un chindeu  
 Şi mîncată de mult rău !

## CCLXII

Turturică dragă mie,  
 Spune-i mîndrului să vie,  
 Că s-aîi copt struguri-n vie  
 Şi vine o mirlă neagră,  
 5 De zboară cu viţa-ntreagă Ț  
 Şi vine una mai mică,  
 De nu mai lasă nimica ;,  
 Şi vine una bătrîna,  
 De-i scoate din rădăcină !

## CCLXIII

Soare, soare, sfinte soare,  
 Ţine, Ține ziua mare,  
 Că mîndră miri călătoare  
 Peste munţi în alte curȚi,  
 5 La părinȚi necunoscuȚi  
 Şi la fraȚi  
 NeîntrebaȚi!

## CCLXIV

- Cucuie, pasăre sură,  
Ce tot cînți la noi pe șură ?  
Au ți-i foame, au ți-i sete,  
Au ți-i dor de codrul verde?
- 5 — Nu mi-i foame, nu mi-i sete,  
Nici mi-i dor de codrul verde,  
Dar mi-i dor de satul meu  
Că am trei mîndruțe-n el:  
Una-n deal
- 10 Ca ș-un pahar,  
Alta-n vale  
Ca ș-o floare;  
Cea di a capul satului  
Mi-i punerea capului !

## CCLXV

- Cucuie de la pădure,  
Du-te la badiu de-i spune  
Să nu fie supărat,  
Că eu nu m-am măritat,
- 5 Mei de el nu mi-am uitat.

## CCLXVI

- Pasăre de la graniță,  
N-ai văzut pe-al meu bădiță ?  
— Ba 1-am văzt la Ibănești,  
Culegea la flori domnești;
- 5 Culegea, vîrstă-și punea,  
Culegea și nu-i plăcea . . .  
Pe toate le azvîrlea !

## CCLXVII

- De la Crăciunel la vale,  
Busuioc mîndru răsare.  
— Dar acolo ein'l-a pus ?  
— Da bădița cînd ș-o dus . . .
- 5 Pusu-l-a cu multă jale  
Și cu lacrimi căldișoare !

## CCLXVIII

- Clenguța mohorului  
Arde-n para focului,  
Tot arde și nu se stînge . . .  
Mîndra suspină și plînge.
- 5 — Ieși, mîndruțo, pînă-n prag  
Și-mi arată cin' ți-i drag î . .  
Iese mîndra pîn-afară  
• Și-mi arată-un drum de țeară.

## CCLXIX

- De cine mi-i mie dor,  
Depart-e-i, depărțișor;  
De cine mi-i mie sete,  
Nice-1 vād, nice mă vede !

## ' CCLXX

- Foaie verde trei alace,  
Fă-mă, Doamne, ce mi-i face;  
Fă-mă pasăre de-argiht  
Cu aripile de vînt,
- 5 Ca să zbor  
Unde mi-i dor,  
Și să trag  
Unde mi-i drag!

## CCLXXI

- Mîndra seceră la grîu,  
Năframa-i arde la briu;  
Mîndra seceră secară,  
Năframa-i arde cu pară,
- 5 Ca și inima amară,  
După badea cu șinpară  
Ce-a plecat de-alaltă seară !

## CCLXXII

- Dorul, mîndra, de la tine  
Peste multe dealuri vine,  
Ș-așa vine de fierbinte;  
Să stau în loc m- aș aprinde;

- 5 Ş-aşa vine **de** cu jele,  
Pare c-am făciît tot rele  
înaintea maicii mele  
Şi la surorile mtle . . .  
Da vine şi p-un părău,  
10 Ş-aşa vine **de** cu greu,  
Pare c-am făcut tot rău  
înaintea tată-meu<sup>48</sup> !

## CCLXXIII

- Frunză **verde** liliac,  
Badiu meu tînăr diac  
Şede la masă scriind  
Şi din inimă oftînd,  
5 Scrie dcuă, **trei** rînduri  
Şi se pune **pe** gînduri . . .  
Țipă condeiul pe masă  
Şi mi se plimbă prin casă,  
De la inimă fierbinte  
10 Zicînd astfel de cuvinte :  
— Alelele, Doamne sfinte,  
Doamne sfinte şi părinte !  
Mai aşază-mi gîndurile  
Să-mi isprăvesc rîndurile,  
15 Că dorul de la părinți  
îți mai vine **să-1** mai uiți,  
Da dorul de ibovnică  
Bău la inimă te strică  
Şi dorul de mîndră dragă >  
20 Rău Ja inimă te seacă!

## CCLXXIV

- Frunză verde lilion,  
Mi-o trimis bădița dor  
Pe frunză din via lor ;  
Foaie verde izmă deasă,  
5 I-am trimis dorul acasă  
Pe frunză din via noastă !  
Dorul lui e mare domn ;  
Seara cînd **îi** vine somn

- Trebuie să *i-* \ adorm,  
10 Dimineața **să-1** trezesc,  
Peste zi **să-1** giugulesc !

## CCLXXV

- Frunză verde troscotel,  
Mi-a trimis badea inel,  
Să-mi stîmpăr dorul cU el . . .  
Frunză verde gheață rece,  
5 Dar de mi-ar trimite zece,  
De dorul lui tot nu-mi trece !

## CCLXXVI

- De-ar fi luna de cu seară,  
M-aş duce la badea-n țeară ;  
Dar luna iese tîrziu,  
Nu poci mere şi să viu !

## CCLXXVII

- Cîte cară cu povară  
Toate suie şi coboară,  
Numai carul bădiții  
Şe4e-n dealul Bistriții:  
5 Nici nu suie, Dici coboară,  
Că zac toți boii de boală  
Şi bădița de picioare !

## CCLXXVIII

- De-aş fi trăit tot așa  
Nici o țtr' n-aş măi putea;  
Ci-am trăit o țr'mai bine  
C-a fost mîndră lîngă mine !  
5 Cine mă vede pe mine,  
Gîndește că trăiesc bine;  
Cin' poștește traiul meu,  
Să **i-1** deie Dumnezeu,  
Nici mai bine, nici mai rău,  
10 Ci numai cum trăiesc eu !

CCLXXJX

Ș-apoi lin, dorule, lin,  
Că puica-i pe loc străin;  
Ș-apoi rar, dorule, rar,  
Că puica-i pe loc amar<sup>49</sup>!

OCLXXX

Ochi-mi plîng, inima-mi cere  
Puișorul cu durere,  
Eu departe, el departe,  
Un deal mare ne desparte;  
5 Și nici apa nu mă lasă  
Să fiu cu el față-n față !

CCLXXXI

Pădurice, deasă ești,  
Mîndra mea, departe ești;  
Dar'să știu că te-aș vedea,  
• Păduricea-o-aș tăia,  
5 Mei o cloambă n-aș lăsa.  
Mei cucului de cîntat,  
Mei mirluții de culcat !

CCLXXXII

De cînd sa dus bădița  
Mi-i pustie ulița :  
Mi-i pustie  
Mimai mie  
5 C-a zis că n-o să^mai vie!...  
Turturea fără soție,  
Și tot crez e-o să mai vie  
Batăr la sfîrita Mărie,  
Cîndu-s copți struguri-n vie !...  
10 Mîndru-i codru și-nfrunzit,  
Mi-i nădejde de venit;  
Mîndru-i codru și-mpănat,  
Mii nădejde de-nturnat !

CCLXXXIII

Vai.de mine, ce-ntristare  
C-a crescut Murășu mare  
De nu poci trece călare  
Să viu la tine, mîndrare !

CCLXXXIV

Eău mă doare limba-n gură,  
C-a rămas mîndra singură;  
Rău mă doare limba-n gît,  
C-a rămas mîndra plîngînd !

OCLXXXV

în pădure duce-m-aș,  
Frunză verde rumpere-aș,  
Pe genunche pune-o-aș,  
Slovă neagră scriere-aș,  
5 La mîndra trimite-o-aș,  
Ca să vază  
Și să crează,  
Că cum îi slova de neagră,  
Așa mi-i inima-ntreagă;  
10 Și precum îi slova scrisă,  
Așa mi-i inima-nchisă !

CCLXXXVI

De-aș avea drăguț să-mi placă  
N-aș voi vremea să treacă,  
Și să am drăguț pe-aiici  
Mi-ar părea zilele mici...  
5 Dar arh unu peste deal,  
Pare-mi ziua cît un an.

CCLXXXVII

Vină, bade, vină, zău,  
De-mi dă gură, că mi-i rău;  
Vină, bade, vină dragă,  
De-mi dă gură, că-s beteagă!



## CCLXXXVIII

Foaie veștedă din tău,  
Săraeu bădițu meu !  
Unde-a fi, unde-a-nsăra,  
Pe ee mîină s-a culca ?...  
5 Da s-a culca pe stînga  
Și va gîndi la mîndră,  
Și s-a-ntoarea pe dreapta,  
Ș-a plînge ș-a suspina !

## COLXXXIX

Săracă străinătate,  
Mult ești fără direptate !...  
Ocolii țările toate,  
Și de bine n-avui parte;  
5 Ori pe unde am umblat,  
Odihnă n-am căpătat !...  
Vino, dragă turturea,  
De-mi arată calea mea.  
Să poci trece Dunărea  
10 La sărmana mîndruța,  
Să mă mai iubesc cu ea !

## CCXC

Săraci ochi nevinovați,  
Vale de laerâmi vărsați;  
Dar tot voi sînteți de vină,  
Că iubiți fată străină;  
5 Voi sînteți fără dreptate,  
Că țineți un dor departe !

## CCXCI

Săraci picioarele mele,  
Nu le poci purta de grele,  
Ori de grele,  
Ori de rele,  
5 C-am fost la Turda cu ele,  
Să mai stîmpăi din cea jele  
La sînul drăguții mele !

## CCXCM

Poruneitu-mi-a mîndră,  
Pe un pui de^ rîndunea  
Să mă duc pînă la ea;  
Ș-am răspuns pe-un pui de cuc  
5 Că, zău, nu poci să mă duc,  
Că-s la umbra spinului,  
Sub mina străinului.  
Și /străinul pînă cină,  
Fi i-s feșnic și lumină;  
10 Deacă gată de cinat,  
Eu m-apuc patu să-i fac,  
Și tîrziu, cînd s-a culcat,  
M-apuc și eu de cinat.  
Iau cuțitul să-mi tai pită,  
15 Lacrămile părău pică...  
Cine nu-mi crede vorba  
Nu-i ajute Precista!

## CCXCIII

Vai de mine, cum m-aș duce  
Seara la guriță dulce !  
Vai de mine, cum aș mere  
Seara la gură cu miere!...  
5 N-am ce face, sus îi locul,  
Inima-mi arde ca focul;•  
N-am ce face, sus îi dealul,  
Inima-mi arde ca jarul!

## CCXCIV

Vai, mîndruța, dor ți-a fi,  
Crede că nu poci veni,  
Nici n-am pe cin'porunci<sup>50</sup>!...  
Porunci-ț-aș pe maica,  
5 Frică mi-i că-și va uita;  
Porunci-ț-aș pe-un străin,  
Dar de loc e satul plin;  
Porunci-ț-aș doar pe lună,  
Porunci-ț-aș voie bună./  
10 Luna mere rostogol  
Și ți-a fi, mîndră, cu dor;

Porunci-ț-aș, zău, pe soare  
 Dor nestîns și lungă jale,  
 Dar soarele strălucește,  
 15 Dorul, mîndra, se topește!

## CCXCV

Zis-a badea c-a veni,  
 Luna-n ceri cînd' s-a ivi!.  
 Ies afară, luna-i sus,  
 Badea vînt-q și s-o dus;  
 5 Ies afară, luna-i jos,  
 Badea vînt-o și s-o-ntors !

## OOXCVI

Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,  
 Du-ma unde mie-mi place;  
 Fă-mă pasăre măiastră .  
 La bădica pe fereastră :  
 5 Să auz al lui suspin,  
 Lacramile să-i alin!

## CCXCVII

Foaie verde din costiță,  
 Eidică-te neguriță,  
 De pre pari, de pre nuiete;  
 De pre ochii mîndrei mele !

## CCXCVIII

— Păuna ș, de pe căruță,  
 N-ai văzut pe-a mea drăguță?  
 — Ba o-am văzt în București  
 Culegînd la flori domnești  
 5 Și mi-a spus să n-o dorești.  
 Că de-o fi vreo pace-n  
 Va veni la primăvară;  
 Iar de-o fi vreo răutate  
 Ți-o trimite, bade, carte  
 10 Pe de laturi  
 Cu bănături,  
 în mijloc  
 Pară de foc.

## '&gt;'•' OCXCIX

Fă-mă, Doamnej oe mi-i face;  
 Fă-mă frunză de frăgar  
 La bădița-n buzunar<sup>a</sup>,  
 Să-1 văz seara eum citește,  
 5 La mine cum se gîndește; ;  
 Pe mîndra cum o dorește !

## CEC •

— Foaie verde de sulcină,  
 Murăș, Murăș, apă lină,  
 De mi-ai fi tu vorbitoare  
 Precum ești de mergătoare;  
 5. Eu cu drag te-aș întreba :  
 N-ai văzut pe bădița!  
 — Poate că l-am și văzut,  
 Dară nu l-am cunoscut I  
 — Badea-i lesne de-a-1 cunoaște,  
 10 Că-i înalt și subțirel,  
 Parcă-i tras printr-un inel  
 Pe deasupra ochilor,  
 Trasă-i peana cotbilor;  
 Pe din jos de ochișori,  
 15 Bumeorii obrăjori  
 Sînt tocmai ca doi bujori;  
 Pe din sus de buzișoare,  
 Are negre mustăcioare  
 Și-i de-o palmă lat în frunte  
 20 Și nu prea grăiește multe!

## CCCI -

Să știu cînta ca cucul  
 Nu m-aș mînca cu lucrul,  
 Ci-aș zbura din cracă-n cracă  
 Pînă la mîBdruța dragă,  
 5 Netezindu-mi penele,  
 Ca și ea sprîncenele.  
 avea noroc  
 Să pătrund în acel loc  
 Și să văd pe mîndra mea,

- 10 Trei cupe de vin aş bea...  
La nime n-aş închina,  
Făr'la mîndră săraca,  
Pînă vinul 's-ar gâta !

## CCCII

- Cin'se primbla pe uliţă?  
Trandafir ş-o scinteiuţă;  
Trandafir îi bade-meu,  
Scînteiuţă **mi-oi** fi eu !
- 5 Badea meu, tînăr copil,  
**Mi** l-au pus domnii la bir  
**Şi** i-au dat birul prea mare,  
De s-a dus pe -Tiu la vale<sup>s2</sup>.  
Cînd a fost la jumătate,
- 10 L-a luat dorul de spate :  
— Un'te duci, iubite frate ?  
**Şi** bădiţu meu iubit  
Din guriţă **mi-a** grăit :  
— Eu mă duc cît apele,
- 15 Că m-ajung dragostele.  
— Dară mîndră scînteiuţă  
Ce va face pe uliţă  
Ziua, noaptea întreguţă?  
— Dorule, rău ai grăit,
- 20 Dorule, m-ai aniârît !  
Bate vîntul, iarba-nspieă,  
Jelea mîndrei răii mă strică;  
Bate vîntul, iarba creşte,  
Jelea mîndrei mă topeşte !

: **œc in**

De aicea pîn' la Blaj  
Dorul meu n-are sălaş,  
Nici pe paie, nici pe fîn,  
Numai la bădiţa-n sîn !

## CCCIV

Arde luminiţa bine,  
Cine mi-i drag nu mai vine;  
Arde lumina pe masă,

- Ar veni, dar nu-i acasă.  
5 **Dar** chiar acasă de-ar fi,  
Nu l-ar lăsa părinţii:  
**Şi** nu-l lasă maică-sa,  
**N-ar** ajunge-a-l însura !  
**Şi** nu-l lasă taică-său,  
10 **Vede**a-l-aş în copîrşeu !

## CCCV

- Sus e luna, jos e noru,  
Depart-e-i badea cu doru;  
Noru-i jos şi luna-i sus,  
Depart-e-i bădiţa dus !...  
5 **De-aş** şti, bade, c-ai veni,  
**Drumul** ţi l-aş şindili  
Tot cu şindile de fag  
Pîn'la noi, bădiţă-n prag!

## CCCVI

- Bălgărad<sup>s3</sup>, țeară pustie,  
**Bine** văz că nu mi-e mie!  
Cîți frăgari pe la Arad,  
Atîtea gînduri mă bat;  
5 **Cîți** frăgari pe la Ineu,  
Atîtea gînduri am eu !

## CCCVII

- Iuliană de la Beci,  
-**Adă** luntrea şi mă treci...  
Albi grijă să nu mă'neci,  
Că n-ai bani să mă plăteşti,  
5 **Nici** surori să mă jeleşti.  
Aibi de gTijă, Iuliană,  
**C-am** o mîndră ca o peana  
**Şi** m-aşteaptă fără seamă !

## CCCVIII

**Du-te**, dor, unde te mîi  
**Şi** te-aşază unde-ţi spui,  
La badea sub căpătîi !...

De-1 vei găsi adormit,  
 5 Să-i spui că m-am logodit  
 Și de-1 vei găsi culcat,  
 Să-i spui că m-am măritat !

## CCCLX

Floricea floricea,  
 Săracă mîndruța mea,  
 De cînd nu o-am mai văzut,  
 Tot de rău parte-am avut,  
 5 Dumnezeu m-a tot bătut !...  
 Săracă mîndruța mea,  
 Să mă văz acum la ea, ,  
 Doamne, bine i-ar părea !

## CCCX

Dorul tău, bade, ș-al meu  
 De și-ar face-un pod mereu, \  
 Pod mereu pîn'la Brașeu,  
 Să treci, bade, tu și eu,  
 5 Și să treacă doi cu doi  
 Și noi, bade, amîndoi;  
 Ba să treacă trei cu trei,  
 • Iară noi ca doi copii;  
 Și să treacă cinci cu cinci  
 10 Și eu, bade, de pe-aici!

## CCCXI

Părăuț cu apă rece,  
 Desculța-m-oi și te-oi trace;  
 Desculța-m-oi de-un picior  
 Și te-oi trece cu mult dor;  
 5 Desculța-m-oi de-amindouă  
 Și te-oi trece ca pe-o rouă !

## CCCXII

De-ar fi lună de cu seară  
 M-aș duce la badea-n țeară<sup>54</sup>;  
 Luna răsare tîrziu,  
 Nu poci mere și să viu.

5 De-ar fi noaptea ca ziua  
 Aș trece la Moldova;  
 Noaptea-i mică, stele-s multe,  
 Și-o pierde calea prin munte !

## CCCXIII

Sub tufă de rosmarin  
 "Șede badea și bea vin  
 Și mă face să-i închin...  
 Focu-i poate de suspin !"  
 5 Trag năframa pe obraz  
 Și-i închin cu mult năcaz :  
 Să umbli, bade, cu bine  
 Și vezi să nu-ți uiți de mine !

## COCXIV

Foaie verde siminoc,  
 Zis-a badea să nu joc  
 Pîn'la storsu vinului,  
 Cînd voi fi mireasa lui!  
 5 Iată storsul a trecut  
 Și badea încă n-o vint,  
 Ba și bruma o picat,  
 Badea-n cap nu m-o legat<sup>66</sup>!  
 Suflă vîntul friguros,  
 10 Badea nu s-a mai întors,  
 Iată postul lui Crăciun,  
 Badea n-are suflet bun!

## CCCXV

Vai, mîndruța, de departe,  
 Ce tot faci de nu scrii carte?  
 Doar hîrtia s-a scumpit, .  
 Ori pe mme m-ai urît,  
 5 Sau negreala<sup>^</sup> «-o gătat  
 Ori pe mine m-ai uitat?

## CCCXVI

Bade, inimă de piatră,  
 Ce nu vii la noi vreodată ?  
 Barăm numai pînă-n casă,

Să mă vezi pe niin'mireasă,  
 5 Barăm numai pîn'la poartă,  
 Să mă vezi pe mine moartă,  
 Că cu mare dor te-aștept  
 Să te poci strînge la piept,  
 Inima să mi-o îndrept !

## CCCXVII

Badea vine și se duce,  
 Dor îmi lasă, dor îmi duce !  
 Badea mere și se-ntoarce,  
 Sînul meu durerea-l stoarce !  
 5 Bate vîntul și nu-nceată  
 Dorul badei mă săgeată...  
 Și din lună și din nor,  
 Eu citesc numai tot dor !

## CCCXYEII.

Foaie verde trei alace,  
 Fă-mă, Doamne, ce mi-i face.  
 Fă-mă puiul cueului  
 în dealul Ludușului,  
 5 S-aud moara vîjîind,  
 Pe badea boii mînînd,  
 Și ținînd zbiciu-ntr-o mînă  
 Și strigînd de la inimă !

## CCCXIX

Mult, bade, te-am așteptat  
 Aseară pe înnoptat:  
 Tot cu foc și eu lumină  
 Și cu dor de la inimă !  
 5 Deac-am văzt ea nu mai vii,  
 Fdcul eu învăluui,  
 Pusei dorul căpătîi,  
 Urîtul mi-l așternui,  
 Cu dragul m-acoperii!

## ceexx

Mult mă-ntreabă inima ;  
 Doru-mi-e de cineva?

Foaie verde de scumpie,  
 Cum naiba dor să nu-mi fie? -  
 5 Cînd și muntele că-i munte  
 Și-ncă are doruri multe  
 Cu luna și cu ceața,  
 Cu iarba și cu frunza  
 Și cu mirla săraca !

## CCCXXI,

Cîte flori mîndre-s pe rît  
 Toate mi s-au veștejit;  
 Numai una pe pîrâu  
 E frumoasă tot mereu...  
 5 Acolo-i binele meu !

## CCCXXII

Du-mă, Doamne, și mă pune,  
 Unde mi-i mai drag pe lume  
 Du-mă, Doamne, și mă lasă,  
 Unde mi-i mai drag în casă !  
 5 De m-aș face unde știi  
 Cuc la pene argintiu,  
 Aș gîndi să nu mai viu  
 Prin locul ăsta pustiu. .  
 De m-aș face un'gîndesc  
 10 Merișor roșu crețesc,  
 Aș gîndi să tot trăiesc !

## CCCXXIII

Frunză verde de rogoz,  
 S-a dus badea și s-a-ntors ;  
 Frunză verde de pe spine,  
 Iaca badea iară vine !..  
 5 — Bine-ai venit sănătos,  
 Trandafirul meu frumos !  
 — Bine-am găsit sănătoasă,  
 Rujulița mea frumoasă !

## Moartea unuia dintre iubiți

## CCCXXIV

De cine mi-i mie dor  
De-aici e depărțitor;  
De cine mi-i mie sete  
Ș-a-ntors fața la părete  
5 Și pe mine nu mă vede !

## CCCXXV

Mult mă-ntreabă doru,-ntreab,ă,  
Unde\* râi-i flîndra cea dragă?...  
Eu i-am spus cu jurămînt,  
Că e-ngropată-n pămînt;  
5 Cin' nu crede jurămîntul,  
Vie să-i arăt mormîntul!

## CCCXXVI

Murire-aș, moartea nu vine;  
Trăire-aș, și n-am cu cine,  
Că cu cine am trăit  
A pus fața la pămînt  
5 Și n-a pus-o să-nflorească,  
Ci-a pus-o să veștejească<sup>57</sup>!

## CCCXXVII

Nu plînge, iubita mea,  
Că «crifia<sup>58</sup> uoastă-i așa ;  
Nu plînge, de-i auzi,  
Că eu în pămînt voi fi!

## CCCXXVIII

Nu nre omul ce gîndi, ~  
Făr'mereu a socoti  
Că în veci va tot trăi.  
Dar viața omului

5 E,ca floarea cîmpului;  
Dimineața înflorește,  
Peste zi se veștejește!

## CCCXXIX

De-ar fi mîndra ca o floare,  
Dacă-i Vine ceasul, moare;  
De-ar fi mîndra ca' o cruce,  
Dacă moare,-n groapă-o duce;  
5 De-ar fi badea ca și-un nuc,  
Dacă moare, ^n groapă-i duc !

## CCCXXX

De-aici pînă la Brașeu  
Nu-i voinic străin ca eu;  
Ba mai e încă unu  
Ș-ala-i cucu săracu;  
5 Dar și cucu cînd bolește,  
Vine mirla și-l grijește.  
Numai eu nu am pe nime,  
Ci-s străin ca vai de mine,  
Că pe cine am avut  
10 A pus fața la pămînt;  
A pus fața înflorită,  
Supt o glie veștejită.  
Deacă nu crezi în cuvînt,  
Vin' cu mine la mormînt:  
15 Ia pînza de pe obraz  
Și vezi moarte cu năcaz,  
Ia pînza de pe picioare  
Și vezi moartea-nșelătoare-!

## CCCXXXI

Frumos, mîndra, frumos, dragă,  
Frumos în pămînt mă bagă;  
Frumos, mîndra, frumos, cruce,  
Frumos în, pămînt mă duce<sup>60</sup>!

## CCCXXXII

Unde Tăd piciorul gol,  
 Stau în loc să mă omor;  
 Unde văd picioru rece,  
 Stau în loc şi-mi fac de lege,  
 5 Peste care munte-oi trece !

## (CCXXXIII

Floricea florică,  
 Mîndră, mîndruleana mea,  
 Mîndro, dacă-oi muri eu,  
 Vino la mormîntul meu,  
 5 Şi seamănă siminic,  
 C-am fost mîndiu şi voinic !

## CCCXXXIV

Mă dusei cu coasa-n laz,  
 Cosii iarbă şi năcaz,  
 Să pui mîndrii pe obraz; .  
 Cosii iarbă şi cicoare,  
 5 Să pui mîndrei la picioare.  
 Mă dusei cu coasa-n rît,  
 Cosii iarbă şi pămînt,  
 Să pui mîndrei pe mormînt!

## CCCXXXV .

Mult mă-ntreabă inima,  
 Bine mi-i mie, ori ba?  
 Şi eu zic că nu mi-i rău...  
 Lacrimile-mi curg părău.  
 5 De lacrimi n-aş băga seamă,  
 Că le şterg cu c» năframă,  
 Dar mi-i milă de obraz,  
 Că rămîne fript şi ars...  
 Inima tare mă-ntreabă,  
 10 De ce sînt tristă şi slabă?  
 Tristă, slabă cum n-oi fi •- • . !  
 Ce-am pierdut n-oi mai găsi!

C-am pierdut un mare bine,  
 Ş-aş trăi şi n-am cu cine!  
 15 Taci, taci, taci, inima mea,  
 Bădă pe cît vei putea,  
 Că nu-î trăi cît lumea,  
 Mei vei domni tu țara;  
 Ci-i trăi o zi sau două  
 20 Şi te-i topi ca ş-o rouă !

## CCCXXXVI

La fîntînă-ntre răzoare  
 S-a-necat o fată mare  
 Cu cizme roşi-n picioare<sup>o</sup>,  
 Cu păr galMn pînă-n brîu  
 5 Şi cu brîul nărămziu/..  
 — Mi mi-o spune, că o ştiu.  
 Că un an şi jumătate  
 Mi-o fost drăguță-n dreptate!

## CCCXXXVII

Foaie verde iarbă neagră,  
 Toate lemnele se pleacă J  
 Ou capul cătră pămînt  
 Şi mă-ntreabă de ce plîng.  
 5 Eu le-am spus : să mă plătesc,  
 Că ce-am pierit nu mai gases  
 C-am pierdut un fir de linte  
 Ş-o mîndră tare cuminte,  
 Ş-am pierdut un fir de iarbă  
 10 Ş-o mîndră tare de treabă !

## CCCXXXVIII

Asta noapte şi ieri noapte  
 Mă strigă cu blînde şoapttf  
 Mîndră mea\* de-o lună moartă\*  
 Şi-ngropată lîngă poartă.,  
 5 De m-o striga şi la noapte,  
 Tot sînt eu dator c\*o moarte !

## CCCXXXIX

Nime nu-i străin ca mine,  
Fără mirla din pădure;  
Dar mirla cându-i beteagă  
Mere cucu ș-o întreabă :

5 Ce ți-1 ție, soră dragă?  
Numai eu nu am pe nime  
Și tot bat la țări streine,  
Că pe cine am avut  
A\_ pus fața la pământ!

## Dragoste stricată

## CCCXL

Cîte flori pe iaz în sus  
Toate cu mîndra le-am pus,  
Le-am pus cu mîna de unt  
Și nici una n-a rodit,  
5 Iar noi, mîndra, ne-am urît;  
Le-am pus cu mîna de sare  
Și nici una nu răsare...  
Ne-am lăsat cu supărare !

Doar Ioan să-ntoarnă, iară...  
Peană-n cui, peană-n colop,  
De Ioan n-avui noroc !

## CCCXLIV

Cu mîndra de-acum un an  
Dintr-un măr mă săturam;  
Da cu mîndra dintr-ăst an  
Mine un măr și două pere,  
5 La inimă tot nu mere;  
Să mînc o țechiră plină,  
Inima nu mi-o alină !

## CCCXLI

De-ar iubi bădița zece,  
De dorul meu tot nu-i trece;  
De-ar iubi badea o sută,  
Pe mine tot nu mă uită !

## CCCXLV

Foaie verde de stejar,  
O amar, mîndra, amar,  
Dragoste ruptă-n zădar;  
Dragoste cu multă jele  
5 Ca și focul de surcele,  
S-aprinde și bobotește  
Da-n casă nu se-ncălzește !

## CCCXLII

— Spune-mi, bade, spune-mi, zău,  
Pare-ți după mine rău?  
— Zic zău, mîndro, că nu-mi pare,  
Numai inima mă doare.

## CCCXLVI

CCCXLIII  
De dorul Ionului  
Eupsei lemnul Domnului  
Și-l purtai,  
Pînă-l uscai  
5 Și-1 pusei la umezeală,

Mîndro, de dragostea' noastră  
Mi-o-nflorit un pom în coastă,  
Mi-o-nflorit și n-o legat...  
Dragi am fost și ne-am lăsat!



## OCCXLVII

— Ce stai, mîndruța, la poartă,  
Ori ești proastă și netoată?  
— Nu-s nici proastă, nici netoată,  
Fără stau înfierbîntată  
5 De dragostea de o dată !

## CCC XL VIII

Și mi-or zis floare de fragă,  
Tuturor pe lume dragă ;  
Mi-cr zis floarea florilor,  
Dragostea feciorilor,  
5 Cum ți-am fost, bade, și ție-r  
Pîn-ai fost de omenie;  
De la omenie-n jos  
Rămîj, bade, sănătos  
-Ca ș-un trandafir frumos,  
10 Că eu rămîi sănătoasă,  
Ca o viorea frumoasă !

## CCCXLIX

Cucuie, peana pe cap,  
Adă-mi flori peana să-mi fac,  
Să-mi trimit la badea-n jos,  
Să văd de ce-i mînios ;  
De-atîta mînie lată,  
Poate-i fi și să-i și treacă;  
De-atîta mînie lungă,  
Poate-i fi și să-i ajungă L

## CCCL

Ibovnică părăsită,  
Nu gîndi că-mi ești urîțã;  
Pus-am gînd sâ te urăsc,  
Dar mai tare te-ndrăgesc.  
5 Că și-aseară te-am văzut  
La fîntina de băut,  
Și, vai, tare mi-ai plăcut î

## CCCLI

Frunză verde de pe mal,  
Bădiță de către deal,  
Ce lași vreține-ășa uitată  
Și nu vii la noi vreodată ?  
5 Pîn'veneai, bade, la noi,  
Eram floarea florilor,  
Drăguța ficiilor  
Și umblam din mînă-n mină  
Cu cîrligul la fîntînă;  
10 Dar de cînd tu m-ai urîț,  
Fața mi s-a veștejit,  
Inima mi s-a topit!

## CCCLII

Frunză verde și iar verde,  
Mîndră mea cu d-altul șede.  
Da șază cu Dumnezeu  
Că mie nu-mi pare rău...  
5 Numai o țîr'cam cu jale  
Că știam vorbele sale;  
Numai o țîr'cam cu greu,  
Că știam năravul său.  
Pe cînd creșteau holdele,  
10 Eu îi știam vorbele  
Ca și popa slovele,  
Diacul scrisorile !

## CCCLIII

Pică frunza de pe nuc,  
Vint-o vreme să mă duc;  
Să mă duc de-aici cu dor  
Ca și luna printre nor;  
5 Să mă duc de-aici cu jele,  
Ca și luna printre stele;  
Să mă duc ca să-mi ajungă,  
Dorul mîndrei să mă frîngă  
Dorul mîndrei de m-ajunge,  
10 N-oi mai înceta d-a plînge,  
Și cînd eu voi lăcrima,

- Munții s-or cutremura,  
Văile vor răsuna,  
Păunașii s-or mira,  
15 Cu jele m-or întreba:  
— Voinicelule frumos,  
De ce plîngi așa duios?  
— Foaie verde lemn uscat,  
Mîndra rău m-a înșelat!

## CCCLY

- Copilită de pre șes,  
Te-o iubit badea pe mers;  
Că ți-e mersul legănat,  
Cu dragoste mestecat...  
5 Te-o iubit și te-o lăsat.  
Te-o iubit ca pre-o cocoană,  
Te-o lăsat ca pre-o vădană,  
Te-o iubit ca pre-o copilă,  
Te-o lăsat ca pre-o străină!

## CCCLV

- Badea-i călător, se duce,  
Nu-i ajute sfînta cruce;  
Badea-i călător, pornește,  
Pe mine mă părăsește, j . .  
5 Nu-i ajute ce gîndește!

## CCCLVI -

Părăuț, apă amară,  
Face-te-ai neagră cerneală,  
Ca să-mi cernesc eu portu,  
Că m-a lăsat drăguții!

## CCCLVII

- Am avut o mîndra dragă  
Ș-am lăsat-o dor să tragă,  
Trage, mîndro, dor de mine,  
Că eu am tras pentru tine;  
5 Trage, mîndra, la dor greu,  
Că eu am tras tot mereu!

## cdCLvm

- Lîngă mnnte  
Este-o punte  
Și la capătul punții  
Scrisu-i dorul^mtodruții;  
5 La capătul celălalt  
Scrisu-i și-al badei bănat,  
Că s-a dus și rn^a lăsat  
Cu trupșoru-ngreuiat,  
Fără frică de păcat! >•••.

## i CCCLLX

- Frunză verde, frunzulițȘj V  
Eidică-te, neguriță,  
De pe peri, de pe gutui,  
De pe casa badiului,  
5 Să i-o văz, mînca-o-ar focul,<sup>!</sup>  
Cum mi-a mîncat el norocul; \*  
Să i-o văz, mînca-o-ar para,  
Cum mi-a mîncat el tigneala!

## CCCLX

- Cărărușa merge-n rît,  
Dragi am fost și ne-am urît;  
Cărărușa merge-n vii,  
Dragi am fost de mici copii;  
5 Cărărușa merge-n sat,  
Dragi am fost și ne-am lăsat!

## CCCLXI

- Dragostea noastră cea dulce  
Eu am văzt că n-o vom duce  
Dragostea noastră cea bună  
Nu ținu mai mult de-o lună;  
5 Dragostea noastră cea dragă  
Nu trăi nici cît o fragă!

## CCCLXII

Vino, mîndră,-n deal la vii  
Să mîhcăm mere, gutui,

Să fim dragi ca mai întâi!  
 Vino, mîndră,-n jos la șes,  
 5 Un'se face grîul des;  
 Vino, mîndră, sus pe deal,  
 Un'se face grîul rar,  
 Ca să scăpăm de amar !

## CCCLXIII

Pîn-aveam și eu drăguță,  
 îmi părea noaptea micuță,  
 Dar de cînd drăguță n-am,  
 Paru-mi nopțile un an.  
 5 Aveam drăguță copilă  
 Și ploua și era tină  
 Și mergeam ca cu lumină !

## COCLXIV

Frunză verde lilionr  
 Toate păsările dorm  
 Numai eu nu mai am somn !  
 Frunză verde trei alace,  
 5 Ziuă albă-acum se face,  
 Prind cocoșii a cînta  
 Și de ici și de colea,  
 Cînd mai gros, cînd mai subțire,  
 Despre-a noastră despărțire !

## CCCLXV

Frunză verde baraboi,  
 Ce-i asta, mîndră, pe noi,  
 Cam sămănat grîu de vară  
 Ș-o ieșit numai secară; ,  
 5 Ș-am sămănat busuioc  
 Ș-o ieșit pară de foc !

## CCCLXVI

Floritică dintr-o mie,  
 Pusu-și-o mîndră mînie,  
 De dor nu vrea să mai știe !..,

Poți desface ce-ai făcut,  
 T 5 Dar eu n-am cap «ă te uit,  
 Că cu gîndul te-aș uita,  
 Nu mă lasă inima;  
 Visul iar mă necăjește  
 Și cu tine mă-ntîlnește !

## CCCLXVII

De s-ar face dealul șes,  
 Ar veni badea mai des;  
 Dar dealul se tot mărește  
 Și badea mă părăsește !

## CCCLXVIII

Deal cu deal nu să-ntîlnește,  
 Om la om trage nădejde\*'  
 Numai eu cu mîndruța  
 Nu ne tragem nădejdea !

## CCOLXIX

— Cucuie, peana pe cap,  
 Du-te-n pădurea de fag ,  
 Ș-adă flori peana să fac;  
 Adă floare de bujor,  
 5 Să fac peana de ficior, /  
 Adă ș-un trandafir, /  
 Să fac peana la drăguț!...  
 — La drăguț nu-i trebui peana,  
 C-amu are o cocoană !  
 10 — De cocoană sa urî -  
 Ș-atuncea i-a trebui!

## CCOLXX

Cîntă păsărioa-n iarbă,  
 Trece badea, nu mă-ntreabă,  
 Pare că nu i-am fost dragă;  
 Da eu încă nu-l întreb,  
 5 Numai cu ocniu-1 petrec<sup>68</sup>!

CCCLXXI

Foaie verde, verde peana,  
Astă iarnă era. iarnă,  
Bătea vîntn și ningea

Și badea la noi venea.  
Amu-i vară și-s Rusale,  
Punte nouă peste vale,  
Amu-i cald și amu-i bine  
Și bădița nu mai vine !

Jelea celor ce n-au nimerit bine cu căsătoria

CCCLXXII

De-ar fi lăsat Dumnezeu  
Ce iubești să fie-al tău,  
N-ar mai fi pe lume rău.  
Dumnezeu a rînduit,  
5 Să ia mîndruța urît,  
Să aibă trai necăjit ! ,c • -

CCCLXXIII

Bate-1, Doamne, om urît...  
. Nu știu cum naiba-am brodit,  
Să mînc cu el dintr-un blid !  
De s-ar sparge blidu-n fund,  
5 Doar aș scăpa de urît;  
Da blidu-i de cositor,  
Nu se sparge, pînă mor !

COCLXXIV

Firuț verde de ovăz,  
Toată lumea ș-o ales  
Trandafirul din fereastă,  
Bărbat mîndru și de gazdă;  
5 Numai eu că mi-am luat  
Frunză de măr pădureț,  
Om calic și tot măreț.  
Firuț verde de ovăz,  
Toată lumea ș-o ales  
10 Omul care-i mai frumos;  
Numai eu că mi-am ales

Firuț galben de secară  
Și urîtu dintr-o țeară !

COGLXXV

Și cînd eram holteias,  
Umblam seara prin oraș  
Tot cîntînd și fluierînd,  
Mîndrulița căutînd.  
5 Fetele cînd m-auzeau,  
Porțile le deschideau  
Și în uliță ieșeau,  
Și mie nume-mi puneau :  
Spate late de bărbat,  
10 Buze dulci de sărutat.  
Unele cînd m-auzeau,  
Ușile le descuiau,  
Focu-n vatră-1 aprindeau  
Și pe mine m-așteptau  
15 Tot cu foc și cu lumină  
, Și du dor de la inimă;  
Altele cînd m-auzeau,  
Ușile le întăreau,  
Focu-n vatră-1 înveleau,  
20 Luminile le stingeau...  
Doamne, tare se temeau !  
Dar de cînd m-am însurat,  
Cînd umblu seara prin sat,  
Nu mă teme nime-n lume,  
25 Nu m-așteaptă nime-n lume,  
Mi se pun urîte nume :  
Spate reu încîrligat,  
Buze mari și lăbărțate “ !

## CCCLXXVI

Sămănat-am mac în prag,  
Să vie cine mi-i drag,  
Ș-a ieșit macul mănunt,  
Luatu-m-a cel urît !

## CCCLXXVII

Mei o poamă nu-i dulce  
Ca strugurașul din vie  
Și ca bărbatul dintîie;  
Mei o poamă nu-i amară  
5 Ca omu de-a doua oară !

## CCCLXXVIII

Foaie verde pâr uscat,  
Tînără m-am măritat  
Și rea soacră-am căpătat,  
Întră-n casă ca o coasă  
5 Și zice că nu-s frumoasă,  
Șede-n vatră ca o piatră  
Și zice că nu-s bărbată.  
Dac-am văzt lucru de-așa,  
Că mereu mă tot muștra,  
10 Pusei secera la brîu  
Și mersei în jos pe rîu  
Pîn'la holda cea de grîu.  
Secerai două, trei clăi  
Și mă uitai înapoi.  
15 Toate soacrele veneau,  
La nurori prînz aduceau;  
Soacra mea, muiere rea,  
De mine grijă n-avea.  
Dac-am văzt lucru de-așa,  
20 Mă făcui o păsărea  
Și zburai la maică-mea;  
Fulg de pasăre măiastră -  
Zburai la maica-n fereastră.  
Maica-n casă mătura :  
25 — Hîș ! pasăre de-acolea,  
Că doar nu ești fiica mea,  
C-am și eu o fiică \.lume

Și nu-i mai auz de nume.  
Dacă-am văzt lucru de-așa,  
30 Zburai la nănașă-mea.  
Nănașa pe prag ședeă,  
Cu-o mîină acul ținea,  
Cu alta lacrimi ștergea,  
Iar din grai așa grăia:  
35 — Hîș ! pasăre de-acolea,  
Că doar nu ești fina mea,  
C-am și eu o fină-n lume  
Și nu-i mai auz de nume.  
— O nănașă, draga mea,  
iO De ț-ar fi secat mîina,  
Cînd mi-ai pus tu cununa  
Și mi-ai ținut lumina !.-..  
— Taci, fino, nu blestema !  
Cununa a fost la mine,  
45 Da ochii or fost la tine,  
Să fi luat seama bine  
Cu cine te împreuni  
Și cu cine te cununi;  
Cu propteaua gardului,  
50 Cu mișelul satului  
Și cu neamul slabului " !

## CCCLXXIX

Foaie verde iarabă rea,  
Iacă văz o porumbea...  
Oare nu-i din țeara mea?  
— Ba eu nu-s din țeara ta,  
5 Făr-așa mi-a fost calea  
Pe la ușa maică-ta.  
— Dară maica ce lucra?  
— Da la pîne frămînta,  
După tine se cînta.  
10 — Porumbea din porumbele  
Frumușa din frumușele,  
Spune-i tu măicuței mele  
Pîne să nu mai irămînte,  
După min'să nu se cînte,  
15 Ci hainele din fetie  
Puse-n ladă și-n cutie

- Să le-ncarce-n patru oară,  
 Să le ducă-ntre hotară,  
 Să le deie foc și pară,  
 20 Ca să meargă fumurile  
 Peste toate drumurile,  
 Să se-nvețe maicile  
 Cum să-și deie fetele,,  
 Că m-a dat maica pe mine  
 35 La rău mare de la bine !'...  
 El cinează ca ș-un crai,  
 Eu suspin și rod mălai;  
 Io-i fac zeamă pipărată,  
 El ia zbiciul să mă bată;  
 30 El cinează după masă,  
 Eu suspin pe după casă!

## CCCLXXX

- M-ai dat, maică, și nu-mi place,  
 Moarte cu mîna mi-oi face  
 în ușa bisericii  
 Unde cîntă diecii.  
 5 Maică, maică, draga mea,  
 Spune-mi un'mi-i îngropa ?  
 în ușa altarului,  
 în mijlocul raiului,  
 Maică, din mormîntul meu  
 10 Va da domnul Dumnezeu  
 Ș-o ieși un fir de linte,  
 Biserica s-o aprinde  
 Și ieși-ra veste-n țară  
 La toate măicuțele  
 15 Cum să-și dea hieuțele !

## CCCLXXXI

- Săracă străinătate,  
 Mult ești plină de păcate  
 Și n-am maică să mă cate,  
 Mei n-am maică, nici n-am tată,  
 5 Pare c-am căzut din piatră;  
 Mei n-am frați, nici n-am surori,  
 Pare c-am căzut din nori!...

- Mult, măicuță, te-am rugat,  
 Bîu de lacrimi am vărsat,  
 10 Să ții zile pentru mine",  
 Ca să fiu în sat cu tine;  
 Dar tu zile nu țiiuși  
 Și departe mă dăduși.  
 Mă trecuși, măicuță, dealul,  
 15 Maică, dealu cu podbealu,  
 Să nu ne vedem cu anu;  
 Maică, dealul cel cu spinii  
 Și în satul cu străinii,  
 Unde nu cunosc pe nime,  
 20 Ci-s sîngură, vai de mine !  
 Ba cunosc, măicuță, zău...  
 Da, un popă ș-un birău  
 Ș-un bătut de Dumnezeu  
 Ș-acela-i bărbatul meu.  
 25 Pînă-și ia buhaiu-n spate,  
 Trecut-a de miez de noapte;  
 Pîn'se-ncalță la picior,  
 Soarele-i la prînzișor;  
 Pînă-ncalță celălalt,  
 30 Squirele-i la scăpătat!

## CCCLXXXII

- De la noi a treia casă  
 Supărată-i o nevastă :  
 Bărbat are, drăguț n-are,  
 Bărbat mic și drăguț mare..  
 5 Trăiește cu supărare,  
 De la frați cu judecare.  
 — Mi mă mai judece nime,  
 Om cu suflet ca și mine,  
 Că la podu de'aramă  
 10 Sufletul meu va da seamă  
 Și la podu de argint<sup>67</sup>  
 Va fi tare socotit!

## OCCLXXXIII

- Pentr-un. păhărel de vin,  
 M-ai dat, maică, la străin<sup>68</sup>;

Pentru unul de vinars,  
M-ai dat, maică, la năcaz.  
5 Da străinu pînă cină,  
Eu i-s feșnic și lumină;  
Și străinul pînă mîncă,  
Tare, maică, mă înfruntă;  
Iau cuțitul să-mi tai pită,  
10 Din ochi 'lacrimile-mi pică !

## CCCLXXXIV

Scobori, Doamne, pe pămînt  
De vezi lumea ce-a făcut;  
Desfăcut-a doi drăguți  
Și legat-a doi urîți<sup>69</sup>!

## CCCLXXXV

Draga mea, rujă umplută,  
Ce urît te mai sărută...  
Mai bine te-ai fi uscat  
Să nu te fi sărutat!

## CCCLXXXVI

Binele meu din fetie  
Nu-i diac să-l poată scrie,  
Chiar de-ar fi ceriul hîrtie  
Și luna un călămăr,  
5 Sfîntul soare-un diecel,  
Să tot scrie mărunțel!

## CCCLXXXVII

Frunză verde foaie lată,  
Pîn-eram la maica fată,  
Ori lucram, ori nu lucram,  
Tot dragă maichii eram;  
5 Dar de cînd m-am măritat,  
Mi-au ieșit toate din cap.  
Pîn-eram la maica fată,  
Eram luger după masă,  
Trandafir roșu-n fereastră;  
10 Dar de cînd m-am măritat,

Eu sînt Înger după ușă;  
Veștedă rujă-n cenușă<sup>70</sup>.  
Pîn-eram la maica fată,  
Cîți voinici mă întîlneau,  
15 îmi zîmbeau și mă-ntrebau :  
— Mai sugi, tu, țîtă ori ba?  
Doamne, albă țî-i fața !  
Foaie verde lemn uscat,  
De cînd m-am înstrăinat,  
20 Cîți voinici mă întîlnese  
Cu toții mă jeluiesc,  
Către nne-așa grăiesc:  
— Cari, tu, pietre, zău, ori ba?  
Doamne, neajgră țî-i fața !  
25 Pîn-eram eu copilită,  
Ieșeam seara pe uliță  
Albă ca o lebediță,  
Bătea vîntul''prin petele,  
Nu știam de-atîtea rele;  
30 Dar de cînd m-am măritat,  
Bate vîntu-n zăbun lat  
Și port frică de bărbat;  
Bate vîntu-n ceapță neagră,  
Nu mai știu de lumea dragă,  
35 Ci tot plîng și-ș tot beteagă.  
Frunză verde foaie lată,  
Pîn-am fost la maica fată,  
Nici n-am tors, nici n-am pus  
pînza  
Făr-am șest ș-am zis din frunză.  
40 Foaie verde lemn'uscat,  
Dar de cînd m-am măritat,  
Am și tors și-am și pus pînă  
Și-am uitat de-a zice-n frunză.  
Soacra mă mină să țăs,  
45 Eu mă duc la sul s-apăs;  
Soacra sare să mă bată  
Cu vătrariulîde pe vatră.  
— Stăi soacră și nu mai da,  
Că eu nu sînt hiica ta,  
50 Ci hicuța altuia, i  
Cui i-am rupt inimioara !

## CCCLXXXVIII

- Foaie verde bob năut,  
De ce, maică, m-ai făcut  
Pe vatra cea cu spoială,  
Să trăiesc tot cu cîrteală?  
5 Și pe vatra cea de var,  
Să trăiesc tot cu amar f  
La ce, maică, m-ai făcut  
Chiar pe vatra cea de lut, .  
Să trăiesc tot cu urît?  
10 La ce, maică, m-ai făcut,  
Chiar sub umbra spinului,  
Să robesc străinului?  
Că mila de la străin  
E ea umbra de la spin;  
15 Cînd gîndești să te umbrești,  
Mai tare de dogorești !

## CCCLXXXIX

- Foaie verde iarbă rea,  
Poruncitu-mi-a maica  
Pe-o frunzuță de smochină,  
Să mă duc la ea pe cină.  
5 Eu maichii i-a-m poruncit  
Pe frunză de lemn dubit,  
Să cine cu cei de-acasă,  
Că pe mine nu mă lasă,  
C-am picat în negru loc  
10 Chiar cum pică lemnu-n foc,  
Fără urmă de noroc !

## CCCXC

- Mi-am luat urît pe-o noapte  
Și-mi va fi pînă la moarte;  
Mi-am luat urît pe-o zi  
Și-mi- va fi, cît voi trăi.  
5 De cît cu urît în casă,  
Mai bine cu boală-n oasă;  
De boală bolesc și scap, •  
Dar urîtu-i tot pe cap !

## CCCXCI,

- Mă dusei pe saț în jos,  
Să-mi aleg drăguț frumos.,,  
Amar de alesul meu,  
Cum mi-am ales eu de rău !  
5 Rădăcina florilor,  
Urgia ficiorilor î

## CCCXCII

- Foaie verde de hamei  
Maico, din copiii tăi  
Toți au casă,  
Toți au masă,  
5 Numai eu trag la pedeapsă;  
Toți au casă și moșie,  
Numai eu trag la urgie.  
Numănui vină nu-i bag,  
Fără prostului de eap;  
10 El e mare și stogos,  
Dar la minte mic și prost!

## CCCXCIII

- Frunză verde trei nuiele,  
Mă-nsurai să iau muiere,  
Mă bucurai la avere.  
Lăcomit-am, lăcomit,  
5 Lăcomit la șese boi  
Ș-am luat hîda de găzdoi<;  
Lăcomit-am, lăcomit,  
Lăcomit la șapte vaci  
Ș-am luat hîda din găzdaci!

## CCCXCIV

- Fost-am fată de bogat  
Și-am mers după blăstămat,  
Ce-am avut tot mi-a mîncat  
D-am avut vreo eîțiva lei  
5 Și i-o dat pe doi viței  
Ș-o grijit lupul de ei...  
Ș-am avut și-un potilat



- Și ăla că i l-am dat  
Pe pipă și pe tabac,  
10 Să stea-n casă la pipat,  
Să nu meargă seara-n sat,  
Că vine cu capu spart.  
Foaie verde-a mărilor,  
Nu mi-e de durerea lui,  
15 Cum *țoi-e* de necazul meu,  
Că trebui să-1 leg mereu !

CCCXCV . -

- Du-te, dor, cu glodurile  
Pe la toate plugurile,  
Du-te și la mîndrul meu,  
Câ-i cu plugu lîngă tău.  
5 De te-a-ntreba ce mai fac,  
Spune-i că m-am măritat\*  
Deac-a-ntreba după cine :  
Dup-un sec de mărăcine,  
Ce mă bate-n toate zile  
10 Și-mi dă lucru cu ruptul ; „  
Și mîncare cu pumnul”!

CCCXCVI

- Colea jos în prunduleț  
A crescut un, nuculeț,  
Nuculeț cu frunză rară,  
S-adună cucii din țeară  
5 Și cîntă de se omoară.  
’Mai la vîrful nucului  
Șede mama cucului,  
Iar mai jos pe rămurele,  
Cîntă două turturele:  
10 Una rîde, una plînge.  
Tot cu lacrimi de sînge. , ;  
Care rîde, zice-a șa: r  
• — La ce plîngi, surata mea ?  
— Da cum focu sa nu plîng,  
15 C-am luat bărbat nătîng !  
Nu știu eu mi l-am luat,  
Ori măicuța m-a-ndemnat,

- Ori taica m\*<sup>a</sup> măritat ,  
Peste dealul Roșior  
20 Dup-un cînie de ficior;  
Dup-un ficior ca ș-un cîne  
Mă face să-i zic jupîne.  
Zice-i-oi, focul să-1 arză,  
Să mi-1 arză și să-1 piarză,  
25 Că n-are mălai să mînce!  
Nici de dulce  
Să se spurce<sup>7 8</sup> !

CCOXCVII

- Ce folos că trag acasă,  
Că n-am nevastă frumoasă;  
Strhîg în brațe sloi de gheață,  
Pare că-i o mogîndeată !

CCCXCVIII

- De cînd, maică, m-ai băiat,  
Cu amar m-ai blestemat:  
Cu mînile către soare,  
Să trăiesc cu Supărare;  
5 Cu mînile către lună,  
Să n-am nici 6 voie bună;  
Cu mînile Către stele. . .  
Amar de zilele mele !  
Cînd, măicuță, m-ai făcut,  
10 Mai bine să fi zăciit,  
Că de rău ți-ar fi trecut;  
Dar de mine nu-ți mai trece,  
Că ți-e inima toț rece,  
Neștiind cum oi petrece !

OCCXCIX

- Da și te-oi bate^ muiere,  
C-ai venit |ără av^re !..,-,••.  
— Da mai lasă, mai bărbate,  
Las-acum și nu mă bate.  
5 De cîndu-s la masa ta,

Bătută-s de Prefcișă;  
De cîndu-s la blidul tău.  
Bătută-s de Dumnezeu ?<sup>2</sup>

Din copilă tinerea  
Nevastă cu voie rea î

CD ;

Fost-am tînără copila,  
Doru-mi plînge și suspină  
Și frunzele cad de milă.  
Cine naib-a pomenit,  
Cît în lume a trăit,

CDI

Mariuțo cu chindeu,  
Vai de măritatul tău, ,  
Că te-ai măritat eu drăeu  
Și ți-i beutor bărbatu ;  
Beutor și prădător  
Și la lucru n-are spor !

jalea celui mustat și pismuit

CDII

Frunză verde trei nuiete  
Mamă, suratele mele .  
Ș-aseară s-au socotit . ' ]  
Și aseară s-au vorbit  
5 D-oi<sup>2</sup> mamă-ntr<sup>^</sup>un porn de șură,  
Să-mi arunce fapt<sup>74</sup> și ură.  
Dumnezeu e bun și sfînt •,  
Ș-a trimis ploaie și vînt, •-./,.,  
Vîntul ura a suflat, j  
10 Ploaia faptul l-a mînat  
Și pe ele s-a-nturnat !• . . • ,'

CDIV

Frunză verde ș-o plăntică,  
Mă iubii cu multă frică,  
Dar vecina, cățeaua,  
Mă pîrî cătră maica  
5 Și maica so supărat  
Și-n cămară m-o băgat  
Și trei zile m-o lăsat, >  
, De mîncare nn nîr-o dat.  
Mă uitai, pe sub lăcaș.,  
io Văzui trei jocuri în sat,  
Jucînd fete și feciori,  
Cuprinuțe și bujorii >.  
Și cine plînge de-o parte i  
Dragul meu supărat foarte;  
15 Mare jale Jn-apuca\* . ri ^ ,  
Inima mi se sfîrșă ^  
Și-n genunchi îngenuneheaL  
Și #e maica mă'^ugai:  
— Sldbozi-mă, m»ică,-n sat  
20 Că de iubit m-am lăsat; ,V  
Slobozi-mă, -inăică-n joc,  
Că, zău, ' niă topesc de foc !

CDIII

De-aș fi așa blăstămat  
Precum îs de judecat,  
Soarele nu l-aș Vedea,  
Pămîntul nu m-ar țîrîea;<sup>1111</sup>  
5 Dar, zău, nu sînt blăstăihat  
Precum îs de judecat^  
Că soarele îl văd bine  
Și pămîntul mă mai ține l

## CDV

- Foaie verde de urzicji,  
 Hîde'le la mine strigă,  
 Strigă chiar ca la un lup,  
 De pe-aicea să mă duc.
- 5 M-oi și duce, îs ca dusă,  
 Numai floarea nu mi-i pusă; -  
 Dară floarea pune-voi
- Și de-aicea duce-m-oi,  
 Duce-m-oi de-aici din sat,
- 10 Să le fac la, hîde larg!

## CDVI

Strigă dușmanii la mine  
 Ca păcurariul la cine ;  
 Strigă dușmanii la noi  
 Ca păcurariul la oi!

## CDVII

- Săracă inima mea  
 Iar începe-a mă durezza,  
 Nu mă doare de durere,  
 ' Mă doare de **Vorbe** rele.
- 5 Săracă inima mea,  
 C-un cuțit de o-ai tăia  
 N-ar curge sîngc din ea;  
 De o-ai pune la izvor,  
 N-ai ști inimă-i sau mol;
- 10 De o-ai pune la fîntină, ,  
 N-ai ști inii nări sau tină !

## CD VIII

- Floritică de pe rît,  
 , Vai, tare-ai îngălbenit \
- Cum să nu mă-ngălbenesc  
 De-atîta gîhd ce gîndesc.
- 5 Cîte flori pe lîngă mine,  
 Toate vreau a mea pieire;  
 Cîte flori în jurul meuș  
 Toate-mi voiesc numai rîu ;  
 Cîte flori de pe departe,
- 10 Toate-mi roagă mie moarte!

## CDIX

- Dacă n-am noroc și bine,  
 Nu mă mai judece nime,  
 Că mă judec eu pe mine;  
 Mă judec și mă Jramînt
- 5 Ca frunza galbenă-n vînt;  
 Mă judec și mă gîndesc^ .
- ' Doamne, rîu mă Veștejesc  
 Ca iarba cînd o cosesc.  
 Foaie verde mărăcine,
- 10 Nu mă mai judece nime,  
 Că m-o judeca odată  
 Cînd o fi la judecată  
 Ș-oi lua faptele-n brațe  
 Ș-oi sta cu Dumnezeu față !

Jalea celui depărtat de la ai săi , ' ' ..

## CDX

/  
 Săracă străinătate,  
 Mult avui do tine parte !  
 Vai, mîncatu-s de străini  
 Ca iarba de boi bătrîni;

- 5 Și mtocat^s de dușmani  
 Ca iarba de boi bălani;  
 Mîncatu-s de răutate  
 Ca iarba de vaci cu lapte;
- ^ Și mîncatu-s de nevoi.
- 10 Ca iarba de cele oi!

Cunjurai țările toate  
 Și de bine n-avui parte.  
 Ori pe unde am umblat,  
 Odihnă n-am căpătat;  
 15 Ori pe unde-am ocolit,  
 Odihnă n-am dobândit !

## CDXI

Jelu-i-m-aș brazilor,  
 De doruțul fraților;  
 Jelui-m-aș munților,  
 De dorul părinților;  
 5 Jelui-m-aș florilor,  
 De dorul surorilor;  
 Jelui-m-aș și n-am cui,  
 Jelui-m-aș codrului,  
 Codrului frunzosului,  
 10 Codrului umbrosului;  
 Codru-i jalnici ca și mine,  
 Vara trece, toamna vine;  
 Pică-i frunza toată bine,\*  
 Cu crengi veștede rămîne !  
 15 Maică, măiculeana mea,  
 Auzi-mi tu jalea mea!

## CDXII

Cîntă puiul cucului  
 în vârful nucului/  
 Mai în jos pe rămurele  
 Cîntă două păsărele,  
 5 Și-așa cîntă de cu jale,  
 De pică frunza pe cale !  
 Și u-s două păsărele,  
 Că-s două surori d-a mele.  
 Mai în jos la rădăcină  
 10 Cîntă-o turturea, bătrîna;  
 Și-așa cîntă de eu dor  
 Frunzele în vînt că zbor J,  
 Da nu-i turturea bătrîna,  
 Căi a mea maica străină,  
 15 —Dulce maică,; dragi surori,

Vărsat-ați lacrimi pe flori  
 Pentru fiul călător.  
 Ștergeți voi lacrimile,  
 Nu v-amărîți zilele!

## CDXIII

Frunză verde lapte acru,  
 Mă băgai slugă la dracu,  
 Dar la dracu nu-mi prea place;  
 Căt'să șez, că n-am ce face.  
 5 Vai de ăla, săracul,  
 Care-i slugă la altul,  
 Că multe rabdă bietul!  
 Las'să rabde, dacă șede;  
 Lumea-i largă și n-o vede!

## CDXIV

Foaie verde trei alace,  
 De cînd trecui dealu-ncoace  
 Voie bună nu-mi poci face,  
 Nu știu zilele mi-s rele,  
 5 Ori mă bat faptele mele j  
 Nu știu locu-mi este rău,  
 Ori mă bate Dumnezeu.  
 Nu mă bate, sfinte Doamne,  
 Nu mă bate eu canoane, -  
 10 Dacă nu m-ai fost bătut,  
 Cînd faptele le-am făcut!

## CDXV

De-aici pînă-n satul meu<sup>75</sup>  
 Ard două lumini de seu;  
 Ziua plouă, noaptea ninge  
 Și tot nu le poate stinge,  
 5 Făr-inima mea cînd plînge.

## CDXVI;

D-auzit-am și știu bine >  
 Că n-oi muri pre perine,  
 Ci-oi muri în țări străine,

Urxde n-oi avea pe nime :  
 5 Fără lumină de ceară,  
 Fără om dintr-a mea țeară;  
 Fără lumină de seu,  
 Fără om din satul meu.

## CDXVII

D-așa-i, Doamne -ntre străini,  
 Ca mlădița latre spini;  
 Suflă vîntul ș-o clătește,  
 De toți spinii mi-o lovește !

## CDXVIII

Blăstematu-m-a maica,  
 Să mă leagăn ca frunza.  
 Frunza se leagănă-n vînt,  
 Eu mă leagăn pe pămînt;  
 5 Frunza se leagănă-n soare,  
 Eu mă leagăn pe picioare !

## CDX1X

Cînd, măicuță, m-ai făcut,  
 Tare bine ț-a părut,  
 Dară cînd mă legănai,  
 Cu mîinile tu lucrâi,  
 5 Cu gura mă blăstămai:  
 Să n-am prînz  
 Fără de plîns,  
 Nici amiaz  
 Fără năcaz.  
 10 Râu, maică, m-ai blăstămat,  
 Măicuță, cînd m-ai scaldat;  
 Să umblu din mînă-n mînă  
 Ca vita care nu-i bună,  
 Să umblu din sat în sat,  
 15 Ca vita de cumpărat !

## CDXX

Cînd s-a-mpărțit norocu,  
 Dus. am fost eu cu plugu

Și nu știu cum s-a-mpărțit,  
 Că de loc nu mi s-a vînt.  
 5 Cînd s-a-itipărțit urîtu,  
 Dus am fost iar la lucru  
 Și nu știu cum s-a-mpărțit,  
 Că tot mie mi ș-a vînt

## CDXXI

M-a blăstemat măicuța,  
 De ce i-am călcat vorba,  
 Să mă leagăn ca frunza,  
 Ca frunza mălinului  
 5 In casa străinului.  
 Blăstămul s-a auzit  
 Și eu mult am suferit!

## , CDXXII

Frunză verde foaie lată,  
 Nu fi, maico, supărată,  
 Că ne-om mai vedea vreodată.  
 Spune tu la frații mei  
 5 Că mă desparțesc de ei  
 Și la cele surorele  
 Că mă desparțesc de ele .  
 Cu lacrimi și eu durere !

## CDXXIII

Foaie verde de mușcată,  
 Dulce maică, mă așteaptă  
 Tot cu apă rece-n vasă  
 Și cu prînzul cald pe masă,  
 5 Doar-oi veni iar acasă, ^  
 Să m-apuc iară de coasă !  
 Apa-n yasă s-a-noălzit,  
 Prlnz pe masă js-a răcit  
 Și eu, maică, n-am venit!  
 10 Coasa-n cuî a ruginit .  
 Și eii, maică, n-am venit. « .  
 Tare, tiri ii amărît î

## CDXXIV

- Maică, mâiculeana mea,  
De te lasă inima, .  
Din partea mea cea din casă .  
Fă, maică, masă frumoasă;  
5 Din partea mea de moșie  
Dă, maică, o liturghie  
Și mi-o fă poamană mie !  
— Dragul mamei copilaș,  
Copilaș fără sălaș !  
10 Mare răutate-a dat  
De pe tine te-a-ngropat,  
I 3 ide-a fost locu-îsemnat.  
Însemnat de blăstămat,  
Do noi tare depărtat;  
15 O, ce moarte cu bănat !

## CDXXV

- Cîte păsărele-n codru  
Toate-mi cîntă mai la modru,  
turnai bjata cioeîrlie  
Aia-mi cîntă-n pribegie.  
5 Pribegia mult e rea,  
Cui nu e harnic de ea !...  
Pribegia cui e bună f  
La feciorul fără mumă.  
Pribegia cui e dată \*?  
10 La feciorul fără tată !

## CD xxvi ' - :

- Arză-1 e focul, pădure,  
Și toate lemnele-n tine, \  
Să rămîie-un stejere,  
Să mă sui eu, Doamne; -hei,  
5 Să-mi fac ochișorii roată,  
Să mă uit în lumea toată,  
Să zăresc și-n țeara mea -  
Și să văd pe maică-mea  
Cu mătura măturînd;  
10 Cu lacrimi din ochi stropind ! ;

## CDXXVII

- <sup>n</sup> Codrule, frunză rotundă,  
De mi-ai da p^țwâ umbră;  
Codrule cu frunza lată,  
Bruma cază, nu te bată;  
5 Codrule, frunză galbenă,  
Eu mă culc, tu mă leagănă;  
Codrule, frunză mierende,  
Eu mă culc, tu mă mîngîie î

## CDXXVIII

- Săraci ochișorii mei,  
Multă lume văz cu ei  
Dar nu văz oameni d-ai mei,  
Ci tot negri străinei. , -  
5 Sărac piciorușul meu,  
De te-ai vedea-n satul meu,  
Să beau apă din părău  
Și să nu mai știu de rău !

## CDXXIX

- Bate-mi vîntul dinspre munți,  
Of, dorule !  
Vine-ih dor do la părinți;  
Bate-mi vîntul dinspre deal, .  
5 Vine-mi dor de la Ardeal !

## CDXXX

- Foaie verde bob năut,  
Lungu-i drumul și bătut;  
Xu-i bătut de car cu boi,  
Nici de ^rmele de oi,  
5 Ci de ochișorii mei.  
Haide, pui de turturea,  
De-mi arată cărarea,  
Să ma duc în țeara mea.  
Țeara mea e lapte dulce  
10 Și din ea nu m-aș ihai duce î

## ( DXXXI

- Aşa-mi vine eîte-odată, =• '   
 Să mă «ui la munți cu piatra"   
 Să-mi fac ochișorii roată,   
 Să mă uit in lumea toată.   
 5 Aşa-mi vine uneori,   
 Să mă sui la munți cu flori,   
 Să mă uit pe la «urori, ,   
 Doară-mi văd batâr una,   
 Și-mi mai slîmpăr inima, i,   
 10 Aşa-mi vine uneori,   
 Să mă sui la munți cu flori, ;   
 Să mă jeluiesc la nori, ?   
 Să-mi mai treacă de plînsorj^

## CDXXXII

Murăș, Murăș, apă lină, >>   
 Cine te bea să-nstrăină ;   
 Eu numai că te am gustat,   
 Foarte m-am înstrăinat ! ' !

## CDXXXIII

- D-oi săracă țeara mea,   
 Eu mi te-am lăsat d' rea   
 Și n-o trece nici o lună' ^   
 Și mi te-oi căta de bună !   
 5 Trandafirul rău tînjeștef   
 Dacâ-1 smulgi, de unde crește;   
 Tot așa tînjesc și eu   
 Fără de sătuțul meu.   
 Cîndu-i coala dimineța,   
 10 Lacrimile-mi taie fața;   
 Cînd răsare soarele   
 Și mi se duc stelele,   
 De răsare nourat, \*   
 Toată ziua-s supărat;   
 15 De răsare fierbiricior,   
 De la maica-mi vine dor,   
 Stau în loc sâ mă omor ! <

## jalea orfanului

## CDXXXTV

- Strugurel bătut de piatră, !   
 Rău, e Doamne, fără tată;   
 Strugurel bătut de brumă,   
 Rău e, Doamne, fără mumă.   
 5 De-ai călca din piatră-n piatră,   
 Din străin nu-i iace tată; [   
 De-ai călca din urmă-n urmă, !   
 Din străin nu-i iace mumă! î

## ( DXXXV ~; ! : ' F

Cîite păsărele-n codru   
 Toate cină mai la modru/   
 Toate cină ..-! /   
 Si s-alină ..... /

- 5 Numai eu n-am ce cina,   
 Nici cir. ce mă alina,   
 Căci mi-e cuibul.lîngă drum   
 într-o tufă de alun,   
 Cîți drUmași călătoresc   
 10^ Toți în el zburățbresc.   
 Eu de-aici că l-am^ luat   
 Și-ntr-alt foc mi l-am mutat;   
 Tocma-n vârful munților,   
 în crengile brazilor.   
 Brazii că să legănau   
 Cuibulețul mid strica».   
 — Dar voț ce vă legănați • u   
 Sau vreți cuibul să-mi stricați^   
 De-aici să depărtați %...   
 20 Brazii nu. ș-au stfanpărat,

- Eu cuibul că l-am luat  
 Și departe l-am mutat,  
 În tufa mohorului,  
 Unde-i locul corbului.
- 25 Corbul că se mînia  
 Și din plisc așa grăia :  
 — Puii, pușorii mei,  
 Puii mei, drăguții mei,  
 Grijaseâ-vâ Dumnezeu
- 30 Numai cît v-am grijit eu,  
 Că eu de-acuma mă duc,  
 De roi grijă nu mai duc !  
 Pușori din grai grăiră  
 Și inima mi-o topiră : " ;
- 35— Taică, tăiculeanu nostru,  
 Singurel binele nostru  
 Grijește-ne-o lună, două,  
 Să ne crească pene nouă.  
 Să putem și noi zbura,
- 40 Tăicuță, cu dumneata !  
 Da corbu nu-i asculta,  
 Ci singuri că mi-i lăsa...  
 — Pușori lipsiți de bine,  
 Pușori sărmani ca mine,
- 45 Alinați durerile  
 Și lăsați țipetele,  
 Că vă rupeți inimile.  
 Noi cu toți să ne-nfrățim  
 Și cu toții să trăim,
- 50 Că noi toți sîntem de-o seamă,  
 Fără tată, fără mamă.  
 O da Dumnezeu un vînt  
 Și-o da bine pe pămînt  
 Și-o da Dumnezeu un soare "
- 55 Și la sărmani alinare!

## CDXXXVI

De-aici pînă la Brașeu  
 Nime nu-i străin ea eu, -  
 Fără frunza de duplău.  
 Dar nici aia nu-i străină, -"•'

- 5 C-are-un pie de rădăcină  
 Și nu e arsă de toc  
 Și-mpinsă din loc în loc !

## ODXXXVII

- De-aici pînă la Brașeu  
 Nime nu-i străin ca eu,  
 Numai mirla din pădure;  
 Dar și mirla din pădure
- 5 Are pe unul anume,  
 Pe cucul cu pene sure.  
 Cîndu-i mirla mai beteagă,  
 Vine cucul și-o întrebă:  
 — Bău ți-i ție, surioară,
- 10 Bau ți-i ție, negrișpară?  
 — Nu mi-i rău dar o«ă mor,  
 Că de mult mă arde-un dor;  
 Nu mi-i rău, dar mă topesc,  
 Cînd în mine mă gîndesc,
- 15 Că azi-mîne^voi muri ;'.  
 Și nime nu m-o jeli!  
 — Te-ți jeli eu, soră dragă,  
 Și-oi zbura din cî-acă-n cracă.  
 Oi zbura din viță-n, viță
- HO Și te-oi jeli cu credință,  
 Și-oi zbura din fag în fag  
 Și mi te-oi jeli cu drag!

## CDXXXVIII

- Foaie verde lemn vînjos,  
 " Drum în siis și drum în jos;  
 Foaie verde bob nânt,  
 Drumul de cine-i bătut ?
- 15 De-o iată st^aină-n țeară  
 Ca și-un cuc de primăvară :  
 N-are maică  
 \ ^ N-are taică, ^  
 N-are frați n-are surori,
- 10 N-are grădină cu flori î



## CDXXXIX

Străină-s, Doamne, străină,  
De nici apa nu m-alină,  
De-ar ploua o săptămână. -  
8ăracă-s, Doamne, săracă,-  
5 De nici apa nu mă-neacă,  
De ar ploua o lună-ntreaga !

## CDXL

Foaie verde de pelin,  
Străinu-s Doamne, străin.  
Străinu-s ca pasărea,  
N-am milă nicăierea;  
15 Străinu-s ca pui de mirlă,  
Nu capăt nici prînz, nici cină;  
Străinu-s ca pui de cuc,  
Milă n-am unde mă duc !

## CDXLI

Vai de mine, ce sâ fac?  
Floarea cea de mac.  
Că n-am pe nimenea drag, ;  
Floarea cea de mac.  
5 Să-mi puie mina la cap.  
Floarea cea de mac.  
Să-mă ntrebe de ce zac.  
Floarea cea de mac.  
Eu zac boală nebolita,  
10 Frunză de răchită.  
Boală nemaiisprăvită,  
Frunză de răcnită.  
Vin ciungari s-o ciungărească,  
Floarea cea domnească.  
15 Pe min' să mă mîntuiască,  
Floarea cea domnească.  
Ei atunci or ciuflgări,  
Floarea dintre vii;  
Și atunci m-or mîntui  
20 Floarea dintre vii.  
Cînd or face juguri muguri,  
Floarea dintre pluguri,

Și restele vișinele,  
Lacrime și jele !

## CDXLII

Cîte poame sînt de vară,  
Nice una nu-i. afnară  
Ca maică de-a doua dară;  
Cîtâ poamă e tomnie,  
5 Nice una nu-i dulce  
Ca măicuța cea dintîie !

## CDXLIII

— Fată cu co&ița mare,  
Nu plînge așa de tare,  
Că vine Dunărea mare !  
— Las'să vie, să mă mîie,  
5 Că n-am taică să mă ție,  
Nici maică.să mă mîngîie !

## CDXLIV

Creșteți, flori, cît gardurile  
Sâ vă bată vînturile,  
Ca pe mine pudurile !  
Și secați din rădăcină,  
5 Cum plîng eu de la inimă.  
Creșteți, flori, și nu-nfloriți,  
Că mie nu-mi trebuiți,  
Că D-am frați să vă-ngrădească  
Nici surori să vă' plivească,  
10 Nici nepoate..  
, Să vă poarte., ,

## CDXLV

Foaie verde iarabă rea,  
Maică, măiculeana' mea,  
Cînd creșteamca ș-un brăduț,  
M-âi lăsat^ matcă, micu|;;  
5 Cînd creșteain ca ș-o nuia, -  
M-ai lăsat cu voie rea;  
Cînd cre|teăm că iarTia^ji cîmp  
M-ai lăsata maică, plmgînd !

## Deosebite

## CDXLVI

Cine-a zis doina pe rît,  
Fost-a, Doamne necăjit;  
Care-a zis doina pe lunca,  
Fost-a Doamne, necăjită!  
5 Cine a scornit doina,  
Arsă i-o fost inima  
Ca și mie acuma !

## CDXLVII

De urît 3 n-aș duce, duce,  
Calea, mi se face cruce; .  
De urît aș mere, mere,  
Căleai mi se i'ace stele.  
5 Eu mă (inc, urîtu vine  
Tot alătura de mine !

## CD XLV III

Negru-i, Doamne, pământu,  
Da-i mai negru urîtu; ;  
Din om te face neom,  
C-ai dormi și nu ți-i somn,  
5 Ai mânca și nu ți-i foame,  
Numai te uști pe picioare  
Ca și floarea de cicoare.  
Toată boala are leac,  
Da urîtu n-are cap,  
10 Fără scîndura de brad  
Ș-o piatră mare la cap !

## CDXLIX

— Spune, mîndra, spune dragă,  
Spune, mîndra, și-mi ghicește :  
Codru de ce-ngâlbițește, , <  
Voinic de ce-mbatrînește ?  
5 — Codrul de zăpada multă,

Voinic de inimă ruptă;  
Codrul de zăpadă, grea,  
Voinic de inimă rea !

## CDL

Du-mă, Doamne, de pe-âicj,  
Unde sînt zilele mici,  
Că pe-aicea s-au mărit  
Și oamenii s-au răit!,

> CDLI ,

Vine cucul de trei zile  
Peste vâi, peste movile  
Și n-are un'să se puie,  
Și necazusă și-1 spuie.  
5 Ș-ar pune pe-o rămurea  
Aproape de casa mea,  
Dar i-e frică de belea,  
Să nu-l vază cineva.  
De-ar fi cucul voinicel,  
10 Faoc-l-aș ibovnicei,  
Laibăr subțirel i-aș coase  
Tot cu fir și cu mătase;  
Ci e cucul păsărea,  
Șade tot pe rămurea  
15 Ș-apoi zboară-n calea sa'!

## CDLII • ' "":!

Vai, vai, vai, inima meat,  
Multul bună, multu-i rea,  
Multu-i neagră ca țină ;  
Mult se arde și să frige  
5 Și n-are gură să strige.  
Că de-ar striga num-o dată  
Auzire-ar lumea toată !<sup>76</sup>

## CDL III

Var de mine, cum m-aş duce,  
Puterea din mine fuge,  
Calea mi se face cruce !  
Vai de mine, cum aş mere,  
5 Puterea din mine piere,  
Calea mi se face stele !

## CDLIV

Zilele trec rînduri-rînduri  
Şi eu nu mai poci de, gînduri.  
Turturea de-i turturea  
Şi tot face-şi voie rea,  
5 D-appi eu cum să nu-mi fac.  
Pentru unul ce mi-i drag!

## CDLV

Trece-un rau şi altu vine,  
N-am nădejde de mai bine;  
Trece-un rău şi-o supărare  
Şi-mi vine alta mai mare.  
5 Năcazul şi voia rea  
S-au pus la inima mea  
Şi s-au pus cu-aşezămînt,  
Pînă ni-orbăga-u pămînt!

## CDL VI

Supăra-m-aş, supăra,  
Supărarea ce mi-o da !...'.  
Ba eu nu' m-oi supăra,  
Ci necazul voi uita,  
5 Că destul m-am supărat  
Şi nimic n-am căpătat,  
Făr'viaţă mi-am scurtat,  
Boală-n oase mi-am băgat!

## CDL VII

Frunză verde frunzuliţă,  
în cetate pe uliţă  
5 Fată ca o păunită,

Duchidu-mi-o la temniţă,  
5 în cale că s-a oprit  
Şi din grai că mi-a grăit Î  
— Măi jupîne pîrcălabey .  
Tu din lanţuri mă sloboade  
Şi nu m-arunoa-n temniţă,  
10 Ci dă-mi drumu pe uliţă,  
Să vorbesc eu neam de-al meu,  
Cui am făcut nume rău  
Şi să scriu o cărticea,  
Să trimit la maică-mea  
15 Că de-o mai avea vreo fata,  
Să-i puie capul sub piatră  
Şi de-o>vea. vreun ficior,  
Puie-i capul sub picior,  
Că de l-ar fi pus pe-al meu,  
20 O-ar fi iertat Dumnezeu !

## CDL VIII

Sărac bine de demult,  
Ce-am făcut de te-am pierdut ?  
Că-n cîrşmä nu te-am băut.  
Nici în tîrg nu te-am vîndut.  
5 Doară mi te-am semănat  
Mestecat cu grîu curat.  
Grîu curat a răsărit,  
Al meu bine-a putrezit!

## CDLIX

i Săracă lumin-aprinsă,  
Bătu vîntul şi se stinsă !  
Bătu vîntul pe fereastră,  
5 Se stinse lumina-n cajSă !

## CDLX

Pe dealu cu .strugurii  
Primblă-se călugării,  
Blăstăntodu-şi părinţii,  
De ce i-atr călugărit  
5 Şi nu i-au căsătorit.

## CDXI

Că nu curge ceea vale,  
 Să mă pot spăla de jale;  
 Că nu curge cel izvor,  
 Să mă pot spăla de dor !  
 5 Măcar încătrău pornesc,  
 Jalea și dorul gălesc ;  
 Măcar încătrău oi mere,  
 Mere-o i tot cu dor și jele;  
 Măcar încătrău m-oi duce,  
 10 Jelea și dorul m-ajunge.  
 Dorule, pare că știi,  
 De mereu la mine vii ;  
 Tu, jale, pare că vezi,  
 De mereu la mine șezi!

## CDLXII

Mult mă mir eu de-ahăla  
 Care nu știe-a cînta,  
 Cum își petrece lumea,  
 Că eu cînt, zău," tot mereu  
 5 Ș-o petrec destul de rău !

## CDLXIII

Foaie verde iarbă rea,  
 Sărmană inima mea !  
 Multă vreme-ai tot jelit,  
 Tot mereu te-ai chinuit.  
 5 Cîntă apă-i pe vîlcele,  
 Sînt tot lacrimi de-ale mele !  
 Cîntă ploaie-a tot plouat,  
 Tot din ochi-mi â picat !

## CDLXIV

Lumea mea cea frumușă  
 Se petrece num-așa;  
 Lumea mea cea frumușică  
 Se petrece-ntr-o nimica.  
 5 Las'să fie rău, nu bine,

**Că n-am ascultat de nime,  
 Ci-am făcut de capul meu  
 Și m-a bătut Dumnezeu !**

## CDLXV

**Inimă supărăcioasă,  
 Mor și nu te văz voioasă,  
 Fă-ți, inimă, voie bună,  
 Nu sta ca bivdlu-n tină !**

## CDLXVI

**Iartă-i, Doamne, păcatu  
 Cui a făcut of tatu,  
 Că oftatu-i lucru mare  
 Și e bun la supărare !**

## CDLXVII

**De-ar ști, Doamne, cineva  
 Cum mi-i mie inima,  
 Ar sta-n loc și s-ar mira,  
 Cum mai poci călca iarba !**

## CDLXVIII

**Bine-a zis frunza de fag,  
 Că dragostea mi-i iosag;  
 Bine-a zis frunza de vie,  
 Că dragostea nu-i moșie;  
 5 Că dragostea se sfîrșește.  
 Și cînt lumea nu trăiește,  
 Dragostea e-nșelătoare  
 Ș-aduce cliinuri amare !**

## CDLXIX

**Cucuie, pasăre sură,  
 Nu-mi cînta la curmătură,  
 Că inima mea nu-i bună,  
 Ci-i legată cu curelș,  
 5 C-a mîncat-o multe rele !**

## CDLXX

Cîntă puiul cucului  
 în mijlocul eodrului 1  
 Ş-aşa cîntă de cu dor,  
 Frunzele în vînt că zbor;  
 5 Ş-aşa cîntă de cu jale,  
 De pică frunza pe cale;  
 Ş-aşa cîntă de duios,  
 De pică frunzele jos !

## CDLXXI

Cîntă cucu pe pămînt,  
 Necăjită-s fără rînd ;  
 \* Cîntă cucu jos pe iarbă,  
 Necăjită-s fără treabă;  
 5 Cîntă cucu pe răchite,  
 Necăjită-s, Doamne sfînte !  
 Cîntă cucu lîngă tău,  
 Necăjită-s Doamne, rău I

## CDLXXII

Atîta-s de supărat,  
 Cumu-i ceriul înnorat  
 Şi atîta-s de scîrbit,  
 Cumu-i ceriul de cernit.  
 5 Tuturor li-i lumea lume,  
 Numai mie mi-i cărbune;  
 Tuturor li-i lumea dragă,  
 Mie mi-i cerneală neagră.  
 De-ar fi lumea de hîrtie,  
 10 I-aş da foc într-o mînie ;  
 De-ar fi lumea rămurea,  
 Cu toporul o-aş tăia !

## CDLXXIII

Cîndu-mi vine dor de ducă,  
 Merg pe deal ca şi pe luncă;  
 > Cîndu-mi vine dor.de mers,  
 Merg pe deal ca şi pe şes;  
 5 Cîndu-mi vine dor de cale,  
 Merg pe jos ca şi călare !

## CDLXXIV

Fost-am tînăr şi brudiu,  
 Pare-mi rău ş-amu-i tîrziu,  
 Că mi-am dat cuvintele  
 La toate trăsнитеle  
 5 Şi mi-am dat vorbele mele  
 Şi la bune şi la rele !

## CDLXXV

Mă dusei cu coasa-n rît,  
 Cosii iarbă şi urît;  
 Mă dusei pe pajişte  
 Şi cosii la dragoste ;  
 5 Mă dusei cu coasa-n deal,  
 Cosii iarbă şi amar;  
 Mă dusei cu coasa-n luncă  
 Şi cosii jale adîncă !

## CDLXXVI

Dare-ar Dumnezeu o ploaie,  
 Să se facă tot şiroaie,  
 Să crească vîlcelele,  
 Să se spele relele.  
 5 Dare-ar Dumnezeu un vînt,  
 Să rămîie pe pămînt  
 Numai verde pajişte,  
 Numai dulce dragoste !

## CDLXXVII

Aş a-i lumea cum o vezi,  
 . într-însa să nu te-ncrezi.  
 Cînd gîndeşti eo să trăieşti,,  
 Atuncea te prăpădeşti ;  
 5 Cînd gîhdeşti să scapi de-un rău  
 Vine altul şi mai greu J

## CDLXXVIII

. Arză-te focul, necaz,  
 Că de tinerel te-am tras !...  
 Năcăjitu-i omu-atunci,

Cîndu-și dă boii pe junei  
5 Și vacile pe juninci;  
Nacăjitu-i omu, Doamne,  
Cînd se culcă și nu doarme !

CDLXXIX

Arde focul nu știi unde,  
Para la inim-ajunge,  
Badea suspină și plînge.  
— Taci, bade, nu suspina,  
5 Că e numai vina ta;  
La alți le-ai făcut pe voie,  
Ție ți-ai făcut nevoie;  
La alți le-ai făcut pe plac,  
Ție ți-ai făcut de cap !

CDLXXX

De-ar da Dumnezeu să deie,  
Omul necăjit să pieie !  
Să trăiască cui i bine,  
Doar se satură de lume !

CDLXXXI

Foaie verde de duplău,  
De-aș avea un făgădău,

Ce crîșmar aș mai fi eu !...  
Aș da vinul pipărat .  
5 La voinicul supărat;  
Aș da vinul îndulcit  
La voinicul năcăjit!

CDLXXXII

Dar ce-i asta, codru des?  
Vara verde și frumos,  
Iarna putrezești pe jos !

CDLXXXIII

Mergînd seara la mîndra,  
Scurtă mi-a părut calea;  
Dar de la mîndra-napoi,  
Era lunca pustiită,  
5 Cu mult dor învăluită.

CDLXXXIV

Astă noapte am visat  
Bade, că te-âm sărutat;  
Și din somn cînd m-am trezit,  
Foarte rău m-am eeluit :  
5 Țucam, bade, perina,  
Ca dulce gurița ta !

## MUSTRĂRI ȘI BLESTEME

### Neînțelegeri între iubiți

CDLXXXV

— Ce stai, bade, tot pe prag  
Și te uiți la noi cu drag?  
— Mărită-te, mîndra mea,  
C-apoi nu m-oi mai uita !

5 — Și tu, bade, crezi că eu  
Mă topesc de dorul tău?  
— Mîndra, de nu ți-ar șasa,  
Acunr nu m-ai întreba ! ,  
- | T 7 - Bade, mie mi-i de tine  
10 Chiar ca lupului de cîne !

## CDLXXXVI

—Vai, badeo, cum te-am urît  
Aseară dintr-un cuvînt !

—Iartă, mîndro, c-am fost beat  
Şi nu ştiu ce-am cuvîntat!

- 5 —Badeo, lesne-i de-a ierta,  
Da mi-i prea mult a uita !  
,—Trăzneac-o sfîntul palincă, ,  
Pîna şi dragoste Strică !

## CDLXXXVII

Nu gîndi, mîndră, gîndi

Că dacă nu ne-om iubi

în apă m-oi azvîrli,

Că n-am, zău, atîtea zile

- 5 Să mai dau şi pentru tine.

Nu gîndi, mîndră, gîndi;

Că dacă nu ne-om iubi

Alta nu voi mai găsi.

Gălbioară ea şi tine

- 10 Voi găsi în toate zile,

Galbenă ca dumneata

Voi găsi tetdesiima !

## CDLXXXVIII

Muşcată cu trei crenguţă,

Are badea o drăguţă

Mîndră ca o păunită;

Muşcată cu trei crenguţă,

- 5 Ieşea badea pe uliţă

Şi trecea măreţ pe drum

Iar fata ca ş-un păun.

Ea a rîs, el nu i-a rîs,

Inima-n ea s-a aprins.

- 10 în casă cum a intrat

Maică-sa o-a întrebat:

— Foaie verde, foaie lată,

Ce eşti, fiică, supărată. . .

Oii te-a nins, ori te-a plouat,

- 15 Ori floarea ţi s-a uscat |

— Nici m-a nins, nici m-a plouat,

Nici floarea nu s-a uscat,

Făr-am ieşit pe jşorţită

Gata ca o păunită

- 20 Şi badea trecea pe drum

Iar gata ca ş-un păun; ,

Eu i-am rîs, el nu mi-a rîs,

Inima mi s-a aprins ! ' '

— Floricică, floricea,

- 25 Fiică, nu te supăra,

Ci da cofă albă-n mîna

Şi te cară la fîntînă.

Acolo de-1 vei afla

Tu să nu zici nimica;

- 30 Elo rîde, tu nu-i 'rîde,

Inima-n el s-o aprinde. . .

Şi vâ fi rîsu-mprumut

Şi nu vi-ţi iubi mai mult!

## CDLXXXIX

Zis-a mîndră cătră mine :

—Mă mărit, te las pe tine;

Că mulţi tare m-au cerut,

Tu nici grijă n-ai avut !

- 5 —Hai numai cu Dumnezeu,

Că mie nu-mi pare rău.

Foaie verde, foaie lată,

Nu stă lumea într-o fată. . .

Nu eşti numai-tu, surată !

## CDXC

Vai, bădiţă, pentru tine

Multă supărare-mi vine ;

Dar decît mi-o mai veni,

Mai bine te-oi părăsi;

- 5 Că doar nu eşti ăl voinic,

Ci, bade, eşti de nimic.

O vorbă dacă ţi-o spui,

Tu o si dai vîntului,

De o duce satului -

- 10 Ş-o duce bărbatului!

## CDXCI

De ți-s dragă, bade, dragă,  
De nu, iată lumea-i largă;  
Ia-ți murgul și ți-1 aleargă  
De-ți cată alta mai dragă,  
5 Care-i cu cosița neagră.  
Al meu păr e gălbior  
Și sînt dragă tuturor,  
Tuturor voinicilor !

## CDXCII

Badiu meu, tînăr, viteaz,  
Făcutu-și-a la prilaz,  
Făcutu-și-a o fîntînă  
Și strigă seara pe lună :  
5 — Hai, mîndra, la apă bună,  
Apă bună de băut,  
Gură dulce de vîndut;  
Apă bună de gustat  
Și de-aici de-nstrăinat,  
10 Să n-ai teamă de bărbat !  
— Ba eu, bade, n-oi veni  
Că n-ampînză de-a-nâlbi,  
Nici povești de-a povesti,  
Și zău, bade, n-oi veni  
15 Și cu tine n-oi fugi; "  
Că tu, bade, ești cătană  
Și te-or cunoaște, la vamă;  
Și eu, nevastă-nvălîită.  
Mi-or zice că sînt fugită,  
20 Fugită de la bărbat  
Cu altu de căpătat !

## CDXCIII

Foaie verde flori de fragă,  
Pînă ți-am fost, bade, dragă,  
Ti-era casa văruiță  
Cu vai peste cărămidă  
5 Și-n poartă aveai oglindă.  
Foaie verde de năut, - . .  
De cînd, bade, m-ai urît,

Casa ta e grajd de cai,  
Prin grădină spini și scai,  
10 Nici în cas-oglină n-ai!

## CDXCIV

Foaie verde lemn sucit,  
Tu bădiț,-asa-ai gîndit,  
Că eu pentru că-s negruț%  
Mă bucur săTj fiu drăguță;  
5 Și tu, bade,-așa-ai gîndit,  
Că io-s floare de găsit,  
Ție de ciufuluiț;  
Și tu, bade, -așa-ai gîndit,  
Că dacă mi-i părăsi,  
10 Eu altul n-oi mai găsi. . .  
Dar nici pragul n-ș,m călcat  
Și altul mi-am căpătat  
Mai'voinic și mai legat  
Nu ca tine-un deșelat !•

## CDXCV

Tu, bădiț,-așa-ai gîndifer,  
Că sînt floare de pe rît,  
Ție de batjocorit;  
Dar mi-s floarea florilor<sup>78</sup>  
5 Din grădina domnilor,  
Drăguța feciorilor.  
Și ți-am fost, bade, și ție  
Dragă din copilărie  
Pîn-ai fost de omenie.  
10 De la omenie-n jos,  
Bămîi, bade, sănătos. . .  
Maghiran de la vîltoare,  
Nu ești, bade, rupt din soare  
Maghiran de la izver,  
15 Nu stă lumea-ntr-un fecior,  
Nici în tine, bădișor ! \

## CDXCVI

Foaie verde lemn sucit,  
Tu, bade, așa-ai gîndit,



Că dacă mă vei urî,  
 Eu portul mi-l voi cerni.  
 5 Dar cum focu să-1 cernesc,  
 Că mai tare-l săpunesc  
 Cu săpun de la Turda,  
 Măi, bădiță,-n ciuda ta;  
 Cu săpun de la Brașeu,  
 10 Măi, bădiță,-n butul tău;  
 Cu săpun din Csnădie,  
 Bădiță,-ntr-a ta mînie.  
 Așa portu l-oi gata, \  
 Iară fața mi-o voi da  
 15 La Turda la rumenele,  
 Părul la făcut inele;  
 Ochișori la scriitori,  
 Sprîncene la cernitori;  
 Buzele la tipărie,  
 20 Ca mine să nu mai fie !

## CDXCVII

— Frunză verde de pe rît,  
 Vai, bade, cum te-am dorit  
 Și tu nicidecum n-ai vînt!  
 — Foaie verde bob năut,  
 5 N-am venit, că n-am putut,  
 Că aseară am fost dus  
 La mîndruța de din sus  
 Și mi-a dat vin de-am beut,  
 Pe vatră mi-a așternut,  
 10 Pe vatră de trandafir,  
 La umbră de roșmalin;  
 M-am culcat ș-am adormit,  
 Anevoie m-am trezit !

## CDxeviii

— Ce vii, bade, tîrzior,  
 Ori nu ți-i de taine dor?  
 — Ba mie, mîndră, mi-i tare,  
 Dar nu poci veai pe cale,  
 5 C-a crescut Mureșu mare I

## CDXCIX

— Ce focul, bade, te ține  
 De nu vii seara la mine,  
 Batăr la două, trei zile?  
 — Ține-mă pămînt cu iarbă,  
 5 Iartă-mă, mîndruța dragă,  
 Nu poci veni fără treabă !  
 — Treaba-i lesne de-a o face,  
 Pentru omul care-ți place !  
 — Crede, mîndro, n-am venit,  
 10 Că somn greu m-a-nșepenit  
 Lîng-un păr, mîndro, -nflorit;  
 Fțorile m-a coperit, .  
 Mirosul m-a adormit !  
 — Spune, bade, spune verde,  
 15 Că minciună eu n-oi crede !  
 — Floricică, floricea,  
 Mîndră, mîndruleana mea,  
 Ș-asear-am pornit la tine  
 Cu struguri și cu smochine; -  
 20 Vremea era-ntunecoasă  
 Și cărarea lunecoasă. . . .  
 Lunecai la altă casă,  
 Unde-i nevasta frumoasă  
 Și bărbatul dus de-acasă !

Iubește-mă, i)ade, tu,  
 Ori mă lasă la altu !  
 Nici mă iubești, nici mă lași,  
 Făr' numai năcaz îmi faci !

## DI

Frunză verde foi de fragă,  
 Mărită-te, mîndră dragă,  
 Mărită-te, nu ședea,  
 Nu ședea-n nădejdea mea,  
 5 Că nădejdea mea, mîndruța,  
 E ca floarea din crenguță :  
 Cînd gîndești că înflorește,  
 Ea atunci se veștejește;

Și nădejdea de la mine  
 10 E ca rîrma de subțire :  
 Ca sîrma din bolta veche,

**Cum o tragi,,se rupe-n șapte;  
 Ca sîrma din bolta nouă,  
 Cum o tragi, se rupe-n două!:**

### Dojeniri făcute celor necredincioși în dragoste

#### DII

Spune, mîndra, ce ți-i gîndu,  
 1 >e ți-i fața ca pămîntu? " .  
 ftpune, mîndra, ce gîndești,  
 De toată îngălbenești,  
 5 Cînd cu mine vorovești?  
 — Hei, bădiță, badiulmeu,

#### Din

La biserica de piatră  
 Sed e un fecior c-o fată,  
 Fețișoară albișcară,  
 La costiță gălbișoară  
 5 Și la mijloc subțirică,  
 La picioare mititică.  
 Sed e voinicelu-n soare  
 Și ri agă pe mîndra tare,  
 O tot rcagă să se joare :  
 10 — Joară, subțirico, bine,  
 Că tu n-ai altu pe nime .  
 Să^ți fie drăguț ca mine !  
 - Bădiță, eu ți-oi jura  
 Dar nici tu nu mă-nșela;  
 15 Că «Iacă mi-i înșela  
 Jurămîntu ce-oi jura  
 Pe capul tău va cădea! . . .  
 Și-ncepu a se jura :  
 Biserica tremura  
 20 Și crucea din vîrf cădea,  
 Pietrele se despicau, '  
 Icoanele tremurau;  
 Da icoana Precistei,  
 Din fundul bisericei,

**Badiul meu, drăguțul meu,  
 De cînd noi ne-am despărțit,  
 Pîn-acum, cînd ai venit  
 10 Tot cu altul m-am iubit!  
 — Mîndruța, te-aș blăstema,  
 Dar mă doare inima !  
 25 Nu să plîngă cum se plînge,  
 Făr'vârșa lacrimi de sînge.  
 — Bade, bădișorul meu,  
 Înceluitorul meu !  
 M-ai făcut de ți-am jurat  
 30 Și tu ai mîndruțe-n sat  
 C-am umblat în sat la vale  
 Ș-am văzut mîndrele tale.  
 Bădiț, bădișorul -meu,  
 Ierte-mi-te Dumnezeu;  
 35 Să nu-ți sece inima,  
 Cum ai secat tu pe-a mea !**

#### DIV

**Bat-o cruciulița lele,  
 C-aseară i-am dat inele  
 Ș-acum o văz fără ele.  
 Eu o-ntreb ce le-a făcut,  
 5 Ea pune capu-n pămînt  
 Și spune că le-a pierdut !**

#### DV

**Bat-o cruciulița lele,  
 N-avu cum să nu mă-nșele,  
 C-o văzui albă la piele**

- Și la grumaz cu mărgele  
**5** Și cu buze subțirele  
 Și-n degete cu inele. .  
 Inima era de fiere !

## I)VI

- Mă uitai pe Olt la vale.  
 Văzui mîndră pe cărare,  
 Frumușică ca o floare.  
 Eu am prins a o-ntreba :  
**5** Datu-și-o gura cuiva?  
 Ea a prins a se jura :  
 — De-oi fi dat gura cuiva,  
 Uște-mi-se cununa  
 Ca cîmpu primăvara,  
**10** Cînd oile sînt eu miei  
 Și vacile cu viței,  
**Pe** sub tufe ginlieei;  
 Cîndu-s oile cu miele  
 Și vacile cu vițele,  
**15** **Pe** sub tufe brîndușele !

## DVII

- Măi bădiță, du-te-acum,  
 Că te-așteaptă hîda-n drum  
 Tot cu vin roșu-ndulcit  
 Și cu purcelașul fript;  
**5** Tot cu vin și cu holireă  
 Adusă de la petică.  
 Du-te, bade, du-te zău,  
 Nu crede că-ți dau și eu,  
 Că eu nu sînt învățată,  
**10** Ca să-mi țiu drăguț pe plată !

## DY III

- Foaie verde lemn uscat,  
 Tare, mîndră, te-ai jurat,  
 Că tu n-ai drăguț în sat;  
 Și-astă noapte pe la doi  
**5** Am trecut pe lîngă voi  
 Și mi te-am aflat,cu doi.

- Feciorul de lîngă tine**  
**Era bun pretin cu mine;**  
**Feciorul de după masă**  
**10** **Era cu inima arsă**  
**Ca ș-a mea de la fereastă!**

## DIX

- Ai, săracă mîndră mea,**  
**Cu brîu roșu se-ncingea,**  
**Inima mi-o aprindea,**  
**Cu dragostea mă vindea!**  
**5** **Lele cu sprîncene-n sus,**  
**Sufletul badei l-ai pus;**  
**Lele cu sprîncene-n jos,**  
**Sufletul badei l-ai scos !**

## DX

- Știi tu, mîndră, cum erai,**  
**Cînd cu mine te iubeai?**  
**Cum umblai din mîină-n mină**  
**Cu cîrligul la fîntina?...  
 — Dar de cînd mă celuiești,**  
**Ximărui nu-i trebuiești!**

## DXI

- Floricică dintre foi,**  
**Xu-ți da gura la slugoi,**  
**Ci ți-o dă la cei cu boi.**  
**— Decît gazdă păcătoasă,**  
**5** **Mai bine slugă frumoasă,**  
**C-o sluji un an, sau doi,**  
**Și-și va face car cu boi;**  
**Ș-o sluji o lună, două,**  
**Și-și va face casă nouă !**

## DXII

- Știi tu, mîndră, ce ți-am spus**  
**La sapă de cucuruz ?.**  
**Unde-or fi oameni mai mulți,**  
**La mine să nu te uiți;.**

- 5 Unde-or fi mai puținei,  
Ochii tăi să fie-ai mei. •  
Știi tu, mîndra, ce ți-am spus  
La sapă de cucuruz?. . .  
Să-ți faci ie de colie,  
10 Să-mi fii dragă numai mie.  
Tu ți-ai făcut de fuior,  
Să fii dragă tuturor ;  
Și ți-ai făcut de bumbac,  
Tuturor să fii pe plac !

## DXIII

- Of, drăguța mea leliță,  
Dacă-ți este cu puțință,  
Te rog, fă ș-a mea voință :  
Nu ieși seara-n uliță !  
5 Eu ies și mă spățiresc",  
Cu trei, patru te gălesc,  
La inimă mă topesc !

## DXIV

- Măi bădiță de la școală, .  
Vin-acasă de te-nsoară,  
Că barba mi te-mpresoară  
Și mustața-ți taie fața,  
5 Mîndrele\*ți mîncă viața.  
Yină, bade, cînd gîndesc,  
N-aștepta să te doresc;  
Eu doresc cu dor de moarte,  
Tu iubești pe cîte toate !

## DXY

- Știi tu, bade, știi tu, cine,  
Cum tot ziceai către mine,  
Că tu alta nu Iubești,  
Nici la alta nu gîndești !  
5 Aseară pe la sfințit,  
Cu alta te-ai întîlnit,  
Cu alta te-ai drăgostit,  
Lîngă ea ai adormit

- Și pînă ce te-ai trezit  
10 Șaua ți s-a putrezit,  
Frînele s-au ruginit !

## DXVI

- Foaie verde iarbă rea,  
Dragă,- drăguleana mea,  
Tu pe mine m-ai uitat,  
Cu urît te-ai cununat.  
5 Ți-ai luat urît pe-o zi  
Și ți-o fi pînă-i trăi;  
Ți-ai luat urît pe-o noapte,  
Și ți-o fi pînă la moarte !

## DXVII

- Bade, cu cînt' te iubești,  
Nici un pic nu te lovești î  
Uită-te, bade, la mine  
Că-s tînără ca și tine;  
5 Mult ne-ar sta nouă de bine !

## Dxyni

- Busuioc cu foaia verde, r  
Draguțu cu alta-mi șede !. .  
Șază și prubuluiască,  
Numai să nu-și bănuiască.  
5 Nici picioru n-oi întinde  
Și trei, patru m-or cuprinde;  
Nici afară- n-oi păși  
Și, zău, altu mi-oi găsi;  
Nici un pas nu m-oi mișca  
10 Și altu mi-oi căpăta !

## DXIX

- Bade, mîndrulița ta,  
Care-o iubești acuma,  
E neagră ca și noaptea  
Și galbenă ca eeara ! •  
5 Iubește-o, bade, ș-o ține,  
Că-i de gazdă, nu-i ca mine!

## DXX

Nu ești, niîadrâ, vrednică,  
Să calci în biserică,  
Nice crucea s-o săruți,  
Nici la popă să te uiți,  
5 Că biserica-i sfințită  
Și tu, mîndră ești greșită !

## DXXI

Puiculiță dalbă-n. pene  
Și subțire la sprîncene,  
Pare că nu-ți stă prea bine,  
Cu doi drăguți lîngă tine !  
5 Peana mîndră de păunu<sup>80</sup> ,

Iubește numai pe unu ; „  
Foaie verde de trifoi,  
Nu-i iubi pe amîndoi!

## DXXII

Te cunoști, mîndră, cunoști,  
Te cunoști, te prea cunoști,  
Te cunoști de pe cosiță,  
Că ești de-a maică-ta viță;  
5 Te cunoști pe ochișori,  
Te cunoști pe cingători,  
Că ești lbațră de feciori;  
Te cunoști de pe năframă,  
Că ești de-a maică-ta seamă !

Mustări și blăstămuri din partea drăguței părăsite și drăguțului părăsit

## D X X I I I

Trei cu prin e ș-un bujor,  
D-oi bădiță, bădișor,  
M-ai învățat a iubi  
Ș-acum mă lași a dori! . . .  
5 Înșală-și badea murgul  
Și se duce ca vîntul,  
Nu-l înșală cu curele,  
. Să meargă, să-i fie jele,  
Cîl înșală cu mătasă  
10 Și se duce și mă lasă  
Și de mine nici nu-i pasă,  
Că sînt cu inima arsă !

Însoară-te, dragul meu.  
Masa nu stă-ntr-un picior  
Și nici lumea-ntr-un ficior;  
Masa stă-n patru picioare  
10 Și mai sînt voinici sub soare

## DXXV

Frunză verde-acuma crește,  
Iubește, mîndră, iubește,  
Da ia sama ce iubești,  
Nu cumva să bănuiești;  
5 Să nu iubești o nălucă,  
So iubești și să se ducă X

## DXXIV

Foaie verde de dudău  
Bădiț, bădișorul meu,  
Trimesu-mi-ai la scrisori,  
Că-n curînd, bade, te-nsori.  
5, Foaie verde de dudău,

## p x x v i

Mînea-te-ar, bade, viermii!.  
M-ai învățat a iubi.  
Cînd, bade, m-ai învățat,  
Atuncea m-ai și lăsat  
5 Cu trupșoru-agreuiat,  
Cu obrazu rușinat \

## DXXVII

Badea zice că se duce\  
Mîndra iese-n drum și plînge ;  
Badea-n tînde hamurile,  
Mîndra șterge lacrimile.

- 5 Și sârmana drăguța  
De la inimă grăia :  
— Nu ți-o fi, bade, păcat,  
Să mă lași aicea-n sat  
Cu sufletu sfîșiat !...
- 10 Ochii tăi m-au înșelat,  
Sprîncenele m-a-ndemnat,  
Buzele m-au ofțicat,  
Nu ți-ar fi, bade, rușine  
Să te lași acum de mine,
- 15 Că eu de te voi uita,  
Să mă uște Precista  
Ca firuțul paiului  
Deasupra fumariului<sup>81</sup> !

## DXXVIII

- Peste deal, peste colină,  
Este-o creangă de măslină,  
Suflă vîntul ș-o clatină  
Din vîrf pînă la tulpină;
- 5 Lelea plînge și suspină. - —  
Lele nu mai suspina  
C-ai rămas acum așa,  
Singurică singurea,  
Că-i atîta vina mea,
- 10 Cît și, lele, vina ta !

## DXXIX

- Prin grădină pe cărare,  
Pagubă că-i iarba mare  
Și nu poci mere hoțînd  
Mîndrului versuri făcînd,
- 5 Că să vază  
Și să crează,  
Foiță verde de fragă,  
Că i-am fost iubită dragă;

Foiță verde de-alună,

- 10 Că i-am fost mîndruța bună  
Foaie verde lemn uscat  
Și acuma m-o lăsat  
Pentru sluta cea din sat !.

## DXXX

- Draga badei, Năstăsie,  
Prea iubită mi-ai fost mie  
Dintr-a ta copilărie,  
, Și acuma, nu de mult,  
5 Foarte tare m-ai urît.  
Scrisorică de pe ban,  
Nu m-ai urît de măgan<sup>82</sup> ;'  
Scrisorică pe hîrtie,  
Alți-or sămănat urgie !

## DX XXI

- Nu te-ncinge, mîndro, lat,  
Că bădița te-a lăsat;  
Ci te-ncinge strîns și bine,  
Doar se-ntoarce iar la tine !
- 5 — Spune-mi, bade,-adevărat,  
Pentru cine m-ai lăsat? . .  
Pentr-o truchină de salcă,  
Pentr-o urgie de fată;  
Pentr-o' truchină de soc,
- 10 Pentr-o Urgie de tot; • . :  
Pentru iarba de cărare,  
Pentru hîda de pe vale !...  
Foaie verde mărăcine,  
Uită-te, bade, la mine,
- 15 Că-s mîndra, nesăpunită,  
Roșie, nerumenită,  
Nu ca boaghia hai urîță !

## DXXXII

- Foaie verde de susai,  
Știi tu, mîndra, ce ziceai,  
Cînd eu la tine veneam  
Ș-amîndoi ne drăgosteam ?.

5 Tu mîndruța, -așa ziceai,  
Că nu este om pe lume,  
Pe noi să ne despreune.  
Iată omul t-a aflat,  
Pe noi ne-a despreunat  
10 Din arat pînă-n, cărat<sup>84</sup>!

## DXXXIII

P'îngă Murăș, p'îngă Tisă  
Trece mîndră mea descinsă  
Tot prin iarbă pînă-n brîu  
Și ține murgul de frîu.  
5 Murgul paște și rîncează,  
Mîndră plînge și oftează.  
— Dar de ce plîngi, mîndră, hăi,  
Ce strici ochisorii tăi? .  
— Foaie verde de dudău,  
10 Bade, bădișoru meu,  
Ți-oi spune de ce plîng eu.  
Astă noapte, tîrziior.  
Am visat vis cu fior :  
Că năframa ta cea nouă  
.5 Era ruptă, bade,-n două.  
— Asta, mîndro, nu-i așa ;  
Nu-i ruptă năframa mea,  
Ci-i ruptă inima ta,  
Că te temi că te-oi lăsa !

## DX XXIV

Foaie verde liliom,  
Vin', mîndră, să ne jurăm  
Și să nu ne mai lăsăm.  
Vin.', mîndră, să ne jurăm  
5 Sub cruce de lemn de brad,  
Că odat' ne-am mai jurat  
Și tot, dragă, ne-am lăsat.  
De mi-i lăsa dumneata,  
Să te uști ca scîndura;  
10 Iar de mi te-oi lăsa eu,  
Să mă usc ca apa-n tău.  
Frunzuță, despică-te,

Vino, mîndră,-mpacă-te,  
Că de nu te-i împăca  
15 Foarte rău te-oi blăstema.

## DXXXV

Bată-te norii, negruță,  
De trei ani mi-ai fost drăguță,  
Iar acum de-o săptămînă  
M-ai lăsat pentr-o minciună;  
5 M-ai lăsat... că te-am lansat  
Și alta mi-am căpătat  
Mai din viță și sămînță,  
Nu ca tine-o răpătiță !

## DXXXVI

—Frunză verde trei nuiele,  
Prăpădi-te-ai, bade,-n ele...  
Nu ți-ar fi, bade, păcat,  
M-ai iubit și m-ai lăsat !  
5 — Foaie verde de sulcină,  
Eu, mîndruța, nu-s de'vină,  
Că-i de vină maică-ta,  
Maică-ta,  
Mașteră-ta ;  
10 Eu am zis că te-oi lua,  
Ea mi-a spus că nu te-o da !

## DXXXVII

— Bată-te, bădiță, bată  
Zilele toate deodată,  
Cele două zile grele  
Care-i sîmbătă-ntre ele;  
5 Bazele de p'îngă soare  
Și dreptatea mea cea mare,  
Țarcănu de p'îngă lună  
Și dreptatea mea cea bună...  
Bată-te toate-mpreună,  
10 Să te tîrîi pe-a mea urmă !  
— Nu mă, lele, blăstăma,

Că te las acum așa ;  
Eu numai că mi-am glumit,  
Nicidecum nu te-am iubit<sup>85</sup> !

## DXXXVIII

- Știi, bădiță, cum cereai  
Seara, cînd la noi veneai,  
Să-ți dau paharul cu miere  
Și io-ți dam buzele mele;  
5 Cereai paharul cu vin,  
Io-ți dam buzele deplin?  
Știi, bădiță, cum ziceai  
Seara, cînd la noi veneai,  
Că la toamnă-o să mă iai ?  
10 Știi, bădiță, cum jurai  
Seara, cînd la noi veneai,  
Că p̄ alta n-o s-o iai ? . . . .  
Nu uita, bade, uita,  
Cum zice, bade, vorba :  
15 Cine calcă jurămîntul,  
Nu-l primește nici pămîntuV  
Și-l bate Dumnezeu sfîntu<sup>86</sup> !

## DXXXIX

- Bată-mi-te, leleo, bată  
Inima mea întristată J  
Bată-te, leleo, pe tine  
Cele patruzeci de zile,  
5 Ce le-am postit pentru tine !  
Să te bată-un dor ș-un drag,  
Să șezi toată ziua-n pat !  
Cînd o fi de cătră seară,  
Să mi te pai ca de ceară;  
10 Cînd va.bate miez de noapte,  
Trecă-te sudori de moarte;  
Cînd va fi de dimineață,  
Să te duci din astă, viață !

## DXL

Tu, bădiț,-așa ziceai,  
Cînd seara la noi veneai: >

- Pînă soare-n cer va fi,  
Dragă, nu te voi urî!  
5 Soarele, bade,-o sfințit  
Și frumos a răsărit,  
Tu pe mine m-ai urît.  
Urască-te binele,  
Iubească-te boalele !  
-10 Să te uști ca seîndura,  
Să te-adăpi cu lingura,  
Pîn'ți-i sfîrși viața !  
Să fii ca frunza de brad,  
Sufletul să-ți meargă-n iad;  
15 Iar eu să fiu ca un pai,  
Sufletul să-mi meargă-n rai  
Și din rai să te privească  
In căldarea cea drăcească  
Cum îți plîngi păcatele,  
20 Că n-ai ținut vorbele !  
Cu atît nu te-oi lăsa,  
Mai tare te-oi blăstăma :  
Să te-nsori de nouă ori  
Și să ai nouă feciori!  
25 Să te mai însori o dată  
Și să ai numai o fată !  
O fată, o copilită,  
Să te poarte pe uliță,  
Pe ulița polecească,  
30 Toți să mi te miluiască !  
Să vii, bade, și la mine  
Ca să-mai fac milă de tine  
Cu-o cojiță de mălai,  
De cînd o fost moșul crai,  
35 Pe poliță aruncată,  
De cînd o fost buna fată !

## DXLI /

- Mărită-te, mîndra mea,  
După mine nu ședeai,  
Că eu nu-ți mai duc grija !  
— Ba eu nu m-oi mărita,  
5 Pînă nu te-i însura,  
Să văz pe cine-i lua.



- De-i lua una ca mine  
Să-ti deie Dumnezeu bine !  
De-i lua o gălbioară,  
10 Deie Dumnezeu să moară !  
Ș-apoi să vii iar la mine  
Și eu să-mi bat joc de tine.  
Ba eu nu m-oi mărita  
Până nu te-i însura,  
15 Să văz pe eine-i lua.  
De-i lua de seama mea,  
Tot să poți trăi cu ea ;  
De-i căta la altceva,  
Dumnezeu **sâ** nu-ți mai dea  
20 Decît una ologea,  
Să ți-o pui în telegea,  
Să umbli cerșind cu ea ;  
Să vii și la pragul meu,  
Să te miluiesc și eu,  
25 C-o mînuța de tărîță,  
Să știi că li-ani fost drăguță,  
Prin tărîță cărbunași,  
Să vezi ce mîndruța lași !

## DX LII

- Bată-te, bădișo, bată  
Inima mea cea stricată !  
Două stele d'îngă lună  
Și nădejdea mea cea bună,  
5 Două stele d'îngă soare  
Și dreptatea mea cea mare ! . . .  
Ce crezi, bade, că-i scăpa?  
Dar așa **nu** te-oi lăsa,  
Mai tare te-oi blăstăma :  
10 Să te bată, bade, bată  
Inima mea cea stricată,  
Slujbele din nouă sate,  
De nu toate,  
Jumătate,  
15 Că te-am iubit cu dreptate,  
- M-ai lăsat cu strîmbătate.  
Să-ți aduci, bădiș-,aminte  
De blăstăm<sup>ul</sup>ul ăst fierbinte,

- Că nu-i blăstăm de măicuță,  
20 Ci-i blăstăm de la drăguță !

## DXLIII

- Du-te, bade, ducă-te,  
Dorul meu ajungă-te  
Seara, desculțîndu-te,  
La masă punîndu-te;  
5 Niciodată să nu-mbuci,  
Pîn-aminte nu-ți aduci  
De-a noastre cuvinte dulci !

## DXLIV

- Lasă, lasă, măi bădiță,  
Deacă n-ai fost cu credință !...  
Să te-ajungă, bade,-ajungă  
Dorul lung și jalea lungă,  
5 Inimioara să ți-o frîngă,  
Să ți-o frîngă  
Și s-o stingă ! 1  
C-am fost floare dezmiertată,  
Cît am fost la maica fată;  
10 Tu, bade, m-ai celuit  
Și inima mi-ai topit.  
Să trăiești  
Să tot iubești,  
Dar tot jale să găsești !  
15 Să n-ai parte nici de-un bine,  
Făr'să tot gîndești la mine !

## DXLV

- Te duci, bade, de la mine !  
Dumnezeu nu-ți deie bine;  
Tu te duci, bade, departe,  
Să n-ai bine-n nici o parte !  
5 Să te țină Dumnezeu,  
Unde-o fi locul mai rău ;  
Nici să bei, nici să închini,  
Ci mereu să tot suspini,  
Năcazul să nu-ți alini !  
10 Să-ți aduci, bade, aminte,

Cîi-i blăstăm de oareunde ;  
 ISu-i blăstăm de la maica,  
 Că i-e milă-a blăstăma ;  
 Ci-i b'ăstăm de la mîndra,  
 15 Că stricat inima !

## DXLVI

Bădiț, bădișorul meu,  
 Ajungă-te dorul greu  
 Pe șesul Sibiului,  
 Pe spatele murgului;  
 5 Murgul să se poticnească,  
 De pămînt ^ă te izbească !  
 Sîngele să te pornească  
 Și pe gură și pe nas  
 Și pe dalbul de obraz !  
 i 0 Să tragi țolu  
 Cu picioru  
 Și chinguța  
 Cu mînuța,  
 Bucalele sărăcuța !

## DXLVII

Și ii tu, badeo, ce ziceai  
 Cînd seara la noi veneai  
 Și pe laviță ședeai  
 Și cu maica povesteai? .  
 5 Tu, bade, ziceai așa :  
 Că atunci mă vei lăsa,  
 Cînd de pîne țî-i uita.  
 De pîne nu țî-ai uitat,  
 Dar pe mine m-ai lăsat.  
 10 Dare-ar, bade, Dumnezeu,  
 Să fie pe gîndul meu !  
 Să te-ajungă dor cumplit,  
 Să lași lingura pe blid,  
 Să iesi afară plîngînd  
 15 Și părul din cap smulgînd !  
 Să te bată, badeo, bată  
 Nouă boale dintr-odată,  
 Nouă boale

Ș-o lingoare  
 20 Din arat  
 Pîină-n cărat;  
 Din culesul cînepii  
 Pîină-n ruptul cămășii !  
 Cînd vei crede că țî-i bine,  
 25 Să vie popa la tine ;  
 Cînd vei crede că te secii,  
 Să vie popa că mori;  
 Cînd va fi la prirăvaiă,  
 Să te scoată sese-afară :  
 30 Doi de mîni, doi de picioare,  
 Doi de albe brățișoare !

## DXLVIII

Foaie verde de dudău,  
 Bade, bădișoru meu,  
 Cîndu-i mere a peți  
 Și la mine nu-i veni,  
 5 Calu țî se poticnească,  
 Pe tine să te trîntească.  
 Mîna stingă,  
 Să țî-o frîngă,  
 Pe cealaltă să țî-o rupă,  
 10 Să tii frîul cu dinții,  
 Să nu poți mere-a peți !

## DXLIX

Du-te, bade, cît codru  
 Și stăi unde stă Oltu;  
 Unde Oltu se cotește,  
 Stăi, bade, și odihnește  
 5 Și calul țî-l potcovește  
 Cu potcoave de aramă,  
 Cu lacrimile sub barbă;  
 Cu țintuțe de argint,  
 Cu lacrimi pîină-n pămînt,  
 .10 Ca aminte să-ți aduci  
 De-ale noastre vorbe dulci;  
 De-ale noastre dragi cuvinte  
 Ce-au rămas neisprăvite !

### Mustrări din pricina socrilor și părinților

#### DL

Florică floricea,  
 Mîndră, mîndruleana mea,  
 Spune, mîndră, maică-ta,  
 Să-ngrădească ulița  
 5 Tot cu pari și cu nuiele  
 Si cu cuvintele țarele,  
 Tot cu in și cu pelin  
 Și c-un fir de rojmalin ;  
 Că pînă mi-i fi nevestă,  
 10 Zău, ți-o crește iarbă-n casă  
 Și otavă după masă,  
 Pe la uși  
 Ți-ar creșle ruji,  
 Pe la pat  
 15 Tot flori de mac,  
 La ferești  
 Tot flori domnești !

#### DLI

Vino, bade, sările  
 De-ascultă muștrările,  
 Cum mă muștră măicuța,  
 Bade, pentru dumneata !  
 5 Măi bădiță, pentru tine  
 Multă supărare-mi vine,  
 Supărare și ruș-ne,  
 Probozeală-n toate zile;  
 Da dech mi-a mai veni,  
 10 Mai bine te-oi părăsi ! . . .  
 Părăsi-te-aș cu gîndul,  
 Nu mă lasă sufletul;  
 Părăsi-te-as cu gura,  
 Nu mă lasă inima !

#### DLII

Frunzuliță ș-o nuia,  
 Spune-i, bade, maică-ta,

Să prînzească, să-i ticnească,  
 Că eu n-o să-i întru-n casă,  
 5 Pîn-o crește mac în prag  
 Și m-o chema ca să-l calc;  
 Pîn-o crește iarbă-n tindă,  
 S-ajungă cu vîrfu-n grindă ;  
 Pîn-o fi holdă-n fereastă,  
 10 Stînjien de lemne pe masă.  
 Spune, zău, măicuța-ta,  
 Că atunci te voi lua,  
 Cînd voi două-ți număra  
 Frunzele de pe doi nuci,  
 15 Penele de pe doi cucii;  
 Frunzele dintr-o grădină  
 Și fulgii de pe-o găină !

#### DLIII

Frunzuliță ș-o nuia,  
 Spune, bade, maică-ta,  
 Să nu mă grăiască-n sat,  
 Că eu nu te-am fărmeecat.  
 5 Cînd voi sta de-a farmecă,  
 Nu farmec din vița ta,  
 Ci farmec de viță bună,  
 De-aș șede-n temniț-o lună ;  
 Și farmec din viță mare,  
 10 De-aș șede tot în prinsoare !

#### DLIV

Cîtu-i drumu de-a lungul,  
 Ară badea cu plugul;  
 Mîndră mere cu prînzul.  
 :— Bun lucru, bade, la plug !  
 5 — Noroc, nevestă, la drum ! . . .  
 Da de prînz  
 Ce mi-ai adus !  
 — Coco șei în blidișel,  
 Vinișor în păhărel.

- 10 — Şezi, draguță, să prînzim,  
Amîndoi să ne iubim.  
— N-am vînt, bade, să iubesc  
O-am vînt să mă jeluiesc;  
Maică-ta-i muiere rea,  
15 Nu mai poci trăi cu ea :  
Iese-afară  
Ca o pară,  
Intră-n casă  
Mînioasă  
20 Şi zice că nu-s frumoasă.  
Tu, bade, ştiut-ai bine,  
Că nu-s frumoasă ca tine;  
Ce foc ai cătat la mine ?

## DLV

- Spune-mi, bade, din inimă,  
Bagă-mi maică-ta vreo vină ?  
— Eu îţi spui de la inimă,  
Că nu-ţi bagă nici o vină,  
5 Nici de mică, nici de mare,  
Ci te are  
Dragă tare !

- Bade, dragă, nu minţi,  
Bade, nu mă celui,  
10 Că asear-am auzit  
Maică-ta cum m-a vorbit  
Şi cum m-a ponosluit.  
Da vorbească, că nu-mi pasă  
Că eu n-o să-i într-un casă..  
15 în casă nu i-aş întră,  
Dacă n-ai fi dumneata;  
în casă nu i-aş păşi,  
Dacă nu mi te-aş iubi!

## DLVI

- Frunză verde de duplău.,  
Bade, bădişorul meu,  
Spune, bade, maică-ta,  
Că cu sila nu te-oi lua  
5 Ş-atunci oi fi noru-sa,  
Cînd o face plopul nuci  
Şi sălçuța mere dulci,  
Şi răchita porumbele,  
Să mînc cu soacra din ele !

## Muștrări din partea fetei silite la măritiş

## DLVII

- Dă-mă, maică, unde\* trag,  
Să trăiesc traiul cu drag;  
Dă-mă, maică, unde vreau,  
Toată grija să ți-o iau.  
5 Nu mă da, maică, departe,  
Să viu cu hainele-n spate,  
Cu trupul beteag de moarte;  
Dă-mă, maică,-n satul tău,  
Să poți vedea cînd mi-i rău;  
10 Dă-mă, maică,-n sat cu tine,  
Să te bucuri cînd mi-i bine !

## DLVIII

- Nu mă da, maică, pe deal,  
Că se face griul rar  
Şi iarba numai podbeal;  
Ci mă dă, maică, pe şes,  
5 Că se face grîul des  
Şi iarba numai ovăz !

## DLIX

- Maică, lucră ce-i lucra,  
După urît nu mă da.  
Maică, urîtul mă cere,

- Nu mă da fără plăcere,  
 5 Că io-s fată, nu-s pământ,  
 Nu mă-ndemn după urît !  
 De mi-i da unde nu-mi place,  
 Moarte eu mîna mi-oi face;  
 De mi-i da unde n-oi vrea,  
 10 Moarte-mi fac ca mîna mea  
 în ziua Crăciunului,  
 în mijlocul tîrgului,  
 Ca să vază tot omul,  
 Ce plătește urîtul !

## DLX

- Uite, maică, urîtul  
 Cum îmi poartă inelul;  
 Eu i-ltot cer să mi-l deie,  
 El zice c-o să mă ieie.  
 5 De-aș ști, maică, că m-ai da  
 Mai bine m-aș spînzura

- De ciucurul brîului  
 în mijlocul tîrgului<sup>87</sup>,  
 Să se mire tot tîrgul,  
 10 Ce mi-a făcut urîtul;  
 Să se mire și lumea,  
 Ce mi-a făcut dragostea !

## DLXI

- Frunză verde foi de fragă,  
 Dă-mă, maică, dă-mă, dragă,  
 Dă-mă și dup-un sărac,  
 Numai să trăiesc cu drag;  
 5 Căci casa avutului  
 Din afară-i văruiță,  
 înlăuntru-i otrăvită;  
 Dar casa săracului  
 în afară-i eu mînjală,  
 Dinlăuntru-i cu ticneală !

## Deosebite

## DLX.TI

- Frunză verde-a mărilor,  
 Nu crede feciorului,  
 Că fecioru-i mare cîne  
 De fură mintea din tine ;  
 5 Că te pune pe-un genunche  
 Si-ti tot minte mii și sute  
 Și mai mari și mai mărunte.  
 Te-ntreabă, te ispitește,  
 Pînă mintea ți-o sucește !

## DLX III

- Bădiță de la Sibiu,  
 Nu-nșela niurgu-n pustiu,  
 Că măicuța ți-o spus bine,  
 Că nu mă dă după tine,

- 5 Pînă nu vei număra  
 Paiele de p-un hotar  
 Și tot fînul dintr-un car...  
 Ba ș-atunci în chibz va sta :  
 Da-m-a după tin', ori ba?

## DLXIV

- Doi bujori și doi bădiți,  
 Ști-vă dracu ce gîndiți,  
 C-amîndoi mă-ncealuiți;  
 Amîndoi fost-ați la carte,  
 5 De nici unul n-avui parte.  
 Avui parte d-un mișel,  
 Pică tundra de pe el;  
 El mi-o da să i-o cîrpsc,  
 Eu o iau și o izbesc...

30 Adică mă socotesc,  
Tot să i-o mai petecesc,  
Că cu el am să trăiesc !

## DLXV

Măi bădiț cu părul creț,  
Ce te tîi asa sumet,  
Că de \că-i îmbătrîni,  
Păru-n cap ți so albi...  
5 Nimărui nu-i trebui !

## DLXVI

Vecinii, mîndruț-aleasă,  
De bădițu meu te lasă !...  
Să știi tu, vecină, bine,  
C-așa-i povestea cu mine :  
5 Să bo esc la pat o lună,  
Cum mă scol, ți-l iau din mînă ;  
Și să zac chiar patru ai,  
Cum mă scol, bădișor n-ai !

## DLXVII

Copiii a cu părinți,  
Nu sili să te măriți.  
Mărit»tu-i lucru mare,  
Nime uu-l poate stricare;  
» Nice popa satului,  
Nici vlădica Blajului.  
Măritatu-i jug de fier,  
Pîuă-i trăi, ești cu el !

## DLXVTLT

Floriciă de sulcină,  
Mcrgînd astăzi prin grădină,  
Găsii arba tăvălită  
Dt-un copil ș-o ibovnică.  
» C< pil se scoală rîzînd,  
Ibovnica suspinînd  
Și din gură blăstămînd :  
Fiie-ai, bade, blăstămat,

Că tare m-ai înșelat,  
10 Că nu-s nici cu fetele  
Și nici cu nevestele,  
Făr'cu ticăloasele  
Și cu păcătoasele !

## DLXIX

Păcurar cu oile,  
De te-ar bate ploile,  
Să-ți omoare turmele !  
De te-ar bate num-o ploaie,  
5 Să-ți rămîie num-o oaie;  
De te-ar bate-o ploaie grea,  
Să-ți rămîie-o oaie rea,  
Să umbli numai cu ea...  
Să vii la gurița mea.  
10 Să-ti rămîie o oiță  
Și să vii la mea guriță !

## DLXX

De gîndești, bade, la mine,  
Dumnezeu să-ți deie bine;  
De gîndești în altă parte,  
Să-ți deie și sănătate.  
5 Sănătate cu luna,  
Să nu mai vezi lumina;  
Sănătate cu anu,  
Să nu mai vezi pămîntu.  
Cînd a fi la primăvară,  
10 Să fii roșu ca de ceară;  
Cînd a fi primăvara,  
Să fii roșu ca iarba !  
Zece boi ca bivolii  
Să ți-i mînci cu doftorii,  
15 Zece vaci și o junincă  
Să se ducă la potică !

## DLXXI

— Foaie **Verde** de duplău,  
Face-m-aș bădiță, zău,

- O creangă de merișor  
 Tocmai lîngă-al i ău trupșor !  
 5 —Draga mea, floare, mîndruța,  
 Face-m-aș o vîzdoguță  
 Tocmai la ta inimuță !  
 —D-oi, băi iță l ădișor  
 Tie ti-i des! ul de dor  
 10 Și eu după rine mor ;  
 Cîndu-i colea la luat,  
 Amîndoi tragem bănat.  
 Tune-n tindă și prin casă  
 Și-n capu cui nu ne lasă !  
 15 Tune-n tindă și pe-afară  
 Și-n capul cui nu vrea iară !

## DLX XII

Cine iubești» și ține,  
 Să-i deii Dumnezeu bine;  
 Cine iubește și lasă,  
 Deie-i Dumnezeu pedeapsă !

## DLXXIII

- Cine strică dragostele,  
 Mînce-i grîul pasările !  
 Și să n-aibă pîne-n masă  
 Și nici sănătate-n casă !  
 5 Cine desparte doi dulci,  
 Ducă-i corbii carnea-n nuci;  
 Cine desparte doi dragi,  
 Ducă-i corbii carnea-n fagi;  
 Cine face orz din grîu,  
 10 Șază-n sînge pînă-n brîu,  
 Să-l mînce viermii de viu !  
 Șază-n sînge pînă-n barbă,  
 Mînce-l viermii de ispravă !  
 Șază-n sînge pînă-n piept,  
 15 Să-l mînce viermii de tăt<sup>88</sup>.  
 Cine strică-așezămînt,  
 X-aibă țarnă pe mormînt,  
 Mei ho dină pe pămînt;  
 Fie-i moara rîșniță  
 20 Și hcdina-n temniță !

## DOINE HAIDUCEȘTI

## DLXXIV

- Cîntă puiul cucului  
 Pe coarnele plugului  
 Și mirla de pe teleagă  
 Tot strigă la boi să meargă.  
 5 Eămîi, brazdă, după plug,  
 Că eu de astăzi mă duc  
 Și mă bag în >odrii verzi,  
 De astăzi nu mă mai vezi.  
 Te las nai bei, sărăcie,  
 10 Și mă duc la vitejie ;  
 Te las nai bei, sapă lată,  
 Și iau pușca ferecata !

## DLXXV

- Dorul badei unde șede %. ..  
 Colo-n grădinița verde ;  
 Mereu cîntă și sădește,  
 Păru-n flori și-l împletește.  
 5 Dorul mîndrei unde șede ?...  
 Colo-n codrulețul verde,  
 Unde murgul și-l hrănește  
 Și la mîndra se gîndește.  
 Cîndu-i colea cătră seară,  
 10 Badea murgul și-l înșală ;  
 Cîndu-i colea în murgit,  
 Badea din codru-a ieșit.

Codru după el plîngea,  
Voinicelul răspundea;  
15 Eu mă duc, codrule, duc,  
Mîndruța să mi-o aduc ;  
Mie floare de iubit,  
Ție de împodobit !

DLXXVI

Cine-i tînăr și voinic  
Mere noaptea la cîștig  
Fără par, fără pistoale,  
Numai cu minele goale !

DLXXVII

Codru-i mare,  
Frunză n-are ;  
O avut  
Și o-a pierdut  
5 De tropotul cailor,  
De sunetul armelor,  
De jelea voinicilor.  
Care-a fost mai voinicel,  
Acum e mai vai de el;  
10 Care-a fost voinic mai mare,  
Acum e legat mai tare  
Și de tîini și de picioare  
Cu lanțuri și cu zăvoare !

DLXXVIII

Frunză verde trei șindile,  
De trei nopți și de trei zile,  
De cînd sînt în codrii verzi,  
N-ai vînt, mîndro, să mă vezi.  
5 Cînd codru o-ngâlbeni,  
Vei veni, nu mi-i găsi;  
Eu atuncea unde-oi fi'?...  
La Lina la fîgădău  
Acolo sînt, mîndră, eu !

DLXXIX

Eu mă duc, codru rămîne,  
Plînge frunza după mine;  
Nu știu frunza plînge,-ori ba,  
Dar, zău, plînge mîndruța,  
5 Că i-am rupt inimuța.  
De vrei, mîndro, hai cu mine,  
Dar departe-n țări străine,  
C-aici nu mai dai de bine !

DLXXX

Foaie verde brîndușele,  
Jele-i, Doamne, cui i-i jele,  
Jele-i, Doamne, codrului  
De armele hoțului,  
5 Că le plouă și le ninge  
Și n-are cine le-ncinge,  
Că cine mi le-a avut,  
Mi-o pus fața la pămînt;  
Dar n-a pus-o să-nflorească,  
10 Ci-a pus-o să putrezească  
Și să nu mai haiducească !

DLXXXI

La fîgădăul de piatră  
Beau voinicii și se-mbată ;  
La fîgădăul de pește  
Beau voinicii călărește;  
5 La fîgădăul de nuc  
Beau voinicii și se duc,  
Din pistoale troscănind  
Și din gură chiuind :  
Foaie verde siminic,  
10 Asta-i viață de voinic,  
Că nu-ți pasă de nimic;  
Nici de domn și nici de dracu..  
Trăiască codru săracu !



## DLXXXII

Foaie verde trei nuiele  
 Săraci mîndruțele mele !  
 De-ar ținea vreo sărbătoare,  
 Doar scap și eu din prinsoare;  
 5 Și de-ar da vreo liturghie,  
 Doar scap și eu din urgie.  
 Vă rugați, mîndre, rugați,  
 Vă rugați și mă scăpați,  
 Să mă văz iară-ntre brazi,  
 10 Că cu drag vă voi cinsti  
 Și cu drag vă voi iubi,  
 Cît în lume voi trăi,  
 Cît în codru voi hoți !

## DLXXXIII

Pînă codru frunza-și ține,  
 Toți voinicii trăiesc bine ;  
 Deaca codru frunza-și lasă,  
 Toți voinicii trag pe-acasă,  
 5 La copii și la boreasă,  
 La viață ticăloasă !

## DLXXXIV

Pînă țineam cu codrul,  
 Eram roșu ca focul;  
 Dar de cînd țiu cu țeara,  
 Gălbenit-am ca ceara.  
 5 Da lăsa-voi țeara-n pară  
 Și m-oi duce-n codru iară;  
 Și lăsa-voi țeara-n foc,  
 M-oi duce-n codru la loc...  
 în codruțul cu copaci  
 10 Și cu lunci pline cu fagi;

în codruțul cu izvoare  
 Și cu mîndre căprioare;  
 în codrul cu veselie  
 Și cu dalbă vitejie !

## DLXXXV

Cîntă, mîndră, trăgănat,  
 Să te-aud de la Bănat,  
 Că-s cu trei cai de furat :  
 Unu-i roșu ca focu,  
 5 Altu-i negru ca corbu;  
 Și pe care șez călare  
 Pintenog de trei picioare ;  
 La picioare pintenog  
 De calcă tot la soroc,  
 10 Cu ochi iuți ca fulgerul,  
 La goană ca vulturul,  
 De-ți înalță sufletul !

## DLXXXVI

Frunza verde încolțește,  
 Lumea, țeara mă pîrăște,  
 Dumnezeu, mă miluește.  
 Lumea, țeara-mi strigă hoț  
 5 C-am furat eu cail toți;  
 Dar eu, zău, nu i-am furat  
 Făr'cu stava i-am mînat  
 De la nemeșul bogat.  
 Am lăsat o mînzișoară,  
 10 Să-și care cu ea la moară,  
 Și dacă m-o necăji  
 Și de-aceea l-oi lipsi,  
 La sărac oi dărui,  
 Să aibă cu ce munci!

**D-ALE CĂTĂNIEI<sup>89</sup>**

**DLXXXVII**

Foaie verde buruiană,  
Vai, maică, m-a scris cătană !  
Vin', maică, de mă petreci  
Batăr, maică, pin' la Beci,  
5 De la Beci pin' la Turda,  
Din Turda-n Galiția.  
Foaie verde baraboi,  
Du-te, maică, înapoi,  
Că de-o fi vreo pace-n țeară,  
3 0 Eu mi voi întoarce iară;  
Dar de-o fi vreo răutate,  
M-oi opri în vreo cetate  
Și ți-oi scrie, maică, carte.  
Tn tuspătru cornurile  
15 Scriu eu lacrimile mele ;  
Tn mijloc  
Pară de foc,  
Că nu am nici un noroc.  
Cine cartea va citi,  
20 Lacrimile l-or porni !

**DLXXXVIII**

De-ar da Dumnezeu un foc  
Să arză Sibiul tot,  
Să rămâie numai parii,  
Să să nțepe generalii,  
f> Generalii și maiorii  
Care cătănesc feciorii !

**DLXXXIX**

Foaie verde lemn sucit,  
Poruncit-au, poruncit  
Slugile-mpăratului  
La fel! ele satului,  
5 Să nu poarte busuioc,

**Că ei sînt în mare foc  
Și să nu poarte mărgele,  
Că ei sînt în mare jele !**

**DXC**

**Am avut un drăguț dulce  
Ș-am tot zis că nu-l vor duce.  
Eu m-am uitat de pe prag,  
Pînă l-au jurat sub steag;  
5 Eu m-am uitat de la șură,  
Pînă l-au pus sub măsură !**

**DXCI**

**Am avut un frate drag,  
L-a jurat neamțul sub steag;  
Am avut un frate dulce  
Ș-acuma departe-l duce,  
5 Nu le-ajute sfînta cruce !**

**DXCII**

**Am ibovnic tinerel  
Și l-ar duce și pe el;  
Nu știu, zău, ce mi l-aș face,  
Ca să-l scap, că multu-mi place  
5 Și l-oi face rujă-n masă. ..  
Dar masa so clătina  
Și ruja so scutura,  
Doamne, rău m-oi supăra.  
Și l-aș face măr gutui,  
10 L-aș pune sub căpătîi;  
Măr gutui mi-o putrezi  
Și eu rău mi-oi bănui !**

**DXCIII**

**Bulgăraș de gheață rece,  
Vin', mîndro, de mă petrece**

Pînă-n fundul grădinii,  
Unde-am vorbit mai întîi  
5 Pe cînd eram noi copii...  
Că din fundul grădinii  
M-or petrece străinii !

## DXCIV

Mult, bădiță, am dorit  
Ca să scapi de cătănit;  
Da Dumnezeu ne-a bătut,  
C-am șezut seara prea mult !

## DXCV

Auzi, mîndră, ori n-auzi,  
Ori n-ai gură sa răspunzi !  
Auzi, mîndră, doba bate. . .  
Mai rămîi cu sănătate !

## DXCYI

Bate, Doamne, neamțu-n drum,  
C-o ales ce-o fost mai bun  
Ș-or rămas niște pitici...  
Altfel n-ai cum să le zici.  
5 Piticii care-or rămas.  
Pun căciulile pe nas  
Și fac la fete năcaz !

## D)( VII

Bate vîntul peste paie,  
Trec voinicii la bătaie,  
La bătaia turcului  
în țara muscanului.

## DXCVIII

— Bate vîntu pe ferești,  
Da tu, mîndră, i-c plivești?  
— Maghiran și flori domnești,  
Să fac la, bădița pană,  
5 Că azi mi-l duce cătană !

## DXCIX

De-ar fi pușca de cucută.  
Bucuros aș fi răgută<sup>10</sup>;  
De-ar fi pușca de tocană,  
Bucuros, aș fi cătană;  
5 De-ar fi pușca de hamei,  
Regimentu de femei,  
Și tisturi de pătrînjei<sup>91</sup>,  
Bucuros aș cătăni  
La compania mîndrii !

## D/3

Cînd bătea ceasul la unu,  
Eram gata ca păunu;  
Cînd bătea ceasul la doi,  
Eram cu mîndr-amîndoi;  
5 Cînd bătea ceasul la trii,  
Ne jucam ca doi copii;  
Cînd bătea ceasul la patru,  
Mă duc, mîndră, la-mpăratu;  
Cînd bătea ceasul la cinci,  
10 Mă duc, mîndră, de pe-aici;  
Cînd bătea ceasul la șasă,  
Eu mă duc, mîndră, de-acasă;  
Cînd bătea ceasul la șapte,  
Mă pogor, mîndră, pe trepte;  
15 Cînd bătea ceasul la opt,  
Neamul mîndrei plînge tot;  
Cînd bătea ceasul la nouă,  
Mă-mbrăcam în haine nouă;  
Cînd bătea ceasul la zece...  
20 Nici un legman nu mă-ntrece<sup>92</sup> !

## DCI

Cînd de-acasă am plecat,  
Eram tinerel băiat,  
Tinerel fără mustață  
Și acum barbă stufoasă...  
5 Nu m-or mai cunoaște-acasă !

## DCII

- Nn-ți pune **peana** de brad,  
 Ca te duci, bade,-n Orlat,  
 Ci-ți pune de busuioc,  
 Că te duci la mare foc;  
 5 Și-ți pune de viorele,  
 Că te duci la mare jele;  
 Și-ți pune de tămâiță,  
 Că te duci ca și-n temniță !

## DCIII

- Să ciuți, cuce, când m-oi duce,  
 Să te prind frate de cruce.  
 Tu-i mere pe sus cîntînd,  
 Iară eu pe jos plîngînd  
 5 Și pe maica blăstămînd :  
 Fire-ai, maică, blăstămată,  
 De ce nu m-ai făcut fată,  
 Să șez cu furca pe vatră;  
 M-ai făcut, maică, fecior,  
 10 Să fiu tatii d-ajutor.  
 Cînd ram de-ajutorie,  
 M-a scris neamțu pe hîrtie  
 Și m-o dus la cătănie;  
 Nu mă lasă-n satul meu,  
 15 Ci numai pe drum mereu.  
 Cînd mă pui să odihnesc,  
 Doba mi bate să pornesc;  
 Doba mi bate de pornit,  
 Nu cată că-s ostenit !

## DCIV

- Cîntă cucu-npar de nuc,  
 Yint-a vremea să mă duc;  
 Cîntă cucu-n par de vie,  
 Să mă duc la cătănie :  
 5 Să-mi las boi și grîu-n paie  
 Și s-o iau cătră bătaie.  
 Mere-oi, că n-am încătrău,

- De n-oi mere-oi păți rău,  
 Că de n-om sări cu toții,  
 10 Vor veni turcii ca hoții !**

## DCV

- **Căpitane Pavele,  
 Tînde-ți duci cătanele?  
 — Da la foc sărmanele !  
 — Căpitane, căpitane,  
 5 Pe drum nu le duce tare,  
 Că-s răgute tinerele  
 Și pe drum nu prea știu mere !**

## DCVI

- Cătănia cui e bună ?...  
 La feciorul fără mumă.  
 Cătănia cui e dată?  
 La feciorul fără tată !**

## DCVII

- Cătănire-aș, cătăni,  
 Numai pușca de n-ar fi;  
 Pușca și oțelele  
 Alea-mi mîncă zilele;  
 5 Pătrontașu mijlocul  
 Și vițelu tot trupul<sup>3</sup>.  
 Rău mă doare-n piept și-n spete  
 De pușcă și de unelte;  
 Rău mă doare-n piept și-n șele  
 10 De pușcă și de curele !**

## DCVIII

- Cîtu-i Sibiu de mare,  
 Numai o uliță are  
 Bătucită cu nășip,  
 Merg cătanele tot rînd,  
 5 Merg mumînile gemînd  
 Și tătînii suspinînd<sup>4</sup>  
 Și din grai așa grăind :  
 Vai de mine, rău mă tem,**

- Rău mă tem și mă blăstem,  
**10** C-am un băiat tinerel  
 Și-oi rămînea fără el !

## DCIX

- Cîți voinici de seama mea  
 Toți în Moldova trecea ;  
 Cîți voinici de-a mea măsură  
 Toți în Moldova trecură.  
**5** Numai eu, floare de soc,  
 N-avui parte de noroc,  
 N-avui parte de maica,  
 Să trăiesc lîngă dînsa !

## DCX

- Cine m-a băgat cătană  
 Nu-i mai trebuie pomană :  
 Că pomana lui e dată  
 La poarta cu judecată.  
**5** Bată-te crucea, birău,  
 Mult umblași în rîndul meu,  
 Să-mi dai pușcă și ciacău<sup>96</sup> !

## DCX I

- Foaie verde mărăcine,  
 Cum nu-i dorul mare cîne,  
 Că de la Oșorliei vine  
 Și mă-ntreabă de curele :  
**5** Poți-le purta de grele?  
 - De curele  
 Cît de grele,  
 Tot m-oi mai lupta cu ele,  
 Dar mi-i jale, Doamne, jale  
**10** De doruța mîndrei mele !

## DCX II

- De la noi pînă la Cluj  
 Viorele și lenruș;  
 Da acelea cin'le-o pus?  
 Da bădița cînd s-o dus.

- 5** Da, zău, cine le-o cosi ? ...  
 Bădița cînd o veni.  
 Da cine le-o aduna ?...  
 Bădița cu mîndră sa !

## DCXIII

- Foaie verde mărăcine,  
 Cum nu-i neamțu mare cîne?  
 Poruncește la dobaș  
 Să bată doba de marș,  
**5** Să ție feciorii paș.  
 Strigă neamțu iar la ei:  
 Stați în loc, copii mei !  
 Stați în glidă cum v-ați pus<sup>90</sup>,  
 Nu vă uitați că doi nu-s !

## DCXIV

- Decît slugă și cătană  
 Mai bine-n codru cu peana;  
 Decît slugă și biriș  
 Mai bine colo pe Criș !

## DCXV

- Ian ieși, maic,-afar'din sat  
 De vezi cum mă duc legat  
 Cu curele de-ncălțat,  
 Cu curea brașovenească,  
**5** Minteni să mă cătănească.  
 Cătăni-i-ar frigurile  
 Ca pe mine gîndurile,  
 Ca pe maica lacrimile !

## DCXVI

- Eu mă duc, maică,-n cătane,  
 Tu rămîi cu multă jale;  
 Eu mă duc, maică, departe,  
 Tu rămîi cu grija-n spate.  
**5** Maică, pînă ce-oi veni,  
 Tu cămașă mi-i croi,  
 Dar să n-o coși omenește,  
 Ci s-o coși cătănășește :

- Pr barburul dinainte<sup>97</sup>  
 Pune plug eu șese vite,  
 10 Pe barburul dinapoi  
 Pune plug cu șase boi,  
 Pe frate-meu lângă ei.  
 Maică, măicuțița mea,  
 15 Maică, fericirea mea,  
 re mîneca de-a dreapta  
 Pune-te pe dumneata;  
 Pe mîneca de-a stînga  
 Pune pe iubita mea;  
 20 Pe barburul dinainte  
 Pune-mă de om cu minte,  
 Om cu mirite și-ntept  
 Dar eu jale mare-n piept!

## DCXVII

- Eu mă duc, mîndră,-n cătane,  
 Tu rămîi de-mi spală haine;  
 Le spală în lacrimelc  
 Și în negre gîudurele;  
 5 Tiimito-le-n dor și jele  
 Pe fata pămîntului,  
 IV șuierul vîntului,  
 în țeara franțuzului.  
 Vude-o fi stcagu-nălțat,  
 10 De voinici încunjurat,  
 Acolo voi fi culcat,  
 Dar culcat și cum culcat? . . .  
 Cu pușca plină la cap,  
 Cu pistoale  
 15 La picioare ;  
 Iu pușcuță răzimat,  
 Cu gîndul la tine-n sat !

## DCXVIII

- Vino, maică, pîn'la cruce  
 De vezi neanițu cum mă duce,  
 Pe foaie de cucuruz  
 La Iralia din sus ;  
 5 Pe fcaia tuleului  
 Oblu n tara ceului!

## DCXIX

Sabie scăldată-n lapte,  
 Badea meu e dus departe;  
 Sabie scăldată-n sînge,  
 Taci, mîndruța, nu mai plînge !

## DCXX

- Bău îmi pare, Doamne, pare  
 C-a crescut Murășu mare,  
 De nu-i iaz  
 Și nici pîrlaz,  
 5 Să trec la mîndra acas';  
 Nici îi luntre  
 Și nici punte,  
 Să trec la mîndruța-n curte ! . . .  
 Nu știu Murășu-i de vină,  
 10 Că jelesc de la inimă,  
 Ori e țara cea străină?

## DCXXI

- Prin pădurea cu nuiele  
 Merg răgute tinerele,  
 Cîte trei, ori cîte patru,  
 De duc carte la-mpăratu.  
 5 Și voinicii osteneau,  
 Că povară grea duceau.  
 Floricică ș-o nuia,  
 Dară cartea cum era ? . !.  
 Scrisă, zău, cu mînile,  
 10 Blăstămau mumînilc;  
 Scrisă, zău, cu florile,  
 Blăstămau surorile;  
 Scrise cu lacrimile,  
 Blăstămau drăguțele !

## DCXXII

Pe din jos din Orăștie  
 Vin doi frați din cătănie.  
 Și fratele cel mai mare  
 Grăiește cu multă jale :

- 5 — Pune frate, niîna-n şale  
 ' Să tragem una de jale,  
 Că de cînd ne-a cătănit,  
 Plug din curte n-a ieşit,  
 Fiarele au ruginit,
- 10 Boii-n grajd că au murit  
 Şi caru a putrezit.  
 Pune, frate, mîna-n şale  
 Să cîntăm una de jale,  
 De-al măicuţii greu doruţ
- 15 Şi de dorul de tăicuţ,  
 Că de cînd ne-a cătănit,  
 Tare-or fi îmbătrînit  
 Şi tare or fi slăbit,  
 Deacă n-or fi şi murit !
- 20 Aşa voinicel cînta,  
 Iarba că se clătina  
 Frunza-n codru tremura  
 Şi foarte se-nduioşa.  
 Dar fratele cel mai mic
- 25 (De-i mai mic, e mai voinic)  
 Mîna-n şale că punea  
 Ş-aşa, zău, că-mi vierşuia :  
 Foaie verde trei nuiele,  
 Jele mi-i, zău, mare jele
- 30 De frunzuţa munţilor,  
 De dorul părinţilor;  
 Dar mi-i jele, frate, jele,  
 De-a cîmpului floricele,  
 De amarul mîndrei mele
- 35 Că drăguţii ochişori  
 Frumuşei şi negrişori  
 Or fi de lacrimi izvor;  
 Şi drăguţul obiăjel,  
 Bumeior, şi frumuşel,
- 40 O fi, zău, ea vai de el ! . . .  
 Bine vorba nu sfîrşea,  
 Iarba că se veştejea,  
 Piatra că se despica,  
 Frunza-n codru jos cădea,
- 45 Firea-ntreagă că jelea !

## DCXXIII

- Pe cel drum, pe rîticel,  
 Merg-un drag de voinicel  
 Cu mîndruţa după el.  
 Foaie verde ş-o alună,  
 5 Merg drăguţii împreună,  
 Şi mergeau, nu prea mergeau,  
 Că deodată se opreau  
 Şi pe iarbă s-aşezau,  
 De ospăţ că s-apucau.
- 10 — Na, mîndruţo, vin şi bea,  
 Că mai mult nu mi-i vedea,  
 C-a venit o carte iute,  
 Să mă duc între regute !  
 — Bade, bădişorul meu,
- 15 Dragul meu, binele meu,  
 Lasă, bade, nu te duce,  
 Că te scald în lapte dulce !  
 — Mîndră, mîndruleana mea,  
 Draga mea, comcara mea,
- 20 De m-ai scâlta şi-n vinars  
 Şi tot trebui să te las,  
 C-astă lume-i cu năcaz.  
 A venit o grea poruncă,  
 Ce de dragoste n-ascultă ;
- 25 A venit o grea urgie,  
 Ce de dragoste nu ştie !

## DCXXIV

- Foaie verde trei alace,  
 Fă-mă Doamne, ce mi-i face,  
 Fă-mă năframă tărcată  
 Peste cetate-aruncată,
- 5 Să văz frunza cum se-ngustă  
 Şi pe badea scos la muştră.  
 Frunză verde din trei sate,  
 Arde-te-ar focul, cetate !  
 Pe trei părţi cu lemne verzi,
- 10 Nici urma să nu-ţi mai vezi,

Pe de-o parte cu uscate,  
Că prea mulți ții în bănate  
Fără nici o dreptate !

## P/CXXV

- Plouă ploaie cu bulbuci  
Și tu. bade, tot te duci!  
— Eu mă duc, mîndruța mea,  
Că-i poruncă foarte grea.  
5 De-ar ploua ploaie de foc,  
Catana nu stă pe loc,  
Făr'numai cînd stă șilboc<sup>98</sup>!

## DCXXVI

- Of, săraca cătana,  
C indii-i vine porunca,  
își desculță opinca  
Și încalță papucul  
5 Și ia drum de-a lungul.  
Drumu-i bătut cu nisip,  
Merg cătanele tot rînd,  
Mai cîntînd și mai plîngînd !

## DCXXVII

Neamțule-n compania ta,  
Nu-i voinic ca bădița;  
Nemțule-n șireagul tău,  
Nu-i frumos ca mîndrul meu !

## DCXXVIII

- Murgule, coamă rotată,  
Mai seoate-mă-n deal odată  
Să-mi fac ochișorii roată,  
Să mă: uit în lumea toată  
5 Pe unde-am. umblat o dată.  
Și mă scoate pîn'la Tisă  
C-acolo-i tabăra-ntinsă;  
Ș-acolo sub fagii mici  
Sînt morminte de Voinici,  
10 Care s-au dus dup-aici!

## DCXXIX

- Mult mă-ntreabă inima,  
Știu unde-i Italia,  
Țeara, unde-i bădița?...  
Eu i-am spus inimei mele  
5 Că n-am fost și nici n-oi mere.  
Aș mere  
Și nu-i putere !

## DCXXX

- Draga badei, Măriucă,  
Vine neamțul să mă ducă,  
Să mă ducă la Brașeu,  
Ca să uit de dorul tău.  
5 Ducă-mă-n Italia  
Și eu tot nu te-oi uita !

## DCXXXI

M-a minat maica la vie  
Să-mi culeg maghiran mie,  
Maghiran de cel albuț  
Să fac peana la drăguț;  
Dar drăguțu mi-i cătană,  
Nu știu cum va purta peana !

## DCXXXII

- Măi neamțule, nu ți-i jele,  
Cînd vezi sînge pe curele,  
Izvor din spatele mele ?  
Măi neamțule, nu ți-i greu,  
5 Cînd vezi sînge pe ciacău,  
Izvorînd din capul meu?

## DCXXXIII

- Foaie verde iarbă rea,  
Maică, măiculeana mea,  
Eu mă duc la grea bătaie,  
Tu rămîi cu grîu-n paie.  
5 Pînă, maică, ți-oi veni,  
Grîul tot o putrezi;



Pînă ț-oi veni la poartă,  
 Poți, măicuță, să fii moartă;  
 Pînă ț-oi veni-n ocol,  
 10 Găsesc poate numai dor !

## 1)0 XXXIV

înalțate împărate,  
 Pune pace, nu te bate,  
 C-or cădea pe capu-ți toate.  
 Nu te-or bate tunurile,  
 5 Că te-or bate lacrimile,  
 Lacrimele mai celor  
 Ș-ale surioarelor  
 Ș-ale mîndrișoarelor  
 De dorul vornicilor !

## DCXXXV

înalțate împăiate,  
 Pune pace, nu te bate,  
 Că«s regute tinerele,  
 Nu te băga-n foc cu ele,  
 5 Ai avut mai învățate,  
 Jumătate-s împușcate  
 Și la ișpitai băgate !

## DCXXXVI

Haide, mîndră, pînă-n prag  
 De-mi dă gură, că-s beteag;  
 Haide, mîndră, pîn'la cruce  
 De vezi neamțul cum mă duce :  
 5 Cu cămașa nespălată,  
 Cu inima supărată ;  
 Fără pită, fără sare,  
 Numai cu pușca-n spinare  
 Și în loc de șese boi,  
 10 Pătrontașul dinapoi  
 Și în locul zbiciului,  
 Teaca panganetului<sup>99</sup>!

## DCXXXVII

Haideți, feciori, la cătane,  
 Să mîncăm pită cu carne;  
 Haideți, feciori, la bărbunc<sup>100</sup>,  
 Să> mîncăm carne de june !

## DCXXXVIII

Frunză verde foi de fragă,  
 Haide, maică, haide, dragă,  
 Cu poala plină de zloți  
 Și mă scoate dacă poți  
 5 De prin mîni de pe la hoți,  
 Că de-ai ști tu cum trăiesc,  
 Cum trăiesc, cum mă muncesc  
 Ț-ai încleșta minele  
 Și ț-ai plînge zilele;  
 10 Te-ai scula în miez de noapte  
 Și mi-ai ruga mie moarte !

## DCXXXIX

Bată-te crucea de neamț,  
 De tînăr m-ai pus în lanț;  
 De tînăr fără mustață  
 îmi țipași tu pușca-n brață :  
 5 Na, copile, și te-nvață,  
 Că pînă te-i învăța,  
 Multe palme-i căpăta !

## DCXL

Frunză verde de alun,  
 într-o joi după Crăciun  
 La cătane m-a luat,  
 Părul mi l-a retezat  
 5 Și departe c-am plecat.  
 Pentru o pușcă, arz-o focul,  
 îmi lăsași casa și locul;  
 Pentru o pușcă, arz-o para,  
 îmi lăsași locul și țeara;  
 10 Pentru o pușcă ruginită  
 Rămase casa jelită.

- Foaie verde de dudău,  
Rău ii stă muntelui, rău,  
Fără piatră, tară brazi,  
15 Ca și mie fără frați;  
Rău ii stă muntelui, rău,  
Fără piaîră, fără flori,  
Ca mie fără surori;  
Rău îi s1ă muntelui, rău,  
20 Fără piatră, fără biumă,  
Ca și mie fără mumă;  
Rău îi s1ă muntelui, rău,  
Fără brad și fără piatră,  
Ca și mie fără tată<sup>101</sup>!

## DCXLI

- Frunză verde săleioară,  
Trage-o eătană să moară  
Sasa. trage de cu milă  
Că moar<n țeară străină,  
5 Ba moare fără lumină  
Și la eaț> iară perină ;  
Sasa, trage cu năcaz  
Că nu-s scînduri spre sălaș,  
Nici nu-i pînză pe obraz,  
10 Nici îi maică cu mila  
Și nici soră cu gura,  
Făr'dobașu cu doba,  
Trîmbițaș cu trîmbița...  
Nu te, maică supăra,  
15 Că mai mor voinici așa !

## DCXLII

- Frunză A^rde lemn uscat,  
Rău, maică, m-ai blăstămat:  
Să calc cu picioarele,  
Cît aleargă soarele !...  
5 Am călcat țările toate,  
Italia jumătate.  
Foaie verde ș-o alună,  
Italia-i țeară bună,  
Fără mie-mi pare rea,

- 10 O>am șezut doi ani în ea,  
Departe de mîndră mea.  
Cît te uiți în lung și-n lat  
Xu mai vezi pămînt uscat,  
Ci tot ape turburele,  
10 Umblînd corăbii pe ele,  
Tot corăbii ferecate  
Ce pe mare stau plecate  
Și-s cu tunuri încărcate ;  
Tunuri mari și tunuri mici,  
20 La tot tunul cincii voinici.  
Hei, mare, apă sărată,  
Mai lasă-mă-afar-o dată,  
Să mai văz pămînt uscat,  
Să mai fiu o dat'băiat<sup>102</sup>!

## DCXLIII

- Frunză verde iarbă neagră,  
Cîți mă văd, toți mă întrebă  
De ce port maramă neagră /  
Las's-o port c-așa mi-i dragă,  
5 Că mi-i bădița cătană  
Și e dus de astă iarnă !

## DCXLIV

- Frunză verde dintr-un nuc,  
Vint-o vremea să mă duc,  
Să mă duc din satul meu  
Și ziua bună să-mi ieu  
5 De la frunza de pe munți,  
De la dulcii mei părinți;  
De la frunza de pe fagi  
Și de la dulcii mei frați;  
De la grădina cu flori,  
10 De la dulcile surori;  
De la fir de busuioc,  
De la feciorii din joc;  
De la frunză de cicoare,  
De la fetele fecioare,  
15 Din voioasa șăzătoare;  
De la mîndră rujă plină,

De la puica ce suspină  
 Și durerea nu-și alină;  
 De la mîndra rujă creață,  
 0 De la puica-mi albeneață  
 Oa și dalba dimineață.  
 Eămîneți cu toții-n pace,  
 Eu mă duc că n-am ce face,  
 Că-i poruncă-mpărătească...  
 Trebuie să se-mplinească !

## DCXLV

Foaie verde de secară,  
 Vestea rea o vînt în țară,  
 Să meargă feciorii iară  
 Unde nu-i tirul de iarbă,  
 5 Fără sînge pînă-n barbă,  
 Unde nu-i firul de grîu,  
 Fără sînge pînă-n brîu !

## DCXLVI

Foaie verde de secară,  
 A venit poruncă-n țeară,  
 Să meargă feciorii iară;  
 A venit cărți și pașuș<sup>103</sup>,  
 5 Să meargă la numărș;  
 Și rămîn măicuțele  
 Blăstămîndu-și zilele,  
 Stingîndu-și vederile  
 Vărsînd lă crimă<sup>11</sup>țelc,  
 10 Pe toate ulițele !  
 Și rămîn, boi înjuțați  
 Și părinții supărați;  
 Și rămîn boi în ocol,  
 Casele pline de dor !

## DCXLVIT

Prins-o fața să-nnegrească  
 Și păru să-mi cărunțească,  
 Că-s cătană-mpărătească !  
 Cărunțească  
 Și-nnegrească,  
 5 Numai mîndra să-mi trăiască  
 Cînd cu mîndra m-ci găsi,  
 Zău, iar voi întineri !

## DCXLVIII

Și mă cată, mamă, cată  
 Unde-s cătane grămadă,  
 La tabăra jumătate,  
 C-acolo-i ș-a mea dreptate.  
 5 Și mă cată, mamă, cată  
 (Dar să nu fii supărată),  
 La capul șireagului,  
 Chiar la poala steagului;  
 Eu acolo-i fi-ngropat,  
 10 Fără scîndură de brad.  
 Dumnezeu m-o milui  
 Și din mine-o răsări,  
 Din picioare  
 Mîndra floare,  
 15 Din păr  
 Mîndru călăpăr,  
 Din musteață  
 Mintă creață,  
 Din guriță  
 20 Fîntîniță,  
 Și din buze izvoarele,  
 Din ochi negri păhărele,  
 Ca să beai, maică, cu ele' -  
 Și să-ți mai alini din jele.  
 25 Să beai, să te lecuiești,  
 Pe min'să nu mă jelești !

## NOTE LA DOINE

## 1

Doina este poezia în care românul își dă la iveală simțămintele, tainele inimii sale. Aceste simțăminte pot fi de tristețe sau de bucurie, de dragoste, de dor, de entuziasm etc.; cu toate acestea însă, duiosia predomină în acest cântec caracteristic al săteanului nostru. În ceea ce privește originea cuvântului *doină*, părerile sînt deosebite. Dl. B.P. Hasdeu susține într-un studiu publicat în „Columna lui Traian ” și reprodus în „Transilvania” din 15 martie 1883, că *doina* ar fi de origine dacică.

## 2

Rele-s, bade, frigurile,  
Da-s mai rele dragostele I...

*Versul popular românesc este alcătuit de obicei din cîte patru picioare troheice, adică compuse din cîte două silabe, dintre care cea dintîi este lungă, iar a doua «curta, de ex.:*

Pe-o crenguță din dumbravă,  
Zace mirla rău beteagă...

*Piciorul din urmă poate să fie alcătuit și numai dintr-o singură silabă, de ex. :*

Vai de mine, ce-am ajuns  
Să iubesc pe sub ascuns...

*Afară de versul acesta se mai întrebuințează uneori și versul de trei picioare, de ex. :*

Lină Carolină,  
Floare din grădină

**sau**

Pe-un picior de plai,  
Pe-o gură de rai...

*Fiecare vers rimează cu cel următor sau cu cel dinaintea lui. Numai arareori se află în mijlocul vreunui cântec cîte un vers rătăcit, care nu-și găsește soț în privința rimei. De multe ori o rimă se continuă și în versurile următoare, de ex.:*

Ai, săracă mlndra mea  
Cu brîu roșu se-ncingea,  
Inima mi-o aprindea,  
Cu dragostea mă vindea I...

*Oîteodată versul de patru picioare se împarte în două versulețe de cîte două picioare, de ex. :*

Făr' pe lună  
Voie bună  
Și pe stele  
Dor și jele ...

sau

Codru-i mare,  
Frunză n-are;  
O avut  
Și b-a pierdut

Nu arareori se înlîmplă ca vreunul din picioare să fie defectuos în privința accentuării. Așa este, de ex., piciorul al patrulea din versurile citate în fruntea acestei note. În cîntec însă românul evitează, pe cît se poate, o pronunțare nepotrivită.

3

V. 3:

Maica din friguri mă scoate . . .

Alziune la doftoriile de casă și la priceperea bătrînelor de a vindeca fel de fel de boale.

4

V.1 și 2 :

De n-ar fi ochi și sprîncene  
N-ar mai fi păcate grele. . .

Într-o variantă se zice

De n-ar fi ochi și sprîncene,  
Inima mea n-ar mai geme,  
Dar ochi și sprîncene sînt  
Și mă bagă în pămînt!

Într-o altă variantă se adaugă după 2 :

Dar cînd la ele privesc,  
Nu poci să nu le iubesc!

Versurile 5 și 6 :

Ochii și sprîncenele,  
Alea fac păcatele

Sînt proverbiale.

5

V.1 și 2:

Cît de mare-l pămîntu.  
Ce-i mai rău ca uritu? . . .

Sau după o variantă :

Rău e, Doamne, urltu,  
Care uscă pămîntu... etc.

6

V. 2:

Doar tu *mi-ai făcut ceva*,  
De nu te mai poci uita! . . .

Mi-ai făcut *ceva* = ni-ai vrăjit, m-ai fărmeecat. „Parcă i-a făcut *ceva* !” se zice despre o persoană care se simte tare atrasă de o a doua.

7

V. 4 :

*Dragostea eapu mi-l pune*

„îmi pune capul cutare și cutare lucru”, idiotism românesc foarte adeseori întrebuințat. De ex. : cui ăruia îi pune capul jocul, băutura, mîncarea bună etc.

8

între nefericita mierlă sau mirlă (care veșnic cernită își jelește soțul ce l-a avut pe cînd era încă fală de crai și la a cărui moarte s-a prefăcut în pasăre cîntăreață, după cum spune legenda) și lainicul etic poporul a aflat o gingașă legătură.

9

V. 2 :

*Trei zile la domni aș face . . .*

Aluziune Îs vremea iobăgiei.

10

Săteanul nostru crede în puterea farmecelor (vrăjilor), diochiului etc. Cel fărmeecat nu mai știe nimica de capul său, ci se supune orbește dorințelor persoanei care i-a sucit mințile.

11

V. 3

*Că nu poci ședea la scoale*

Eroul n cestor versuri este student, de bună seamă din Blaj.

12

V. 5 și 6 :

*Nice ziua cu lucru*

*Nice noaptea cu somnii. . .*

*Nice* se întrebuințează în multe părți ale Ardealului (mai cu seamă în părțile centrale) în loc de *nici*. Nu arareori *i* final de la *nici* se lungeste în cîntec și astfel, de ex., versurile de mai sus se pronunță în unele locuri în felul următor :

*Nicii* ziua cu lucru,

***Nicit*** noaptea cu somnu. . .

13

V.2. *Ciriptuc* ca paserile ... într-o variantă se zice.. *Chiscuiesc* ca paserile.

11

V.5 și 6

*Dară nu-s toate curate,*

*Ci-s cu dracu mestecate . . .*

într-o variantă se adaugă după aceste versuri ca încheiere :

Da cine le-o mestecat?  
Două fete dintr-un sat !

## 15

V. 21-24

Cind măicuța m-a scădat,  
F.a ciupa că mi-a țipat  
Tot In umbra nucilor  
Spre chinul voinicilor I

Eomâncele au obicei a vărsa apa în care și-au scădat copiii și cu deosebire copilele (ciupa) la tulpina unui nuc. Asemenea fac fetele cu apa în care s-a (sic !) spălat. Totodată, părul ce le rămîne la pieptănat, îl vîră fetele într-o scorbură de nuc, căci astfel cred ele că vor avea totdeauna coade lungi și frumoase.

## 16

Mîndră mea, mîndră Mărie,  
Scrisă-i fața ta-n hîrtie I

Adecă : fața ta e ca și zugrăvită pe hîrtie ! Este de însemnat expresiunea :*parcă-i scris*, expresiune întrebuințată față de un lucru făcut cum se cade, de ex. : un car, un vestmînt etc.

## 17

V.2 :

Vreme-i să ne și hulim ! . . .

într-o variantă sa zi'e

Vreme-i să ne *ciufulim*

A se ciufuli sau ciufuliii = a se batjocori.

## 18

V. 12

Să mă-nvăț și eu a scrie . . .

După acest vers se adaugă într-o variantă, ca sfîrșit :

Scrie badea mănunțel  
Pe frunză de petrînjel,  
Să mă duc plnă la el!

## 19

V. 10 și 11

Și cu pennrt^frumusea  
Căculă pe voia mea . . .

într-o marc parte a ardealului, svîrla (vrîsta) de flori sau de verdeață ce și-o pun flăcăii la căciulă sari la pălărie se numește *peana*.

## 20

## V. 4

Într-o variantă se zice :

Măcar cum mi-o ocărăşte . . .

Barem cum mi-o ciufuleşte.

## 21

Într-o altă variantă, după

Nu-i ca fata-ardelenească. . . ,

urmează numai versurile :

Cu briu roşu ea se-ncinge,  
Din obraz ii pică slnge,  
Şi cu cizme roşi se-ncalţă,  
La inimă te dezgheaţă I

## 22

V.5 şi v. 10 :

Mînînd boii: *cea* Virag I

Mînînd boii: *ho* Bodor I

*Cea* şi *ho* sînt strigăte întrebuintate pentru boi. Boul de pe partea stingă a tînjelei se numeşte *boul de cea*, iar cel de pe partea dreaptă *boul de hăis* (*hois*, *his* şi în unele părţi *oidea*). *Virag* şi *Bodor* sînt nume de boi. În Ardeal auzi mai rar numele româneşti Plăvan, Bourean, Roşei decît Siloi, Bendea, Cendea, Bârna, Daru şi alte numiri ungureşti. Asemenea, pe lîngă Eoibu, Suru, Albu, Murgu, Mocan etc. (nume de cai), găseşti şi Şargu, Dereş, Oinoş, Bator etc. Vacile însă au mai peste tot nume româneşti, ca : Florica, Joiana, Plăvana, Surica etc.

## 23

V. 5 şi fi

Dragu-mi-i badiu din joc,  
Că miroase-a busuioc I

Fetele române au obicei a duce cu sine la joc unul sau mai multe fire de busuioc. Totodată, mamele feciorilor, cînd întorcesc cămăşile acestora, obişnuiesc a pune printre ele această plantă bine mirositoare. Busuiocul se consideră ca o floare aducătoare de noroc, pentru aceea se şi găseşte la orişicare casă.

## 24

Dovadă despre hărnicia românelor !

## 25

Muşcata, tămîiţa, maghiranul, rosmarinul, garoafele, lemnul Domnului etc, sînt, pe lîngă busuioc, *florile* cele mai favorite ale românilor.



## 26

V.3 și 4

Pe duminică ce vine.  
 Sil-și gătească *peana* bine . . .

Despre cuvântul *peana*, vezi nota 19. Jocurile de pe la sate se țin numai în dulce, și anume duminica și sărbătoarea.

## 27

*Cucul* este proorocul săteanului nostru. Primăvara, când trece prin codru, românul întreabă cu glas mare : „Cucuie, câți ani îmi dai?” Și apoi numără cu luare aminte de câte ori răsună monotonul „cucu !” al păsării cu pene sure.

## 28

într-o variantă a acestui cântec :

Auzi, mândră, cucul cântă,  
 Ieși afară și-1 ascultă!  
 De ți-a cînta cucul bine,  
 Ia-ți hainele, hai cu mine ;  
 5 De ți-a cînta cucul rău,  
 Mai rămîi în satul tău!

## 29

V. 2 :

Mută-ți casa lângă noi . . .

într-o variantă se zice :

Vino pe seară la noi . . .

## 30

V. 16 :

Și-acum nu te poci lăsare !

Terminațiunea *are* se îrl rebuînțează de multe ori în versuri pentru potriveală (rimă), nu numai la verbe, ci chiar și la substantive. De ex. :

Frunză verde și frunzare,  
 Măi bădiță Ionare, etc. . . .

## 31

Pe lângă v. 2 :

Că Murășu-i apă hună.

Se mai află si variantele

Că Trnava-i apă bună . . .  
 Că-apa dinire hokle-i bună . . .  
 Că-apa de la popa-i bună.

și

## 32

Într-o variantă se adaugă de la 8 încolo :

Nu ştiu cine s-a aflat.  
De porau ni la tăiat  
Şi dragostea ne-a stricat!

## 33

V. 11 și 11'

Cînd se suie pe curele  
Şi-mi dau buze subţirele

Se înţeleg curelele de la opinci.

## 34

Într-o variantă se adaugă ca sfîrşit versurile :

Bade, bade, dragul meu,  
Dragul meu, binele meu,  
Să nu dai în boi prea tare,  
Că se strică la spinare!

## 35

V. 9 :

v

Lacrămile rău mă stinge

În poezie, ca și în vorbirea obișnuită, se pune nu arareori predicatul în singular, pe cînd subiectul este în plural.

## 36

CXCXY, v. 1 :

Și nu-*nchepi*, dorule-n ele 1

*închepi* în loc de încapi; provincialism.

## 37

În loc de v.3 și 4 se zice într-o variantă

Drumul Clujului se gată,  
Al dorului niciodată !

## 38

V. 5 și 7 se mai găsesc și în forma următoare :

Bădița-i cu suman sur  
Bădița-i cu suman alb.

## 39

V. 18 și 19

Și măicuța pricepură  
Și din grai așa qrăiră :

Construcție mai iar întrebuițată. Numai din cînd în cînd auzi pe cîte o babă sau pe cîte un moșneag tu pletele ea argintul zicînd, de ex. : Muriră bietul cutare sau cutare !"

## 40

V. ultim :

In curte de mutu-meu

*Mut* = porecla, pentru bărbat.

## 41

V.3 și 5 :

și Luna-i sus de-o suliță . . .  
Luna-i sus de trei zvrlite . . .

Așa se măsoară drumul lunii și al soarelui la poporul nostru.

## 42

într-o variantă se zice în v.9, în loc de :

De-i vedea, că s-adincește . . .  
De-i vedea, că se corlește . . .

## 43

Aceste versuri se găsesc și în următoare formă :

Eu mă duc, mîndră, ca mine,  
Inima la tin'rămîne . . .  
Grijește-mi-o, mîndră, bine!  
Mi-o-nvăluie-n chischineu  
5 Și mi-o bagă-n sinul tău.  
De-i vedea că înverzește,  
Poți să Iragi a mea nădejde;  
De-i vedea că s-a-nnegrit,  
S-a-nnegrit,  
10 A mucezit  
Iați nădejdea de la mine,  
Că eu nu mai știu de tine!

## 44

V.9 :

Și pădurea loc frumos .

într-o varianta se zice :

Și pădurea tot livezi . ,

## 45

Fata din acest cîntec de bună seamă că se afla în Sibiu la slujit.

## 46

V.5 :

Șede la masă și coasă . . .

Se al'ă și în următoarele forme :

Șede pe *polmod* și coasă . . .

Șede pe *vatră* și coasă . . .

Șede-n *fereastră* și coasă .

Ouvîntul *polmod* din varianta primă se exprimă și *pomnol* și *polmon*, și însemnează prispă. În fine, într-o altă variantă, între v.5 și 6 se află intercalate cuvintele ;

Cu arnici și cu mătasă.

## 47

V.3 :

Fă-mă strugure diu vie . . .

într-o variantă :

Fă-mă pasăre negrie . . .

## 48

într-o variantă se zice de la v.4 încolo :

5 Cu ațta am noroc,  
Că nu stau de fel în loc.  
Că m-aș aprinde de tot  
Ș-aș arde cu bobotaie  
Ca și-o giradă de paie !

## 49

într-o variantă se zice în loc de v.3 și 4

Și încet, dcrule-ncet,  
Că puica-i pe loc secret !

## 50

într-o variantă se adaugă după v.3, ca sfîrșit :

Făr' pe lună  
5 Voie bună  
Și pe stele  
Dor și jele !

x

Cuvîntul „porunci” din versul „Nici n-am pe cin-poiunci” înseamnă a comunica, a împăr-tăși. Ce mai poruncești la cei de acasă? = Ce veste mai trimeți la cei de acasă?.

## 51

V.3 :

La bādila-n *buzunar*în unele locuri se zice *buzdunar*, în loc de *buzunar*.

## 52

V.8

Do s-a dus pe Jiu la vale. . . .

O mare parte din transilvănenii (nu numai români) trece vara în Eomânia, ca astfel să-și agonisească ceva pentru a putea plăti birurile de acasă.

## 53

V.1 : *Bâlgărad* = Bălgrad = Alba — Iuli'a.

## 54

V.2 :

M-aș dade cu badea-n țeară. . . .

*Țeară* (țară) = Țara Bomânească (Muntenia). Eomânii ardeleni îi numesc pe cei din Eomânia „țăreni”.

## 55

V. 8 :

Badea-n *cap* nu m-o *legat*= Badea nu m-a făcut soția lui. Fetele umblă cu capul gol sau își pun câte o cîrpă (maramă), pe cînd nevestele sînt *înelite*, adică îmbrobodite cu ștergare (chindeie).

## 56

O variantă începe astfel

Foie verde de dudău,  
 Bade, badișorul meu,  
 Aseară cînd însăra,  
 Murgu-alară necheza.  
 5 Eu murgu 1-ani dezlegat  
 Bine că l-am săturat,  
 În Nistir l-am adăpat,  
 În grajd apoi l-am băgat  
 Și pe tin'te-am așteptat.  
 10 Dar văzînd că nu mai vii,  
 ele. etc.

## • 57 . . .

într-o variantă se maj adaugă după v.6 :

Plîngi, măicuță, după el,  
 C-a fost voinic tinerel.  
 — Aș plînge și mi-i rușine,

10 Că mi-a ieși veste-an lume ;  
Aș plînge da-s tinerea,  
Și mi-a ieși veste rea !

58

Y.2

Că *scrisa* noastră-i așa . . .

Scrisa, ursita, soartea.

59

Sau

Cruce mîndra, cruce dulce,  
Cruce în pămînt mă duce ;  
Cruce mîndra, cruce dragă,  
Cruce în pămînt mă bagă !

În unele Jocuri, cuvîntul *cruce* se întrebuițează ca adresă (numire) față de fete și neveste mai tinere.

60

Y.2 :

Cu cizme roșii-n picioare. . .

Pînă mai ieri alaltăieri fetele și nevestele cele tinere purtau în zi de sărbătoare de obicei cizme roșii. În unele locuri se purtau și cizme galbene. Astăzi aceste culori au ieșit din modă în cele mai multe părți.

01

Y.1 și 2

Deal cu deal nu se-nfîlnește  
Om la om trage nădejde !

se întrebuițează ca zicală (proverb).

62

într-o variantă se zice de la v.3 încolo

De doi ani și jumătate  
5 Ibovnică-n dreptate ;  
Da acum d-o săptămîină  
M-a urît pentr-o minciună  
Pare că-i alta mai bună !

63

La sătenii noștri —ta de obicei la oamenii din popor — , în cele mai multe cazuri căsătoriile nu se fac atît în urma legăturilor de dragoste ale tinerilor, cît mai mult după bună chibzuiala părinților. În chipul acesta se poate întîmpla foarte lesne ca cei căsătoriți să nu se potrivească de loc unul cu altul și să ducă traiul cel mai rău. Mai ales partea femeiască este expusă în cazuri de asemenea natură la suferințele celș mai grele. Așa se nasc jeluirile de felul celor cuprinse ta colecțiunea de față,

64

V.27 și 28 :

Spate tare-ncîrligate  
Buze mari și lăbărțate !

Într-o variantă se zice :

Spate tare *cirjobate*,  
Buze mari, *dăbălăzate* !

65

V. 51 :

Și cu neamul *slabului* !

*Neamul slabului* se înțelege în privința năravurilor. Om slab = om de nimica.

66

V.10 :

Să *tti zile* pentru mine

*A ținea zile* = a ajuna. Eomânii și mai cu seamă româncele au obicei a ținea postul cel mai strict (a se lipsi eu totul de mâncare) într-o zi anumită dintr-o bucată de vreme oarecare. Aceasta o fac ei parte pentru expierea vreunui păcat, parte pentru delăturarea vreunei primejdii amenințătoare.

67

V.9 și 11

*Podul de anjint și podul de aramă* sînt închipuiri ale poporului pentru lumea cealaltă

68

Aceste versuri se potrivesc și pentru un băiat, care a fost băgat slugă într-un loc rău.

69

V.4 :

Și legat-a *doi urfi* . . .

adecă doi care se urăsc.

70

V.12 :

Veștedă rujă-n cenușă . . .

Într-o variantă se zice

Roșmarin verde-n cenușă . . .

71

O variantă zice

Du-te, dor, cu glandurile  
Pe la toate plugurile,  
La un plug cu șese boi,  
Acolo-s *poganici* doi,

- 5 Poganiul cel mai mic  
 Acela mi-a fost iubit,  
 Poganiul cel mai mare  
 Cea mi-a fost drag mai tare.  
 De te-or întreba ce fac,  
 10 Spune că m-am măritat;  
 De-or întreba cum mi-e traiul  
 Spune-le că cu vătraiul!

*Poganiei* — minator de boi (mai cu seamă un băiețandru).

72

V. 26 și 21

Nici de dulce  
 Să se spurce!

Acela caic mănîneă de dulce în post se zice că se spurcă. Aici însă „să se spurce” are înțeles satiric.

73

V.5 ; D'o; este o exclamare de duiosie. Vezi nota 4, p.89 din colecția d-lui Mirou Pompiliu, intitulată» *Balade populare române* (Iași, 1870, tip. Junimei).

74

*Fapt* -- fărmeătură.

V. 1 :

De-aici pînă-n satul meu . . .

într-o variantă se zice

Din Sebeș pînă-n Cergău . . .

76

Și:

- Vai, vai, vai, inima mea,  
 Multu-i bună, multu-i rea,  
 Multu-i neagră ca țina,  
 Ca țina după ogoare,  
 5 Care-i călcată de care . . .  
 Călcată de boi domnești  
 Și de cară birișești!

77

V. 13 :

Mai voinic și mai legat . . .

într-o variantă se zice

.Mai voinic, mai țințălat . . .



78

V. 4 :

Dar *mi-s* florarea florilor

Această construcție se întrebuițează în Banat și în unele părți ale Ardealului.

79

V.5 :

Eu ies și mă *spățiresc* . . .

Eroul acestor *veisuri* trebuie să fi fost cătănă cezaro-crăiască. Cătanele și aceia care au fost cătane obișnuiesc a-și împetrița vorbirea cu cuvinte străine, ca *spățiresc*, *ruculuiesc* etc.

80

V. 5 :

Peana mindră de *păunii* . . .

*TJ* final de la cuvântul *păunu* s-a pus numai pentru rimă și pentru completarea versului. Asemenea „licențe poetice” se găsesc deseori în poeziile populare. În Brașov și în câteva sate din prejurul acestui oraș nu se completează cuvintele cu *u*, ci cu *î*.

81

V. 17 și 18 :

Ca firuțul paiului  
De-asupra *fumariului!*

*Fumariu* = locul de unde iese fumul = coș, urloi. Casele românilor mai înainte erau mai toate acoperite cu paie.

82

V. 7 :

Nu m-ai urit *de măgari*

*De măgan* (ungui ism) — din îndemn propriu.

83

V. 17 :

Nu ca boaghia *hai* urită !

*Hăl* și *hai* (pronume) în loc de cel și cea (ăl, a).

' 84

V. 10 :

Din arat plnă-n *cărat* !

*Cărat* = ' căratul (dusul) bucatelor de pe câmp.

85

într-o variantă se adaugă după v. 14 ca sfârșit:

15 Și, leliță, ce mi-i da,  
Că și eu te-oi blestema;  
Cîndu-i trage cu acul,

Să se rumpă bumbacul:  
 Bumbacul să fie rău,  
 20 Să-l înnozi cu dorul meu !

86

Versurile :

Cine calcă jurământul  
 Nu-l primește nici pământul '

sînt proverbiale.

87

într-o variantă se zice în locul versurilor 7 și 8 :

într-un vîrf de solovîrf,  
 La o margine de tîrg . . .

88

V. 15 :

Să-l mince viermii *de tăt* . . .*De tăt* = de tot; *tăie* = toate. Așa se rostește acest cuvînt în unele părți ale Ardealului.

89

Eonianul din Ardeal și din Țara Ungurească a dovedit de repețite ori că este ostaș vrednic, care nu părăsește cîmpul de luptă cu una, cu două. Cu toate acestea, *cătănia* n-a fost în stare a exercita un farmec deosebit asupra omului nostru din popor, și anume cu deosebire din cauză că cel luat la cătane era trimis pentru ani întregi peste nouă mări și țări, între oameni străini, cu care nu se putea înțelege nici în vorbă, nici în obiceiuri.

90

V. 2 :

Bucuros aș fi *răgulă*. . .

*Răgută* — recrut. Militarii noștri în cele mai multe cazuri transformă termenii ostășești străini după cum le vine lor mai bine la socoteală. Așa, de ex., din *Zapfenstreich* (*retrăite* fr.) ei fac *f-i-upistrac*, din *Abschieä*, *hopșit*, din *BroăsaTc*, *bropc*, din *Reibstok*, *krăștoc*, din *Dunclelarreșt*, *dun<jarisU\* din *Oberstlieutenant*, *obișlainic*, din *Schildwache*, *șilboc* etc.

91

V. 7 : *Tin* = ofițer.

92

• • •

V. 20 : *Lcyman* = locotenent (*lieutenant*).

93

V. 5 și 6

Pătrontașu mijlocul  
 Și vițelu țot trupul • > .

*Pătrontaș* (patrînlaș) = cartușieră (nemț. *Patrontasche*). Vițel (bornfu) = traista care o ducе ostașul în spate. Această traistă este făcută în Austro—Ungaria din piele de vițel.

94,

V.5 și 6 :

Merg muminele gemînd  
Și tătini suspinînd . . .

*Mumîna* și *tătînc* sînt forme mai rar întrebuintate de la mamă și tată.

95

V. 7 : *Ciacănl* este un fel de chipiu de paradă.

96

V. 8 : *Oliđă* = șir, rînd (nemț. *Glied*).

97

V. 9 și 10

Pe barburul dinainte  
Pune plug cu șese vite . . .

După cît am afla r, *barburul* este o chindisitură în formă de triunghi. De altfel, cuvîntul *barbur* se întrebuintează și fală de alte luciuri. De ex. barbuiul (barba) topoiului etc.

98

V. 7 : *Șilbuc* = ^irajă, sentinelă (nemț. *Svhildwache*).

99

V. 12 : *Panganet* = (spanganet) = baionetă.

100

V. 3 :

Haiđeți, feciori, la bărbunc . . .

*Bărbunc* (vărbunc) = înrolare la miliție (nemț. *Werbung*). Aceste versuri datează din timpul cînd flăcăii se ademeneau cu jocuri și cu chefuri, ca să intre în miliție.

101

într-o variantă se adaugă după v.24 ca încheiere :

25 Vine vîntul dinspre munți  
Și-i cu dor de la părinți.  
Tare suflă vînturile,  
Rău mă strică gindurile;  
Tare suflă vînturi reci,  
30 Rău mă strică gînduri șecj!

**332**

I. tt. JAENIK - A. BÎE8EAKO

**102**

îiitr-o variantă, se zice de la v. 21 încolo :

Hei, mare, apă sărată,  
Ești cu lacrimi mestecată;  
Lacrimi de-a voinicilor  
De dorul mîndruțelor  
25 Și de-al măicuțelor !

**103**

**V. 4 :**

Au venit cărți și pașuș .

*Carte* ⇒ scrisoare, poruncă. *Pașuș* = *passe port* (fr.)

## STRIGĂTURI

Decît c-o eeteră rea,  
Mai bine cu gura mea.  
Cetera-i cu patru strune  
Și mai rele și mai bune...  
5 Gura mea toate le spune;  
Cetera mai și greșește...  
Gura mea le potrivește !

(Strigături din Ardeal)<sup>1</sup>

## STRIGĂTURI

## GLUMEȚE

### I

Ciiiie joacă și nu strigă,  
Face-i-s-ar gura strîmbă,  
C-așa-i joeu românesc  
Cu strigăt ardelenesc,  
5 Oînd l-auz mă-n veselesc !

### II

Drag mi-i jocul românesc,  
Dar nu știu cum să-l pornesc;  
Și de nu l-oi porni bine,  
Lesne voi păți rușine !

### III

Zică cine ce va vrea,  
Eu tot joc pe voia mea...  
Ori urîță, < ri fumoasă,  
Că e tot din vița noastră !  
5 Haide măi<sup>2</sup> !

### IV

Place-mi mie d-a juca  
Cu drăguța d-a! tui a<sup>3</sup>,  
Că să uită pe sub gene  
Și de mine că ș-o teme !  
5 Așa copile !

### V

Strigă, strigă, să se strîngă  
Fetele din vait a lungă  
Ca oițele la strungă;  
Toată ziua să jucăm,  
5 Seara să le sărutăm !

### VI

Foaie verde trei bujori,  
Aveți grijă, măi feciori...  
Iată vine-a mea drăguță  
Cu cătrînța cu zăluță;  
5 Aveți grijă s-o jucați,  
Numai să n-o sărutați !  
Mină,mină măi

### VII

Altu joac-o țirișoară  
Și-l lovește, Doamne,-o boală  
De trei luni nu să mai scoală  
Da eu și cu mândruța  
5 Jucăm, zău, toată ziua  
Și n-avem nici pe naiba !  
Na, copile, na

### VIII

M-a minat maica la joc,  
Cremene și foc !  
Să joc fata cea frumoasă,  
Cremene și iască !  
5 Dar din trei cine l-a ști !  
Cea frumoasă care-a fi !  
Tot așa, copii

### IX

Frunză verde de pe soc,  
Vino, mîrdră, să te joc !  
Să te joc să fii jucată...  
Să mă pomenești vreodată !

X

Acuma m-am tulburat  
La jucat și la strigat !  
— Mai taci, vere, nu te face,  
Că nu joci cu cine-ți place !

XI

Vai, mîndro, bine ț-ar sta,  
De-aș juca cu dumneata;  
Da eu joc cu cine-mi place  
Și tu n-ai ce dracu-mi face.

XII

De "ce joc d-ai-aș juca,  
Mînă, mînă, mîi !  
Pare că-s făcut așa.  
Tot așa, mîi !

XIII

Dragele mele nepoate,  
Nu vă pot juca pe toate;  
Faceți bine si iertați,  
Că pe i'nd toate jucați !  
ișă mîi !

XIV

Mîndră maic-am mai avut !  
Co]il mîndru m-a făcut;  
M-o băiat cu flori de munte,  
Toii gura să mi-o asculte...  
Miudrele să mi-o sărute !  
Hop așa, mîi !

XV

Pășărtică de pe culme,  
lăită-mă, mîndro, de glume :  
Că nu-i om să nu glumească  
Și să nu păcătuiască !

XVI

De-aici pîn'la Făgăraș,  
Nu-mi trebuie ceteraș ;  
Ceteraș e gura mea  
Și-mi poci zice, cînd oi vrea.

XVII

XJiu, iu, pînă ce-s Viu,  
Dac-oi muri, mort să fiu !  
TJiu, iu, că și-n mermînt,  
Eu tot trebuie să cînt !

XVIII

Am o rîză de inel  
Ș-o drăguță-n Ciuguzel;  
Na copile !  
Am o rîză de verigă  
5 Ș-o drăguță-n Șeica Mică !  
Mînă, mînă mîi !

XIX

Zi, țigane, pînă mîne,  
Că mîndruții-i pare bine ;  
Zi, țigane, zi drăguț,  
Pîn' ce-oi rămîne a desculț !

XX

Bate, Doamne, și mai ține  
Cîte-o mîndra lîngă mine;  
Bate, Doamne, și mai lasă  
Cîte-o mîndră-n cîte-o casă !

XXI

TJșurelu-s, ușurel,  
C-am mîncat carne de miel  
Și costiță de purcel;  
Da și mîndra-i ușurea,  
5 C-a mîncat carne de mia  
Și costiță de porcea !



## XXII

Știutu-te-a dracu, lele,  
Că ți-e trupu floricele  
Și gura fagur de miere !  
Că de mult te-aș fi luat  
5 Ș-acuma ți-aș fi bărbat !

## XXIII

Tătăișă bătaușă,  
Draga badiului brîndușă,  
Fă-mi cămașă de fuior,  
Că mi-i gîndu să mă-nsor,  
5 Să iau fata lui Bujor...  
Dară nu te supăra,  
Că și de m-oi însura,  
Eu de loc nu te-oi uita !

## XXIV

Vai de mine, ce să fac,  
Că toate fetele-mi plac...  
Nevestele moarte-mi fac.  
Moarte-mi fac nevestele,  
5 Dar mă-nvie fetele,  
Ș-așa-mi duc eu zilele !

## XXV

Sărută-mă, gornieeasă,  
Că gornicu nu-i acasă',  
Că s-o dus pe vale-n sus...  
Doar nu-s cară de ajuns !

## XXVI

Pe seară să te gătești,  
Copilă ce ești !  
Că deseară viu la voi,  
Copilită hăi !  
5 Să te cer de la ai tăi.  
Mîn-o, mîn-o măi!

## XXVII

Asta mie mi-o plăcut,  
Numai maică-sa n-o vrut;  
Asta mie mi-o plăcea,  
Numai maică-sa n-o vrea...  
5 Vai, tuna-te-ar lume rea !

## XXVIII

Haide, mîndra, să pornim,  
Tocma-n Blaj să ne oprim,  
C-acolo-i vinul mai dulce  
Și-i cupa cu două duce<sup>5</sup>!

## XXIX

Hop leliță, lelișoară,  
Nu lăsa voinic să moară  
Pentr-un pic de gurișoară.  
Pentr-o țină și cu treabă,  
5 Nici chiar popa nu te-ntreabă  
Pentru-un pic de sărutat,  
Nici popa hu-ți dă păcat!

## XXX

Mîndra, mîndruleana mea,  
Boagă-te de maică-ta,  
Să te sloboază seara,  
Batăr pînă la porțiță  
5 Numa-n laibăr și-n cretință,  
Să dai badiului guriță !

## XXXI

Pînă ce iubeam copile,  
Mai era ceva de mine;  
Dar decînd iubesc neveste,  
Crește barba fără veste !  
a Așa măi!

## XXXII

Uiu, iu, mi-am luat de seamă :  
Iepurașu-i bun de zeamă,  
Iepuroaica de friptură...  
Lelea de țucat în gură !

## XXXIII

Place-mi mîndra cinășea,  
Că mi-i fală-n tîrg cu ea ! ,

## XXXIV

Fonie verde trei alace,  
Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,  
Fă-mă, Doamne, lemn de tufă  
Să mă taie mîndra furcă,  
5 Să mă ducă-n șezătoare,  
Să mă ție-n brățișoare !

## XXXV

Mîndra, mîndruleana mea,  
Dracul negru te-o știut  
Că ai gură de vîndut,  
Că și eu mi-aș fi luat  
5 Pe vreo zi de secerat !

## XXXVI

— Mîndra, buze marmanzii,  
Dar pe-a cui seamă le ții?  
— I)ară și pe-a dumitale  
De i avea bună purtare !

## XXXVII

Mîndra mea, mîndra de domn,  
Nu mă dragosti prin somn;  
Cînd gîndesc să dorm mai bine,  
Tu te drăgostești cu mine !

## XXXVIII

Mă uitai prin pomișori,  
Văzui negri ochișori...  
Veniți după ei feciori,  
Să ne facem vînători !  
5 Zi, măi, zi !

## XXXIX

Pentru tine, tu Ileana,  
Mi-a pierit iarba-n poiană.  
Pentru tine, Măriucă,  
Mi-a pierit iarba pe luncă.  
5 Pentru tine, mîndra băi,  
Mi-a pierit iarba-ntre văi  
Și bucatele-n hotară,  
Nouă clăi și nouă cară,  
Nouă cară de secară  
10 Și nouă de grîu de vară !  
Așa zău, copile !

## XL

Strigă, strigă tot așa  
Să răsune ulița,  
Ulița la mîndruța,  
Să deschiză portița  
5 Și s-aprinză lumina.  
Așa, măi !

## XLI

Pentru tine, mîndruliță,  
Mă rup cîinii pe uliță;  
Pentru tine, rujă-nvoaltă,  
Mă rup cîinii și mă latră.  
Aoleo !

## XLII

Aseară-nsărai pe coastă  
Pentru-un pic de gură proastă;  
Hop așa !

Aseară-nserai la cruce  
5 Pentr-o țîr' de gură dulce.  
Trage, măi !

## XLIII

Boii-n rîț și eu la mîndra,  
Vin jurații să-mi ia tundra;  
Mei cu mîndra, nici cu tundra,  
Fire-ar a nalbei dobînda !  
5 Zi, măi, zi !

## XLIV

Cîte fete-s cu mărgele  
Hop măi, hop !  
Toate-s drăguței e mele ;  
Haide-așa, măi !  
5 Cîte fete-s eu cercei,  
Hop copile !  
Toate-așteaptă să le cei;  
Mînă, mînă, măi !

## XLV

Muierușcădin Bercuț  
Cu pieptarul cel mîndruț,  
De ce dracul n-am aflat  
Că tu ești <e măritat,  
5 Că și eu te-aș fi luat  
Și acum n-aș fi strigat  
Și **din** greu n-aș fi oftat !  
Mînă, mînă, măi !

## XLVI

Draga mea ș-a cui te ține,  
Lasă-mă-n brațe la tine ;  
Draga mea și-a cui te are,  
Lasă-mă-n brațele tale,  
5 Că nu mai poci de picioare !

## XLVII

**Mîndra** cu ochii bărnaci,  
Albă ești, dar nu-mi prea placi;

Mîndra cu ochii negrii,  
Albă ești, dar nu-mi trebui,  
5 Că-s fecior, nu mărăcine,  
Să mă iubesc cu oricine !

## XLVIII

Zis-a maica să mă-nsor  
Să-i aduc un ajutor,  
S-o mai dea de cel cuptor....  
Cîteodată  
Și de vatră !

## XLIX

Mei o mîndra n-ai afla.  
Care să grăiasc-așa :  
Bagă-ți banii în curea !  
Mei o mîndra nu ț-ar zice :  
5 Mi-ți bea banii, măi voinice,  
Că banii ț-or trebui,  
Dacă te-i căsători !

## L

Puiculiță, pui păun,  
Treci la badea peste drum  
Să cercăm vinul de-i bun.  
Vinu-i roșu dulcișor,  
5 Ca și dalbu-ți obrăjor,  
Că-i din boabe roșioare  
Ca ș-a tale buzișoare !

## LI

Cu ibovnică-n vecini  
Mi țî-i hasnă de ce cini;  
Ieși afară și mi-o vezi,  
Intri-n casă și oftezi !

## LII

De-aș ști că mă duc în rai,  
Aș lua căruț și cai  
Și i-aș da popii Mihai;  
Da știu că-n rai nu m-oi duce,  
5 Că mi-a plăcut gura dulce !

## LIII

De cînd maica m-a făcut,  
Zău, drăguță n-am avut...  
Că n-am avut cîte una,  
Ci cu cîrdul totdeauna !

## LIV

Foaie verde trei smochine,  
Dragu-mi-i, lele, de tine,  
Dar mai drag de cin'te ține.  
Foaie verde iac-așa,  
5 Dragu-mi-i de dumneata,  
Dar mai drag de maică-ta !

## LV

Trandafir cu patru fire,  
M-a făcut maica pe mine  
Să fiu doftor de copile :  
Pe cîte le-oi doftori,  
5 Prea frumos mi-or mulțumi,  
Că nu dau leacuri amare  
Să fie cu supărare,  
Ci tot buze rumeioare,  
Care plac la fețișoare !

## LVI

Mîn-o, măi, că n-are boi,  
Numai ochii amîndoi;  
Mîn-o, măi, că n-are vaci,  
Numai ochii cei bărnaci.  
5 Nu căta la bogătate,  
Ci la sprîncene-nghinate !

## LVII

Nu-i frumos cine se ține,  
Ci-i frumos cui îi stă bine;  
Nu-i frumos cin'se gătește,  
Ci e cui se potrivește !

## LVIII

Ce folos de tine, dragă,  
Că ești albă și spălată  
Și trăiești tot supărată,  
Că i-os negru și urît  
5 Și trăiesc tot libovit !

## LIX

— Ciucur verde de mătăasă  
Lasă-mă, mîndruțo,-n casă,  
C-afară plouă de varsă  
Ș-afară-i vreme vrăjmașă  
5 Și eu sînt numa-n cămașă !  
— Bucuros mi te-oi lăsa,  
Dacă bine te-i purta !

## LX

Pentru mîndra cea din colț  
Mîncai șaptezeci de zloți  
Și pentru vecină-sa,  
Pentru dalba Ileana,  
5 Mîncai caii și cocia  
Și-mi făcui datoare via !

## LXI

Codrule, frunză rotundă,  
Slobozi-mi o țîr' de umbră,  
Sub tine să mă umbresc,  
Cu mîndra să mă iubesc,  
5 Să poci zice că trăiesc !

## LXII

Săracele mîndrele  
Chisuiesc ca paserile  
Pe sub toate streșinile;  
Numai la streășină mea,  
5 Chisuiesc și nice prea !

## LXIII

Ară badea eu plugul  
 Alătura cu drumul  
 Și răstoarnă pământul;  
 Tot ară și seamănă  
 5 Și din gură blastemă :  
 Frunză verde pe copaci,  
 Să te faci, grîule, faci,  
 Să te faci, grîule,-nalt  
 Și să stai la secerat  
 10 Ca mîndra la sărutat !

## LXIV

Pentr-un pic de sărutat  
 Toată noaptea-am tremurat;  
 Cînd am fost la sărutat,  
 Bună palmă-am căpătat...  
 5 D-aleo, Doamne, ce păcat!

## LXV

Du-mă, Doamne, și mă pune  
 Tîndes nevestele bune  
 Și bărbații duși în lume;  
 Du-mă, Doamne, și mă lasă  
 5 Unde-i nevasta frumoasă  
 Și bărbatul dus de-acasă.

## LXVI

Vai de mine, n-am opinci,  
 Dar mîndruțe am vreo cincii!

## LXVII

— Foaie verde maghiran, ^  
 Da fii, vere, mai viclean !  
 — Foaie verde trei smochine,  
 Că sînt mai viclean ca tine !

## LXVIII

— Tu te duci, bădiță,-n țeară,  
 Nu-mi lași nici o rînduială?  
 — Eînduială ț-am lăsat,  
 Să nu faci mult sărutat!

## LXIX

Colo-n deal pe potecuță,  
 Lîngă mîndra fîntîniță,  
 Trece-o dalbă copilită  
 Cu doi pui de rață-n brață  
 5 Chiar coala sub ia creață;  
 Eu mă țîp să-i iau un pui...  
 — Bibi, bade, că te spui,  
 C-o veni sîmbăta mare  
 Și de pui o fi-ntrebare !  
 10 Copilită, nu mă spune,  
 Că puiul la loc 1-oî pune !

## LXX

Ară badea cu plugul  
 Cîtu-i dealul d-a lungul,  
 Trece mîndra cu prînzul:  
 — Bun lucru, bade, cu plugul!  
 5 — Să trăiești, mîndra, cu prînzul!  
 — Să fii, bade sănătos,  
 Că mi-ai mulțămît frumos !  
 — Să fii mîndra, sănătoasă,  
 C-ai grăit vorbă frumoasă I

## LXXI

— Badea lucră, ploaia cură,  
 Ieși, mîndruța, și-i dă gură !  
 — Eu guriță cum i-oi da,  
 Că mă tem că m-o mușca  
 5 Și măicuța m-o-ntreba :  
 Tu, fetică, draga mea,  
 Avut-ai gură, ori ba ? . . .

Atunci ce voi cuvînta ?

— Spujic-i mîndra, tu aşa :

**10** Am avut, măicuţă, hai,  
Dar ani dat-o la flăcăi !

LXXII

— Mîndra, mîndruleana mea,  
Păsăruică uşurea,  
N-ar fi modru şi putinţă,  
Să vîr mîna-n sîn la ţiţă ?

**5** — Haide, badeo, bucuros,  
Numai să umbli frumos !

LXXIII

Cile flori sînt pe cîmpie  
Nu-s ca tine, tu Mărie;  
Mîndra eşti, frumoasă eşti,  
Numai nu mă prea iubeşti !

LX XIV

Omul negru ca căldarea  
Țipă «de răsună valea :^  
— Mîjdră, zău, mărturisesc,  
Ca pe tine te iubesc ;

**5** Dau-ți carte de la mine,  
Că nn m-oi lăsa de tine !

LXXV

Mă dusei astăzi la fîn  
Cu dorul mîndruții-n sîn,  
Mai st lingeam cîte-o căpiță  
Și mai dam pe la guriță.

**5** De lucrat, voi fi lucrat...  
Dar guriț-am căpătat !

LXXVI

Copilită drăguliță,  
De tc-ai face-o iconiță,  
Să-mi fii ziua de-nchinat  
Și seira de sărutat !

LXXVII

Cîtu-i fînațul de mare,  
Dorul meu odibnă n-are,  
Nici la umbră, nici la soare  
Nici la umbră de căpiță,  
**5** Păr' la tine, copilită !

LXXVIII

Florivică, floricea,  
Mîndra, mîndruleana mea,  
Unde-ți văz țîțele-n sîn  
Picioarele nu mă țin,  
**5** De nimic nu mai sînt bun !

LXXIX

Hai, mîndra, să te sărut<sup>8</sup>,  
Că îndată plec la plug,  
Să alerg în lat și-n lung;  
Ziua-i mare,  
**5** Glia-i tare...  
Dragostea n-are răbdare !

LXXX

Vai de mine, bine mi-i,  
Nu știu mîne cum mi-a fi.  
Da și mîne mi-a fi bine,  
C-a fi mîndra lîngă mine !

LXXXI

Bate-1, Doamne, cui nu-i pl  
Gura de fată bărnace,  
Că nici mie nu-mi plăcea  
Pîn'nu m-am dedat cu ea.  
**5** Deac-am prins a mă deda,  
N-a fost cap de-a o lăsa;  
Deac-am prins de-a o iubi,  
N-a fost cap a o urî!

## LXXXII

Bate-mă, Doamne, să zac  
 într-o grădină cu mac  
 Cu mîndra pe după-cap;  
 Bate-mă, Doamne, să mor  
 într-o grădină cu flori  
 Cu mîndra de subsuori;  
 Bate-mă, Doamne, să piei  
 într-o grădină cu tei  
 Cu fruntea pe sînul ei !

## LXXXIII

Copilită eu dor mult,  
 Pleacă-ți gura s-o sărut,  
 Să mă-nvăț a săruta,  
 Dragă, la. gurița ta,  
 Că e foarte frumoasa !

## LXXXIV

Frunză verde ș-o nua,  
 Cum să n-am inimă rea :  
 Eu iubesc, altu mi-o ia...  
 Lume, foeu-n tine dea!

## LXXXV

— Mîndra, merișor domnesc,  
 Te-aș iubi și nu-ndrăznesc.  
 — îndrăznește, îndrăznește,  
 Dacă inima-l i poștește !

## LXXXVI

Trecu mîndra plngă mine  
 Ș-acuma nu mai văz bine; •  
 Nu știu, fi-va vrăjitoare,  
 De m-a orbit așa tare. \*  
 Vrăjitoare, cum vei fi,  
 Mîndra, eu te voi iubi,  
 Chiar de tot de m-ai orbi !

## LXXXVII

Trecui valea mort de sete,  
 Mă-ntîlnii cu două fete,  
 Amîndouă-n berte nouă,  
 Săruta-le-aș pe-amîndouă !

## LXXXVIII

Trandafir, trandafiraș, .  
 Drag îmi e omul cinaș,  
 Că să-ncaleță frumușel  
 Și sărută subțirel;  
 5 Că să-ncaleță pe picior  
 Și dă gură de ficior !

## LXXXIX

Sărută-mă, puișor,  
 Că de nu mă săruți, mor;  
 Sărută-mă, puiculiță,  
 Că ești dulce la guriță !

## XC

— Vino, lele, la Bănat !  
 — Ba eu nu, că am bărbat.  
 — Da că și eu am muier  
 Și cu tine tot aș mere !

## XCI

Dragostele din Alma  
 S-au dus tot pe Tîrnava,  
 Pîn-au stat la Mediaș,  
 Că-i locul mai drăgălaș  
 5 De copile mai cinaș.

## XCII

Apuca-m-aș de-nturnat,  
 Frică mi-i de răsturnat;  
 Apuca-m-aș de-nvîrtit,  
 Frică mi-i de prăvălit !

## XCIII

Cine-a făcut crîșma-n drum,  
N-a făcut-o de nebun;  
Oamenii-s cu gînduri multe,  
Merg în crîșmă să le uite.

## XCIV

Cui e voia să nu moară,  
Pună plosca subsuoară;  
Cui e voia să trăiască,  
Plosca să n-o părăsească !

## XCV

Drace, du-o țeară rea,  
Bani destui și n-am ce bea<sup>10</sup>!

## XCVI

La făgădăul din deal,  
Mi-o rămas al meu suman ;  
Pentr-o țîr de beutură,  
Mînca-o-ar mormîntul, gură !

## XCVII

Bău-i, Doamne, rău-i, zău,  
Cînd nu-i vin la făgădău;  
Da-i mai rău, Doamne, atunci  
Cîndu-ți dai boii pe junei  
5 Și vacile pe juninci!

## XCVIII

Vi nu-i bun, vinarsu-mi place,  
Om bogat eu nu m-oi face;  
Să se mai ducă-n păcate  
Și carele ferecate  
5 Și mioarele brumate !

## XCIX

Palincuță, draga mea<sup>11</sup>,  
M-am jurat că nu te-oi bea  
în toata viața mea,  
Și acum de-o săptămînă  
5 Sînt tot cu felcuța-n mînă<sup>12</sup>!

## C

Cînd mă gat de făgădău,  
Furca e în drumul meu;  
Mă oprește caerul  
Și nu-mi dă pace fusul !

## CI

Hop, țnp  
N-am să-mbue  
Și la moară n-am să duc;  
Îțop, hop, hop, cu cupa-n brață  
5 Pînă-n alba dimineață !

## CII

Eu văz bine, măi ortace,  
C-a mea ibovnică-ți place;  
Dă-mi un sfărtar de vinars<sup>13</sup>,  
Că-mi prind alta și ț-o las !

## CUI

Multu-mi place vinarsu  
Și departe-i Eeghinu !  
Multu-mi place palinca  
Și departe-i Bistrița !...  
5 Foaie verde de mărar,  
Naiba să te ia, crîșmar,  
Că-păharu-i cît un cui,  
Deacă-1 pui la gură, nu-i;  
De-ar fi zece,  
10 Toate-ar trece !



## CIV

Mîndra, mîndruleana mea,  
 Floricică albăstrea,  
 De ai gînd să ne iubim,  
 Vină-n crîsmă să bem vin;  
 5 De ai gînd să ne lăsăm,  
 Hai la crîsmă vin să bem,  
 Triști să nu ne depărtăm.

## CV

Dragu-mi-i în crîsm-a bea  
 Cu oameni de seama mea;  
 Dragu-mi-i în iăgădău  
 Cu oameni din satul meu !

## CVI

Dragă mi-i crîșma-n pădure,  
 Că beau vin și mînc la mure,  
 Dragă mi-i și-ntre copaci,  
 Că beau vin și mînc la fragi.  
 Na, copile, na !

## CVII

Săracele fetele !  
 Dulce-i gura, place-le;  
 De le-ai da cu lingura  
 Și-ncă nu le-ai sătura !

## CVM

Cîtu-i copila de mică,  
 Bate-o și-o pune la furcă,  
 Că iubește de pîrlește  
 Și la lucru nu gîndește !

## CIX

Nu te teme, mîndra mea,  
 Că cu alta n-oi șede  
 Numai de nu-mi va plăcea}

Nu te teme, mîndra dragă,  
 5 Că cu alta nu-mi fac treabă...  
 Numai de nu-mi va fi dragă !

## CX

Mă dusei cu plugu-n coastă  
 Și-aduse dracu-o nevastă,  
 Uitîndu-mă după dînsa,  
 S-a rupt cucura și bîrsa;  
 5 Cucură am făcut nouă,  
 Dar s-a rupt grindeiu-n două,  
 Grindeiul pîn' l-am tocmit,  
 Și-a gătat de plugărit"!

## CXI

Aseară pe vremea cirni  
 Cînd treceam gardul cu spinii,  
 M-amuțai, mîndra, cu cîinii;  
 M-amuțai și nici prea tare...  
 5 Cam știai că cine sare;  
 M-amuțai și nice prea...  
 Cam știai cine trecea !

## OXII

Copilită, copilită,  
 Draga badei drăguliță,  
 Astă vară sugeai țîță  
 Și-acum dai badei guriță !

## CXIII

Ieri am fost la popa-n clacă<sup>15</sup>  
 Și n-am găst mîndra să-mi placă  
 Mă dusei la șezătoare<sup>18</sup>,  
 Găsii mîndra ca o floare !

## CXIV

Vai de mine, ce să fac,  
 Care-mi, place, eu nu-i plac;  
 Vai de mine, ce să fie,  
 Cui plac eu, nu-mi place mie !

## CXV

Mîndruță, buzele tale  
 Știu 'că nu-s mărgăritare,  
     Că-s de piele;  
     Ca ș-a mele;  
 5 Buze moi și subțirele...  
 Hai, să ne țucăm cu ele !

## CXVI

Iacătă, cîtu-i de mare,  
 Cer gură, zice că n-are;  
 Iacătă, cîtu-i de mică  
 Și dă gură subțirică !

## CXVII

Dragă mi-i lelița-naltă,  
 Că-mi dă gura peste poartă;  
 Dar lelița mititea  
 Sare gardul ș-o proptea  
 5       Și se fură  
       De-mi dă gură f

## CXVIII

Haide, mîndra, după mine,  
 Să te-n văț a trăi bine.  
 La moară nu te-oi mîna,  
 De nu-i mere, nu-i mînca;  
 5 Desculță nu te-oi purta,  
 Că-i umbla tu, deacă-i vrea !

## CXIX

Țucu-ți, lele, ochii tăi  
 Seara, încuind vițai;  
 Țueu-ți, lele, gurița  
 Astară, cînd te-i culca<sup>17</sup>!

## ^ CXX

D-a veți grijă, măi fecior<sup>^</sup>  
 C-or, veni fete cu flori - ^ i .v

Ș-o veni ș-a mea drăguță  
 Cu **peana** de scînteuță,  
 5 **Mîndra** ca o păunită;  
 Cu grumazul subțirel,  
 Cu cosița tot cîrcel<sup>18</sup>!

## CXXI

Mă <sup>o</sup>pusi la rîul sec,  
 Dorul mîndrei să-1 înec  
 Și-1 băgai în valea  
 Tulai, tulai, că să-neacă<sup>19</sup>!...  
 5 La inimă m-am muiat  
 Și nu l-am mai înecat.

## CXXII

Dragostele nevestești  
 Mi te bagă pe ferești  
 Și te scot pe unde pot,  
 Pe sub strașină, prin pod !

## CXXIII

Mîndra mea de **mîndra** mare  
 Mei oblală-n cizmă n-are,  
 Ci se-n calță cu hîrtie,  
 Ca să-mi fie dragă mie !

## CXXIV

De la noi a treia casă  
 Bste-o fată ș-o nevestă;  
 Cu nevasta mă iubesc,  
 După fată mă topesc !

## CXXV

Hop, săracă mîndra mea,  
 De mîncat îmi aducea  
 ' Lapte acru-ntr-o mărgea  
 Mîncam și-mi mai rămînea ;  
 5 Dar acuma însurat  
 Trăiesc ca ș-un împărat  
 Si nici cînd nu-s săturat !

## CXXVI

Ochişori ca la mîndra  
 N-am văzt în toată lumea  
 Xuma-n tîrg la Orăştie  
 La o doamnă-ntr-o cocie;  
 5 Da nici doamna, zău, n-avea  
 Ochişori ca mîndra mea !  
 Aşa, feciori!

## CXXVII

M-a făcut maica pe fin,  
 Să mă cheme Gherasîm.;  
 M-a făcut maica pe paie,  
 Să mă cheme Niculaie ;  
 5 M-a făcut eu bucurie,  
 Să mă cheme Y'asilie !

## OXXVIII

M-a făcut maica pe lună,  
 Să fiu tot cu voie bună;  
 M-a făcut maiea-ntr-o noapte,  
 Să iubesc fetele toate;  
 5 M-a făcut maiea-n coşer,  
 Să fiu pui de căluşei<sup>20</sup> !

## CXXIX

Marişcuţă de la vamă,  
 Taie-un pui şi ne fă zeamă;  
 Cîndu-i trece pe la noi  
 Pentru unu Ț-om da doi,  
 5 Pe deasupra buze moi !

## CXXX

Hop, mîndruţa-, gura ta  
 Pentr-un husoş nu o-aş da<sup>21</sup>;  
 Nici p-un husoş, nici pe doi,  
 Nici p-un car cu şese boi !•

## CXXXI

Cine are dor şi drag,  
 Cîtu-i lumea tot beteag;  
 Eu ştiu bine după mine,  
 Că-s beteag în toate zile !  
 5 Aşa, măi!

## CXXXII

De n-ar fi mîndra frumoasă,  
 X-ar fi fată mînioasă ;  
 Dar mîndruţa-i ca o stea,  
 Fetele n-o pot vedea !  
 5 Hop, copile !

## CXXXIII

De la grajd pînă-n poiată  
 Nu scăpaşi nesărutată ;  
 Hop, lele, hop !  
 Din poiată pînă-n şură  
 5 Nu scăpaşi să nu-mi dai gură.  
 Hop, lele, hop !

## CXXXIV

Fă-mă, Doamne, Țintă-n grindă,  
 Să văz mîndra cînd se schimbă ;  
 Fă-mă, Doamne, Țintă-n poartă,  
 Să văz mîndra cum se poartă î

## CXXXV

De-aş mai fi o dată june,  
 Ştire-aş peana cum se pune,  
 C-aş pune-o după ureche  
 Ş-aş mere seara la fete.  
 5 De-aş mai fi o dată fată,  
 Ştire-aş peana cum se poartă;  
 C-aş purta-o în cosiţă  
 Ş-aş da seara la guriţă !

## CXXXVI

- Zis-am, zis și m-am jurat,  
Că n-oi mere seara-n sat  
La nevastă cu bărbat,  
Dar ș-aseară m-am scăpat,  
5 M-am scăpat, e-am fost cam  
beat  
Ș-am venit cu capul spart.  
Cînd era gura mai dulce,  
Pe bărbat dracu l-aduce,  
Eu l-întreb de sănătate,  
10 El îmi dă cu pumnu-n spate;  
Eu mi-l întreb de trăit,  
El mă-ntreabă : de ce-am vînt ?...  
Prin susai  
Abia scăpai  
15 Prin urzici  
Tot cu bășici !

## CXXXVII

- Cîte stele lucitoare  
La un loc cu sfîntul soare  
Pentru mine stau să joare<sup>2</sup>,  
Că-s de treabă foarte tare;  
•5 Dară luna hamișă  
Zice, zău, că n-o jura,  
Că m-a văzt miercuri seara  
Prin grădină cu mîndra !...  
De-oi fi, Doamne, vinovat,  
10 Vrednic sînt de spînzurat  
Pe pociumb de pătrînjei  
Cu funii de tăieței!

## CXXXVIII

- Vai de mine, că nu poci  
Să mă duc în tîrg la Moci,  
Să m-arunc între e^paeef  
S-aleg mîsârjei eaie-i jliaer;  
5 Să mă uit idsfst \$«eag,

S-aleg mîndrei care-i drag  
Și să iau tîrgu de-a rîndu,  
Să iau mîndrei care-i gîndu !  
Hop măi !

## CXXXIX

- Fost-am, fost, cu oile  
Pe coasta cu florile  
Ș-am pierdut cimpoile  
Și le-au găst țigancele  
5 Ș-au suflat într-însele,  
De le-au crescut țîțele  
Că vara căprițele !  
Strigați, măi !

## CXL

- Frunză verde foi de nalbă,  
Ce duci, mîndra, pe sub salbă,  
Colea-n ișoara albă?  
-r- Da doi pui de turturea.  
5 — Dă-mi-i mie, draga mea.  
— Bibi, bade, de-acolea,  
Că nu-s pentru dumneata !

## CXL I

Dați din gură, măi feciori,  
Nu ședeți ca-n șezători!  
D-auzi, măi!

## CXLII

- Cucuie  
Voinicule,  
Cucuțule porumbac,  
Deacă vrei să-mi fii pe plac,  
5 Netezește-ți penele,  
Ga mîndra sprîncenele;  
3Sfetezește-ți codița,  
Ga și mîndra cosița !  
Strigă măi!

## CXLIII

D-auziți, feciori cu tundră,  
 Mîndră-i lumea cu ce-i mîndra,  
 Mîndră-i lumea cu feciori,  
 Ca grădina cu bujori;  
 5 Mîndră-i lumea și cu fete...  
 Făr' de feciori rău îi șede !

## CXLIV

Hop săracile copile !  
 Cum să uită nopți și zile  
 Peste gardul viilor  
 La jocul copiilor !

## CXLV

Hop săracă micsăsană,  
 Țucu-i ochii ș-o sprinceană  
 Și cercelul din ureche,  
 Cine m-o vedea să crepe !

## CXLVI

Foaie verde de secară,  
 Bună-i gura de la vară :  
 Mei îi dulce, nici sălcie,  
 Fără cum îmi place mie !

## CXLVII

Trecui valea ș-un ptrău,  
 Mă-ntîlnii cu dragul meu,  
 Cu dragul meu cel iubit,  
 Pe care l-am părăsit...  
 5 Părăsit și nu prea tare,  
 Că-i dau cîte-o sărutare !

## CXLVIII

Frunză verde, i'lori mărunte,  
 Jeșitu-mi-au vorbe multe;  
 Las'să iasă, că nu-mi strică,  
 Că-s tînără și voinică !

## CXLIX

— Hei, leliță de la Blaj,  
 Ce ți-i trupu-așa cinaș?  
 — Las'să fie, las'să fie,  
 C-așa-i din copilărie,  
 Făcut spre minunăție !

## CL

— Mîndrulică, ochii tăi  
 Bine seamănă cu-ai mei!  
 Da cum foc n-or sămăna,  
 Că-s făcuți pe seama ta !

## CLI

— Unde-ai fost, leliță, unde %  
 Spune, nu te mai ascunde.  
 — Colo-n jos, la perișori,  
 De-am dus apă la feciori:  
 5 Apă rece de gustat,  
 Buze moi de sărutat !

## CLII

— Spune-mi, mîndră,-adevărat  
 De cînd badiu te-a lăsat,  
 Tu cu cîți te-ai sărutat ?  
 — Cu vreo cinci  
 ă Tot cu opinci,  
 Cu nouă  
 Cu cizme nouă,  
 Cu zece  
 Cu căpeneghe !

## CLIII

Bădiță cu părul creț,  
 Ce te ții așa măreț?...  
 Părul tău deacă-i mărgele,  
 Gura mea-i fagur de miere !

## CLIV

Foaie verde de duplău,  
 în.xoară-te, badiul meu,  
 Și trăiește, badeo,-n bine  
 Și gîndește și la mine,  
 5 Că și ei m-oi mărita  
 Și-oi gîndi la dumneata !

## CLV

Cucuruz de pe deluț,  
 Ce ești, bade,-așa mîndruț?  
 Că n-ai car cu șase boi,  
 Nici curtea plină de oi,  
 5 Nici o brazdă de ogor...  
 Făr'doar cioareci cu șinor !

## CLVI

Mergînd seara pe uliță  
 Mă-ntîlnii c-o copilită,  
 Cerui gură de-o groșiță.  
 — Măi bădiță bădișor,  
 5 Bată-te al mîndrei dor,  
 Nu-s fată de potlogar  
 Să dau gură pe creițari,  
 Ci-s copilă tinerea  
 Și la față frumușa...  
 10 Și dau gură num-așa !

## CLVII

în fundul grădinii noastre  
 Un voinic patru boi paște  
 Și-și tot mîna slugile,  
 Să-i trimit eu buzele ;  
 15 Dară, zău, n-am nebunit  
 Să iac lucru-așa pocit :  
 Vie gaz\*la boilor,  
 Că sti'rmdul buzelor !

## CLVIII

Frunză verde ș-un bănuț  
 Nu stă lumea-ntr-un drăguț...  
 — Ba stă, zău, dacă-i mîndruț !  
 Frunză verde ș-o frăguță...  
 5 Nu stă lumea-ntr-o drăguță...  
 — Ba stă, zău, dacă-i mîndruță !

## CLIX

Fă-mă, Doamne, ce me-i face,  
 Fă-mă, zău, mîndrei ce-i place,  
 Fă-mă floare de cicoare  
 Să mă ducă-n șezătoare ;  
 5 Fă-mă mîndra păsăruică,  
 La mîndruța-n ferestruică,  
 S-o văd seara cînd se culcă !

## CLX

Măi bădiță buze moi,  
 Ia seama cînd vii la noi  
 Și nu da pe lîngă șură,  
 Că avem o cățea sură,  
 5 Ci vino pe mai în jos,  
 Că e ușa de rogoz,  
 Cum pui mîna, pică jos.  
 Dă, bade, tot prin grădină.  
 Că nu-i găsi neam de tină,  
 10 Ci tot iarbă înverzită,  
 Pentru tine încolțită !

## CLXI

M-o făcut maica-ntre brazi,  
 Ibovnică la doi frați;  
 M-o făcut maica-ntre meri,  
 Ibovnică la doi veri;  
 5 M-o făcut maica pe lună,  
 Să fiu tot cu voie bună !

## CLXII

Zis-a tata că m-o da  
 După Micloș cătana,  
 Că-i cu peană-n pălărie

Și cu pinteni la călcâie ;  
 5 Când pășește,  
 Zdrângănește. . .  
 Inima mi se topește  
 Ca unsoare, i, cea de pește !

## CLXIII

Eău e dealul cu cucute  
 Și badea cu mîndre multe ;  
 Pin-ajunge pe la toate,  
 Trece, zău de miez de noapte !

## CLXIV

Dă-mă, maică după Gheorghe,  
 Xu mai faoe-atîtea vorbe,  
 Că coala e Grigoraș  
 Și lua-l-oi mintenaș,  
 5 Făr'să-ți spun ție cevaș !

## CLXV

Pe părăul ou spini verzi  
 Mere Ana cu scoverzi;  
 Și zău, oare cui le duce?...  
 Pare că la gură dulce !

## OL XVI

Frunză verde nu și nu,  
 Cu ce te ții, bade tu?...  
 Xici frumos nu ești prea tare,  
 Xici gazdă nu ești prea mare,  
 5 Făr'pe seama d urnit ale. •

Xici ai boi,  
 Nici ai slugoi;  
 Nici ai junei

Cu coarne lungi,  
 10 Fără curele cu bumbi;  
 Nici, bădiță, vaci-cu lapte,  
 Fără curele țintate ! ; .

## CLKVII

Măi bădiță moldovene,  
 Hai la maica de mă cere,  
 Că m-oi face niînioasă,  
 Dar veni-voi bucuroasă !

## CLXVIII

Pentru tine, măi bădiță,  
 Mă teme cea măiculiță  
 Și nu-mi dă drumu-n uliță;  
 Măcar m-ar putea lăsa,  
 5 Că dracu-ți are grija !

## CLXIX

— Foaie verde trei smochine,  
 Ce hasnă, badeo, de tine<sup>23</sup>,  
 Ce hasnă că tot slujești  
 Și nimic n-agonisești,  
 5 Făr'slujеști pe-o tundră sură  
 Și pe-o pipă cu ciutură ?  
 — Foaie verde, flori de fragă,  
 Lasă, mîndra, lasă, dragă;  
 Pe simbria socotită  
 10 Facu-mi casă șindrilită,  
 Pe simbria dintr-un an  
 Facu-mi casă cu pridvan !

## CLXX

Dragu-mi-i bădiță, drag,  
 Care nu trage tabac;  
 Dar mai drag mi-i care trage,  
 Că cu pipa treabă-și face  
 5 Și pe min'mă lasă-n pace !

## CLXXI

Du-te, drace, la badea  
 Și-i adă pălăria,  
 Să vie la pălărie  
 Și-apoi să-mi rămîna mie !

## CLXXII

Frunză verde mărăraș,  
 Am drăguț păcurăraș,  
 Vine seara,-aduce caș;  
 Dimineața urdă dulce

5 Și-mi dă gură și se duce,  
Și se duce-u codrii verzi,  
Pînă seara nu-1 mai vezi !

## CLXXIII

Uiu, iu, floare de mac,  
Dulce-i gura de diac;  
Dar nu-i dulce ca gura,  
Ci-i dulce ca și mierea !

## CLXXIV

Bate, Doamne pe-mpăratul,  
Că mi-a cătănit bărbatul...  
Dar nu 1-a cătănit bine,  
C-am auzit că iar vine !

## CLXXV

Vai de min', mult m-am temut,  
C-a veni iarna curînd  
Ș-oi lua bărbat urît;  
Dar mi-a dat Dumnezeu bine,  
5 Că e mai frumos ca mine !

## CLXXVI

— Tu, leicuță Cătălină,  
Ce dai la bărbat de cină?  
— Foaie verde din grădină.  
— Dară la drăguțul tău ?  
5 — Vin roșu din făgădău !

## CLXXVII

— Fruuză-n prun, frunză sub  
prun.  
Ian ieși, mîndra, pînă-n drum !  
— Frunză verde dintre vii,  
Eu bădiță, aș ieși,

5 D-as cu mînile în pîne  
Și cu mutul lîngă mine.  
— Lasă pînea să dospească  
Și pe mutul să-1 stropșească !

## CLXXVIII

Vecinul de lîngă mine  
Totdeauna-mi prinde bine.  
Vecin mîndru de n-ar fi,  
Cu mutul ți s-ar urî!

## CLXXIX

Nevăstuță cu chindeu,  
Vai de măritatul tău,  
Că te-ai măritat cu dracu  
Și ți-i băutor bărbatu !  
5 — Las' să fie cum o vrea  
Că drăguț pe seama mea  
Mintenaș voi căpăta !

## CLXXX

— Deschide ușa, măi lele,  
C-aduc în gură mărgelile !  
— Lasă-le unde le-ai pus,  
Pînă-i vedea mutul dus :  
5 C-amu doarme mutul beat  
Cu pușca plină la cap,  
Ou săbii la șold legat;  
La picioare  
Cu pistoale  
10 Și mă tem să nu se scoale !

## CLXXXI

— Nevastă cu pînzătură,  
Treci Murășul și-mi dă gură !  
— Gura mea e măsurată



Și pentru altul păstrată,  
**5** Cu copu morariului<sup>24</sup>,  
 Pe seama bărbatului !

## CLXXXII

Copilită cu brîu roșu,  
 Vin-încoace, vin'la moșu ;  
 Ca moșu nu-i nime-n țeară,  
 Că-ți dă pită de secară !

## CLXXXIII

Eu iubesc, baba iubește,  
 Casa ni se pustiește ;  
 Dar de-ași iubi numai eu,  
 Casa noastr-ar sta mereu !

## CLXXXIV

Bine nu-i nici gazdă mare,  
 Xici să fii sărac prea tare.  
 Gazda mare se gîndește,  
 Săracul se tot trudește ;  
**5** Gazda mare-i om gîndit,  
 Săracu-i tare trudit !

## CLXXXV

— Ce câți, bădiță, pe luncă ?  
 — Cat o vacă ș-o junincă  
 Ș-o bală de ibovnică.  
 Vaca vreau să mi-o gălesc,  
**5** Cu mîndra să mă iubesc !

## CLXXXVI

Cîtu-i lumea pe sub soare  
 Xu-i bine ca-n șezătoare,  
 Că sînt fete și fecioare

Și mai uiți din supărare,  
**5** Și sînt fete și feciori  
 Și mai uiți din supărări !

## CLXXXVII

Cine-i gazdă și avut  
 Toți îi dau bani împrumut;  
 Da noi care nu avem,  
 Cerem și nu căpătăm.  
**5** De-am avut, de n-am avut,  
 Am trăit cum am putut;  
 De-om avea, de n-om avea,  
 Om trăi cum om putea !

## CLXXXVIII

Cine dracu-a mai văzut  
 Iepure vara cosind,  
 Iepuroaica fîn strîngînd.  
 Cioara cu ciocul greblînd  
**5** Și baba de joc fugind !

## CLXXXIX

La fîntîna cea de piatră  
 Judecă-un fecior peo fată.  
 Judecata-i și făcută :  
 Strînge-o-n brațe ș-o sărută !

## CXC

Călușeri de pe cîmpie  
 Cu ochii de ciocîrlie,  
 Călușeri de pe Tîrnava  
 Cu ochii de scroafă neagră,  
**5** Dați, măi, dați,  
 Xu vă lăsați !

## STRIGĂTURI SATIRICE

## în ciuda fetelor și nevestelor

## CXCI

Mîndra care joacă bine,  
Mă învață și- pe mine ;  
Mîndra care joacă rău,  
îmi strică și mersul meu.  
5 Dragă, de nu știi juca,  
Vremea n-o mai încurca !

## CXCH

Aoleo și vai de mine,  
Aș juca și nu știu bine;  
M-aș lăsa și iar nu-mi vine,  
Că mi-e frică de rușine !

## CXCH

Doamre,rău capu mă doare,  
Cînd se cer vara pe soare ;  
Oîndu-:i zi de sărbătoare,  
Sînt ușoară foarte tare.  
V Cîndu-:i vremea lucrului,  
f> Vine boala trupului !

## CXCH

Astă fată ști'juca  
C-a-nvățat-o maică-sa;  
Ține-o, Doamne, lîngă mine  
Să mă-nvețe jocul bine.  
5 Ian te uită cum se-ntoarce,  
Paie că-i legată-n doage;  
Ian te uită cum se țîpă,  
Parcă sare de pe rîpă !

## CXCV

La mîndruța jucăușă  
E gunoiul după ușă ;  
La mîndruța-n joc bărbată  
Curtea nu e măturată;  
5 La mîndruța-n joc voinică,  
Spală oala tu, pisică !

## CXCVI

Astă fată bine joacă,  
Numai pare că cam șchioapă  
De-ar fi și bădița șchiop,  
Te-ai putea uita la joc !

## CXCVII

Eu la joc, mîndra la joc,  
Mălaiul de joi la foc.  
Cu mîndruța jucăușă  
Mînci mălaiul tot cenușă !

## CXCVIII

Omu-n lume multe vede !...  
La o casă șapte fete  
Și fîntîna sub părete ;  
Cînele moare de sete !

## CXCH

— Bădiță de lîngă noi,  
Bădiță cu șese boi,  
Vinde patru  
Și-mi fă patu ;  
5 Vinde doi

Pe petini moi;  
 Vinde iapa înșelată  
 Și ia-mi pilotă-mbrăcată !  
 — Așa, zău, mîndruța mea,  
**10** Oi face pe voia ta  
 Și-oi vinde două vițele  
 Și-oi lua bici de curele  
 Și-oi face din tiu'muiere !

## CC

TJiu, iu, mîndruța mea,  
 Auzi ce zice lumea :  
 Că te culci seara cu soare  
 Și te scoli în prinzul mare,  
**5** Cîndu-i ciurda-n zăcătoare  
 Și soarele pe răzoare.  
 Dragă, schimbă-ți purtarea,  
 Dacă vrei să fii a mea !

## COI

Cucuie euculule.  
 Cucuie drăguțule,  
 Cîntă diminețile  
 Pe la toate porii, ile ;  
**5** Să se scoale toantele  
 Că le rămîn vacile  
 închise, săracile !

## COTI

Mărita-m-aș să nu șez,  
 Numai cîmpul să nu-1 văz ;  
 Cîmpul să-1 văză bărbatul,  
 Eu numai să-mi aștern patul  
**5** Și să pui hîrbu-n fereastră<sup>25</sup>,  
 Să văz, bine-mi stă nevastă ?

## CC! II

Fost-am, fost la șezătoare,  
 Unde-s fete lucrătoare;  
 Toate fetele torcea,

Numai proasta mea plîngea,  
**5** '— Nu mai plînge, toantă fa,  
 Că dracu te-o mai lua  
 De-i fi toantă tot așa !

## CCIV

Foaie verde odoleană,  
 Asta-i mîndra mîndruleana,  
 Țesătoarea pînzelor,  
 Bărbata bărbatelor.  
**5** Pînă țese-un cot de pînză,  
 Codrul nu mai are frunză.  
 Țese-un cot  
 Și fuge-n pod;  
 Țese-o natră,  
**10** Bupe-o spată.  
 Printre ițe și fustei,  
 Paște-o scroafă cu purcei;  
 Printre ițe, printre spată  
 Paște-o iapă-mpiedicată<sup>26</sup> !

## CCV

Bate, Doamne, pe lelea  
 De ce și-a pierdut cheia,  
 C-a rămas lada-ncuiată  
 Și ea umblă neschimbată !

## CCVI

Bine-i stă mîndrei gătată  
 Cu veșminte de la șatră,  
 Dar mai bine i-ar șede,  
 De-ar fi țesute de ea.  
**5** Săracele șetrele  
 Cum mărită fetele !...  
 De n-ar fi armean cu șatră<sup>27</sup>,  
 N-ai vedea fată gătată !

## COVII

Cîte şute, cîte mute  
Toate-s cu barşon pe frunte;  
Lelea cu barşoanele  
Nu şti'mulge oile !

## CCVIII

De s-ar țese pînza-n baltă  
Fără iță, fără spată,  
Fără leac de suveicuță,  
Ar țese ș-a mea mîndruța ;  
5 Suveica și ițele  
îi mîncă zilele !

## CCIX

Foaie verde de cicoare,  
Am o mîndra ca ș-o floare;  
Frunză verde de măr dulce,  
Am (i mîndra ca ș-o cruce  
5 Și la lucru n-o pot duce.  
Dimineața-i rouă mare  
Și se udă pe picioare ;  
Cînd apune sfîntu soare,  
Stau țînțarii să te-omoare ;  
10 Peste zi se pre-ncălzește  
Și, biata, prea se-nnegrește !

## CCX

Lunea, marțea, n-am lucrat,  
A ținea m-am apucat;  
Miercurea e sărbătoare,  
Ca scapă de multe boale,  
5 Apoi joile-s legate,  
N-oi lucra, să-mi fac păcate ;  
Vinerile le cinstesc  
Și nu mă prea ostenesc ;  
Sîmbăta cînd aș lucra,

10 Gata-i popa cu toaca,  
Să-nceapă vecernia...  
Stăi, părinte, nu toca,  
Că eu încep a lucra !

## CCXI

Luați, feciori, seama bine,  
Că ș-a mea drăguță vine  
Cu laibăr și cu pieptar,  
Cu pieptar cu buzunar.  
5 D-așa vine de gătată,  
Ca o claie negrăblată :  
Dinainte lungă-n șurță,  
Dindărăt lungă-n cretință ;  
Dinainte scurtă-n poale,  
10 Din dărăt picioare goale !

## CCXII

Nici o boală nu-i ușoară,  
Ca vara la umbrișoară ;  
Nici o boală nu e grea,  
Ca vara cu secerea !

## CCXIII

Floritică, floricea,  
Mîndra, mîndruleana mea,  
De frumoasă ești frumoasă,  
Și-ai fi bună de mireasă,  
5 Dar te strică gurița,  
Că-ți umblă ca melița !

## CCXIV

Frunzuliță ș-o nua.  
Mîndra, mîndruleana mea,  
De frumoasă ești frumoasă,  
Dar ia nu ț-o știi coasă,  
5 Că ț-o coasă făina  
Și ț-o coasă slănina.  
Ia de la brîu în sus

Cusută-i pe cucuruz. ,  
Ia de la brîu în jos  
10 Cusută-i pe grîu frumos  
Ca și fața lui Hristos !

## CCXV

Mărita-m-aș, mărita...  
Cu suveica uu știu da,  
Cu badea nu știu juca,  
Pita n-o știu frămînta;  
5 Pe lopată n-o poci pune  
De n-oi lega-o c-o fune !

## CCXVI

Firuț verde de ovăz,  
M-a minat maica să țas,  
Iară eu de prea bărbată  
Mă suii în pod îndată  
5 Și cătai printre podele  
Să văz pînza cum mai mere ;  
Doar sfinții vor fi făcut,  
Pînza să se fi țesut !

## OCX VII

Zice taica să mă-nsor,  
S-aduc mamei ajutor ;  
Dară mama nu mă lasă  
Să-i aduc leneșă-n casă,  
5 Cum ești tu, măi jupîneasă !

## OCX VIII

D-așa-i rîndul fetelor,  
Cum-i rîndul merelor ;  
Pînă-s mere mititele,  
Stau în creangă făloșele;  
5 Dacă cresc și dă un vînt,  
Pică toate la pămînt.  
Pică jos și putrezesc,  
Ximămii nu-i trebuiesc !

## CCXIX

Badea-nalt cît un cireș,  
Mîndra cît un fedeleș;  
Badea-nalt cît o prăjină,  
Mîndruța-i toată-n țarină.  
5 Mă mir ce se mai iubesc,  
Că nicicînd nu să-ntîlnesc !

## CCXX

Dat-a para,  
Ars-a țeara  
Ș-a rămas o porumbea,  
Samănă lelea cu ea;  
5 Ș-a rămas un mărăcine,  
Samănă, lele, cu tine !

## CCXXI

Eu trag grapa după mine;  
Eu o trag și ea nu vine !

## CCXXII

Bate-mă Doamne, cu bîta,  
Xu mă bate cu urîta.  
Milostive Dumnezeu,  
Xu mă bate așa rău,  
5 Că și io-s copilul tău !

## CCXXIII

Dragă mi-i lelița-naltă,  
Că-mi dă gură peste poartă;  
Dar lelița mititea  
Se-ntindea și n-ajungea !

## CCXXIV

Cîte fete cu pieptare  
Toate-s strîmbe de spinare  
Ca cirligul la căldare;  
Dar mîndra cu șubeica  
5 E oablă ca secerea !

OGXXV

Asta-i lelea care-o vezi,  
(are ne făcea scoverzi;  
Asta-i lelea dinainte,  
Care ne făcea plăcinte  
Și care-am scos-o din minte !

CCXXVI

Asta-i mîndra, bat-o sfinții,  
(are-a căzt și ș-a rupt dinții !

CCXXVII

Badea-nalt ca ș-un busar,  
Lelea pînă la pieptar ;  
Badea mîiidru și voinic  
Și îmudruța de nimic !

CCXXVIII

Ciudă mi-i și rău îmi pare,  
(-am iubită și nu-i mare.  
Am nădejde c-o mai crește,  
Cind o prinde mîța pește  
Și coada la urs o crește !

CCXXIX

3>ragă mi-i mîndra micuță,  
Că la cîmp e hărnicuță ;  
Dară mîndra hălăoaie,  
Dac-o duci în cîmp, se moaie  
Și mereu cobește-a ploaie !

CCXXX

Ferește-mă, drăguț Doamne,  
De jiuinca hegheșă<sup>28</sup>,  
De lelița leneșă ;  
Ferește-mă, drăguț Doamne,  
De fata cu buza mare;  
Ferește-mă, drăguț Doamne,  
De mazăre oleiată

Și de lelea drîmboiată;  
Ferește-mă, drăguț Doamne,  
10 De grădina cu frăgari,  
De lelea cu cizme mari !

CCXXXI

Fetele, care-s mărețe,  
Nu se țin cu corobețe,  
Ci se țin cu miez de mac  
Și cu buze de diac.  
5 Fetele, care-s frumoase,  
Nu se țin cu prune grase,  
Ci cu prune dulducuțe  
Și cu vin din donicuțe !

CCXXXII

Fetele,  
Sărmanele,  
Or trimis carte la curte,  
Că de-s fete de frunte  
5 Ș-o venit carte-napoi,  
Că-s toate niște nevoi !

CCXXXIII

Lelița cu nasul lung  
Ducea tăieței la plug  
Și de nas s-a-nchedecat,  
Tăieței i-a vărsat!

CCXXXIV

Mîndra cu șurț de "matasă  
Ș-a uitat un ochi aca^ă;  
Mîndra cu șurț de carton,  
E cu ochii plini de somn !

CCXXXV

Nici cu gîndul n-am gîndit,  
Cine m-a ciufulit:  
Bădăcina dintre cepe

**Și** urîta dini **re** fete ;  
5 Zău, tăciunele din, foc,  
TJrîta cu care joc !

## COXX XVI

Pentr-o mîndra cit o nucă  
Toți feciorii se bursucă ;  
Pentr-o fată cît o ceapă  
Stau feciorii să se bată !

## C( XXXVII

Lelea-naltă smernică,  
Mergînd la biserică,  
De poale se-nchedecă !

## CC XXXVIII

Toată fata  
Sare balta,  
Xumai știrba  
Scoate limba ;  
5 Da și oarba pipăia,  
Drăguț, să sale, și ea<sup>29</sup> !

## Ci'XX XIX

Lelea mică, mititică,  
Deac-o pui la sac, ridică ;  
Lelea-naltă ca ș-o salcă<sup>30</sup> ,  
Deac-o pui la sac o calcă.

## OCXL

Pe colea p'în.gă ]ălan  
Mă-ntîlnii c-un bogătan;  
Bogătanii zice-așa. :  
— Ia, j tinere, fala mea<sup>31</sup> ,  
5 Că-ți dau șase b<d cu **ea**.  
— **Șese** sute de mi-i **da**  
**Și** fata nu ț-oi lua.  
Mie-mi trebuie țesătoare,

Fata ta-i scurtă-n picioare;  
10 Xu ajunge la tălpi<sup>32</sup> ,  
De nu i-oi pune cîrlige !

## CCXLI

Trecui valea satului  
La fata bogatului  
**Și** bogatu-mi dă avere  
Să iau fata lui muiere.  
5 Bo:i-s buni, vacile-mi plac,  
Dar cu bîda ce să fac?

## CCXLII

Pentr-o țîr' de loc de casă  
Xu iau fata cea rămasă;  
Pentr-o țîr' de loc de șură  
Xu iau fata știrbă-n gură !

## CCXLIII

Fata crescută-n mătasă  
X-ai la ce-o aduce-n casă.  
Tie-ti trebuie țesătoare,  
Ea se culcă tot cu soare  
5 **Și** se scoală-n ziua mare ;  
Cît se scoală,  
Cată-n oală,  
X-a rămas ceva d-aseară?

## CCXLIV

De-oi trăi ca frunza-n vie,  
Xu iau fată cu moșie,  
Mai bine iau o săracă  
Ce cu mîna ei se-mbracă,  
5 **Ce** voi zice eu, să facă,  
Cînd oi zice : taci, să tacă

## CCXLV

Mîndra cu șurț de carton  
Ar fi bună dup-un domn,  
Dar cenuș-ajunge-n born;

- Mîndra cu şurţ de mătasă  
 5 Ar fi bună preteasă,  
 Dar e cu gunoiu-n casă !

## OCXLVI

- Place-mi fata sărăcuţă,  
 Că umblă vara desculţă  
 Şi iarna cu opincuţă ;  
 Dar cu fata de bogat  
 5 Totdeauna eşti muştrat :  
 Să-i cumperi cizme de capră,  
 Că altele se tot crapă  
 Şi de oaie  
 Se tot moaie,  
 10 Şi de ţap  
 Li sar în cap !

## CCXLVII

Dragi-mi sînt boii şi carul,  
 Dar pe fată mînce-o jarul;  
 Dragi-mi sînt boii şi locul,  
 Dar pe fată ard-o focul !

## CCXLVIII

Dragă mi-i fata săracă,  
 Că cu mma ei să-mbracă ;  
 Dar i'ata de gazdă mare  
 Tot cu mîna la parale !

## CCXLIX

- De-aş ajunge pîn'la toamnă,  
 Să mă-nsor să iau o doamnă,  
 Fie «loamna de ţigan,  
 Xumai să aibă vigan<sup>33</sup>.  
 5 — Lasă-le la dracu, doamne,  
 Că şi ele mor de foame !

## CCL

Cîte fete-n sat la noi  
 Toate-s bune de cimpoi,

Iar fata diacului  
 De cimpoiul dracului !

## CCLI

Vai, mîndruţa, albă eşti,  
 Albă eşti, frumoasă eşti;  
 Dar eşti albă de albele,  
 Koşie de rumenele !

## CCLII

Vai, mîndra, frumoasă eşti  
 Vara, cînd te rumeneşti;  
 Dar cînd eşti nerumenită,  
 Eşti ca via neplivită !

## CCLIII

- Arză-te focul, potică<sup>34</sup>,  
 Că faci pe lelea voinică,  
 În potică cum se bagă,  
 Ea de rumenele-ntreabă  
 5 Şi de cumva nu găseşte,  
 Doamne, rău se năcăjeşte !

## CCLIV

- Săracele fetele,  
 Multu-şi bat picioarele  
 Pe toate răzoarele,  
 S-adune ceapă cicrească,  
 5 Faţa să şi-o rumenească.  
 Ceapa ciorii s-a uscat,  
 Fetele s-au supărat !

## CCLV

Mîndra mea, frumoasă eşti  
 Colea, cînd te rumeneşti;  
 Iar cînd nu eşti rumenită,  
 Eşti ca dracul de urîţă !



## CCLVI

Mîndra cînd e rumenită,  
Cu cinci sute nu-i plătită ;  
Dar cînd se desrumenește,  
Nici doi bani nu mai plătește !

## CCLVII

Floritică, floricea,  
Mîndra, mîndruleana mea,  
Aș jura cu jurători,  
C-ai purtat un car de flori  
5 Ș-o căruță de bertite  
• Și dna de rumenite !

## CCLVIII

Mîndra mea de mîndra mare  
Mei un dinte-n gură n-are  
Și cunru-i de păcătoasă,  
Tot se ține căi frumoasă ;  
5 Dar frumsețea nu-i la ea,  
Că-i în tîrg la rumenea  
Și la ta-său în curea !

## CCLIX

Mîndra, pe obrazul tău  
Bumenele-s de-un zlct rău,  
Da ști'dracu cum le-ai pus.  
Că pe nas nu ț-o ajuns  
5 Și ț-o rămas nasul gol  
Cît o muche de topor.  
Fire-ai, boltă, î-ănătoasă,  
Multe fete faci frumoasă ;  
Fire-ai, boltă, a cui ești,  
10 Multe fete rumenești !

## CCLX

Mîndrulica mea mîndruța,  
Drăgulița mea drăguță,

Toată ziua se oglindă  
Și gunoiu-i pînă-n grindă.  
5 Hai, să prindem șase boi,  
Să mai scoatem din gunoi !

## CCLXI

D-oi săracă mîndra mea,  
Că și-asear-am fost la ea  
Ș-o găsii c-o sucnă rea<sup>35</sup>,  
Pe cea bună și-o cîrpea !

## CCLXII

Mărita-m-aș și eu biata,  
Eufele de pat nu-s gata ;  
Xici îi țol, nici îi cojoc,  
De altele nu-s de loc.  
5 în pivniță  
Ca-n uliță  
Și-n cămară  
Ca ș-afară !

## CCLXIII

Frunzuliță dintre vii,  
Are mîndra nouă ii :  
Trei sînt rupte, patru sparte,  
Două nu se țin pe spate !

## CCLXIV

Asta-i fată de birău  
Cu poale de lepedeu;  
Asta-i mîndra de diac  
Și-i cu poalele de sac !

## CCLXV

Cînd eram la mana fată  
Mă culcam destul pe vatră,  
Pe vatră și pe cuptori,  
Ba și jos a uneori!

CCLXVI

La Sibiu pe ulicuță  
Zece care ș-o căruță  
Pline cu fete mîndruțe  
Și cu toatele-s desculțe;  
Dar la noi îs numai două !  
Ș-acelea-s cu cizme nouă !

CCLXVII

Lele cu trei ruji la cap  
Și cu poalele de sac,  
Leapădă-ți tu rujile  
Și-ți cîrpește poalele !

CCLXVIII

Mîndra mea de mîndra mare  
Nici o ie bună n-are;  
la cea tle sărbători  
Și-o țîue după cuptori !

CCLXIX

Cine dracu-a mai văzut,  
Iarbă verde sub poduț,  
Fete mari cu legănuț ;  
Iarbă verde sub podele,  
Fele mari cu covățele !

CCLXX

Eu cu peana și cu struț,  
Mîndruța cu legănuț.  
Eu mă duc, mîndro, la joc,  
Tu-i pune ciupa la foc;  
Eu m-oi duce ș-oi juca,  
Tu-i pluige și-i legăna !

CCLXXI

Lelea cu fodorii mari<sup>36</sup>  
Ibovnica la jendari;

Lelea cu fodorii mici  
Ibovnică la voinici;  
5 Lelea cu fodorii lați  
Ibovnică la finanți!

CCLXXII

Florinică, floricea,  
Mîndra, mîndruleana mea,  
Toată vara mi-ai vărat  
Cu vaca pe lîngă sat;  
5 Cînd a fost colo toamna :  
Fata-fată, vaca-ba !

CCLXXIII

Marișcuță din Fiscuț,  
Cine dracu te-o știut  
Că ți-i gura de vîndut,  
Că, zău, aș fi cumpărat  
5 Pe vro zi de secerat !

CCLXXIV

Frunză verde foaie lată,  
Eămînsei fată bogată<sup>37</sup>,  
Eămînsei cu șese boi  
Și-i dădai pe buze moi;  
5 Eămînsei cu patru junei  
Și-i dădai pe buze dulci;  
Eămînsei cu patru vaci,  
Le dădai pe poale largi!

CCLXXV

— Auzi, mîndra, popa toacă,  
Ieși afară și te roagă  
La păreți la chiotori<sup>38</sup>,  
Ca să-ți vie pețitori.  
5 —Las' să vie, furcile,  
Dac-a trecut dulcele !

## OCLXXVI

Caută, maică, cu sîta<sup>39</sup>,  
Doar m-oi putea mărita,  
Că-i ruşine, vai de mine,  
Să-mbătrînesc lîngă tine !

## CCLXXV1I

Foaie verde de mărar,  
In zadar, mîndră,-n zadar,  
In zadar mi te gaţi bine,  
Mergi la joc, nu te ia nime;  
5 Vii acasă supărată  
Şi te iai cu toţi la ceartă !

## COLX XVIII

Sub răchita rourată  
Şede baba supăiată  
Cu fata nemărilată.  
— Hei, fiicuţă, fiică mea,  
5 Eu nu te pot mărita !  
— Xu te, maico, supăra,  
Că şi eu m-oi mărita,  
C-am vorbii cu doi feciori  
Să-mi trimită peţitori.  
10 Tu li-i găta de mîncare,  
Doar m-a cerc oarecare  
Şi li-i da de băutură,  
Să nu mă mai eate-n gură,  
Că din sus  
15 Măsele nu-s  
Şi din jos  
Dinţii i-am scos ;  
Xumai ceva de-o mai trece  
Sînt de patruzeci şi zece !

## CCLXXIX

Cîtu-i postul lui Crăciun,  
Toate fetele se ţîn ;  
Cîndu-i pe la Bobotează,

Se tot uită pe fereastă :  
5 — Vai de mine, vai de mine,  
Că la noi nu vine nime !

## CCLXXX

Ce folos, fată, de tine...  
Te gată maică-ta bine,  
Mergi la joc, nu te ia nime;  
Vii acasă supărată,  
5 Te dai cu capu de vatră.  
De ciudă şi de amar  
îţi azvîrli bertiţa-n jar,  
De ciudă şi de mînie  
Bertiţă nu-ţi mai trebuie;  
10 Xăframa cu ciucurii,  
Pe sub cloca cu puii  
Şi pieptariul mătăsit<sup>40</sup>  
Pe sub vatră-i tăvălit!

## CCLXXXI

Dragile mele de fete  
Cum razimă cel părete  
Şi mă doare inima,  
Că nu le pot mărita !

## CCLXXXII

Draga mamei torcătoare,  
Cînd te-i duce-n şezătoare,  
Spune-i badei la ureche,  
Că eşti tinerică veche;  
5 Numa cîţiva de-or mai trece  
Ş-or fi o sută şi zece !

## CCLXXXII!

Frunză verde ş-o fiunzună,  
Eu tînăr şi tu' bătrînă;  
Eu sînt prune de nouă ai,  
Tu măsele-n gură n-ai;  
5 Ios tînăr făr'de mustaţă,  
Tu eşti zbîrcită la faţă !

CCLXXXIV

Frunză verde trei aluni,  
In grădina cea cu pruni  
Fac fetele rugăciuni  
Sîmbăta, duminica,  
Să se poată mărita !

CCLXXXV

Lasă, mândră, iubitul  
Ş-apucă chistornicul <sup>41</sup>;  
Fost-a vreme de iubit,  
Acum la călugărit !

CCLXXXVI

Mărită-te, horholină,  
Nu şedeai fată bătrînă,  
Că şi dracu s-a-nsurat  
Şi tu nu te-ai măritat !

CCLXXXVII

Nu rînji, lele, dinţii,  
Că n-am venit a peţi !

CCLXXXVIII

Patruzeci de ai îmi pare,  
De cînd port păr pe spinare.  
Nime grija mea n-o are !

CCLXXXIX

Penele se scutură <sup>42</sup>,  
Fetele se bucură ;  
Penele se veştejesc  
Fetele îngălbinesc !

**CCXC**

Supărate-s fetele,  
Că să trec cişlegile ;  
Nu vă, fete, supărare,

C-o veni el postu mare  
5 Şi veţi da la sărindare,  
Doară vă veţi măritare !

CCXCI

Taică, taică, luna-i sus,  
Doi au vînt şi doi s-a dus  
Şi ştia amîndoi carte,  
Nici de unul n-avui parte î

CCXCII

Fetele din Vereşmort  
Nu plătesc un fir de tort,  
Iară cele din Noghilac  
Nici o pipă de tabac !

CCXCIII

Cît am vînt prin nouă sate,  
N-am văzut ca aici căscate ;  
Cît am umblat pe sub munte,  
N-am văzut ca aici urîte !

CCXCIV

Fetele de la Heria  
Beau vinarsul cu porţia,  
Dar pe la noi nu le place  
Căci c-o cupă n-au ce face !

**CCXCV**

Fetele de la Tiuş  
Fură raţa din culcuş  
Şi mi-o duc la şezătoare  
Ş-o ciupele pe picioare !

CCXCVI

Fetele de la Veza  
Nu ştiu toarce cînepa,  
Făr-o-ndrugă cu lîna !

## OCXOVII

Fetele din, Arpătac  
Mereu pipă la tabac,  
Iar cele din Satu-Nou  
Se întrec după băgau<sup>43</sup>!

## OCXCVNI

Florinică, floricea,  
Mîndra, mîndruleana mea,  
Toată vara mi-ai lucrat  
La o masă de bumbac<sup>4\*</sup>,  
5 Ca să meri după diac ;  
Numai ceva ai greșit...  
Diacu nu ț-o venit !

## CCXCIX

De-ar fi tîrgul la Mica,  
Mi-aș mîna ibovnica,  
Și o-aș da pe ce o-aș da,  
Și o-aș da pe bani de lut,  
5 Numai să n-o văz mai mult !

## CCC

Însura-m-aș, însura  
Și urîță nu mi-aș lua :  
Dar nici frumoasă nu-mi place,  
Că prea mulți șogori îmi face !

## COCI

Decît eu drăguța proastă  
Mal bine la oi pe coastă,  
C-oi tăia cîte-o nuia  
Și m-oi ști fără de ea,  
5 Ș-oi tăia cîte-o crenguță  
Și m-oi ști fără drăguță !

## COCII

Fetelor, nevoilor,  
Orișicît vă țineți voi,

Caută să vă luăm noi;  
Lumea fără de feciori,  
5 Grădină fără bujori !

## CCCIII

Pîină sînt fetele fete,  
Nu le vezi în crîșmă bete ;  
Deacă pun conciu pe cap,  
La crîșmă nu mai încap.  
5 Tot închină cîte-o dată :  
Să trăiești, dragă surată !

## CCCIV

Străduiește-te, bărbate,  
Ș-adună multe bucate,  
Că și eu m-oi strădui  
Pîină ce le-oi risipi !

## CCCV

Săracii boii cornuți,  
Cum însoară niște muți !  
Săracele sutele,  
Cum mărită mutele ! . .  
5 Lăcomii și eu la sută  
Și luai și eu o mută ;  
Cei la mută de mîncat,  
Ea-mi dă blidul nespălat  
Și lingura de sub pat !

## CCCVI

Niciodată nu mi-i ciudă,  
Ca cînd dau vacile-n ciurdă;  
Nici atuncea nu mi-ar fi,  
De m-aș putea pomeni!

## CCCVII

— Vino, nevastă, la sapă !  
— Vai, bărbate, -s rău bolnavă.  
— Vino, nevastă, la vie !  
— Vai, bărbate, rău mi-i mie.  
5 — Vino, nevastă, la vin !  
— Hai, dragă, să ne pripim !

## CCCVIII

Mere nora la fîntina  
 Cu cămaşa soacri-n mîna  
 Ş-o afund-o dată-n baltă  
 Şi o ȕpă peste poartă :

5 — Na-o, soacră, că-i spălată !

## CCCIX

— Trandafir de pe fereastă,  
 Nevastă, dragă nevestă,  
 Scoală, mulge vacile,  
 Că răsare soarele !

5 — Foaie verde de dudău,  
 Măi bărbate, dragul meu,  
 Lasă să mai aȕpesc,  
 Că minteni le tîrcotesc !

## CCCX

— Rău ȕi-i ȕie, măi muiere,  
 Că după popa voi mere ?

— I >u-te, zău, bărbate, -n tindă

Şi te uită sus la grindă,

5 Că-i o puică ş-un cocoş  
 Şi mi le scoboară jos  
 Şi le ciupele frumos<sup>4s</sup>.  
 Şi le presară cu sare  
 Şi le trage-ntr-o frigare ;

10 Şi le pică cu slănină,  
 Ca să-mi meargă la inimă ;  
 Şi te du pe cel pîrău  
 Pînă-i da de făgădău,  
 C-acolo-i lecuȕul meu

## CCCXI

Măi bărbate,  
 Rlăslernate,  
 De cînd iu ai sămănat,  
 Boală-n oase mi-ai băgat;

5 Ia, zău, coasa şi-1 coseşte,  
 De boală mă mîntuieşte !

## CCCXII

Harnică-i nevasta mea  
 Harnică, dracu s-o ia !

Că-ntr-o lună  
 Toarce-o lînă

5 Si-ntr-un an  
 ȕese-un suman !

## CCCXIII

Harnică-i nevasta mea,  
 Harnică, dracu s-o ia !  
 C-avem cînepă de vară  
 Ş-o mîncă focul pe-afară,

5 Iară cînepa de toamnă  
 În şopron stă ca o doamnă!

## CCCXIV

Fie cucuruz în sac,  
 Numai cîmpul nu mi-i drag;  
 Fie grîu, fie ovăz,  
 Numai cîmpul să nu-1 văz;

5 Eu caut'să rămîn acasă,  
 Să fiu nevestă frumoasă!

## CCCXV

— Spovedeşte-te, nevestă,  
 Că moartea e la fereastă !  
 — Ba eu nu m-oi spovedi  
 Chiar în casă de-a veni,

5 Că eu cînd m-oi spovedi  
 Şapte popi mi-or trebui;  
 Şapte popi din şapte sate,  
 Să mă ierte de păcate,  
 Iar cînd m-oi cumineca,  
 10 Să vie şi vlădica!

în ciuda feciorilor și bărbatilor

CCOXVI

Nu te uita, lele hăi,  
Că mi-s cioarecii cam răi,  
C-am acasă două oi  
Și mi-oi face alții noi!

CCCXVII

Trandafir crescut în fin,  
Eă u îmi stă june bătrîn;  
Trandafir crescut în iarbă,  
Eă u îmi stă june cu barbă !

CCCXVIII

Mîndra-naltă cît o salcă,  
Badiu șuștărel de-o vacă<sup>46</sup>;  
Sustărel de două vaci,  
S » 7  
Mă mir, mîndra, cum îl placi !

CCCXLX

Dragu-mi-i feeiom spîn,  
Că-i și tînăr și bătrîn, !

CCC XX

Decît să tot vii la noi,  
Mai bin'mcri, badeo, la boi;  
Nici 1a cea nu ești bun :  
Cînd li-i sete, le dai fîn.!

CCCXXI

Fost-a taica băutor  
Ș-a rămas la birt dator;  
Eu silind să mă plătesc,  
Mai tare mă-ndatoresc !

OCCXXLT

Feciorii, care-i fecior,  
Doarme pe pămîntu gol,

Dar tu, bade Ionaș,  
Tot în pene ai sălaș  
5 Ca un pui, cînd îl îngrași!

CCCXXIII

Vai de mine, nu mă-ncred,  
C-am un drăguț ca ș-un ied,  
Cum-1 scap în iarbă-1 pierd ;  
Cîndu-1 văd seara pe lună,  
5 Pare că-i un ghem de lînă !

CCCXXIV

D-oi, bade, -n ocolul tău  
Puteare-aș să umblu eu  
Tot cu mîinile-n șolduri,  
Nu m-oi lovi de stoguri;  
5 Cu mîinile tot în șele,  
Nu m-oi lovi de tînjele  
Și prin pod fără lumină  
Nu m-oi lovi de slănină,  
Și prin casă tot desculță,  
10 Că n-oi călca pe grăunță !

CCCXXV

Sărac bărbățelul meu,  
Toți oamenii zic că-i rău,  
Da-i omul lui Dumnezeu . . .  
Că de cînd m-am măritat,  
5 Nici o palmă nu mi-a dat,  
Numai capu mi 1-a spart !

CCCXXVI

Decît țîpău și cu unt<sup>47</sup>  
Și să-1 mînci c-un om urît,  
Mai bine mălai zguros  
Și să-1 mînci c-un om frumos !

**CCCXXVII**

Tot umblînd să fiu jurat,  
CV-am avut tot am mîncat  
Și din plug cu șese boi  
Âm rămas numai cu doi,  
5 Din codie ferecată  
Am rămas numai c-o roată !

**CCC XXVIII**

Vine bărbățelul meu  
Din, sat, de la făgădău;  
Eu îi pun zamă de pui,  
El caută biciul din cui;  
5 Eu fac patul să se culce,  
El ia pușca să mă-mpuște;  
Eu mă sui pe vetrișoară,  
El mă ia de cîrpușoară  
Și mă dă pe ușă-afară !

**CCCXXIX**

Fugi, urîte, dîngă mine,  
C-oi lucra și pentru tine ;  
Fugi, urîte, de la spate;  
C-oî lucra și a ta parte !

**CCCXXX**

Lele, cu-ai tăi ochișori  
Nu te uita sus la nori,  
Ci te uită la bărbat  
De ți-1 vezi de minunat ;  
5 la-1 de brîu  
Și-1 țipă-n rîu,  
Și zi, zău,  
Că nu-i al tău î

**CCCXXXI**

Frunză verde foi de varză,  
Vezi urîtul, focu-1 arză,

Șede-n deal pe piatră seacă !  
Tulai, tulai că se-neacă<sup>48</sup> !

**CCCXXXII**

Bărbățelu-i ca și-un steag,  
De foame de-abea mă trag;  
Bărbățelu-i ca și-un nuc,  
De foame de-abea mă duc.  
5 De foame ar fi ce-ar fi,  
Dar n-am cu ce mă-nveli;  
De-nvelit aș mai lăsa,  
Dar n-am cu ce mă-ncălța.  
Na, drace, bărbatu ție,  
10 Că mie nu-mi mai trebuie,  
Că nu-i harnic să mă ție !

**CCCXXXIII**

Bate-mă, bade Vasile,  
Și astăzi, ca-n toate zile,  
Ba astăzi, să dai mai tare,  
Că e zi de sărbătoare.

**CCCXXXIV**

Cîndu-i negură și nea,  
Atuncea caii să ia ;  
Cîndu-i negură și bură,  
Atuncea caii să fură !

**CCCXXXV**

Cîți feciori cu pălării  
Toți au fost azi noapte-n vii,  
Numai eu cu șapcă neagră  
Am furat o viță-ntreagă !

**CCCXXXVI**

Cu bărbatul băutor  
Nu-i face pită-n cuptor;  
Cînd ai face cîteodată,  
Nu-i făină nici lopată !



## Deosebite

## COCX XXVII

Bată-mi-te crucea, drac !  
 Cum te-oi prinde, te dezbrac  
 Și-ți trag pielea după cap,  
 Să-i fac soacrei comanac<sup>49</sup>,  
 Socrului căciulă-n cap !

## CCCXXXVIII

TJcigă-te crucea, drace f  
 Că nu dai babei or pace,  
 Să mai facă rugăciuni,  
 Să nu tot poatre minciuni?

## CCCXXXIX

— Auzi, babo, clopotu !  
 — Las'să fie la dracu !  
 — Auzi, babo, cetera !  
 — Las' să fie drăguța !

## OCCXL

Cîtu-i moșu de bătrîn  
 Tot ar mînca mar din sin j  
 Cîtu-i moșu dalb la plete  
 Totu-i stă firea la fete !

## CCCXLI

Fă-mă, Doamne, cumu-ți place,  
 Numai popă nu mă face,  
 Să mînc pită  
 Bombăită  
 Și colaci  
 De la săraci !

## OOOXT.II

Hai, leliță,-n satul meu,  
 Că nu-i popă aici birău,

Bătutu-i-a Dumnezeu:  
 Pe popa pentr-o poveste,  
 5 Pe birău pentru neveste !

## CCCXLIII

Tremură popa să moară  
 Cu prescura subsuoară ;  
 Ar muri și nu se-ndură  
 C-ar mai roade la prescură !

## CCCXLIV

Așa zice popa nost  
 Cînd moare cel fără rost:  
 — Mergeți tare,  
 Că bani n-are;  
 5 Dar cînd moare vreun bogat,  
 Unde-ți cîntă trăgănat:  
 — Puneți jos,  
 Că-i bănos !

## CCCXLV

Crișcă iadul și mă cere  
 Pentru păcate de-a mele.  
 — Taci, iadule, nu crișca,  
 Că destul te-i sătura  
 5 De jupîni cu jupînese  
 Și de popi cu preotese !

## CCCXLVI

Așa zice popa nost:  
 — Să nu mergi la 'fete-n post  
 Preoteasa zice-așa :  
 — Mergi, voinice, cîndu-i vrea  
 5 Și la min'cîndu-i putea !

**CCCXLVII**

Strigă, popa din altar  
Cătră slugă, că-i tâlhar;  
Preoteasa de pe vatră  
Jură că sluga-i dereaptă.

**CCCXLVIII**

Pînă-i popa-n liturghie,  
Preoteasa bea rachie;  
Pînă-i popa la altar,  
Preoteasa-i la hambar ;  
5 Preoteasa coace ouă,  
Popii două, mie nouă !

**CCOXLIX**

Are popa șese boi,  
Preoteasa buze moi;  
Are popa șese junei,  
Preoteasa buze dulci;  
5 Are popa șese vaci,  
Preoteasa ochi bărnaci !

**COCL**

Cîte paie și gunoaie  
Toate-s tisturi și biraie,  
Numai eu, fecior de popă,  
De trei ani tot bat la dobă !

**CCCLI**

Hop, hop, hop, la popa-n pod  
Să-i luăm purcelu tot,  
Să rămîie numai spata,  
Să-și mărite popa fata;  
5 Să rămîie ș-un picior,  
Să-și însoare ș-un fecior !

**CCCUT**

Vai, săracu diacul  
Cînd aude clopotul,  
Țîpă coasa-n buruiene

Și se cară la pomene;  
5 Pentr-o țîr' de parastas  
Iți zbiară pîn' la amiaz !

**CCCLIII**

Bată-l crucea de diac,  
Cumu-i, Doamne, de buiac<sup>50</sup>  
Cu mînil pe psaltire,  
Cu ochii pe la copile;  
5 Cu mînil la icoane,  
Cu ochii după cucoane !

**CCCLIV**

La școli, popo,  
La școli, drace,  
Nu la fete  
Sub părete !

**CCCLV**

Pe la noi pe la Heleu,  
E darul lui Dumnezeu :  
Patru boabe pe-un ștuleu !

**CCCLVI**

Pe la noi prin Gîrboviță,  
Umblă foamea pe uliță  
îmbrăcată cu țundriță  
Și în cap cu căciulită !

**CCCLVII**

Pe la noi, pe la Vlădeni,  
Nu se fac nici chiar coceni!

**ccclViri**

Pe la noi pe la sercaia,  
Patru cofe lasă claiă<sup>51</sup>!

**CCCLIX**

Mere dracu pe părete  
Cu țiganu de ureche;

Mere dracu pe răzoară  
Cu țiganii subsuoară !

Chite vomini de pudure,  
Toate vomenile bune<sup>52</sup> !

OCCLX

CCCLXI

Chite Horiți eu șisme mari,  
Toate hoațe și tîlhari;

Ș-am strigat, ș-om mai striga,  
Deacă nu v-eți supăra !

## NOTE LA STRIGĂTURI

### 1

în decursul jocului, românul are obicei a recita cu glas mare, după tactul muzicii, fel de fel de versuri, eu scop de a mări veselia celor de față. Eu arareori aceste versuri se improvizează chiar în momentele în care se rostesc și în multe din ele se cuprind observațiuni satirice de tot potrivite. Versurile despre care e vorba se numesc *strigături*, chiote (chiuturi), descînțece, iară în Muntenia, Moldova și Bucovina hore. „Chiotul (strigătura) — zice dl. I. Slavici într-un studiu al său publicat în ziarul „Educatorul” — este o glumă pusă în versuri, un joc de spirit, un compliment galant, ori o scînteie satirică, ceva ce mai bine se poate asemăna eu așa-numitul *cuplet*”. Jocul cel mai lătit în Ardeal este așa-numitul *joc românesc*, care în unele locuri (mai cu seamă dincoace de Olt, de ex. în Țeara Oltului și în Țeara Bîrsei) se numește și *ardeleneasca*. Ardeleneasca este unul din jocurile cele mai originale și mai pline de viață.

### 2

*Haide măi !... Toi așa măi, tot așa !... Bă măi, dă !... Mîn-o, mîn-o, măi !... Așa copile !... Sus, copile !... e t c etc.* sînt strigăte, cu care jucătorii se încurajează unii pe alții.

### 3

V. 2 :

Cu drăguța *d-altuia* . . . ,

*d* s-a pus pentru evitarea hiatului.

### 4

*Gornic* = păzitor de pădure și în unele locuri și păzitor de cîmp.

### 5

V. 4 :

Și-<sup>1</sup> cupa cu două duce.

*Duce* sau *duci* este pluralul de la *dutcă* — piesă de patru cruceri.

6

*Tundră* = zeghe. *Jurații* sînt membrii comitetului comunal și ai celui bisericesc.

7

*Bibi* nu pune mîna ; se întrebuițează mai cu seamă față de copiii mici.

8

O variantă zice :

Haide, mîndră, să te țuc,  
Că mîne mă duc la plug;  
Ziua-i mare,  
Locu-i tare  
5 Și n-am vreme de țucare

*A țuca* = a săruta.

9

*Bear ui* — o podoabă pentru cap.

:!

10

Într-o variantă se adaugă ca răspuns :

Ține-o, Doamne, țară bună,  
Că slnt tot cu cofa-n mină !

11

Eacliiul (vinarsul) se numește în unele locuri *palincă*.

12

*Fele, felcuță* = jumătate de cofă.

13

*Sfirtar, sfirtai și firtal* = pătrar.

14

*Cucvra, bîrsa și grinăieul* sînt părți ale plugului. În loc de *tocmit* se pronunță în multe părți *tomnit*.

15

În multe locuri obișnuiesc sătenii și șatenele noastre a-i ajuta popii fără plată la secera strînsul finului, căratul bucatelor etc. Acest serviciu neplătit se numește *clacă*. Firește, și poi sau oricine care ar chema pe oameni la clacă trebuie să se pregătească bine cu de-ale mîi carii, să aibă la îndemînă un lăutar, doi, și peste tot să caute a face munca cît se poai mai plăcută.

## 16

*Șezătoarea* este o adunare de fete, care vin să lucreze împreună vreo două-trei ceasuri din nopțile cele lungi de iarnă. Se înțelege că lucrul nu poate rămînea așa sec, ci trebuie presărat cu glume, povestiri etc. Feciorii încă nu sînt eschiși de la aceste întruniri pentru lucru și petrecere.

## 17

*Astarâ* se întrebuițează în unele locuri în loc de astă seară — diseară.

## 18

V.7 :

Cu costița tot circei . . .

Un jucător mai glumeț adaugă ca refren :

Ca o coadă de purcel I

## 19

*Tulai* (de la ungurescul *tolvaj* — *hoț*) este o exclamațiune de desperare, care adeseori se întrebuițează și în glumă.

## 20

*Călușerii* sînt niște flăcăi (de obicei 12 la număr), care se leagă între sine sub anumite formalități pe un timp anumit, în care cutreieră satele de prin împrejurime și execută voinicescul joc al *Călușerilor*. Conducătorul lor se numește vătaf. Leagănul călușerilor este mănoasa cîmpie a Mureșului.

## 21

*Husoș* = sfaņ.

## 22

într-o variantă se zice în loc de 1 — 3 numai:

Stă să joare.  
Sfintul soare etc.

## 23

*Hasnă* = folos. A lua hasna unui lucru = a-l folosi bine.

## 24 •

*Cop* =. cupă, cofă.

## 25

V. 5 :

Și să pun *hîrbu-n* fereastă . . .

*Hîrbul* = un hîrb de oglindă.

26

*Spală, ițe. fustei etc.* sînt părți ale războiului de țesut. *Natra* este un termen prin care se arată o parte din țesătură.

27

V. 7 :

De n-ar fi *armean* cu șatră . . . .

Neguțătorii cu șetre de pe la tîrguri sînt mai cu seamă armeni și evrei.

28

•*Junincă htkefă* = cu coarnele ridicate și date spre-ndărăt.

29

V. 5 și 6

Da și oarba pipăia,  
*Drăguț*, să saie și ca !

*Drăguț* ÎB loc de *drag Doamne, an Doamne* expresiune ironică.

30

*Salcă*, (pe la Năsăud) = salcie.

31

•*lunete* (în Munții Apuseni) = ginere.

32

*Tălpige* suit lemnele de la războiul de țesut, pe care se apasă cu picioarele.

33

*Vigan* — rochie de pe la oraș.

34

*Potică* = apotecă, farmacie.

35

*Swcnă* este o fustă mai groasă.

36

*Fodorii* sînt o cusătură cu arnici la mînecile de la ii.

«»

37

*Bâmînsei* (în Munții Apuseni) în loc de *rămăsei*.

## 38

V. 3 :

La păreți, *la chiotori* . . .***Chiotorile canei* ^ locul unde se întâlnește bîrnele = colțurile casei.**

## 39

V. 1 :

*Caută, maică, cu sita* . . .**Eomâncele — mai cu seamă cele bătrîne — știu o mulțime de mijloace prin care sînt de părere că pot afla cele ce au să se întîmple în viitor. Astfel de mijloace sînt : datul cu bobii, căutatul cu sita etc.**

## 40

**Pieptarul *mătăsii* — pieptarul chindisit cu mătase.**

## 41

***Chistornicul* este tiparul care se pune pe prescuri. Prescurile se fac mai cu seamă de călugărițe.**

## 42

V. 1 :

*Penele se scutură* . . .**Adecă : penele ( \ ezi 1 )oine, nota 19) de la pălăriile sau căciulile flăcăilor se clatină în joc.**

## 43

***Băgăul* este scrumul ce rămîne în pipă (lulea).**

## 44

***Masă de bumbac* = pinzătură.**

v

## 45

***A ciupeli* = a jumuli.**

## 46

***Șuștarul* = este un vas de lemn, în care se mulg vacile.**

## 47

***Țipăul* este o pîine mai mică.**

## 48

**Vezi nota 19.**

49

**Comanacul** esle o învălitoare pentru cap.

50

**Buiac** =• vesel, cu voie bună, răsfăţat.

51

Patru cofe **la\*ă** claiă = Dintr-o claiă se scot patru cofe.

52

ifu ştiu in ce loc, vreo cîţiva români buni de glume au făcut de frică pe un sas să intre în jocul lor. începe bietul Honţ (Hans) să sară şi el cu cizmele lui cele mari, dar un Păcală nu se mulţumeşte cu atît, ci-i porunceşte să-şi caşte pliscul şi să strige şi el ca ceilalţi jucători. Văzînd că nu e glumă, sasul nostru făcu ce făcu şi înciocălă strigătura aceasta. Va să zică şi frica te face poet cîteodată.

## V A R I A

### I Marcu

Cărpiniş, pădure deasă,  
Măreuler sa dus de-acasă<sup>1</sup>  
Şi turcu a d-oblicit  
Şi la el d-adrept a vint  
5 Şi rău 1-a batjocorit;  
Cetatea prădatu-i-a,  
Măicuţa călcătu-i-a  
Cu copila calului  
Tocina-r capu pieptului.  
10 Foaie verde lemn sucit  
Şi păgmul încînit  
Cu-atît nu s-a-ndestulit,  
Mai rău 1-a batjocorit:  
Nevasta robitu-i-a,  
15 Departe pornitu-o-a<sup>2</sup>.  
Marcu biet o auzit

De potopul cel cumplit  
Ce casa i-a pustiit  
El acas's-a repezit  
20 Ş-acasă cum a sosit,  
Țîpat-a haină mărcească<sup>3</sup>  
Ş-a luat călugărească,  
Mme să nu mi-l cunoască  
Şi pe murg a-ncălecat  
25 Şi în grabă c-a plecat  
Chiar colo la Țărigrad.  
Şi s-a pus Mărcuţ în silă  
Să ceară mereu la milă,  
Precum cer călugării  
30 Pe seama mănăstirii<sup>4</sup>.  
Astăzi ici, mîne colea,  
Vreme bună, vreme rea,



- La Țărigrad ajungea  
 Și la turc că se ducea,  
 35 Sub fereastră se punea  
 Și din gură cuvînta :  
 — Hai de dă, turcule, dă,  
 Hai de dă și milă-ți fă  
 De sufletu Marcului,  
 40 Marcului bogatului;  
 Hai de dă, turcule, dă,  
 Hai de dă și milă-ți fă,  
 Nu din avere turcească,  
 Ci din avere mărcească.  
 45 Dă, turcule, sărindare,  
 Să-i facem slujba cea mare,  
 • Că murgii mi s-a venit,  
 Pentru că l-am prohodit!  
 Turcu-n ușă că ieșea  
 50 Și din grai așa grăia :  
 — Alelei, măi părintele,  
 D-auzi cuvintele mele;  
 Murgulețu tare-mi place,  
 Spune-mi mie, cîți bani face?  
 55 Marcu bine-mi auzea, <  
 Dar surduț mi se făcea  
 Și iar turcului zicea :  
 — Hai de dă, turcule, dă,  
 Hai de dă și milă-ți fă  
 60 De sufletul Marcului,  
 Marcului bogatu'ui;  
 Hai de dă, turcule, dă,  
 Hai de dă și milă-ți fă,  
 Nu din avere turcească,  
 65 Ci din avere mărcească !  
 Turcu mi s-apropia  
 Și Marcului că-i grăia :  
 — Părintele, părintele,  
 D-auzi cuvintele mele,  
 70 Că nu grăiesc vorbe rele;  
 Morți cu morți și vii cu vii,  
 Noi murguțu vom tocmi  
 Și pînă ne-om învoi,  
 Amîndoi că vom cinsti,  
 75 Vinișor vom gustări,  
 Vinișor  
 D-ăl roșior;  
 Vinișor de nouă ai  
 Cum e mai bun pentru trai,  
 80 Nouă ai și nouă luni  
 Cum e bun pentru bătrîni !  
 Turcu-afară că ieșea  
 Și-n pivniță se ducea,  
 Iar Mărculeț rămînea  
 85 Și prin casă se primbla  
 Și jur împrejur căta  
 Și căta și prea căta,  
 Căci deodată ce vedea? . . .  
 Yedea mîndra soțioară  
 90 Cu jelită fețișoară ;  
 Sînișoru-i suspina,  
 Ochișorii-i lăcrima.  
 Marcu biet se-nduioșă,  
 Inima i ște sfîrșea,  
 95 Dar îndat' se stăpînea  
 Și durerii nu se da,  
 Ci din grai așa grăia :  
 — Alelei, tu, nevestică,  
 Nevestică mîndrulică,  
 100 Cum creștinii ai urît  
 Și păgîn ai îndrăgit?  
 — Eu creștinii n-am urît  
 Și păgîn n-am îndrăgit,  
 Că-s nevasta Marcului,  
 105 Marcului viteazului;  
 Eu creștinii n-am urît  
 Și păgîn n-am îndrăgit,  
 Dară turcii m-au robit!  
 Marcu iar ser-nduioșă,  
 110 Dar de nou se stăpînea . . .  
 Turcu-n casă că tuna  
 Și vin roșu aducea,  
 O ploscbiță  
 De-o vedriță;

115 Plosca pe masă puneă,  
 Pe divan se așeza  
 Și murgulețul tocmea.  
 Turcu bea și se-mbăta,  
 Maieu bea și nu prea bea  
 120 Căci amar grija-1 rodea ;  
 Turcu bea și se-mbăta  
 Și din gură cuvînta :  
 — Părintele, părintele,  
 D-auzi cuvintele mele,  
 125 Că nu grăiesc vorbe rele ;  
 Ian aruncă-te la joc,  
 Dar la joc coala eu foc,  
 S-o aduci tot la soroc,  
 Că de cînd pe lume sînt,  
 190 N-am văzt călugăr jucînd !  
 Marcul' Ț se ridica  
 Și din grai așa grăia :  
 - Alelei, măi turcule,  
 Tureule hai nule,  
 135 Eu joc ție Ț-oi juca,  
 Dar mi-e că te-i supăra,  
 Că jocu nostru-i ciudat  
 Și eu dracu mestecat ! . . .

Și-ncepu Marcu-a juca  
 140 Și cîte-o hain-a Țipa,  
 Pîn'se zări sabia,  
 Turcu rău încremenea  
 Și-în fire deacă-și venea,  
 El de Marcu se ruga :  
 145 — Alelei, măi Marcule,  
 Marcule vicleanule,  
 Ian aruncă ochii tăi  
 Tot de-a lungul celei văi  
 Și privește-a mea cetate,-  
 150 Că-i plină de bogătate.  
 Ție toată Ț-o voi da,  
 Zilele de-mi vei lăsa !  
 Mărculeț nu mai glumea,  
 Ci turcului că-i grăia :  
 155 — Cetatea-i pe mîna mea  
 Ție Ț-oi face ce-oi vrea,  
 Ce făcut-ai maică-mea' !  
 Și vorba nu mai lungea,  
 Ci la turc se repezea  
 160 Și capul îi reteza.  
 Apoi nevasta-și lua  
 Și-napoi cu ea pleca.

## II. Chiruța'

Frunză verde trei alune,  
 Lățitu-s-a vestea-n lume  
 De frumuse-țea Chiruții,  
 Soră Silice a popii  
 5 De la podul Craiovii.  
 Mai mindruță decît ea  
 Cîmpul floare nu avea,  
 Stea pe ceriuri nu era,  
 Încît zvonul ajungea  
 10 Pînă-n țeara turcului,  
 Turcului hainului.  
 Iată că-ntr-o dimineață,

Dimineață fără ceață  
 Chiruța cum se scula  
 15 Dalb de obrăjel spăla,  
 Cosicioara-și așeza,  
 Spre răsărit se-ndrepta,  
 Lui Dumnezeu se ruga,  
 Pe fereastră se uita  
 20 Se uita și se mira :  
 Fi-vor spinii înfloriți,  
 Ori-s turcii învăliți,  
 Tot cu roșu-mpodobiți' ? ,  
 Chiruța se-nspăimnta

- 25 Şi cătră nen-său grăia :  
— Scoală, nene, dragul meu,  
Că nu ştiu ce-am văzut eu;  
Ori-s spinii înfloriţi,  
Ori-s turcii învăliţi,
- 30 Tot cu roşu-mpodobiţi!  
Popa iute se scula,  
Pe fereastră căuta  
Şi din gură cuvînta :  
— Sora mea,
- 35 Comoara mea,  
Nu sînt spinii înfloriţi,  
Că sînt turcii învăliţi,  
Tot cu roşu-mpodobiţi.  
Ei aicea c-or veni
- 40 Şi pe tine te-or peţi,  
Dar, dragă, nu te-ntrista,  
Că la turc eu nu te-oi da,  
Pînă capul sus mi-o sta ! . . .  
Bine vorba nu sfîrşea,
- 45 Turcii-n casa năvălea,  
Bună dimineaţa da,  
Iar popa le mulţumea :  
— Bine-aţi vint la casa mea .  
Doi berbeci că voi tăia
- 50 Şi prea mult m-oi bucura,  
Cu mine de-ţi ospăta !  
Turcii mult nu aşteptau,  
Ci îndată răspundeau :  
— Noi de masă-ţi mulţumim,
- 55 Că n-am venit să prînzim,  
Ci pe Chira so peţim !  
Popa mi se încrunta  
Şi din grai așa grăia :  
— Pînă capul sus mi-o sta
- 60 Sora la turc n-o voi da !  
Turcii rău se mînia,  
Paloşele toţi scotea  
«Şi la popa s-arunca  
Cum s-arunc lupii la mia.
- 65 Popa sabia trăgea,  
Mîncile sufleca
- Şi la turci așa răcnea :  
— Alelei, tîlhari pagini,  
Cum o să vă dau la cîni,  
70 Că de-atîta sînteţi buni!  
Cum zicea, așa făcea,  
Rău pe turci îi sărăcea . . .  
Dar degeaba se lupta,  
Căci păgînul nu scădea,
- 75 Ci mai tare se-nmulţea.  
Pentr-un turc care cădea  
Zece de-afară venea.  
— Aoleo, popo, sărace,  
Turcii cu Chira ce-or face,
- 80 Că-ţi slăbesc puterile,  
Ţi se-nvîrt vederile !  
Şfîntul soare sus lucea,  
Vremea prînzului era,  
Popa biet mereu slăbea,
- 85 Pîn 'deodată jos cădea,  
Ochişorii-şi închidea  
Şi pînă ce-i închidea,  
La soru-sa-i îndrepta  
Şi lacrimi din ei vărsa
- 90 Şi din piept amar ofta.  
Turcii mult nu aştepta,  
Ci îndat'se repezea  
Şi capul îi reteza;  
Iar Chiruţa, vai de ea,
- 95 Roabă la pagini cădea.  
Şi sorioara popii  
De la podul Craiovii  
Pînă să-şi lase casa,  
Pe podele-ngenunchea,
- 100 Mînile împleticea  
Şi turcilor le grăia :  
— Turcilor  
Grabnicilor,  
Prea tare nu vă grăbiţi,
- 105 Ci fiţi buni şi zăboviţi,  
Să iau capu frate-meu,  
Singurel sprijinul meu  
Şi să-d duc colea-n grădină

La tuia de murăcină,  
 110 Să-l jelească florile,  
 Să mi-l cînte-albinele !  
 Și Chira cum se ruga,  
 Turcii chiar se-nduioșă  
 Ș-un pic o mai aștepta ; \*  
 115 Iar Chiruța sărmana  
 Capul frate-său lua  
 Și de sînge-1 curățea  
 Și-n grădinuță-1 ducea  
 Și gropșoară că-i făcea  
 120 Cu însăși mînuța sa . . .  
 Dar groapa cum o-nvălea,  
 Ea deodată leșina  
 Și cînd iarăși se trezea,  
 Chiar la Dunărea era  
 125 Și paginii d'îngă ea  
 în țara lor o ducea.  
 Sora tlulee a popii  
 De la podul Craiovii  
 Pe pămînt îngenunchea  
 130 Și de turci iar se ruga :  
 — Turcilor,  
 Grabnicilor,

Prea tare nu vă grăbiți,  
 Ci fiți buni și zăboviți,  
 135 Pe palme să mă spăl eu  
 De sîngele frate-meu,  
 Singurel sprijinul meu !  
 Și turcii o-ngăduia,  
 Iar Chiruța voinica  
 140 De loc nu mai aștepta,  
 Ci-n Dunăre se țîpa,  
 Și pîn-a nu se țîpa,  
 Ea din gură cuvînta :  
 — Decît roabă turcilor,  
 145 Mai bin'hrană peștilor ! . . .  
 Turcii toți încremeneau  
 Și-n fire dacă-și veneau,  
 După Chira s-aruncau  
 Și cu toții se-necau.  
 150 Iar Dunărea-nțeleapta,  
 Unde Chira se sfîrșea,  
 Apă lină se făcea;  
 Dar unde turcii murea,  
 Tot vîrtejuri se făcea  
 155 Și mereu tot spumega !

### III. Calul Radului

Pe drumul Bălgradului  
 Mere murgul Badului,  
 Din picioare scînteind,  
 Din gură pară țîpînd<sup>1</sup>.  
 5 Cu Mu galben în picioare,  
 Cu șaua-ntoarsă sub foaie.  
 Măiculița Badului, <  
 Badului Viteazului»  
 Murgulețul ca<sup>4</sup> vedea  
 10 Și din grai așa-i grăia :  
 — Murgule, cal minunat,  
 Cu vin roșu adăpat, <

Cu lapte dulce-ngrășat  
 Pe Badu un'-ai lăsat?  
 15 — Nu te, maică, supăra,  
 Tristă veste de-i afla.  
 Pe Badu rău l-am lăsat  
 La poartă la Țărigrad,  
 Unde turcin l-6r tăiat<sup>1</sup>  
 20 Biata maică\* vai de ea, •  
 Cosicioara că-și smulgea  
 Și murgulețul blăstăma :  
 — Murgule, fii blăstămat,  
 Că feciorul mi-ai lăsat

25 Pe loc taro depărtat;

L-ai lăsat

Neîngropat,

Ou pământ neînvălit,

Fără loc de odihnit !

30 Murgu capn-n jos pleca

Și cu jale necheza :

— Nu te, maicii, supăra,

Și nu mă mai blăstăma,

Că drăguț feciorul tău

35 Și viteaz stăpînul meu

Cu pămîntu-i învălit

Si-i cu loc de odihnit.

Turcii cum mi l-or tăiat,

Cu copita am lucrat,

40 Pînă groapa i-am gătat

Și în ea l-am îngropat!

### M. Osînditii

Bate vînt de la sfințit

Și rea veste mi-a venit,

Veste de la Bălgărad,

Că-s trei frați de spînzurat.

5 Și fratele cel mai mare

Se-ngrozea de moarte tare ;

Se-ngrozea

Și se ruga :

— Domnule, măria ta,

10 Mai lungește-m! viața,

Pînă-mi vine soția,

Că soția-i tinerea

Ș-am trăit bine cu eă !

Fratele cel mijlociu

15 Și cu părul casianiu,

Din ochi tare lăcrima,

Lăcrima

Și se ruga :

— Domnule, măria ta,

20 Mai lungește-mi viața

Pînă vine maică-mea,

Că maica-i bătrînă tare

Și alt sprijin nu mai are !

Dar fratele cel mai mic

25 (Că-i mai mic, e mai voinic)

De moarte nu se-ngrozea

Și din ochi nu lăcrima,

Dar deodată greu ofta

Și domnului că-i zicea :

30 — Domnule, măria ta,

Cu mine să faci ce-i vrea,

Că eu n-am pe nimenea;

Ba o mîndra am iubit

Și foarte m-a celuit<sup>1</sup> !

### V. Nevasta fugită

— Lină Carolins,

Floare din grădină,

Yină-napoi, vina,

Că tu ți-ai uitat

Și tu ți-ai lăsat

Sugniță frumoasă<sup>1</sup>

La mine pe masă !

— Ba eu n-am uitat-o

Că eu am lăsat-o

10 De urîtul tău,

De bănatul meu!

Lină Carolină,  
 Floare din grădină,  
 Vină-napoi vină,  
 15 Că tu ți-ai uitat  
 Si tu ti-ai lăsat  
 Inelușul tău  
 în degetul meu !  
 — Ba nu l-am uitat,  
 20 Că, zău, l-am lăsat  
 De urîtul tău,  
 De bănatul meu !  
 — Lină Carolină,  
 Floare din grădină,  
 25 Vină-napoi, vină,  
 Că tu ți-ai uitat  
 Si tu ti-ai lăsat  
 Cusătura ta  
 Pe grindiița mea !  
 30 — Ba eu n-am uitat-o,  
 Că eu ani lăsat-o  
 De urîtul tău,  
 De bănatul meu !  
 — Lină Carolină,  
 35 Floare din grădină,  
 Vină-napoi, vină,  
 Că făgăduiesc  
 Și ni-afurisesc,  
 De azi înainte  
 40 Să fiu mai cuminte;  
 Vină, Lină, vină,  
 Lină Carolină,

Vină, zău, și-mi iartă,  
 Greșala mea toată,  
 45 Cît este de mare  
 Și grea de iertare !  
 — Bărbățelul meu,  
 Eu te-aș ierta, zău,  
 Că m-ai luat de-acasă,  
 50 Din casă frumoasă  
 Și m-ai dus la tine  
 Cu multă rușine :  
 Fără cununie,  
 Fără veselie.  
 55 Bărbățelul meu,  
 Eu te-aș ierta, zău,  
 C-ai lăsat acasă  
 Măicuță duioasă,  
 Taică-mbătrînit  
 60 Și foarte jelit,  
 Frățiori iubiți,  
 De mine-amărîți.  
 Dar nu te-oi ierta,  
 Ci te-oi blăstăma,  
 65 Că nu m-ai iubit  
 Și m-ai celuit. . .  
 Bată-mi-te, bată  
 Dragostea deodată,  
 Cum făgăduiai  
 70 Și cum te jurai;  
 Bată-mi-te, bată  
 Inima stricată  
 Și jelea mea toată !

## VI. R d u c a n u

— Foaie verde salbă moale,  
 Căpitane Răducane,  
 Coboară din deal devale,  
 Că-ti moare murgu de foame !  
 5 — Las'să moară la pustii,  
 Că inai am eu bidivii

Și mai am pe vînatul,  
 Care-mi poartă sufletul  
 Și mai am pe negru mare,  
 10 Care mă duce călare !  
 — Foaie verde salbă moale,  
 Căpitane Răducane,

Coboară din deal devale,  
 Că Ț-am gătit de mîncare !  
 15 — Strînge masa, nu mîncînc,  
 Pune șaua să mă duc,  
 Să mă duc la. Cîmpulung,  
 Să-mi aleg un cal porumb,  
 Scurt în gît și lung în trup,  
 20 Coama să-i dea de pămînt;  
 Șoimuleț să-mi placă mie,  
 Cum e bun de haiducie !  
 — Foaie verde salbă moale,  
 Căpitane Eăducane,  
 25 E vai de zilele tale. . .  
 Potera-i coala pe vale !  
 — Las'să vie, las'să vie,  
 Moartea de știre să-i știe,  
 Că mi-i flinta ghintuită  
 30 Și-mi e mîna oțetită.  
 Las'să vie, las'să vie,

Corbii de știre să-i știe,  
 Că de venit or veni,  
 Da' nu știu cum or porni !  
 35 — Foaie verde salbă moale,  
 Căpitane Răducane,  
 E vai de zilele tale. . . .  
 Te topești în închisoare.  
 — Bată-vă crucea, ciocoi, \*  
 40 De-aș mai scăpa de la voi,  
 Să mă trag la codru iară  
 Și să fac dreptate-n țară.  
 Cînd oi vedea om sărac,  
 În chimir mîna s-o bag  
 45 Și de chiu și vai să-1 scap;  
 Iar de-oi întîlni ciocoi,  
 De piele să mi-1 despoi  
 Și să fac din ea cimpoi !

## VII. Teiul și bradul

Teiul, bradul se sfădea<sup>1</sup> . . .  
 Teiul către brad grăia :  
 — Tu ești, brade, clenguros,  
 Și la trup ești nodoros,  
 5 Iară eu sînt lemn de treabă,  
 Ori și pe ce om întrebă,  
 Că pe mine mă cioplesc  
 Si iconițe croiesc  
 Si-n biserici mă tocmesc,  
 10 Cu aur mă zugrăvesc  
 Și cu toții mă cinstesc !

Teiul, bradul se sfădea. . .  
 Bradul către tei grăia :  
 — Că și eu sînt lemn de treabă,  
 15 Ori și pe ce om întrebă,  
 Că pe mine mă cioplesc  
 Și șindilițe croiesc,  
 Pe biserici mă tocmesc,  
 Biserica s-o păzesc;  
 20 Că de n-ar fișindila,  
 Ar fi vai de cinstea ta,  
 Căci ploaia, cînd ar ploua,  
 Aurul ți l-ar strica !

## VIII. Cîntecul ciobanului

Foaie verde trei smochine,  
 Mult mă mir, cioban, de tine,  
 Unde-ai fost la ciobănie,  
 De pe fața ta poți scrie

5 Ca pe-o coală de hîrtie ?  
 — Fost-am, zău, sub cel noruț,  
 Fost-am la cap de codruț,  
 Sus pe vîrful muntelui,

TJ udei drag sufletului,  
10 Și mîiiat-am dragi mioare  
TVintre iarbă numai floare,  
IV la limpede izvoare;  
Pe la umbră de copaci,  
Fi titre mîndrulițe fragi.  
15 Ușurel vint cînd bătea

Fluierul frumos cînta,  
Oile mi le-adormea;  
Cînd bătea vîntul turbat,  
Cu zăpadă mestecat,  
20 Fluierul minuni făcea,  
Geru că mi-1 alunga !

### IX. C o l i n d a l 1

Voi umblăm  
Să colindăm  
P-asti; noapte-ntunecată  
Și zăpadă necălcată ;  
Noi umblăm  
Să colindăm  
Și zăpada so călcăm ;  
Că az s-a născut Hristos,  
Domnul cel prea luminos.  
10 Și umblînd  
Și tot umblînd,  
Ne-n, Ilnim cu Dumnezeu,  
Cu veșmîntul mohorît  
Lung din cer pînă-n pămînt;  
15 Și pe-ntinsul hainelor,  
Și-mpie jurul poalelor,  
Luceau stele mărunțele,  
Mai în sus mai mititele,  
Mai în jos mai măricele.  
20 Și pe cei doi umerei  
Luceau doi luceferi;  
Lucea luna cu lumina  
Si soriele cu căldura.  
Cmce-n stînga că-i lucea,

25 Iar în dreapta mai ducea,  
Ducea verde bosioc,  
Florivică de noroc;  
Bosiocul fetelor,  
Maghiran nevestelor,  
30 Tămîiță babelor,  
Bulg de aur junilor  
Și crucea bătrînilor.  
Și noi tare ne-am mirat  
Și prin lume c-am plecat,  
35 Taina so istorisim,  
Minunea so povestim.  
Ș-acum bine-am nemerit  
La casă de om cinstit,  
Tot cu feti si fete mari  
40 De-nsurat,  
De măritat,  
Că e ziua lui Crăciun,  
Lui moș Crăciun cel bătrîn.  
Bămîi, om bun, sănătos,  
45 Ca un trandafir frumos,  
C-ai fost gazda lui Hristos !  
Bămîi casă sănătoasă,  
Ca un păhărel frumoasă !



## X. Colinda II

- Mîna noapto a moș Crăciun,  
D-oi moș Crăciun cel bătrîn;  
Mîna sluga cea mai mare  
Să dea la boi de mîncare.
- 5 Sluga la grajd se ducea,  
Nu se poate-apropia,  
Ci-ndărăt că se-nturna :  
— D-aleo, d-aleo, moș Crăciune,  
D-aleo, moș Crăciun, stăpîne,
- 10 Nu mă poci apropia  
Fîn uscat la boi a da  
De zvonul albinelor,  
De para făcliilor,  
De fumul tămîilor,
- 15 De mirosul florilor !  
Mîna sluga mijlocea,  
Boilor fîn să le dea.  
Sluga la grajd se ducea,  
Nu se poate-apropia,
- 20 Ci-ndărăt că se-nturna :  
— D-aleo, d-aleo, moș Crăciune,  
D-aleo, moș Crăciun, stăpîne,  
Nu mă poci apropia  
Fîn uscat la boi a da
- 25 De zvonul albinelor,  
De para făcliilor,  
De fumul tămîilor,
- De mirosul florilor !  
Mîna sluga mititea
- 30 Boilor fîn să le dea.  
Sluga la grajd se ducea,  
Nu se poate-apropia,  
Ci-ndărăt că se-nturna :  
— D-aleo, d-aleo, moș Crăciune,
- 35 D-aleo, moș Crăciun, stăpîne,  
Nu mă poci apropia  
Fîn uscat la boi a da  
De zvonul albinelor,  
De para făcliilor,
- 40 De fumul tămîilor,  
De mirosul florilor !  
Mîna fiu nevinovat,  
Cu păr galben, retezat.  
Și boilor fîn le-a dat.
- 45 Ș-a văzut crai îngeresc,  
In sălaș dobitocesc,  
Mititel  
înfăsetel  
In scutec de bumbăcel.
- 50 Vîntu bate,  
Nu străbate;  
Neaua ninge,  
Nu-1 atinge.  
Noi umblăm să colindăm,  
55 Și la gazdă o-nchinăm !

## XI. închinare cu paharul

- Fecioria*  
— Eu îți închin cu paharul,  
Dumnezeu fie cu darul,  
Dar într-astă băutură  
Este ș-o cimilitură,  
5 Și cimilitura mea  
Zice, zău, mîndruț-așa :  
Că pe malul Nistrului,
- Nistrului adîncului,  
Este-un păltinaș de aur
- 10 Cu vreo nouă pui de graur ;  
Ciripesc,  
Vorovesc,  
Cum să scoată, cum să fie  
Cei bani de vămășie ? ...

<p>15      <b>Vor trece Mstru, Să prade Pistru De zale, de inele, De copile frumușele. Frunză, frunzuță, 20 Să trăiești, dragă mîndruța !</b></p>	<p style="text-align: center;"><i>Fața</i></p> <p><b>- Troscotel de lîngă cale, Voie bună dumitale. Pășaruica rugului Pe coarnele plugului 25      Ciripește, Voro veste Dumitale-ți mulțamește</b></p>
---	---

## NOTE LA VARIA

### *Marcu*

#### 1

V. 2 :

Mărculeț s-a dus de-acasă

într-o variantă :

Marcu biet so dus de acasă.

V. 14 și 15 :

Nevasta robitu-i-a,  
Departe pornitu-o-a.

într-o variantă :

Soțioară  
Dălbioară  
O-a pornit peste hotară  
Și a dus-o-n a lor țară.

*A țipa ceva* = a arunca (ardelenism).

V. 27 -20 :

Și s-a pus Mărcuț la silă  
Să ceară mereu la milă,  
Precum cer călugării  
Pe seama mănăstirii.

Într-o variantă se zice :

Foaie verde de mohor.  
Mere Marcu frățior  
Tot cerșind  
Și suspinînd  
Și năcazul înecînd.

5 •

V. 46 și 47 :

Că murgu mi s-a venit,  
Pentru că l-am prohodit. . .

Într-o variantă se adaugă :

Și murgu că mi s-o dat,  
Pentru că l-am comindat.

6

V. 98 și 99 :

Alelei, tu nevestică,  
Nevestică mîndrulică...

Într-o variantă se zice :

Vai de mine, româncuță,  
Româncuță tinăruță. . .

7

V. 157:

Ce lăcut-ai, maică-mea. . .

În varianta de mai sus :

Ca să-mpac pe maică-meă 1

*Chiruța*

.1

Această baladă se aude în deosebite feluri și sub deosebite numiri. Una din variantele cele mai divergente poartă numele : *Ileanca cea frumoasă*. În această variantă rola popei din „Chiruța” o are mama Ilencei sau Ilencuței, care, firește, neputînd să se lupte cu turcii ea viteazul frate al Chiruței, caută ai înșela, spunîndu-le că fata ei nu mai trăiește.

Măicuța din grai grăi :  
— Da voi pe cine-ți peți?  
— Vom peți pe Ileanca,  
Pe Ileanca frumoasa !. . .  
Iar maica se prefăcea

Și la turci așa grăia: . . .  
— Turcilor,  
Grabnicilor,  
Altă dată v-ați grăbit,  
Dar acum ați zăbovit  
Și Ileana a murit.  
Moartă e în grădinuță  
Sub tufă de scînteuță;  
De nu credeți pe cuvînt,  
Vă voi duce la mormînt! . . .

**Turcii dau credință cuvintelor bătrînei și se întorc înapoi la Dunăre, dar aici**

Un cîne de turc bătrîn.  
Ce pipa mereu pe drum,  
Foc în pipă că punea  
Și la soare-n sus căta,  
Și căta  
Și se mira  
Și din gură cuvînta :  
— Nu știu soare-a răsărit  
Ori Ileana s-a ivit  
Și noi rău ne-am celuit?

Ei se întorc înapoi și acum cu părinții Ilencei se întîmplă tot ceea ce s-a întîmplat și cu frațele Chuuței. Turcii la taie capetele, iar Ilencuța — care asemenea nu lasă capetele neîngropate — este silită să plece cu ei. De aici înainte balada Ilencei este aproape întocmai ca și a Chiruței.

**2**

Într-o variantă ceva mai prozaică se zice :

Iată că-ntr-o dimineață,  
Dimineață fără ceață,  
Chira-n casă mătura  
Și gunoiu aduna  
Și afar'cu el pleca.  
Dar gunoiul cum țîpa,  
Cătră soare căuta,  
Căuta și se mira etc. . .

***Calul Radului***

**1**

A țîpa, vezi nota 3 de la balada Marcului.

***Osîndiții***

**1**

A *celui* = a înșela.

*Nevasta fugită***1**

*Sugnă* (sugniță) și suină, vezi nota 35 de la „Strigături”.

**2**

*Bănat* = căință, părete de rău.

*Rădueanu*

Această poezie am auzit-o de la un fost coleg al meu din împrejurimea Ploieștilor ; prin umare nu este din Ardeal, ci din Muntenia. Ca să nu se dea uitării însă, am aflat de bine a-i face loc în colecțiunea de față.

*Teiul și bradul*

O variantă începe astfel:

Jos la poala muntelui,  
La marginea codrului,  
Două lemne se sfădesc  
Și mereu se ciufulesc  
5 Este bradu și teiu, . . .  
Teiu bradului zicea : etc.

*Colinda I*

Această colindă am auzit-o în Țara Bîrsei. Într-alte locuri este mai schimbată. Iată două variante din ținutul Tîrnavelor :

Sculați, sculați, măi boieri,  
Flori dalbe de măr,  
06 vă vin colindători I  
Dar cu dlșii cine-și vine?  
Vine Domnul Dumnezeu  
Mititel, Infășețel,  
In scutec de bumbăcel.

Mina dreaptă crucea duce,  
Mina stîngă busioc.  
10 Crucea-i a bătrnilor,  
Busioc nevestelor,  
Măr de -aur fetelor,  
Sănătate tuturor. . .  
Intră-n casă după masă

15 Peste masă grlu revarsă  
Să iasă răul din casă.  
Noi clntăm și colindăm,  
Și la gazdă o-nchinăm,  
I-o-nchinăm cu sănătate

20 Că-i mai bună decît toate.  
De la noi  
De la vreo doi,  
Mai vîrtos  
De la Hristos I

**Este de observat că refrenul "Flori dalbe mă" se repetează după fiecare vers.**

## 2

Vlnătorii lui Crăciun  
De cu noapte s-au sculat  
Și pornit-au la vlnat.  
Cînd a fost de către sară,  
5 Sus în nori că se uitară.  
— Trageți arcul Înapoi,  
Că io nu-s ce glndiți voi,  
Ci io-s Petru, sln-Petru,  
Nănaș bun lui Dumnezeu  
10 Și vă spun cum șede el. . .  
Șede, zău, îmbrăcatei,

Cu veșmînt plnă-n pămînt,  
Cum n-am văzut de cînd sînt;  
Cu veșmîntul mohorlt  
15 Și frumos împodobit  
Tot cu stele  
Mănușele,  
Mai In sus mai mititele,  
Mai în jos mai măricele. . .  
20 Să fii, gazdă, sănătoasă  
Ca o floare prea frumoasă t

## Colinda II

Colinda aceasta seamănă în cîtva cu *Crăciuneasa și pruncii* din *Colindele adunate de Marieneseu* (Pesta, 1839, p. 22-23).

### închinare cu paharul

Astfel de închinări și răspunsuri se obișnuiesc mai cu seamă la nunți. Iată încă un exemplu :

#### *Un mesean se adresează către nună*

— Să trăiești, nănașă mare I  
Eu îți închin dumitale  
C-un pahar galbin  
Dintr-un virf de paltin,  
5 De unde sughiță  
Dalba fecioriță,  
Cu mlneci pestriță. . . . .  
De mi-i ști mulțami,  
Paharul l-ii dobîndi;  
10 De mi-i ști Inturna,  
Paharul, l-ii căpătai

#### " Nuna

— Păsărică rugului  
Clntă-n virful nucului,  
Ziua-ntreagă ciripește  
... Dumitale-ți mulțamește I

" "" "

## CUPRINSUL

PĂRTIA I: STUDIU INTRODUCŢIV. . . . .	
A. Cartea și oamenii. . . . .	
1. Ioan Micu-Moldovanu (p. 8) și 2. Ioan Urban Jarnik (p. 15) • 3. Andrei Bîrseanu (p. 30) 4. Istoria cărții (p. 36)	
Ii. Manuscrisul Ioan Micu-Moldovanu: descriere . . . . .	
G. Culegători, localizare, datare. . . . .	
1. 'Cul-gălori (p. 80) • 2. Localizare (p. 102) o 3. Datare (p. 109).	
I). Antologia .limiil. Itirsi'nnn și materialul inedit . . . . .	
1. Antologia Jarnik-Bîrseanu (p. 116) • 2. Materialul inedit (p. 155) o 3. Concluzii (p. 183)	
Ii. Lămuriri asupra ediției de (a)ă. . . . .	
Iădiția din 1885 (p. 18) o Kdiția din 1895 (p. 197) o Iădiția din 1961 (p. 291) n Kdiția de față (p. 202).	

### PĂRTIA II: DOIME ȘI STRIGĂTURI ÎN ARDEAL. DATE LA ÎNCEPUTUL ÎN. IOAN URBAN JARNIK ȘI ANDREI BÎRSEANU

I. Relația. . . . .	
Sloine . . . . .	

*Drăji-le* (p. 217) • Puterea dragostei (p. 217) o Lauda ibovnicului și ibovnicei (p. 221) C3 Dragoste nehotărâtă (p. 229) o îndemnări la dragoste (p. 230) o Dragoste cu frică și cu zălie (p. 232) • Dragoste ascunsă și cu piedici (p. 233) a Dragoste pismuită (p. 236) o Dragoste cu glumă (p. 238) • Deosebite (210); *Dor și jale* (p. 242) : Puterea'dorului (p. 242) • Necazuri din pricina dorului (p. 244) o Drăguții depărtați unul de altul (p. 249) • Moartea unuia dintre, iubiți (p. 262) Dragoste stricată (p. 264) o Jalea celor ce n-au nimerit bine cu căsătoria (p. 268) o Jalea celui mustat și pismuit (p. 274) o Jalea celui depărtat de la ai săi (p. 275) • Jalea orfanului (p. 279) o Deosebite (p. 282); *Mustrări și blăstămuri* (p. 286) : Neînțelegeri între iubiți (p. 286) • Dojeniri făcute celor necredincioși în dragoste (p. 290) o Mustrări și blăstămuri din partea drăguței părăsite și a drăguțului părăsit (p. 293) • Mustrări din pricina socrilor și părinților (p. 299) • Mustrări din partea tetei silite la măritiș (p. 300) • Deosebite (p. 301) ; *Doine haiducești* (p. 303); *De-ale cătăniei* (p. 306);

Strigături . . . . .	333
<b>Strigături glumețe . . . . .</b>	<b>335</b>
<b>Strigături satirice</b> (p. 354); în ciuda fetelor și nevestelor (p. 354) • în ciuda feciorilor și bărbaților (p. 367) a Deosebite (p. 369);	
<b>Note la strigături . . . . .</b>	<b>371</b>
Varia . . . . .	376
Marcu (p. 376) a Chiruța (p. 378) o Calul Radului (p. 380) o Oslndiții (p. 381) • Nevasta fugită (p. 381) o Răducanu (p. 382) o Teiul și bradul (p. 383) a Cîntecul ciobanului (p. 383) • Colinda I (p. 384) • Colinda II (p. 385) a închinare cu paharul (p. 385);	
Note lo Vnria . . . . .	386
<b>PARTEA A III-A : MATERIALUL INEDIT . . . . .</b>	<b>391</b>
<b>A. Doine și cîntee . . . . .</b>	<b>393</b>
1. De dragoste (p. 393) o 2. De dor (p. 401) o 3. De jale (p. 406) 4. De înstrăinare (p. 411) • 5. De cătănie (p. 415) • 6. De urlt (p. 420) • 7. Blesteme (p. 422) • 8. Umoristice și satirice (p. 424) o 9. De lume (p. 431) a 10. De codru, voinicie, hoție (p. 433) • 11. Sociale (p. 436) a 12. Istorice (p. 437) o 13. Diverse (p. 438);	
<b>B. Strigături . . . . .</b>	<b>447</b>
1. Despre joc (p. 447) • 2. La adresa fetelor (p. 449) o 3. La adresa nevestelor (p. 455) • 4. La adresa feciorilor (p. 456) D 5. La adresa feciorilor rămași (p. 461) • 6. La adresa bărbaților însurați (p. 462) o 7. De dragoste (p. 463) • 8. Umoristice (p. 467) o 9. Satiră socială (p. 471) o 10. Diverse (p. 476);	
<b>C Balade . . . . .</b>	<b>481</b>
<b>D. Basmе, povești, snoave, tradiții . . . . .</b>	<b>506</b>
<b>E. Ghicitori . . . . .</b>	<b>527</b>
<b>F. Folclorul obiceiurilor . . . . .</b>	<b>531</b>
1. Creații nuptiale (p. 531) o 2. Creații funerare (p. 536) o 3. Colinde, cîntee de stea, uraturi (p. 537) a 4. Descîntece, farmece, vrăji, descrieri de obiceiuri și practici populare (p. 539).	
<b>PARTEA A IV-A: NOTE ȘI VARIANTE LA ANTOLOGIA JARNIK-BÎBSEANU . . . . .</b>	<b>553</b>
<b>A. Doine . . . . .</b>	<b>555</b>
<b>B. Strigături . . . . .</b>	<b>731</b>
<b>C Varia . . . . .</b>	<b>788</b>
<b>PARTEA A VA : NOTE ȘI VARIANTE LA MATERIALUL INEDIT. . . . .</b>	<b>797</b>
<b>A. DoUie și cîntece . . . . .</b>	<b>799</b>
<b>B. Strigături . . . . .</b>	<b>839</b>
<b>C. Balade . . . . .</b>	<b>874</b>



D. Basme, povești, snoave, tradiții . . . . .	906
E. Ghicitori . . . . .	912
F. Folclorul obiceiurilor . . . . .	913
PARTEA A VI-A : TEHNICA . . . . .	939
Bibliografie . . . . .	941
Indice de persoane . . . . .	945
Indice de localități . . . . .	954
Lista ilustrațiilor . . . . .	963

